

BERNARDINI

TOMITANI PATAVINI

Logici, atq; Philosophi nostræ ætatis eximij,
Animaduersiones aliquot

In Primum Librum Posteriorum
Resolutoriorum.

CONTRADICTIONVM SOLVTIONES
in Aristotelis et Auerrois dicta, in Primum librum
Posteriorum Resolutoriorum.

In nouem Auerrois Quæsitæ Demonstratiua,
Argumenta.

AVERROIS GRAVIORES SENTENTIAE,
in primum ac secundum lib. Posteriorum Resolutoriorum.
Per eundem obseruata.

Quæ omnia, qua maiore potuimus diligentia ex ipsius Tomitani manu-
scriptis lectionibus, & ab eodem recognitis excerpta
Nuper in lucem edenda curauimus.

J. Seb. ni
P. nesc. ord.
Caz
Bibb. ser.
Ex leg.

Tom. Jacobi
Colmar.
Coll. Rom. M.
Card. Pallau.

VENETIIS APVD IVNCTAS.

M. D. LXII.

Dear Sir,
 I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration.

1944

CLARISS. MARINO CABALLO

Paduæ Prætori optimo,

ET

CLARISS. NICOLAO GRITTIO,

Præfecto integerrimo.

Iacobus Bręznicius Polonus.

S. P. D.

Irum vobis forsitan videbitur, Magnifici
& Sapientis. viri, me hominem alienum
& exterum, auribus vestris per literas ob-
strepere. Verum cum eo præditus sim
animo, vt eam virtutem, quæ referendæ
gratiæ pro beneficijs curâ suscipit, maxime colam, haud
alienum est, me nunc idem studij genus & officiû erga
vos de literis, literarûq; studiosis optime meritos perse-
qui, beneficia vestra agnoscere, gratitudinemq; declara-
re conari. Quis enim adeo rudis & ignarus est, qui supe-
riorum temporum motus, qui in patauino totius orbis
celeberrimo Gymnasio excitati fuerant, nesciat? Quis
deinde tã inuidus, aut impius, qui ea omnia vestro viri
Clariss. ex Sapientis. Reipu. Venetæ corona, ad sedan-
das cunctas animorum cōmotiones, tollendosq; tumul-
tus aduentu, tanquã Castoris & Pollucis in summis tem-
pestatibus delapsu, mitigata ac sublata non modo vide-
re nolit, sed etiam studiosorum commodis gratulari re-
cuset? Quæ omnia cum ita se se habeât, non immerito
liberalium artium cultores, huius diuini beneficiij, ve-
stræq; sapientiæ ac humanitatis participes, vos, quasi duo

✚ ij summa

Summa lumina admirantur, suspiciunt, omnemq; operam & studium in testificanda gratitudine, & obseruantia deferunt. Atq; ego quoq; cum in eorum numero essem, qui sapientiæ ac virtutis vestræ monumenta diligenter cōtemplati sunt, ecce & ipse non tantum aspice, sed etiam colere, animumq; ad significandum beneuolentiæ vel dicam pietatis studium attendere: præsertim cum scirem te MARINE CABALLE clarissime, ab eo studiorum genere non abhorre, quod nos amplectimur. Vixisti enim olim, immo floruisti tu potius in hac ipsa ciuitate doctrinarum magistra; in qua tanta & literarum & virtutum ornamenta adeptus es, quanta nō vulgi iudicium, sed ipsius Senatus Veneti prudentissimum consilium ad literarum restorationem, & ad moderandas, adiuuandasq; studiorum voluntates sufficisse declarauit, cum te honestissima reformatoris dignitate paulo ante ornasset. Ea res igitur (vt nunc viri Clarissimi NICOLAI GRITTI *παράστα* tui virtutes, res gestas, animumq; in communem tranquillitatem mirifice propensum, breuitatis causa præteream) tantū in inflammando, incitandoq; meæ in vos gratitudinis & obseruantię studio valuit, vt me cohibere nō potuerim, quin primo quoq; tempore, re ipsa id, quod animus paulo ante conceperat demonstrarem, ac vobis testatum relinquerem. Itaq; cum viderem BERNARDINI TOMITANI viri & ingenij acie, & omni liberali doctrina politissimi scripta, Logicen, Veritatis *μέθοδος* illustratā satis deprauata in manibus studiosorū circūferri, nec minimū sapius liuentium quorundam impuro iudicio, ob mendosam descriptionem oblatrandi argumentum dari, pro mea in ipsum obseruantia ac amore, cum eo rationem iniui, mihiq; tantum operæ ab illo nauari postulaui,

postulauī, ut quasdam obseruationes, quas ex quotidianis
 lectionibus, tam ad conferendos interpretum con-
 textus, quā ad ambiguas aliorum sententias explanan-
 das apprime necessarias, non sine magno labore colle-
 geram, castigaret, & emendatas in communem studio-
 forum utilitatem, me hortatore edi permitteret. Recu-
 sabat ille quidem primo modestius: verum cum neq; fla-
 gitandi finem facerem, & hoc in primis ostenderem so-
 re, ut studioforum desiderium, quo æstuant legendi
 æruditos illos & vberes in vniuersum Aristotelis Orga-
 num commentarios, & in naturalem Philosophiam ob-
 seruationes, quæ omnia & sententiarum copia referta,
 & suis quoq; eloquentiæ luminibus interlita, breui edi-
 turus esset, aliqua ex parte minueretur: victus est vir cū
 humanissimus, tum mei amantissimus, & se studio meo
 obsecuturum promisit, cum eo tamen, ut in me hanc re-
 cognitionem suam reciperem: & sententias ex his colli-
 gerem scriptis, quæ dum ille voce profitetur, mihi emen-
 datiora viderentur. Cui oneri me imparem animadu-
 tens, nec tamen rem literariam adeo præstanti fructu
 defraudari cupiens, ad vos viri Clarissimi tanquam pa-
 tronos, & veræ virtutis, non sicutæ, aut fauoribus altæ,
 protectores eximios confugiendum, vobisq; id omne
 quicquid est siue laboris, siue fructus dicandū constitui:
 ut ea ratione perpetuum mei erga vos studium, & in
 Tomitanū animi mei beneuoli testatissimum extaret ar-
 gumentū. Quod ad libellum attinet, hoc mihi admo-
 nendum videbatur: ne quis, vel copiā verborū, vel figu-
 ras, aut cinnnos coloresq; orationis ī præsentia spectet,
 ἀπλοῦς γὰρ ἐστὶ τῆς ἀληθείας λόγος. & Tomitanus cū ea tra-
 deret, plus sententiæ vim, quā verborum ornatum
 considerans, ab ipsius Aristotelis norma loquendi sibi

* iij discedendum

distendendum non putauit. Etenim sic ille dicere inter nos solet, scripta omni posteritati placere debere. viua vero docentis vocem, praesentes instruere. optime actum cum auditoribus iudicans, si eos ad id genus orationis, quo Aristoteles vitur assuefaceret, quo, facilius Aristotelem & legerent, & diligerent. Tractatur autem in prima parte collatio latinarum versionum ad graeci textus veritatem, in his locis, in quibus maior siue perspicuitas, siue interpretis fides desideratur. In altera vero praecipuae contradictiones, in quibus se se ferire videtur Aristoteles de medio tolluntur. Quae cum ad studiosorum cedant fructum, vest. 119; viri clarissimi spectent

honorem, ex quo animo suscipite, & date operam, ut vestra autoritate ac dignitate,

& animi discentium magis inflammantur, & TOMITANVS

humanissimus praceptor, ad maiora, ut dixi,

in Philosophia promulganda excitetur.

Valete.

BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

Animaduersiones aliquot in Primum Librum Posteriorum Resolutoriorum.

T E X. I.

QUONIAM doctrina, et ois disciplina] *πᾶσα διδασκαλία* ἢ *πᾶσα μάθησις*] hoc totū verteret Cicero, [ois doctrinę institutio] qđ maxime probat Sadoletus vir eloquētissimus, & Romana dignitate, qua functus est, dignissimus. Perpēde tñ eā vocē [*διδασκαλία*] hoc est [doctrina] duplicē extare: aliā, quę ore docētis emanat, aliā vero q̄ librorū monumētis & lucubratiōibus tradita p̄scribit̄ p̄terea, cū [*μάθησις*] sit discipuli eruditio cognitio, inde efficit̄, vt differant sola rōne & intelligētia, non re, atq; subiecto, hoc ē, ceu Actio & Passio, qđ Arist. cōstanter docet lib. 3. Physicę auscultatiōis. Nec te p̄tereat Arist. eā esse cōsuetudinē, vt in librorū initijs, ea particula vtrāq; q̄ [*πᾶσα*] ē, siue [omnis] vt ab vřibus propōnibus, tanquā maxie p̄cipuis auspicet̄.

Discurſiua] *διανοητικὴ*] sic alias castigauim⁹ locū hunc. Nā antea legebat latius ver⁹ trāslatio vnā cū Argiropylo [intelle-

ctiua] Alī verò, & qđē press⁹, virtūtē [sylogistica] sed inepte. nōnullis probat̄ magis [cogitativa] erudit⁹ sanē, q̄: ad verborū proprietatē: nobis ēt nō displicet [rōcinatrix] etſi gręcę vocī, nulla ex latinis vř plenē rñdere. Idcirco eos nō improhamus, qui aiūt [q̄ rōnis intelligētia p̄ficitur.] quanquā. n. circūlocatio est, ad finē tñ explicationem vř id opportuni⁹ accōmodatū.

Cognitiōe.] *γνώσις*] sic oīno legendū: licet Alex. [*ἐνρίματος*] legerit, hoc est [inuētiōne] id tamē, minus ā Philopono, & alijs, probatur.

Accedunt] *παράγονται*] Alī hñt [fiūt] Argi. [illo cōparant̄ mō] nobis ēt nō improbat̄ [hoc mō procedūt] tu vero diligēter ex his, disciplinarū progressum, animaduerte: nam modus est comparādarū Artium.

Rōnes.] *λόγος*] sic castigata fuit lectio als pleriq; vero cū Argir. maluit [oratiōes] prior tñ eruditior. Facultates. n. logicę, alię rōnales sunt, alię sermocinatrices. Hinc cōstat argumenta, qđ a ratiōe ducunt̄, magis esse rationes, q̄ orationes, vocitanda.

Per syllbs] *διά συλλογισμῶν*] p̄ rōcinatiōes] vertit Argirop.

✚ iij &

& Perionius. Nos ē[p argumē
tatiōes] quāquā latina vox non
extat, q̄ græcæ ex equo rīdeat.

Per iductionē] δι' επαγωγῆς]
Hebræus interpres Auerroys, nō
icōmode legit [per inq̄sitiōnē]
prior tñ translatiō fidelior. per
pēde sylfsm & inductionē expo
sita fuisse tāq̄ potiora argumē
ta, qm̄ id voluit Arist. i topicis,
tū ēt q̄ apud veteres, id maxie
i vsu extiterit, qñ zeno & Chri
stippus, sylfsm vsi fuerint, Socra
tes vero inductionibus.

Ambæ. n. p prius nota] græ
cē sic [ἀμφοτέροι γὰρ διαπρογι
νόμενων] Argy.] in [vtrifq̄
nāq̄ per antea nota] Hermola⁹
vero Barbarus, vir grauisim⁹,
& ob expulsam ab eo barbariē
primis illis tpib⁹ dere literaria
benemeritus, legit, [vtrēq̄. n. p
anticipationē] quid si ēt dixe
ris: [ambē. n. p p̄cognita] P̄c
ognitionē aut cām cē in nobis
vt sciamus, hoc in loco adnota
to, idq̄ volunt peripathetici la
tuisse Platonē, cū tñ Platonici
id negēt acerrime, ex locis plu
rimis, p̄sertim ex Theæteto &
Menone.

Acognoscētib⁹] παραξυνί
εντων] quo sanē mō Argy. Alij
vero [ā notis] siue ā [cognitis]
q̄ lectiō videt̄ planior. Colli
ge ex his, rōcinationē quālibet
ā cognitis ad ignota procedere,
nec sec⁹. Itē sylfsm nō ex vno co
gnito argumētari, sed ex pluri
bus assumptionibus colligere
conclusionem.

T. E. X. II.

BIFARIAM aut necessariū
est p̄cognoscere] διχῶς δ' ἀναγ
καίον προγινώσκειν.] alij] p̄no
tionū duo sunt gñā] Arg. [du
pliciter aut p̄noisē necesse est.]
vel ēt [dupliciter aut necesse est
antea cognoscere] At verbum
[ἀναγκάιον] hoc est [necessa
riū] p̄p̄dere liceat, qd̄ n̄ tñ nei
litate rei, sed ēt inuitabilē quā
dā rōnem signat, qñ in scientiis,
haud p̄fecto fieri pōt, vt hē ā nō
bis teneant absq̄ p̄notiōe, quic
qd̄ voluerit Plato. Ad hęc, ver
bū [ἀναγκάιον] vī disciplina
stellesctuales ā sordidis artib⁹ se
iūgere, q̄ non necessario ex hac
fiūt anticipatiōe. Sed hic The
mist, habes plura de hisce disse
rentē. Interdū [ἀναγκάιον] vti
litate oñdit, authore Hammo,
in commentarijs. v. v. v. v. v. v.

Alia nāq̄ q̄ sunt] τὰ μὲν γὰρ
ἴτι ὅτι] sic alias emēdatū. Anti
quior. n. trāslatiō hēt [alia nāq̄
qm̄ sunt] si quidē p̄ticula [ὅτι]
ferē semp, priores transferebāt,
[qm̄]. qd̄ p̄fecto huic loco, vti
& ceteris alijs plurimis inepte
vī rīdere. Arg. vertit [quædā
.n. cē] q̄ lectiō snām magis, q̄
verbi pōdus, vī exprimere. Te
vero nō p̄treat, p̄cognitionē
[ὅτι] cē veritatis p̄cognitionē,
quoniā, quæ vera esse scimus,
ea q̄ sunt, cognoscimus.

P̄cuscipere] προῦπολαμβα
νείν.] Arg. [antea cuscipere] alij
[ante cognoscere] vel [p̄opinari]
aut ēt [p̄noisē] sermo est de
his,

his, q̄ in cōdiscēdis disciplinis, ab initio, hoc ē ante oēm doctrinē instōnem p̄accipe oporteat.

Alia vero, qd ē qd dī, intelligere opz̄.] *τα δὲ τὸ τὸ λεγόμενον ἐστὶ ξυνείναι δεῖ.*] Argi. [qdā qd dictu significent, p̄nosse necesse est] idq̄ nō iperitē: sed exp̄sius alī sic [alia, ī qbus vis verbi ac signatio itelligēda ē.] q̄ in loco cōstat definitionē verbi signationē, vocisq̄ itelligētiā p̄stare.

Triagulū aut q̄ hoc signat.] *τὸ δὲ περίγωνον ὅτι τοδὶ σημαίνει.*] sic emēdauius: nā vetus trāslatio pri⁹ vertebat] triagulū āt qm̄ hoc quidē signat.] Argy. vero [triagulū āt hoc significare] alī triaguli aut hāc esse significationē] hęc āt verba, vt eūq̄; vteris, ad ipsam nominis definitionē referas necesse est.

TEX. III.

Est aut cognoscere alia qui dē prius cognoscētē] quorū dā vero et si accipiētē cognitionē, sic restit⁹ alīs fuit hic suo nitori locus. Nā Arg. vt sui moris ē, paulo imutans interpretat̄ [sit āt, vt cognoscām⁹ qdā pri⁹ cognoscētes quorū dā ēt si accipiētes cognitionē] adde si placet [Euenit aut cognoscere nōnulla pri⁹ cognoscētē etc.] grēcē vero [*ἔστι ὃ γνωρίζειν τὰ μὲν πρότερα γνωρίζοντα, τ̄ ὃ καὶ ἀμα λαμβάνοντα τ̄ γνωρίσειν*] sed distinctionē teneas ex his humane cognitionis, ex q̄ res vnuerfas et fm̄ p̄tē acq̄rimus: cōferasq̄ cū hoc loco qd Philoponus inqt de inuētiōne,

deq̄; cognitiōe intellectuali, sensibili, & reminiscētia, adde & q̄ Them. hēt de eo qd ē scire et ad discere, nā cōtext⁹ hic scatet vñ diq̄; varietatē rerū et op̄ionum, mirificēq̄; refertus est vterum moribus: pertinentq̄; ad hunc ipsum locum ea ferē omnia, q̄ scribit Plato in Menone.

Vt quēcūq̄ sunt sub vñibus, q̄rū hēt cognitionem.] *οἷον ὅσα τυγχάνειν οὐτα ὑπὸ τὸ καθόλου, ὡς ἐρεῖ τ̄ γνωρίσειν*] Arg.] veluti q̄cūq̄ sunt sub vñ, quorū habet cognitio] vel ēt sic] quēadmodū ea oīa, q̄ sub vñ cōstitūt, q̄rū tenet cognitionē] etenī dicto illa [quorū] ad p̄ticularia nō ad ipā vñā ē referēda. Ex his patet rō inferēdorū p̄ticulariū sub vñibus, siue id p̄ inuentionē fiat, vt ait Philopon⁹: siue ī his, q̄ partim ā nobis noscunt, partimq̄; addiscunt, vt Them. vñ, siue alia quauis ratione id fiat.

Disciplina [*μαθήσις*] qd speciatim acceperat ī p̄cedēribus; dū dixerat [disciplina discursiua] id generatim accipit hoc in loco, p̄of institutiōe, imo ēt p̄ particulariū rerū cognitiōe: vt scias, particulatia nō posse efficiere scientiam in nobis, ac disciplinam posse.

Et nō p̄ mediū, extremū cognoscit̄] sic ver⁹ trāslatio et Argy. Forte ēt sic [& nō medio extremū cognoscit̄] *καὶ ἐδὲ τὸ μέσον τὸ ἐσχάτον γνωρίζεται*] in q̄b⁹ verbis, animaduertere possis, vim et naturam rōcinatiōis quē-

Animad. Tom.

quæ illa fuerit, nã in quolibet argumentatione rationis, & intelligētiæ, vt vocat, discursu, extremū medio aliq̃d cōprehēdim⁹. Id autē cū maxie p̃spiciat syllab, Enthimemate, Exēplo, atq̃ inductione.

Ante vero q̃ inductionē sit, aut acceptas fuerit syllabus] *ἔστιν δ' ἐκ παλαιῶν καὶ λαβεῖν συλλογισμῶν* [hoc mō, vniuersam hãc p̃tē, cū sequētib⁹ verbis, castigatā ab alijs, legim⁹: quāquā Arg. sic vertere ṽt [antea vero q̃ sit inductionē, vel rōcinatio facta.] cetera ille absq̃ interrogationē p̃sequit: verū interrogationē alibi restitui⁹ q̃ opportuna valde est, quāq̃ optie secuti sunt nonnulli nūc et ita vertim⁹, [antea vero q̃ inductionē cōsistat, vel collecta sit rōcinatio.] vñ constat, cōfessionē colligendā antequā desumpta fuerit, nec oīno ignotā, nec oīno notam esse dicendam. Quod nō tam dicit aduersus sophistas, q̃ etiam Platonem.

T E X. I I I I.

D V B I T A T I O] *ἀπορία* [Arg. [hesitatio] alij [plexitas] pleriq̃ [ambiguitas]. alij [quodnis laque⁹] vt ut aut sit, oflabe carere videbis hic locus, si cū cū Plat. Menone cōferre volueris.

Aut. n.] *ἢ γὰρ.* [Sophisticę argumentationis forma hec ē, hoc ē diffiūctiua rōcinatio, q̃ ṽt ē Meno aduersus Socra. sciam funditus euerit: sed hec in Platone.

Ceterū nihil, puto, vetat, qd̃ addicit aliq̃s, est sic scire, est autē sic ignorare. Absurdū, n. si no-

uit qd̃ sciam⁹, qd̃ addiscit, sed si ita, ut siquātū addiscit, & sic.] grece sic [*ἀλλ' ἐδὲν οἶμαι καὶ λυεῖσθαι θάνει τις ἐκ τῶν ὁπίσθεν ἐστὶ δ' ὡς ἀγνοεῖν. Ἀποπον γὰρ ἔκ ἐστὶ δ' ἐπὶ πῶς ὁ μανθάνει, ἀλλ' εἰ ὁδὸν οἶον ἢ μανθάνει καὶ ὡς*] vetus trāslatio, anteq̃ emēdare, tota erat deprauata, inīamq̃ oēm puercebat. Arg. vero sic [sed nihil [vt arbitror] obstat, si id qd̃ discit q̃s, partim qd̃ norit, partim ṽt roignoret. Nō. n. absurdū ē hoc, si id qd̃ tenet, addiscat aliq̃ mō, sed si hoc pacto, eaq̃ rōne, q̃ discit, eodē mō teneat.] vel et, [at nil, vt puto, phibet, qd̃ addiscit quispiā cōtingat partē scire, cōtingat at partim ignorare. Absurdū. n. non sinouit aliq̃ pacto, qd̃ discit: sed si ita, vt et rōne addiscit, et sic.] q̃ verba licet obscura videant, vitio poti⁹ breuitatis, q̃ inīe magnitudine factū ē existimo. Nā q̃ in p̃cedētib⁹ oīa disseruit, ea ad sophistarū argumentationē refellēdā ac diluēdā tandē refert. Hinc colligas addiscere et nosce, aut et scire et ignorare nō sp̃e cōtraria, qd̃ dictū volumus aduersus maiore partē veterū, q̃ ante Arist. vim horum verborum, aut leuiter, aut nulla ratione intellexere.

T E X. V.

[Si itaq̃] *εἰ τοίνυν.* [Arg. [si igitur] vtroq̃ modo legeris illuminationem significat.

[Immediatis] *ἀμέσων.* [Arg. vertit, [medio vacatib⁹] vt latinus reddat Arist. verū tū mediātū

diatū atq; imediatū voces sint in sciētīā iā vulgatę, poteris & veterem pferre translationem.

[Qm̄ nō est nō ens scire.] ὅτι ἔστι τὸ μὴ ὂν ὁπρὶς αὐτοῦ.] Arg. [quia fieri neq; , vt id qd̄ nō ē, sciat.] rurſus [qm̄ nō cōtingit, quod non est scire.] ad hoc pertinet illud, sciētia est proportio rei ad intelligentiam.

Et p̄cognita non solū altero mō i intelligēdo, sed & i cognoscēdo, q; sunt.] καὶ προγινώσκόμενα, ἢ μόνον ἢ ἑτέρον τρόπον τῷ ξυνιέναι. ἀλλὰ καὶ τῷ εἰδέναι ὅτι ὁτι.] Arg. [et antea cognita, nō illo solū mō, q; quid significent, sed altero eē, q; q; sint, scim⁹] verū si nō displicet i re summi pōderis uersari, nos ēt sic [et p̄notata, nō tū eo mō, quo itelligunt sed & vt cognoscuntur, q; sint.]

Principiū autē ē demōnis p̄pō imediata.] Ἀρχὴ δ' ὁρίν ἀποδείξεως, πρότασις ἀμεσος.] Arg. [Est autē demōnis p̄cipiū propō medio vacās q; trāslatio vetere planior videt. Nā verbū ἔστιν, gręcē p bene se hēt: trāslatū vero eodē i loco ambiguū sēsum reddit. Vel ēt sic p̄cipiū at demōnis ē p̄pō medio carēs.]

Dialectica quidē.] διαλεκτικὴ μὲν.] nos ēt [dissertatiua qdē.]

Cuius nō ē mediū fm̄ seipsā.] ἢς ἐκδοῖ μεταξὺ καθ' αὐτήν.] Arg. nō iēpte (cuius p se mediū nullum est.) item [cuius nō est medium ex se.]

Immediati vero p̄cipiū syllogistici.] Ἀμέσος δ' ἀρχὴς συλλο-

γιστικῆς.] Arg. [principiorū at rōcinandi, vacatū medio] vel si placet [principiū medio carentis ratiocinationi.]

Nō poſtē autē credere magis his, q; scit, q; nō ē, neq; sciēs, neq; meli⁹ disposit⁹, q; si eēt sciēs.] at gręcē difficilis ē eē hic cōtext⁹, sic, n. se hēt. [ἔχον οἶόν τε δὲ πισεῦειν μᾶλλον ἢ οἶδεν, ἢ μὴ τυγχάνει μῆτε εἰδώς, μῆτε βέλτιον διακείμενος, ἢ εἰ τυγχάνει εἰδώς.] quē Arg. sic trāstulit [fieri aut nō pōt, vt ea magis q; p̄iā q; nescit et circa q; nō melius dispolitus ē, q; si scierit, q; ea q; cognoscit, credat atq; assentiat.] nos quoq; si facere possum⁹ vt iuuem⁹ [fieri vero nequit, vt ea magis q; credat, q; q; scit, q; ignorat: aut quorū meliorē non hēt dispositionem q; si sciret.]

T E X. VI.

A v t n̄ simplr̄ altera demō q; fit ex nobis notioribus] Arg. vertit [an altera d̄mō ex hisce q; nobis sūt notiora, q; fit simplr̄ demō nō est: q; trāslatio mihi vī Arist. sn̄iam oīno puertere: nā particulā ἢ, trāsfert an, ita vt sermo sit interrogatio dubitatiua. Melior itaq; vetus inuersio, quę ἢ pro aut, seu vel conuertit.

Trib⁹ terminis positis.] τριῶν ὀρων τεθέντων.] nā vox τεθέντων, popularis est, & à vulgi cōsuetudīe ducta, ut author ē Alexander in Topicis. Etiam [constitutis] verti potest.

Per multos nāq; , aut paucos reflectere dicere nihil differt, p pau-

paucos at aut duos.] Arg. [siue .n. p multos, siue p paucos rediſ dicat, nihil pfecto refert, p pau- ciores at duos.] ſ; et aliter, [nā q; p multos aut paucos recipro care dicere nil differt p paucos vero vel duos [nā vox η, lz diſi- unctiua ſit, pſt tñ hoc in loco ex- poſitiua ſtelligi, q; ſi [hoc ē] [τὸ μὲν γὰρ διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλίγων ἀνακαμπειν φαίνεται δὲν διαφέ- ρει δι' ὀλίγων δ' ἢ δυοῖν.

Ex duab; aut poſitiōib; pri- mis et minimis] Arg. idē vertit quāquā n̄ deſunt q illud verbū [ἐλαχίστων] ad min⁹ vertant. Qd magis ad ſuā explicationē pūnet, quā vim verbi. ſic vero græce Ariſt. ſe hēt, [ἐκ δύο δὲ θέ- σεων πρώτων, καὶ ἐλαχίστων.]

Et qbuscūq; exñtū iſtis, ip- ſa ſunt in oſone qd ē declarāte] græcus cōtext⁹ et ipſe paulo ob- ſcurior vſ, ob mirā Ariſt. breui- tatē. [καὶ ὅσοις τὸ ἐν ὑπαρχωντὸν αὐτοῖς αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρ- χουσι τῷ τί ὅτι δηλοῦντι.] q ver- ba ſic Arg. Et itē ea, quorū i rō- ne, q qd ē patefacit, ea ipſa ſunt, quib; iſunt.] verū et hęc trāsla- tio ſubobſcura mihi vſ. ſic vero et legendū] et qbuscūq; eorū, q iſtis in exiſtū, ipſa in ſunt i oſo- ne quidēſt, explicante.]

Vt ambulās, alterū qd exiñs ambulās eſt, et albū.] Argy. nō inepte [ambulare, n. cū aliquid aliud ſit, ambulans eſt & albū] nos q; q; [vt ambulaſ, alterū qd- dā exiñs, ambulās ē & albū] nā actiōnē illā ambulādi hoc in lo-

co ppēdit Ariſt. græcē vero [ὁ γὰρ τὸ βαδίζειν ἑτερόν τιόν, βαδίζ- ζον ὅτι καὶ λακόν.

Vt ſi quid iugulatū interh̄, et ſm iugulationē, qm pp iugula- ri, [ὁ δὲ ἐστὶ σφαπόμενος ἀπὲθα νε κατὰ τὴ σφαγὴν, ὅτι διὰ τὸ σφαπείδει.] Arg. ſuſi⁹, vt ſui mo- ris ē [at cū iugulaſ q; (piā, mor- tē obierit, iugulatione ve id pſe- dicim⁹, ob id ipſum. n. q; iugu- labaſ mortuus ē.] vel hoc mō. [vt ſi quis iugulat⁹ perh̄, et iu- gulationē: qm ob iugulatum eē.

TEX. X.

Qy AE igit dñr i ſimpſr ſci- bilib⁹ pſe ſic vt inſint p̄dicatis, aut illa ſint i ſubiectis, et p ipſa ſunt, et ex neceſſitate.] ſic vero i græco codice [τὰ ἀρα λεγόμε- να ὅτι τὸ ἀπλως ὁπσητὸν κα- θ' αὐτὰ οὕτως ὡς ἐν ὑπάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις ἢ ἐν ὑπάρ- χεσσι, δι' αὐτὸ τὸ ὅτι καὶ ἐξ ἀνάγκης.] Arg.] q igit i hiſce, q ſub ſciām ſimpſr cadūt, pſe dicunt, vel eo pacto, vt ſint in p̄dicatis ſubſta, vel eo rurfus, vt ipſa ſint i ſubiectis, et pſe neceſſario ſūt] at breui⁹ ſic. [q itaq; pſe vocan- tur, in hiſ, q ſimpſr ſciuntur, eo mō, vt ſint in p̄dicatis, vel il- la ſint in ſubiectis, & ex ſe ſunt, & neceſſario.]

TEX. XI.

Qy OD igit quoduis primū mōſtraſ duos rectos habēs, aut qd cūq; aliud, huic primo ineſt vſe.] ὁ τοίνυν τὸ τυχοῖ πρώτων δέκνυται δύο ὁρθὰς ἔχον, ἢ ὅτε εἴ ἄλλο τέτλη πρώτῃ ὑπάρχει καθόλου.

καθόλου.] Arg. qui [igitur primus
his duobus rectis equos hñe, vñ
quiduis aliud demñat, ei pño vñ
id cōpetit.] vel sic [quid igitur quid-
cunq; primū monstrat duos re-
ctos hñe seu quiduis aliud, huic
primō inest vniuersaliter.]

TEX. XII.

a QUANDO aut nihil sit acci-
pere superi⁹ pter singulare] ppe-
riā alij addunt [aut singularia]
quā græca exēplaria passim i-
pressa sic se hñant [ὅταν ἡ μὲν
ἁ λαβὴν ἀνώτερον παρὰ τὸ κα-
θέκασον, ἢ τὰ καθέκασα.] ve-
rū delenda illa est pñcula [ἢ τὰ
καθέκασα.] nec minus labūtur
qui [singulariter] legūt, aut ad-
dunt. nā vetustiores codices id
hñt solū [τὸ καθέκασον.] h Arg.
vtrumq; iterpretat⁹ fuerit.

a Vel cōtingat eē, vt i parte to-
tū in q̄ mōstrat [ἢ τυγχάνη ὅν
ὡς ἐν μέρει ὅλον ἐφ' ὃ δείκνυ-
ται.] Argy.] aut est i parte totū
id de quo demñat.] q̄ trāslatio
maxie facit, ad sensus cōphēsi-
onē, vel ēt sic [vel si cōtingat vt sit
in parte, totū in quo mōstrat.]

b Si quidē, non qm̄ sic equales,
sit hoc, s̄ fm̄ q̄ quocūq; q̄les]
ἐπερ μὴ ὅτι ὁ δὲ ἰσαγίνεται
τῷ το, ἀλλ' ἢ ὁ παρὰ τοῦ ἰσαί.] Ar-
gy. [quippe cū id fiat nō ex eo,
q̄a sic sint illi anguli duobus re-
ctis equi, sed ex eo quia quouis
mō duobus q̄q; sint rectis.] Ali-
ter vero. [quidquidē nō ob id q̄
sic equales sint, hoc vnum effici-
tur, sed secundum id q̄ quouis
modo æquales sunt.]

TEX. XVI.

ET si demonstratū est, non a
pñtaliter se hñe] οὐκ ἐκ παντὸς δεικ-
νται ἐκ τῶν τε ἀλλῶς ἔχουν.] Ar-
gy. vertit [et si demonstratū sit
quippiā, fieri nō posse, vt illud
se se habeat sec⁹.] vel sic [et si quid
demonstratum est, haud secus
se se habere possit.]

Signū autē σημεῖον δ'.] Arg. a
[signo autē pater] alij [idicium
vero] vt ut aut res se habeat vo-
cē Arist. familiarem ppendito,
qua in sensibilibus rebus pro con-
firmatione vtitur.

Aut sermonis vtiq; grā [ἢ ἐν b
κάριε λόγῳ.] Arg. [aut dispu-
tationis cā contententes] siue ēt
[vel disertatiōis saltē cā] et vo-
cē pñcipuā animaduerte, nā λό-
γος, pter aī significatiōes, dis-
sertationē & cōtētionē signat.

TEX. XVII.

SI. n. qui nō hñt rōnē ei⁹ qd̄ a
est pñ quid exiñte demñone nō
est sciens] vetus trāslatio paulo
ē obscurior, cū tñ græce, hec ea-
dē verba sint summe perspicua
ἐἰ γὰρ ὁ μὴ ἔχων λόγον τῷ δια-
τι, ὅστις ἀποδείξεως, ἐκ δῆσι-
μων.] Arg. [nā si nō ē iste sciēs,
q̄ nō hñt ei⁹ rōnē, pñ quid ē, cu-
ius est demñō] id aut sic libeat
trāsferre [si. n. qui nō tenet rō-
nē pñ quid, eius, cui⁹ extat de-
mñō, sciens nō est.] perpēde &
illud, λόγον, hoc est rōnē i signi-
ficatione, pro altera demōstra-
tionis specie, q̄ā cā sit: nā vulga-
tis n̄ erit illa tibi animaduersio.

Si aliquis nō sciuit nunc, hñs a
rōnem,

Animad. Tom.

rōnē, & saluus, saluare, nō obli-
tus, neq; pri⁹ sciuerat] *εἰ τις μὴ
οἶδε νῦν ἐ γων τὸ λόγον. καὶ σωζο-
μενος, σωζόμενος τὸ παράγματος,
μὴ ὀπίσθεσι μένος, καὶ δὲ ἀρα πρό-
τερον ἢ δεῖ.* Arg. [si quis nunc
nescit, rōnē hñs, & saluus re sal-
ua est, neq; oblitus ē, si neq; pri⁹
sciebat] si vero te nō pigent i re
difficili versari, sic quoq; legen-
dū [si quispiā ignorat nunc, te-
nēs rationē, et saluus, seruata re,
non obliuione captus, itaq; nec
prius nouerat.] *Ἐτὶ λόγον, hoc i
loco, pro argumētatione ipsa ac-
ceptū, diligenter animaduertes.*

TEX. XVIII.

a SED vel existimabit nō sciēs]
ἀλλὰ ἢ οἴηται ἐκ ἐδῶς. Arg.
gy. [s; aut se scire arbitrabitur
qđ nescit] verū nō plene vñ Ar-
gy. ὕβῃ [*οἴηται*] expleuisse,
cū illđ [arbitratib;] verterit, nā
hic stultā & elatam quādā vult
Arist. arrogātiā significare. Est
n. οἰσις, nō mō cōis opinio, ve-
rū & arrogans existimatio im-
peratorū. Quo fit vt verti possit
hic locus [sed vel existimabit,
ignorans] siue etiā [sed vel opi-
nabitur nesciens.]

b Similiter, et si qđ sciat p me-
dia, & si pp quid & p immedia-
ta] *ὁμοίως ἐάν τε τὸ ὅτι εἰ δὴ
διὰ μέσων, ἐάν τε τὸ διότι καὶ
διὰ μέσων.* locus pfecto hic ab-
strusus est, hoc ē snīx paulo ob-
scurioris, vt Philoponus est au-
thor, quē sic Arg. [xquo discrimi-
nē sanē, siue qđ sit aliqd p me-
dia, siue cur sit aliquid p medijs

vacātiā sciuerit.] aut hoc ēt pa-
cto. [pariter si & qđ noscat ex
medijs, si & pp quid ex nō hñti-
bus medium.] sed vberius hic
vide Philoponum.

At qui dubitare fortasse qđpiā
posset, cuius cā hęc oportet iter
rogare de his, si nō necesse ē cō-
clonē eē.] *Καί τοι ἀπορήσειεν ἀν-
τις ἴσως, τίνος ἐνεκα ταῦτα δεῖ
ἔρωτῆν περὶ τούτων εἰ μὴ ἀνάγκη
τὸ συμπέρασμα ἦ.* Arg. [quā
quā fortasse quispiā dubitabit,
cuius nā gratia de his hęc inter-
rogare oportet, si cōclutionē eē
necesse nō est.] vel hoc mō [ve-
rū ambigere forte quis posset,
quā ob cām hęc de his percunctā
opz si cōclonē esse, nō necesse ē.

Oportet aut interrogare, nō b
tanquā necessariū sit pp interro-
gata, sed qm dicere necessariū il-
la dicenti, & vere dicere, si vere
sint inexistētia] *Δεῖ δὲ ἐρωτᾶν
ὡς ἀναγκαῖον ἦ διὰ τὰ ἡρω-
τημένα, ἀλλ' ὅτι λέγειν ἀνάγκη
περὶ ἐκεῖνα λέγοντι, καὶ ἀληθῶς λέ-
γειν, ἐάν ἀληθῶς ἢ ὑπάρχον-
τα.* Arg. interpretatio nō min⁹ si
delis ē qđ dilucida. Hęc sic se ha-
bet. [At n. interrogare oportet,
nō vt p interrogata necessariū
quicquā sequat, sed quia dicere
necesse est ei, qui illa dicit, & ve-
re dici, si cōpetant vere.] vel sic
[oportet aut percunctari, nō vt
necessariū quippiā efficiat ob
ea qđ interrogant, sed quia, illa di-
cēti, dicere necesse est, & verē di-
cere, si verē inexistant] quo i lo-
co incredibile licet breuitatē ad-
mirari,

mirari & constantiā: sic. n. creberrime i priorib⁹ resolutorijs.

T E X. XIX.

a VELVTI per signa syl^l.] *διον οἱ διὰ σημείων συλλογισμοί.* Arg. [Eg rōcinationem, q̄ per signa conficiuntur] vel sic, [quēadmodū à signis ductę argumētationes] verū tu vocē illā [σημείων] diligenter euoluas, q̄ hoc i loco cōiecturā, siue aliū huic simile vñ significare: estq; circūlocutio, p̄ quā alteram demonstrationem indicat, illā nēpe, quę ab euentu rei efficitur.

b Qd̄. n. per se, nō per se sciet.] *τὸ γὰρ καθ' αὐτὸ, ὃ καθ' αὐτὸ ὁρᾷται.* paulo lectio planior, si dicas [etenim qd̄ per se est, id non per se sciet.]

T E X. XX.

a Ex alio genere] *ἐξ ἄλλου γένους.* ex diuerso genere] quo i loco generis significatio eadē est cū subiecto facultatū: noua qui dē significatio, verū græcis scriptoribus cognita: qñ pro eodē vsurpent, [τὸ γένος, ὃ τὸ ὡς κείμενον.]

T E X. XX.

b Transcendentē.] *μεταβάντα.* transeuntē] vertit Arg. vel ēt [transmigrantem] [deflectentem] & [diuertentem] quod, vtrunq; transferatur magnam vim nō facit: perpēdas tñ vocē illam [μεταβάντα] dici pprie in loci mutationibus indisciplinis vero per trallationem, quod hoc in loco vsurpat Arist.

a Ad accidentia magnitudini-

bus] *μεγέθεισι συμβεβηκότα.* vñ forte planius [ad ea q̄ magnitudinibus accidēt.] animaduertē vero ex hoc loco, quędam esse quę accidentibus contingant. Idem li. Perih. Secto. 3.

Sed neq; q̄ duo cubi cubus] a Arg. vertit duos cubos cubū esse] sed Arist. alludit ad veteres Mathematicos, qui summa verborū breuitate, theoremata nominabant quorū vnū erat hoc, et qd̄ p̄cipuū, [οἱ δύο κύβοι κύβος.] recte itaq; vetus trāslatio [duo cubi cubus] nomen. n. est theorematidis, nō tā in magnitudine continua, q̄ numeris.

T E X. XXI.

Propōnes vñ.] *προτάσεις καὶ θόλος.* Arg. magis probat [propōnes vñs] verū te nescire non oportet [καθόλου] serē semp veritisse priores [vñs] cum ēt [vñs] transferri possit. Id aut̄ & iudicio legentis et sniā significatio ni referendū est: hoc aut̄ in loco magis probare [propōnes vñs] qm̄ [καθόλου] p̄ cōtrariū intelligit eius qd̄ est fm̄ partem.

Et vt simplr̄ dicā dēmōnis] b *τῆς ἀπλῶς εἰπεῖν ἀποδείξεως.* Argi. frigidius transfert [& dēmōnis osino] nā verbū, ἀπλῶς qd̄ erat summi pōderis, est p̄ter missuz: licet et signare locū, vbi Arist. absolutē dēmōnem constituit, hęc. n. simpliciter vulgo appellata est.

Qm̄ nō vñs ipsius est] *ὅτι ὃ καθόλου αὐτὸ ὁρᾷται* nūc Arg. mutata quasi sniā transfert] q̄a nō est

est ipsius vtr[um] cū tñ verbū [καθόλου] hoc in loco rectius sonet, vñs: qm̄ q̄ Arist. de re ipsa que vñs est, sermonem habet, eamq̄ opponit particularib⁹, et caducis.

d Sed aliquñ et quodā mō] ἀλλὰ ποτὲ, γὰρ πῶς] Arg. [sed aliquo in tpe et quodā ēt mō] idq̄ nō inepte. Verū illud animo recondas, voces illas ποτὲ, & πῶς, eē apud Arist. p̄cipuas, ad iterimē dū id qđ semp est, & vñr. Nam [aliquñ] contrariū eius est qđ sp̄ existit: item [quodā mō] eius qđ vniuersaliter se habet.

Τ Ε Χ. XXII.

QUANDO aut[em] sit] sed aliqd deest in latino codice, nā gr̄cus ^e legit [Ὅταν δ' ἢ τοιαύτη] nos vero] qñ aut[em] sit hmōi] id. n. est referēdū ad ea q̄ proxime dixerat. Quocirca Argir. uertit] qñ sit corruptibilis] qđ licet verē dictum fuerit, illud tamen redundare nimis videtur.

b Existēte] rursus hic deest aliq̄ quid. nā gr̄ce, sic se habet hic locus [ἡσυχίας τῆς προτάσεως] hoc est [existēte propōne] sed Arg. & ipse mēdosū codicē secutus, vertit [cū ē illa talis] nā diuinare potius q̄ defumere sententiā oporteret: iccirco emēdata gr̄ca exemplaria, vt nōs transtulimus se habent.

c Nō vñm atit, qm̄ hoc quidē erit, illud vero nō erit, in qbus. quare nō ē syllogizare vñr, sed q̄ nunc.] hęc verba vt trāslata sunt, sphinge interpretāte egere vñr, cū tñ ea Arg. paulo expref-

siu⁹ verterit: etenim sic ille [nō vñm, qm̄ quoddā nō erit, eorū, q̄ subiecti subeunt rōnē: quare fieri nequit vñr rōcinatio, s; hoc in tpe tñ.] verū sic Arist. se hēt [μὴ καθόλου δέ, ὅτι τὸ μὲν ἔσται, τὸ δὲ ἔκ ἐστὶ ἐρ' ἄν. ὥς ἐκ ὧν ἀλλογίσασθαι καθόλου, ἀλλὰ ὅτι νῦν.] vel forte sic, [nō vñm vero, qm̄ eorū qbus insunt, hoc qđ ē erit, illd nō erit: quocirca nō contingit rōcinari vñr, sed qm̄ nūc] sermo. n. ē de subiectis, qbus insunt p̄dicata, q̄ non semper insunt, sed aliquo tempore.

[Manifestū q̄ fm̄ q̄ quidē tales sunt, semp sunt: fm̄ vero q̄ nō semp, fm̄ partē.] Arg. [quo quidē sunt tales, hoc esse semp: quo vero nō sunt semp, hoc esse particulares.] nos vero sic [constat autē q̄, ut quidē tales sunt, sunt semp: ut uero nō semper, in parte] nā particula [ἡ μέρους] longe melius uertit, [in parte: uel fm̄ partē] quā in particularē. Accedit q̄ hic Arist. nō de re ipsa particulari intelligit, sed de mō rei, quo est i pte. gr̄cē vero sic Aris. [δὴλον ὅτι ἡ μὲν τοιαύτη ἐστὶν, αἰεὶ ἐστὶν, ἢ δ' ἐκ αἰεὶ, ἡ μέρους ἐστὶν.]

Τ Ε Χ. XXIII.

NON ē scire hoc. Et si ex veris & indemonstrabilibus monstratū sit, & immediatis.] ferē oēs latini codices habēt illa verba,] non est scire hoc [veluti si nē p̄cedētis periodi. deinde pūcto interposito, sequuntur illa [et si ex veris &c.] qđ profecto

&

& falsam redderet infam, & de-
truncatā. Itaq; hæc absoluta ē pe-
riodus [Nō est scire hoc, etsi ex
veris & indemrabilib⁹ mōstra-
tū sit, et immediatis] græcē ve-
ro hoc pacto [ἐκ ὧν τοῖς ἀπὸ τῶν
τῷ τοῦ καὶ ἐξ ἀληθῶν καὶ ἀναπο-
δείκτων δειχθῆναι καὶ ἀμείνων].

T E X. XXIIII.

a COGNATA eē [συγγενῆ ἔστι] vel
vertit Arg. [propinqua eē] vel
affinia, cōuenientia, aut ē cōge-
nita] tu vero tralationē quādā
in hoc verbo perpendito : id. n.
perraro Arist. v surpat.

a Dico autē picipia [λέγω δ' ἀρ-
χάς] hic multiplicē signationē
adnotato hui⁹ vocis, [ἀρχαί]
nā & principia rerū, hoc est for-
mā & materiā, itē et primū mo-
torē significare pōt. i his vero li-
bris, & primas disciplinarū p-
pōnes, & subiecta ipsa. Nā Græ-
ci iterdū hæc duo cōfundūt [ἀρ-
χῆς, & ἀποκείμενον.] id autē ad
præsentis loci illustrationem q̄
maxime videtur pertinere.

b Quæ q̄ sunt nō cōtingit mō-
strare] ὅτι δὲ] p̄clare Arg. [vt
eē] nā vox illa [ὅτι] licet, ppō-
nū et principiorū verorū, ppria
eē videat, nōnunquā tñ & sim-
pliciū rerū, vt hoc in loco, eē p̄t-
tūc. n. veritatē nō dicit, sed esse
rei. Itaq; sic & vertere hūc locū
possumus [quæ vt sint, nō licet
monstrare.]

a Accipit [λαμβάνεται] Arg.
[sumit] verbum signare licet, q̄
creberrime vti⁹, i his q̄ p̄spicua
sunt, hoc est p̄ se cognitis. Itē ac-

cipere pro contrario intelligas
ei quod est demonstrare.

Vt quid vnitas] οἷον τί μο-
νας] particula [qd] interdū rei
est, interdū nominis: hoc aut in
loco ceu cōe quoddam vtriq; si-
gnificationi v̄t esse sumenda.

Secūdū proportionē] καὶ ἀνά-
λογίαν] vertit Arg. [similitudi-
ne rōnis] sed vet⁹ transl. tolerā-
da, vsu & cōsuetudine dicendi.

Hæc. n. accipiūt eē & hoc eē] α
ταῦτα γὰρ λαμβάνει τὸ ἔστι, καὶ
τὸ δὲ ἔστι] Arg. atq; hæc et esse &
qd sunt] snām magis secut⁹ q̄
pōdus verbi. Hæc. n. dicunt de
subiectis, q̄ accipiunt eē et quid
sint: sed vetus trāslatio fidelis ē,
cui⁹ ea Arg. est explicatio. illud
vero ppēdas, [τὸ ἔστι] acceptū
fuisse, p̄ cognitionē an sit: quēad-
modū [τὸ δὲ ἔστι] pro qd est, cur
vero hanc p̄siorē fecerit illa, ex
græcis authorib⁹ eā afferre cām
poteris, qd rei d̄finitio res ē ma-
gis terminata, q̄ rei esse.

Horū autē passiōes] τὰ δὲ πάθη
των παθῶν] Arg. vertit uocē [πά-
θη] affect⁹. nos ēt [affectiōes] i
locū p̄cipuū nō desero, qui pas-
siōē, siue affectū, siue aliq̄ quis
nomine voces, i rebus tā anima-
tis, q̄ aīa carētibus v surpat. Nā
rectū, lineæ affectio est, nō mi-
nus q̄ sit risibile esse, hominis.

Aut cubus] ἡ κύβος] cubus, c
q̄ in superiorib⁹ poterat & i ma-
gnitudine itelligi et i numeris,
nūc in numeris solū ē audiēd⁹.

Quid irrationale] τί τὸ ἄλο-
γον] Arg. [quid rōnis exp̄s] itē
Animad. Tom. A [qd

[quid rōne vacans [ut cunq; di-
xeris diuerſa admodū rōne id
intelligas in animātibus & ma-
gnitudinibus.

c Quod aut sunt, monſtrant &
per cōmunia & ex demonſtra-
tis] vel etiā, [hæc aut eſſe mon-
ſtrant & cōibus & demonſtra-
tis] hic conſuetudinē mathema-
ticorū animaduertas, qui quæ-
ſtiones, & theoremata bifariam
colligunt, aut ex communibus
principijs, aut ex his, quæ antea
demonſtrauerāt. Sic aut Ariſt.
[ὅτι δ' ὅτι δεικνύσι διὰ τὴν τῶν
κοινῶν, καὶ ἐκ τῆς ἀποδείξεως γινώσκων.

T E X. XXV.

a OMNI s. n. demōſtratiua ſcien-
tia circa tria eſt.] Arg. [oīs nāq;
demōſtratiua ſcīa circa tria verſa-
tur.] [πάντα γὰρ ἀποδεικτικὴ
ἐπιστήμη περὶ τρία ὄζειν.] vet⁹ trāſ-
latio nō tā ad verbū eſt, q̄ & p-
ſpicua. Sed hæc tria, quibus tan-
topere ſcīa vnaqueq; icumbit,
à noſtris obiecta, & Momenta
ſcientiarū appellanſ: vt intelli-
gas recte alios vertiſſe [oīs enī
ſcīa demonſtratiua tribus qua-
ſi momētis continetur.] iā autē
Ariſt. dictione illa [περὶ] ē vſus,
q̄ præter alias multas ſignifica-
tiones, & hic & alibi, diligentis
inſpectionis, & cōſideratiōis in-
diciū ē; qm̄ diſciplīe, ſūma ope-
ritunt, ut circa hæc tria uerſent.

b Cuius p ſe paſſionū eſt ſpecu-
latiua] οὐ τὴν καθ' αὐτὰ παθημά-
των ὅτι θεωρητική] vel etiā [cu-
ius per ſe affectiōes contempla-
tur] Conſtat ex his ſcientiæ ſco-

pum eſſe, cōtēplari eos affectus,
qui generi ſubiecto inſunt.

Et communia, q̄ dicimus di-
gnitates] καὶ τὰ κοινὰ ἀλέγομεν
ἀξιώματα,] proloquia intelli-
git, quæ ipſe aſſueuit appellare,
ἀξιώματα. Nam ante ipſum ve-
teres ſtoici omnem propōnē ap-
pellarunt ἀξιώματα, vt author eſt
Cicero & Alex. in prioribus re-
ſolutorijs.

Ex quibus primo demōſtrant] d
ἐξ ὧν πρῶτων ἀποδείκνυσιν] Ar-
gy. vero [ex quibus primis de-
monſtrant] alij [ex quibus pri-
mis demōſtrones cōficiunt] ne mi-
retur quiſpiā, me tū ſtudij ac di-
ligentiæ ponere in latinis verſio-
nibus: id. n. facio, pro eruendis
altioribus ſententijs. Nā cū ma-
thematicæ dñſiones aliq̄ ab ini-
tio proloquijs adſtruanſ, aliq̄ ex
his q̄ iā demonſtrata fuerunt, cō-
firmenſ, cumq; priores videan-
tur excellere, ob id genus illarū
expresſit ex eo [πρῶτων] hoc
.n. (ni fallor) puto valere ac ſi di-
xiſſet q̄ præſtātiores ſunt demō-
ſtratiōes. ſ; de his plura Procl⁹.

Nōnullas tñ ſcīas nihil prohi-
bet qdā horū deſpicere] ἐνιας
μέντοι ἐπιστήμας ἢ δὲν κωλύει
ἐνιατύτων παρορᾶν] Arg. [nil
tñ prohibet ſcīarū nōnullas, ho-
rū pterire nōnulla] vel eſſe [nil
tñ vetat quādā ſcīētias horum
nōnulla dimittere] alij [ac in q̄-
buſdā quidē ſcientijs nō ē vicio-
ſum horū aliqd ptermittere.]
locus hic, magni ſteteſt, vt recte
cognoſcat, nā q̄ ſumme ſūt pſpi-
cua,

eua, ea oſo ſunt p̄termittēda: et alibi, hoc eſt diuinę ſapiētę libi. i. artē verſari in reb⁹ obſcuriori

b⁹, nō aut̄ p̄ſpicuis aſſeuerauit.
f. Non ſupponere eē] ſic ēt Arg. verbū illud [μὴ υποτίθεαι] vertit ē aut̄, nō ſupponere, hoc loco nobis audiendū, pro eo q̄ eſt, ſilētio uti in his q̄ ſuapte natura ſunt p̄ſpicua. Quāob̄re fruētuoſa eſt eorū iuerſio, q̄ ait [μὴ υποτίθεαι] hoc ē, nō facere mētionē. min⁹ ſic ē. n. id facit, p̄ tollēdis hui⁹ loci ſexcentis q̄onibus.

a. Non eſt aut̄ ſuppoſitio, neq; petitiō] ὁ οὐκ ἔστι δ' υποθεσις καὶ δ' αἰτημα vel, [n̄ ē at̄ ſuppō neq; poſtulatū] examīa cām, cur hęc duog̃na p̄cipiorū vnā cōiunxit, h̄nt. n. illud iter ſe cōe, vt ex ſuapte natura p̄ſpicua nō ſint, p̄ qđ, a proloquijs ſeparātur. ſed de his plura Proclus Diadoch⁹.

b. Qđ necesse eſt eē p̄p̄ ipſum, & videri necesse] ὁ ἀνάγκη ἐστὶ δὲ αὐτό, καὶ δεκτικὸν ἀνάγκη] ſimi li mō Arg. vel ēt [qđ & eſſe p̄p̄ ipſum, & videri necesse eſt] circūlocutione indicat dignitatē, ſiue proloquiū: nā id hēt, vt p̄ ſe ſit neceſſariū, deinde vt cuilibet verū eē pateat. Quocirca recte vertitur, ab alijs [differūt at̄ plurimū ſuppō & poſtulatū, ab his principijs, q̄ ipſa p̄ ſe tātam h̄nt fidē, ut ſit neceſſe oēs h̄s aſſētire] hinc rectē Theophrastus, vt author eſt Them. proloquiū definiēbat eē p̄ſuaſionē quādā.

c. Extrinſecā rōnē] ὁ ὅς ἐστιν ἔξω λόγος] Arg. [i oſone, q̄ ē extra]

nā illud λόγος, vertit oſonē, ſed a forte minus aptē, q̄; ad p̄ſens faciat iſtitutū, nā de ipſa argumētatiōe v̄ intelligere, cui potius rōnis nomē artidet, q̄ oratiōis.

Sz ad eā q̄ i aſa [ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ] Arg. [q̄ ē in mēte] alij uero [sz ad eā, q̄ i ſteriore ſenſu] ver⁹ tñ magis ad ψῆν, ceterę uero ad ſn̄iaz facili⁹ eruēdā. Nā n̄ oīs aſa, eiufue facultas q̄q; rōcinat, ſed mēs, ac ſterior mētis ſenſus: poſſet et trāſferri hic loc⁹ [sz ad eā q̄ i aſe intelligētia] verū eu rādū, ut ſcias ex his, rōcinatiōis al̄s aſe hoc eſt intelligētis, aſe eē vocis, q̄ externe, corpis inſt̄tis cōcitātę, audiunt: vis p̄fecto magna eſt huiufcæ partitionis, & ad plures vſus accommodata.

Mōſtrabilia] δεικτέα] Ar. [qđ dem̄rari p̄t] nos autē [mōſtrari p̄nt] tū ex eo qđ hz Alex. i priorib⁹ reſolutorijs, q̄ d̄r̄ia opte aſignat, iter [δεικτικόν, καὶ ἀπὸ δεικτικόν] hoc ē mōſtrationē et d̄m̄rōnē, nā mōſtrare ē reſlator, p̄ſſior vero, dem̄rare: tū ēt, qđ p̄ſcipijs abſoluta dem̄rō n̄ ē, ſz mōſtratio. Ac ex eo corrūit dubitationes plurimę: ſed Philoponū i hoc negotio cōſulas et Them.

Apparētia] δικοῦντα vel ēt [p̄ſpicua] nā de aſſūptiōib⁹ ſermo ē, q̄ cū diſcipulo verę appareant, ab eodē mox approbant: ſuntq; ad illū ſuppōeſt̄m. Perpē de ſuppōnē aliā ſimplr dici, aliā ad hoīes, et exēpla Geometria meditare. Nā de his Proclus & Ioan. Grāmaticus hoc in loco.

A h̄ Aut

e Aut nulla iexiñte opōne, aut et cōtraria iexiñte accipiat, idē, petit,] Arg. [aut postulat, si nulla prorsus discreti de hoc opō, vel ēt contraria insit] vel aliter hoc mō [cū aut nulla fuerit opinio aut ēt cōtraria, sūpferit idē, postulat,] sic. n. ipse [α'ν δ'ν ἢ μὴ δεμιάς ἐν ὅσῃς δ'έξῃς, ἢ καὶ ἐναντίας ἐν ὅσῃς, λαμβάνῃ τὸ αὐτὸ αὐτῶν] partitio est postulati, I id, de q̄ ambiguus ē discipul⁹ in neutrá sese flectēs sniam: et in id, i quo aptē à p̄ceptore dissensit. Quere hic exēpla à gr̄ecis authorib⁹, qñ i latinis desyderent.

a Termini qdē [οἱ μὲν οὖν ὅροι] Arg. [definitioēs quidē] vetus tñ per placet translatio: nā definitio, proprio nomine, ὀρισμός, appellatur, v cōparationē vero & similitudinē lapidū, qui in finib⁹ agrorū ponunt: ὅροι, à gr̄ecis d̄f. Idq; notar abūde Hāmo. in. v. voces. Iccirco sic legendū, vt iam pridem translatum.

b Terminos aut solū itelligere opz] τὰς δ' ὁρους μόνον ἐννέμεν δ' αἱ] Arg. [definitioēs p̄cipiant opz] vulgaris profecto ē trāslatio, in qua nec sniē vis est subest vlla. Aliter vero sic, [terminos vero sola rōnis intelligētia p̄cipere oportet] alius vero, ne loc⁹ hic, negocium studiosis facessat nō tā verba, q; & sniam ē interpret⁹ [definitioēs tm̄, vt simplices qdā notioēs animi cōcipiuntur] vtcūq; verteris, definitio nē dicas ad eā aīa facultatē p̄tinere, q̄ simplices solitariasq; re-

rū notiones suscipit: quāquā et eadē iterdū, cū enūciatiōe iſeraſ euadatq; propō, qd̄ alibi p̄ditū. Spēs qdē] εἰδὴ μὲν] Arg. [formas qdē] αἱ] [ideas quidē] cū .n. & ideis, hoc ē diuinis rerū notionibus, aduersus Plat. loquat, has et formas et spēs equa rōne vocare possumus: licet ea nomina in ceteris casib⁹ d̄rīā quādā suscipiāt, qd̄ i p̄sentia nō ē dicere operepretiū. Verū i q̄ studiū ponere licet, illud est, ne ignorē, ideā eē vlt̄ aīa multa, vt author ē Hamm. in. v. voces. Itē eam eē ὁμανύμον quoddā ex hoc loco, nec nō posse & p̄ter multa appellari: ob id censet Arist. nō tā à rerū gñatiōe eē arcēdā, q̄ à scia et dem̄one. sed hęc apud Ploti nū, Iamblicū, Sirianū, Alcinoū, & Plat. ipsum, i Timeo, Parmenide, Epinomide minore Hippiā, Extāt et nōnulla ex Arist. tū i diuinis sapiētē li. 7. tū i. 1. Ethic. Ex Peripatheticis, eā Simplicio & Hammo. defendūt: damnant Alexan. & Philoponus.

T E X. XXVI.

S i. n. datū est, de q̄ hoīem verū ē dicere, si et nō hoīem verū, sed si solū hoīem aīal eē oē, non aīalaūt nō: erit. n. verum dicere Calliā, si et nō Calliā, tñ aīal, nō aīal aut non. [Enigma quoddā poti⁹ oraculo explicādū v̄r, q̄ alia quis snia. scire tñ licet, ferē oēs codices, carere eo [πᾶν] qd̄ oē, vertit Boethus totū Arg ille at hoc mō trāstulit [Nā si datū est, id de q̄ hoīem dicere, verū ē, dabit

dabit et id ei qđ nō hoīem dicere
 verū ē. sed si tñ hoc totū suma-
 tur, hoīem inquā aīal, nō aut nō
 aīal eē, erit et verū Calliā diceē,
 et si nō Calliā, tñ aīal, nō aut nō
 aīal diceē.] video ex hac versio-
 ne, parū fruct⁹, studiosis acces-
 sisse, nā vetus trāslatio, lōge pla-
 nior ē, & ad verborū numerū.
 Verū aliqđ, à verbis ad snīam cō-
 uersi, sic uertūt [Nā si illa posita
 sit, ppō oēm hominē eē aīal, nō
 aut nō aīal, et si illud fortasse in
 nō hoīe verū eē possit, atq; adeo
 maneat vera propō, accepta sūt
 affirmatiōe, & negatiōe hoīs, sp
 tñ ex illa propōne illud qđ ē cō-
 cludēdū efficiē, Calliā. f. ēe aīal,
 non aut nō aīal: licet possit nō
 min⁹ fortasse vera eē cōclb, si ne-
 gatio Calliē simul cū affirmatio-
 ne acciperet] si vero periculū, f
 re magni pōderis, et à pclaris vi-
 ris tētata, faceē licet, & nos snīaz
 ipsam, posthabita verborū reli-
 giōe, sic trāsserre nō recusabim⁹.
 [Esto aliqd, de quo hoīez verū
 sit dicere: deq; eo affirmem⁹ aīal
 eē, negemusq; nō esse aīal (qđ et
 de non hoīe dici poterit) qđ ex
 eo sequit vniuersum semp verū
 erit: Calliā. f. (licet & de nō Cal-
 lia idē dici possit (aīal esse, nō au-
 tē non aīal.] grēcē vero sic. [εἰ
 γὰρ ἐδόθη καθ' ὅ ἀνὼν ἀληθές, ἀλ-
 λ' ἢ μόνον ἀνὼν ζῶν ἔστι, μὴ ζῶν
 ὃ μὴ ἔσαι γὰρ ἀληθές εἰπεῖν καλ-
 λίαν, εἰ καὶ μὴ καλλίαν, ὁμῶς ζῶ-
 ον; μὴ ζῶν δ' οὐκ.]

T E X. XXVII.

E T dialectica oīb⁹.] καὶ ἡ δια-
 λεκτικὴ πάσαι.] sed διαλεκτικὴ
 κήν, vertit Arg. differēdi facul-
 tatē, nos ēt, differēdi rōnē, quā-
 quā vetus translatio pspicua ē.
 Hic nō λογικὴν, itelligas, qđ sub
 istrumēti noīe tradita ē, hæc. n.
 pounctari de rebus nō solet oī-
 bus, sed differēdi facultatē, et rō-
 nē audias, qđ de oī propōsita ma-
 teria, probabili argumētatione
 differit, quā Arist. copiose & ac-
 curate laudabat in a. lib. Topic.
 quāq; veteres Academici maxi-
 me profitebant, pbabiliter agē-
 tes. Et Soc. apud Plat. serē sp eo-
 gñe vti dicēdi, qđ psertim ite-
 rogādo facit, vt ex hoc cōstet, re-
 cte dixisse Ar. dialecticū ite-
 rogā: hæc. n. fuit illi tēpestatis vul-
 gata nimis, et trita cōsuetudo.

Et si aliqua vlt tētet mōstra-
 re cōia. [καὶ εἴ τις καθόλου περιῶν
 το δεικνύει τὰ κοινά] Arg. [eo
 siqua vlt ipsa cōia oīdere nita-
 tur] pulchrē et apposite versuz
 ē illud, mōstrare, vel oīdere, nō
 aut demfāre, nā qđ nobis ignota
 sunt demfānt, nō at picipia. Per-
 pēdas et φείρασιν illā, qđ Arist.
 diuinā scām, Metaphy. vocatā,
 circūscribit. Hęc. n. gñalis facul-
 tas est, qđ proloqa audet cōfirma-
 re: qđ aut inter illā & dialecticā
 interfit, scire poteris ex Them.

Interrogatio syllogistica] ἐρω-
 τημα συλλογιστικόν] Arg. [ite-
 rogatio rōcinatiua] vel [inter-
 rogatio ad rōcinandū idonea]
 veterū morē sibi ob oculos po-

A. iij. nūq;

nit, q̄ post interrogatiōes ratio-
cinabantur. Ea consuetudine
scater vndique Plato.

b Propō cōtradictiōis] *πρότα-
σις ἀντιφάσεως* sic ēt Arg. Ver-
bū *ἀντιφάσεως* additū est, vt in-
telligas, eā velle propōnem, quē
contradictionis altera pars est.

a Sed ex q̄b⁹ aut mōstrat aliqd
de q̄bus Geomet. ē, aut ex eis dē
mōstrat Geometrie, quē admo-
dum perspectiua.] *ἀλλ' ἐξ ὧν ἡ
δείκνυται τι περὶ ὧν ἡ γεωμε-
τρία δίδιν, ἢ ἐκ τ' αὐτ' δείκνυται
τῇ γεωμετρίας, ὥσπερ τὰ ὀπτι-
κά.*] Arg. [sed aut ea ex q̄b⁹ ali-
qd oñdiē, de q̄b⁹ ē ipsā Geome-
aut ea, q̄ ex eis dē demōstrant, ex q̄-
bus Geometria demōstrat q̄lia sūt
p̄spectiua.] vsq̄ adeo mihi p̄ple-
xa v̄r hęc verlio, vt ad aliā con-
uerti mihi necesse ēē videat̄. [S3
ex q̄b⁹ ea oñdunt, q̄ ad Geome-
triā attrinēt, aut ex eis dē Geome-
trica rōne mōstrant, quē admo-
dū p̄spectiua.] vult, n. pprias ēē
geometrie īterrogatiōes, ex q̄b⁹
aut ī ipsā dīm̄am⁹ res geometri-
cas, aut demū illas, q̄ à Geom. fi-
dē et cōfirmationē suscipe solēt.

T E X. XXVIII.

a Qm̄ at sūt Geometricę īterro-
gatiōes, sūt neigif et n̄ Geome-
tricę?] *ἐπεὶ δ' ἐστὶ γεωμετρικὰ
ἐρωτήματα, ἀρ' οὐκ ἔστι γεωμετρικὰ
τα;*] 3 trib⁹ q̄dōnib⁹, hęc prior ē.
Quā sic Arg. [cū at Geometricę
īterrogatiōes sint, sūt ne et ageo-
metricę?] sc̄da q̄d est, [et iuxta
vnāquāq̄ sc̄iaz, q̄ fm ignoratiā
qualēcūq̄ geometricę sūt?] *ἢ
παρ' ἐκείνης ὅτις ἐκείνων τὰ κατὰ τὴν*

*ἀγνοίαν τῶν ποίων γεωμετρικὰ
οὐκ.*] Hāc aut sic vertit Arg. [dē
īterrogatiōnū eg, q̄ ab ea, p̄dēte
ignoratiōe, q̄ ē dispō, geometri-
cę ne sūt, an nō? et ī q̄cūq̄ facul-
tatū sūt.] Tertia atq̄ extrema ē,
[et vtrū s3 ignoratiā syllb, q̄ ex
oppositis syllb, aut palogism⁹?]
*ἢ πρότερον ὁ κατὰ τὴν ἀγνοίαν συλ-
λογισμὸς, ὁ ἐκ τῶν ἀντικειμέ-
νων συλλογισμὸς, ἢ ὁ παραλογισ-
μὸς*] eā hoc pacto exprimit arg.
[præterea vero rōcinationū ab
ignoratiōe proficiūt, ea ne q̄ ex
oppositis cōstat, an ea q̄ cōstru-
cta uitiose ē?] dedi operā, ut cō-
text⁹ hic apposite et dilucide in-
ptes irer, ea sanē de cā, ut ītellige-
res min⁹ fidei eē adhibēdū ἡs q̄
p̄mā, secūdāq̄s q̄dōnē ī vnā adeo
cōnectūt et cōcūcāt, ut nec ver-
borū, neq̄ sniē curā habuisse ui-
deant. Innumera tñ sūt, q̄ ex grę-
cis sōtib⁹ ducta, ad hūc locū p̄ti-
nere uidēt. Primū īterrogatiōes
et pprias in q̄cūq̄ gñe sc̄iarū re-
periri, et alienas oīo, hoc ē à sco-
po illarū remotas: id at ex prior
q̄dōne p̄det. Deiceps ex sc̄da, col-
ligas, īterrogatiōes nō tā fieri ex-
pitia artis, q̄ ex eiisdē ignoratiō-
ne: tū ignoratiōnem duplicē eē
hoc ē simplicis negatiōis, prauę
ἡs affectiōis. Ex tertia vero q̄ne,
p̄cipies, syllb ex ignoratiōe du-
plicē extare posse, hoc ē v̄p̄tū q̄
falsis alsūp̄tiōib⁹ colligit̄, vel q̄
fallax oīo ē, et certādi studio cō-
parat⁹, quē παραλογισμὸν, ap-
pellat. Perpēde et eodē ordie rñ-
sa subiūgi, q̄ etiā distributę fue-
re

requones, tota hæc ps sic q̄q̄ trāf
ferri p̄t [cū vero geometricę q̄-
dā sint interrogatiōes, sūt ne igit̄
et q̄ n̄ geometricę dici possint :
Et q̄ ex īperitia q̄licūq̄, fm quā
libet scīaz, efficiunt̄, sunt ne geo-
metricę Et utrū, q̄ ignoratiōē
parit rōcinatio, ex cōtrarijs cō-
fecta ē argumētatio vocāda, vī
poti⁹ uitiosat̄] de his pl̄ra uide i
a Topi. li. i. Irrhythmicū] τὸ ἀρ-
ρυθμικόν] absq̄ rhythmo] Argy.
[absq̄ forā, siue informe] id mi-
nus ā doctis pbat̄, magis uero si
dixeris [absq̄ numero] vī ēt [n̄
nūrosū] iēpte si dixeris [absq̄
sono] qd̄ yō sibi uelit rhythm⁹,
q̄t ei⁹ gñā, q̄rū rerū ppri⁹, i q̄b⁹
reperi possit, nū ipsi⁹ sit mot⁹ for-
ma, an potius ordo mot⁹ breuis
ac lōgi, siue potius celeritatis ac
tarditatis, utrū i sonore cōsistat
musicorū istrorū an poti⁹ ē mo-
tu corpis in apta et cōcinna ma-
nuū, et pedū moderata qdā rō-
ne eleuādi, ac dep̄mēdi, q̄ ue pa-
cto i carminib⁹ poetarū cōsistat
uoce, gestu, motu, metro et tpe,
p̄terea si subarū q̄litas sit, an q̄ti-
tas, aut eē citra oēm subam cōci-
pi possit, q̄ ei⁹ d̄fig, ā q̄b⁹ causis
efficiat̄, qd̄ ipsū sit suscipiēs mā,
q̄ possimū cōseruet̄, q̄ ue ei⁹ cō-
trario tollat̄, n̄ ē i p̄sentia nobis
differēdū, tū qa breuitati stude-
re (q̄ hoc i loco delegim⁹) n̄ eēt:
tū qa nobilis hæc disceptatio, n̄
min⁹ Plat. q̄ Dion. et Aris. i Poe-
tica excitaret, atq̄ alios. Tu ue-
ro si accurati⁹ isthęc cognoscere
desyderas, ad illa ip̄sa ē cōmēta-
ria recipias q̄ scribere i poetica

artē nrę etatis uiri saneq̄ doctis-
simi, et d̄ Aristotelica eruditioē,
politiōib⁹q̄ l̄is b̄nmeriti oēs.

T E X. XXIX.

IN mathem. uero] ἐν τῷ μαθηματικῷ. sic ēt Arg. Aliq̄ uero [i
doctrinis ac disciplinis] vī ēt tā-
tū sic [i disciplinis uero] cōstāt i-
ducor opinione, ut credā ex hoc
cōte, excitari hoīes ad cultū dia-
lectice artis: qm̄ nullā extat̄ i q̄t
disciplinā, q̄ fallaci ac uitiosa v-
tat̄ rōcinatiōē: q̄ si uelit neminē
absq̄ differēdi rōne ausum fuisse
tētat̄ doctrias, qd̄ et i Philebo
et alijs i locis p̄sepe Pla. testat̄ ē.

Qm̄ mediū ē sp̄ qd̄ duplex, d̄ b
hoc, n. oī, et hoc rursus d̄ alio d̄
oī qd̄ at̄ p̄dicat̄ n̄ d̄ oē,] Arg. uer-
tit [qa mediū ē sp̄ duplex, nā al-
ter extremorū de hoc oī, et hoc
rursus idētidē d̄ altero d̄r. atq̄ p̄-
dicatū n̄ d̄ oē.] cōstat ex eo qd̄
dixit disciplias et scias uti pri⁹ si-
gure artificio, id qd̄ paulo post
fusi⁹ ē dictur⁹, cōstat et termina-
tiōē vī ēz affirmātē haudq̄quā
termino p̄dicato posse adnecti:
qd̄ i li. de Inter. docuerat sectio.
ñ. Hic hēas, integrā exposuisse, at-
q̄ absolutā formā, corū syllorū,
q̄b⁹ disciplię vtunt̄, nā et fig. tri-
buit artificii d̄ ppōnū modū,
gręcē yō sic res se hēt [ὅτι τὸ μέ-
σον ἐστὶν ἀντὶ τὸ διπλὸν. καὶ τὰ γὰρ
τάς τε παντός, καὶ τὸ το πάλιν κα-
τ' ἄλλου λέγεται παντός. τὸ δὲ
κατηγορούμενον ἐλέγεται πάν.]
Ac si itellectiōe uiderent̄] οἷον c
ὁρᾶν τῇ νοήσει] Arg. [hęc at̄ cer-
nere licet, q̄ si mētis p̄ceptione].

A iij vel

vel ēt [celestelligētię luminib⁹
perspicerent] valet aut hoc (vt
puto) ac si diceret, hæc esse adeo
nobis p̄specta, vt minimo nego
tio cognosci possint. Estq; tran
slatio, huic loco satis opportuna
nā intelligētia seu mēte videre,
translatū est, quēadmodū si q̄s
se quippiā oculis intelligere di
cat. Potestq; ea dicēdi forma ad
metaphoras referri, quas in ar
te Poetica, analogas vocat. Et
tu quære locum.

d. In rōnib⁹ vero latet] ἐν δὲ τοῖς
λόγοις λανθάνει] Arg. & vertit
& explanat, vt sui ferē moris est
[in disserēdo vero facultatis di
sceptationibus latet.] alij vero,
[inter disputandū incertū est.]
aut ēt [in dissertatiōibus latet]
nam hoc in loco λόγους, eas intel
ligit disputationes, quæ a diale
ctica ratione ducuntur.

e. Quid aut carmina circuli?]
τι ὃ τὰ ἐπη κύκλος;] carmina
extare circularia, ostendit hic Phi
loponus, testificatiōe ex eo Epi
grāmate, accepta, qđ Midę regis
sepulchro affixū fuerat. Id at ex
eo desumere poteris. Verū et cir
culares versus eos oēs appellat
Pieri⁹ Hieroglyphicis, q̄ eadē
verba a q̄bus initiū sumpserūt,
tādē ferunt, ac desinūt, cuiusmo
di ē apud Catullū Epigrāma in
Mamurrā et Cēsare, in annales
Volusii, in Noniū Strumā. Id q̄
verū sit (parcā tamicissimi hoīs
manes) haud facile video. Nā re
petitio poti⁹ ea mihi v̄r quā cir
cul⁹. Itaq; ea carmina circuli po

tius similitudinē et rōnē cōtine
re dixerī, apđ latinos, q̄ i seipsa
cōmeāt atq; recurrūt, hoc mō,
Laus tua non tua fraus, virtus
non copia rerum
Scandere te fecit hoc decus exi
mium.
flectuntur enim si dixeris,
Eximiū decus hoc fecit te scan
dere rerum
Copia, non virtus, fraus tua,
non tua laus.

Itē et carmē illud, in templo
D. Marci Venetiārū, qđ in seip
sum recurrens, et in contrariam
insam iens, sacrificiū Chayn, &
Abel, artificiosa magis rōne q̄
eleganti, significare videtur.
Sacrum pingue dabo, nec ma
crum sacrificabo.
id autem sic vertitur,
Sacrificabo macrum, nec dabo
pingue sacrum.

Instantiā] ἐνστασις] Arg.] Infi
ciationē] alij [occursus] itē [ob
iectionē] perpēde vero, hoc i lo
co ἐνστασις, siue instantiā, velle id
notare, qđ apud veteres, in disse
rēdo, q̄ maxime erat in vsu. Nā
cū quis, vitiosam adstrueret ar
gumentationē, rūdētis partes
erant, instantiā offerre: utrū ve
ro hæc ad falsam assumptionē,
an potius ad ipsam conclusōē tē
deret, iudicat Philoponus, hoc
in loco, diligenter. Vide & quæ
scribit Aris. lib. 2. Topic. de hæc
ipsa inficiatione.

Qđ ignis in multiplicata pro
portiōe] ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῇ πολ
λαπλασίονι ἀναλογία] Argyr.
[ignē

[ignē gigni multiplicata rōne] qđ aut sibi velit, hoc qđ est fieri in rōne multiplicata, & quo pacto contingat, in ea re hallucinatio apud Mathematicos qui rē ipsam hāc interdū ignorāt, vide Philoponū hoc i loco: & alia ex Ale. Procliq; snia: nā hęc qđ maximē numerorū propria ē. Hinc et illud cogita, nō semp vi-
tiosam esse eā, q̄ alicui videt, argumentationem, quemadmodum neque omnis, quę videtur inculpabilis, culpa vacat.

Resolvere] ἀναλύνειν] alij le-
gunt [dissolvere] ego vero malē veterē trāslationē. Sūt. n. ἀνά-
λυσις, siue resolutio, & διαλύ-
σις, hoc ē dissolutio, res oīno di-
uerse, nā qđ dissoluī, ēt resolu-
tur necesse ē, cōtra vero fieri p̄t
vt resoluat quippiā, qđ tñ cōti-
nuo non dissoluī. Them. vero,
qđ hoc in loco resolvere signifi-
cet, apposita rōne cōtēdit asserere,
ait. n. id eē, cōstituta iā cōclō-
ne, q̄rere p̄cipia & assumptio-
nes, a quibus illa colligit. Sed de
hac ipsa resolutione, plura p̄scri-
bit Alex. & Philoponus in prio-
ra resolutoria: nonnulla quoq;
Hammo. in. v. voces.

a In disputatiōib⁹] ἐν τοῖς δια-
λέγοις] Arg. [differendi facul-
tate] alij [i mutuis sermonib⁹]
vel ēt [in dissertatiōibus] sunt
aut hę, orationes in quibus dis-
ferendo, vicissim alloquimur.

Augēt aut nō p̄ media] αὐ-
ξεται δ' ὅτι διὰ τῶ μέσων] Arg. [ac-
crefcit ēt rōcinatio nō p̄ media]

vel [nō augēt aut media] Rē-
mo erat de disciplinis, q̄ rōcinā-
do nō colligunt cōclōnē pluri-
bus medijs, sed solo ac simplici:
contra dialectica rō, pluribus
medijs, ad eandem cōclōnē
adhibitis, ratiocinatur.

Sed eo q̄ assumunt] ἀλλὰ τῷ ο
προσλαμβάνειν.] Arg. [sed as-
sumēdo] alij & non inepte qđ ē
[sed indirectū excurrūt] vel ēt
[sed eo q̄ colligunt] discipline,
cū careant copia mediōrū i ea-
dē cōclōne cōfirmāda, ob id
nequeunt plura cōgerere ad eā-
dē rē, argumēta: verum augēt
media, vel rōcinatio, vnū post
aliud docēt, vel obliquo quo-
dā ductu, in oppositas partes p̄-
cedentes. Constat itaq; oēm me-
diōrū multiplicationē triplicē
esse in vniuersum, p̄ media, col-
ligendo in latus eundo, ex quibus
duę postremę ad ipsas p̄tinet
disciplinas, prior vero ad diale-
cticum vnā cum ceteris specta-
re videtur, authore Philopono.

T E X. XXX.

Quod vero differt, & p̄p qđ a
sciūt] τὸ δ' ὅτι διαφέρει, καὶ τὸ διό-
τι ἐπίστασθαι] Arg. differt autē
scire esse, & p̄p quid est] vel ēt,
[q̄ vero res sit, differt & quā ob-
rē sit, scire] vtrūq; verteris, ita
se prorsus res hēt, dīam extare
magnam iter q̄ & p̄p quid, sed
illud ἐπίστασθαι, hoc est scire, mi-
hi magis placet vt cū p̄p quid
iungatur, q̄ cū, q̄: & est rō hu-
ius: nam qui mordicus defen-
dunt dēmōnē q̄, non gignere
sciam,

sciam, hi minus Argy. versionē
probarēt, dicerētq; mirificē ad-
iectā fuisse particulā, scire, cum
pp quid, vt dñia hoc mō se ha-
beat, differt ipsum, q; à scia pp
qd: nō autē differt scia q; ab ea q;
ē pp quid. Ego vero in hoc, aut
parū aut certe nihil pōderis fa-
cio, cū alio in loco, vt mox ostē-
dā, dicat scire q;. Itaq; nobis li-
ceat aliorū vestigia præmere, &
ad libitū transferre hunc locū.

- a Eorū q; cōuertunt] ἑ ἀντισρε-
φόντων] alij [eorū q; retro com-
meāt] alij [eorū q; reciprocant]
b Eorū q; cōuersim p̄dicant] ἑ
ἀντικατηγορευμένων.] alij [eorū
q; mutuo dñr] aut ē [eorū q; vi-
cissim afferunt] sed in hoc inge-
niū expolitū et ad p̄clara natū,
vim nullā poneret. veniā tñ mi-
hi dilargiant studiosi, qñ i hisce
castigationibus, cōsiliū meū nō
erat, vt aliora explicarent, s; vt
versionē Aristotelicorū verbo-
rū, penē obrutā et vetulitate de-
prauatā, nō nihil venustatis &
leporis acquirere posse cōderē:
p̄sertim cū expolitam videā hi-
sce tēporibus philosophiā illu-
strium ingeniorū diligentia, vt
nō temere mihi videar posse af-
firmare, breui fore tēporis spa-
tio vt rerū cognitio cū rōne di-
cēdi cōiūgat. Qd si huic labori
meo aliquid studiosorū gr̄e cōci-
liabit, maiora à me sūt onera, et
alacri quidē animo, suscipiēda.
c Planeta: propē per id quod
nō scintillant] οἷον ὅτι ἐγγύς οἱ
πλάητες διὰ τὸ μὴ σίλβειν.]

Argyro. [vt vagas stellas esse
propē, quia non micāt] vel [vt
errantes stellas, ex eo q; non mi-
cant, propē esse.] Perpende hoc
exemplum, qd videtur pertine-
re nō solum ad naturalem scien-
tiam, sed & Astrologiam, atque
opticam: dubitaq; num hęc de-
mō transeat de vno genere ad
aliud, vt primo occurru videt̄.

Euenit autē et palterū, mōstra a
ri alterū.] Εγγωρεῖ ὃ καὶ διαθα-
τέρη θάτερον δειχθῆναι.] Arg-
fieri autē pōt, vt p̄ alterū alterū
oñdat.] vel [cōtingit autē alterū
ex altero probari] ex qbus ver-
bis nō arbitrere, circulū, quē tā-
topere refutauit in supioribus,
nūc afferere. Est. n. reciprocatio
s diuerso gñe demōrandi, qm̄ ab
euētū p̄mū ferimur ad cām, de-
inceps à cā ad euētū retrocedi-
mus. At circulus, qui cōfutatus
est, à veteribus ipsis cōstituebat̄
in demōne simp̄r, et ob id iure
repulsus. Inditio ē, hic noluisse
demōnē absolutā, qm̄ verbū
sumpsit δειχθῆναι, qd est mōs
strari, siue ostendi: latius quidē,
q; demonstrari.

Qd sphaerica p̄ augmenta] a
ὅτι σφαιροειδὴς διὰ τὴν ἀνέξεω-
σιν] Arg.] q; per accretiones ro-
tunda] vel etiam [Quod globo-
sa ex incrementis.]

Extra poni] ἐξ ἐντίθεται.] a
eodē mō et Arg. vel ē [extrinse-
cus peti] nā extra ponere, siue
extrinsecus mediū petere, ē lon-
gius ipsum suscipere. de qua re,
copiose hic Philop. et Alex. Ego
tñ

enī qui nullare, sum cū illis cōpa-
randus ausim dicere, mediū eē
extra, quia à rei natura sit alie-
num, ac ferē fm accidēs nam q̄
rei siue naturam siue substantiā
inducant, ea docuit esse propria
& congenita, contra vero com-
munia, & longius petita.

b Vt si negatio est cā ipsius nō
esse, affirmatio causa est ipsius
esse.] οἷον εἰ ἡ ἀπόφασις αἰτία
τῆ μη ὑπάρχειν, ἡ κατὰ φασιν
αἰτία τῆ ὑπάρχειν] Argy.] si
negatio cā ē nō essendi affirma-
tio cā est essendi] alij [si negatio
nis cā est, negatio, et affirmatio-
nis affirmatio.] forte sic ēt [si ne-
gatio cā est inficiādi, affirmatio
cā ē asserēdi] sed vidē Philoponi
dubitationē, ad hoc spectantē.

c Secundum excessum] καθ' ὑ-
περβολήν.] Arg. [per exuperā-
tionē] alij [p̄ Hyperbolē quan-
dā] alij [per abundantiam] vetus
tñ lectio saneq; opportuna val-
de vī. Ea. n. excedūt, quæ cām
rei superant, quæ à propositi ra-
tiōe sunt remota, quæq; longius
petita vident. Vt ēt illud, præter
Arist. exemplum Anacharsidis,
cur Diō pass⁹ Est, naufragiūc
respondit alter, ob id, q̄ arbores
sunt ortæ. Arbores inciduntur
postquā natę sunt et educatę, ex
his sectis constructa nauis: hæc
parata cōscendit Dion, cœpitq;
nauigare, tandem ille est vndis
obrutus.

a Vt sit alterum sub altero] ὡς
τ' ἐναι θάτερον ὑπὲρ θάτερον]
cas vult disciplinās, q̄s paslim vo-

cant, nostri hofes subalternas.
Eas Argy. expresfit sic [q̄ ita se
se hñt, vt altera sub altera collo-
cetur] id euenit disciplinis illis;
sub quarum subiecto, alterius
subiectum continetur.

Vt p̄spectiua ad Geometriā, **b**
et Mechanica ad Stereometriā,
& Harmonica ad Arithmetica
& apparentia ad Astrologica.]
οἷον τὰ ὀπτικὰ πρὸς γεωμετρίαν,
καὶ τὰ μηχανικὰ πρὸς στερεωμε-
τρίαν, καὶ τὰ ἀρμονικὰ πρὸς ἀριθ-
μητικὴν, καὶ τὰ φαινόμενα πρὸς
ἀστρολογικὴν.] Verum nomina
harū disciplinarū sic uertit Arg.
[vt ad Geometriā Perspectiua,
& ad solidorū scīaz machinarū
facultas extruēdarū, et ad Arith-
meticā Musica, et ad Astrologiā
sefe habet eorū sefa, q̄ apparēt]
et aliter si placet hoc mō [ut Op-
tica ad Geometriam, et Fabrica
ad Stereometriā, & Musica ad
Arithmetica, et q̄ apparent ad
Astrologiā.] hic. n. ex his verbis
ordinē disciplinarū octo intelli-
gis, q̄ ita sese hñt, ut altera sub al-
tera colloceť. Quæ āt sit Geome-
tria, Optica, siue ēt Perspectiua,
Arithmetica Musica et Astrolo-
gia, satis constare video. Quid
aūt p̄ illud, μηχανικὰ, voluerit,
qdq; etiā p̄ στερεωμετρία nec non
τὰ φαινόμενα, nō adeo p̄spiciūť
ē, ut in corū explicatiōe studiosi
nō sint cōmonefaciēdi. Est. n. μω-
χανικὰ, ars illa et cognitio ex-
truēdarū q̄dñ atq; aliarū rerū, q̄
architecturā trito iā nōse vocāt,
nisi pon⁹ eā prē phil'phiæ velis,
quā

quā cōplexus est, in eo lib. q me
chanicarū inscriptus est qdōū.
στερεωμετρία, vero est corporū
siue dixeris solidorum, scīa. Cū
.n. Geometria lineas et spatia tā
tū extimet, ad ipsam stereome-
triam corpora, pertineāt neces-
se est. φαινόμενα, notant ea quæ
visuntur et apparent cū in aere,
tū i cœlo, quorum magna pars
ad nauigandi pertinet discipli-
nam, quæ ventorū, ac stellarum
ortus & occasus rōnē disquirat.
Ferē aut vniuocæ sunt, nonnul-
læ istarū scīarum, vt Astrologia
et q Mathematica. et q Nauifica
atque Harmonica, & q Mathe-
matica, & quæ sūm auditum]
ἡ δὲ ὅν ἡ συνάνημοί εἰσιν ἐντα
τάτων τῶν ὁπισθημῶν. οἷον ἀστρο-
λογία, ἢ τε μαθηματικὴ καὶ ἡ ναυ-
τικὴ, καὶ ἁρμονικὴ, ἢ τε μαθημα-
τικὴ, καὶ ἡ κτ' τὴν ἀκολου] Argyr.
[Atq̃ harū nonnullę scīarū, no-
mine, rōne vt ferē conueniunt,
cœu Astrologia est, & q Mathe-
matica, & Nauigādi scīa: & Mu-
sica ea est q Mathematica, & q
auditū oblectat] locū pclarum
perpēdas vbi scīas, q ferē extāt
sinonimæ, recenset. Altera. n. &
quidē latinorū interptū extitit
explanatio, vclle disciplinas sex,
hoc est tres subiecti, continui, ac
totidem discreti: cōtinui, Astro-
logiā, Mathematicā hoc ē Geo-
metriā & Nauticā. Discreti ve-
ro Musicā, Mathematicā, hoc ē
Arithmeticā, & vocalē Musicā.
subtilis sanē iterptatio, sed quæ
nō ita facile sustineri posset, nā

illud qrendū, cur stereometria i
eo ordine fuerit p̃termiffa, nec
nō optica, cum hę duę de conti-
nuo perpetuā faciant mētionē &
At longe aptius, meliusq̃ Græ-
corū vult iterptatio, ni fallor,
q ait, sinonimiā explicare inter
Astrologiam Mathematicam et
Nauticā, tū ē inter Musicā Ma-
thematicā, & q in sonore instru-
mentorū versatur. Cur vero di-
xerit, ἡ δὲ ὅν, hoc est, ferē, vide
Philponū, & rōnē quere. Itaq̃
sic ēt libeat transferre [ferē autē
sinonimę sunt harum, scīarum
nonnullę: quemadmodū Astro-
logia Mathematica, & q Nauti-
ca. Tum Musica ēt Mathemati-
ca & quę ad aures pertinet] Ex
his constat duplicē esse Astrolo-
giā, alteram, q cœlestiū rerū co-
gnitio est, per se se: aliā vero, q
peritia nauigandi appellat. Itē
Musica duplex, contemplatrix,
s. q numerorū tm rōnes disqui-
rit, tum ea, q vocū, sonorumq̃
modulaminibus, artificiosa rō-
ne adhibitis, aures dmulcet. Ad
hoc ipsum pertinet ea, q scribit
Boethus in suo de Musica li. sta-
tim ab initio. Nec te fugiat, Ari-
stox hoc in loco sinonimiā trade-
re iter disciplinas cōtēplatiuas,
& eas quæ ad praxim spectant,
quæ licet tantopere differant,
pulchrum tamen fuit explicas-
se in quo conueniant.

Quod qdē sensitiuorū ē scīr]
τὸ μὲν ὅτι, αἰσθητικῶν εἰδέναι.]
insam opportune trāsferūt aliq̃,
sic [Quod res sit, est corū, q eas
artea

artes exercent, q̄ sensu iudicio continent.] Arg. [ipsum qdem esse ad eos pertinet scire, qui sensu viuunt] vel [ad sensitiuos quide, q̄ ipsum, cognosceſſe ſpectat] collige diſciplinās alias eſſe Mathematicas, alias ſenſitiuas, cauſam pquire ex The. et Philop.

b Non aduertit] ἀνεπισκεψία] nō animaduertit] nō de ea re cogitat] vel ē, [nō animum adhibent] hoc verbū qōnem arduā in primis, atq; diſſicilē tollit, quo mō effici illud poſſit vt quis ſciat vſe, et p̄ticularia ignoret, ſi vſis cognitio, particulariū eſt ſimilitudo, ſed de his copioſe in commentarijs noſtris.

a Se habet autem & ad perſpectiuā, vt hæc ad Geometriā alia ad hāc, vt qđ ē de iride [ἢ χη ὅ χη πρὸς τὴν ἐπιπλῶ ὡς αὐτὴ πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλῃ πρὸς ταύτην, οἷον τὸ πρὸς τῆς ἱρίδος.] p̄clare quidē Arg. & apertē hoc mō [vt at p̄ſpectiua ſe ſe habet ad Geometriā, ſic alia ſe ſe hnt ad perſpectiuā, veluti de iride] vel eſſe [quē admodum ad Geometriā referſ optica, pari mō & alia ad hāc ipſam optiā ſe ſe habet, vt qđ eſt de iride] artificioſe explicat, ſubiectis diſciplinis alias adhuc inferiores ſubijci, ut cōſtet eādē dici facultatē ſuppoſitā ac ſuppoſitā, ad diuerſa tñ relatā. Locus hic materiā dedit Alexā. & Proclo diſſerendi, an hæc, quę optice ſubijciſ diſciplina ſit Specularis, vel Naturalis, iccirco lege Philoponū, quē nō

temere mihi videor poſſe affirmare, palmā in hoc certamine gręcis alijs ſcriptorib⁹ arripuiſſe. Et illud cogita an Theorema de iride, cum optica rōne demōſtraſ, tranſcendat de genere ſigenus. Itē nū ad Theorema hoc ipſum rōne egeamus ēt Geometrica, quāq; rōne ſolū optica mētionem fecerit. Sed de hac re copioſe Olympiodorus.

Aut ſimpliciter, aut ſm Mathe **b** matic.] ἢ ἀπλῶς ἢ καὶ τὸ μάθημα] ſic vetus trāſlatio. alij [aut ſimp̄r, aut ſm diſciplinā] Arg. [aut ſimp̄r, aut eius qui cōplectit Mathematicā.] locum hūc diſſicilē iure arbitrat̄. Philoponus. Nā ſi de ſpeculari id itel ligat, qđ voluit Proclus, iā ipſe nō ſimp̄r eſt optice⁹, ſed ſm diſciplinā, qđ ē de iride. verū ſi de ea parte naturalis ſcē, quę de iride diſſerit, id audias, tum affuerit tunc interpretari ſm τὸ μάθημα, hoc eſt Geometriā: qm̄ naturalis & ex optica & Geometrica ratione Theorema de iride colligere ſolet. Qđ & Olympiodorus nō negat. Accedit q̄ paulo antea, ſupremas Mathematicas, diſciplinās vocauit: vt ſenſus ſit, Naturalē aſſumere cām theoremat̄is de iride, ſiue ab optico ſimp̄r, ſiue ēt a Geometrica: qm̄ Geometrica rō, poſtremā vſ in eo caſu facere resolutionē.

Vt medicina] οἷον ἰατρικὴ] totū p̄p̄te, figurę quadā rōne, intelligit. Nā pro medicina Chirurgiā intelligas: q̄ pars de ſolu

tione

tionē continui tractat diligēter. Contēde tñ, quantū ingenij vi-
res ferre pñt, nū hęc demō, cu-
jus Theorema medicū est, me-
diū vero à Geometria, ductum,
transitiōē faciat in scientijs: itē
nū Ars sciē subijci possit demō
strādo: qđ exēplū de vlceribus
vr̄ afferere, res tñ alioqui perdis
ficilis, vt uix sustineri possit.

Quo aut id mō dici queat, in cō
mentarijs nostris aliquando, co
piolius persequemur.

Τ Η Χ. XXXI.

Condensantur & augentur]
καταπυκνύται & αὐξίται] qđ
quidē partē ē interpretatus Arg.
densant atq; accrescunt] uel co-
agmentatiōē, & multiplicatiōē
nē suscipiunt.] docte meherele
& dilucide quidā nostris hīce
tēporibus de liberalib⁹, discipli-
nis benemeritis sed, (vt ille ex
instituto proficet) magis ad sen-
tentiā, qđ verborū numerū pro-
spiciens uertit [q̄ in dissoluēdo
fit coagmentatio et in multitu-
dinē quādā propōnū accessio.]
verbū aut καταπυκνύται trās-
latum dici pōt à rebus corporis
molē hñtib⁹, ad media, fm rō-
nem in rōcinatiōe constituta.

Indiuidue] ἀτόμως] sic etiā
Argy. sed aliq̄ continuo] vel etiā
[absq; medio] diu multumq; à
studiosis efflagitatū est hoc llo-
co, cur indiuiduas potius ppō-
nes negantes qđ affirmantes do-
ceat cognoscere: sed grēcōrū ho-
minū singulari industria diluīt
hęc dubitatio, Philoponi p̄serti.

Ex coordinatiōib⁹] ἐκ συντάξεως] Arg. [ex dispōnib⁹]
q̄ translatio parū aut nihil fru-
ctus habet. Sed hęc pars ab alijs
latine reddita est, [ordinib⁹ et
quasi clasib⁹ rerū] verbis sa-
nē elegātibus & proptijs, at que
nonnihil redūdent. forte etiā
[ex rerum distributionib⁹.]

Τ Η Χ. XXXII.

Ignorantia.] Ἀγνοία] Arg. a
[ignoratiō] aliq̄ [inscientia] vel
ēt [imperitia] res nota est, & qđ
maior pars hominū proficet. id
exploratū habet, inscitiā, esse ha-
bitum sciē oppositum, siue po-
tius sciē priuatiōē dixeris: hęc
syllō imperitiā comparat, qui
demonstratiuo priuatoria ratio
ne opponitur.

Secundū dispōnē] κατὰ διάνοιαν] sic ē Arg. aliq̄ uero malunt
[affectionē] qđ cum grēcā vo-
cē non equet, ob id alijs accurā
te vertit [ex certa qđā affectio-
ne] quā aliq̄ explanātes, vocant
[prauā affectiōē] iurē diligen-
ter expende, nō solū vim verbi.
Hęc. n. imperitia est, q̄ falsa vt
plurimū rōcinatiōe cōparatur.
Quā et malū habitum vocant.

Deceptio.] ἀπάτη. Aliq̄ [er-
ror] siue] Hallucinatio] Hinc
syllus decipulosus, et hallucina-
torius qui insciētiā parit. vel
etiā [falsa opinio.]

Suspiciōē.] ὑπόληψις.] Ar-
gy. lōge meli⁹ [existimatiōē]
aliq̄ nō inepte [opiniōē] in mō
re positū est semp apud Aris. vt
verbū illud [ὑπόληψις] aut in-
constantē

estitate animi pceptione signifi-
cer, aut etiā fallacē cognitionē.

T E X. XXXIII.

QVO mō infunt vniciq; ge-
neri nonnulla, et si nō separabi-
lia sunt, fm q; tale vnumq; d[icitur].
[ὅτι ὑπάρχει ἐκάστῳ γενεῇ ἓν ἢ αὐτὸ
ἐὶ μὴ χωριστά ὅτι ἢ τοιοῦτον δι' ἐκά-
στον.] Arg. [inesse in quā nōnul-
la generi cuiq; et si nō separabi-
lia sunt, et vnūquodq; ē tale.] q̄
trāslatio breuior v[er]b[is] Arist. ipso.
Nōnulli id de græco vertūt, nō
tā appositē, quā ēt eleganter, [et
q̄ quā hæ res hoc ipso q; ad sen-
sum traducūt non iā quasi abiū-
ctę, separatęq; intelligunt, semp[er]
tñ in hīs aliqua infunt, q̄ nō nisi
hac ratiōe manifesta fieri p[oss]ūt]
nos vero, ēt aliorū iudiciū nō re-
formidabim[us], dicemusq; [qua
rōne unicuiq; generi q̄dā s[un]t,
quāquā hæc separari nō p[oss]ūt, ut
tale est hoc vnūq; d[icitur]] intelligit
de his rebus q̄ p[er] sequestrationē
dicunt, q̄ cū sensu pceptę nō vi-
deant abiūctę, inductiōe tñ ipsa
patefiūt. Tu diligēter cōsidera,
ne huiusce loci obscuritas sit stu-
diorū tuorū fructū retardatura.

T E X. XXXIII.

ET qui mōstrare pōt.] καὶ ὁ
μὴ δεικνύων διὰ μέρους] Arg.
[& q̄ oñdere pōt] vel ēt, [et q̄
asserere pōt] sepe. n. animaduer-
sum est, verbū δεικνύων, eē po-
tius rōcinationis, vel dialectici
munus q̄ demonstrantis: cuius
propria res est ἀποδείξαι tu ist-
hec recte percipias, vt monitus

propriatatem Arist. sequare.

Secundū opinionē igitur syl[logismi] a
logizantibus et solū dialecticę
καὶ μὴ οὐκ ὁρίζαν συλλογίζομε-
νοις καὶ μόνον διαλεκτικῶς] Ar-
gy. [Si igit[ur] probabiliter, solūq;
differendi modo ratiocinari vo-
lumus] quam versionem vt nō
improbo, ita neq; valde probo.
Quamquā. n. singula verba pro
singulis nō sunt supstitiose red-
denda, sed potius snæ sentētis
sint accommodandę, q̄ erudi-
ti ferē oēs sentiunt, attamen in
vertendis disciplinis interpreta-
tio ita tēperanda est, vt minus,
q̄ fieri possit, redundare nostra
patiamur. Quocirca sic mallet
vertere [itaq; fm existimationē
rōcinantibus, ac solū dissertato-
rie] ac neq; frigide snam vertit
alius sic [atq; hīs quidē qui suas
conclones ad opinionē dirigūt
& dialecticē tñ disputant] Est
autē δόξα, existimatio & op[ini]o,
habitus permutabilis, & p[ro]p[ri]a
scīæ contrarius, quæ mutari nō
pōt, & ob id ratiocinatione dia-
lectica comparatur.

Probabilissimis] ἐνδοξότατα b
των] Arg. [ē q̄ maxime proba-
bilibus, verisimilibusq;] Ego
in ea semper fui sententia, ut du-
plicatio verborum in discipli-
nis vertendis sit fugienda: præ-
sertim vbi verbum verbo ex-
pressum & comparatum red-
dere possumus: in cæteris vero
sat est seruare modum. Nam
quid etiam habet hic probabile
cum verisimili? Itaque sufficiat
dicere,

dicere, [q̄ maxie probabilib⁹] qđ & alijs viris bene doctis uer-
tisse aliquñ non displicuit. Quæ
vero hæc sint, q̄ maxime proba-
bilia, lege, i. lib. Topicor. hæc. n.
sunt, quæ omnibus vident. mi-
nus verò probabilia ea esse con-
stat, quæ sapientiores tm̄ admit-
tunt, genus vero inter vtrumq̄
mediū eorū est, q̄ plurimis vi-
dentur verisimilia tu si probabi-
le à verisimili seiūgere noueris
ex his quæ habet Arist. in libris
de ratione dicendi, immensum
planè fructum percipies.

a Sed hoc qđē, vt accūs illd̄ ve-
ro vt p̄dicamētū.] ἀλλὰ τὸ μὲν
ὡς συμβεβηκός, τὸ δ' ὡς κατηγο-
ρία.] Arg. vertit [sed alterū per
accidēs, alterū vero natura] sic
.n. factum est vt κατηγορία, no-
mē naturę acceperit. Id aut̄ qua
rōne dixerit, vix, ac ne vix qui-
dem excogitare possum. Quidā
vero & dicendi & interptandi
vir satis perit⁹, sniam vertit [q̄
vna est p̄ accidēs, altera propria
ac per se attributio] nā oīs attri-
butio vel per se est, vel ex acci-
denti. Ego vero qui veterē trās-
lationē tm̄ castigationibus emē-
dare, non aut̄ totū Arist. de græ-
co vertere, enitor, quantū steri-
lis mea patiī industria, sic trans-
ferrem, [sed hoc quidem vt ex
accidenti, illud vero vt ex re-
rum ordine.]

Contigua] ἐχόμενα.] Argyr.
[intr se se habere, aliñ [q̄ cōtinē-
ter se se sequitur] vel [cōsequē-
tia] sed carbonēs pro thesauro

non indicabo: hæc. n. peruulga-
ta fatis & perspicua sunt.

T E X. XXXV.

Quod aut̄ in illis logice qđē
speculātib⁹] ὅτι δ' ἐπ' ἐκείνων
λογικῶς μὲν θεωρεῖσιν.] — Ar-
gy. forte ob mendū exēplaris, q̄
dā addit, q̄ in vetustis codicib⁹
non extant, inquit. n. [si primū
differēdi mō, deinde resolutiue
id cōtēplabimur. [at ego nulla
alia re sum tam fretus q̄ dilige-
tia, & iudicio aliorū, si quidē de
Resolutione nihil hēt Arist. in
p̄sentia: id vero paulo post sub-
iūget, qđ oēs interpretes hoc in
loco animaduertunt. Hinc recte
nonnulli [ac primū logice ista
cōsideranti] vel si hoc nō displi-
cet mō [qđ vero in illis logica
quidē rōne contēplantibus] vt
aut̄ studiosis p̄ nos satisfiat, sci-
re licet, rōnem logicā esse argu-
mentum à cōib⁹ rebus ductū,
interdum & probabilibus, nō
nūquam etiam necessarijs, quæ
tamen per se non sunt.

Species. n. valeant: namq̄ &
teretismata sunt.] τὰ γὰρ ἡ-
δὴ χαίρω, τερетίσματα γὰρ
εἰσιν.] aliñ [gaudeant ideæ, mon-
stra. n. sunt] res nota est, & testi-
monio osum iterpretū puulga-
ta, hoc in loco de ideis Platonis,
quasi irrisorie, sermonē h̄re Ari-
sto. verū, quo pacto eas volue-
rit gaudere, nec video, nec facile
cur id fieri possit, itelligo. Arg.
vero, quantū eius vires ingenij
ferre p̄nt, contēdit, vt hæc pars
diligenter vertat̄, hoc mō [for-
mæ

mentantur valeat, fidium. n. sunt
attrectationes] sed quidē, hō in
literarū studijs cōplectendis p̄-
clare animatus, mirificēq; pro-
pensus in hāc ipsā vertēdi ex-
ercitationē, sic ait [nā ideas hoc
loco valere iubeamus, nil. n. q̄
nugæ, & quasi inanes cantiones
sunt] Ego vero, si vlla à me par-
ta est in hisce studijs literarū co-
gnitio, sic ēt verterē [ideg. n. re-
cedant, monstruosi nanq; sunt
p̄cantus.] plurimū opere ī hac
re collocauit Philoponus, vt te
in hoc cōmonefaceret, *τερτίσ-
ματα* esse præludia citharedo-
rū, quibus fidiū dissonantiam
prius experiunt, q̄ certā vllam,
cantonē aggrediantur. Ex qui-
bus facile constare pōt Arist. ir-
ridere ideas, vt i portenta, ac res
inarticulatas, & figmenta: nol-
lēq; eas vim & momentum ha-
bere vllum ad scientiæ consti-
tuendæ rationem.

a. Vel. n. vt substātiā p̄dicabit]
*ἡ γάρ τοι ὡς εἰς αὐτὴν κατηγορηθήσε-
ται*] Argyr. addit, verbū *συμβε-
βηκός*, vertitq; hoc mō [nā aut
vt accūs, aut vt substātiā p̄dica-
bitur.] id aut nec ī vetustis, nec
in nuperrime excusis libris, h̄f.
Fieri tñ potuit, vt Arist. id omi-
serit, quasi q; animo legētis, cēt
impressum. Etenim qđ de alio
p̄dicat, vel accidens est, vel sub-
stantia, at hic, membrū illud ag-
gredit, qđ vt substantia p̄dica-
tur, quocirca primū, necesse nō
est vt enūcies, subintelligas tñ,
pro diuisionis rōne, necesse est,

Itaq; sit, ut certe ē, Arg. lectio ve-
ra ineunda tñ ratio non erat, vt
verbū adderet de suo. Alius ve-
ro vocē illā. [*εἰς αὐτὴν*] vertit, Essen-
tia, qđ dū cōsidero, diligenterq;
specto, nō nisi magnopere pro-
bare possum. Qm̄ hoc ī loco nō
de ipsa, q̄ ab accūtib⁹ diuersa ē
substātia loq̄t, sed de ea, q̄ in oī-
bus reperiri p̄t p̄dicamētis, quā
nostri homines, essentiam trito
ac prouulgato nomine vocant.

Sed est semper supra assum-
pti] *ἀλλ' ἔτι καὶ τῷ ληθέντος
ἐπ' αὐτῷ*] Et si minimi pōderis vi-
detur hęc animaduersio, nō cō-
mittā tñ, vt studiosi in reperspi-
cua cæcutiant, tñ ēt laborē refu-
gisse ne videar. sermo Arist. est
ad hoīem, qui dicit, quocūq; as-
sumpto dato, semp aliud esse eo
superius. Quē locū apertius sic
vertit Argy. [Sed semp aliquid
superius sit sumpto] Alj Arist.
institutū sic explanant, [sed in
infinitū aliqua semp superiora
sint] vel etiam [sed semper est,
eo quod assumitur superius.]

Τ Ε Χ. XXXVI.

Logice igit ex his quidē aliq; a
crediderit de eo qđ dictū est, re-
solutorie vero p̄ hęc manifestū
breuius] *λογικῶς μὴ ἔν ἐκ τῶ-
ν ἀντιστοιχείων πρὸς τὸ λεγ-
θέντος. ἀναλυτικῶς ὅτι διὰ τὸ
φανερὸν συντομώτερον*] loc⁹ sua
uis admodū & fructuosus est, q
mō à me propositus fuit. Nam
nil pulchrius aut p̄stabilius ex-
cogitari p̄t hac vna diuisione rō-
nū, q̄ & logicę & resolutorię ap-
Animad. Tom. B pel-

pellant. Arg. vertit [ex hisigit, q̄ differēdi diximus mō, id quo de loqmur, ita esse q̄spiāz credet: resolutiue āt p̄ hęc breui⁹.] vult .n. q̄ antea fecerat argumēta ducta fuisse ā logica rōne, q̄ p̄o ad- ducēda sunt, ea oīno esse ā reso- lutiōe formāda. Est itaq; rō lo- gica, cōis, probabilis, ab opinio- ne ducta, q̄q; tardius ac longius p̄positū scopū attingit. Resolu- toria vero propria ē, necessaria, ā scia profecta, q̄q; celeri⁹ ac bre- uius ad p̄positi rōnē proficisci. Hāc autē dīā eō mihi aggrediē- dā putauī, q̄ nihil mihi vel pri⁹, vel antiquius videbat, hac vna partitiōe argumētōrū. Accedit q̄ Arist. institutū erat ī n̄s libris agere de Resolutiōibus, q̄s igno- rare & spudētis erat et male af- fectū ingenij. Itē sic trāsferri p̄nt illa verba [Ex his itaq; logica rōne p̄fectō, q̄s de eo q̄ dictū est, p̄suasus fuerit, resolutorie ue- ro, p̄spicuū fiet breuius] Adde- has ipsas rōnes dici logicas, qm̄ earū materia, sunt subiecta, p̄di- cata, media, p̄dicatiōes substan- tię & accidentiū, ac cætera hui⁹ gnis pluria. resolutorie uerō rō- nes vocabunt, q̄ post hac ā mo- dis dicēdi p̄ se ducent: hi. n. ex a- nalyticę doctrinę viscerib⁹ de- promunt: suntq; p̄cipua huius- fce libri resolutorię materia sub- iecta: qm̄ tūc demōnem & re- solutionem dicimur tenere, cū eam ex his quę per se sunt, no- bis suppeditauius.

b Per se vero dupliciter: q̄cun-

que etenim in illis insunt ī eo q̄ est qd, & quibus ipsa in eo q̄ ē qd inexistētib⁹ ipsis.] partitiō ē, primi ac secūdi modi eius qd est p̄ se. Hęc autē gręce sic se hñt [καθ' αὐτὰ διχῶς. ὅσα καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐν ὑπάρχουσιν τῶ τί ὄντι καὶ οἷς αὐτὰ ἐν τῶ τί ὄντι ὑπάρ- χουσιν αὐτοῖς.] — Quę hoc mō Arg.] ea vero q̄ per se cōpe- tūt, duplicē subeunt modū, qdā .n. ī eadem sunt definitiōe rerū, q̄bus in eē dicunt, vt multitudo vel diuisibile, hęc. n. numero cō- petūt, & in ipsius sunt definitio- ne. Quędam in rōne sua res eas suscipiunt, quibus competunt vt impar.] Sed Argyr. dum ita vertit, aliud scribēdi argumen- tum quærit, nam etiam quę- dam de suo addicit. id q̄ recte factum fuerit, aliq; viderint. Mi- hi certe probatur magis, vt reie- ctis aliorum versionibus in ve- tere maneamus. vel etiam sic [q̄ se vero bifariā sunt. Etenī ea oīa q̄ in eo qd est qd, ī illis insunt] sic. n. cōmode primam habes si- gnificationē, eius qd p̄ se dī. fm̄ habes, cū sequit [et q̄bus illa in eo qd est qd, ipsis q̄ inexistunt] verti āt eā particulā αὐτὰ, illa, non ipsa, ne repetitiō eiusdē par- ticulę impedimēto eēt, pro snia expromēda. Nā quotuscūq; ē, quē vel obscura trāslatio, vel i- posturę aliorū non decipiant. Illud ēt nō est cognitu indignū, prætēmisisse tertiam aequar- tam significationem per se, tan- quam ad resolutionem faciendā

dam

dam parum adhibitas, hoc est demonstrationem simpliciter.

- a Nullam distantiam immediatā] *μηδὲν διάστημα αἰσίων* — Argy. [nullū interuallū esse medio vacans] vel [nullū interstitium esse absq̃] haud profectō fallunt qui dicunt Arist. q̃ à Mathematicis dicunt per sepe vsurpare, similitudinis rōne. Nā *διάστημα*, hoc est interuallū distantia, est s̃m similitudinē dicta ī p̃pōnibus, q̃ mediatę sunt vel imediatę. Ab hac ėmulatiōe defluxerunt illa nomina, Terminus, Figura, Mediū, Mediatū, Immediatum & hoc quo de modo sermo est, interuallum : quę in logicis ab alijs disciplinis petita accipiuntur.

- b Intro namq̃ proficiendo terminū, sed non assumēdo demonstrat] *τὸ γὰρ ἐν τῷ ἐμβάλλειν ὅρον ἀλλ' ἐ τῷ προσλαμβάνειν ἀποδείκνυται*] hæc verba ad hominē dici intelligas, non ex instituto : alioqui sese feriet Arist. eum alibi dixerit, scias nō posse ad intra mediū proficere, qđ in p̃cedentibus notatū fuit. Potes et sic vertere [nāq̃ immittendo terminū, sed nō extra assumendo demonstrat] Arg. [non foris addito, sed immisso termino demonstrat̃ur] Aliq̃ [vt verbū medium inter extrema immittat̃, nō autē extra extrema ipsa collocetur] qui vero hæc verba ex Arist. snia proferunt, nō ad hominē autē ea dici intelligūt, nullam sanē particulā eius ingenij,

vel minimum attingunt, nullā eius suauitatem degustant. Est aut̃ ratio huiusmodi, quia dicis in infinitum excurrere propōnes, iccirco nullū erit interuallum immediatū et indiuiduum illatiōis causa est, quod ipse ais, dum mediū inter extrema semper immittis, non de foris autē assumis.

Logicę quidem prius, resolutorie vero nunc] *λογικῶς μὲν πρότερον, ἀναλυτικῶς δὲ νῦν*] — quod ait *πρότερον, & νῦν*, hoc est, prius & nunc, ordinem quendā designat, quo iam satis constat, ratiōes logicas antecedere resolutiuas, nō quidem dignitate, perfectione ve, sed via atq̃ ratione docendi. Nam si logica ratio communior habetur analytica, quę vero communia magis sunt, etiam ut notiora nobis sint necesse est, ob id recte dictum, logice prius. Non semper tamen logica rō ad aliquid probandum adhibita, prior est resolutiua, nam in Philosophię libris per sepe vsu venire solet, ut Analyticę rationes anteponantur, id cur accadat, in nostris cōtradictionibus exposuimus. Nā etsi hominis animus non conquietescit, nisi adhibita ad fidem faciendam ratione, at tamen hic locus non tā nobis latē patet, vt hæc differere copiose possimus.

T E X. XXXVII.

QVVM NON PRAEDICE-
tur alterum de altero, aut nullo modo, aut non de omni] *μη*

B ἢ καθήγορη-

κατηγοριμένην θάτερον, καὶ θάτερον, ἢ μηδ' αὐτὸς, ἢ μή καὶ παντὸς]

Arg. [quorū alterū d' altero aut nullo mō, aut nō de q̄libet p̄dicatur] vel ēt[quū aut nulla rōne alterū de altero dicatur, aut nō de quocūq;] Arist. n. sapientissimus differendi artifex hoc ī loco colligit q̄t modis duo omnino possint esse disparia: id. n. bifariā contingit, vel vbi alterū de altero simpliciter dici nō p̄t, cuiusmodi lapis & Homo dicuntur, q̄ nullatenus inuicē p̄dicantur, et sunt ea, q̄ a nostris hominibus disparata dicunt. Vel vbi alterū de altero dici pōt, sed nō oī, vt Rationale & Mortale, (vt author est Philoponus) q̄ de oī inuicem dici nequeunt. Hęc autē disparata n̄ simplr appellant.

b. Secundū. n. q̄ figura quædā inest] ἢ γὰρ ἡμῶς τι ὑπάρχει] sic. n. oēs quos adhuc legem, codices habēt. Philoponus tñ bifariā legit, mō circūflectēs illud τὸ ἡμῶς, vt sit primus casus, mō acuēs sic ἡμῶς, vt sit tertius. Vt vt aut res se habeat, maturitatē iudicij desydero, vt intelligas Arist. velle cōe quoddā duob⁹ illis iā datis ab initio, siue id sit figura, siue aliud quip̄iā. Arg. autē secutus priorē lectionē sic vertit, [vt vterq; est, q̄dam figura] idē & alij transferunt, ea tñ rōne, vt particula τι, siue quēdam, vim habeat definiendi ac terminādi. Quocirca & sic vertendum [vt enim certa quēdam figura, inest.]

Τ Ε Χ. XXXVIII.

Exeisdē indiuiduis] ἐκ τῶν αὐτῶν ἀτόμων] sic Arg. ac ceteri oēs Te tñ haud poxniteat sciuisse, ἄτομον, hoc est indiuiduū plura significare posse. Interdū. n. corpus illud insectile, ac omnino impartibile est, qđ materiei exiguitate diuidi nō pōt: cuiusmodi ea sunt corpora quę ad solis radios æstuāt, ab Epicuro et Democrito tantopere approbata. Sunt & indiuidua, q̄ nulla ratione diuidi p̄nt, aut egrē: ut Adamas. Itē q̄ singularia appellant, Socrates, & Plato, q̄ iccirco indiuidua vocant, q̄ vbi secantur, intereunt. Nonnunquā & spēs eodē nomine appellat in secūdo hoc lib. Ac postremo hoc in loco, indiuidua pro terminis disciplinarū audit Philoponus, sed ēt mihi certe fit verisimile, vt immediatas itelligat propōnes, q̄ cū medio vacent, indiuiduę dici p̄nt. Etiā num extat dicēdi consuetudo, hęc vel illā esse propōnē indiuisibilē: pręter id qđ superius dictū fuit extare distantiā indiuiduā, hoc est immediatam propōnē. Quę vero de particularibus indiuiduis a nonnullis hic afferuntur, mihi illa non satisfaciunt, nec cuiquam puto placere poterunt accurate disq̄renti, qm̄ ex particularibus demō fieri nequit. Verum isthęc suis reliquamus authoribus vn de defluerunt, & ad ipsam redeamus cōtextuū explicationē.

Sed hęc est via q̄ in p̄icipia] a

αλλὰ

ἀλλὰ ἢ ἐκ τῶν ἀρχῶν ὁδὸς αὐ-
τη ἐστίν] Arg. [Sed hæc ē ea via
qua acceditur ad principia [alij
[sed iā tū ad ipsa initia peruētū
erit] vel ēt, [sed hæc ī principia
via qdā est] quo in loco illud,
ὁδὸς, siue via, siue alio quouis
mō transferatur, metaphoricū
quoddam audiendum est, nam
mens ipsa hoīs ēt moueri dī cū
ab vno ad aliud deferē, vnde &
ascendere & descendere dī ani-
mus, qđ Porphirius docuit ī li.
5. vocū. Hinc disciplinē, viq; in-
terdū fuere appellatæ, hinc rō p-
cedendi in scientijs modo ὁδὸς,
mō, μέθοδος, dicta ē, hoc est via
& rō docendi. Hoc gñe motus
ferē intelligentia ipsa, cū ā prin-
cipijs ad cōfones tendit, vel ēt
vbi conclones in earū initia re-
soluit. Via vero principiorū est
cognitio hoc in loco ad imme-
diata & proloquia, quo cū ven-
tū est, in eo genere amplius non
potest desyderari.

a Sed principia & elemēta tot
sunt, quot termini] ἀλλὰ ἀρχαὶ
καὶ στοιχεῖα τοσαῦτ' ἐστὶν ὅσοι
ὅροι.] Arg. [atq; quot sunt ter-
mini, tot sunt elementa, princi-
piaue.] Alij [verū quot erunt
verba media, tot erūt principia
elementa] vel hoc pacto [At ini-
tia, elementatq; tot sunt, quot vo-
ces] Etenim; ὅροι, hoc in loco
simplex vox, atq; dictio ē. Apđ
receptæ fidei authores obserua-
tum est in Arist. στοιχεῖον, hoc ē
elementū, plures habere signifi-
cationes. Nā primū corpora il-

la impermixta designat, Ignē,
Aerē, Aquam, Terrā, deinde ea
dē vti cōcreta et permixta sunt,
item & Materiā & formā, q̄ si-
gnificationes in Physicis maxi-
me, ac in lib. de Gener. & Interi-
tu vsurpanē. In Metaphysicis uē-
ro elementū cōi rōne magis de-
finit, qm̄ id in rōne seiuncta cō-
siderat, vide lib. 5. Metaph. Ele-
mentū vero pro literis, sæpius
nominat in prioribus resolutō-
rijs, ipsumq; in poetica definit.
At hoc ī loco, vult elemēta eē, p-
pōnes ex qbus condunt demō-
nes: neq; hāc significationē vsur-
pare valde dubitauit, cū in vsu
verborū tāta vsus fuerit mode-
stia & proprietate, vt apud om-
nē posteritatē maximā laudē et
admirationē fuerit consecutus.
id qua rōne factum sit, ostendit
Philoponus, qui in seligēda ver-
borū proprietate nimia semper
vtī diligētia aut potius religio-
ne, nā elemēta naturalia ex alijs
cōstāt principijs, nēpe Materia
& Forma, sed ipsa sunt aliorum
initia hoc est cōpositorū: sic p-
pōnes ā vocibus simplicibus tā-
quā earū principijs pendent, &
principia sunt syllabarū. Ceterū il-
la vox, ὅροι, quę est Termin⁹, &
ipsa suis scatet significatiōibus.
Nā in Physicis pro initio aut fi-
ne motus vulgarissima signifi-
catione assumit. In Mathema-
ticis pro finiente, vt punctū in
linea, aut linea in superficie. In
Chategorijs cap. de Quāto Ter-
minū mundi, centrū atq; exti-

B iij mam

mam audit circūferentiā. Definitionē vero significare etī superioribus abunde docuimus. Itē subiectū et p̄dicatū ex. i. li. Prio. analyticorū, atq; ibidē ēt syllōrū elemēta, hoc est mediū cū extremis, iterdū oēs dictionē, simplicē vocē, verbum, qđ Alex. & Philop. in priora analytica scripsere, sēpe ēt literas terminos appellat. Hęc autē ī studioforū gratiā p̄scripta sint, ne harū vocū multiplex significatio, magno sit studioforū incōmodo: tū ēt, vt sermōis p̄prietatē & cādorē cū p̄spicuitate interpretatiōis, ac rerū sūma cognitiōe cōiūgant.

b Qđ ē istud hoc, & inest istud huic, ita & qđ nō ē istud hoc, neque uest istud huic.] ὅτι ἐστὶ τόδε τοδὶ, ὃ ὑπάρχει τὸδε τοδὶ, ἢ τῷ ὅτι ἐκ ἐστὶ τόδε τοδὶ, ὃ ὑπάρχει τὸδε τοδὶ.] Arg. [hoc est illud & illud inest huic, sic et hoc mō, hoc non est illud, & illud nō uest huic.] vel sic] hoc eē id, atq; id huic inesse, pariter & hoc nō eē id, atq; id huic nō in eē.] cū. n. de principijs qđ demonstrari non p̄nt sermonē habeat, p̄ hęc verba indicat tā quę affirmāt aliquid eē, vel alicui inesse, qđ qđ horū utrūq; negāt. Quo fit vt exēpla quatuor ā te sint exco gitāda, vel ex Philoponi cōmētarijs petēda. Hinc tibi pulchra admodum & appositā proponi tur diuisio principiorum, quaternario comprehensa.

a Nunquā extrinsecus propō, neq; exiñs accipitur ipsius A. in

demonstrando.] ὅδε ποτε ἐστὶ τὸ παρὸς τῆς ὑπάρχοντος λαμβανέται τὸ ἐν τῷ δεκνύναι]

—Arg. [nulla propō tibi nullusq; terminus affirmandus extra ipsum A. sumunt in probando.] patet autē illud ὅδε ὑπάρχον, vertisse, Termin⁹: qđ quātū facit ad snīæ explicationē, tā tundēā verbi proprietate recedit. Itaq; aliī longe diligentius vertūt, [ita vt nulla vnquā extra illos terminos propō sumat, nec vnquā aliquid, qđ ipsi A. os attribuāt, ī probādo adhibeat] qđ licet verbis elegantibus ac p̄rijs & ad authorē explicandū accōmodatis dictū fuerit, p̄t tū locus hic ēt sic verti [nūquā de foris propō, neq; aliud quippiā sumit ipsius A. in demonstrādo] quem locum iure quodā existimat Philop. eē difficillimū. Nā extra assumi p̄pōnē, vult significare, mediū nūquā p̄dicari de maiori extremo. ī sylhs affirmātibus. tu si meliorē habes explanationē, iure tuo eā afferas, sed adducor vt credam, extare nullam. Philoponum vero hic diligenter percurras.

In pōdere quidē mina] ἐν βάλῃ **b** *ρη μὲν ἄ.*] sic oēs eē vertunt: vno excepto, cuius ea fuit trāslatio [in graui quidē vncia] tu vero p̄pēde Arist. Minā accepisse, exēpli cā, nō qđ simplr indiuidua res sit, qm̄ magnitudo (qđ rōcinat Philoponus in hac re] semp est diuisibilis in infinitū. sed hoc dixit seruato more vulgi,

gi,

gi, nā in pōderibus est tandē ut deueniamus ad minimū, quo popularis vsus minus aliud nō admittit. Hodie minimū pōd⁹ est, tritici granū, magnitudinis mediocris. Minā vero et ī pōderibus, et in re numaria accepisse veteres satis cōstat, tum Budæi, tum etiā aliorum testificatione. Minam autem nouā aliā, aliam vero atticam et veterem extitisse ob diuersam ponderis rationem, item q̄ fuerit solonis Mina quęq; græca vocata, in præsentia nō ē dicēdū, hæc. n. late patēt ex Plinio, Budæo, Agricola, Prisciano, Fānio, ac ceteris q̄ de hac ipsa re accurate scripsere. Illud nō omittēdū, siue Minā, siue Vneciā, siue aliud quidpiam dixeris hoc in loco, significare indiuisibile pōdus iuxta vulgi estimationem, non autem secundum magnitudinem simpliciter.

c. Incantu vero diesis] ἐν δὲ μέλει δίσσις] Arg. [ī modulatione vero prim⁹ sēnsibilis son⁹] Alī, [ī modulatione diesis] Est. n. δίσσις, prim⁹ sēnsibilis sonus, q̄ minorē nequit auditus, ob exiguā ei⁹ modulationē, percipere. Nūc aut Philop. arbitrāt cōsistere in quāto super octauā rōnis. Et est ita principiū in Musica, ceu unitas in Arithmetica, sic. n. Arist. lib. ix. Metaphysi. Plura de hac re lege apud Budæum.

d. In syllis ipsum vnū, est propositio immediata] [ἐν συλλαγισμῷ τὸ ὅν πρότασις ἀμεσος.] [Argyr. [in rōinatione quidē

vnū vacans medio propō est] vel sic [in ratiocinationibus hoc ipsum vnum, est propositio medium non habens.] Artē incredibilē Arist. perpende, qui principium demonstrationis propositurus, quod vnum atq; indiuisibile est, ēt syllogismi initium docet, siue quia, syllogismi forma est & ratio demonstrationis, siue quæ librum Priorum ac Posteriorū, cum eodem serē titulo prænotauerit, (quoniā vterq; ab eo analyticus nuncupatur) cumq; in Proœmio lib. Priorum qui de syllogismo est, etiam de demonstratione mentionem fecerit, & in Epilogo secūdi lib. Posteriorum, qui de demonstratiōe disserit, etiam de syllogismo quædā egerit, nūc etiā acturus de principio demonstrationis, completur in idem syllogismorū initium. Hinc Philoponi dubitatio, locum non habebit, cur esse non ille dixerit, dialectici syllogismi principiū esse δόξαν, hoc est opinionem.

In demonstratiōe vero ac sciētia intellectus] ἐν δ' ἀποδείξει, καὶ ἀπιστήμῃ, νῦν ———— sic etiam Argyrop. vertit. sed Alī [in demonstratiōe vero ac scientia ipsa mens, atq; intelligentia] verum si minus tibi redundare placeat, sat est vertere, [ī demonstratione vero ac scientia mens ipsa] est enim illud νῦν, superma intelligentiæ humanæ vis, quæ proprie est Mens. Ob id Plotinus, gradatione qua-

B iiiij dam

dā procedens inq̃t, Hoīem constare Corpore, Aīa & Mēte. Nā mēs suprema est siue potētia siue facultas animę: quam Arist. vult cognoscere principia absq̃ medio, sed de hac re, plura, prope finē secūdi li. videre poteris.

- a Nihil extra cadit.] ὅτι δὲ ἐξ ὧ πέντε.] locus est ille difficilis, quē Philoponus, vt in superiori bus prænotaui, interpretari cogit, explanatione diligenti. Quid aut sit mediū extra & nō extra cadere in tribus syllabrū si guris tā affirmatiū, q̃ negatiū, ex eodē cognoscere poteris. Nō .n. aliorū inuēta colligere et collecta legētib⁹ sculcare volum⁹.

TEX. XXXIX.

- a Cum vero sit demō, hæc quē dē vtr, illa vero fm partē.] ὅτι δὲ ἀποδείξεως, τῆς καθόλου, τῆς δὲ κατὰ μέρος.] Arg. [cū aut demonstrationum alia vtr, alia particularis sit] Alij [qm sunt alia demōnes de toto genere, alia de pte.] vel [cū aut sit hæc quidē demō de uniuersa re, illa vero de ea q̃ fm] partē [ex collatione trāslationum tibi facile cōstare poterit, nunq̃d p demōstrationē fm partē, ea sit intelligenda q̃ particularis vulgo dē, vt. v. c. si quis demōstret Calliā esse disciplinabilē: an potius eā, q̃ generis affectionem de specie colligit, vt si Isocelē dixeris tres angulos habere duobus rectis æquales. Id. n. ab iterptibus diu agitatū est, qd̃ alio in loco tradidimus: nā per magni interest, vt

in hac vel illā infam felines, qd̃ cognosces aptissime, si utriusq̃ rōnis argumēta collegeris. Pende et illud, nū Arist. hoc i loco rē colligat necessariā, an vtilē duntaxat in doctrina analytica. Nec te fugiat, extare ēt consuetudinē, i Philosophiæ libris, phisicæ p̃sertim auscultatiōis, vt post p̃cepta doctrinæ causā, explicata, tandē qdā discutiuntur Theoremata, ad lucidiorem explicationē adhibita. Itaq̃ hæc in parte, tria siue Theoremata, (vt Philoponi verbo vtar] siue qdōnes proponit, quarū magna & latē patēs erit vtilitas. Prima est, an potior, p̃stabiliorq̃ sit cēsenda demō, q̃ de vniuersa re ē, an q̃ fm partē? Huic proxima est, q̃ differit, an ea sit antiquior existimāda q̃ affirmat, an quæ negat? Extrema est, nū ea quæ recta rōne demōstrat ei sit anteponēda, q̃ ad incōmodū ducit, an cōtrā? Esse aut in ordine huiusce enumerationis, sanēq̃ mirū artificii, cū ob ipsum nexū, tū ob rerū veluti quandā societātē, facile percipies, si quæ a p̃claris scriptorib⁹ dicta fuere animaduertaris. Primū. n. Theorema, rē quātā demōstratiōis cōsiderat, fm, q̃litatē, tertium uim & constitutionē cōplectit. Hæc .n. sunt Vniuersum, secundū partē, Affirmare, Negare, Recte demōstrare, oblique asserere. Hæc sunt, quæ clarū ad oēm posteritatis memoriā Aristot. fecerunt: qū ille Philosophiā balbutientē oēm,

oēm, immo potius ineptissime garrientē apud veteres (unū tñ Platonē semp excipio) ab inexplorata dicēdi rōne, ad certū quē dā ordinē, cultumq; reuocauit.

a Videre ē igit fortasse] δόξειε μὲν ἔντα ἔχα.] verbū τὰ ἔχα, qđ forte, fortasse, forsitā, exque verti pōt, vel modestiæ cā, vel ob rei ambiguitatē ab epdē quā sepiissime vsurpatur, nūc autē qđ & alibi obseruat, principiū est ac veluti apparatus disceptationis in vtramq; partē agendę, nā anīmū audiētis suspēsum tenet, ne oīno ab altera parte sit psuasus: nā & cōtrarię rōnes sunt de hac ipsa re audiendę. Idem autē præstat apud eundē Arist. vox illa, ἰσως, qđ alijs in locis obseruat.

b Hęc. n. est virtus demōnis] αὐτὴ γὰρ ἀρετὴ τοῦ δειμονίου.] Arg. [hęc. n. sanē demōnis ē virtus] idē & alijs: quāquā nōnulli pbēt [hęc. n. ē vis demōnis.] sed locum p̄cipuū obserues, vbi nomē ἀρετῆς, i his q̄ ad rōnē spectāt, usurpat siue id siq̄ dīe rōnis dictū fuerit, siue p̄ trāslationē.

a Melior autē, q̄ est de ente, q̄ de nō ente] βελτίων δ' ἢ περὶ ὄντος ἢ μὴ ὄντος.] Arg. [præstantior, q̄ circa id versatur qđ est i ratione rerū, ea q̄ circa id versat qđ rōnē corū q̄ sunt egredit̄] sic & Arg. tulit versionē & interpretationē simul, quasi q̄ illi satis nō visum fuerit, τὸ ὄν, vertere, id qđ est, cū tñ Cicero, nō mō dicendī author & parēs, sed et̄ interpretandi princeps eximi⁹,

ea fuerit versio delectatus. Accedit q̄ ille, παρὰ pro περ, videtur legisse, cum tñ libri oēs tam manuscripti, q̄ typis editi, legant περ, hoc est de, nō autē, circa. Itaq; p̄stabilius vertitur [Accuratio est probatio, q̄ qđ re ipsa est, q̄ qđ nusquam est, ostendit] itē hoc mō [potior autem, quæ de eo quod est, q̄ quæ de eo quod non est, consistit.]

De p̄portionato] περὶ τῷ ἀνάλογον.] Arg. vertit, vt fui moris ē, [rōnū similitudo, mutato ordine] sed nō pudet ceteros illustris nominis viros, vocē ἀνάλογον, trāsferre proportionē habens, vel et̄ vt assueti fuimus sic libeat vertere [de eo qđ est proportionē respondens.]

An primum quidem] ἢ πρῶτον μὲν.] idē quoq; sentit Argy. quāquā ea particula, ἢ, vertit̄ ēt, [at. n.] hāc vero sibi familiarē reddidit Arist. i vniuerso opere problematū, quo in loco, vt sepiissime eam reppetit, sic vim habet dissoluedorū problematū: hoc autē in loco, indicat cōuersionē ad alterā partē qōnis. Nā cū i vtramq; differat partē, adhibitis ad fidē faciendā rōnibus hinc inde, iccirco sic maluit dixisse q̄ ἄλλως, v' alio quis mō.

Neq; potētia neq; actu.] ἢ τὴν δυνάμει, ἢ τὴν ἐνέργειᾳ.] sic & Argy. quāquā alijs [neq; vi, neq; re ipsa] trāsferant, vel qđ alijs placeat [neq; facultate, neque actu.] v' ēt [neq; potestate, neq; actu.] Hic tñ animaduertēdū, vt cūq; dixeris,

dixeris, *δύναμις*, hoc ē vim, potentiam, et facultatem, plurima & in logicis libris & in toto philosophiæ negocio, significat posse. Interdum. n. Animæ facultatē indicat, quo modo potētiam dicimus audituā, olfactuā, visuā, et in ceteris eodem modo. Est & naturalis vis propēsioue ad aliqd facile, aut difficile agendū, & patiendū: quam eo nomine vocat in Cathegorijs cap. de quali: cui opponit *δυναμεία*, hoc est ipotētia. Est & rō quædam in prima materia à priuatione, forma & ipsa quoq; materia diuersa, quā sepius nominat in. i. lib. Phy. auditus. Est & vis mouēs, siue orbes cœli, siue Elementa, siue ex elementis condita, q̄ & in corporibus, & in anima reperiri pōt. Item potentia est, ī quali, in substantia, in loco. Hęc eadē dī Natura, consuetudine et disciplina. Itē rōnis compos alia, vt Medici facultas: alia rōnis experts, vt ignis ad calefaciendū vis. Hęc quoq; vel propinquā, vī remota rei eē dī, finita, & infinita, actū attingēs & n̄ attingēs, Naturalis et Mathematica, ad vnū, & ad contraria, separabilis à re, et nō separabilis, Naturalis & Artificiosa, Actum antecedens & cōsequens, Actiua & passiuā, fm essentiam & ex accidente, materialis & spiritalis, q̄ oēs significatiōes ab Arist. suis in locis vsurpari solent. Exēpla ommitto, ne ab istituto meo lōgē absum: qm̄ breuitati, quo ad

fieri potest magnopere studeo. Hoc in loco potentiz nomen addias pro re, actui contraria. nā, cū alibi dixerit, hoc est in calce libri de Interpre. potētia aliam ab actu distingi, aliam cum actu semp eē cōiūctā, cuiusmodi est cœli vis & potestas vt moueat, nunc tñ eā pro re actui cōtraria intelligit, est aut̄ eorū cōtrarietas, q̄ ad aliquid dicitur. Deinde vero addēdum est, hāc actus & potentiz oppositionē esse in omnibus Cathegorijs, tum etiā videnda sunt, quæ ab Arist. de facultate, potestateue scribūtur in Metaphysicis lib. 7. capi. *ἐν τῇ δυνάμει*. Est & actus qui ab Arist. vocatur *ἐνέργεια*, multiplex, nam alius primus, alius dī secundus, item potestatē consequens & antecedens, vniuersalis et particularis, corporis & animæ, semp existēs, & cessans, perfectus et imperfectus, bonus & malus, finitus, & infinitus, Naturalis & artificiosus, in substantia et in accidentibus, Materialis et Spiritalis, quorū vsus magnā atq; uberē tibi copiā rerū suppetabit alijs in locis. Interdū vero qd̄ à nostris dī Act⁹ ab Arist. nō amplius appellat *ἐνέργεια*, sed *ἐντελέχεια*, hoc est pfectio, siue perfectionis habitus. Hermolaus ficto nomine ausus est, transferre, perfecti habia: verū hęc & in Physicis et in libro de Anima, accuratius disquirere oportet, nobis vero sat sit animaduertisse locum.

TEX. XI.

a Petitionibus, aut supponib⁹, aut propōnibus.] αἰτημάτων ἢ ὑποθέσεων, ἢ προτάσεων] Arg. [postulationibus, suppositionibusve, aut propositionibus.] Alij [postularis aut hypothesibus, aut propōnibus.] vel etiā [petitis, aut suppositis, aut enunciatis.] Nam cum oīs demōratio ex his constare possit, iure quodam ea colligit vniuersa, ne reprehendi possit, ea ratio quę ait potiorē esse demōtionem affirmantem ea quę negat. Hinc etiā caue ne decipiāre ex particula ἢ, quę vel, latinis significat, quasi, quod ita dixerit, vt petitiō et suppositio minus videantur esse propositiōes. Nam quod hęc sint propositiones docuerat ab initio huius lib. At per propositiones, eas intellige, q̄ non sunt de genere principiorū, vti sunt petitiōes & supposita. Hęc. n. principia sunt: uerum extant et propositiones in omni genere Artium, ac doctrinarum, quas nec postulamus, neq; item supponimus, ut in Geometria, trianguli constitutio super data linea, & in Naturali philosophia, Materia priuatiōi cōiuncta est, & in logicis demōratio, cōstat ex necessarijs, vel aliud his simile. cur vero θέσιν, hoc ē positionē, vel etiā ἀξίωμα, hoc ī loco prętermiserit, ea ratio reddi potest, q̄ positiō genus est petitiōis, & suppositiōis, itaq; in his cōcludi uidetur: proloquiū vero om

nino dereliquit, ob id q̄ potestatem non actū demōtionē ipsam constituit. Quidā nō postremę notę viri, eius rationem expectant cur Arist. in hoc et sequenti theoremate, ex altera parte, hoc est vera argumenta collegerit, cum tamen ille in superiori, more dialectico i vtramq; partem differuerit. Sed si diligēter rem totā expenderis, cognosces, Aristot. in re clara atq; dilucida, torquere noluisse ingenia tor argumentis in vtramq; partem adhibitis, id enim artificij, ac iudicij inopiam indicat repertissime: verum agens de demonstratione vniuersali ac particulari, id pręstitit, cum ob eius rei momentum, tum etiam ob propositi negatiōis ambiguitatem: nam questio iure fit, vtrum vniuersale antecedit id quod est in parte, an potius subsequatur. de hoc enim diu multumq; dubitatum est, apud veteres & ab ipso etiam Aristot. dubitandi vero causa nulla extitisse, nisi id ex sui natura fuisset ambiguū.

Aucta demonstratione.] αὐξανόμενης τῆς ἀποδείξεως] Argyro. [Cum demōstratio accrescit.] vel etiā [producta demonstratione] Est enim producere demōstrationem, siue eam augere, (quod scribit in secundo libro Priorum Resolutoriorum) vti illa ratiocinatione, quę dicitur ποστυλλογισμός. Id autem fit, vbi sylłi assumptiōnes iniecto medio, cōcludūtur, sic

sic

fic.n.rōcinatio accrescit: quo fit
vt prosyllus dici possit, multi-
plicata ratiocinatio.

b Et credibili⁹ καὶ πιστότερον
Arg. [magisq; creditur] vel ē,
[& credibile magis.] si quis he-
beti penit⁹ ingenio nō fuerit, fa-
cile agnoscet vestigia Aristoreli-
cæ diligentis, quæ nil casu aut te-
mere proponit. Cū.n.ille velit
ad cognitionē pertinere fidē co-
gnoscentis, hæc nil aliud ē, q̃ rei co-
gnitæ, assensio, hinc est q̃ argu-
mēta ad fidē faciendā adhiben-
tur, ob eā cām assuetus est con-
iungere verbo illa cognoscere
& credere, sic enim & ab initio
huius libri scriptum fuit, π-
ρὸς δὲ ἐν τῷ καὶ εἰδέναι, hoc est cre-
dere & cognoscere, in hoc etiā
loco, eadem vsus diligentia, π-
ρὸς δὲ ἐν τῷ, dixit, vt habeat fun-
damentū rationis, ab eo ductū,
qđ & notius est, & credibile ma-
gis. Nā quēdā est cognitio, quæ
fidē rei cognitæ nō facit, quæ &
imbecilla ē, & vix cognitio vo-
cāda, cuiusmodi est, q̃ a fallaci-
bus rōcinationibus vel ēt solu-
bilibus efficit coniecturis. Itē et
quæ cōponatur in nobis sciētia,
exēplis, diuisione, ac oībus his
argumētis, in quibus subest pe-
titio principij. Fides autē ex rō-
cinatione parta, primū locū ob-
tinet in Demōne, deinde verō
et Dialectica rōne, ac postremo,
in inductiōe. Orator vero, Exē-
plis & Enthimematibus fidē fa-
cit, quod Arist. abunde docet in
primo lib. de ratione dicendi.

τ β x. xlii.

A d impolite ducente.] τῆς εἰς
τὸ ἀδύνατον ἀγένης] alijs [ducē
te ad incōmodū] vel [ea qđ ad il-
lud qđ fieri nequit, cōducit] cō-
rū qui proprietatē & naturā re-
rū diligētē animaduertant, ma-
gna vnquā copia nō fuit, pluri-
mi tñ semp sunt habiti, q̃ rerū
cognitionē cōsequi desyderāt.
Industria tñ & iudicio est op⁹,
quo maxie eē hoc, egemus hoc
in loco. Cum.n.humanæ actio-
nes, interdū recta, nonnunquā
vero flexa rōne fiāt, eodē fermē
pacto, & ipsa mēs atq; intelligē-
tia in nobis, q̃cunq; ostēdit, aut
recto, aut obliquo ducta osten-
dit. Hic syllostū orta partitio ē,
quæ ait, alios extare rectos, q̃ Ca-
tegorici, siue oīsiui ā nostris di-
cunt: alios itē q̃ obliquo flexu
ad incōmodū ducant: de q̃bus
oībus ample Arist. differit hoc
in loco: ac longe vberius lib.ij.
Priorum Resolutoriorum.

b Si oporteat monstrare q̃ a.
ipsi b. nō inest, accipiendū in eē]
ἐν δὲ οἱ δὲ εἰζῆαι ὅτι τὸ ἀτῶ β ἐχ-
ὐπάρχει, ληπτόν ὑπάρχειν.]
vel sic [si opus fuerit oñdere a.
ipsi b. non inesse, sumēdū est in-
esse] neminē latet, ex his verbis
indicare initij demōnis qđ du-
cit ad absurdū. Cumq; accipiat
b. nō esse a, quæ sanē propositio
sdefinita est, pōtq; vel vñs fieri,
vel i parte, ob id iure ea statim
oriē ambiguitas, nū eā voluerit
de re vñ, an potius fm partem,
id vt diligentia quadā consequi
possis,

possis, te ipsum ad Philoponi cōmentaria recipias, necesse est, q non tā subtili rōne, q̄ accurate, Arist. ab iniquis rēphētionibus defendit. locum tantum ostēdi.

c **Natura autē prior.**] φύσις δὲ προτέρα] vel [fm aut naturā p̄cedit] vtcumq; dixeris, nil graui⁹ ac eruditi⁹ dici poterat hoc p̄no q̄ absūptiōes natura p̄ores sunt, cōclōne. Nā cā, re ipsa omni no prior est, q̄ a causa profici sci tur, cū vero assumptiōes cā sint siue materiales, terminorū rōne, siue efficiens, ob medij cōplicationē, in illis cōtenti, inde efficitur, vt natura sit prior assumptio q̄ cōclusio. Sed et diligēter notato, assumptiōes eē notiores cōclusionibus in veris argumētis, in q̄bus a veritate antecēditis, ad cōfirmationē cōsequētis procedimus. In falsis vero rōnibus, contraria vice vtimur, etenim cū ex mēdacio cōsequētis, velimus interimere antecēdēs, a cōclusionē ad assumptionē tēdimus, indeq; minime fit, vt assumptiōes sint notiores cōclusionē, sed cōtrā potius, cōclō & notior est, & cōclōne euidentior.

a **Aut totū ad partē, aut partē ad totū.**] ἢ ὅλον πρὸς μέρος, ἢ μέρος πρὸς ὅλον.] idē Arg. atq; alij. Quocirca in versione nulla vis. sed adhibita cōsideratiōe, illud nō prētermittes, solere Arist. vte totū dicere, partē vero singulare. Id i initio lib. primi de naturali auditu facile p̄cipies, sed & in superioribus agēs de postula

tis et Hypothesibus, inquit Επε τὸ αἴτημα καὶ ἡ ὑπόθεσις, πᾶσα ἢ ὡς ὅλον, ἢ ὡς ἐν μέρει.] hoc est; p̄terea postulatio ac suppositio oīs aut vt totū, aut vt in parte] qđ idē est, ac si dictū fuisset, aut vñs est, aut secundum partem.

T E X. XLII.

Certior autē scientia] ακριβεστέρα δὲ ἐπιστήμη] Arg. non inep̄te [exactior autē scia] alij [accuratior autē scia.] vel ē [exquisita magis scia] Crebra sunt oīno exēpla ex q̄b⁹ videre vnusq;sq; facile pōt, sciam scia p̄stabiliore esse : nā q̄ exacta magis ē, ea omnino alīs anteire vñ. Est autē hęc exactio, siue ē certitudo vocē, potissimū in mathematicis, deinde & in alijs plus, minusue p̄rata portiōe, distincta. Id ex Arist. cognosces lib. ii. Metaphys. Quo i loco, has disciplinas vult esse exactissimas, ob accuratam rōnē demonstrandi. Sed & i lib. Ethic. τὸ ακριβές, hoc est certā et exquisitā siue dicendi, siue docēdi rōnem, vult in scientia de moribus, esse eligendum.

Et prior.] καὶ προτέρα] vel ē b [et antiquior.] cū. n. pri⁹ aliud natura, aliud tēpore dicatur, vt docuit in fine operis Cathegoriarū, hic nō de eo qđ tpe prius est, intelligas, sed natura. Nā cū scientias inter se cōparauerit, ex ipsa exquisita rōne demonstrandi, nūc eas cōponat, ex potiore subiectorū rōne. In qua cōparatione diuina sapiētia, q̄ gręcis θεολογία est, subiecti p̄stantia cete

ras omnes disciplinas anteire vi
detur: quemadmodum in alia,
Mathematicæ excellere dicunt.

c. Quæ ipsius quæ & per quid ea-
dē] *ἢ τε τὸ ὅτι, & διότι ἢ αὐτῇ.*
vel [quæ ipsum quæ, & cur sit sit
stat, eadem] locum hūc à pluri-
mis non intellectum, declarant
rationes illorum qui dicūt, sim-
pliciter scientiam *ἀπλῶς* voca-
tam nō fuisse alicubi à scientia,
διότι, separatā, hoc est, propter
quid: quod si sciunguntur, (vt
illi inquirunt) sola ratione sepa-
rantur. Nunc autem contrariū
docet, scientiam, quæ duo hæc,
q̄ & propter quid cōiungit, po-
torem esse ea quæ seorsum alte-
rum, vel alterum præstat. Quo-
circa demonstratio simpliciter,
quæ duo illa absoluit *ὅτι*, et *διό-
τι*, hoc est, quod & cur res sit, ne-
cesse est vt ab ea differat, q̄ vel
quod, vel propter quid tantum
p̄stat. ex oppositione] *ἐκ ὁποσ-
θέσεως.* Argyrop. [ex additio-
ne] vel etiā [ex adiectione] aut
item [ex accessione] est autem
προσθεσις, hoc in loco adiectio
illa, quæ fit à positione, quā *θέ-
σις*, vocat, vel ab alia quavis re,
quæ simplicitate cuiuspiam
rei imminuit. Nanq̄ punctū hoc
differt ab uno, q̄ illud positionē
habet, hoc vero non habet. Col-
lige Accessionem hic esse com-
positionem, non autem magni-
tudinem qm̄ punctū & vnitas,
simplices res sunt, hoc est indi-
uiduæ, & initia aliorum, hoc di-
creti quanti, illud cōtinui: præ-

terea significat additionem siue
materici, siue alterius quod ma-
teriā sequatur: id Philoponus
erudite admodum ostendit, mu-
tato exemplo Aristo. sumptōis
alio, nempe Sphæræ. Nā sphæra
definitur à Theodosio, itē & ab
Autolico, sed ab Altero sine vi-
la adiectione, nempe à Theodo-
sio: ab altero vero, hoc est ab Au-
tolico, cum appositione motus,
qui materiā omnino sequitur.

T E X. XLIII.

VNA autē scientia. *μία δ' ἐ-
πισήμη*] Aliud est theorema, il-
lustri fama probatum, quod de
scientiarū vnitatem passim nostri
homines appellant. Quia vero
vnum & plura opposita ex rei
natura sunt, oppositorum vero
eadem est disciplina, ob id agēs
de sciētia vna, agit & de ea quæ
est altera atq̄ altera: quamobrē
theorema hoc non solū de scien-
tiarū vnitatem dici debet, sed de
vnitate potius, ac multitudine
earundem. Indicat hoc vnum
quod paulo post addit, dicens,
[*ἑτέρα δ' ἐπισήμη ὀρίν*] hoc est,
[altera autem scientia est.] quo
fit, vt iure dicere possis Theore-
mata hucusq̄ explicata, cōtra-
rijs nominibus fuisse proposita,
quoniam primum Theorema,
Sermonem habuit de demonstra-
tione vniuersali & secundū par-
tem: secundum demonstratio-
nem cōsiderat affirmatiuam &
negatiuam tertium, Cathegori-
cam & ad incommodum: quar-
tum

tum, scientiæ maiorem, minoremue certitudinem, et antiquitatem, quintum vero vnitatem & multitudinem scientiarum complectitur. Vult autem scientiā dici vnam, vnitatem eius quod τὸ γένος, & etiā ὑποκείμενον, appellat. Sed subiectū hoc in loco non pro materia communi intelligas (hec enim nihil distinguere, neque certū vnum quippiam efficere potest) sed propriā audias, quam cōmunis vsus subiectū, cum ratione formæ coniunctū, accipere solet. Nam corpus humanum, communis est materia Physici ac Medici, si vero ipsum mobile dixeris, aut quod fanari potest, iam propriū Philosophiæ vel Medicinæ materiam enuncias. scientiæ itaque non sunt vnæ ex subiecto, quod materia cōmunis est, sed ex eo quod est forma propria cōtractum. Adde genus, quod subiectū est propriè, esse in disciplinis contemplatiuis tantum, non autem in Artibus. Quoniā Alexan. & Hammonius vbiq; testati sunt, Artes habere ὕλην, hoc est materiam, sciētias vero ὑποκείμενον, id est subiectum, vt verò Artis materia non nisi vna est, sic et vnum existit tantum sciētiae subiectū. Porro, vt subiectum sit scientiæ, teneat inquit Arist. habere Primā, hoc est principia, Partes, & Affectiones. Verum Hammonius in commentario categoriarum addebat subiectum esse rem per se, non autem animi cogita-

uione, intellectuoneve. Quod cum verum sit, iam satis cōstat non extare in facultate hac logica verum subiectum: nam hæc de animi notionibus tantum pertractat, quæ vix dici res possunt. Subiectum itaque habet Philosophiæ pars cōtemplatiua, iccirco quod res in ea cognoscuntur, solidæ inquā & per se consistentes. Cuiusmodi res sunt naturales, diuinæ, ac mathematicæ. quæ θεωρίαν, faciunt, hoc est certam diuinarum rerum inspectionem. Nā θεωρεῖν, est res diuinas inspicere ac contemplari, authore Alexan. in præfatione lib. Priorū. Moralis vero scientia, res habet subiectas, ea quæ ex nobis fiunt hominibus, quocirca cū diuine dici nequeant, non faciunt Theoriam. Est itaque scientia una, ex subiecto, quod ita res est, vti exposuimus.

Ex primis componuntur.] b
ἐκ τῶν πρώτων σύγκειται] v[ex primis condita sunt] significat hoc in loco, subiectum genus scientiarum cōstare ex primis, hoc est principijs. Nam τὰ πρώτα, ipsa sunt principia. Verum diligenter illud animo reuolues, τὰ πρώτα, alia esse præcipia subiecti, alia scientiæ, alia demonstrationis, alia rei. Quomodo, (vt ab hoc extremo ordiamur). Elementa sunt principia rerum permixtarum. Principia subiecti in sciētjs ea sunt, quæ subiectū constituunt, uti sunt Materia & Forma, in Philosophia Naturali principia

Animad. Tom.

principia demōstrōis sunt assumptio- nes qbus cōclusio colligit. Principia scē, sunt propōnes ipse certissime, ā qbus initium scien- tia desumit, quas Arist. ī initio huius operis appellat ἀξιώματα, θέσεις, ἀποθέσεις, ὀρίσμων; — hoc est, dignitatē, positionē, sup- positionē, definitionē: adde & postulātū, qđ & ipse Arist. paulo post adiecit, sub eo nomine, αἰτιμας, quāquā scēæ principia, ēt eadē eē pnt et demōstrōis. Quē principia nostri appellāt, initia doctrinē, et cōplexa, idēq nō in- cōmode, qm & scē doctrinam pparāt, et affirmādo vel negan- do verū dicunt, vna definitiōe excepta, quā, ὅρον, iccirco appel- lauit, qm ad simplicē rei ptnet intelligentiā. Hoc vero in loco de subiecti generis principijs di- ctū illud intelligas: vtrū vero et principia ipsa, doctrinē cā inuē- ta, sint hic audiēda, in cōmēta- rijs nostris differemus vberius, nunc aut sat sit, te monuisse tm̃. Vt autē labore & industria hac nostra, quātumuis sterili & exi- gua, gestiat studioli, inēūda no- bis rō est, ut ὁ μωνυμία, hoc est multiplicē rōnem huius vocis, q est, siue τὰ πρῶτα, siue αἱ ἀρχαί, q breuissime explicemus. Interdū pricipiū seu primū, qđ magis cōe qpsit, τὸ ἀττον, hoc ē cāsticq; & cām significat & ini- tiū mutationis. nonnunquā tm̃ idē prorsus dicunt, quo mō Ele- menta & cāe & principia appel- lari pnt. Principia alia rei sunt,

vri Materia & Forma, aliā extri- secus adueniūt, vt efficiēs, ac Fi- nis. Alia Artis, alia Naturę, alia Cōsultationis, Electionis, Nego- ciationis, Actionis, & Discipli- nę. Principiū in significatione propria, est cā ipsa efficiens vo- cata: qđ Alex. docuit in Physi- cis, græcis alijs referentibus, au- thoribus. Principij nomē emi- nēti significationē, Deo cōuenit: q significatio suū esse cōtrariū admittit, qđ in alijs rebus mini- me vsu venit: est. n. Deus prin- cipiū ac Finis: sed in cæteris hęc nomina sese veluti contraria fe- riunt. Principiū, interdū est ini- tiū, Motus, Tēporis Numeri & Magnitudinis, & si magnitudi- nis, pūctū est, Numeri vero Vni- tas. Rerū vero principiū est sub- stātia. Actionis cuiuslibet prin- cipiū, est resolutiōis vltimum. Cogitandi principij est rei cui- uscūq; finis. Adde et principij aliud eē vi, aliud naturę propē- sione agens: itē aliud generandi aut cōstituendi quippiā, aliud vero intelligendi. principij eē pro opifice summo, quē δημιουργόν, vocat Plato intelligit in Ti- mæo, pro ideis in Parmenide. Collegi summatim, hasce signi- ficationes, ceu summos rerū flo- res, ne multarū aliarū snarum enumeratio, fructum & vtilita- tem studioforum retardaret.

Et partes sunt] καὶ μέρη ὄντων] illud μέρος, hoc est partes, eas au- dias, q vniuersum subiectū in multitudinē diuidunt. Exēpli cā,

eā, Numerus subiectū ē vnum
vnius Arithmetice, habetq; p-
tes binariū, ternarium & alios.
Sicq; in cæteris disciplinis illud
vere dici, comperies. At *ἡσίορ*,
hoc est pars, multifariam dī &
ipsa: si Aristoteli credimus li. 7.
diuine sapientiæ. Nā partes alię,
quāte sunt, aliæ quales, aliæ es-
sentiā constituunt, aliæ subiecti
dicunt, alię integrantes, & harū
quæ, alia *ἡσίορ* *ἡσίορ*, hoc est simi-
laris, alia *ἡσίορ* *ἡσίορ*, id ē dis-
similaris appellat, aliæ etiā instru-
mentarię dici solēt, alię animan-
tiū, aliæ inanimitium, internæ
aliæ, aliæ externæ, aliæ rei, aliæ
definitionis, aliæ rōcinationis,
alię enūciationis, aliæ simpliciū
corporū, alię cōpositorū, alię cō-
munes, aliæ propriæ, alię ad for-
mā, alię ad materiā relatę. nunc
aut hoc in loco de partibus sub-
iecti loq; Arist. quāquam & de
his q; ad formā & materiā perti-
nēt, dicūt nōnulli ēt intellexisse,
sed ad verborū, cōtextū illustrā-
dū, hac subtili rōne nō est opus:
cū vero proprietate dicēdi fue-
ris instructus, sine negotio, id co-
gnoscere poteris.

Aut passionē horū per se] *ἡσίορ*
ἡσίορ *ἡσίορ* *ἡσίορ*] vel eo
mō [vel horū affectiōes per se]
non esset subiectū, scīa dignū, ni-
si proprijs afficeret actidētibus,
quorū tūc scīa habet cū de illo,
ex primis pīcipijs, adhibita ra-
tiōe, demonstrant. Hic animo re-
cōde illud pīceptū, qđ magno ti-
bi usui aliqñ futurū ē, scīarū ac-

disciplinarū, q; *ἡσίορ* faciunt,
hoc est speculationē & īspectiō-
nē rerū diligenter, theorema ata-
ac qōnes vt plurimū extare de
accidentibus, proprijs q; *ἡσίορ*,
hoc ē passionē, siue affectus di-
cuntur. Hic vocē *ἡσίορ*, rursus
quā plurimis scātentē significa-
tiōib⁹, tibi ob oculos posueris.
Nā et eos tibi primū indicat af-
fectus, quos et Poeta, et Orator,
dū opus est, cōcitare solent, vbi
animos mō ad irā, mō ad lenita-
tē, mō ad terrorē, aut miseratio-
nē, mō ad alīpturbatiōes cōci-
tare solēt. Exēplavero īnumera-
bilia tibi suppetēt, ex Poetis &
Oratoribus, pīter ea q; hēt Aris-
tā accuratē & copiose dicta, ī li-
bris dī rōne dicēdi, Est et Passio,
Cathēgoria qđā ex decē illis, q; cō-
plexus est Arist. in lib. Cathē-
goriarū. In quo ēt, eādē affectiō-
nē, sub priore qualitatis specie,
collocat: quā & in corpore &
in aīo cōsistere, docuit, atq; ī ani-
mo quidē, duplici mō, & in ea
animi parte, q; intelligētīe lumi-
ne pīdita est, & in ea, q; dicit vita-
lis & appetibilis, vel ēt cōcupi-
scentia. Est itē passio, inditium
materiē veluti actiō formæ, &
Actus. Est & cōtrariū quidam
Actiōi. Significat & mutationē
illā, q; in q;litatibus efficit. Que-
dā vero in sensibus fit, vt calefie-
ri, qđā ī anima vt cōtristari, q; in
animo est, vel pīsentis boni
vel mali, affectio est, aut ēt futu-
ri. Quæ pīsentis est boni, eā lāti-
tiā veteres appellarunt, vti do-

Animad. Tom. C lorē

lorē eā, q̄ ad p̄sens malum p̄ti-
ner. Quæ futuri boni affectus ē,
eā spem voluere dici, vti metū,
eā quę futurū malū significat.
Quos affect⁹ Maro sic breuiter
complexus est, de animabus lo-
quēs. Hinc metuunt, cupiūtq̄,
dolent, gaudētq̄. Nec te fugiat,
nomen affectionis interdū tam
late patere, atq̄ diffundi, vt om-
ne genus accidentiū significet,
plerunq̄ qualitatē substantiæ,
immo & ipsam quę in substan-
tia sit, cōmutationē. Eā vero di-
ci multis modis, satis superq̄ cō-
stat legentibus Arist. lib. 5. Met.
Hoc autē in loco Accidentia illa
significat, q̄ ex subiectis definiū-
tur, hoc est, q̄ p̄pria sunt: id ver-
bū ostendit, καὶ αὐτά, siue per
se id enim dictum est, ut euita-
ret ὁμωνυμίαν, & distincta ra-
tione loqueretur.

■ Vt sit A. permutari, i quo au-
tē D. moueri, ipsum vero de-
lectari, & rursus G. q̄etificari.]
οἷον ἐστὶ τὸ ἀμεταβάλλειν, τὸ δ'
ἐφ' ᾧ δὲ κινεῖται, τὸ δ' β-ῆ δὲ,
καὶ πάλιν τὸ η-ῆ περιζεῖται.] Arg.
partē hanc planē totam suo mo-
re persequit, nā interpretādo eā,
& distinguit aliter q̄ Arist. fa-
ciat, & rōnes sepat. Itaq̄ sic cre-
diderim, ni fallor, esse dicendū
[Esto A. esse perturbari, in quo
verō D. moueri, ipsum vero B.
voluptate affici, & rursus G. cō-
quiescere.] nā hoc in loco vult
eādem colligere conclusionem,
contrarijs medijs adhibitis, ne-
dum ex eadē serie rerum, Quod

cō pponit, vt habeat plures fie-
ri posse demōnes eiusdē rei, ea-
sanē de cā vt hoc faciat ad com-
parandā copiā multarū demon-
strationū. At hę demōstrationes,
sunt à te ipso accipiendę, nō in
primo ordine perfectionis, sed
veluti secundę classis, qm̄ in su-
perioribus docuerat vnus con-
clusionis, non extare nisi unicū
medium, tū cū asserbat sc̄as ip-
sas multiplicare media, vel in la-
tus, vel in post assumendo. Quē
tibi proposuimus locū in supe-
rioribus animaduertendū, tan-
quā sparsum multiplicis erudi-
tionis notis. Nam disciplinę nō
augent media in eadē conclusio-
ne colligēda, nisi aut in his quę
à causis fieri possunt contrarijs,
aut in his quę per plures causas
demōstrant, cuiusmodi res sunt
naturales, quę à plurimis causis
pēdent. Qd̄ cū sit, nō est demō-
illa exq̄sita & exacta, q̄ ἀπλῶς,
vocant, sed longē minoris atq̄
idignioris notę. Eiusdē vero rei
plures esse causas, constat ex. 2.
hoc li. analyticorū, & ex. 2. q̄q̄
de naturali auditu. Tu ad ea te
conferas loca, vt rem diligenter
expendas.

Considerare autē & p̄ alias fi-
guras, quot modis cōtingit eius-
dē fieri sylsm̄] ἐπισκεψάμεθα δὲ καὶ
διὰ τῶν ἄλλων σχημάτων ὅσα ὡς
ἐνδεχεται τῷ αὐτῷ γενέσθαι συλ-
λογισμόν.] Vt hoc mō [adspi-
ciendū autē & i alijs figuris, quot
modis accidat eiusdē fieri rōci-
nationē] vt & Arist. te trāsmite-
tere

tere ad librū Priorum Resoluto-
riorū, ad eā quidē partē, in qua
agit de copia propositionum et
abundantia medij: quo in loco
tradita ē, summa & accurata ra-
tio, differēdi & rōcinandi p plu-
ra media: idq; est in ea parte, q̄
dī, *ἡ δὲ πορίαις προτάσεων, &
πεὶ τῆς λήξεως μέσου* itaq; me-
nemo reprēhēsurus est, qd dixe-
rim, multiplicandi medij rōnē
nō p̄tinere ad demōnē simpli-
citer, sed ad aliā inferioris ordi-
nis, vel p̄p quid, explicantē, vel
q, ob eam cām, q Arist. nos ad
eā partem mittit, q̄ copiam me-
diorum disquirat, non quidē in
demōstratiōe, sed in soyllogismo.

Eius vero qd ā fortuna.] *τῷ
δ' ἀπὸ τύχης* Arg. lōge copio-
sius vertit [Eius aut qd profici-
scitur ā fortuna, causāq; fortui-
ta, & fluctuāte] Alij [eius qd te-
mere fit] alij itē [eius qd casu, ac
forte fortuna efficiē] vel eo mo-
do [fortuiti vero] hic perpēde,
Aristo. *τύχην* tm̄, hoc est fortu-
nam nominare, sed lib. 2. de au-
scultatione naturali, Fortunā &
Casum explicat, tanquā res di-
uersas, qm̄ casum vult esse in re-
bus, q̄ ex proposito non agunt,
neq; p̄dicta sunt ratione, fortuna
vero inquit, in his rebus inest, q̄
rationem obtinent, atq; propo-
sitū. Est aut casus ab eodē inibi
vocatus, *αὐτόματος* Cur vero
hic Fortunā tantū expresserit,
ea reddi causa pōt, qd hęc duo.
distinguere nō excogitabat, cū
hęc subtilis partitio ad Philoso-

phum spectet naturalē. Hic ve-
ro, dum ait de Fortuitis non es-
se sciētiam, exquā de his, quę ca-
su fiunt, intelligi potest, nam ra-
tio vtrique eodē modo respon-
det. Cōfundit itaq; hęc duo no-
mina, *τύχης, & αὐτόματος*: qd
etiam facit, sectione secundali-
bri de interpretatione, dum as-
serit, si omnia sint necessaria, ac-
cidere vt nihil fortuna contin-
gat, inquit enim *ἂν ἔν ἀρα οὐτε
ᾧδιν, ὅτε γίνεταί, ὅτε ἀπὸ τύχης*
hoc est, nil igitur, neq; est, neq;
fit, neq; ā Fortuna. &c.

Vt plurimum.] *ὡς ἐπιτοπο
λὺ* alij [plerunq;] vel [multo-
ties] secundo libro Physices au-
scultationis docet, ea quę sunt,
alia semper esse, alia frequenter,
& alia item per rarō. Quę sem-
per sunt, appellātur necessaria,
vti contingentia sc̄pius, quę ut
plurimum fiunt. Quę verō ra-
rō admodum consistunt, cōtin-
gentia rarō dicuntur, sub qui-
bus fortuna, & casus collocantē.
Est & illud contingēs, qd sectio-
ne secūda lib. *ἡ ἐμπνεΐας*, vo-
cat *ὁ πότερ' ἐτυχεν* hoc est, vtrū
libet, cōtingit, nostri æquale di-
cunt, cuius vtraq; contradictio-
nis pars exquę fieri et nō fieri p̄t.
Alexan. in cōmentarijs priorū
Analyticorū, ex eplū assert, ho-
rū contingentiū, hoc mō, Esto
linea recta, terminatq; hanc si
per æqualia secueris, similitudi-
nē eius cōtingēti qd æquale est,
tibi p̄stabit. hoc est, qd exquę eē,
& nō esse, aut fieri & nō fieri p̄t.

C ij vti

vti est Socrate lauati. At si data fuerit linea, p inaequales partes secta necessario efficitur, vt altera pars maior, alia minor habeatur. Quae maior est, contingenti illi similis videbitur, qd vt plurimum dicitur, quoadmodum et minor pars lineae, similitudine pferet, eius qd raro contingit: Ad huc pertinēt, ea q scribunt in. 2. lib. Physicę auscultationis, nec non sect. 2. lib. de Interpr. in ea parte, vbi differit de futuris cōtingētibus. Item & lib. 1. Priorum Analyticorū, vbi de conuersione contingentium, & permixtiōe propositionum eloquitur. Adde vero contingens, & id qd possibile appellant, re & materia idem esse prorsus, differre aut sola nominis appellatione. Inditio est illud, q. 1. lib. Priorū Resolutoriorū seorsum de possibili a cōtingenti nō loquitur, sed ea pro eodē vsurpat. Qd si libri de Interpret. sect. iiij. modū contingētis a possibili separat, id facit qd ad vōcū, nō rei differentiam, qd Hamm. docet. Cū vero hoc in loco dicit, demōnō ēē de his q semp sunt, aut ēē vt plurimū, intellige, ea q vt plurimū sunt, demōstrari ac sciri, ea rōne, quae docuerat in supioribus, vbi dixerat, Αἱ γὰρ τὴ πολλὰ κινεῖσθαι καὶ ἀποδεῖσθαι καὶ ὁρῆσθαι. hoc ē, eorū vero, q saepius fiunt, demōnes & scia. Modū vero & rōnē, hęc demōstrādi subiūgit, δὴλον ὅτι ἢ μὴ τοιαῦτα εἶσιν, αἱ εἰ, καὶ μῖρος εἶσιν. hoc ē, patet

vero q vt tales sunt, sunt semp: vt uero nō semp, in parte sunt.

Neq p sensum est scire.] οὐδὲ δὲ δὲ αἰσθησεως ὅτιν ὁρῆσθαι. Arg. [at vero neq p sēsum fit, vt sciamus] vel forte [nō itē sensu contingit scire] est aut hoc in loco αἰσθησεως, potētia, ac vis animae organica, q certa pte corporis, tāquā istrumēto vti, vt visus, Auditus, Gustus, Tactus, Olfactus. de hac copiose differit i. 2. lib. de Aīa: nōnulla ēē videre potes in calce secūdi huiusce libri. Tu vero sic Arist. sinam tuare: scia est intellectus habitus, sensus intellectus non est, itaq nec sensus erit vilius scientia.

Et non huius cuiusdā] οὐ μὴ τῆ δὲ τινος] vel ē] & nō huius cuiuspiā] sensum squit ēē a sentire diuersum: qm sensus nō est rerū singulariū nō. n. visus ē huius aut illius albi, sed cuiuscūq albi sentire vero est circa ea quę singularia. Idē aut voluit in fine secūdi lib. quo in loco sensum squit esse vñū, qd intelliges, vti sensus est potētia & facultas qdā: nā vt cōparata actioni, q est sentire, sic est in parte qdā, nō vñ. Hinc tibi quā plurimę corruent cauillationes, q hoc in loco agitari solēt. Sed si volumus huius vocis, sensus, significationes perseq, occurrat nobis illa primū, q ait sensum esse vim, q sine medio, singularia percipit, hoc ē absq rōcinatiōe, qd quō verū dictū sit, leges q in huius operis proemio scripsit, Arist.

atq

atq; inibi: Themist. Hec autē ē il-
la animę vis, q̄ sciā aditū pate-
facit, qua quidē extincta, & sciē-
tiā perire necesse ē. Id. n. indica-
uit, cū dixerat, ablato sensu sciē-
tiā interire, q̄ earū rerū est, quæ
ad illū sensum p̄tinent: qđ & in
lib. de Aīa, & de sensu ac sensili
multoties repetit. Illa vero non
deridenda est snīa q̄ ait, sensum
esse initū sciā in nobis, vti exti-
matiois in Brutis. Exterior ani-
mę dī facultas, interpret mētis,
hostiū cogitationis, nuncius re-
rū, naturæ lanitor, specierū ex-
plorator q̄ res materiā affectas
cognoscit, & ad aliud referē, nē-
pe ad ipsum qđ est sensibile. In-
ter patietes facultates cōnume-
ratur ab Aris. siue actu, siue etiā
facultate sit sensus. Hic in p̄prio
n̄ decipit obiecto, nec seipsum,
vt mēs facit, p̄cipere p̄t: estq; vel
cōis vel proprius, spēs citra om-
nē materiā. Suscipit, eodem fer-
mē pacto, quo cæra annuli, aut
sigilli formā: necnō contrarias
res semp cognoscit, habetq; de-
terminatū ac certum, quo agit,
instrumētū, corrūpit ab immo-
dico sensibili, vt auditus à toni-
truo, estq; homini ac Brutis ani-
mātib; cōis. Ad quem ea per-
tinent, quę sunt, sensile, sentien-
di vis, & Actio. Malui isthæc re-
censere, quasi p̄ter instituti mei
rōnē, q̄ negligens videri, in eo
præferim, in quo diligentia re-
quirebatur maior.

Et si supra lunā existentes vi-
deremus obiectam terrā] χ̄ η̄

ὅτι τῆς σελιῆς ὄντων ἐαρωμένον
ἀντιπράττεισαν τινὲν γῆν.] colli-
git ex his q̄ dixerat, ex vno p̄ti-
culari cognito necesse haud eē,
vt inde efficiatur v̄se: qm̄ v̄se ex
multis particularibus, sensu co-
gnitis, assumitur. Exēplo vero
persuadet, casu p̄ imaginationē
concepto, nobis existētibus sup̄
lunā, eo sanē tēpore, quod deficit,
terre obiectu, sed penē cōtrariā
huic visus ē, habuisse snīam cir-
ca initia secūdi li. vbi Arist. hec
scribit, εἰ ὅτι τῆς σελιῆς
ἢ κ̄ ἀν̄ ἐξ ἡτῶν ἔτ' εἰ γινέται
ἔτε διατί.] hoc est, si vero esse-
mus in luna, neq; vtiq; querere-
mus neq; si sit, neq; cur sit.] &
addit, ἀλλὰ ἀμα δῦλον αὐτῷ ἦν.
ἐκ γὰρ τῶ ἀϊδανέου, καὶ τὸ καθό-
λου ἐγίνετο αὐτῷ ἢ μὴ εἶδέναι.] id
sed simul vtiq; manifestū effice-
retur: ex eo. n. qđ sentit, et ipsum
nobis factū ē cognoscere.] quo
aut pacto hæc tam euidentis tol-
latur pugnantia, in nostris con-
tradictioib; abūde exposuim⁹.

V̄se autē honoratū est.] τὸ ὅ
καθόλου τίμιον] Arg. [ipsum au-
tē v̄se p̄stabile nimirū est.] v̄p̄
sic [v̄se vero quid honestū est]
vult v̄se esse plurimi faciēdum
ex eo, q̄ maxime vim causæ v̄
obtinere: atq; ex hoc ipso nimi-
rū esse honore dignū. Etenim si
sciā est de genere bonorū & ho-
nestorū, qđ ipse in initio primū
li. de aīa statim proposuerat, ēt
vt sit bonū atq; honestū v̄se ne-
cesse ē, cū v̄se sit cā, cā vero sciē-
tiā pariat in nobis. Neq; audias

C in v̄se

Animad. Tom.

vſe tm̄ eē τὸ αἴτιον, hoc eſt, cauſam quia & li. 2. de Phyſico auditu, iam ſatis oſtēſum eſt, cām aliā extra rei vniuerſæ, aliā rei ſe cūdū partē: nā ſtatuarius ſtatue cauſa eſt, vſis, vti Phidias Miner uæ. Eſt itaq; eius propoſitū hoc in loco, aſſerere nomē cauſę præ ſtabili⁹ ac exacti⁹ dici de re vſi; q̄ de ceteris alijs. Cū vero dicat, vſe mereri, vt illud honore per ſequamur, ad p̄cepti huius ob ſervationē, quædā de illo, hono ris cauſa, in medium aſſeremus. Verbū illud καθόλου, ſiue vſe, ſiue vniuerſum dixeris, interdū ſimplex eſt terminatio, vſi ap pellata: quo mō Sēct. 2. li. de In terptatione conſuevit dicere, itē & rem ipſam ſignificat vniuer ſam. Vtramq; autē ſignificatio nē cōplexus eſt eo ī loco, ad hūc modū, ἐπὶ δὲ τῷ κατηγορουμένῳ καθόλου τὸ καθόλου κατηγορεῖν ἐκ ὅτιν ἀληθείας.] hoc eſt, in eo au tē q̄ vſe p̄dicatur, id qđ eſt vſi ter dici, nō eſt verū] Eſt & illud vſe, quod vocē plurimis cōmu nē deſignat, vti Gen⁹, Species, ac cæteræ à Porphyrio distribu tæ in eo lib. qui εἰσαγωγή, dict⁹ eſt, ſiue introductio. Eſt & vni uerſale, qđ Cathēgoria dicitur, vti ea ſunt nomina, Subſtantia, Quantū, Quale, & alia. Eſt & il lud quod in ſuperioribus appel latum fuit τὸ κατὰ παντός, hoc ē de oſ: vti ſi dixeris, omnis nix eſt cādida. Item illud, quod, τὸ καθ' αὐτὸ, videlicet per ſe, vt cū dicis, omnis hō animal ē. Tum

id, quod etiā τὸ καθόλου, vocaba tur, nēpe, quatenus ipſum, vt cum aſſeris, oēm triagulum ha bere tres. Noſtri, vniuerſale actu vel poteſtate diuidunt, in re vel intelligentia, primæ vel ſecūdæ notionis, quod cauſæ rōnē ha bet, vel p̄dicandi vim, qđ an temulta, vel poſt multa, vel etiā in multis poſitū dicitur. Eſt & vſe Metaphyſicum, logicū, Na turale et Mathematicū. Eſt & il lud, qđ commune appellant, ac antecedere dicunt, doctrinæ or dine, ea quæ minus ſunt cōmu nia. Stat etiam vſe, qđ in mente eſt, ipſius Dei; quod Ideam Pla to vocat in Timæo, Parmenide, Hippia, & Epinomide. Illud ve ro, quod Ariſt. cēſuit hoc nomi ne vſis eſſe appellandum eſt, qđ animo & intelligentia concipi mus, mentis obiectū, potētia in ſingularibus exiſtens, actu p̄ in tellectū conſtitutum, à ſingula ribus ope mentis, ſequeſtratū, à ſenſilibus ortum, cōceptum ab imaginatione, receptū ab intel lectu potentię illuſtratū ab agē te, in memoria repositū, à mate riei ſordib⁹ depuratū, ab hic & nūc ſeparatū, ſenſu experiētia et inductiōe collectū, eternū, pote ſtate cōtinēs infinita, cōicabile multis abſq; ſui vel diuiſiōe, vel interitu, à rōne productū, p̄ditū nōſe cauſę, & ob id, aptū p̄ſtare nobis ſciām & p̄q̄ quidē: quocir ca honeſtiſſimum ipſum, & ma xime præſtabile, venit à nobis, vt Ariſt. inquit nominandum.

Quare

b Quare de talibus vñs honorator sensuum & intellectiōis, quorūq; altera est causa.] ὅς τε αὐτὸ τῶ τοιούτων ἡ καθόλου τιμωτέρα τῇ αἰσθησεὶ, καὶ τῆς νοήσεως, ὅσον ἑτέρον τὸ αἴτιον.] Argy. hāc partē sic vertere videt, [quare de talibus notitia vñs p̄ stabilior, est perceptiōe sensuū, & intellectuone eorū, quorū est alia causa.] q̄ trāslatio, addit illud [notitia] q̄ in gr̄eco exēplari minime habetur, itē & eā vocē [perceptiōe] quocirca sic putarim magis ad verbū esse dicēdū [Quāobrē de his talibus honorator, quē vñs, ea q̄ sensuū, & intellectuē, quorū altera cā extat] addidi autē ego minores particulas, vt sn̄a vis cuilibet cōstare posset. Est. n. sensus, omnē cognitionem, earū rerū, quæ eām hñt, prāstabiliorē eē, quacūq; sensuū perceptiōe, immo ē, ipsius intelligētē. Quæ sn̄a, adeo in vetere translatione dormit, vt vix excitari possit.

c In sensus defectum] εἰς αἰσθησεὶς ἐκλείπει.] vel [i sensus defectiōe] Est autē defectiō sensus alia cū ipsa sentiēdi facultas omnino tollit, de qua i superiorib⁹ ē locutus, vbi sciam auferri dixerat ex ipsa sensus defectiōe. Alia vero est, qua de agitiōe in loco, vbi sensus labore, & difficili sentiēdi rōne afficitur, id autē fit, vbi res obiecta n̄ nisi egrē percipit a sensu, seu in exemplo quod habet, de foraminibus viri, aut cornu, quē nōnulli dixe-

re esse causam, vt luminis particule alioq; tenuissimę & p̄meabiles, extrinsecus diffundantur, lucemq; emmittāt, id. n. inquit sensus iudicare nō potest, & ob id negocium facescit, in adhibēda rōne, cur illuminatio fiat.

In problematibus.] ἐν τοῖς προβλήματασι] Argy. [inter ea, quæ proponunt] quæ translatio nil certe proponit, qđ ad p̄positum faciat institutū, ac longe melius qui dicunt [in q̄stionibus] Est autem, τὸ πρόβλημα auctore Arist. li. i. Topic. idē qđ ζήτημα hoc est qđ siue expetendi, aut fugiēdi cā, aut veritatis et perceptionis studio, proposita. hęc autem τὰ πρόβλήματα, sic partitus est, eo in loco vt alia ad electionem spectent, alia ad cognitionem, alia vero, ad iumentum ceteris tribuant. Rursus ea in initio secundi lib. Topicor. in vniuersali diuidit & s̄m partē, Affirmans & Negans. Extat & in naturali Philosophia liber de Problematibus, satis cognitus: quo in loco probabiliter differit. Ex quo liquido constat, problema eē, dialecticam quæstionem vti diximus, in qua ea proponi non pñt, quæ suapte natura sunt perspicua, vel item ea, quæ nemini probantur, sed hęc in Aristote. copiosius & luculentius.

Propter quid comburit] διατιφωρίζει.] Argyrop. [lumen efficitur] alij [illuminat] vel [splendescit.]

C iij Eadem

Animad. Tom.

a. Eadē vero p̄cipia esse oīum
syllorum] τὰς δ' αὐτὰς ἀρχὰς
ἀπάντων τῶν συλλογισμῶν]
siue etiā] eadem autē esse initia,
oīum rōcinationum] discutit et
hoc, siue Theorema dixeris, siue
artis p̄ceptum, qđ est, non ea-
dē esse initia syllorū oīum. Idq;
multis rōnibus p̄petua quadā
enumeratione propositis, facit.
Quæ autē sint hæc ratiōes per te
ipsum, quæsiueris. Quod vero
te ignorare nō oportet, illud v̄r
eē, hoc in loco τὰς ἀρχὰς, siue,
principia, lati⁹, ac fusius accipi,
qđ cū de scientiarū principijs lo-
queret: qm̄ ibi p̄pōnes eas in-
telligit, quæ necessariæ sunt, &
perspicuæ: nūcaūt oēm propo-
sitionē itelligit, q̄ in syllō assu-
ptio fieri p̄t, siue ea vera fuerit,
siue falsa, siue necessaria siue p-
babilis, item vtcumq; fuerit ex
quouis genere Artiū et Discipli-
narū desumpta. Et vt vno ver-
bo dicam, principia sunt, ea om-
nia, hoc in loco, audienda, ex q-
bus conclusio constitui potest:
p̄missas nostri cōmodē vocant.

a. Et hominē equū, aut bouē.]
καὶ τὸ ἀνὸρ ἵππον, ἢ βῆν.] aliud ē
exemplū, quo ostēdit nō esse ea-
dē oīum syllorū initia, quoniā
pleraq; sunt vicissim contraria,
quæ ab eisdē principijs pende-
re non p̄nt. vt si dixeris, iustitiā
esse iniustitiā, aut ignauitiā, vel si
æquale dixeris eē maius, vel eē
minus, q̄ exempla mediū extre-
mis comparat, optima rōne. At
nō eo mō videtur procedere rē,

vbi Hominē Equo, ac Boui cō-
paraueris, nam hæc cōtraria di-
ci non p̄nt, cū substantiæ sint, sol-
uit, Hominē Equo ac Boui con-
trariū est, oppositione illa, quæ
in speciebus dissimilibus & di-
sparibus reperitur, ea autē non
est, contraria oppositio. Nostri
appellant, oppositionē dispa-
ritā. Vel ēt dicere possis, has spe-
cies contrarias esse vicissim, s̄m
earum constituētes differētiās,
nempe rationale & irrationale:
qđ diligenter ostendit Porphy-
rius in. v. vocibus, vbi de differ-
rentia loquitur, inquit. n. diffe-
rentias esse cōtrarias in genere,
sed sub eo potestate contineri:
quāquā Platonici et actu sub ge-
nere eas collocauerit, dixerintq;
contrarias nō esse dicendas. De
hoc vero extat tibi legenda sub-
tilis atq; elegās explicatio, apud
Hammoniū eo in loco, qui Peri-
patheticorū ac Platonicorū niti-
tur op̄iones ad cōcordiā ducet.

Necesse autē aut in media cō-
uenire, aut sursum, aut deorsū,
aut hos quidem intro habere, il-
los autē extra terminorū] ἀνάγκη
δέ γ' εἴς μέσα ἀμφοτέρων, ἢ
ἀνωθεν, ἢ κάτωθεν, τινὲς μὲν ἴ-
σασθαι, τινὲς δ' ἐξω τῶρον.] Ar-
gy. sic vertit,] necesse ē autem,
aut ad media accommodari, aut
supera ex parte, aut infera, aut
alios intra, alios extra, termino-
rum, habere.] ve etiā] necesse
est autē, aut in medijs consenti-
re, aut supra, aut infra, vel termi-
norum hos quidē iternos, illos

externos

externos habere.] nihil perinde
semper optaui, atq(quantū vi-
riū mearū ratio patere) studio-
sis prodesse: qd vt faciam, totū
me gręcorū authorū studio de-
dere decreui, vt Aristotelicorū
verborū castam, ac sincerā sen-
tentiā eruerem. In latinis subti-
litate, in Auerroe grauitatem
et cōstantiā semper admirari so-
leo, Gręcis vero, oēm Arist. pu-
ritatē & candorē acceptum refe-
ro: qñ in hoc genere interpreta-
tionis, hi clari facti sint, ad oēm
posteritatis memoriā. Quamob-
rē valde falluntur, qui Gręcorū
eruditionem dānant, dū in his,
maiorē q̃ opus sit, subtilitatem
desyderant: quęadmodum ini-
quos eē iudices crediderim, qui
latinos aut Arabas interpretes,
ob sermonis inelegantiam incu-
sant, nā & in eorū pectore suus
adeest Mercurius. Sed hęc forte
aliquātō lōgius progressa sunt,
q̃ institueramus, itaq; eō redea-
mus, vnde digressi sumus. Di-
ligenter Philoponus docet, quę
sit horū vis verborum: nam cū
dixerit, iccirco nō esse eadē prin-
cipia syllborum, qm̃ aliorū gene-
rū, alia sunt initia, ob id q; vnā
non cōsentiunt, nunc aggredit̃
ad explicationē eius qđ est non
consentire, siue cōuenire, qđ grę-
ce ἐφαρμόθησαν, se habet, idest,
consentiūt: quare conuenire nil
aliud est hoc in loco, q̃ prędica-
ri, aut subiñci. Fit autē oīs cōsen-
sio, vel in prima, vel secūda, vel
tertia figura. In prīa cōueniunt

in medīs, cum maius extremū
sit prędicatū medī, & medium
minoris extremi. In secūda con-
sentiunt supra, cū vtrūq; extre-
mū prędicetur de medio. In ter-
tia itē conueniunt infra, qm̃ me-
dium est subiectū vtrūq; extre-
mo. Est autē hęc dicendi forma
familiaris Arist. ī libris de prio-
re resolutione. Terminos autem
infra positos, subiecta intelligit,
vti extra positos, prędicata. Cu-
ius rōnē Philoponus esse dicit,
q; continens est extra cōtentū,
cōtentū vero intra cōtinēs. Cū
vero prędicatū cōtineat subiectū,
iure prędicatū est terminus ex-
tra, vti terminus est intra, id qđ
est subiectum, aut assumpto ter-
mino, aut iniecto.] ἡ προσλαμ-
βανομένη ὅρου, ἢ ἐμβαλλομένη]
vel [siue suscepto termino, siue
ītrīnsecus addito] Assumere ter-
minū, est ipsum extrīnsecus ac-
cipere, īternē vero īnñcitur, cū
inter subiectum & prędicatū me-
dium aliquid immittitur. Qđ:
ex vsu libri prioris resolutionis,
& ex hoc ipso īsuperioribus sa-
tis cōstare pōt; dum īquit, τῷ
γὰρ ἐν τὸς ἐμβάλλεσθαι ὅρον ἀλλ' ἔ
τῷ προσλαμβανέντι, ἀποδείκνυ-
ται τὸ ἀποδείκνύμενον. hoc est,
intro nāq; īnñciendo terminū,
sed non assumendo demonstra-
tur demonstrabile. At hic Phi-
loponum legas diligenter.

Vt q; hęc quidē Geometrig, a
illa vero Ratiociniōrū] ὁ γὰρ ὅτι
αἱ δὲ μὴ γεωμετρίας, αἱ δὲ ὅτι ἀριθ-
μῶν] Arg. [vt hęc Geometrig,
hęc

Animad. Tom.

hec autē Arithmetica] q̄ translatio longe p̄stabilior est, vel ē [vt q̄ hæc quidē Geometrig, illa vero Numerorū] hinc constabit, q̄ magna, quamq̄ patens sit vtilitas apud eos, qui libros de Græco vertūt, & authoris trāsferendi propositū tenere, & eā callere facultatē, cuius scriptorē vertere studemus. Quid. n. per ratiociniū intelligere volumus, aliud q̄ differendi magistrā λογικόν, siue διαλεκτικόν, quæ cōmunibus principijs, non p̄prijs innittitur: quocirca parū ad p̄positi instituti rationē id facere videretur, si de hoc genere principiorū sermonē haberet. Neq̄ ego, isthæc dixerim, quo me hominibus eloquentissimis, vlla ex parte cōferre voluerim, qui eorū consiliū, ac pene totum vitæ cursum, in studioforū vtilitatē cōtulerunt: sed vt potius, quod instituerā, facile p̄stare videar, dum Aristotelicæ sinceritati, ac veritati nostras hæc versiones nitimur accommodare.

a Neq̄. n. in manifestis doctrinis hoc fit] ἔτε γὰρ ἐν τοῖς φανεροῖς μαθήμασι τὸτο γίνεται] Arg. [nā neq̄ in manifestis hoc fit scientijs] doctē quidē & eleganter Arg. sed adhuc verbum μαθήμασι, v̄r esse trāsferendū, disciplinis. Itaq̄ sic vertere liceat [neq̄. n. i manifestis efficitur hoc disciplinis] Manifestas vero dixit, pro cognitis, exploratis inuentis, ac diligētē ab alijs tractatis. Est autem nō ignoran-

dum, hæc nomina, διηρημένη, διδασκαλίαν, μάθησιν, hoc ē, scientiam, doctrinā, ac disciplinā esse interdū vnū atq̄ idē, quo modo Geometria, aut alia quis facultas eiusmodi, sc̄a dici potest ad ea quæ in ipsa continent Sciabilia, cōparata. Est vero doctrina, vt i a Geometria tradit: disciplina, vt i a discipulis audita precipitur. Interdū doctrina est, celebris authoris, qualis vel Plato, vel Arist. vel alius extitit, cognitio libris ac monumētis literarū tradita. Quādoq̄, vero, ē ipsa docendi ratio, μέθοδος, vocata, estq̄ q̄tuor modis, doctrina demonstratiua, definitiua, diuisiua, compositiua. Est & a doctrina, interrogatio, διδασκαλική, hoc est doctrinalis ab Arist. vocata, in lib. de rephensionibus sophistarū. Est & doctrinæ ordo, cū ab v̄sibus, cōibusq̄ rebus ad ea quæ specialia, ac p̄pria sunt descendimus. Est & docētis actus, qui docere dicit, quē Arist. lib. 3. Physices auscultat. vult distinguere ab eo qd̄ est addiscere, licet doctrinā a disciplina non sepet. Quod alibi latius expositū nobis fuit. Hinc doctoris nomen emanauit, hoc est eius, qui viuo sermone, sensum audiētis attentare solet.

Neq̄ in resolutione est possibile], ἔτε ἐν τῇ ἀναλύσει δυνατόν. Jā v̄r verbū, ἀναλύσει, vertunt, dissolutione, forte ob aliquem græcū codicem, qui loco huius, legit διαλύσει. sed & in excusis,

excusis, & calamo exaratis, sic res se habet, vt in initio legebamus. Itaq; sic vertēdū, [neq; id fieri pōtēst in resolutione] Non eadē autem huius est vocis, atq; illius significatio. quoniā dissoluitur res, vbi in partes & particulas ex quibus cōstat, corrumpitur, id autē cum ipso rei interitu fieri necesse est. Resoluitur autē cū mente ac cogitatione compositum in partes & particulas diuiditur, idq; citra rei interitū fieri pōt: Quocirca, omnis dissolutio est etiā resolutio, non autē contra. Hinc recte Aristot. lib. 1. Priorū Resolutoriorū, terminum esse definit, in quē propositio διαλύεται, hoc est dissoluitur quoniam dum propōnē dissoluimus eam in suos terminos corrumpimus. Est & Analysis, res compositioni cōtraria: nā opposita vice vtūtur. Quod .n. componitur, ex partibus cōsistit, quod vero resoluit in partes trāsit. Itē cōpositio à multis partibus ad vnum videtur ire, contra resolutio ab vno, ad plures, tendit. Accedit, q; primum resolutionis, extremū est cōpositiōis, & e diuerso: v.g. Domus compositio, à fundamentis initium sumit, inde ad parietes tēdit; mox ad tectū properat. Resolutio, à tecto exorditur, finitq; in fundamentis. Hanc vero esse Resolutionē satis iā cōstare vī: de qua plura vide apud Arist. li. de priore resolutione, prope finē, vbi de ipsa ex instituto disserit

copiose. Quædam ēt extant, & in lib. 3. Ethicor. Themistius autem & ipse, resolutionem appellat, tunc, cum conclusionem in eius p̄cipia referimus. Quod ne te lateat, addenda est illa partitio, quæ ait, quatuor modis cōtingere, vt resoluamus vnum, qdq;. Primum est ea resolutio, quam Mathematicam appellat Alexand. in cōmentarijs Priorum Analyticorum. Ea fit, vbi theorema in eius principia referimus, atque illa in alia vsque quo, desyderare amplius in illo genere non possumus. Est & alia Naturalis, quæ Hōsem, aut plārā, aut aliud simile in partes diuidit. Deinde & Artificiosa, q; scamnū, aut lecticā in sua principia reducit. Postremo est Resolutio λογική, siue rationis, quæ cōclusionē in eius initia referre solet. Hæc bisariā efficitur, primum vbi conclusio simplex, & ab omni materia seiuncta reducit in præmissas simplices, & ab omni materia separatas: vt si dicas eam conclusionem, quæ ait c. esse a. reduci in has assumptiones, n. est a. & c. est b. Hanc priorem resolutionē ample considerat Aristot. in Prioribus Resolutorijs: quamquam Græci authores librum illum resolutorium dici maluerunt: à p̄cipua sui parte, nempe à sectione tertia primi libri, vbi de Resolutione disserit: quod minime ab alijs nostræ ætatis viris, sane quā doctissimis probatur.

Est

Est et alia resolutio, q̄ efficit ubi necessaria cōclusio, in principia defertur, hāc posteriore, secūda vt resolutionem vocant, qua de agiti⁹ posterioribus analyticis. Vtrāq; vero in libris logicis maxime Arist. considerat. Inde fit vt libri Analytici iure sint quatuor, duo priores, & totidē posteriores vocati, quasi inscriptione cōi: qđ autē separat, ē illud uerbum prius & posteri⁹, siue fm, nā & Gal. lib. 4. de differentiis pulsū, ostēdit libros de priore resolutione, inscriptos fuisse τῶν ἀναλυτικῶν προτέρων: eos vero, q tractant de demōne, τῶν ἀναλυτικῶν ὑστέρων, siue etiā δῶτέρων. hoc est de posterioribus resolutorijs, vel secundis resolutorijs. Est itaq; hāc inscriptio, partim propria, partim et cōis his libris oībus. Vtrū vero lib. Priorū inscriptione propria sit de syllogismo, liber vero Posteriorū sit appellandus de demōne, an ēt de definitione, nō est presentis loci, vt disseram⁹: meminisse tñ oportet, inscriptionē librorū resolutoriōrū fuisse ab Arist. non alio viro excogitatā, qñ id voluerit multis in locis, ac praesertim lib. 6. Ethic. vbi de scientia loquit⁹, q̄ i loco sese transfert ad ea quae dixerat i resolutorijs. Est itaq; analytica scia, diligens et perspecta cognitio demōnis ac definitiōis (loquor. n. de secundis resolutorijs) q̄ demōstrationis & definitionis vim, naturā, partes, & leges exactissima rō-

ne disquirat. Cū. n. insita sit nobis, naturae institutione atq; impulsu, in sciam & cognitionem propensio atq; cupiditas, scientia autē oīs sit rerū p earū causas cōtēplatio, res vero vel sint substantiae, vel accidentia, idē patet, analyticā sciam, cum sciēdi doceat instrumenta, necessario, & de demōne, & de ipsa definitiōe, tractare: nam demō nos scire facit Accidentia, Definitio substantiarū intelligentiā aperit. Id ēt constat ex earū doctrinarū partitione, quas Graeci μεθόδους, vocāt, hoc est vias & rationes docendi. Etenim Plato, cōpositiuā & Diuisiuā rationē q̄ maxime excolit, qđ praesertim in Philebo & Phaedro videre q̄libet pōt. Arist. autē demonstratiuā ac definitiuā magnopere extollit, qm̄ hē rerū oīum cognitionē persecutur diligenter. iure itaq; Analytica scia, & demōnis & definitiōis est cognitio. Verū si te plura cognoscere n̄ pigeat, de ipsarū doctrinarū, partiōe, atq; ordine, legas nōnulla apud Philoponū in initio secundi lib. Poste, quēdā etiā extant & apud eundē & Alex. in cōmentarijs primi lib. de priore resolutione, in ipso q̄si libri vestibulo. Copiosi⁹ de hac ipsa re disserit Hāmo. in ingressu interpretationis Porphyrii introductorij. Sed forte plura recensuimus, q̄ institueramus, in re tñ utili & iucūda plurimum operae mihi videbatur collocandum: qñ oīs cognoscendi ratio,

oīs recte ac diligenter tractādi,
docendi, ac disserēdi doctrinæ
īstitutio, ab hīs mihi ducta vide-
tur initīs, & quasi elementis, q̄
de ipsa resoluēdi ratiōe veteres
peripathetici nobis pposuerūt.

a Principia namq; duplicia, &
ex quibus & circa qd̄: q̄ quidē
igitur ex qbus, cōmunia: q̄ aut
circa qd̄, propria.] αἱ γὰρ ἀρχαὶ
διηγαί εἰς ὧν τε καὶ περὶ ὧν αἱ μὲν εἰς
ὧν κοιναὶ αἱ δὲ περὶ ὧν ἰδιαί.]
Argy. [principia nāq; duplicia
sunt, ex quibus & circa qd̄: prin-
cipia igitur ex quib⁹, cōmunia
sunt: principia vero circa qd̄, p-
pria.] nil est, qd̄ in verbis hæsi-
tare quēpiā faciat, sed ad īnfe ex-
plicationē aliqd̄ est, qd̄ animad-
uersione dignū videtur. Principia
inquit, alia eē cōmunia, alia
propria. Quam sanē diuisionē
& ī superioribus proposuit, sed
nō eiusdē īnfæ. Nam eo in loco,
p̄cipia, illa parti r̄ videbatur,
quę doctrinæ, & complexa vo-
cantur. Hic vero per cōia audit
τὰ ἀξιώματα, per propria τὰ
ὑποκείμενα, hoc est subiecta. lo-
cus itaq; p̄cipuus est, vbi subie-
ctū de genere appellat p̄cipio-
rū: idq; maximopere aduersat
his, qui subiectū dicūt, posse in
propria scia demonstrari, demō-
strationē qd̄. Nā si principii est,
cū principiorū nulla sit demon-
strationis species, qui fieri pōt, ut
subiectū demonstrari possit. Est
aut̄ particula εἰς, hoc ī loco, p̄-
prie principijs accommodata cō-
plexis, qm̄ ex his cōc̄lo colligit̄.

particula vero περὶ, q̄, circa ē la-
tine reddita, & ipsa iure quo-
dā pertinet ad subiectū, cū sub-
iectū id dicatur, circa quod tota
scia cōquisitio & peruestigatio
consistit. Ad hoc etiam spectat
quod in superioribus, dixerat,
agens de principijs, subiectis, et
Affectionibus, ἀλλ' ἐδὲν ἡπὸν
τῇ γε εὐσει πρὶα ταῦτα ὅτι περὶ
ὅτε δεικνυσὶ καὶ ἀδεικνυσὶ καὶ εἰς
ὧν.] siue, [sed nihilominus, tria
hæc, natura consistunt, circa qd̄
monstrat, & q̄ monstrat & ex
quibus.] sed & paulo post, indi-
cauit principia complexa ex q-
bus demonstramus posse eē cō-
munia, subiecta vero de quibus
demonstramus esse propria, cū
iam dixerit, κοινὰ δὲ λέγω οἷς
χρῶνται ὡς ἐκ τέτων ἀποδεικ-
νύσιν, ἀλλ' ἐπεὶ ὧν δεικνύου-
σιν, ἐδ' ὅ δεικνύουσι.] q̄ sic se ha-
bent, appello cōmunia, quibus
vtuntur, veluti ex his demon-
strantes, sed non de quibus mō-
strant, neq; quod monstrant.]
Cum autē dicat hoc in loco sub-
iectum esse rem propriā, nō cō-
munem Artibus ac Disciplinis,
de subiecto dictū accipias, ratio-
ne formę contractū, id. n. unum
vnius est facultatis: nā si de sub-
iecto, quod materiale vocāt, in-
tellexeris falsam omnino īnfam
colliges, & experiētia repugnā-
rem, qd̄ in superioribus copiose
ā nobis ostendebatur.

Vt numerus magnitudine.]
ὅτον ἀριθμὸς μέγεθος] Arg. ve-
ro [vt Numerus, Magnitudo.]

idq;

idq; rectius q; vt in vetere trāf-
latione legit. Exēpla vero hęc,
de subiectis ipsis sunt, circa q;
sciē plurimū contēplantur affe-
ctiōes. Nā cū hęc principia pro-
pria appellauerit, ne quis incau-
te, id de proprijs principijs com-
plexis itelligeret, vt est illud, si
ab equalib; lineis, æquas lineas
demas, reliq; lineæ erunt æqua-
les, ob id volens de subiectis esse
audiendum, exēplū petit, à sub-
iecto Arithmeticæ, qđ ē Nume-
rus: & à subiecto Geometrig qđ
est Magnitudo.

T E X. XLIIII.

SCIBILE autē, & sciā diffe-
runt, ab opinabili & opinione,
qm̄ sciā quidē vñs, & p̄ necessa-
ria] [τὸ δ' ὁπσις τὸν καὶ ὁπσις
μη, διαφέρει τῷ ὁξασθ' καὶ τῷ δ' ὁ-
ξας, ὅτι ἡ μὲν ὁπσις καθόλου καὶ
δ' ἀναγκαίον.] quę sic Argyr.
[interest aut, inter id, quod sub
sciām, & id qđ sub opinionem
cadit: nā sciā quidē vñs est co-
gnitio, & per necessaria compa-
rata.] sed qđā de suo addit Ar-
gyr. vt illud [cognitio] qđā item
adimit de Græco vertens, nā ea
verba præterit, [ὁπσις ἡ μὲν] item
[ὁξας] id aut hoc in loco, mi-
nus opportune vñ fuisse præter-
missum, cū dñam tradat Arist.
(qđ oēs fatētur interpretes) in-
ter sciām & opinionē, haud mi-
nus, q; inter ea, q; pertinent ad
sciām & opinionē. Ob id, præcla-
rē ali; [scientia, & res q; sub sciē-
tiam cadit, differt ab opinione,
re opinabili, q; in rebus vniuer-

sis, q; necessestis cernitur sciē-
tia] vel si hoc placet modo [Qđ
scimus vero & sciā, distāt ab eo
qđ opinamur & opinione, qm̄
sciā vniuersæ rei ē, & ex necessa-
rijs] Differentiā hoc in loco di-
scutit valde opportunā, quæ in
Gymnasijs disceptationibusq;
assidue versatur. Ea est, nū sciē-
tiæ & opinio res sint eadem, an
prorsus alia atq; alia. Cū vero,
quod sub sciām cadit, ab eo qđ
opinamur, longe quidem inter
se distare videant, hinc differre
sciām ab opiniōe tātū explicat,
quantū, ea differūt, in qbus ho-
rū utrūq; versat. Adducor itaq;
vt credam, nō inepte eos existi-
mare, qui aiunt, quatuor esse, q;
hic proponūtur, sciām, opinio-
nē, qđ scim⁹, qđ opinamur. Ho-
rū duo, sunt cognitiones, habi-
tusue: totidē vero dicuntur res,
siue obiecta nobis cognita. De-
inde hęc quęstio ita digerēda ē,
vt partes binas capiat: nam alia
ad sciām pertinet & opinionē,
alia ad id qđ sub sciētiām et opi-
nionē cadit. Huiusce partitiōis
cām nō ī diligēter Philoponus
tradit, ea rōne, q; ad exquisitam
harū rerū cognitionē explanan-
dā, haud profecto sufficit actus
distinguere, sed & ea diuidenda
nobis sunt, quorum illi actus es-
se dicuntur. Quæ res, cum non
exiguæ sit doctrinæ, nil mirum
si in hoc genere partitionis labo-
rat non tam sæpe, quā multū
diuinus Plato: potissimum ve-
ro in Philebo, & in Theæteto.

Vtrum

Verum enimvero neq̃ itelle-
ctus: dico. n. intellectum princi-
piū scientiæ: neq̃ scientia inde-
monstrabilis, hoc autē est suspi-
cio immediatæ propositionis.]
ἀλλὰ μὴν ἔδὲ νῦν. λέγω γὰρ νῦν
ἀρχὴν ὁπσιήμης, ἔδ' ὁπσιήμη ἀνα-
πρόδεικτος. τὸ τοῦ δ' ὅτιν ὑπόλη-
ψις τῆς ἀμέσου προτάσεως.]
Arg. [at vero nec itellectus: in-
tellectū. n. principiū sciæ dico,
neq̃ sine demōne sciā, q̃ quidē
est existimatio vocantis medio
ppōnis.] itē sic verti p̃nt eadē
verba [sed. n. neq̃ intelligentia:
appello autē intelligentiā, initiū
sciētię. Neq̃ ēt, q̃ citra demō-
nē sciā comparatur, id autē est p̃-
pōnis mediū non habentis exi-
stimation.] propositū erat osten-
dere de contingentibus rebus nō
esse sciām, id iā late patet ex su-
perioribus verbis, nūc vero do-
ctring ratio postulat, ut de eisdē
cōtingētibus asserat nō esse in-
telligentiā. Est autē [νῦν] siue i-
tellectus, siue mēs hoc est animi
præcipua pars, q̃ cognoscit p̃-
cipia, citra oēm demōnē, de q̃ i
p̃cedētib⁹ plura proposuimus,
& ipse quoq̃ Arist. nōnulla tra-
diturus ē in fine secūdi huiusce
libri. Quę intelligentię vis, ea est,
q̃ principia cognoscit, cognitis
terminorū significatiōibus: itē
eō meliorē p̃stat cognitionē, q̃
faciat demō, quo mēs ē ipsa rō
ne p̃stantior. Nā intellectus per-
ceptio, cū sit demonstratiuę sciæ
cā, potiorē habitum vt in nobis
efficiat, prorsus necesse est. Hinc

apud nostrōs ea effluxerē nōmi-
na, sciā, ac melior affectio q̃ sit
sciā. Est. n. sciā, cognitio p̃ dīmō-
nē cōparata, q̃ ad cōclōnes p̃-
tinet. Melior vero affectio, est p̃-
cipiorū cognitio, q̃ a mēte & i-
telligentiā proficiscit. Id voluisse
Arist. sæpius animaduerti, p̃fer-
tim in initio primi huius libri,
dū hæc dicit, ταῦτα οὖν ἔτῳ λέ-
γομεν, καὶ ἑμὸν ὁπσιήμην, ἀλλὰ
καὶ ἀρχὴν ὁπσιήμης ἐπὶ τινὰ φα-
μέν, καὶ τοῖς ὅροις γνωρίζομεν. hoc
est, hæc itaq̃ sic dicimus, nō mō-
extare sciām, sed & initiū scien-
tiæ certum quoddam eē asseri-
mus, quo terminos percipim⁹.
at paulo antea, & illud dixerat,
ἔχοιεν τε δὲ πρὸς ἐν μᾶλλον ὡς
οἶδεν, ἀμὴ τυγχάνει μήτε εἰ-
δώς, μήτε βέλτιον διακρίνομεν,
ἢ εἰ ἐτύχχανεν εἰδώς. Quod sic
se habet, non potest autem cre-
dere magis, his quæ scit, quæ nō
est sciens, neq̃ melius affectus,
quā si sciens esset. vt itaque rem
totā paucis complectamur, sci-
tiam dicimus esse conclusionū,
intelligentiam principiorū. sciā
euentus q̃dā est, intelligentia est
illius causa: sciā rōcinatricis aīæ
facultatis est opus, intelligentia
est ipsa supremæ mentis perce-
ptio. scientia per demōnē com-
paratur, intellectus ē nō demō-
bilis cognitio. Postremo sciām
dicimus, esse eorū q̃ mediū hñt,
intellectū vero medio vacatū, s;̃
reuertamur eō, vñ digressi fui-
m⁹. Cū sciām dixisset, eē nō pos-
se de rebus cōtingētib⁹, neq̃ itē
intelligentiā

intelligentiā, statim affert, de his extare alium habitū, qui [ὑπο- ληψις] vocatur. Est autem hic, existimatio, siue etiam suspicio, ambigua sanē, et parū constans rei cognitio. de qua sermonem habuit lib. Sexto Ethic. tum cū eam cū opinione coniungit, & vtramq; separat ab habitibus intellectualibus, qui sp̄ veri sunt.

a Quomō igitur est idē opinari & scire? & pp̄ quid non erit opinio scia? si quis ponet, omne qđ nouit, contingere opinioni, consequetur. n. hic quidē sciēs, ille vero opinans p̄ media] πῶς ἔν ἐστι τὸ αὐτὸ δοξάζειν καὶ ὁπίσκειν, καὶ διατρίβειν ἢ δόξα ὁπίσκειν, ἢ τις θήσει ἅπαν ὁ οἶδεν ἐν δέχεται δοξάζειν. ἀκολουθήσῃ γὰρ ὁ μὲν εἰδώς. ὁ δὲ δοξάζων διὰ τὴν μέσων] quē hoc mō Arg. [quo mō igitur fit, vt idē vnus opinetur, alius sciat? & cur opinio non erit scia? Si quispiā posuerit fieri posse, vt de eodē omni, opinio habeatur qđ scit, proficiscetur. n. & hicce qui scit, & hicce qui opinatur per media.] quē si hoc mō interpretemur, q̄ illa percipere possit, vix vnum aut alterum extare crediderim. Itaq; si sentētię vim totam tenere vuleris, citra illam adeo exquisitam verborum religionē, prāferendus erit in eo vertendi genere eruditus ille, cuius extat in hūc modū satis culta, atq; elegans translatio [existit autē hoc loco quęstio, quo mō non eadē res sit quā opinamur, et quā sci-

mus, & cur non idē sint opinio et scientia, si nil est qđ quis scire possit, de quo opinio ē esse non queat. Nū. n. quēadmodū sciēs, ita opinator, media singula psequetur?] nos quoq; in eodilīgēter elaborabimus, vt sine molestia, negotioq; eadē verba dilucide interpretemur, hoc mō.

[Qua rōne igitur euenit, vt idē sit & opinari et scire? et quamobrem non est opinio scientia? si quispiā constituer, vnūqđq; qđ ipse nouit, accidere vt opinione illud ipsum cognoscat. Hic enī sciens, ille vero opinans per media procedet.] Proxiē. n. visum est, qđ nē initio ppositā, partes habere duas, de opinione atque scia, tum ē de eo qđ opinamur & scimus. Cum itaq; diligēter exposuisset, dīam eorū q̄ a nobis & scia & opinioē cognoscitur, nunc vt in rebus ambiguis fieri solet, dialectica rōne adhibita de eadē re differit accuratē, ne vllus locus, qui ad diligētē, & dilucidā explicationem attineat, prętermisus videatur. Est itaq; probabilis ratio, quā hoc ī loco cōplectitur, videri idē posse & opinionē & scientiā appellari, cū nihil esse omnino videatur, qđ quis scire possit, de quo etiam opinio esse non possit. Cētera vero per te ipsum videto.

Etenim opinionē verā & falsā, vt nonnulli quidem dicūt eiusdē esse, absurda cōtingit erigi, & alia, & non opinari quod, opinat falsō. Qm̄ vero idē pluribus

bus modis dī, est quidem ut cō-
tingit, est autem ut non.] ἡ γὰρ
δοξὰν ἀληθὴν καὶ ψευδῆ. ὡς μὲν τι
νεις λέγουσιν τὸ αὐτὸ ἦν ἀτοπα
συμβαίνει αἰρεῖσθαι, ἀλλὰ τε καὶ μὴ
δοξάζειν ὃ δοξάζει ψευδῶς. ἐπεὶ
δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχῶς λέγεται,
ἴσμεν ὡς ἐνδέχεται, ἴσμεν ὡς ὐ.

Argy. [Etenim opinionē quidē
verā ac falsam, ut quidā īquiūt
eiusdem esse, cū alia absurda, cū
hoc secū trahit, ut non opinetur
quispiā qđ opinat falso. Sed cū
multipliciter idem dicatur par-
tim esse pōr, partim esse non po-
tēst.] nos quoq; [etenim extare
eiusdem rei (qđ quidam aiunt)
opinionē verā ac falsam, accidit
ut absurda atollantur, atq; alia
nec nō, qđ quis falso opinatur,
id nō opinari. Qm̄ vero idē mul-
tisariā dicitur, sanē efficitur ut
partim eē contingat, partim ve-
ro non, constat cōmuni omniū
sententia, in hisce verbis conti-
neri similitudinis rationē inter
opinionē & sciam, nec nō inter
verū & falsum. cumq; magis ve-
rū & falsum pugnare videātur,
qđ opinari & scire, hinc argumē-
ti colligitur vis maior, quo idē
posse nos opinari & scire demō-
strat. Etia qđ multis alijs in lo-
cis euenisse sēpius animaduer-
ti, nunc vsu venire Aristō, satis
intelligo. Cum. n. dialecticis ra-
tionibus in vtramq; snā partē
differit, quid tandē ille sentiat.
adhibita distinctione, determi-
nat: qđ in præsētia facit, cum
idem, ambiguum & multiplex

esse verbū ostendit, docetq; par-
titiōe propōsita, ut veritatis ra-
tio postulat, diluere argumēta,
quę opinionē & sciam minime
simul cōuenire posse, asserēbāt.
At studiosorum vtilitati mini-
me consuluisse putarē, nisi quā-
tū qđ ē me esset, vniuersę huic
quęstioni, lucē adderem. Quā-
quā id minime ab initio mihi, p-
posueram, cū loca tm̄ obscura il-
lustrare, & si qđ esset, mendum
tollere, īstituissem, adhibita me
diocri diligētia, sed breui admo-
dū explanatione, qđ & alijs pro-
desset industria, & neminē ma-
gnitudine operis deterreret. Est
autē quęstio, siue Theorema, nū
sciētia & quod sub sciam cadit,
ab opinione & ab eo qđ opina-
mur differant necne? Cum ve-
ro sciam separat ab opiniōe, cō-
siderat eas esse omnino dissimi-
les, ob eā sanē causam, qđ sciētia
vera, stabiliq; cognitio est, con-
trā opinio fallax et ambigua. Itē
quod scim⁹ immutabili quadā
fide recipim⁹, quod opinamur,
contingit ut aliter sese habeat.
Item qđ scimus, res est p̄ neces-
saria, qđ sub opinionem cadit,
contingens. Nam si cōelum di-
xeris perpetuo motu ciēti, terrā
stare, hominem esse animal ra-
tionis ac mentis compos, atque
alia eius generis res erūt neces-
sarię, & quę sub sciam cadunt.
Sin vero, Calliā asserueris cras
negociari debere, aut Socratem
lauari, res erunt cōtingentes, &
quę solę ad opinionē referunt.

Animad, Tom, D Est

Est itaq; opinio atq; scia ea
potissimum differētia, q; aliud
est huius, aliud illi⁹ subiecta ma
teria. Cum vero opinio sit con
tingentium rerum, ob id, eā exi
stimationem quæ harū est, con
sueuimus opinionē vocare. Id
quæ non modo ratioe, sed & cō
muni hominū consensu facile
comprobari potest. Quicquid
enim in rerū natura, & vniuer
sitate consistit, id sanē, duplici
modo se habet, uel enim semper
est, uel aliter esse contingit. Qd
semper est, id necessarium dici
mus, est quæ scientiæ obiectum.
Quod aliter accidit, id contin
gens & credibile, uel etiam opi
nabile vocamus. Quæ fieri ve
ro nequeunt impossibilia voca
ta, ea me hercle, ab omni rerum
partitione sunt dimouēda, quo
niam tantū abest, ut sub rerum
diuisione collocentur, ut etiam
his quæ sunt, potius aduersen
tur. Sciētia ergo cū corū sit, quæ
necessaria dicuntur, opus est, ut
opinio aliud sibi rerum genus
vendicet, non quidem impossi
bilia, itaque contingentia.
Cum autem opinio, sit simplex
existimatio, euenit profecto, ut
hæc tolli aliquando in opinato
re possit. Da Socratem nūc opi
nari, Matrem esse piam erga fi
lios, poterit idem Socrates, pro
babili ratioe persuasus, siue Me
deæ siue alio quouis exemplo, a
priori existi matiōe dimoueri,
iudicareq; matrem impiam eē.
Qui vero sciētiam habet, ut de

cælo, qd sempiterna vertigine
torquetur, aut triangulum ha
bere tres angulos duobus rectis
æquales, is ita constanti ratione
cognoscit, ut nulla persuasione
flectatur in cōtrariam partem.
Argumenti vero ordo sic se ha
bet, sciētia est eorum, quæ aliter
esse nō possunt, Opinio, eorum
quæ aliter eē possunt, quocirca
si idem fuerit scientia et opinio,
quæ nequeūt aliter se habere, ne
cesse erit, ut aliter se habeāt. Du
cit autem hoc argumentum ad
uersarium ad perspicuam redar
gutionem, hoc est ad contradi
ctionē, quo genere confutatio
nis nullum ferē videtur eē præ
stantius. Consueuit autē Arist.
in rebus paulo grauioribus, se
riusq; in Philosophia sententijs,
nō nihil addere, quod ex vulgi
consensu sit in vsu quàm maxi
mē receptum, ut adhibita popu
lo testificatione, rem ipsam om
ni ratione cōfirmet. Ob eam sa
nē cām inquit, q; cōis hominū
usus id quod diximus apertissi
me demonstrat, nam cum rei co
gnitionem firmissime constan
tissimeq; tenemus, nos illud ip
sum scire certo asserimus. Cum
vero de his loquimur, quæ am
bigua sint, & quæ aliter eē pos
sint, dicim⁹, nos vel alios, id opi
nari. Addit & illud, nos scire, at
que opinari quidpiam, bifariā:
vel ratiocinatiōe, syllogismoue,
aut sine syllogismo. Scientia ve
ro necessariæ rei citra syllogis
mum, dicitur sciētia qd; quæ ve

pro ratiocinatione comparatur, vocatur cur sit. Rursus opinio absq; probabili argumentatione conquisita, opinio q; appellatur: vti opinio cur sit, q; ratiocinatione dialectica efficitur in nobis. Quicquid vero, siue Alexandro, siue etiam Porphyrio, hoc loco visum fuerit, scientiam & opinionem & de his quæ sunt, & de his quæ non sunt, interdum extare dicimus. Nam si quis demonstratione sciat, mundum esse vnum, scientia dicitur: vti et scientia est, cum cognoscimus firma ratione infinitum non esse, aut inane. Veritas enim necessaria duplex omnino, esse potest, vel affirmatione, vel negatione comprehensa: itaq; & scientia duplex erit: quæquæ non ignoret, de his quæ non sunt, non esse scientiam. Nemo enim potest scire q; dimetiens lateri similitudine rationis respondeat, sed quod non respondeat, id scire possumus. Quamobrem quod esse scimus, semper est: quod autem non est, id scire possumus, non quidem esse, sed non esse. Vt ut autem res se habeat, scientia est de his quæ sunt: idem & de opinione dicendum, quamquæ opinio & ipsa sub affirmatione & negatione concipi solet. Quæ vero necessaria sunt, si scimus ea sapere esse, non dicimus opinari: quæ vero scimus nunquam accidere posse, neq; ea ad opinionem rescribimus, non. n. opinari possumus hominem inanimatum esse, aut

non risibilem, itaq; concluditur, opinionem versari in rebus, contingentibus. Quod vero de rebus in natura existentibus sit opinio, dilucide id enunciat Aristoteles hisce verbis οἱ δὲ τινὰ ἀληθῆ μὲν καὶ ὄντα, ἐνδεχόμενα δὲ καὶ ἀλῶς εἶναι. Caterum, cum animæ vis rationalis ea sit, vt res omnes, quasi exiguus mundus contineat, apprehendatq; intelligentiæ lumine, videndum est, quo modo ex omni penè numero facultatum animæ, sola δόξα, hoc est opinio, eorum sit, quæ contingentia appellantur. Habet enim in se, ea cognitio, mirabilem veluti quandam utilitatem, & delectationem. Ob id Aristoteles. vires animæ partitur hoc in loco, asserens tres præcipue extare facultates rationis, quæ ad præsens faciunt institutum, Intelligentiam, Scientiam, Opinionem. Est autem Intellectus, Scientiæ initium, ac suprema quidam origo: poniturq; hæc animæ facultas in summo veluti fastigio rationis, nam animi, altissimam sedem obtinet, cuius officium vel præcipuum est, diuinas rerum causas intelligere, deinde vero et abstrahere, et principiorum veritatem concipere. Eam atq; partem greci proprio quodam nomine νοῦν, appellant, hoc est mentem, et intelligentiam, quæ (vt dictum est) in arce rationis collocata esse dicitur. scilicet. Verò est, rationis facultas illa, quæ ex necessarijs ratiocinando, ea intelligit, quæ semper eadē sunt, sed

Dij quæ

quæ causam habent, vt sint, necessarios rerum euentus recte dixeris, quos ex eorum causis ratiocinatione demonstratiua colligimus. Duplex vero est hæc ipsa scientia, alia quæ medium habet, & hæc illa est, quæ ab intelligentia omnino diuersa videtur. Alia itē extat, quæ cognitio dicitur, citra mediū rōnē comparata, quæ ad mentis apprehensionē refertur. Opinio vero, ea est animi vis, quæ res concipit, vt in superioribus dictum fuit, pmutabiles, & contingentes. Nam si hæc necessaria cognoscere non potest, minus vero, quæ ad intelligentiā spectāt, sequitur, vt de his esse dicatur, quæ eē, pariter & nō esse possunt. Quid autem sit opinionis cognitio, Arist. videtur, asserere, id sanē aliud non esse, q̄ accipere propositionem nō necessariam, medio vacantē. Cum, n. propositio vera alia necessaria, alia probabilis dicat, atq; harū vtraq; cum mediū habere, tum medio carere possit, etenim si dixerō, totū maius esse qualibet sui parte necessaria erit propō & quidem sine medio. si vero, Lunam deficere necessaria itidē erit propositio, sed medium habēs: rursus cum dico Matrem piā eē erga filios, propōnem dico probabile, mediatq;: sine medio vero, si voluptatē dixerō eē naturę opus, constat itaq; opinionē & ipsam ad suum tendere principiū, qđ est, probabilis propositio, citra

mediū cognita. Hac vero explicatiōe diligētē & accurate proposita, accedit Arist. (qđ initio dictum est) ad dialecticę differentiationis rationē, sc̄s preparat, de his ipsis, quæ iā expōsita fuerē, dubitationes & argumēta recensere, hoc mō si, inquit, nō est idē qđ scimus, et qđ opinamur, non erit, eiisdē quoq; rei, scientia & opinio. At hoc non eē, videtur vnā cum experientia pugnare, qm̄ de eadē re proposita, constat, hunc habere posse scientiam, illū vero opinionem. Esto .n. quispiā, qui intelligat lunam hoc anno defecturā, atq; ita intelligat, vt id aliter nequeat cōtingere posse, iam ille sciam tenet. Alius idem cognoscat, ea tñ rōne ductus, vt aliter euenire posse existimet, opinio, hæc erit, & existimatio, non scia. Accedit q̄ cū eiisdē videat fieri posse scientiam & opinionē sine syllo, ita & syllogismo de eadē re videt posse asserri causa scientifica & opinatoria, ut si quis pbet animā immortalē esse, ex eo q̄ impassibilis est actus, humano orbi assistens, cām asfert scientiam aggenerantem: si vero immortalem esse animū dixerō, ob eā causam, q̄ futura in somnis vaticinamur, ratio hæc non quidē sciam p̄stabit, sed opinionem. Vterq; .n. syllos, & q̄ sciam parit, & qui probabile opinionē, videt posse Theorema resolvere in propōnes primas et immedias: quo circa non videt differre

ferre id quod scimus ab eo quod opinamur. Cum vero ea de re dubitavit Aristoteles, mox pergit ad solutionem explicandam. Prius tamen nos in eo commonefacit, de eadem re extare posse opinionem veram & falsam, ut inde persuasi simus, multo magis accidere posse, ut de eadem re sit scientia & opinio: quoniam verum & falsum contradictoria ratione distant, scientia vero & opinio, privatorie tantum repugnare videntur. Est itaque comparationis vis, eo maior, quo & vehementer artificiosa. Veram autem, & falsam eiusdem esse opinionem, indicant veterum dogmata, tantopere inter se disfidencia: nam hic Anima dicit esse mortalem, ille immortalem, Nonnulli finitum esse mundum, non pauci infinitum. Plato ideas constituit, eandem improbat Aristoteles. Sophistae aiunt nil esse quod sciamus, Plato eorum rationes ubique refellit. Id cum sit, videtur, periculosa experientia constare de eadem re contrarias esse opiniones: de eadem re dico, hoc est de eodem supposito, non simplici ratione oratio: quoniam non inde sequitur ut verum & falsum inter se comparata, idem prorsus ex natura rei sint. Nam quaequam eadem res est subiecta veri, & falsae opinioni, habet utramque & rationes illarum opinionum contrarie oratio esse videtur. Idem de scientia & opinione dicendum erit. Quae subiecto idem fieri possunt, at actus & habitus illarum plurimum differunt atque ita differunt, ut scientia sit permanens

cognitio opinio, fallax & ambigua. Hinc efficitur, ut omnes tollat ambiguitas, si quod idem dicitur, in diuersas rationes multiplicaueris. Etenim potest accidere, ut quod idem est etiam reddat multiplex. Nam mali odor & magnitudo idem sunt, quia in eodem subiecto malo spectantur: differunt deinceps, ratione & definitione plurimum, cum haec quantum sit, ille vero quale. Simili ferè argumento dicimus, opinionem & scientiam in diuersis hominibus posse de eadem re constitui, sed eas differre propria quidem definitione plurimum. At in eodem homine, eodem praesertim tempore, simul esse scientiam & opinionem, vlla perfecto ratione fieri nequit, nisi adeo male affecti simus, ut contradictoria simul consistere posse arbitremur. Dixi eodem tempore, cum fieri illud sane possit, nunc quaequam opinari coelum semper moueri probabili ratione persuasum, qui mox idem sciturus est, adhibita ratione necessaria. Hinc iam arbitror constare, quod opinio sit, atque scientia: quid item illud quod scimus, & quod existimamus, quae ratione, haec inter se idem, quae esse non possint. Ac ne vlla in re, labori et diligentiae periculis videar, ineunda mihi ratio, ut quantum quidem in me est, studiosum utilitati quam maxime satisfiat. Nam praeter ea, quae hic de scientia & opinione tradunt, extat & locus lib. octauo Physices auscultationis, in quo opinio cum imaginatione confertur quam graeci

D iij phanta-

phantasiā vocant, vtrāq. n. mo-
rū quendā videri testatur Aris-
t. n. rationis humanę ambo,
agitationes quædā spiritales, &
internę, quo mō & ipsa mēs in-
terdū moueri dicitur, vbi à co-
gnitione terminorū, ad princi-
piorū veritatē, intellectuāli quā-
dā progresione mouet: sed hic
mot⁹ omnino per translationem
quādā, à rebus sensibilibus ad ha-
bitū animi facultates trāsferitur.
Differt vero phantasia ab opi-
nionē, q̃ illa imaginatur ea quę
ofino falsa sunt, quæq. vlla rōne
fieri nequeunt, opinio vero, ea
cōprehendit, q̃ licet cōtingētia
sint possintq. non eē, sunt tñ de
toto rerum genere sumpta, atq.
ea afferri pōt solutio, cur Arist.
hoc in loco phantasiā præterit,
q̃a facultates animæ potissimū
delegerat explicare, q̃ in rebus
veris assidue versant, quales p̃-
fertim sunt Intellectus, Sciētia,
& opinio. At. 2. lib. de Aīa, satis
docuerat, quæ sit imaginatiōis
vis, quomodo itē à sensu, & ra-
tiocinatiōe differat, et qua ratio-
ne, sine sensu imaginatio nil age-
re videtur, vti sine illa parū con-
stat existimatio. Distinguit au-
tem imaginationem ab opinio-
ne, qm̃ imaginari possumus cū
volumus, opinari vero nō sem-
per, cū opinio verū vel falsum
cognoscat, habeatq. à reb⁹ ipsis
q̃s opinamur, occasionē. Quid
vero differat ab existimatione
opinio, eo in loco traditur dili-
genter, nā existimatio, q̃ græcis

est *οἴσις*, veluti genus quiddā
esse vī, cui differētīę illę insunt;
opinio, Sciā, & Prudentia, & cū
his horum cōtraria. *ὑπόληψις*,
vero, siue suspiciōē; interdum
vna cum *δόξα*, hoc est opinio-
ne confundimus, vt author est
Alexander; vbi de phantasia dis-
serit, confunduntur vero, ob id
qđ in rebus ambo contingentib⁹
versant, interdū vero eā uti-
minus pstantē cognitionem ab
opiniōe separamus, pter id, qđ
opinio syllo comparari pōt, qđ
de suspiciōe non ita facile dici
potest. Hæc vti diuersę sunt, sex-
to lib. Ethic. nominantur: item
& hoc in loco, dum inquit, *τὸ
τὸ δ' οἶν ὑπόληψις τῆς ἀμέσου
προτάσεως*. id est, hoc autē est su-
spicio immediatę propositiōis;
nā hic suspiciōē, veluti paulo
magis generalē facultatē intelli-
git, quā ipsa sit opinio. Opini-
nis uero, veluti socię sunt, & mi-
nistra, Fides, Assensio, Persua-
sio, ac cætera huius ordinis, qđ
etiam non improbat Alexāder;
vbi de imaginatione disserit;
nam & ille opinionem definit;
assensum esse cum ratione, atq.
iudicio factum. Verumtamen
Themistio placuit opinionem
sub existimatiōe collocat, haud
sanē aliter q̃ spēs sub genere col-
locet. Cum vero opinio alia ge-
neralis, specialis alia sit, docet
Arist. lib. 3. de Anima, specialem
maxime mouere animum, mi-
nime vero vniuersalem. In secū-
do vero libro, non recte sentire
Platonem

Platonem ostendit, qui opinio-
nem, sensus atq; imaginationis
coniunctione, copulam ue extra
re existimauit. Quæ omnia, uti
parum ad hoc institutum per-
tinēt, ita alibi copiosius veniūt
explicanda. Obstringor tamen
desiderio utilitatis aliorum, ut
locum sanè quam pulcherrimū
non præteream, is est apud Pla-
tonem in Cratylō, ubi de recta
nominum interpretatione disse-
rit. Quo in loco explicans Pla-
to, quid sit *δόξα*, hoc est opinio,
curue eo nomine accidit, ut vo-
caretur inquit, eam sic à Græcis
fuisse appellatam q̃ à *διδάσκει*, i.
persecutiōe dicta est, quæ inest
animæ, dum meditādo ac per-
uestigando rerū cognitionē, eas
explorat & persequitur. Vel ē
eo nomine ē dicta à *τόξος βολή*,
hoc est arcus iactu. Verū addit
Plato, ab hac postrema appella-
tiōe, magis fuisse vocatam eam
animi vim, q̃ *ὁρσις*, siue existi-
matio dicitur nam *ὁρσις*, græci
vocant, animi ingressum, in cu-
iuscunque rei contemplationē,
dum consideramus vnumquodq;
ὁρσις, hoc ē quale sit. Ex quibus
habes, ex sermonis proprietate
differre inter se opinionē & exi-
stimationem. Quid vero diffe-
rat opinio à scientia (qđ Aristō.
hoc loco tam accurate disserit,
forte Platonem æmulatus) sum-
mo cum artificio, tum elegātis
doctrinæ ratione, Plato ostēdit
in Theæteto. Cum enim Prota-
goræ definitionē confutasset, q̃

sciam eē sensum asserēbat, mox
pergit ad opinionē ut explanet,
eā item à scia plurimū differre,
potissimū uero ex eo, q̃ scia co-
gnitio semp̃ vera est, cōtrā opi-
nio & uera & falsa esse pōt. Ve-
rū ut hęc Platonis dīa p̃spicua
magis reddatur, libet pauca q̃-
dā ex eis dogmatibus proferre,
quę ad studiosiorū utilitatē non
mediocriter p̃tinere iudico. Cu-
ius uiri doctrinam, & si paucos
hac tēpestare uideo, q̃ p̃fiteri cu-
pian, quia tamen in Arist. per-
cipiēdo, multū asserre luminis
satis intelligo, operā dabo ut uo-
lentibus satisfaciam. Nā & quę
potui, aliqñ p̃stitisse videbor,
tum ēt quo doctrina et ingenio
satis non licuit, studio & diligē-
tia peruenire contendam. Plato
In Theæteto ostendit multis q̃
dē rōnibus sciam ab opinione
differre, idq; n̄itur Socrates ad-
struere unā cū Theæteto disse-
rēs. Verū, ut ex ea disputatione
cōphendi pōt, interdū confun-
dit has facultates phantasiam,
opinionē, et cogitationē: nuncq;
uero sensum cōem, aut Mētem.
Est autē sensus cōis, uis quędam
oībus animātibus insita, cū pri-
mū orta sunt: Mens autē siue in-
telligentia, res diuina oīno ē. Ea
uero potentia q̃ communis est
phantasiæ, Opinioni, & Cogita-
tiōi eo fungit officio, ut iudicet
qd, q̃leue sit unūquodq; sensibile;
qd cōmunis sensus, sentiētibus
quinque instrumētis prius per-
ceperat. Atq; eadem uis collata

inter se sensilia, cognoscit, easq;
ceteris alijs rebus cōparat, cum
ē solitarie eadē comprehendit,
tū vti duo sunt, vel tria, vel alio
quo vis numero cōtinentur, fa-
cile dignoscit. Eadē percipit sen-
siliū rerū similitudinē et dīam,
bonitatē et malitiā, pulchritudi-
nē & turpitatē, vtilitatē & detri-
mentū, itē ab vno ad aliud rōci-
nādo procedit, aliud cū alio cō-
iungit, q̄ facta sunt, quēq; agen-
da cū his quē sūt, & p̄sentia no-
bis sunt, cōparat. Iudicat eadem
quoq; potentia, Morū, Statū, Es-
sentiā, Idē, Alterū, Vnitatē, Nu-
merū, Siliā, Dīā, Honestā, Tur-
pia, Rectā, Iniquā, Vtilia, No-
xia, Bonā, Malā, Perfectā, Imper-
fectā, ac cetera, q̄ vim obtinēt in
ter se repugnantē. Sed hæc in p-
ticularibus dūtaxat rebus verū
ē intelligit Plato. Quē vero sunt
cōia plurib⁹, siue vñs, vt Bonū,
vt Virtus, vt Humanitas, ea in-
quit à cōi rōne iudicari, q̄ rōci-
nandi vim ēt obtinet, differtq; à
priorē facultate, vti res vñs à p-
ticulari. Mentē insuper addit, q̄
rōcinari non posse, sed rerū om-
niū rōnes simplici, stabiliq; in-
spectione cognoscere, opinatur.
Est & supra mentē veluti sum-
mi boni similitudo q̄dā, animę
vnitas, quæ annexa est cum eo
vno, q̄ rerū ofum priā est ori-
go, atq; principiū. Sed in The-
reto dubitat Plato nū i sensu cō-
sistat scīa nec ne: post multa tan-
dē illud assumit, iccirco scīam
neq; sensum esse, neq; i sensu cō-

sistere, qm̄ sensus non dīudicat
rerū cōes essentias, sed corporū
affectiones. Quia vero essentia
cognitio, ipsa rei veritas est, in-
de efficitur, vt sensus veritatem
non iudicet, & p cōsequēs nō fa-
ciat scīam, cum scīa nil aliud ē
possit, q̄ veri cōprehensio. Mul-
tis vero argumētis ondit scīam
rursus nō esse Phantasiā, siue ē
opinionē, quē recensere non est
opus: cūq; opinio duplex ē pos-
sit, vera et falsā, falsā vero rursus
bifariā, vel ex cōparatiōe sensus
ad cogitationē, vel ex vni⁹ cogi-
tatiōe ad alteri⁹ cogitationē re-
lata, q̄d cūq; dixeris de scīa, in-
geniose et subtiliter refellit. Qui-
bus peractis, septē confutat scīæ
definitiones, à veteribus Sophi-
stis traditas præsertim Protago-
ra, Leucippo, Theodoro, The-
reto & alijs. Prima definitio est,
Scīa est oīs q̄ addiscitur doctri-
næ institutio. Secūda, scīa ē sen-
sus. Tertia, scīa est opinio vera.
Quarta, scīa est vera opinio, cū
sermonis pronunciatiōe. Quinta,
scīa est opinio vera cū discursu
p̄ elementa. Sexta, scīa est opi-
nio vera cū dīā imaginatione.
Septima, scīa est opinio vera cū
scīa dīæ. Quid vero de scīa ip-
sa existimari Plato, colligūt id
ample tā prisci q̄ recētiōres Pla-
tonici, partim ex hoc ipso The-
reto, partim ex sexto li. de Rep.
nec non ex Philebo, Menone &
alijs locis. Etenim ille Archytā
& Pythagoricos sectatus, & cū
his Brontinū, res in duo genera
distinguit,

distinguit, in intellectuales & sensibiles. Quarū hęc qdē corporeę, illę incorporeę appellant: itē hęc mutabiles, illę immutabiles existūt. Via ad intellectuālū cognitionē rō est, ad sensibiliū sensus. Ex quibus colligit, itelligētiā ac mentē eē intelligibiliū, vti sensiliū, opinionē. Sensibile aliud primū vocat, vt corpora: aliud fm, hoc est vmbre & imagines corporū. At corporum cognitio, credulitas dī, vti imaginatio, q̄ vmbraū. Persimili rōne, intelligibile quoddā primū appellat, vt Idea, Mens, Aīa, qdē vero fm, vt Numerus & Figura. Primū genus itelligibiliū vult mente cognosci, fm, intellectuālī cogitationē. Itaq; scīa neq; erit corporū, neq; vmbraū, neq; figuraū, neq; numerorū, s; intelligibiliū primi ordinis, qp̄ pe quę oīno in diuinā rerū cognitionē & inspectione cōsistit. Atq; hęc est, vt puto, cā, cur Plato in principio Theætetī, scīam cū sapiētia cōfundat, quā rē minime ab alijs (qdē scīā) notatam fuisse intelligo. Est itaq; scīa diuinā rerū, certa quadā ratiōe cōprehēssio. Hęc primū in intellectu recipit, deinceps in ratiōe cōsistit. Sed intellectus sp̄ scīam assequit, Rō vero nō semp. Est aut rō inter intelligentiā ac opinionē vis media: q̄ dū inferiora sectatur, opiniois erroribus replet, & ā diuinis abalienatur, cū vero ad mētē vertit, q̄ vitę dux est & moderatrix, terrestria de-

spicit & diuinā haurit cōtēplationē. Sed hęc cognitio cū ī mēte recipit sapientia ā Platoniciis vocat, in rōne vero iā cōstitutā, efficiē Reminiscētia. Cōsiderāte & Platonici scīa obiectū, locū, tradendi modū, participās, Efficiens primū, Efficiens fm, vim, & Scopū. Nā scīa obiectum, res sunt diuinę. Locus est mēs in q̄ residet. Tradēdi mod⁹, & recta rō. Participans, humana rō. Efficiens primū, Deus, qui eā mēti inserit. Efficiens fm, Dialecticus, qui eā in rōne collocat. Vis est, rōnē in mentē dirigere. Scopus, mentē diuinis rebus inferre. Ex his cōstat, interdū sciētia & sapientiā confundi. quāquā ī Philebo eas Plato distinguit. Quo in loco, diuerfos rerū ordines digerens, sapiētia vnā cum mente ponit in tertio ordine: in quarto vero Scīam, Artē, & opinionē constituit. Quia vero Platonici de scīa & opinioē tractātes, nihil existimant, ad hāc ipsam rē esse magis conducens, q̄ vt Aīę vires teneant, ob id animaduertunt, sex esse noīa, qbus animę potentiā explicāt, ob ei⁹ munera, diuersasq; actiōes. Nā post cōdem sensum, qui oīa suscipit sensilia, imaginationē cōstituit, Memoriā, Cogitationē, opinionē, Phantasticā picturā, Cāreā effigiem. Ordo est, vt q̄ Aīa, sensus cōis ministerio nouit. eadē aphēdat, dī & hęc p̄ceptio imaginatio. Dū imaginationē cognita, veluti ī Theāu

ro reponit, & cōstruat, efficitur Memoria. Vt seruata repetit, fit Reminiscētia. Vbi repetēs, ratiocinatur, fit cogitatio cōfecta rōcinatiōe, cū qd deinceps affirmat vel negat efficit opinio. Cū vero opiniōe cognita, p sensum & memoriā cogitatione rursus effingit, in hęc respiciēs Aīa, opinaturq; illas imagines, veras ēē res, atq; solidas phāstica pictura vocat. Postremo vi illa animi iterior q formas & rōnes rerū concipit, cērea est effigies appellata, sed de his cognitis, nunc repetamus dīā scē & opiniōis quæ et se in Philebo, Menone, & Theæteto satis constat, itē et sex ro de Rep. tñ & in Timō sic eadem se habet, latine, vt fieri potuit, reddita. Si duo sunt, nēpe intelligentia, veraq; opinio, Idēā prōculdubio mente potius quā vllō sensu, p seipsas cognoscuntur. Qd si opinionē ab intelligētia (vt aliī putāt,) nil differre existimemus, q sentiunt corpora, certa oīno sunt tenēda. Ego vero magis adducor vt credā, hęc ipsa duo esse dicēda, cū maxime inter se distare videant. Nā alterū doctriņe rōne nobis suppediamus, alterum vero p suatione, Alterū vera rōne cōplectimur, alterū citra oēm assequimur rōnē. Stabile illū & firmū, hoc nutans & incertū. Sed, n. oīs hō rectæ rōnis est particeps: Dei vero propria vis ē intelligētia, ac tandē paucorū hoīum, ex aliorū numero selectorū. Hęc Plato,

Cuius doctriņā, si vt optabā, illūstrare sentētis, atq; exornare verborū elegātia nobis nō licuit, cū ea p sese incredibilis eruditio nis plena videat, sitq; oībus eloquentiē luminibus interlita, licuit tñ, Arist. cū Platone conferre, quorū amore, ob summū eroga verustatē, studiū, magnopere obstringor. Eoq; magis hoc necessariū duxi, quo inter gētatis nostræ Philosophos, q Platonē pferat, aut et (qd detestabile magis vī) valde probet, vix vnus aut alter extat. Hoc itaq; nomine adductus sum, vt hoc in loco aliquāto lōgius in scribēdo progressus fuerim, qd si sterile hāq nām industriā, studiosa pbari aliqua ex pte intellexero, dabo operā, vt hoc genere interpretatiōnis, libros hosce resolutiores, aliqñ, illustratos, atq; explanatos in lucē efferā. Nā qquid studiū vel in Platonē cōtuli, vel in Arist. cupio id totū, ad aliorū vsū & vtilitatē cū facile, tū studiose pferre. Quāquā nō sum nesci, plerosq; extare alios, excellentis doctriņe viros, ē quorū fontib; multo plura ac meliora, q ex nostris ductib; haurire potuerūt, hi q peripatheticā disciplinā pfitent, qñ igeni vires sentio mihi p exiguas adesse, q vero ingenii, magnitudine, iudiciū pstantia, ac dicēdi exercitatiōe excellāt, & prisci & nri tēporis nō paucos extare itelligo: attamē cū studio cōparādarū arnū, tū ē assiduitate laborū pferim vero, iuuādi desyderio

desyderio et cupiditate, qui nos
super, cōtendā neminē reperiri.

Reliqua vero q̄ mō oportet
distribuere & in discursu & itel
lectu, & scia, et arte, et prudētia,
et sapiētia, illa qdē naturalis, hęc
autē moralis speculatiōis magis
sunt.] τὰ δὲ λοιπὰ πῶς δὲ δια
μείμει δὴ τε διανοίας, καὶ νόου, καὶ
ἐπιστήμης, καὶ τέχνης, καὶ φρονήσε
ως, καὶ σοφίας. τὰ μὲν φυσικῆς, τὰ
δὲ ἠθικῆς θεωρίας.] Querbat hoc
mō ab Arg. versa legunt. [de re
liquis autē, q̄ nā pacto distribuē
da sint, de mēte inquā, de intelle
ctu, de Scia, de Arte, de Pruden
tia, de Sapiētia, alijs in locis per
tractabit. qdā. n. ipsorū ad natu
ralē, qdā ad morū magis ptinēt
cōtēplationē.] cur autē verterit,
διανοίας] [de mēte] neq̄ faci
le itelligo, neq̄ vis diuinare pos
sum. nā qd̄ latini mentē vocāt,
illud est suprema aq̄ vis, quam
Plato in Timæo, Philebo, Meno
ne, Theteto, ac sexto de Rep. ap
pellat, νῦν. Plotin⁹ quoq̄ idē fa
cit idē Proclus, Iāblicus, Siria
nus, Alcinous de dogmatibus
Platonis, ac ceteri. Hi. n. διά
νοιαν, eā animę partē itelligūt,
quę ab vno ad aliud rōcinando
progredit. νῦν vero, superiorem
potentiā volunt, q̄ a nostris alio
nomine dici non pōt q̄ mēs, &
Intellectus, siue itelligētia. Itaq̄
euenisse multis animaduerti, vt
cum hæce animi vires nō recte
appellauerint, & lapsi fuerint,
& alios in errorem secum addu
xerint, Longe itaque eruditius

Alh] reliqua autē quę super
sunt, quo mō sint distribuenda,
vt partim ad excogitandi vim
pertineant, partim ad itelligē
tiā, partim ad sciam partim ad
Artē, partim ad prudētiā, par
tim ad sapiētiā, hæc inquā di
stributio ex parte vna ad phyfi
cen pertinet, ex altera ad eā phi
losophię partē, quę est de mori
bus.] nos quoq̄, sic in eadē re,
periculum facere possumus [cæ
tera vero, qua ratiōe opus sit di
stribuere in Cogitatione, Itellf
gentia, Scientia, Arte, Prudētia,
& Sapiētia, illa quidem ad na
turalem, hęc autē ad cōtēplatio
nē de moribus magis ptinet.]
Est autē cogitatio, siue excogitā
di vis, ea pars animę q̄ a nobis
hoibus in rōcinando exercetur,
dū a cognitis ad ignora rōcinan
do proficiscimur. Nostri oppor
tuna magis, q̄ latina voce, dis
cursū vocāt. Quę vis cū brutis
animātibus nulla rōne sit com
munis, cumq̄ diuinis substan
tijs cōpetere nō possit, efficit vt
homini sit propria. Qua ratiōe
ducti sunt magmi nominis inter
pretes quidam, vt existimarint
hoiem non itelligentia forma
ri, sed ex hac ipsa cogitatiōe ho
minē dici, atq̄ constitui: qd̄ alio
in loco dicēdū venit. Sed ad ip
sam enumerationē explanandā
deueniamus. Habitus, qui ἐξ ἑ
στῆ, dī, q̄ litas est, siue animi siue cor
poris, vt habet in Chategorijs
& qui animi habitus dī, vel ad
electionē ptinet, vel cognitionē
ad

ad electionē, vt virtus & vitiū,
ad cognitionē vt scīa, vel igno-
rātia. Cū vero Arist. iam de his
cognitionis atq; intelligētīe ha-
bitibus differuerit, qui sciētia et
opinio, vocantur, de cæteris di-
stributionē affert, & enumera-
tionē, de quibus forte curiosus
hō interrogare poterat, cur fue-
rint p̄termisssi, atq; eā dicit esse
cām, qđ ad aliud pertinet insti-
tuti genus, hoc est Naturale, &
de Moribus. Hoc aut dicit eē ha-
bitus, Cogitationē, mentē, Sciē-
tiā, Artē, Prudentiā, & Sapien-
tiā. Est aut *διάνοια*, siue excogi-
tādi rō, qđ ex asūptis, de re igno-
ta rōcinat. Vis sanē media inter
νόησις, & *δόξα*. Mēs vero, siue
Intelligētia, qđ diuinas substāti-
as, & principia p̄cipit, citra ratiōis
opus, hoc est sine rōcinatione:
νῦν, vocata, Scīa, qđ *διανήμις*, ap-
pellat, est habitus, demōne cō-
paratus. Ars, qđ *τέχνη*, dī, est ha-
bit⁹ rectā rōne factiuus. Prudē-
tia vero *ἐπιστήμη* vocata, ē, quæ
rōnem dirigit ī seruāda medio-
critate virtutis sapiētia, hoc est
σοφία, est altissimarū rerum &
cārum cognitio. Horum habi-
tuū, quidā practici sunt, quidā
contēplatiui, quidā vtroq; mō.
Practici, Ars, & Prudētia. Cōtē-
platiui, Mens, Scīa, et Sapiētia.
Qui vero mō ad praxim, mo-
do ad cōtēplationē pertinet, est
cogitatio: nā & in practicis re-
bus & in contēplabilibus æquē
rōcinamur. Ex his de reb⁹ sunt
cōtingentibus Ars et Prudētia,

& de his qđ in nobis sunt. De ne-
cessarijs autē, & qđ in nobis non
sunt, scīa, sapiētia, & intellect⁹.
De vtrīq; vero, Rō, siue cogita-
tio. Finis horū in nonnullis est
Bonū, in alijs Verū. Nā bonū fi-
nis est Artis & Prudētīe. Verū,
finis ē Scīæ, Sapiētīe, Intellect⁹.
Vtrumq; autē Rōnis. Ars differe-
t Prudētia, qđ illa in factibilib⁹,
hæc agibilib⁹ versatur. Illa cer-
tū habet finē, hæc definitum &
incertū. Rursus horū habituū
quidā ad electionē, quidā ad cō-
gnitionē referunt, qđ ad vtrūq;
que horū referri p̄nt. ad Electio-
nē Ars & Prudētia. ad cognitio-
nē Scīa, Sapiētia, Intellectus. ad
vtrumq; ratio. Definietur aut ab
Arist. Scīa, qđ sit rei per causam
cognitio. Item Scīa est cognitio
per demōnē. Et in Morali Phi-
losophia, scīa est habitus demō-
ne cōparatus. Quā postea in. 6.
lib. Metaph. in Actiuā & contē-
platiuā distribuit. Plato vt ī su-
periorib⁹ dictū fuit, scīam cum
sapiētia confundit, interdum &
Peripathetici, qđ hoc in loco dā
ligenter animaduertit Philopo-
nus. Nunc vero separantur, ob
id, qđ scīa ē omnis p̄ cām cogni-
tio, siue ea sit rerū diuinarū, siue
potius humanarū. Sapiētia ve-
ro ē diuinarū tantū modo, inspe-
ctio: & ob ipsam hāc cām dicta
est *σοφία*, iquit Philoponus, qđ
σαφία, hoc est, lōge latēq; patēs
cognitio. Nā res diuinę manife-
stissimę sunt aliarū, quāquā ea-
rū lucem vix mentis humanæ
imbecillitas

imbecillitas perferre potest. Sed de sapientia vide plura in Platonis Theage, quædā vero in Timæo, nonnulla iſtē in Menone, & Philebo, ac sexto de Repu. Deſinitur Ars in Sexto lib. Ethic. q̄ ſit habitus recta rōne factiuus. Sed non te lateat multa eſſe genera artium. Id autē hac partitione facile percipies. ſunt. n. Artiū genera, quatuor præſertim, nā aliā actiuam, ſiue *πρακτικὴν*, appellant veteres ſcriptores, aliā contemplatricē, ſiue *θεωρητικὴν*, tertiam factiuā vocant, hoc eſt, *ποιητικὴν*, quartā comparantem recentiores nominant, q̄ Græcis eſt *κρητικὴ*. Actiua eſt, cuius propriū munus eſt actio, vbi vero agere deſerit, opus nullū monſtrare pōt. Ad quē modū, artē dicim⁹ ſaltatoriam, curforiā, & ſythariſticā, cæterasq; huius ordinis diſciplinas. Cōtēplatoria, in ſola rerū cōtēplatione, inſpectionēq; verſatur, eſtq; veritas, & ſcīa huius propoſitū & ſcōp⁹ in cuius ordine, diuinā Philoſophiam Naturalē, & Mathematicas collocarunt, Factiua ea vocatur, q̄ conditū opus oſtendere potest, vti ars ædificandi, pingendi, fundendi & reliquæ. hæc autē in duo genera diducitur, ſi Galeno credimus i eo li. in quo medicæ artis conſtitutionē tradit. qm̄ alia vniuerſum opus abſoluit, vti ea eſt, quæ calceos cōſicit, alia vero opus factū reſarcit, vti ea, q̄ laceros calceos iſtaurat, adlubita reparatiōe, Cōpa-

rātis munus ē, res ab alijs cauſis genitas, conſectari, ac q̄rere, vti ars piſcandi, aucupādi, & ſeras venandi. Sunt qui Artē, aliā dicant habere partitionē, Platonē cos ſequētes, qui, in honeſtam, ſordidā ac mediā diuidunt. Ars honeſta, eſt quæ uis iſgenua & liberalis inſtitutio, vti Grāmatica, Geometria ac cæterę hui⁹ ordinis. Sordidā eā vocant, q̄ vitiū manuūq; opera vtitur, vti ars fullonia, & fabrilis. Mediā, vero, q̄ inter vtramq; vī quadā ratione conſiſtere, vti Medicina (qđ ipſi dicant) Architectura & Pictura. Verū alibi proditū eſt, Ariſt. exiſtimare iter honeſtā et turpe genus Artis mediū excogitari nō poſſe; quocirca apud illū, oēm artē vel nobilē, vel ſordidā dicere necesse eſt. Quia vero oīs ars, ab humana rōne profecta ē, p̄ficiturq; ingenio, hinc eſt, ut ad virtutē maxime referēda ſit, quaſi quoddā ſit virtutis opus. ob eā ſanē cām accidit vt Ars *τέχνη* dicta ſit, *ἐκ τῆς ἀρετῆς*, hoc ē à virtute, trita admodū, & puulgata deflexione. Platonē vero in Cratylō eā interpretatur *ἐξ ἰν ῥῆς*, hoc eſt intelligentiæ habitū. Artē pleriq; noſtri tēporis hoſes (vti alio i loco dixim⁹) in Realē, Sermocinatricē, & Rationalē partiū ſunt. Realis eſt, q̄ i rerū ſiue diuinarū, ſiue humanarū cognitione verſat, vti ſunt oēs Philoſophiæ partes, quæ ad cōtēplationē, vel actionē p̄tinent, Sermocinatricē dicunt,

que sermonis ratione, leges, & ornamēta cōplectitur, vti Grāmatica est, Poetica, & Rhetorica. Rationalē appellant q̄ humanę mentis et intelligentiæ opera diligenter disquirunt, vti est logica ars, cuius partes sunt, Dialectica, Demonstratiua, Sophistica, ac Tentatiua ratio. Itaq; eò peruenit hominum & temporum diligentia, vt amplius in hoc genere cognitionis desiderari nō possit. Quamquam non ignoro leuiiores alias extare differentias, q̄ qm̄ ad pręsens institutū facere non vident, iccirco nobis sunt p̄termittendę. Nūc ad prudentiā accedamus. Hęc ā gręcis *ἐπρόνοια* dī: qđ Plato sic in Cratylō est interpretatus, *φορὰς καὶ πρὸ νοήσεως*, .i. lationis & fluxus animaduersionis, vel ēē significat *ὄντως οὐ φορὰς*, quasi utilitatē lationis. Qđ ob eā cām dici, Plato existimabat, q̄a Prudentia in agitatione et motu tota versari videtur. Sed ad studiosorum vtilitatem nō mediocriter p̄tinet illud animaduertere, Prudentiam (quod Arist. in moralibus ad Nicomachum docuit) esse habitū cum ratione agendi eius, quod homini bonum est, & malū. Hęc per se virtus non ponitur, sed est certa ratio, mediocritatis inueniēdg, in qua omnis uirtus consistit. Huius magna atq; p̄cipua pars ēē vī rectē consulere. Quocirca, hęc in agibilibus rebus cogitando, quā maxime studet, ut hō qđ osūm est optimū, ac p̄p̄-

stantissimū re atq; operē confsequatur. Id autē & ī rebus vībūs & particularibus efficit, quarū hęc virtus, *ἀρχιτετονική*, hoc ē domina, et princeps dici potest. Eam diuidūt in *εἰδικήν*, hoc est propriā & priuatā, q̄ priuatarū rerū vsum & vtilitatē optima ratione p̄sequit: & in *κοινήν*, hoc est eōdem, q̄ si rei familiaris curā habeat, ea tū *οἰκονομική* appellatur, vti *πολιτική*, quæ ciuilis est, & Reip. administrationē p̄sequit. Cuius tres sunt habitus (qđ Arist. tradit) quos sibi Prudentia proprios vendicat, *δυσωλία*, *σύνεσις*, *γνώμη*. hoc est, recta deliberatio, p̄spiciacia, et sententia. Quæ oīa in morali philosophia sunt latī⁹ et copiosius explicata, nunc autē sat sit, vt ea eaprim ac breuiter attigam⁹. Reliquū vero est, vt sapientię significationē nō ignoremus. Est autē *σοφία*, siue sapiētia, idē interdū, qđ *θεωρία*, quo mō, vtrunq; altissimarū causarū inspectio dici pōt, qđ Alex. sepius protulisse vī. Itē idē est, qđ Theologia, authore Philopono, hoc loco, quasi sapiētia, sit per excellentē significationem, Dei scia atq; cognitio. interdum vero sapiētia, est omnis rerum siue diuinarū, siue humanarū contēplatio, vn de Philosophiæ nomē deductū est ā Pithagora, qui primum eo nomine vsus fuisse vī, vt Hammonius in. v. Voces, animaduertit. Philosophiam vero, amorē & studium sapientię interpretā

ē tur

ter Cicero: quasi quod omnis Philosophiæ pars, siue de diuinis notitiis siue de humanis rebus agat, sapientia dici possit. At hoc in loco nomen sapientia (quod Them. & Philoponus eque animaduertunt) propriè, non a utè communi significatione est audiendum. Verùm in superioribus de sapientia multa ex Platonico sum fontibus desumpta retulimus, quæ repetere impudentis est animi, & ineruditi. Præter illa vero, Plato in Cratylō sapientia esse inquit, quæ fluxiles res & attingere & assequi potest. Et paulo post, *σολια*, agitationis tactum appellat, eadem de causa: quoniam res mutabiles hac vna, & tangimus & quasi continemus. Aristoteles vero libro. 6. Ethicorum sapientiam illud ipsum intelligit, quod hoc loco, hoc est diuinari rerum inspectionem, quam Græci *θεωρησις*, alio nomine vocant. Addit Aristoteles extremum habitum, qui *εγγύσια*, hoc est solertia dicitur. Est autem hic dum quispam ea felicitate ingenij præditus est, ut facile atque expedite, rei cuiusvis propositæ causam asserere potest. Opus profecto versatilis ingenij, & diu, multumque in rerum cognitione, exercitati: pertinet autem solertia ad eam animi facultatē, quæ rationando à cognitis ad ignota defertur. Nam solers, conclusionē audita, eius causam statim reddit, quæ sanè cognitio est omni-

no *διανοητική*. Est itaque solertia, ut cum Aristo. ipso agamus [*εὐχολία τις ἐν ἀσκήσει χρόνου τῷ μύθῳ*]. hoc est, bona quædam inspectio mediij, citra temporis moram, siue perspicacitas qua quispiam præditus est, quæ mediū, hoc est rei causam propositæ quæstionis sibi celerrimè comparat. Quod itaque in syllogismo, mediij abundantia dicitur, id quadam ex parte, in necessarijs & probabilibus argumentationibus dici potest solertia. Solertia autem non solum in Demonstrationibus sed etiam in Topicis argumentis locum habere indicant exempla, quibus abundat Aristo: in hoc contextu, quæ tu tibi ob oculos diligenter posueris. Verum, quia totiens dictum nobis est, hoc in loco de habitibus intellectus Aristot. differere, doctrinæ ratio postulat, ut de habitibus pauca quædam referamus. Etenim *ἔξις* hoc est habitus, qualitas quædam est, ut dicitur in Cathegorijs, quæ à subiecto aut minime, aut ægre dimoueri potest. Hic vero omnino duplex est, ut diligenter Porphyrius & Hammonius in commentarijs libri *ἡ κατηγοριῶν* tradiderunt, persiciens & corrumpens, vnde illa nomina effluxere, quæ sunt, habitus perfectius, ac deprauatius subiecti. Vterque vero, & animi, & corporis habitus dici potest. Etenim Grammatica animi, uti calor corpo-

Animad. Tom.

ris habitus esse dicat. sed qui in
aſo cōſiſtūt habitus, vel ad eā p-
tē ſpectare vñr, q̄ cognoscit, vel
ad eā q̄ eligit. priores habit⁹ ſūt
diſciplinę oēs et ſcię, poſteriores
vero virtutes & vitia. Nūc autē
Ariſt. vtroſq; enumerat, nā ſcīa
ad cognitionē, vti prudentia ad
electionē referūt. Hinc Ariſt. 2. li.
de demōſtione, ad finē, inq̄t *ἡ δὲ
τῶν ἀρχῶν πῶς τε γίνονται γνώ-
ριμοί, καὶ τίς ἡ γνῶριζουσα ἐξίς.*
hoc eſt de principijs autē, & quo
pacto efficiunt cognita, & q̄s co-
gnoscens habitus.] Eoſdē vero
aię habitus Ariſt. (dico eos q̄ ad
διανοίαν, hoc ē rōnē ſiue intelli-
gētīā p̄tinet) eodē i loco rurfus
i ſemp veros diſtribuit, & i eos
qui veri & falſi rōnē q̄que ſuſci-
pere pñt. Semp autē veros, appel-
lat *ὁπς ἡμην*, & vñr. ſiue ſcīam,
& intellectū. At verū & falſum
ſuſcipiūt *δόξα ἐκ λογισμός*, hoc
eſt opinio & rōcinatio. quo i lo-
co ſic ea verba ſe hñt. *ἡ περὶ δὲ τῶν
ἀληθῶν διανοίαν ἐξέων αἱ ἀλη-
θείαι, αἱ μὲν αἰεὶ ἀληθεῖς εἴ-
σιν, αἱ δὲ ὁπς δέχονται τὸ ψευ-
δὸς, οἷον δόξα καὶ λογισμός. ἀλη-
θῆ δ' αἰεὶ ὁπς ἡμην καὶ νῦν.*] quā q̄-
que partitionē lib. 6. de morib⁹
ad Nichomacū attuliſſe viſus ē
Ariſt. vbi de habitibus diſſerit,
ea rōne & partiōe adhibita, q̄
aliī horū ſunt, qb⁹ aīa, affirmās
aut negās verū dicūt, dicūturq;
Ars, Scīa, Prudētia, Sapiētia, In-
tellectus. Aliī vero ſunt, qb⁹ aīa
affirmādo aut negādo verū vel
falſum enūciat, vti opinio, atq;

exiſtimatio. Hęc Ariſt. Plato ve-
ro in Menone, habitus ipſos ad
animi vires retuliſſe vñ: oſten-
ditq; eo in loco pulcherrima rō-
ne eos ſic ſe habere. Etenim, pri-
mū ille vires aīę in cognosciti-
uas atq; appetitiuas diſtribuit.
Cognoscitiuę tres ſunt: mēs, cu-
ius planē actus ē p̄petua veri co-
gnitio, ſiue potius cōtemplatio.
Alia eſt Rō, cuius quidē actus ē
veri inueſtigatio & cōquiſitio.
Tertiā vocat Phātaſiā, cui⁹ act⁹
eſt collectio eorum, q̄ ſenſus ipſi
p̄cipiūt, ac veluti illi⁹ nūcū por-
rigūt, adhibita eē cognitionē illa
q̄ a nñs diſcurſus uocitat. Appe-
tēdi vis tota in tres oīno alias di-
ſtribuit: q̄ ſunt volūtas, vis ira-
ſcibilis, & cōcupiſcētia. Eſt au-
tem uolūtatī actus ea expetere,
q̄ mēs & rō ſubminiſtrat. Iraſci-
bilis actus eſt, ut q̄ rō & phanta-
ſia pponit, aggrediat. Cōcupi-
ſcētīę actus eſt adſciſcere, q̄ illi
cū ſenſu, tū Phātaſia obh̄cit atq;
pponit. At mētī affectio, q̄ cō-
tēplationē perficit ſapiētia dī-
q̄ rōnī opus abſoluit ſcīa ē atq;
prudētia: ea tñ lege, vt ſcīa ad ea
ſit referēda q̄ natura ſiūt: prudē-
tia vero ad ea q̄ nos ipli agim⁹:
indeq; idagatio, et cōſultatio dī-
ctę ſunt à Platoniciſ; nā ſciētīa
rerū natura conſtantiū idaga-
tio eſt, vti cōſultatio agibiliū
eſt prudentia. Quę vero Phan-
taſię diſcurſum perficit, ipſa ni-
mirum opinio recta nominat,
quę & ſagacitas eſt interdum
appellata.

Bernardini

BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

*Contradictionum Solutiones in Arist. et Auerrois dicta,
in Primum Librum Posteriorum
Resolutoriorum.*

AD LECTORES.

STVDIOSOS monitos velim, ut illud animad-
uertant, contextus qui citantur in hisce cōtradictio-
nibus atq; earum Solutionibus esse iuxta Veterem **E**
diuisionem primi, ac Secundi libri Posteriorum Re-
solutoriorum: Auerrois Vero commenta intelligi
oportere, secundum ipsius commentatoris partitionem. id placuit di-
xisse, ne Vllis querentibus fieret, aut temporis iactura, aut difficultas.

PRIMA CONTRADICTION.

HABET COM-
mentator in præfa-
tione hac libri po-
steriorū Analitico.
quinq; potissimum

Cin principio librorum explican-
dorum eē ab expositoribus cō-
sideranda: ea vero sunt intētio
siue propositum: Partes, hoc est
diuissio: ordo, atq; utilitas. Ve-
rum aliter dixisse videt Auer. in
procemio primi li. Ph. Quo i lo-
co capita, hæc ab expositoribus
in initijs obseruanda, octo esse
omnino asseuerauit. Hæc sunt,
quæ a Græcis, τὰ προληπτικά, vo-
cantur, a latinis Prælectiones.
Ea autem in hunc se habēt mo-
dum, Intentio, Utilitas, Ordo,

Diuissio, Proportio, Via doctri-
næ, Nomen libri, Nomen au-
thoris.

SOLVTIO.

CAPITA hæc ita diuiden-
da sunt. Nam alia summè sunt **F**
expositionibus debita, ut pote
sine quibus interpret ægrè au-
thorem aggredi possit. Quædā
vero abundantioris diligentie cā
tractantur. Quæ magis vtilia
partim, partim & necessaria vi-
debantur, ea Auer. hoc in loco
complexus est: cætera vero in
Procemio libri Ph. licet Sim-
plicius in cōmentarijs libri Præ-
dicamentorum, x. capita colle-
gisse visus fuerit. Vtuncq; vero
res se habent Quinq; hæc, prin-
Contradict, Tom. **E**

Contradictionum

Cipem locum tenent. Nam ex intentione, scopus & materia librorū excutitur. Diuisione, rerū dicendarū seriem & numerū complectimur. Ordo facilitatē & perspicuitatem rebus dicendis præstare videt. Vtilitas laboris p̄miū pollicet, excitatq; animos scē d̄syderio et cupiditate.

DICIT Commentator in Proœmio, propositū & intētiōnē Aristo, esse in Posterioribus Analyticis agere de Demōnibus & definitionibus. Oppositū v̄r voluisse, dū inquit 2. Post. 38. ea quę scribuntur in. 1. lib. de Demōne, fuisse exposita & dicta pp̄ ea quę habētur in. 2. lib. Inde, n. constare v̄r vnicam esse intētiōnē, hoc est solam definitionem, non autē demōnem. Et est rō: nam si demō traditur in his libris, prout illa ducit nos ad perfectam rei conceptionem et formationem, hoc est definitionē, sola definitio videtur finis, scopus & intentio.

SOLVTIO.

ISCIRE oportet commentatorem voluisse subiectum adequatum libri Poster. esse instrumentū sciēdi. Tū quia in Epitomatibus logicis inquit, oīa considerata à logico, esse considerata vt instrumenta notificādi: tum quia scire est subiectū i Logica 3. Cœli. 4. Nā cum scia perfecta sit duplex, vel substantiarū, vel accidentium: substantia vero per definitionē innotescat, quemadmodū accidentia p̄ demōnem, vt scribit Arist. 2. Poster. tex. 2. & 7. Metaph. tex. cō. 14. & idem colligitur. 4. Met. 13. & 7. Met. tex. com. 17. & 19. ob id Logicus explicans instrumenta sciendi res, tenetur notificare Demōnē & Definitionē, quæ duo conueniunt in hac rōne cōmuni analogæ, vt istū sint sciēdi. Itē considerans Auer. hoc instrumentū diuidi in Demōnē & Definitionē, assignat hoc in loco pro intentione hæc duo: q̄li duo subiecta partialia. Nam de Demōne in. 1. libro, de Definitionē in. 2. tract. Arist. Sicq; locutus est in hoc Proœmio, cum duplicem visus est intentionem attulisse. Verum cū ex his duobus instrumentis, demonstratio sit discursus, definitio vero non, cumq; post discursum, intellectus cupiat propriam exercere vim, & facultatē, q̄ est, colligere sub breuissimo verborū cōtextu definitionē, ob id habita demōne, eam ad definitionē reducimus, dicentes, terrę interpositio est priuatio luminis Solis in Luna, Eclypsis est terræ interpositio, igitur Eclypsis est priuatio luminis Solis in Luna: qua demōne cōstituta, idē educitur definitio solo situ differēs, vt scribit Arist. 1. Post. te. 22. & 2. Poster. te. 10. Est autē definitio talis, Eclypsis est priuatio luminis Solis in Luna ob terrę interuētū. Ex quo patet Arist. & suū Commētatorē voluisse demōnē nō differre à definitione p̄fecta

A est subiecto & re, sed sola rōne, hoc est terminorū situ & positione. Qd cū sit, quid vetat, qn ea q̄ lib. dicunt, sint dicta ob ea quæ cōtinent in. 2. cum iam satis constet, hæc duo instrumēta, q̄ dicunt demō et definitio, esse idē: & demōnē referri ad definitionē nō vt ab illa pficiat sed breuiloquū cā, & vt post discursum cōcipiat intellectus definitionē, tāq̄ breuiorē & expeditiorē sermonē. Est, n. definitio breuissima oratio, vt colligitur ex Platonis Symposio, & ex. 1. Top. ca. 4. et. 7. Top. cap. 2. Itaq̄ dicendū intentionē esse vnā huius libri, itē & duas, Vnam re & subiecto ipso: et est instrū sciēdi. Duas vero rōne diuersas, q̄ duo partialia subiecta cōstituūt neq̄ hoc inconuenit, cum plura hæc subiecta partialia vocata possint in eadem arte & facultate constitui non autē adequata. Nā ab adequato subiecto rōne formali cōtracto, scia vna est: q̄ circa illud vnū dici necesse ē. Id ample colligitur. 1. Post. tex. 43. Vtrū autē hoc instrū sciendi finis sit & scop⁹ Logicæ tractationis, vt demō est, an potius vt definitio hoc p̄sentis nō est speculationis. Nā cum hæc sit questio longa sanē, & perdifficilis, qm̄ Græci expolitores demōnē finem eē Logicę voluer. alij vero definitionē, & Auerrois modo in hac, mō in illā partem inclinare videt, ob id consulto hæc missa faciā, nā de hac ipsa re

lati⁹ et copiosi⁹ alibi differem⁹. **D**EMONSTRATIONES componūtur duplicibus rebus &c. Ait commētator demōnē constare ex materia & forma, siue ex eo quod materie & formæ, proportionē rīdet. Ea tñ lege, vt generalē syllogizandī rōnem, formam dicamus: præmissas verò necessarias, eius materiam. Oppositū habetur in p̄dicabilibus cap. de dīa, super illis verbis Porphyrii, rebus ex materia & forma cōstātib⁹ &c. Quo in loco & Porph. et Auer. **E** dicunt Genus esse materiā, differentīā formam. Atcū syllogismus sit demōnis, sylli Topici, et Sophistici, materia videbit non forma. Cumq̄ p̄missę necessarię distinguant demōnē a cæteris siue Topicis, siue Sophisticis syllis, non quidē materia sed forma, viderētur eē dicēda. **S**OLVTIO. **H**IC contradicōi sic putato occurrēdū esse, Etenim Auer. simpliciter ac proprie loquēdo Genus nō diceret materiā, neq̄ differentīā formā, qm̄ & Porphyrius ipse, Genus esse materie p̄portionatū voluit, vt & ipsa differentīā formę. Qñquidē vera cōpositio ex materia & forma i rebus ē naturalibus, nō in his q̄ a rōne ipsa ducunt & constant. Amplius hoc in loco demōnē inquit Auer. cōstare ex eo quod vice fungit materie, et vice formæ, nō autē simpliciter de materia, & forma locutus ē: **E** ñ In

Contradictionum

G In his aut, quæ vel ipso proprie vel per vices dñr, regula tm p quādā similitudinē venit intelligenda, nō aut simpfr. Ob id cōmētator, Genus appellat alibi formā cōmunē siue vsem & dñā, formā ppriā, vt legif. 2. Ph. c. 28 et. c. 7. Me. 43. qm Gen⁹ simpfr sumptū notio ē, et p cōsequēs ē forā, q hæc forma cū cōis sit, vīce materiæ constitui pōt. Est & alia solutio. Auerroym hoc in loco nō accepisse sylfsm vt gen⁹ demōnis, nā eo mō materia dici pōt: Sed vt quoddā abstractū à re necessaria, dialectica & Sophistica: & hoc mō forma quæ dā communis est, illa vero videtur materiæ, ad ipsam cōem formā cōparata. Quo mō item dicimus numerū in Arithmetica esse simplicē formā, cum tm genus sit numeri harmoniā habēcis: nā vt quoddā abstractū cōcipitur numerus, sicq; forma est, & numerus harmonicus cū in re & materia concipiatur, est illi materia, licet numer⁹ simpfr, vt genus est, harmonici, illi sit materia, & harmonicus forma.

I NCEPIT hic sermonē facere de altera re, remanēte ad cognitionem sylfsm demōratiui & c. Vult Arist. in Posteriorib⁹, agere tm de materia necessaria, cū de forma demōnis tractauerit i lib. Prior. oppono huic snf, ex eodē Auerroe super tex. 31. primi lib. Post. Nā eo in loco docet Arist. q forma syllogizandi utilis sit demōstrāti, et ait, eā cē

primū modū primę figurę. Cui **K** assentiēs. Auer. c. 6. 103. vī falsū hoc, qd in pñtia dicit, demōnis formā fuisse explicarā i lib. Prior. in Poster. verō in materiā.

SOLVTIO.

FORMA syllogistica, de qua in Prioribus Resolutorijs agit Arist. licet sit cōis demōranti, Topico et Sophistę attamē p̄cipue ad ipsā referri demōnē. Qd significare vī Arist. in primis verbis libri Priorū. Siquidē dās ille scopū totius syllogisticę tractatiōis, inquit hūc eē Demōnem, dicens, Primū dicere circa quid & cuius intētio est: qm circa demōnē et demonstratiuę scē. Ex quibus constat librū illū fuisse scriptū, tanquā ob formā demōnis. At i tex. 31. primi lib. Post. dicere Auer. fuisse obiter mentionē factam de forma demōnis, nō at ex pposito p̄cipali. vel dic, q liber Priorū t̄git formam demōnis sub rōne quadā cōi. Sed. i. Post. 31. ea ex primis magis distictē, cū eo in loco dicat Arist. nō tm primā figurā esse vīlē ad demōstrādū, sed solū primū modū hoc est, illā cōplicationē quæ tribus cōficiis propōnibus vībus & affirmatiuis: q modus à latinis Barbara dñ, à Græcis vero προμεθεσ.

QUOD sit Significatū Anale sis, & c. Dās. cōmētator causam inscriptionis huius libri, vult ipsum dici Analiticū, hoc est Resolutoriū, vt et Græci dicūt, qm demōnē resoluit in sua principia

A pia. Est. n. resolutio à cōpositis ad simplicia, cōpositio à simplicibus ad cōposita, quo fit vt hi duo processus, cōtraria rōne inuicē recurrāt. Qđ ēt dixit Auer. in Prioribus Analyticis, et. 1. huius cō. 93. & Lucidiss. Themist. 1. Post. cap. 26. resoluerē (īquit) appello, cōclufione posita, principia venari, à quibus ipsa conelso pendet. Verū ī vniuerso hoc Procemio, vult Auerr. docere nos Arist. ipsā cōstruere demōnē, et singulas ei⁹ spēs cōponē.

SOLVTIO.

DICENDVM, ni fallor, Arist. librū suū inscripsisse Resolutoriu, qm̄ semp cōclonē supponit factā, eamq; docet ī sua principia resoluerē. verbi cā, resoluit conelconē illā demōstratiuam, Triāgulū habere tres, & aliam quoq; cōsimilē in sua principia Vera, Priā, Immediata, Notiora, Priora, & Causas: qua resolutio ē facta, mox retrocedēdo ac vltia primis cōparādo, discim⁹ ipsam postea cōponere demōnē, cū vnumq; resoluatur in ea, ex quibus cōponit. Quo stāte, efficit vt Arist. ordine Resolutorio vtaf, simulq; doceat ipsam cōponere demōnē: Etenī plerunq; in artibus, Resolutio finis, cōpositionē artis antecedit: qđ Gale. scribit in libello de Medica artis cōstitutione.

TRACTAT. n. ille has pmissas fm̄ numerū suarū spērū &c. Hoc in loco vult cōmentator, Arist. agere ī 1. lib. Post. de Spē

bus & cōdōnibus pmissarū demonstratiuarū. Quā spēs, cum cōiter eē dicant Demō simp̄r, causā, & Signi, ob id oppositū vī dixisse Auer. 1. Post. cō. 7. in principio. Vbi demōnē simp̄r citer inquit esse tantum Scopū Arist. non autem ceteras.

SOLVTIO.

DICENDVM, Auerroym vbiq; voluisse demōnē esse nomē analogū, qđ dī fm̄ prius & postm⁹. Hoc habet expresse. 1. post. c. 95. et. 1. 8. q̄sito dīmratuio apđ cōmentatorē idē qđ elicit **E** ex. 1. Post. c. 7. ī principio. Nā pri⁹ demō ea esse dī, q̄ potissima à latinis vocat, & simp̄r siue dās cām & esse apud Auer. Scđo loco ē demō pp̄ qđ, & quia: quārū altera dat solā cām, altera vero solū eē. In eādē snām deuenire Græci oēs. Nā Themist. 1. Post. ca. 4. vult scām definitā ab Arist. in tex. 5. cū ait, scire est rē p cām cognoscere &c. eē scām propriē et simp̄r dictā, q̄ simul absoluit duo q̄lita, nēpe an sit, et pp̄ qđ. Quē scā apud Them. **F** priorē sibi locū vēdicat, dignitate (inquā) ac pfectiōe. At Philoponus & ipse nomē demōnis distinguit, in eā q̄ dī primā & in eā q̄ dī secūdā mēsurē. Prior est, perfectissima, atq; absolutissima demō, secūda vero est demō viribus ingenij nostri accōmodata. Quibus stantibus, dici pōt, hoc in loco Auer. intellexit se Demōnē in genere analogo: cuius sunt illæ tres spēs iā expo-

E iū lita.

Contradictionum

G sitq. In te, s. aut vult illā demō-
nē tm̄, q̄ simp̄r dī: qm̄ ibi Arist.
definit demōnē cōstātē ex im-
mediatis principijs, facientibus
scire simp̄r, vt ipse nō tm̄ Auer.
ibi dicit, s; et Latini, et ceteri oēs
exponētes. Quo mō hē spēs triū
demōnū iter se differāt, id alio
in loco nobis negociū facesset.

SCRVTATVR inquātū cō-
ducūt hoīem ad pfectā assertio-
nē, pfectāq; cōceptionē etc. Hēt
hic Auer. q̄ Arist. in Posteriori-

H demōnē, entibus ac reb⁹ ipsīs cō-
iunctā, id. n. opus est illarū disci-
plinarū, q̄ de rebus cōtēplant̄.
Verū Arist. (inqt) solū eas dīas
demōnistenēt expēdere in his
libris, q̄ generatim faciūt asser-
tionē, hoc est verificationē de q̄
sitis naturaliter ignotis, quēq; ē
ducūt nos ad pfectā rei conce-
ptionē, hoc est definitionē. Op-
positū hēt Arist. & ipse Auerr. 2.
Post. 2. te. 2. vsq; ad. 8. vbi scribi-
tur demōnē n̄ posse nobis elar-
giri definitionē. Nā si hoc fieret,
I cōmitteret petitiō principij: qđ
vitiū, maximum profectō est ī
disputatione, & argumentatio-
ne, p̄sertim demonstratiua.

SOLVTIO.

QVICQVID alij sibi velint
in hac re, dicere Auerroym hic
nō affirmare demōnē cōclude-
re definitionē: sed nos cōducere
ad ipsam. Atq; hoc totū sumpsit
ex doctrina Arist. 2. Post. te. 9. et
10. q̄ ī loco determinat expresse
definitionē educi p demōnē, n̄

aut cōcludi. Exēplū habes in. 8. **K**
q̄sito, vbi Auer. iquit demōnē
ēē potētia definitionē hoc mō.
Terrę obstructiō est priuatio lu-
minis Lunę, Eclypsis est terrę
obstructiō, itaq; Eclypsis ē pri-
uatio luminis Lunę. Hęc est de-
mō q̄ postea cōducēs ad defi-
nitionē, sic resoluit, Eclypsis est
priuatio luminis Lunę, ob terrę
obstructionē. Hinc cōstat defi-
nitionē elici, nō aut cōcludi, ob
rōnes dictas. Sed vtrū definitiō
imperfecta & materialis p ipsam
cōcludat demōnē nec ne, itē an
L syllo Topico adstrui possit, an
potius alio genere rōcinatiōis,
id suis ī locis patebit. Meū. n. cō-
siliū nō est hoc in loco magnas
absoluere qōnes, s; cōtradictio-
nes tm̄ de medio tollere, illd ve-
ro sufficiat dixisse ī p̄sētia q̄ via
q̄ venamur definitiones fm̄ Hip-
poc. est demō, fm̄ Pla. diuisiō,
fm̄ Arist. est cōpositiō, vt h̄. 1. de
Aīa. c. 5. et q̄ hęc Arist. fuerit
fn̄a cōstat legētib⁹. 6. Met. c. 1.
Si q̄s tm̄ hęc velit videre copio-
sius, sese transferat ad duo illa
M Auer. quę sita Primū. s. & Octa-
uum demonstratiuum.

DEFINITIONES vero
scrutat hic etc. Ait cōmentator,
Arist. in. 2. Post. cōsiderare defi-
nitiōes fm̄ earū spēs. Oppositū
l; legere. 7. diuinę Philosophię
12. & infra. vbi habet Metaphy-
sicū cōsiderare qđditates & de-
finitiones entīū. Ibi. n. Arist. in
principio illi⁹ septimi, determi-
nat entia eo mō quo sunt, defini-
ri:

Ari: ob idq̄ cōcludit substātiā p̄cipuē definiti, qm̄ est maxime Ens: accidentia vero minus p̄cipuē, qm̄ nō sunt primū entia, s; secundo. Ecce itaq̄, quo pacto Metaphysici munus est, nō logici agere de definitione.

SOLVTIO.

DICENDVM definitionem aliquā eē Problema, hoc est facere contēplabilē disputationē ex p̄babilibus: Sicq̄ à Topico venit cōsiderāda: de hac. n. abunde agit in. 1. & 6. lib. Topic. In terdū definitio instrūm est, quo veniamur qđ qđ est eē in rebus: atq̄ hoc mō p̄tinet ad fm librū Posteriorū. Etenim Logicus instrūmēta cōsiderat, vt author ē Auer. in Epit. Logicis. Quocirca, ars vel facultas istrūmētaria, ipsa Logica dicta ē. Definitio vero vt additas est, hui⁹ atq̄ illius Entis, sic à diuino Philosopho venit tractāda. Qua rōne de ea differit Arist. 1. 7. et. 8. Metaphy. Tu vero vide ibi, hāc latius ac diligentius cātera.

C **Q**UONIAM nō est inuenire rē aliquā in definitionib⁹ etc. Habet Auer. tractationē de definitionē nō fuisse diuisam in partem de materia, et in partem de forma illius, quo mō tractatus de demōne diuisus habet. Nā lib. Prio. de forma demōnis loquit, liber verò primus Poster. de illius materia. Oppositū leges in p̄dicabilib⁹ cap. de dīa, vbi scribit definitionē hēre genus p̄ materia, & dīā pro for-

ma. Item. 2. Phy. 23. & 21. dicit Auer. definitionem constare ex genere tanquā ex forma cōi & ex dīa, tanquam forma p̄pria. Item Arist. & Auerr. in vltio te. secundi Phy. expresse voluere in definitionē esse materiam, vel esse posse.

SOLVTIO.

NON negat Auer. hoc in loco definitiones nō habere partē materialē aliā, aliā formalē, verū hoc dicit, dīa definitionis tractatio nē nō diuidi in librū de forma, & in librū de materia: quo mō diuiditur demō. Differentiā cā hāc est, nam demōnis forma, quæ sylf⁹ est, etiam Topico et Sophistico syllogismo accōmodatur, iccirco oportuit Arist. cōsiderare syllogismum tanquam communem formam in Prioribus Resolutorijs. Definitio vero cum vnica sit, atq̄ indiuisibilis, vnicam voluit tractationē, in qua omnia explicarētur, quæ ad ipsam pertinent definitionē constituendā. Propterea factū est, vt secundus liber Post. sufficiat pro ipsa definitione tractāda. Nam ibi partes componentes tradit Arist. atq̄ eius species tres, definitionē scilicet quæ est principium demonstrandi: & illam quæ cōclusio dicitur: ac postremo tertiam, quæ dicitur solo situ differēs, vide pro hac re te. 22. primi lib. nec nō te. 10. scđi.

PRINCIPES vero partes ipsi⁹ &c. Hoc ī loco t̄git Auer. diuisionē libri Poster. ac si diui-

E iij sio

Contradictionum

G si sit de capitibus necessarijs: cū tñ oppositū idē habeat. 2. Po ste. c. 23. 24. vbi vnā cū Arist. re prehēdit Platonē, putantē diui sionē esse instm necessariū. Nā Plato in Philebo, rōnē diuidēdi ccelitus nobis ā dñs traditā ferē existimabat, diuinū donū cā ap pellans. At Arist. cōtra obijcit, illā cōfirmisimā rōnē, cū peti tionē pñcipij videat cōmitterē.

SOLVTIO.

DICENDVM, q̄ illa diui sio ab Arist. confutata in. 2. lib. **H** Post. est argumentū siue syl lūsi diuisiuus, quē vult Arist. nō pos se necessario cōcludere, prāfer tim definitionē. Verū hęc diui sio q̄ inter Prælectiōes adnume rari solet, est ordo tñ quo docē tes vtunt in tradenda cognitio ne disciplinarū. Qui licet docen ti nihil sit necessarius, addiscenti verò summopere ē vtilis. Quo circa, dicebat Auer. in. 1. lib. Sua rū Collectan earū, diuisionē fuis se inuentā, ob infirmitatē inge nñ scolariū. Et de hac diuisione p̄sens hic loc⁹ venit itelligēdus.

IVVAMEN vero eius ē pri mariū & c. Tangens hoc in loco Auer. vtilitatē libri Post. vñ om nino asserere, q̄ sit rerū omniū veritatē instituere q̄ vtilitas ē, principalis totius Logicæ. Op positū vñ voluisse cōmentator 1. Ph. 34. & c. 2. Met. 15. & c. 7. Me. 2. Nā si Logica est modus sciendi, nō at scia speculatiua fm Auer. nō vñ dici posse, Logicā, aut ali quā eius partē parere in nobis

veritatē Entiū. Id. n. propriū est earū facultatū, q̄ Theoriā faciūt qualis ē Philosophia naturalis, diuina, & Mathematica. Acce dit Logicā nō esse de rebus siue Entibus, sed de secūdis notioni b⁹. Accedit, q̄ Auer. dixit i hoc Proemio superius, demōnem hic cōsideratā ab Arist. nō eē ap plicatā huic aut illi enti, s; quid cōducens ad cōceptionē. Quod vero aliā Logicę vtilitatē tribue rit Auer. alibi, clarē id cōstat le gētib⁹. 1. ph. c. 35. vbi hēt, q̄ Logi ca vtimur i sciētjs dupl'r: vel p instro distinguēte verū ā falso, q̄ mod⁹ ē illi p̄prios: vel put acci pim⁹ declatā i ea, p dignitatib⁹ ad aliqd vel cōstruendū vel de struēdū. Postremo cum hac via sūt Ale. i Proemio li. Prio. Am monius i p̄fatiōe Prædicabiliū, & Prædicamētōrū, & Philopo n⁹ in Priorib⁹, Analiticis: q̄ oēs volūt, Logicā dici instm, nō p rē philosophicę, et p cōsequēs n erit scia speculatiua: rō horū est, qm speculatiue disciplinę consi derāt res solidas et q̄ p se sūt. **L** **M** Logica aut notiones et fabra animi. Nā subiectū sciarū, ē vera ac so lida res: q̄ aut i Logica tractant rerū sūt notiones. Cui opsoni ar ridet autoritas Aristot. 6. Me. ā principio. Quo in loco diuidēs sciam, eā tñ i actiua secat et cō tēplatiua: sub quib⁹ mēbris Lo gicā n cōtineri neq; enumerari, cui libet patere p̄t: et si Scotus & Antonius Andreas Logicā esse sciētū propriē dictā voluerint.

Solutio,

A

SOLVTIO.

AN logica scientia sit, vel ars, an facultas potius, & instrumentum hoc in loco non est considerandum, id enim latius, ac fusi⁹ alibi haberi potest. Quantum autem ad contradictionem pertinet, dicendum re vera ex Auer. fundamentis duplicem esse felicitatem hominis, actiuam & cōtemplatiuam, id enim voluit Arist. x. Ethic. licet contemplatiua beator sit vita actiua.

B

Cumq; felicitas hęc contemplatiua comparetur disciplinis & scientiis speculatiuis, vt Auer. testatur in proœmio Physic. hinc constat logicę vsum & vtilitatem esse, vt distinguamus verū a falso, ea ratione, vt veritas confirmetur, & falsum infirmetur. Ob id liber Poster. cum agat de demonstratione, ac definitione, quia sunt instrumenta omnium entium, (nam demonstratio ob accidentia inuenta est, vti definitio ob substantiam) constat hunc librum instituere veritatē

C

omnium entium, hoc est in omnibus docere verum a falso distinguere in ratione communi, singulis rebus applicabili. Vult itaque Auerro. hunc librum esse adeo vtilem, vt existimemus illum esse instrumentum felicitatis, non partem felicitatis. Ex quibus iam patet Contradictionis vim nullam esse. Non enim hic liber est rebus applicat⁹, sed potestate applicabilis omnibus entibus, Verum de ipsa hominis

felicitate, secūdum philosophiæ D
opiniōes, vide quę habet Auer. tertio de Anima commento 36. Et in libello de Felicitate. Item Arist. primo Ethic. cap. 6. & 8. Necnon x. Ethic. cap. 9. & 17.

VERVN tamen ordo ipsius &c. ordinem Auerr. tangens libri Poster. vult ipsum proxime sequi lib. Priorum. Rationes affert tres. quibus enititur adstruere librum Priorum antecedere. Prima est, quoniam ille liber de communi ratione syllogizandi E
pertractat, commune vero ordine doctrinę præcedit propriū.

Cæteras duas rationes omitto tanquam perspicuas: tum quoniam ab eodem Auer. expositę fuere in proœmio Physic. Circa primam rationem, dum iquit commune præcedere proprium, videtur apparēs contradictio, etenim primo physic. cōmento secundo, & tertio, videtur voluisse oppositam sententiam. Nam eo in loco vult cōposita ex elementis, quę species sunt specialissimę, notiora nobis esse, quam causę & p̄cipia cōmunia rerum naturalium. Idē quoque videtur voluisse primo poster. 12. quo in loco exponens verba Arist. in tex. quinto, secūdum veterem sectionem, quę dicunt, Priora & Notiora dupliciter testatur notius nobis esse minus v̄se, etenim nobis notior est hō, & lapis, & plāta, quā vel pri⁹ mū mouens, v̄l prima materia.

So

Contradictionum

6

SOLVITIO.

NON melaret, ad hanc contradictionem pertinere questionem illam, quæ dicitur de primo cognito. Quæ cū aliena sit prorsus ab hoc nostro instituto, iccirco transmittendi sunt studiosi ad procemium physici. Aristotelis. Verum quicquid voluerit Philoponus, tenens primum cognitum esse indiuiduū vagum: quicquid & D. Thomas, volēs magis vniuersale nobis esse notius, pro ipso Auer. dicere, non ab re voluisse in secundo, ac tertio commento primi physici, via doctrinæ notiores esse species ab elementis productas, quam causæ sint earum communes, cum species sensui peruiæ sint, causæ vero sensum ipsum lateant. Propterea iubebat naturalem procedere a speciebus ad ipsas causas, utiq; illa demonstratione, quæ a signo dicitur. At in explicandis rebus, ordine ipso utimur ex aduerso, ab vniuersalibus ad propria: qui ordo demonstratio non est, sed rerum dicendarum series. Quo modo videmus vniuersalem cognitionem antecire specialem. id enim voluit Arist. primo poste. tex. 3. vbi scribitur primum nos scire in vniuersali, postea in particulari. idem primo physici, rex. quarto. ex vniuersalibus, inquit in singularia ferri oportet. idem primo physici, 57. primū, inquit communia oportet contemplari, deinde propria. At idē ter-

tio physici, secundo: communia, inquit, præcedere propria. In quā sententiam venit Commentator, dicēs, ordine doctrinæ communia præcedere: nam via doctrinæ oppositum contingit. Hoc idem consonat vsui, quem Aristot. passim seruat in omnibus libris naturalis philosophiæ: nam primū de rebus communi quadam ratione differit, mox propria magis, & distincta. Ad hoc etiā videtur pertinere id, quod Latini expositores dicunt, minus vniuersale esse notius quam magis vniuersale in causando: ut homo notior est nobis quā prima materia: at magis vniuersale, quod in prædicando appellant, notius est specie: ut animal notius est homine, cum ipsum definiat, atque explicet. Quam distinctionem videtur voluisse Auer. primo poste. 11. tu vero diligenter hæc habebis in primo physici.

QVIDAM autem putauerunt, &c. Auer. dans ordinem lib. Poste. cum libro Topic. iudicat hūc omnino antecedere Topicā: damnatque Auicennā, qui libros Topicos iubebat esse constituendos, ac legendos antepositoria. Verum videtur manifestissima cōtradictio inter hūc locum, & in libello eiusdē Auer. de locis topicis, vbi ille asserit omnino librum de locis topicis esse ante posteriora legendū. Item videtur contradicere hic locus consuetudini Arist., qui & in

H

I

L

M

in

A in logicis & in physicis, de reb⁹ differēs, primum logice, ac probabiliter disputat, mox resolutione, ac demonstratiue.

SOLVTIO.

: DICENDVM Aristotelem, primum differere topice, mox per demonstrationes, vt veritatem facilius inquirat: nam & ipse primo Topi. cap. 2. testabatur dialecticas rationes viles esse p^{er} veri inquisitione. Dumq; hoc facit Arist. ex nobis notioribus procedit. Interdum Arist. post rationes necessarias, vtitur probabilibus, ac topicis argumentis, vt veritatem, vulgi opinione confirmet. Cum itaque uel altero, vel altero modo procedimus, id nihil habet affinitatis cū ordinandis libris. Itaque & si probabiles rationes antecedant demonstratiuas (quod tamen non est semper) quid prohibet, vt necessario liber posteriorum antecedit Topica? Nam in ordinandis, ac digerendis libris, ordine vumur apud Arist. compositiuo, qui fit a simplicioribus. Talis ordo profecto incipit in logicis a libro prædicamentorum & transit ad librum de Interpretatione, inde ab hac, componendo, ferimur ad librum de syllogismo, qui dicitur Priorū. Quo cum ventum est, iam cessat compositio hæc, quoniam tria sese nobis offerunt composita, nempe demonstratio, syllogismus topicus, atque Sophisticus: quorum trium par est, vt qui perfe-

ctior est, proxime subsequatur, **D** secundo loco, qui minus perfectus habetur, ac tandem qui cæterorum omnium est imperfectissimus. Itaq; libro Priorum absoluto, statim Posteriora aggreditur, deinde Topica, mox Elenchos. Ex quib⁹ colligitur aliud esse artificium, quo vtimur iⁿ explicandis singulis rebus: alium esse ordinem, qui in enumerandis, & coniungendis libris, seruari solet. Qui vero voluerit Auer. alibi librum de locis Topicis esse præeligendum, id non de **E** Topicis Aristotelis est audiendum: sed de suo libello ab Auer. edito, gratia cuiusdam facilioris doctrinæ, & in gratiam Tyronum tantum: quos decet, antequam in posteriora recipiantur quādam perbreuem assumere cognitionem de locis topicis, vt facilioribus assueti, discant ardua, ac difficilia magis. Verum in regulis docendis, oppositum accidit: nam regulæ Demonstratiuæ cum sint causa cognitionis regularum probabilium, debent **F** omnino anteire. Sed dices, si faciliora sunt causa cognitionis, eorum quæ difficiliora habentur, cum regulæ Topicæ faciliores sint omnino demonstratiuis, videtur omnino regulas Topicas antecedere. Soluit hoc in loco Auer. dicens: regulas potius demonstratiuas facere pro cognitione probabilium, non aut has pro illis. Ratio est, quoniam scientia definit **opi-**

Contradietionum

G opinionem, siquidem habet de-
finit priuationem non autem ē
diuerso. Itaq; cum regulæ po-
sterioristice, scientiam pariant,
opinionem vero probabiles, pa-
ter a posterioristicis esse incipie-
dum. Cum vero dicis, ea præ-
cedere, quæ faciliora sunt, id ve-
rum est via doctrinæ, nō autem
ordine, quo modo libri inter se
comparantur.

DICIMVS enim nos, q̄ opi-
nio sit scientia imperfecta, &c.
Ait Auer. Habitum definire pri-
Huationem, non autem contra.
Quoniam dicimus opinionem
esse scientiam imperfectam, nō
autem scientiam esse opinionē
perfectam¹. Hoc etenim in vfu
non est. nisi velimus vti defini-
tione, aut explicatione per trans-
lationem, quo modo poetæ lo-
quuntur. verum Aristoteli, docuit
in secundo Post. Translationes,
& Metaphoras euitandas omni-
no esse in scientiis. Ex quibus
videtur asserere Auer, quod de-
Ifinitiones non sunt dandæ vicis-
sim, ac mutuo. Oppositum vo-
luit expresse Commentator, in
Prædicabilibus, ca. de Specie,
super illis verbis, quod si genus
assignantes speciei meminimus
&c. Vbi & Porphyrius. & Auer.
volunt relatiua definiri mutuo,
hoc est reciproce: quod tamen
vitiosum non est, cum id circuli
non sit.

SOLVTIO.

SOLVITVR, verum esse
relatiua mutuo definiri: id enim

non negat Auerro. hoc in loco: **R**
sicq; opinio & scientia, vt sunt
habitus & priuatio, hoc est, vt
relatiua, inuicē definiri possunt.
Neque tamē hic est circulus, vt
habetur apud Auer. i paraphra-
si Met. vt vero absoluta quædam
sunt, inuicem non definiuntur.
Nam si vt absoluta definirētur,
iam metaphorica explicatione
exponerentur. idque pro absur-
do habet Auer. cum translatio-
nes, sermones sint poetici. Ad cu-
ius dicti explicationem pondera,
Auerroym intellexisse de il- **L**
lis translationibus, quæ per ana-
logiam, hoc est, proportionem
fiunt, de quibus Aristoteli, est locu-
tus i poetica, ibi enim exempla
illa afferebat, quæ omnino faci-
unt ad huius loci illustrationē:
nam dicimus phialam esse cly-
peum Bacchi, & clypeum dici-
mus esse phialam Mineræ.
Rursus dicimus mortem esse vi-
tæ occasum: & occasum mortē
diei. Addebat autem Aristoteli, ibi
& aliud exemplum: quod bre-
uitatis causa prætermittimus. **M**

HUIVS proportio ad reli-
quas quinque artes logicas, &c.
Sentit Auer. hoc in loco artes lo-
gicas esse sex: cum tamen in alijs
locis, eā, Singulari numero sem-
per expreſſerit. Nam in primis
verbis suę expositionis in Por-
phyrium, logicam esse dicit sciē-
tiam rationalem: quæ cum vna
sit, logicam vnicam esse, vñ dicē-
dum, simili numero eam expri-
mit, 1. phisicis, 35, & 2. Metaphysicis.

A

SOLVTIO.

STVDIOSISSIMVS Græcorum Auer. non ignorabat, logicam interdum rationalem dici facultatem, interdum sermocinalem. Cum itaque rationalis dicitur, hoc sibi propriū nomen tribuitur, atque ea ratioe distinguitur a cæteris facultatib⁹ omnibus, siue realibus, siue sermocinalibus. Quo modo eam singulari nomine in adductis locis appellat. At hoc in loco per ar-

B

tes logicas non rationales facultates, sed sermocinatrices intelligit: sic enim commune nomen est, Dialecticæ, Demonstratiuæ, Sophisticæ disciplinæ, Grammaticæ Rhetoricæ, atq; Poeticæ. Nam cum hæc, omnes sermone vtantur, logicæ omnes vocantur, nomine hoc communi. sunt autem sex, vt præcedens enumeratio colligit. Ad hoc pertinet illa communis diuisio disciplinarum: quæ dicit, disciplinas alias esse reales, alias rationales,

C

alias sermocinales. Nam per reales, Moralem philosophiam intelligūt, diuinam, naturalem, & Mathematicam. Per rationales, logicę partes siue methodos tres concipiunt, demonstratiuā, dialecticam, sophisticam. Per sermocinales, grammaticam adiungunt, rhetoricam, & poeticam. Hinc cōstat logicam esse vnam tantum in tres partes distributam. Item logicas esse sex, si huius nomen commune cum cæteris esse velimus. Finis.

CONT. I. SVPER I. TEXTV D

I. LIB. POST.

HABET Arist. in hoc text. Tex. 1.

Omnem doctrinam, & disciplinam discursiuam fieri ex præcognitione aliqua. oppositum videtur dicere omnino i text. 3. in illis verbis: quorūdam enim hoc modo disciplina est, & non per medium, extremum cognoscitur. vbi habetur singularia facere disciplinam, sed eam sensu, non discursu acquiri in nobis: quoniam singularia nouissime, & non ex præexistente cognitione innoscunt.

SOLVTIO.

DICEREM, sensum ipsum non per discursum cognoscere, sed immediate ferri in suum obiectum, nisi fuerit impeditus. vnde Themistius primo Post. cap. quinto, inquit, sensus iudicat niuem esse candidam, & hoc sine vllō medio discursiuo. Et est regula in primo Top. cap. 9. q. negātes sensum, pœna sensus sunt puniēdi. Rursus, qui dimittit sensum propter rationem, est infirmi intellectus. 8. Physic. 22. Attamen singularia, licet obiecta sensus sunt: possunt tamen ex ipsa syllogizari ex aliquo vniuersali præcognito: verum aliter quam per sensum cognoscantur. Etenim sensus iudicat, vt pluriū q̄ sint, discursus vero concludit aliquid dici, vel non dici de illis. iccirco lucidiss. Themist. in cap. 3. inquit, visus cognoscit hoc esse triangulum, at ipsum habere tres

Contradictionum

Tres, cognoscimus in illa præexistente propositione, cognitione vniuersali, quod omne triangulum habet tres. Hinc dicendum Aristotelem intelligere hoc in loco generatim, omnem doctrinam, &c. fieri ex præexistente cognitione, neque ob stare, singularia sensilia altera ex parte, non cognosci hoc modo: præferti quo ad si est. Cum vero dicebatur, disciplinam esse de singularibus rebus, id concedendum est, verum hæc disciplina non est discursiua, illa inquam, quæ hoc in loco vult Aristoteles.

CONT. II.

Tex. 1. HÆC propositio, omnis doctrina, &c. videtur solum hic continere instrumenta discursiua, hoc est syllogismus, inductio, nē, enthimema, exemplum, & disciplinas discursu, & ratiocinatione acquiras, non autem definitionem, quoniam nullum in hoc tex. exemplum habetur, de definitione. Oppositum licet legere primo Met. 4^s. vbi

L Arist. eandem scripsit propositionem, atque eam statim explicat exemplo demonstrationis, & definitionis.

SOLVTIO.

SCIRE debes, hanc propositionem, omnis doctrina, &c. accipi hic præsius, quam in primo met. 1^s. Hic enim limitata est, cū illa particula discursiua, siue ratiocinatrix, quæ græce est *διαλεκτική*: quæ & si transfertur ab Argyropilo, intellectiua, profe-

cto discursiua magis; ex græce **K** vocis proprietate vertenda est.

Accedit, quod Arist. esset diminutus, cum exempla quatuor proposuisset in text. de discursu, & nullum de definitione tradidisset: quod tamen erat agendum, immo præcipue, cum definitio sit obiectum intellectus, & cognitio intellectiua. Verum ut cunque legamus, sat est propositionem fuisse limitatam hoc in loco, quod tamen non fecit primo met. 4^s. ibi enim, inquit, omnem disciplinam fieri ex præcognitis: & ideo potuit tam de ipsa demonstratione, quàm de definitione exempla proponere. At hic volens eam tantum doctrinam, & disciplinam, quæ assertionem acquiritur, non potuit definitionem comprehendere. Etenim definitio conceptio quædam est & formatio, ut inquit Comment. in quælibet septimo, non autem dici potest assertio, siue verificatio: quoniam assertio, & verificatio sunt secunda, & tertia operatio intellectus, definitio vero est prima intellectus apprehensio, ut dicitur tertio de Anima. 26. & primo Post. tex. quinto, & vigesimo quinto. Ex quo patet quàm deuiarit a Scopo Alpharabius, volens sub hac propositione, omnis doctrina, &c. contineri definitionem, cum non viderit, eam Aristotelem scripsisse propter ratiocinationes, & disciplinas, quæ sola assertionem & discursu perficiuntur, ut exempla

Apla ipsa expresse testantur. Verum de hac re latius alibi diximus, illud vnu. sufficiat Aristoteli voluiss' hanc propositionem pressius hic, fusius vero in primo diuinæ philosoph. esse audiendam.

CONT. III.

X. I.

VIDETUR Aristotelis hic duo tantum colligere instrumenta, logico accommodata, syllogismum, & inductionem, cum etiam exemplū, & enthimema logica sint instrumenta. Nam et de illis egit in secundo priorum, & primo top. cap. 10. Præterea vult exemplum, & enthimema esse instrumenta oratoria: cum tamen in rhetoricis dicat, oratorem ēt syllogizare, & inducere.

SOLVTIO.

LOGICAM esse instrumentariam facultatem dixit Alexāder, & Auer. qui in Epit. logicis, expresse animaduertit omnia considerata a logico, esse instrumenta notificandi. Ob id dicimus, nil mirum esse si logic' considerat exemplum, inductionē, syllogismum, enthimema, definitionem, atque alia omnia, cū æque omnia notificent aliquod quæsitum, licet alia, atq; alia ratione. Cæteræ vero artes omnes specialia instrumenta capiunt, a logica, tanquam a communi forte omnium rationum: hisquē vtuntur, pro rata portione, sibi accommodatis. Hinc est, quod Arist. alijs in locis omnia instrumenta definit, atque

explicat, & præcipue in secūdo D. Priorum, at primo Top. ca. 10. duo tantum considerat instrumenta, dialectico familiaria, & sunt iductio, & syllogismus, nō vt habeat logicum nō posse alia considerare, sed vt ostendat, dialecticum vt duobus tantum.

Aliud enim est considerare aliquid, aliud re illa vt. Et hoc ipsum voluit hic, Qui vero dicebatur, oratorem vt syllogismo, atque inductione, hoc sane verissimum est, sed rarius contingit, quam in cæteris. Nam rhetor E. frequentius suis vtitur instrumentis, quæ sunt exemplum, & enthimema, ex secundo Rhetoric. ca. 21, & 23. raro admodum dialecticis. Dialecticus indē frequentius syllogizabit, & inductione vtetur, quā exemplo, aut enthimemate. Accedet q; inter hæc instrumenta cognatio quædam, & similitudo videtur. Nam vt Themist. inquit exemplum est truncata inductio, quæ admodum enthimema detruncatus syllogismus, esse dicitur.

CONT. IIII.

RHETOREM, dicit Arist. persuadere exemplis, & enthimematibus: sed longe aliter videtur in secundo Rhetoric. cap. primo dixisse. Quandoquidē inibi voluit oratorem persuadere, docendo, mouendo, & conciliando. Exempli autem, & enthimemata nihil videntur habere affinitatis, cum eo, quod est mouere & conciliare. Itaq; vel con-

Tex. 1.

Contradictionum

G contraditio erit, vel saltem trūcatus erit hoc in loco Aristot.

SOLVTIO.

DICEREM Aristotelē hoc in loco expressisse id quod principale est, & accessorium prætermisisse. Nam licet tres sint persuadendi viæ, quibus orator ad finem sibi constitutum properat, tamen via docendi apud Arist. perfectior est, & validior.

H Orator enim tūc maxime persuadere videtur cum docet. Docet autem argumētando. Argumentatur, vbi enthymemata, & exempla proponit. Hinc constat Aristotelem nō errasse, quāquam hic solum argumenta dicit ad persuasionem ducere: nā principem locum obtinent rationes, cætera autem sunt exornandi causa. Quod Aristot. indicabat exemplo Areopagitarū, qui vt omnem motum ab oratore dimouerent, statuerant, vt dicturus, obscuro aut velato in loco, loqueretur. Id constat primo Rhetor. cap. primo.

I

Cō. I.

CONT. V.

COMMENTATOR in commentoprimo quinque tantum videtur dicere esse artes logicas, cum sex esse illas voluerit in Proœmio.

SOLVTIO.

FORTE intellexit quinque alias artes, præter demonstratiuam de qua agit in hoc libro, & ita in vniuersum erūt sex. grammatica, rhetorica, poetica, sophistica, dialectica, & præsens, quæ

dē demōstratiua, quā supponebat. **L** Forte etiam nunc per atres, potuit intelligere istrumēta logica: Hęc enim omnia sunt ex præcognitis, & sunt, Enthymema, Exemplum, Inductio, Syllogismus in genere, & Demōstratio. Prior tamen Solutio magis placet.

CONT. VI.

VULT Auerrois hāc distinctionem disciplinarum, q̄ aliæ **Cō. I.** sint operariæ, aliæ sermocinales. Priores, inquit, experientia fieri, posteriores oratione, & sermone tractari. sed oppositum videtur voluisse alibi, & in hoc commento, vbi admittit, disciplinastrifariam dici, Reales, Sermocinales, & Rationales.

SOLVTIO.

ARTIVM, & disciplinarū multiplex est diuisio. Nam ex Aristotele omnis disciplina vel honesta est, vel fordida: secundū viam Platonis, vel honesta, vel fordida, vel media dicitur. Nā Medicina, Pictura, & similes, quæ Sordidæ apud Arist. sunt, **M** mediæ erunt apud Platonem. interdum diuiduntur per Actiuam & Factiuam, vt colligitur in 6. Ethic. cap. 2, 3, 4. Aliquando diuiduntur in Realem, & Rationalem, & Sermocinalē, quæ diuisio est, ex obiectis consideratis. Nam philosophia dicitur tota realis, quia de rebus contemplatur. Grammatica Sermocinalis est, quoniam sermo eius materia est. Logica est Rationalis, qm̄

A quoniam entia rationis iquirat. Demum ad Auerroym dicendum, hoc in loco voluisse primam illam Aristotelis diuisionem, quæ diuidit artes in duo genera, in honestas, quæ sermone docentis acquiruntur, & operarias, quæ mechanicæ, & sordidæ nuncupantur.

CONT. VII.

Cō. 1. **I**N eodem commento vult Auer. sub hac propositione: omnis doctrina, &c. non comprehendit artes operarias, & mechanicas: quoniam vult illas non syllogizare, oppositum habet tertio de Anima. 48. 49. Nam intellectus practicus hoc differt a speculativo, quod Spec. utitur omnibus propositionibus vniuersalibus: practicus vero particulari sub vniuersali.

SOLVTIO.

C **D**ICENDVM syllogismum & id genus esse necessaria, pro docendis disciplinis intellectuales, non autem pro mechanicis artibus. Neque hoc in loco negat Auerrois, operarios posse discurre & ratiocinari, sed hoc illis non esse necessarium, ut habeat, artes fabriles posse addisci sine vlla præexistente cognitione. Quod an verum sit, nec ne, vide in questionibus ordinarijs nostris.

CONT. VIII.

Cō. 1. **D**ICIT Auer. sub illa propositione, omnis doctrina, &c. non comprehendit assertionem, & conceptionem, siue ut alij trans-

ferunt, cognitionem agentem assertionem, & conceptionem: sed ait principalem scopum esse Aristotelis hic tantum velle cognitionem agentem assertionem, deinde etiam dirigentem assertionem, & conceptionem. Ex quibus verbis patet quædam levis contradictio.

SOLVTIO.

MEVVM non est consilium opiniones aliorum omnes hic recensere: quando hæc in infinitum ducantur. itaque, ut Commentatoris ingenium, & iudicium pateat magis, dicimus ex his, quæ habentur hic & in Epit. logicis in principio, quatuor esse cognitiones: alia enim est agens assertionem, & hæc est cognitio complexa præmissarum, siue antecedentium, quæ ante conclusionem habetur, & a qua tota conclusionis probandæ assertio pendet, secunda est, agens conceptionem: & hæc est formatio intellectus, qua mens colligit totam rei essentiam sub definitione. Tertia cognitio est dirigens assertionem, quæ est simplex, & incomplexa notitia eorum ex quibus fit discursus: ut est terminorum, v.g. apprehensio, quibus syllogismus constituitur. quarta cognitio est, dirigens conceptionem, hoc est simplex cognitio paruum definitionis, quæ sunt generis, & differentie. Vult itaque Auer. sub illa Arist. enunciatione, dicente, omnem disciplinam fieri ex præcognitis, contineri principalem cognitionem agentem discursum, **Cont. Tom. F fi**

Contradictionum

G siue assertionem, nō autem agē-
tem conceptionem, quoniam si
conceptio est, tota definitionis
cognitio, hæc faciet æquiuocam
Aristot. enunciationem, vt ipse
Auerrois deducit aduersus Al-
pharabium: & tu quære argu-
menta in commento. Addit
postea, ad eandem enunciatio-
nem posse referri cognitionem
dirigentem assertionem, & con-
ceptionem, quoniam hæc cogni-
tiones cum simplices sint, pos-
sunt ex eo, qđ præcognoscuntur
ante composita, quodammodo
sub intentione Aristotelis conti-
neri: sed quod primum volum⁹
hic est cognitio agens assertio-
nem, & discursum. Contradi-
ctio itaq; nulla, dum inquit vel-
le cognitionem dirigentem con-
ceptionem, nō autem ipsam a-
gentem cognitionem. Vtrum
autem definitio, siue conceptio
possit vriuocē, vna cum assertio-
ne, siue discursu hic contineri, id
habes diligentius in lectionibus
ordinarijs nostris. Hæc hæc ten⁹.

CONT. IX.

Cō. 1. **I** OQVENS de partibus de-
finitionis vult Auer. interdum
eas esse ex se notas, interdum syl-
logismo notificari. oppositum
videtur uoluisse 2. post. a cō. 11.
vsq; ad 42. & in quæsito primo
vbi definitionē inquit, nō posse
demōstrari, & idem intelligit de
partib⁹ definitiōis. Nā & ad hoc
est illa rō, si partes definitiōis ex-
plicant distincte, id qđ definitū
dicit con fute, vñ illas esse notas:

notū aut nō cōcludit, sed igno-
tū, vt dicit Cōmen. 2. post. cō. 1.

SOLVITIO.

DEFINITIO, vt definitio
semper significat aliquod notū.
hæc. n. cum a Græcis dicatur *ἁπλοῦς*
hoc est, terminus, ob id quod rē
terminat, finit, & explicat, neces-
se est, vt sic accepta sit res perspi-
cua, & manifesta. idem quoque
dici debet de partibus definitio-
nis. Ad hoc pertinet id, quod ha-
bet Arist. 1. physic. 5. vbi inquit,
definitionem distinguere nomē,
hoc est definitum. Cū hoc stat,
interdum definitionem, & eius
partes, quæ sita seorsum fieri, nō
vt definitio est, neq; vt partes de-
finitionis sunt, sed vt problema-
ta sunt, per se constantia, in quo
casu, si definitio fuerit ex mate-
ria, poterit hæc demonstrari, per
aliud genus definitionis quate-
nus hæc definitio est causa illi⁹,
quod notat Auer. in 8. quæsito,
& 2. post. commento. 37. 38. 42.
Partes vero definitionis si non
per demonstrationem concludi
possunt, syllogismo tamen con-
cludentur, seruata tamē eadem
ratione, vt de ipsa definitione.
Et hoc voluit Auer. in hoc loco.
Sed pondera, qđ definitio multi-
plex est. Quædam est suapte na-
tura manifesta, qualis præsertim
est formalis. Nam forma est pri-
cipium, vt res sit, & intelligendi
5. met. 20. Secundo loco est fina-
lis: nam finis forma quædam est
& perfectio 2. phy. sequitur defi-
nitio, quæ ab efficiente ducitur:
hæc

A hæc enim aliquādo formæ coe-
xistit, vt scribit Auerr. i. poster.
commento 35. nam terræ inter-
uentus causa est, faciens scire e-
clipsim. Alia & vltimo loco est
definitio per materiam, quæ ob
latentem sui cognitionem cre-
berrime concluditur, vt notat
Themist. super tex. 22. i. poster.
Animaduerte tamen, qd defini-
tio hæc, quæ concluditur, si vt
definitio concludatur dialectice
dicitur conclusa: ex secundo po-
ste. text. 8. & commento. 38. cui
arridet D. Thomas in expositio-
ne tex. 5. primi Poste. si vero fue-
rit ignota, & tanquam quæsitū
concludatur, id potest fieri per
demonstrationem simpliciter:
nam definitio alia est principiū,
alia conclusio, alia solo situ diffe-
rens a demonstratione. Exēpla
sunt secundo Poster. text. 10. &
apud Auerr. in 8. quæsitio. Quan-
tum autem pertinet ad id, quod
vult hoc in loco Commentator
de definitione nota, & ignota,
C diligenter cōsidera. Nam inquit
definitionem fieri manifestam,
vel quando partes eius ex se no-
tæ sunt, vel syllogismo. Quod si
habito syllogismo partium, ad-
huc definitio erit subobscura,
tunc diuisione, & compositione
leuiter confirmabitur: hoc est in
strumento minoris fidei. Si ve-
ro definitum fuerit notū, & defi-
nitio ignota ex sui natura, iam,
inquit, demonstratione conclu-
di poterit. Ex quibus habes, qd
definitio potest per demonstra-

tionem concludi. item qd par-
tes definitionis non possunt ip-
sam asserere definitionem esse:
nam hæc concipiunt tantum, &
nihil asserunt. Tu vero hæc ani-
mo reconde, quoniam ad plu-
rimos vsus tibi suppetere po-
terunt.

CONT. X.

EXPONENS Auerr. verba Cō. i.
illa in textu primo, & aliarum
vnaquæque artium. per artes;
inquit, non esse intelligendas ar-
tes mechanicas, vt voluit The-
mist. sed artes theoricæ, quod
E alij vertunt, contemplatiuas.
Oppositū videtur voluisse Ari-
sto. & Auerr. sexto Ethic. cap. 4.
& 6. Nam Theorica est contra-
ria Arti. Hæc enim est habitus
recta ratione factiuus, illa habi-
tus demonstratiuus. itaq; male
videtur hic iunxisse duo contra-
ria simul.

SOLVTIO.

NOMEN Artis, si proprie ad-
cipiatur, factiuum habitum di-
cit ex sexto Ethic. At si id si-
gnificatione communi suma-
tur, & habitus factiuos deno-
rat, & speculatiuos. Nam & phi-
losophia dicitur, ars, vel nomi-
ne communi, cum proprie sit
scientia: vel quia est ars honesta
& liberalis.

CONT. XI.

ARIST. diuidens præcogni-
ta vult, de dignitate præcogno-
sci tantum Quod: cæterum op-
positum voluit, in text. quinto,
Tex. 2.
F ij 1 bi

Contradictionum

G vbi ait, de dignitatibus loquens
& principijs hæc esse præcogni-
ta, non solum in intelligēdo, sed
& in cognoscendo q̄ sunt. Ex
quibus constat de principijs præ-
cognosci quid, & quod.

SOLVTIO.

PHILOPONVS ibi asserit,
verū esse, dignitates dupliciter
præcognosci, sed hoc in loco Ari-
sto. alteram prætermisit præco-
gnitionem, tanquam subintelli-
gendam. At hæc solutio, non
excusat, sed inculcat. Aristoteles
H enim in Proemio non tenetur,
quæ necessaria sunt, prætermi-
tere. Latini aliter. Dicunt illud
quid, quod de dignitatibus ha-
betur, non esse illarum vti digni-
tates sunt, & complexa. Etenim
septimo met. 19. complexū non
definitur. Est itaque quid par-
tium, hoc est subiecti, & prædi-
cati, ex quibus cōstat dignitas.
Vt verbi gratia, qui cognoscit to-
tum esse maius sua parte, cogno-
scit prius, quid totum, & quid
fit pars. Itaque dicendum in se-
I cundo hoc tex. fuisse expressam
eam tantum cognitionem, quæ
propria est dignitatum, vt com-
plexa quædam sunt: in quinto
vero, vtrique exprimitur noti-
tia: & quæ dignitatibus accidit,
vt complexæ sunt, & hæc est
præcognitio quod: & quæ
incomplexis earum
partibus contin-
git, hoc est,
quid,

CONT. XII.

PRÆCOGNITIONES du-
as facit Arist. Quid, & Quod.
cum quatuor eē omnino videā-
tur. Nam 2. Post. tex. 1. addit, Si
est, & propter quid.

SOLVTIO.

DICEREM aliud esse præ-
cognitiones, aliud quæstiones.
Præcognitiones in disciplinis tra-
dendis duæ sufficiunt, Quid, &
Quod. Prima est quæstionum.
Secunda dignitatum. Tertia po-
stea, quæ dicitur, quid & quod,
est Subiecti. At quæstiones
sunt quatuor, quoniam vel que-
rimus simplicem rei existentiam,
& quæstio an sit dicitur. Vel
quæritur rei definitio, & hæc
vocatur quid est. Vel quæritur
prædicati in subiecto consisten-
tia, & est, quod. Vel causa cur
prædicatum hæreat, vel nō hæ-
reat subiecto, & dicitur, propter
quid sit. Hic itaq; Arist. præ-
cognitiones disciplinarum distin-
git: ibi quæstiones scibilium re-
rum enumerat.

CONT. XIII.

VULT, non longe a princi-
pio huius commenti Auer. defi-
nitionem nominis, migrare in-
terdum in definitionem rei. In-
ditio sunt (inquit) mathematicæ
definitiones: quæ cum definiāt
circulum, quadratum, &c. no-
minum sunt definitiones, & ta-
men mox in definitiones rei cō-
uertuntur. oppositum secundo
Poster. commento, 4.:

A SOLVTIO.

DICERET Auerrois definitionem nominis ire in definitionem rei in mathematicis, ob earum simplicitatem. Caterum in alijs, differunt, in quibus diuersas possumus asserre definitiones ac descriptiones, ex varijs eorum accidentibus, proprietatibusve.

CONT. XIII.

Cō. 2. IN fine commenti videtur asserere, Quid est, antecedere, si est. Oppositum dixit vnā cum **B** Arist. secundo Poste. tex. commenti.

SOLVTIO.

LOQVITVR in non entibus: vt Vacuum, Infinitum. &c. de his enim possum⁹ scire, quid sint, & ignorare an sint. At in 2. Post. regula est de his, quæ sunt in rerum natura.

CONT. XV.

Tex. 3. COGNITIO simpliciter, & cognitio vniuersalis hic habetur contrariæ. Oppositum videtur infra in tex. 14. vbi pro eadē cognitione habendæ sunt.

SOLVTIO.

VNIERSALE æquiuocum est. Aliquando cognitio est, communis potētialis, & cōfusa, & contraria est cognitioni simpliciter, quo modo hic loquitur Aristote. dicens posse esse, vt quid sit nobis cognitum vniuersaliter, quod prorsus ignoratur simpliciter. Interdum cognitio vniuersalis ea dicitur, quæ de omni est, per se, & vt ipsa: quo

modo vniuersale, & simpliciter. Idem sunt. Hoc modo infra loquitur tex. 14.

CONT. XVI.

DEFINIENS Arist. scire, **Tex. v.** rem inquit, dicitur esse cognoscere per sui causam, oppositum primo physic. primo, videtur dixisse, vbi scientiam, inquit, non per causam fieri, sed per causas, & Principia, vsque ad Elementa. Item Scientiam fieri per plures causas voluit secundo. physic. 27. & secundo Posterio, textu 11.

SOLVTIO.

DICENDVM voluisse hoc in loco Arist. Scientiam per demonstrationem simpliciter, & est illa, quæ metrum, & mensura est aliarum scientiarum. Hæc enim scopus est Aristote. in hoc textu, vnde Auer. commento septimo animaduertit, hanc scientiam sibi Aristotelem hoc in loco proponere. Cui assentit The mist. cap. 4. volens hic designari scientiam potissimam, quæ dat nobis de re, vt sit, & quamobrem sit. Idem videtur voluisse D. Thomas, & Philopon⁹: quod maxime patet ex illo verbo in tex. simpliciter. Nam si Demonstratio est quoddā Analogum, vt dicit Auer. primo Poster. 95. & in 8. quæ sit: æquum est, vt definitio data de scire, primum concernat analogatum: & sic de demonstrationis simpliciter effectus erit: licet hæc definitio data hoc in loco possit, & secundario

F iij con-

Contradictionūm

concernere, demonstrationem
causae tantum. quibus constitu-
tis, dicendum, Aristotelem. hic
voluisse eam scientiam, quae ex
perfectissimo genere causae ac-
quiritur: at in physicis de com-
pleta, atque totali (ut vocant)
scientia rerum naturalium intel-
ligit. Nam cum naturalia a plu-
ribus causis fiant, possunt sciri
per quatuor causas: sed una illa
erit summe perfecta, atque
exquisita tantum: & est illa quae
vult hoc in loco. Possumus &
illud dicere, hic voluisse scien-
tiam, quae omnibus disciplinis
competere potest. Hec enim est,
quae fit per causam, nam Mathe-
maticus, Diuinus, & Naturalis
per causam contemplantur. Quod
si in plurali numero loqueretur,
non comprehenderet Mathema-
ticum, qui sola forma vitur: ut
dicitur ab Auerro in proemio
Physic. & est ratio. Nam cum
Mathematicus abstrahat a ma-
teria, abstrahit a motu: motu
dempto, tollitur efficiens tan-
quam id, unde motus: ablato ef-
ficiente tollitur finis, cum omne
agens agat propter finem secun-
do physici in fine. Verum autem
ad perfectam scientiam rei natu-
ralis requirantur quatuor cau-
sae, & ad exquisitam cognitionem
rei diuinae, tres inducantur, de
hoc satis abunde alibi dicendum
venit. Item, an inter omnes cau-
sas, ea perfectiorem generet scien-
tiam, quae a forma assumitur,
an ab alijs causis, id suo loco pa-

tebit. Sufficiet tamen in praesentia dixisse, Auerroym velle
illam causam maxime facere sci-
re, quae maxime dat nobis pro-
pter quid. Haec autem est, quae
formalis dicitur: nam forma est
principium, quo res est, & co-
gnoscitur 9. met. 20. At demon-
stratio simpliciter vult medium,
qui sit causa ut res sit, & nostrae
scientiae, quod Auer. dicit pri-
mo poste. 8. Forma enim est,
quae constituit primum modum
dicendi per se, qui tantopere ne-
cessarius est demonstranti sim-
pliciter primo poste. commen-
to. 30. 31. 34. 35. Forma est, tota
rei essentia, cum itaque scientia
sit adaequatio rei ad intellectum
patet veram scientiam esse per
formam. Item forma est, quae
dat quid substantiarum, & pro-
pter quid accidentium, hoc au-
tem volumus pro medio in de-
monstratione, & pro principio
scientiae, primo de Anima tex.
commenti. 11. Materia ob sui
latentem potentiam, non po-
test esse principium scientiae: nam
actus mouet intellectum, non
potentia 9. met. 20. Efficiens,
& Finis cum causae sint extra rem,
quantum modum dicendi per
se constituent, qui utilis non est
ad demonstrandum simpliciter,
ut colligitur ex Aristotele primo
poste. tex. 10. & propter Auer-
ro. primo huius commentio. 4.
iudicat efficientem, & Finem co-
stituire demonstrationes signi,
aut causae tantum, itaque for-
ma

Ama erit sciendi principium.

Quod si Auerr. utatur demonstratione illa de Eclipsi, & terræ interuentu, quæ per efficientem causam fit, pro simpliciter demonstratione, ut constat primo poste. 35. & in 8. quæsito, dicendum, quod hoc facit, ob latentem formam Eclipsis, cuius vice, interuentum terræ accipimus: quocirca hanc, ibi vocat causam coexistētē: hoc est, quæ loco formæ existit. Verum an hæc causa sit Prædicati, vel subiecti in demonstratione, nunc dicendum non est. id enim paulo infra constabit.

CONT. XVII.

Tex. 5. DEFINIENS Aristot. Scire, longe aliter videtur ipsum de finire, quam fecerit in 6. Ethic. cap. 4. & 6. Ibi enim scientiam dicit esse habitum demonstratiuum, hic aliter.

SOLVITIO.

C DICENDUM in hoc text. datas fuisse duas definitiones, altera ē: Scire est rē per causam cognoscere. alia est: Scire est rem cognoscere per demonstrationem. Quæ secunda, est eadem cum illa in 6. Ethic. aut parum differens, vtraque enim per efficientem causam tradita est. quoniam demonstratio efficiēs causa est sciētiæ.

CONT. XVIII.

Tex. 5. DISTINGVENS Aristot. verba illa, Priora & notiora, videtur asserere, res maxime vniuersales naturæ priores esse, &

notiores, nobis vero posteriores, atque ignotiores. Contra quæ singularia sunt, & sensibus proxima. Oppositum licet videre, primo physic. text. 4. ubi vult ab vniuersalibus esse procedendum, tanquam a notioribus. Et hæc est contradictio illustis, & magni nominis.

SOLVITIO.

ET si, hæc contradictio videtur reuocare in dubium, quid sit nobis primum cognitum, cognitione prima in nobis, & confusa, an magis, an minus vniuersale: cumque illud nō ignorem, quot sint in hac re opiniones illustrium hominum D. Thomæ præsertim, Philoponi, Scoti, & Auerrois: tamen cum hæc sit quæstio naturalis, non logica, a me consule prætermittetur. Quantum autem ad ipsam pertinet contradictionem tollendam, sciendum Aristotelem (ut ait Auer. commento 12.) hic voluisse vniuersale, quod est causa multorum, id passim vocat vniuersale i causando, ut Deus, Materia, & intellectus humanus. Hæc enim sunt vniuersales causæ multorū, non vñ prædicatā de multis: quæ cū sint abstracta, vel sensum fugiant, ob id ignota nobis sunt, qm̄ omnis nostra cognitio oritur a sensu: circo hoc in loco Aristote. vult ea esse naturæ cognita, & perspecta. At Aristote. in proœmio physic. de vniuersali intelligit, quod prædicatur de multis, quodque

F iij nobis

Contradictiouum

G nobis notius est, cum totū quodam sit indistinctum, & prius nobis occurrens. Nam primū cognoscimus animal, deinde hominem. Item primo Poste. tex. 3. primum cognoscimus vniuersaliter, postea in particulari. Et primo phyli. 27. primum speculamur communia, deinde propria. Quod etiam habetur tertio Phylis, commento. 2. Quod autem hoc voluerit Aristot. in physicis, id patet facillime. Cū enim in primo textu Intentionem suam adduxerit, esse in philosophia naturali agere primū de causis, in tertio assignat viam inueniendarum causarum, quæ est, a confusis, hoc est a speciebus transmutabilibus. Mox in quarto tex. volens ordinem doctrinæ afferre de eisdem principijs, & causis, dicit, hūc ordinem esse a communibus, & vniuersalibus. Nam agens de motu, & mouēte, & Materia, primum ea speculatur communi quadam cognitione, mox ad motum eternum, & primam materiam descendit, qui ordo demonstrationis species nō est, quemadmodum erat processus ille in secundo, & tertio tex. explicat. Et hæc quoad illius contradictionis solutionem, dicta nobis sufficiant.

CONT. XIX.

Tex. 5. **S**EPARANS Aristot. principia immediata inter se, vult alia esse dignitates, alia positiones. Positiones deinde diuidit, in Suppositiones, & Definitiones, qua-

rum differentiam explicans, inquit, definitionem nihil asserere vel negare, suppositionem vero id facere. Ex quo colligitur, de finitionem nō esse affirmatiuā, neque negatiuā. Oppositū habes primo poste. tex. 31. & secundo poste. tex. secundo. vbi scribitur hæc regula, definitio semper est vltis, & affirmatiua.

SOLVTIO.

SVNT qui dicant definitionem cōcipi posse dupliciter, vel actu, vel potentia. Actū non est propositio, sed potentia. nam si dixeris animal rationale mortale, hic sermo definitio actu est, non est autem propositio, quoniam sine verbo profertur: & iccirco affirmatio non est, neque negatio. Potentia vero est propositio, quoniam si dixeris, homo est animal rationale mortale, iam afirmando definis. Ex quibus colligunt, definitionem in actu esse incomplexum, potentia complexum: indeq; habetur solutio propositæ difficultatis. **M** Aliter vero dicere possumus, cū Auerroe, hic, & in Epit. logicis, vbi sermo est de definitione, definitionem proprie esse cōpositionem clausulæ, & nexus suarū partium. Etenim definitio oīs ex gñe, & dñia, vel dñjs perficitur: quæ cum simul iunguntur definitiuā coniunctionē efficiūt, quæ vim afirmandi, & negandi nō obtinet. Hinc efficiūt, vt de finitio p se, & simplt sumpta, in cōplexū sit, Cum vero pter hæc com

A compositionem, etiā enuncia-
tionis formam acquirit, iam cū
verbo & definito exprimitur:
fitq; propositio: Sed hoc est illi
alienum & per accidens: effici-
turq; definitio complexū. Hoc
totum etiā videtur colligi pos-
se ex his quæ habet Arist. in lib.
Periherm. Sectione prima. vbi
in cap. de oratione, mentionem
facit de ipsa ratione, hoc est de
definitione. Hinc tollitur contra-
dictio: quā vidit Lucidiss. The-
mist. & non soluit: vt licet vide-
B re apud ipsum. 1. Post. cap. 5.

CONT. XX.

Tex. v. REOVLIA est hoc in loco sa-
tis cognita, pp̄ qđ vnumqđq;
tale, & illud magis. Longe ta-
men aliter videtur eam expres-
sisse in. 2. Metaph. 4. cum ait, il-
lud magis tale est, ppter quod
cæteris inest vniuocatio.

SOLVTIO.

IDEM sensus est, alio atque
alio dicendi modo. Tu tamē ani-
maduerte hāc regulam semper
C intelligendam esse, de causa &
effectu participantibus eadem
dispositione seorsum, quæ tamē
dispos̄ accipiat magis vel min⁹.
Per vniuocationem aut̄ intel-
lexit dispositionem à causa com-
municatam effectui. Hinc deci-
piuntur qui regulā aiunt in so-
lis analogis contineri, eum & in
vniuocis deē magis vel minus:
nam magis albus homo, vel mi-
nus albus homo non euariant
vniuocam rationem.

CONT. XXI.

D

VULT omnino principia **Tex. v.**
esse magis scita, quam conclu-
siones. Oppositum videtur vo-
luisse in tex. 6. dum inquit scien-
tiam esse tm̄ conclusionis, intel-
lectum vero principiorum.

SOLVTIO.

HIC scientiā analogicæ ac-
cipit, ibi vniuoce. Nam scientia
principiorum melior dicitur di-
spositio quā scire, qm̄ act⁹ est
nobilioris animę facultatis, hoc
est mentis & intellectus. Cōclu-
sionis autem cognitio, actus est **E**
rationis & discursus. Hinc est,
vt vniuoce & simpliciter scien-
tia sit tantum conclusionis non
principiorum, cui assentit Sco-
tus in quæstionibus huius libri,
& Them. At rōne analoga, scien-
tia de principijs non modo dici-
tur, sed & magis. Tu vero, si vis
hunc sciendi modum de digni-
tibus diligentius perpendere,
vide grauisimam digressionē
Roberti Lynconiensis, qui totū
hoc plene & copiose dilucidat,
vide &. 2. Poste. tex. vltimo. **F**

CONT. XXII.

Cō. 7.

HABET Auer. demonstra-
tionem simpliciter esse primo
intentam ab Arist. in his libris.
Oppositum in procemio, cum
dixerat intētionem esse omnes
species demonstrationis.

SOLVTIO.

SCOPVS siue intentio po-
test esse generalis & p̄cipalis.
Generalis ī hoc libro est, omnes
species demonstrationis recen-
sere:

Contradictionum

G fere: specialis est demonstratio simpliciter. Priorem scopum tetigit in proœmio, alium verohic, & in.8.quæſiro.

CONT. XXIII.

Cõ.7. Dicit, demonstrationem quia excludi prorsus à definitione scire, qm̃ hæc non sit percām ob quam res est. Oppositū est 1. Poste. c. 97. vbi ait, nomen demonstratiōis licet diuidatur in simpliciter, ppter quid, & q̃a, & hæ species licet distinguantur vt magis vel minus perfectæ, non tamen à genere demonstratiōis excluduntur. Quæ certe pugnare videntur summo pere, cum hoc quod modo dicif.

SOLVTIO.

SVM affuetus dicere, demonstratiōem apud Auerr. accipi interdum communiter, interdum proprie. Communiter est syllogismus necessarius, p quā rationem distinguitur à syllogismo Topico & Sophistico.

I Quo modo demonstratiō quia, est demonstratiō: & hoc latuit Auicennam vt patet in. c. 94. huius libri: qui simpliciter existimauit, hanc nō esse vllo modo demonstratiōem. Propriè demonstratiō & syllogismus constans assumptionibus veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus & causis. Sicq; dem̃o signi erit demonstratiō. Auerr. itaq; hoc in loco eam propriè, alibi communiter intelligit.

CONT. XXIII.

K

VLT, Auerr. quod syllogismus demonstratiuus distinguitur à Topico ex hoc, qd demonstratiuus est verus: aut verax, vt alij transferunt. Oppositum voluit Aristotel. 1. Poster. tex. 16. & Auerr. ibidem. Nam & Topicus est, qui veritatem considerat.

SOLVTIO.

VERITAS alia cōstans est, & per se veritas, & hæc obiectum est demonstratiōis. Alia popularis est, et vulgi opinionioni accommodata, quam diuulgatam transfert interpres primus Auerroys: & hæc Topici minus est. De priore autem hoc in loco intelligit commentator. De secūda in tex. 16. Hæc. n. est veritas probabilis. Probabile autem definitur ab Arist. in primo Topic. cap. 8. quod videtur omnibus & c. videri verò est secundum aliorum opinionem. Quod autem demonstratē velint impermutabilem veritatē vide Arist. in calce tex. quinti, huius primi lib.

CONT. XXV.

Cõ.8.

TRES demonstratiōis species distinguēs Auerr. hic, dicit, causa demonstratiōem simpliciter ingrediens est, quæ rē constituit, & scientiam parit. Causa demonstratiōis propter qd, est causa rei non scientiæ. Causa demonstratiōis signi, & scientiæ causa, non rei. Et dat exempla, quæ tu percurrere poteris.

At

A At longe aliter visus est Arist. & Auer. explicare demonstrationem signi. Nam in tex. 30. huius primi, & in cō. 97. Habetur demonstrationē quia, fieri quatuor modis. Prima species est ab effectu conuertibili. Secunda ab effectu non conuertibili. Tertia à causa mediata. Quarta à causa remota. Quo stante, inde efficitur, aliquando demonstrationē quia fieri per causam rei, nō semper per causam scientiæ in nobis tantum.

B

SOLVTIO.

CAUSAE quę mediatae sunt & remotae, verae causae nō sunt appellandae, & ob id scientiam pariunt in nobis imperfectam coniecturalem: quocirca hę cū effectibus ordinantur. Quod si quis harum demonstrationum exēpla habere velit, legat tex. 30. apud Arist. & Auer. quāsitum de medio. ibi, n. hæc latius

C & diligentius constabunt.

CONT. XXVI.

Cō. 10.

HABET Auer. in hoc comment. distinctionē iam satis notam omnibus. Quod demonstratio duplex est. Quædā simplex, quę vnico syllogismo absoluitur: quædam composita, quę prosyllogizat aut vtranq; aut alteram premissarum. Hęc enim à Græcis demonstrationes dicuntur, quę dant siue Thorema, siue Problema. Latini simplicem & compositam

appellant, Vult itaque Auer. D illam esse demonstrationem simpliciter & summè perfectam, quæ vnico syllogismo absoluitur: quæ vero pluribus, & quiuoce inquit est demonstratio. Oppositum videtur voluisse. Topicor. cap. primo: vbi definiens Aristot. & Auer. demonstrationem, dicunt eam esse syllogismum ex veris, & primis, aut ex his, quæ per vera & prima fidem sumpserunt. Quibus verbis tam mediatam quā immediatam demonstrationē videtur colligere sub eadem definitione, & sic vniuoce.

E

SOLVTIO.

SCIENDVM Auer. in Topicis accepisse demonstrationē cōmuni significatione, pro syllogismo ex necessarijs: id enim sufficit eo in loco, vt illa distinguat à cæteris syllogismis. Hic vero prescius accipit demonstrationem, pro syllogismo ex veris, immediatis &c.

F

CONT. XXVII.

VULT in hoc comē. quodd singularia non sint comparanda vniuersalibus: quoniam hanc comparisonem neq; sensus iudicat neq; intellectus. Nam intellectus concipit solum vniuersalia, sensus vero tantum vniuersalia. Oppositum habes. 7. Met. 10. vbi singularia inquit esse notiora vniuersalibus.

Cō. 12.

Solutio.

Contradictionum

G SOLVITIO.

SCIENDUM qđ singularia esse notiora pōt accipi bifariā, vel quod sint nobis cognita per sensum priusquam vniuersalia per intellectū, & hoc est necessarium, si nostra cognitio pēdet a sensu, vt scribitur. 1. & 3. de Aīa, & in lib. de Sensu & Sensili, nec non. 1. Post. te. 33. quomō loquitur Auer. in. 7. Me. 10. aliter possumus imaginari, singularia eē notiora rebus vřibus, ita vt hāc comparationē faciat inter vtrūque anima nostra, et tunc audit Auer. pro impossibili: quoniam omnia comparata tenentur cōuenire, & ab vno iudicari. At sensus nō iudicat nisi singulare; & intellectus vře ex. 3. de Aīa.

CONT. XXVIII.

Cō. 14. POSITIO inquit continet assertionem, & conceptionem hoc est, Positio continet suppositionem & definitionem. oppositum videtur voluisse in com. 1. vbi ait, hęc duo non posse cōuenire vniuocē.

I SOLVITIO.

IBI fat exposuimus cur definitio & assertio non possint vniuocē simul conuenire. Hoc vero in loco, alterum accipit p se, & est suppositio, alterum ex accidente, & est definitio. Nam cum hoc illo loco, exponat verba illa in te. 5. vbi Arist. diuidit Positionem in suppositionem & definitionem, vult qđ definitio nō per se sit species positionis, sed p accidens: hoc est, quatenus de-

finitio est complexum, quod illi cōtingit non vt definitio est, nam sic simplex est & incōplexum, sed vt efficitur secūda animę operario, quę dicitur compositio & diuisio.

CONT. XXIX.

VULT nondum constare in hac scientia, vtrum ambę pmissę sint notiores cōclusionē. oppositum voluit supra. cō. 10. vbi voluit demonstrationē equuocē dici, qđ nō habuerit vtrāq; pmissam immediatam.

Cō. 15.

SOLVITIO.

L

FORTE hoc in loco indicat Auer. non constare, an pmissę sint ambę immediatę, ex eo quod nondum explicatum est, illas esse de omni, per se & primas, quod venit probandum in sequentibus. Quod si superius dixit hoc ipsum Arist. hoc tantum dixit, colligens definitionē demonstrationis. Solutio est, id tactum fuisse leuiter, sed diligentius de hoc agendum venit in sequentibus.

CONT. XXX.

M

Tex. 16

ARIST. hoc in loco confundit eos qui negant scientiam de rebus, quę scia est idem cū demonstratione vt dictū est in fine. 2. lib. Poster. tex. 26. modo si dem rō subiectum est in hoc primo libro, videreē probare suū subiectum, Oppositum. 2. tex. 1. Post. & tex. 24. 25. vbi scribitur subiectum supponi tanquā manifestū. Item. 1. Phy. 11. vult non esse contentiosas rationes soluen-

A soluendas ab artifice. Nam inquit non tenetur Geometra solvere rationem Antiphontis, ob id q̄ litigiosa est. Ex quibus videtur pugnantia cum eo, quod facit in hoc capite, & in Proœmio, vbi Mēnonis & aliorum cauilla dissoluebat, quæ aduersus scientiam adducebantur.

SOLVTIO.

SCIRE licet Aristo. hic remouere impedimenta artis demonstratiuæ partim, partim est in proœmio, sed alia atq; alia ratione. Nam qui de scientia locuti sunt, varia ratione senserunt. Quidam. n. ponebant oīa sciri, quidam nihil, quidā vero medio modo locuti sunt, quædam ā nobis sciri, & quædam ignorari. Qui omnia sciri voluerunt fuere Academici, qui omnia circulo fieri & cognosci existimabant de quibus in hoc te. 6. Philosophus mentionem facit. Alij verò negātes scire, bipartiti sūt: quorum alia pars voluit iccirco omnia ignorari, qm̄ res erāt in quodam fluxu & motu perpetuo, ita vt ab intellectu non possent percipi, & fuit hui⁹ opinionis Heraclitus, atq; illius sectatores. Quos confutat Metaphysicus. Qui verò idē probabant logicis rationibus, bipartiti rursus sunt, vel. n. Sophistice id agebant, vt Mennon, Hippias, Protagoras, Euthidemus, Dionisodorus, atq; alij, de quibus per sæpe meminit Plato in suis dialogis, De quorum gre-

ge, fuere argumenta illa confutata in proœmio. Alij autē hoc probarunt rationibus peccantibus in materia tm̄, vt pote qui vel falsam propōnem accipiebāt pro vera, vel sine distinctione loquebant. Tales profectō sunt rationes, qualis est hæc, qua vtūtur hi, qui dicunt nihil sciri, quos Arist. non aliter nominat in tex. Itaq; iā satis constat, non eosdē confutari in hoc loco, & in proœmio: sed Sophistas ibi, ceteros hic. Horum autem ratio peccabat in materia, dū sic ratiocinabantur. diciste scire conclusionem ex præmissis, quærimus an illæ sint notæ, an potius ignotæ? Si ignotæ, ergo & conclusio. si notæ, igitur per demonstrationem ex alijs, & illæ rursus ex alijs. Quare vel in infinitū abibimus, quod absurdum est: vel tandem ad duo principia deueniemus non demonstrata, & per consequens ignota, ex quo fit nihil sciri. ecce q̄ hoc argumentum, peccat vitio materie, nempe, quia falsum assumit, qd̄ est nihil sciri, nisi demonstretur, cum tm̄ principia sciantur meliøre dispositione q̄ sit scia demonstratiua, quæ dispositio, intellectus dicitur. Præterea nota, q̄ rationes Sophisticæ destruētēs subiectū, & præsertim si fuerit subiectū parziale, possunt in arte destrui, dummodo non procedant illæ rationes ex his quæ contraria sunt principijs scientiæ. Quibus positis

Contradictionum

G possitis dicere: Aristotelem recte voluisse in .1. Phy. tex. 11. q non tenemur soluere rationes ligiosas, hoc est illas quę procedunt ex oppositis, principiorum artis. Nam ibi volebat, non teneri naturalem soluere rationē Antiphōtis, q quadrabat circulū ex opposito principio Geometrig, dicēte q cōtinuū pōt ex diuisione absumi, cui⁹ oppositū dicit Geometra. Verū & si Sophisticę erant rationes confutę in procemio, illę tñ non vtebantur principio cōtrario huic scientiæ. Rursus argumentum qđ destruit in hoc te. 6. peccat solum in accipiēda propositio- ne falsa, q omnis sciētia sit per demonstrationem. Hinc solutio nascitur, propositiæ cōtradictio- nis. Verum, quoniam ā princi- pio in referendis antiquorum opinionibus de scire, tres vete- rū adduximus sententias: qua- rum duę iam satis cōstant, hoc ē, quę dixit omnia scire, & alia, quę voluit, oīa ignorari: media vero nondū explicata est. Quare, illud perpende, tertiam hanc opinionem voluisse Platonē in Theeteto, & Menone, & alijs in locis: qui ea tantum sciri asse- rebat, quorū habemus reminiscē- tiam. Eandem voluit Aristot. hoc est, quędam tñ, nō oīa sci- ri, sed q nouissimē ā nobis co- gnoscuntur. Quamobrem differe- rentia horū tñ est, q Arist. vult sciam esse nouam, Plato, remi- niscentiā ponit. Differentia or-

ta est ex varietate fundamēto- rum. Siquidem Arist. vult ani- mam nostram esse cōtuam cor- pori, Plato vult ipsam esse cor- pore antiquiorem, & ante cor- pus creatam ā Deo, in quo sta- tu sortita est cognitiōē et scien- tiam omnium. Accēdit q intel- lectus fm Arist. nobis dat⁹ est, tāquā tabula rasa, fm Pla. verō datus est nobis ornatus ideis. Hęc sunt, quę differentiam faciunt, nisi velimus eē cum illis, qui vtranq; viam nituntur conciliare. Sed de his Metaphysi- cus agit, nos vero hęc hacten⁹. Illud non est prātermittendū, scientiam nouam ex Aristotele, fieri ex prācognitione qua- dam & anticipatiōe, nec ob id sequitur, vt scientiam Platonis imittetur, quę item pręexistens dicitur cognitio, cum sit remi- nisci. Nam ex hoc differunt, vt scribit Auerr. cō. 3. huius primi lib. q prāexistens cognitio & scientia apud Arist. est in poten- tia eadem cum scientia acqui- sita: contra vero reminiscētia est eadem numero, et actu cum sequenti.

CONT. XXX.

SENTIT Philosophus hoc Tex. 6.
in loco circulum non posse da-
ri, cum tñ circulum concesserit
in multis alijs locis. Nam in te.
30. docet ex Sphæricitate Lunę
concludi posse incrementum sui
luminis, & ex luminis incremē-
to Sphæricitatem. item possu-
mus demonstrare q planetę p-
pē

A pē sunt, per id q̄ non scintillāt, & q̄ non scintillant, per id q̄d propē sunt, hoc autem non fit, nisi conclusio efficiat prēmiffa, & altera prēmiffarum conclusio, talis autē syllogizādi modus circularis est. Præterea est Arist. in. 2. Post. te. 15. vbi ait En tia circularia, circulo demonstrari debere: estq; ibi exemplū de pluuiā & terra madida: nā ex terra madida pluuiam demonstramus, & ex pluuiā terrā madidam. Item. 2. Physic. tex. 30. sanitas est causa exercendi, & exercitatio sanitatis: q̄re si causæ sunt vicissim, circulus videtur expresse. Sed in. 2. Priorum cap. 5. 6. & 7. vbi dixerit de circulo demonstrationem circularē admittit in omnibus figuris. Accedit q̄ in p̄dicamentis ca. de Qualitate, circulum videtur concedere in definitione qualitatis & qualis, nam qualitatem per quale definit, mox quale p̄ qualitatem. Quod etiā videtur **C** voluisse Porphyrius ca. de Specie, cum genus dicat explicari debere per speciem, & speciem p̄ genus: qm̄ hęc relatiua sunt.

SOLVTIO.

CIRCVLVS apud Arist. in libris Logicis potest accipi, & in forma & in materia syllogistica. in forma omnino dari potest, cum ea ab omni materia seiungitur: & ratio est, quoniam hæc forma non procedit p̄ causas simpliciter, sed p̄ q̄libet faciens illationē. Itaq; Prior

isticus ex A. concludit B, & ex D B. concludit A. non. n. adstringitur conditionibus demonstratiuis, quæ circulum impediūt. Adde, q̄ circulus in materia duplex est, vel definitiua, vel demonstratiua, definitiua vt cū subiectum, p̄ formā, & forma p̄ subiectum definimus, & hic circulus possibilis est, qm̄ variatur ratio, nam in vna harum definitionū procedimus ex notis nobis in alia ex notis nature. demonstratiua materia, adhuc duplex est, vel simplr, vel in comuni ad oēs spēs demōnū, & hæc est materia necessaria, priore mō circuli impossibilis ē, cū sit impossibile imaginari A. eē cām simplr B. & B. eē cām simplr ipsius A. at sc̄o mō nō est ipōse, vt. v. g. q̄ A. sit cā B. & B. sit effectus ipsius A. vel etiā q̄ A. sit cā efficiēs B. & B. sit cā finalis ipsius A. imo tales demōnes sunt necessarę vt fiat regress⁹ adeo necessarius i philosophia naturalī, i q̄ effect⁹ sunt nobis notiores causis. His iactis dicimus, nō eē Arist. sibi cōtradietoriū, licet in te. 30. dicat illa duo exēpla iā citata de planetis & Luna: nā ibi cōcedit circulū in demōne q̄a & p̄ quid, nō in demōnē simplr, q̄ circulus ē regressus, & nō circulus ille quē hic negamus. Hic. n. negam⁹ circulū tm̄ in demōnē simplr, similiter dicatis ad exēplū de pluuiā et terra madida, nā hæc sunt inuicē cāæ in diuerso genere, non autē simplr. terra

Contradictionum

G terra. n. madida est causa materialis pluuię, pluuiā ē causa efficiens terre madidę. Item sanitas est causa finalis exercitationis, exercitatio vero efficiens sanitatis. quare hęc faciūt regressum in materia necessaria, non autē circulū in materia demonstrationis simpliciter. De syllo vero circulari ratio nulla ē, qm̄ in forma syllogistica dictum est posse admitti. Cū vero dicitur in qualitate & quali fecisse circulum Arist., dicendū est, illum esse definitionis, immo potius descriptionis, non autem demonstrationis: item fit variatio ordine quo ad nos & quo ad naturam. Nam cum describitur qualitas ex quali, procedimus à notioribus nobis, cum vero quale ex qualitate, pcedimus à notioribus naturę: sicq; euitamus circulū. Idē ēt posset dici de Relatiuis apud Porph. vt sunt Genus & Spēs: nā Auicenna cōcedit definiri circulo relatiua vicissim, sed Auer. in Paraphrasi 7. Met. negat hūc esse circulum, quoniam non concedit vnū relatiuorū esse causam alterius et contra: qđ est necessarium, vt fiat circulus. Patet ergo circulū posse dari: in forma, & in materia etiā demonstratiua cōi, q̄ est causa & causatum, sed tunc dici debet regressus. in materia autem demōnis simpliciter id non potest fieri, & ob hoc dixit Arist. in hoc tex. circulo autem qđ impossibile sit demonstrare

simpliciter plantum &c.

CONT. XXXII.

DEMONSTRATIONEM Tex. 6.
vult Arist. constare notioribus, simpliciter tantum, non autem nobis, super illis verbis, si vero sic non esset vtiq; scire bene definitum, sed duplex. &c. id autem videtur oppositū ei quod voluit in tex. 30. vbi scire distinguit in quia, & propter quid. Constat autem scire quia, fieri ex notioribus nobis, cū ab effectu procedamus: propter quid vero fit ex notioribus, naturę cum procedamus à causa.

SOLVTIO.

OMISSA quęstione illa vtrum demō quia sit demonstratio quę examinanda est super te. 30. liue cō. 95. in q̄ Auerr. dissentit ab Auicenna, volente demōnem quia, nō esse demōstrationē, de quo etiā mētio est in quęlito demonstratiuo. 6. dico ad pręsentem contradictionem, qđ Arist. hic vult sciētiam fieri ex naturę notis tantū, qm̄ hic disputat de demōne simpliciter, qđ circularis esse non pōt. non negaret tñ demōnē quia esse demonstrationem, licet fiat hac ex notioribus nobis, accipiendo demōstrationis nomen in ratione cōi analoga. Quare Aristot. 1. Poster. 30. distinguens demōstrationem pro syllo necessario, in rōne analoga, eā faciat in demonstrationē quia & propter quid: nunc vero cum sermonem habeat tantum de demon-

A demōnē simpliciter, quā definiuit in te. 3. dicens eā facere scientiā ex primis, veris, immediatis &c. ob id, eam vult constare ex notis naturæ. Idem ēt voluit Themist. qui in. 2. Post. cap. 30. appellat demōnē quia sylsīm, nā ibi cōparat demōnem quia ad demōnem perfectam, in cuius comparatione potius sylsus est q̄ demō. &c. 1. Post. cap. 4. demō inquit nō submitit sese cognitioni humane, sed naturę. qm̄ per demōnem eam vult q̄ facit scire simpliciter. & est ac si dicamus, Accidentia nō esse entia, sumēdo Ens pro priori analogato, nam tale non est nisi substantia: & tamen accidentia sunt entia in rōne cōi analogā. Sic demō quia non est demō, hoc ē illa quę dē simpliciter ex naturę notis: & tñ demō quia est demō, pro sylsō demonstratiuo analogice accepto, qui est sylsus procedens ex necessarijs, ad differentiam Topici & Sophistici. p hac materia est Auer. 1. Post. cō. 95. & quęsito. 6.

CONT. XXXI.

Cō. 23. VULT q̄ pars sit prior fm̄ cognitionē apud nos & naturę posterior: vniuersale vero sit posterius nobis & pri⁹ naturę. Oppositū voluit. 1. Ph. 4. &c. 1. Post. cō. 12. vbi vult totū eē nobis notius suis partibus, et ēt vñ, cum sit totum, est notius nobis, item in Proœmio huius libri dixerat vniuersale esse notius ordine doctrinæ,

SOLVTIO.

SCIENDVM q̄ inductio procedit à partibus ad totū, hoc ē à particularibus ad vñ, vt scribitur ab Arist. 2. Priorum &c. 1. Topic. cap. 10. &c. 1. Post. tex. 33. quę quidē particularia primū occurrunt nobis, q̄ ipsum vniuersale, qm̄ intellectus non pōt intelligere deficiente cognitiōe particularium, quę sensibus apprehenduntur. Quo stante dicas, verum eē in adductis locis, vñ, esse notius nobis, q̄ minus vniuersale ordine doctrinæ, at hoc in loco vult cognitionē per inquisitionem, hoc est ex inductiōe, in qua procedimus à particularibus ad vniuersale, dico in summa, q̄ hic comparat particulare, vñ, ibi vñ magis ad minus. Quod si quis diceret, oppositum voluisse Auer. in. c. 12. q̄ particulare & vñ non sunt inuicem comparanda, ad hoc dicendum, q̄ non sunt cōparanda respectu eiusdē potentie iudicantis: tñ fm̄ ordinē existendi, hoc possunt: nam hic dicit singulāria primum esse cognita q̄ vniuersale: non autem hæc comparat, respectu determinatę virtutis cognoscentis.

CONT. XXXII.

HABET com. q̄ demonstratio simpliciter fit ex his quę nota naturæ sunt. Oppositum videtur voluisse. 1. Poster. com. 7. vbi ait, demonstrationem simpliciter nobis tribuere causam & esse. Quo posito videtur esse

Contr. Tom. G di

Contradictionum

G dicendum, qd demonstratio simpliciter, constet ex naturæ & nobis notis. Idem voluit in proœmio Phy. idem & in cō. 95. primi Post. in Epit. de demonstratione, & in quæstis.

SOLVTIO.

OPORTET scire, hoc in loco intelligere Auer. non absolute et tantum, demonstrationem constare ex naturæ notis, sed per comparationem ad demonstrationem quia. Nam hic exponit Arist. dicentem, nō oportere diuidere demōnem in eam, quæ sit ex nobis cognitis, & in eam quæ sit ex notis naturæ: quoniā non datur sciētia simpliciter ex nobis notis tantum. Ex quo patet, qd demonstratio simpliciter se & absolute sumpta, ex his perficitur ac constat, quæ nobis & naturæ cognita sunt, & sic procedunt authoritates adductæ: hic vero dicit eam constare ex naturæ notis, quæ conditio sufficit vt distinguatur à demonstratione quia. Et hoc quod voluit Auer. hic, asseruit etiam Lucidif. Themist. cap. 4. dum inquit, demonstrationē nō subijcere sese viribus ingenij nostri, sed tenere viam ad veritatem: hoc est, non procedere ex nobis notis, sed naturæ. Quod quidē non est audiendum simpliciter, vt fecit Auicenna: qui hac ratione motus & alijs consimilibus existimauit demonstrationem quia, non esse demonstrationem, Cuius opinionem con-

futat Auerr. in quæstis, & primo Post. c. 97. Nam demonstratio, vel vniuocē accipitur, vel analogicē. Primo modo est syllogismus cōstans ex causis, aliq modo est syllogismus constans ex necessarijs. Itaq; demōratio quia, licet non sit vniuocē demonstratio, cum fiat à posteriori & non per causam, attamen sit ex necessarijs, et sic demonstratio est, licet in secūdo gradu analogiæ: quod profectō latuit Auicennā, qui absolute arbitratus est, eam nullo pacto demonstrationem esse dicendam. Sed de hac re alibi differendum venit.

CONT. XXXIII.

NON longe à principio huius commentii Auerr. negat demonstrationem simpliciter posse habere locum in regressu, qm inquit, non potest contingere reciprocatio demonstrationi simpliciter secum ipsa, aut cum alia demōnis spē. Ecce qd in regressu demō simplici non dabitur, si nō pōt reciprocationem facere cū aliqua demōnis specie. Oppositum habet in Epit. Logicis cap. de demōnē vbi dicit, si cā & effectus cōuertantur, fieri ab effectu demonstrationē quia, à causa vero demōnem simpliciter.

SOLVTIO.

VERBUM illud simpliciter, apud Auerr. mō sonat id, quod potissimum à Latinis dicitur, imodo vero id quod simplex & vnicum est, significat, quod alibi notatum etiam fuit, cum vo-

Aro in regressu negat dari demōstrationē simpliciter, potissimā intelligit: et ratio est, qm̄ regressus inuentus est, vt ex effectu noto, ignota cā concludatur: at demōstratio potissima habet cām equē nobis, & naturę notam, itaq; in ea cessat omnis causa regredienti. Cū vero in Epit. Logicis scribit Auer. à cā conuertibili fieri demōtionē simpliciter, intelligas verbum simplr, pro demōtionē causę tm̄, hoc est, demōtionem dantem quęstū vnum simplex.

B quod est ipsum pp quid, ad differētiā potissimę, q̄ dat duo q̄ sitā, hoc est causam & eē, vt scribitur in Epit. Logicis cap. de demōtione, in q̄sito. 2. 3. 8. & 1. Post. com. 7. & 9.

CONT. XXXIIII.

Tcx. 6. **VIDETUR** Arist. i hac parte ponere differētiā inter demōstrationē & sciam demōtatiuā, qm̄ seorsum probat vtrāq; fieri ex necessarijs. Sed in tē. 5. definiens demōtionē, eam appellabat sciam demōtatiuam, in illis verbis { Si itaq; est scire vt posuimus, necesse est sciam demōtatiuā &c. } item q̄ hęc idem sint, constat legentibus tē. 16. 21. lib. Poster. Vbi sic scriptum est { de syllo igitur, ac demōtione, & quid vtrumq; est, & quo modo sit, manifestum, simul vero & de scia demonstratiua, idē enim est. } habes enim hęc duo idem esse.

SOLVTIO.

DICERET Alex. et Philo-

ponus, vterq; in. 1. Priorū cap. 1. demōtionē idem esse re & subiecto cū scia demonstratiua, qm̄ qui vnā habet, aliam ē necesse est habere. Etenim demōtatio est causa sciendi, siue efficiens, siue organica. Cum hoc tñ stat, vt hęc differant ratione, hoc est vt habitus & id qd̄ puenit ex habitu, nā demōtatio est habitus, scientia est fructus et prouentus illius habitus. Quam distinctio nem non ignorabat Arist. cū in primis verbis primi lib. Priorū dicebat, { primū dicere circa quid & cuius intētio est, qm̄ circa demōtionē, & scie demōtatiuā } contradictio itaq; nulla est, cum hoc in loco hęc duo ratione distincta intelligant, alibi vero vt idē sunt re, atq; subro.

CONT. XXXV.

DEFINIENS Arist. dici de omni, vult ipsum esse, cum p̄dicatū inest toti subiecto ac semp; ita vt duę cōditionis sint illi necessarie, & vniuersum subiectū & totum tempus. Oppositū habetur. 1. Priorū ca. 1. in fine, vbi definiens dictū de omni, inquit ipsum habere vnā tm̄ conditionem, q̄ prädicatum inest cui libet subiecto, nihil autem de tēpore eo in loco mētionem facit.

SOLVTIO.

DICI de omni, à syllogizante & à demonstratiuo confideratur, sed ratione diuersa. Cū. n. syllogizans in generali, non se adstringat magis rei necessariz quam probabili, hinc patet

Cū n̄ ipsum

Tcx. 8.

Contradictionum

G ipsum velle dictum de omni, in ratione magis communi, q̄ faciat demonstrator, cuius munus est, ratiocinari i re necessaria. ob id itaq; Philosophus, cōsiderās in lib. Priorū dictum de omni, vti forma est et regula perficiēs syllos affirmatiuos primæ figuræ in quacunq; materia, vnam tm̄ illi tribuit conditionem, quæ est, totum subiectū: demonstrator vero cum velit solum id qđ est necessarium, & necessarium illud sit q̄ semper est, & in quo libet ea de causa vult dici de oī præstius, & duabus conditionibus limitatum, adeo vt dictum de omni demonstratiuum non repugnet syllogistico, sed illud reddat perfectius.

CONT. XXXVI.

Tex. 9. **DISTINGUIT** Per se Arist. i quattuor signatiōes tm̄, q̄ sunt, prima vbi prædicatū definit subiectum. 2. i qua subiectū definit prædicatum. 3. substantiæ singularis. 4. est causari quæ dant propter quid, at quinto li. Met. tex. 14. agens de eo qđ per se est, videtur asserre alias significationes, vt est illa, per se dicūtur, quæcunq; significāt figuras prædicationū. item per se sunt, quorum veritas demonstrari potest. præterea per se, aliud actu, aliud potentia: de quibus nihil in hoc loco tractauit. Postremo & Themistius qui aliam explicat significationem per se, vt licet videre apud ipsum. 1. Postea. cap. 10. quæ ita se habet, nam ac

cidētia quæ ita eorum subiectis insunt, vt non alijs prius conueniant, sunt per se, vt superficies inest color. quam significationē fufius explicat idem Themist. secundo de Aīa ca. suo. 22. siue in tex. 66. Accedit quod auget contradictionem, q̄ Arist. 5. Meta. 13. agens de per se, agit etiam de suo opposito, quod est per accidens, quod non facit hoc in loco, aut si id facit, obiter tantum id fecisse videtur.

SOLVTIO.

DICI potest, non esse necessarium, vt in diuisione quæ fit p enumerationem eorum, q̄ sunt a nobis considerata, omnia ēt referantur, quæ non faciunt ad propositum nostrū. Vnde Arist. enumerans hic, ea quæ p se sunt, nullam prætermittit significationem demōstrati necessariam, qđ si plures sint modi dicēdi p se, hoc nihil refert, cū illi ad demonstrantem non attineāt. Nā omnia colligere p enumerationem interpretis munus est, potius q̄ authoris. Cum vero dicitur, non agi hoc in loco de eo quod est per accidens, id constātisime est negandum, nam inquit, omnem propositionē esse per accidens, quæ non erit per se in primo, aut secundo modo. Item in fine text. causam perse mortis inquit esse iugulationē, causam vero corruscationis per accidens, dicimus esse ambulationem. Si vero diceretur hoc fuisse obiter & ex incidenti, dictum,

Actum, & tamen in. 5. Met. distin-
guit Ens in p se & per accidens,
dicimus conuenire Metaph. di-
stinguere hæc duo; tanquã par-
tes Entis, quod illi est subiectũ:
at demonstrator considerat per
se p̄rio id qđ est per se, per acci-
dens vero, quod non est per se,
quare non tantum Aris. potuit,
sed etiã debuit, obiter agere de
eo quod est per accidens.

CONT. XXXVII.

Tex. 9. VULT Aristot. in hoc loco
subiectum definire p̄dicatum
B in. 2. modo dicēdi p̄ se. v. g. na-
sus definit simum, & numerus
definit par vel impar. Opposi-
tum videtur voluisse. 1. Poster.
te. 35. vbi colligitur ab omnibus
definitionem p̄dicari de defi-
nito, nam si hoc est, non videtur
subiectum posse definire p̄di-
catum, quoniam sic fieret p̄di-
catio p̄ter naturam. Est. n. p̄-
dicatio p̄ter naturam cū sub-
iectũ est quid p̄dicati: & ob
id Themist. eo in loco, caue in-
quit, ne vtaris propositionibus
C incōditis & p̄ter naturam in
demonstrando.

SOLVTIO.

POTEST ea afferri solutio,
qđ subiectum in. 2. modo dicen-
di p̄ se, non est definitio p̄di-
cati, sed pars eius definitionis,
hoc est, subiectũ ponitur in de-
finitione p̄dicati: nec propte-
rea ex eo fit violentia aduersus
eam regulam, quæ vult qđ defi-
nitio p̄dicetur de definito p̄-
dicatione naturali: cum hæc in-

telligat de tota, atq; integra de-
finitione. Quod autem subie-
ctum in secūdo modo per se sit
pars definitionis p̄dicati, &
non tota definitio, inde patet, qđ
definitio nō potest vnica dictio-
ne aut termino exprimi, quare
subiectũ cum vnica sit vox, vel
terminus, non potest esse tota p̄-
dicati definitio: nemo enim sa-
nus diceret numerum esse defi-
nitionē paris, vel nasum simi.
Præterea ē & locus apud Auer.
7. Met. cō. 18. vbi ait, subiectum
esse veluti venus in definitione
P passionis: hinc patet ipsum esse
partē definitionis, non autem
definitionem, sed et aliter dicere
possumus, qđ definitio illa semp̄
p̄dicatur, quæ formalis est, hoc
est quæ largitur quod quid est
rei proprie dictum. at causalis
vocata, quæ dat propter quid,
ea potest tam subijci, quam p̄-
dicari. Cum vero dicimus sub-
iectum definire accidens pro-
prium, id intellige de ipsa cau-
sali definitione, quoniam nasus
non est forma simitatis, nā sub-
stantia non potest esse forma ac-
cidentis, at nasus est causalis ra-
tio, siue materia ipsius simitatis,
& iccirco definitio huiusmodi
potest ad libitũ cuiuslibet subij-
ci & p̄dicari. Dicimus enim
definiendo Eclypsim causali de-
finitione, à sine sumpta, Eclyp-
sis est terræ interpositio, dicim⁹
etiam ob terræ interpositionem
esse Eclypsim. nam cum hæc
sit cālis definitio Eclypsis po-
G iā rest

Contradictionum

Quest et subiecti & predicari, ut colligitur ex multis exemplis secundi libri Poste. Formalis vero definitio cum dicat quid res ipsa sit, necesse est, ut semper predicetur: quocirca naturalis erit positio, quæ dicit Homo est animal rationale mortale: quæ vero ait, animal rationale mortale est homo, ea censenda est præter naturam. Amplius tu diligenter pondera, quod Aristotel. 1. Poste. tex. 35. iam citato non dicit expresse definitionem non posse subiecti suo definito: quod volui dixisse, ut scires id potius fuisse ab expositoribus dictum, quam ab Arist. Præter autem dictas solutiones, addo illam faciliorem ceteris, quod subiectum licet definiat prædicatum in 2. modo dum tamen definit efficitur prædicatum & ipsum, v. g. nasus, licet sit subiectum in propositione dicente, nasus est simus vel concavus: dum tamen definitur simitas, efficitur prædicatum, nam dicimus, simitas est nasi curvitas. & sic remanet

H semper illesa regula, quod definitio & singulæ eius partes prædicantur de definito.

CONT. XXXVIII.

Tex. 9. OMNIA, inquit Arist., sunt per accidens, quæ neutro modo prædicantur, hoc est, quæ non sunt in 1. vel secundo modo dicendi per se. Oppositum videtur habere in hoc eodem tex. quoniam præter duos modos dicendi per se, enumerat tertium, & quartum modum: quo modo ergo

hi duo reliqui erunt per se, si per accidens vocat quicquid non est in primo vel secundo modo?

SOLVTIO.

SCIRE oportet, primum et secundum modum dicendi per se tantum esse propositiones: nam tertius considerat solam existentiam particularium substantiarum, et quartus considerat dependentiam effectuum ab eorum causis. ob id Arist., agens de propositionibus per se, eas vult esse vel in primo vel in secundo modo, cæteras vero ex accidenti. Quæ vero sunt in tertio, & quarto modo, non sunt propositiones, sed existentia ac dependentia rerum: & hæc solum fauet et Diuo Thomæ, volenti, 4. modum pertinere ad demonstrationem simpliciter. At qui tenent oppositam sententiam, ut Auerr. & Them. & Philoponus, dicerent, per se accipi modo fufius, modo præfius: fufius pro eo quod competit quartum modis præfius vero, pro eo quod proprie concernit primum, & secundum modum dicendi per se. In qua significatione proprie dicta, ea intelligerent verba in tex. {quæcumque neutro modo in- sunt, accidentia sunt, ut musicum aut album in animali.}

CONT. XXXIX.

ACCIDENS particulare vult **Tex. 9.** de subiecto prædicari, nam hoc album prædicatur de Socrate. Oppositum habuit in ante prædicamenti, cap. de his quæ sunt in fine, ubi simpliciter inquit in diuidua

★ **Individua** de nullo prædicari: & tamen regula intelligitur eo in loco tam de indiuiduis accidentibus, q̃ etiã substantialibus.

SOLVTIO.

INDIVIDUA vel ex substantię genere sumuntur, vel ex prædicamentis accidentium. Si substantialia sint, ea vel pronominibus ostensiuīs indicantur; vt si dicas hic lapis, hoc lignū, vel nominibus proprijs vt Socrates, Plato, Callias. Quę vero accidentalia sunt, ea vel in concreto accipimus, vel in abstracto: in concreto si dixeris, albū, iustum, grammaticū: in abstracto vt albedo, iustitia, grammatica. Pręterea, scias prædicationem aliam esse de vno, aliam de pluribus, & quę de vno est, vel est naturalis, vel præter naturam: naturalis in qua subiectum differt à prædicato, præter naturalis in qua subiectum non differt à prædicato. Quibus constitutis, dicendum est ad contradictionis formam, q̃ Arist. dum inquit hic, indiuiduum accidentale posse prædicari, intelligit de vno nō pluribus, & quidem prædicatione naturali, & hoc de accidente concreto est audiendum, cum vero alibi dicitur indiuiduum de nullo prædicari, id intellige de substantiali & accidente abstracto, nam Socrates de nullo naturaliter prædicatur, item hæc albedo, vel hæc iustitia. Ex quo facile innotescit illę regulę, prima indiuiduum

substantiale & nomen propriū vt Callias, de nullo naturaliter prædicatur, præter naturā vero de vno potest prædicari, hoc est de seipso: nā dicitur Callias est Callias, secūda est, indiuiduum substantiale de signatum pronomine ostensiuo, vt hic homo, hic lapis potest de vno naturaliter prædicari, nā dicim⁹ Plato est hic hō, tertiā est, indiuiduum accidentale concretū, vt hoc album potest de vno naturaliter prædicari vt dicente me, Plato est hoc album, quarta est, indiuiduum accidentale abstractū, vt hæc albedo nō potest naturaliter prædicari sed præter naturā de vno, hoc est de se ipsa prædicat, qm̃ dicimus hæc albedo, ē hæc albedo. Ex his concordia oīa loca, quę vñr opposita, nec tñ sunt: & sunt hæc, locus Porphiri in cap. de genere, vbi ait singularia oīa de vno prædicari: qđ ēt repperit in ca. de Specie. Arist. vero in ante prædicamentis, vult singularia de nullo prædicari in cap. de Substantia, itē de substantijs indiuiduis loquēs, vult eas nullam facere prædicationē. Sed. i. Prio. sect. scđa, cap. de copia propōnum, distinguit indiuidua substantię, & accidentium ex qua partitione facile assumitur concilijs ratio.

CONT: XL.

★ **AVERROIS** explicans ea quę obscure habet Arist. in tex. 9. in quo continentur quattuor modi dicēdi per se, circa primū

G iij illud

Contradictionum

G illud animaduertit, q̄ primus
modus per se esse pōt, vel vbi p̄
dicatū est definitio subiecti, vel
vbi p̄dicatum est pars defini-
tionis illius: cum vero pars est,
id quattuor modis contingit, nā
vel genus ipsum p̄dicatur, vel
differentia vel pars generis, vel
pars dīiā. Oppositū colligi vi-
detur. 7. Met. c. 42. vbi commen-
tator scribit, q̄ dīiē quē sunt an-
te vltimam, potentia continent
in definito, quod etiam dixit. 8.
Meta. com. 6. nam cum ibi velit
H Auer. dīiam non vltimā esse po-
tentialē, patet ipsam etiā diuidi
posse eo modo quo genus diui-
ditur, & ob id in. 7. Met. c. 43. di-
cit, q̄ genus in re nō est in actū,
vti est vltima dīiā, ex quo seq-
tur in via ipsius differentia vlti-
mā eē indiuisibilē, quod etiam
rursus confirmat in eodem. 43.
7. Met. dum inquit, quod ea quē
media sunt iter primum genus
et vltimam dīiā, sunt quasi ge-
nera, ratio est quia sunt diuisibi-
lia, at vltima differentia est indi-
I uidua, vnde dicunt Meta. diffe-
rentia vltimē conceptū esse sim-
plicem, ita p̄, quō voluit partē
differentiaē posse p̄dicari per se
in primo modo, si vltima diffe-
rentia non est partibilis?

SOLVTIO.

VLTIMAE differentiaē latet
nos ex Boethio in li. suo de De-
finitionibus, et diuisionibus, ob
id dicere possumus Auerr. hoc
in loco voluisse partes differen-
tiarū quē sunt nobis notē, et hae
sunt differentiaē potentiales, & R
quae sapiunt naturā generis: vn-
de Arist. 1. Topic. cap. 3. ordinās
problema differentiaē illud re-
digit ad problema generis, di-
cens differentiam ob id qd̄ p̄-
dicatur de pluribus differenti-
bus specie, esse cum genere or-
dinandam, patet ergo differen-
tias nobis notas, & quae sunt in
vsu, esse genericas non vltimas
& conuertibiles, & ob id Por-
phy. definiens differentiam in
p̄dicabilibus, eam describit,
quae media est, non vltimam, **L**
hoc est eam vult inter vniuersa-
lia collocari, quā ad problema
generis reducit Arist. 1. Top. ca.
3. sed & subtilius respōdere pos-
sumus, q̄ oēs differentiaē habent
partes, secundum earum nomi-
na quibus vtimur in p̄dicatio-
nibus, definitiuis, verbi gratia,
(& est exemplum Auerrois in
cō. 30. primi Post.) punctum est
in definitione lineaē, tanquam
pars differentiaē illius, non. n. pū-
ctum est tota lineaē differentia,
nam tota differentia est, termi-
nari punctis, quoniam definien-
tes lineam dicimus eam esse lon-
gitudinē, sine latitudine, cuius
extrema terminantia sunt duo
puncta. Hae itaq̄ diuisio vlti-
mae differentiaē est quo ad vo-
cem non quo ad rem: vnde etiā
vltima differentia potest diuidi
nominibus, cum tamen in re sit
simpliciter indiuisibilis. Quae re-
spōsio ex visceribus Auerr. hoc
in loco colligitur, **M**

Cont.

A CONT. XII.

Cō. 31. **EXPLICANS** Auer. secundum modum docendi per se, vult eum esse quorū prædicatur passio de subiecto, ita ut in definitione prædicati assumamus subiectum, aut subiecti genus, vel eius generis genus, & ita de alijs, dum modo non transcendamus genus illius, de quo est scientia, vel consideratio nostra. Sed videtur voluisse in quo fito quinto. aliud ab hoc diversum, nam ibi videtur asserere tantum in accidentibus proprijs, hoc est in eorum definitionibus sumi subiectum, quod latius etiam videtur voluisse septimo meta. 17. & Aristoteles ibi vult eandem sententiam. immo ea est ratio quod subiectum assumitur loco formæ passionis, quod non videtur dici posse de genere subiecti, cum genus sit materia, ex Porphyrio cap. de differentia.

SOLVITIO.

C **PASSIO**, cum sit accidens proprium, & carens proprio genere, necessario debet definiri per ipsum subiectum, nam limitas ex se definitur, & par vel impar ex numero, & licet subiectum sit materia quædam, in qua sunt accidentia, attamen vicem formæ sortitur in definitione accidentis proprii. & hæc vocatur primaria definitio illius accidentis, quo modo Aristot. & Auer. loquuntur septimo met. decimo septimo. Verum non tollitur, quod definitione communi, & secū-

dario dictum non possit definiri passio ex genere sui subiecti, & ex genere generis, dum modo non transcendamus limites nostræ facultatis, ut Commentator adversus Alpharabium digrediens in hoc commento 31. interpretatur, de qua re, copiose meminit in quinto quaesito. Ad Porphyrium vero, alibi diximus, genus non esse simpliciter materiam, sed materię proportionatum: nam simpliciter est forma communis, secundo Physic. commento 91.

CONT. XII.

QUARTUM modum per se, exponens Auer. vult, cum fieri ex causis externis, quæ sunt finis, & efficiens. ubi concludit talem modum non esse utilem ad demonstrationem simpliciter, ut etiam voluit lucidiss. Themistius in hoc lib. cap. 11. & Philoponus in expositione huius loci. Sed oppositum videtur voluisse (omissis mille locis in secundo poster. 4.) in quaesito demonstratio 8. ubi demonstratio nem potissimam dixit esse illam, quæ quidditatem Eclipsis concludit per medium, quod est causa externa, hoc est causa efficiens, Eclipsis. Item est locus secundo Poster. commento 6. ubi ait: formam, & materiam dare quid est, efficiens, & finem prestare propter quid, cum autem maxime proprium sit ipsius scientiæ demonstratiæ elargiri propter quid, ut dicitur primo Poster.

tex.

Contradictionū

G text. 30. 31. 39. nec non secundo phy. 27. sequitur causas extrinsecas esse demonstratiuas simpliciter.

SOLVTIO.

SI commētum hoc præsens diligenter a nobis consideretur, & illud etiam, quod sequitur, constabit Auerroym velle distinctionem de causis externis, q̄ aliæ sunt, quæ non conuertuntur cum suis effectibus, id enim dicit apertissime in hoc 34. aliæ vero sunt coexistentes, hoc est, **H** quæ loco formæ rei assumuntur cuiusmodi est terræ interuētus, qui causa est Eclipsis efficiens, sed loco formæ illius accipitur quo modo in alijs esse contingit causa finalis accipi posse in definitione effectus. Quia causarum distinctione constituta, dicendū erit, causas externas non conuertibiles, & non coexistentes efficere quantum modū (quicquid voluerit D. Thomas) & ita nihil utilitatis afferre demonstrationē simpliciter, sed solum demonstrationē ligni, vel etiam demonstrationē causæ tantum. Cæterum, cum dicit in 3. quæsito, medium demonstrationis potissimæ esse causam extra quidditatem, hoc est finalem, vel efficiētem de ea intellige, quæ pro forma rei coexistit, & ratio huius est, quoniam cum demonstratio perfecta debeat dare omnia rei quæ sita, hoc est quid, & propter quid, ut dicitur secundo Poster. text. 10. ideo necesse est, ut in

demonstratione ipsa, illæ causæ constituantur, quæ & internæ simul & externæ possint appellari. Nam, verbi gratia, animal rationale, quod est forma hominis, debet dare quid internum hominis, & propter quid externum (quod vocant causale) ribilitatis, & ob id medium demonstrationis potissimæ tenetur esse rō formalis subiecti dās quid est, & ratio causalis dāns propter quid passionis: cuius nulla alia est ratio, nisi q̄ causæ demonstrationis simpliciter debēt esse aliquo pacto extrinsecæ, vt afferant propter quid, sed adeo extrinsecæ, vt etiam dent q̄ quid est, id autem faciunt cum sunt formales, vel deficientibus illis, quæ loco formæ iū assumuntur. Quæ doctrina arcana mihi esse solet, desumpta tamen ex ipso Auerro, locis citatis, tu vero hæc vicissim compara, & diligenter omnia perpende, quoniā ex his cōcilium habes inter Scotum, ac D. Thomam in difficultate illa controuersia de medio termino demonstrationis simpliciter.

CONT. XLIII.

PONDERANS Auerro. verba text. in quodam suo proposito, animaduertit, hanc propositionem non veram esse, quæ dicit, omne per se esse necessariū, veram tamē esse, quæ dicit, omne necessarium esse per se, idq; vult aduersus Alpharabium. Sed mirum id alicui videbitur, cum in text. 7. & in commento,

Cō. 35.

A 28. dixerit Aristoteles & Auer. necessarium in plus se habere, quam per se. Nam quæ dicuntur de omni, ea quidem necessaria sunt, sed non sunt per se, cuius erat exemplum apud Philoponum, quod omnis nix est alba, & Auer. etiam exemplificabat in eadem re, & in coruo, dum dicimus, coruus est niger, & de risu vendentis, & e mentis, quæ omnia sunt necessaria, & non per se. Sic videtur male dixisse, quod omne necessarium sit per se. amplius dum **B** negat per se esse necessarium, videtur oppositum ei, quod dicitur infra commento 44. & in quaesito 4. ubi vult per se, siue essentiale esse conditionem magis propriam quam ipsum necessarium.

SOLVTIO.

PUTABAM ego alias, hunc locum esse omnino deprauatum in ipsa Auerrois translatione, aut etiam mendosum extare originale verum, cum id plene iudicare non possim, ob Arabicæ linguæ imperitiā, dixerim potius Auerroym intellexisse de eo **C** necessario, de quo est ample meminit in quaesito quarto, nam ibi quoddam vult esse necessarium simpliciter simplex, quod demonstrationis potissimæ obiectum est, & hoc est, quod habet tres conditiones, ut sit de omni, per se, & primum. quoddam aliud communius accipit, quod est id quod semper est. itaque cum dicit in hoc commento, non omne per se esse necessarium, intel-

lige de eo, quod est simpliciter simplex, nam hæc propositio, quæ dicitur, isocles habet tres, est per se in secundo modo, non tamen habet perfectam necessitatem simpliciter, quoniam non est prima. Item cum dicit omne necessarium est per se, pariter id intellige de necessario simpliciter dicto, quoniam tale cum sit vniuersale primum est etiam per se, & de omni: & sic verificabis in fundamentis Auer. vtramque propositionem, quæ falsa videbatur, & non est. Cum vero voluit Aristoteles. **B** 1. 7. & etiam Auer. commento 23. & 44. necessarium communius esse eo quod est per se, dicas eos intelligere, de necessario in secunda significatione pro eo, quod semper est: quæ significatio communis dicitur, & obiectum omnium specierum demonstrationis, quæcunque ea fuerit demonstratio. Tu vero si vis plura de necessario cognoscere, vide quæ grauissimæ, & copiosissime colligit, in quaesito demonstratio 4. ibi enim fons est huius disputationis, a quo emanarunt hæc, quæ passim in hisce commentariis spargit Auerrois.

CONT. XLIIII.

AGENS Arist. de eo vniuersali, quod appellat primum, & secundum quod ipsum, post eius descriptionem, addit illa verba, per se autem & secundum quod ipsum, idem vti per se linea inest punctum, & rectum & c. ex quibus verbis ample colligitur, dici **Tex. II.**
per

Contradictionum

Sper se esse idem cū eo, quod est secundum q̄ ipsum. Sed oppositum videtur voluisse in text. 7. vbi p̄parans se Aristot. ad explicandas propositiones necessarias, primum dicit velle agere de omni, deinde de per se, & postremo de vniuersali, ex quibus verbis patet philosophum voluisse per se differre ab eo, q̄ est secundum q̄ ipsum, nam re vera per se est res cōmunior, quoniam omne, quod est secundum ipsum est etiam per se, & non ē diuerso, q̄ autem sit propositio per se, quæ nō necessario sit vniuersalis, id Philoponus probat hoc exemplo, quoniam isocles habet tres in secundo modo dicendi per se, quæ propositio nō habet id quod dicitur secundum, q̄ ipsum, siue vniuersale, quoniā habere tres vniuersaliter inest triangulo, non isoceli. Et idem videtur dixisse Themistius cap. 12. cuius hæc sunt verba, in initio illius, si qua res per se inest, non statim efficitur, ut sit vniuersalis.

SOLVTIO.

HÆC tam euidentis contradictio, adeo difficilis est habita, ut nemini mirum videri debeat, si quot fuere expositores, totidem videātur, & responsiones. Nam hæc verba, quæ dicunt per se esse idem cum eo, q̄ est secundum ipsum, sic a magno Alberto, grauissimo latinorum exponentiū fuere explicata, q̄ non intelligat hæc duo esse sinonima, aut etiā

reciproca inter se, quoniam in 7. tex. iam dixit oppositum, sed idem hæc duo appellat ob eam tantum rationem, quoniam superiora sunt idem cum inferioribus, potius quam inferiora cū suis superioribus. Nam animal idem est cum homine, magis quā homo cum animali, ob eam causam, q̄ superiora sunt de essentia inferiorum: at inferiora contingunt superioribus. itaq; cum per se sit veluti genus ad id quod dicitur secundum ipsum, ob id Aristot. hoc modo intellexit ea esse idem, non autem simpliciter. Quæ solutio, & si a magno interprete proponitur, pace tamen illius mihi subtilior videtur, quā in hoc loco necessaria. Nam quorsum Aristot. dixisset hanc subtilem animaduersionem, definiens vniuersale id enim ad eius definitionem nihil facit. Ob id D. Thomas addit alium dicendi modum, q̄ cum definiuerit vniuersale esse de omni, & per se, & secundum q̄ ipsum, ne quis in hac definitione perciperet, per se esse quoddam diuersum ab eo q̄ dicitur secundum ipsum, iccirco sic est locutus. Hæc solutio conatur trahere hoc ad propositum definitionis datæ de vniuersali, sed, reuerentia huius diligentissimi expositoris dixerim, q̄ hæc solutio non assequitur intentum, quoniam si id ad definitionem referatur, cur non etiam tetigit illam particulam de omni? Nam cum de

A definimus rem vnam, nō solum eius differentiæ, sed & genus fit vnum in ipsa definitiōe, etenim ex genere, & differentijs vnum, & idem fit cum definito, vt habetur sectione prima, & tertia libri Perier. & ex Porphirio ca. de differentia. hoc dico, si quis veller asserere dici de omni fuisse ommissum, tanquam genus in hac definitione, si vero sumatur & ipsum pro differentia, tanto magis debebat Aristot. dixisse, de omni, per se, & secundum

B quod ipsum idem esse. Posteriores nonnulli volunt hæc duo accepisse philosophum tanquam conuertibilia, quoniam dicunt, hic velle per se, pressius quā in præcedentibus, nam in tex. 7. p. se accipitur (vt aiunt) pro genere vniuersalis, nunc vero in significatione propria, quæ eadem est cum eo, quod dicitur secundum quod ipsum. Quæ responsio reddit Aristotelem non tam ineptum quā & confusum: nam vteretur in eadem particula, manifesta

C æquiuatione, in eandem se re solutionem accessit Themist. qui cap. 12. inquit, per se, & quatenus ipsum, hoc loco esse audienda nobis, vti eadē sunt, redditque causam, quoniam hæc duo sunt inuicem adeo annexa, & coniuncta, vt alterum sine altero consistere non possit. quæ responsio diminuta satis, & concisa videtur, præter æquiuationē, quā facit in textu. at Theophrastus (referente Philopono) nō audit

hæc duo idem esse simpliciter, sed ad hunc sensum, quod ad vnum eorum sequitur alterum: nam si quid est, quatenus ipsum illud etiā est per se, & non ex opposito, quod dicit Theophrastus, verum est, sed ad textum nō recte accommodari potest: quoniam Arist. dixisset quatenus ipsum, & per se idem sunt, non autem per se, & quatenus ipsum. Sed & Auerro. commento 36. huius dicti aliam affert explicationē, quoniam, inquit, voluisse Aristotelem per se esse idem cū eo, quod est quatenus ipsum, non quidem simpliciter, (nam sic res sunt differentes, vt superius dictum fuit) sed accipiendo per se in significatione primi modi, in quo prædicatum est definitio, vel de definitione subiecti. Quæ sane solutio dura mihi nimis, & difficilis videtur, tum quia esset æquiuocatio in eo, quod est per se, tum quia non omne, quod prædicatur in primo modo est esse quatenus ipsum, nam genus est per se in specie, & tamen Auerro. negat prædicationem generis esse simpliciter quatenus ipsam, vt alio in loco ostendemus. item Aristot. dans exempla in hoc textu, quo modo per se est idem cū eo quod est quatenus ipsum, explicat etiā in propositionibus secundi modi, dicēdi per se, quoniam ait, triagulum habere tres per se, & quatenus ipsum. ob id mihi magis probatur solutio Iohannis Grammatici, quæ dicit

per

Contradictionum

G per se, & quatenus ipsum esse duas formas dicendi omnino differentes, quoniam per se est quiddam communius, ut in præcedentibus dixerat Aristo. nunc vero ea dicit idem esse, quod audiendum est in ipsis propositionibus demonstratiuis, nam cum hæc scribantur, ea ratione, ut abundemus copia propositionū, ideo Aristo. ne quis hæc duo separaret a demonstratione, dicit hæc idem esse, quoniam in ipsis propositionibus, ex quibus perfecta fit demonstratio, simul concurunt: & quidem in propositionibus, tam primi, quam secundi modi dicendi per se, quicquid Auerr. in hoc loco dormitans, somnariit. Quod vero res inter se diuersæ, idem fieri possint vni tertio comparatæ, inde constat, quod albedo, & dulcedo lactis, qualitates sunt omnino inter se distinctæ, quæ tamen in substantia lactis receptæ, idem re, & subiecto efficiuntur. Sic dici per se, & quatenus ipsum, formæ sunt dicendi differentes, saltem in hoc; quod vna est communior alia, sed in propositionibus demonstratiuis simpliciter simul connectuntur, quem conexum si Themistius significare voluit in eius recitatis verbis, putandum est & ipsum recte dixisse, licet illa breuitas non plene explicaret nodum huiusce difficultatis.

CONT. XLV.

Tex. 11. EXPLICANS in eodē tex. Philosophus vniuersale, dicit il-

lud esse, quod in quolibet & primo monstratur, verbum autem primo pro immediato intelligitur, sed in fine huius text. & infra in tex. 13. & 14. vult triangulum idem esse habere tres vniuersaliter, & tamen, hæc propositio dicens, triangulum habet tres prima non videtur esse cum sit conclusio mediata, & demonstrata ab Euclido in primo Elementorum, aut ergo exemplum erit falsum, aut explicatio vniuersalis, cum hæc duo inuicem, manifeste repugnent. Quam contradictionem vidit Themistius primo Post. cap. 12. & 18. & Iohannes Grammaticus in expositione horum verborum.

SOLVTIO. In hac difficultate, sane non parua, Themistius primo Post. cap. 18. inquit, non videri conclusionem demonstratiuam posse dici vniuersalem, cum id maxime sit proprium præmissarum demonstrationis, cui rationi, inquit, respondisse quosdam hoc modo, quod non necessarium est in quolibet demonstratione præmissas esse vniuersales, immo potius videtur vniuersale esse conditionem conclusionum, & per se esse conditionem præmissarum. Sed Alexander (referente eodem Themistio) confutauit eam solutionem, quoniam hæc partitio esset nimis subtilis, velle, inquam, accommodare vnum horum præmissis & aliud conclusionibus, Sed Alexander alia

Aliam subitunxit responſionem, quæ dicit, concluſionem poſſe eſſe vniuerſalem & primam, rō quidem ſimpliciter, ſed primā de genere eorum, quæ demonſtrari poſſunt. Quæ ſolutio vult, primum dici biſariam, hoc eſt, pro eo quod ſimpliciter eſt primum, & immediatum, quod noſtri appellant iuniores, primum primitate cauſæ, & ſubieſti ſimul, atque hoc eſt in his propoſitionibus, quæ nulla ratione de monſtrari queunt; cuiuſmodi ſunt dignitates, & præmiſſæ im mediatae demonſtrationis, quæ ita vniuerſales ſunt & primæ, vt inter eorum ſubieſta, & prædicata nihil intermedij cōſtitui poteſt, hoc eſt, neq; cauſa, neq; ſubieſtum vllum hoc itaq; primum eſt præmiſſarum non concluſionis. Aliud vero eſt primū, quod non tantæ dicitur eſſe dignitatis, ſed primū dicitur, ſubieſto, non cauſa: atq; hoc eſt in concluſione, nam ea propoſitio, homo eſt riſibilis, luna deficit, triangulum habet tres, &c. prima eſt ſubieſto, quoniam nullū aliud datur prius illis, licet non ſit prima, ſecundum cauſam, quoniam qualibet illarum per cauſam mediam poteſt ſyllogizari, hæc fuit Theophrasti ſolutio, cui adſtipulatur Auerr. primo Poſte. commento 36. 41. 43. in quadam epiſt. & in qua ſito tertio: & hæc etiam a latinis omnibus recepta fuit, qua ſtante diſtinctione, contradicſio omnis

cōcidit, cum Ariſt. concluſionē dicta eſſe vniuerſalem, & primam. id enim audiendum eſt de primo ſecundum ſubieſtum tantum. præmiſſæ vero erunt primæ & ſubieſto, & cauſa ſimul, Nec obſtant, quæ Themistiug videtur adducere pro confutatione huius responſionis. Primū enim, inquit ille, ſe non videre, quo modo poſſit eſſe concluſio vniuerſalis, vbi hæc fuerit ſyllogizata ex vniuerſalibus præmiſſis: adde tu, quoniam eſſe primū vniuerſale, & ſyllogizari poſſe, videntur pugnantia eſſe. Dein de etiam obijcit, eſto id probabiliſſe verum eſſe, q̄ concluſio illa ſit vniuerſalis, quæ ex vniuerſalibus, præmiſſis, & primis demonſtratur, quid poſtea dicemus, quando demonſtratio nō cōſtat ex præmiſſis primis, & intermediis, quod ſæpiſſime contingit, & præſertim in mathematicis: videtur enim q̄ in illo caſu tales demonſtrationes ſint penitus reijciendæ, veluti inanes, cū non habeant concluſionem vniuerſalem: q̄ ſi reijciendæ non ſunt, fatendum erit per ſe, & vniuerſale fuiſſe explicata propter præmiſſas non ob concluſiones, quæ quidem eſt Themistiug opinio. Verum hæc nihil aduerſus Alexandrum faciunt, quoniam iam dictum eſt, perfectius eſſe præmiſſas vniuerſales, quàm cōcluſio ſit cū illæ primæ ſint ſubieſto, & cauſa, concluſio vero ſubieſto ſolo. Ad ſecundam

vero

Contradictionum

G vero dicimus obiectionem, q̄ dū agim⁹ de vniuersali primo, agimus de obiecto demonstrationis simpliciter, non autem de alijs, demonstrationes autē simpliciter sunt quę primis constāt principijs, vel quorum principia ad prima statim resoluūtur. Quod autem conclusio sit vniuersalis, & prima, confirmes exemplo de triangulo, quod habetur in tex. item in text. 12. & 13. agens de erroribus vniuersalis, eos fere omnes applicare possumus conclusioni. sed & in quarto decimo dans Aristo. regulam de eo q̄ est vniuersale, primum & quatenus ipsum, concludit id esse, dum dicimus triangulū habere tres, nou autem cum dicimus, figura, termin⁹, isocetes, æneum habere tres: & hæc venia Themistij sint a nobis dicta. Sed tu vide latius hæc disputata ab Auer. in commento 36.

CONT. XLVI.

Cō. 36. **E**XCITATVS Auerr. his, quæ dixerat Themistius primo Post. cap. 12. in quo disputat nū quid prædicatio generis de differentijs, ac speciebus, sit vel nō sit prædicatio vniuersalis, & prima, dubitat an vniuersale hic de finitum sit proprium, & conuertibile. Et ait, q̄ si dicam⁹, ipsum esse proprium, & conuertibile, tunc videretur ipsum non pertinere, nisi ad definitiones, & propria, quamobrem genus ipsum non erit prædicatum vniuersale, quod Auer. habet pro incom-

modo. oppositum videtur habuisse infra in commēto 41. vbi damnat Themistij, qui voluit prædicationem generis esse primam: quocirca, ait, genus non posse prædicari primo, & vniuersaliter de specie, quoniā non competit vni speciei, quatenus est illa species, sed pluribus.

SOLVTIO.

Q VI volunt hanc rem videre fusius, accedant ad tertiū quę situm demonstratiuum, vbi hæc & plura alia proponuntur scitu dignissima: Etenim eo in loco colligitur distinctio, de prædicatione vniuersali, & prima simpliciter, quæ necessario vult terminos proprios, & partes, & in hac significatione genus non potest vniuersaliter prædicari de vna specie: poterit tamen prædicari de omnibus coniunctim: aut etiam de differentijs ipsis diuisiuis, nam animal cōuertitur, cum omnibus suis speciebus, vel etiam cum suis duabus differentijs, quæ sunt rationale, & irrationale. Potest etiam (vt in calce huius commenti colligitur) genus prædicari vniuersaliter de sp̄e, dū modo non contrahatur, nam homo, vt homo est certū quoddam animal, hoc est contractum, nō autem absolute est animal. contrahitur autem animal, si dixeris, homo est animal cogitatum. Est itaque responsio, q̄ genus respectu vnius speciei, sine contrahente dictum, non facit prædicationem simpliciter

A citer vniuersalem, & primam, sed vniuersalem de omni tantū & per se, contractum tamē, vel ēt respectu vtriusq; suę differentię diuisiuę, vel omnium specierum simul, potest vniuersaliter prædicari & primo. Themistius vero voluit genus facere prædicationem vniuersalem de differentijs, & speciebus, quod forte seruari potest (quicquid illi tribuat Auer.) quoniam Gen^o potest sumi, ita vt conuertatur cum differentijs, & speciebus: vel forte prædicationem vniuersalem intellexit in significatione quadam communi, non primā & quatenus ipsam.

CONT. XLVII.

Cō. 36.

Exponens Auer. ea verba, in tex. 11. per se, & quatenus ipsum, idem sunt, vult hæc duo hoc in loco conuerti, cui sententię, oppositam regulam tradidit in secundolib. Phy. commēto 3. quo in loco explicans Auerro. naturę definitionem in qua Aristot. ponit has voces primū, & per se, animaduertit has esse non sinonimas, & cōuertibiles, immo differentes: quoniam omne primū est per se, non autem contrarium autem est primū, & quatenus ipsum, quare si hæc dicit eo in loco differre, & hic idem esse, pugnantia videtur omnino attulisse.

SOLVTIO.

Cum hæc cōtradictio sit cōmunis Auer. & Arist. patet solō ex his, quę dicta sunt in tollēda

contradictione tex. 11. nā in de finitione naturę, primū, & per se, audienda sunt vti diuersa, nō vti sinonima, cum disciplinę, & scientię contemplatiuę despiciant sinonima, vt habetur primo phy. commē. 1. Hic vero cū dicit hæc esse idem, intelligit qñ per se est definitio in primo modo. hæc. n. fuit Auer. expō; quam in superioribus reieci^o, confirmata Theophrasti interpretatione. verum hæc volui dixisse, vt cognosceres, in Auer. nullā ē hoc extā cōtradictionē.

CONT. XLVIII.

Cō. 37.

Explicans Auer. eam Aristot. sententiam, in tex. 11. quę dicit habere tres, non competere vniuersaliter equicruri, reddit causam, qm hæc demōstratio esset particularis, & ob id addit demōstrationem non posse esse particularem. sed cōtrariū sentit infra cō. 16. siue in tex. 35. iuxta veterē sectionē. quo in loco disputat cū ipso Arist. vtra sit melior demōstratio, vñs, vel particularis. & dicit per particularem demōstrationē nō esse intelligēdā eā, quę singulari termino continet, vt si dicas aliquis homo est albus, sed illam, quę prædicatū genericū cōcludit de specie specialissima, vt si dicas, isofceles hñt tres. ecce, q̃ vult has demonstrationes bonas esse, licet minus, quā quę de gñe sunt, vt illa in qua habere tres concluditur de triángulo, & tamen id negat in expositione huius tex.

Contr. Tom. H 30

Contradictionum

G

SOLVTIO.

VULT Auer. ubiq; locorum demonstrationē in hoc libro, mō considerari in significatione magis ppria, mō in significatione paulo magis cōi. Nam cōditiones per se, & de oī vult eē demonstrationes signi, & propter qd, potissimæ vero demonstrationes notæ sunt, de omni, p se, & quatenus ipsum, simul. itaq; cū hic fiat mentio, & explicatio v̄is, quod dicitur quatenus ipsum,

FI

quæ est potissimæ demonstratio nis specialis cōditio, iure Auer. dicit particularia nō demonstrari, hoc est demonstratio simplr. at in cōm. 160. capit demonstratio nē vna cū Arist. cōius. hæc. n. potest eē v̄is, particularis, affirmatiua, & negatiua, ostēsiua, & ducens ad incommodum, vt constat in tex. 39. 40. 41. Aliter etiā dicere potes, qd Auer. hic loquitur nō de speciebus, sed de vere particularibus, quæ ideo ait, nō posse demonstrari, qm̄ sunt infinita: at in cōmē. 160. sumit spēs specialissimas. qd̄ vero hoc nomē particulare interdū, p̄ indiuiduo, interdū, p̄ spē specialissima accipi nobis posuit, est in primis Auer. 1. phy. cōm. 4. & 5. deinde & 1. poste. cōm. 12. vbi exponēs Arist. dicētē notiora nobis esse singularia, hæc vocat species specialissimas.

CONT. XLIX.

Tcx. 13

ENVMERANS Arist. tres errores, qui in re v̄is nobis committi solēt, alterū dicit esse, cū quis p̄

priā passionē dem̄at de plurib⁹ spē differentibus, quæ tñ de gñe illorū cōi tenebat dem̄ari. Exē plū vero addit hmōi. Si quis demonstrabit p̄portionale esse de lineis, numeris, solidis, & t̄pib⁹ credet eam affectionē v̄r fuisse demonstratam, sed hallucinat, qm̄ non de his spēbus erat concludenda, sed de cōi gñe illarū, qd̄ cū nobis ignotū sit, iccirco dem̄atio v̄is fieri non pōt. Ex quibus habes genus, lineæ, nūeri, tēporis, & solidi esse ignotū. oppositū voluit in prædicamentis, cap. de Quanto: vbi quantū ponit genus cōtinui, & discreti, sub quibus collocātur linea, nūerus, tēpus, & solidū siue corpus. Si itaq; quātum est genus cōe illorum, cōstat illud esse nominatum, non autem anonimum.

SOLVTIO.

QVIDAM aiunt p̄portionale esse affectionē cōem, quāto cōtinuo, & discreto, & cū apud eos continuū, & discretū cōueniant æquiuoce, ob id aiunt voluisse Arist. Gen⁹ horū quatuor lineæ, nūeri, corporis, ac t̄pis eē ignotū, qm̄ hætenus non h̄r nomen vniuocū cōe illis: quantū vero dicūt esse æquiuocū. Habēt hi p̄ hac opinione locū Auer. 1. Post. cōm. 74. & 1. met. cōmē. 46. vbi inquit, quātitatē non esse genus vnū ad cōtinuū, & discretū, analogice, tanto minus æquiuocē. Hæc cōcordia ducit nos in infinitas difficultates. prima ē, qd̄ si quātū nō est genus vnū, prædica

mēta

A mēta non x. extarent sed x1. qm̄ dicis, quārū æquiuocū eē, quāobrē quātorū erunt duo prædicamēta: & sic numerus prædicamentorū nō erit denarius, quod repugnat doctrinæ Arist. in prædicamē. cap. de incōplexis, & s. met. 1. s. At locus Auer. iam citatus, nihil facit ad eorū confirmationē, qm̄ continuū, & discretū vult nō vniuoce, neq; analogice sub vno gñe conuenire, accipiēs genus p̄ subiecto artis. Nā dum hæc dicit, exponit verba Arist. quę dicūt nō dari trāsītū de gñe in genus hoc ē, de Arithmetica considerāte numerū in Geometriam cōsiderāte cōtinuū, ob eā rōnē, q̄ hæ facultates non p̄nt h̄re genus idē, hoc est subiectū: & si illud haberent, vicissim trāscenderēt. Hic vero de gñe prædicamentali (vt dicunt) disputamus, nam tale pōt eē cōe continuo, & discreto, stante ordine prædicamentorū tradito in prædicamentis, & s. diuinæ philosophiæ. Ob id contradictio adhuc persistit. Dicunt alij, q̄ gen⁹ horū nō est nominatū, qm̄ illa ad diuersas scientias referuntur, nā dicunt, p̄portionale in lineis cognosci a Geometra, in numeris ab Arithmetico, in corporibus a physico, in tēporibus ab astrologo, quæ scīa nō cōueniunt in vno cōi gñe. & in eandē v̄r accessisse solutionem Auer. cōmē. 3. s. sed omissa tam exquisita, & artificiosa distributione scientiarū, dico q̄ licet non detur ge-

nus cōe scientiis considerantib⁹ hoc q̄ est p̄portionale esse, non ob id cessat difficultas, qm̄ hic non fit mentio de genere subiecto scientiarū, sed de genere specierum, & tale est genus prædicamentale. Cum iunior essem, neq; adhuc Philoponi cōmentaria vidissem, dicere solebā, Quātitatē non posse dici genus cōe lineæ, numeri, temporis, & corporis, ita vt de ea possimus concludere v̄r p̄portionale, qm̄ quātitas nō est subiectū ad æquarū affectioni, cum quantitas in pl⁹ se habeat, quā p̄portionale, nā oratio, & locus quantitates sunt, quæ tñ non sunt p̄portionalia: & iccirco genus horū videre tur non posse dici quantitas, cū nō oīs sit quātitas p̄portionalis. Quæ sane responsio, inter ceteras, videtur mihi minoris difficultatis, sed Philoponi solutio maioris est fidei, & perspicuitatis: nam, inquit, ille exemplū de p̄portionali, qd̄ Arist. adducit esse vetustissimum, & ab Arist. desumptum ex veterū monumētis, itaq; cum hæ affectio, quæ dicitur p̄portionale sit cōis quāto, & quali, hoc est quibusdam quantitativis, & etiā nonnullis qualitativis, quib⁹ nō datur genus vnum nominatū, ob id ille locutus est Arist. Quod vero cōpetat quātitati, iā dictū fuit, qm̄ conuenit lineis, nūeris, t̄pib⁹, & corporib⁹, & ēt alijs, vt sup̄ficiibus, & motib⁹, neq; his tm̄, sed ēt qualitativis, qd̄ pbat Philo-

H j̄ pontis

Contradictionum

Gponus, Plato, testimonio in Gorgia, quo in loco pportione assignat inter facultatē legalē, iudicialē, sophisticā, & rhetoricā. ad diē & pportione inter exercitatoriā artē, medicinā, māgoniā, & coquinariā. Sed tu vide hęc latius in Gorgia, & apud Philoponū. itaq; si pportionale cōe est, quæsitū siue passio quātitatū, ac qualitatū, recte dixit Arist. non eē nominatā naturā siue gen^o cōmune spērū pportionaliū. Et licet i exēplo nō accepit nisi quātitates, id nihil obstat, cū hoc sit intelligēdū tanq; acceptū ab antiquis, vt sunt oīa exēpla ipsius: antiqui vero id, quāto, & quali cōe fecerunt, & ita audiēdū est: quanq; ea est breuitas Arist. vt concise illud proposuerit.

CONT. I.

Cō. 41. **C**VM de inductionē, i quodā pposito, mentionē faciat Auer. exponēs quædā verba in tex. 13. inquit, inductionē nō facere nos acquirere p̄dicationem p se, sed tm̄ per accns. Cui dicto v̄r id re i pugnare, q; voluit Auer. i 8. ph. cō. 33. nā eo in loco colligit, dari iductionē, q; necessaria est, & de mōstratiua. Et est et rō, nā inductione colligit v̄r̄a, hęc vero pnt esse ita per se, sicut & per accns.

SOLVTIO.

INDVCTIO cū sit maneries disciplinæ, nō aut via doctrinæ ex plogo primi ph. ob id ē argumētū cōsolatoriū: nō aut necessario cōcludēs. Nā, q; necessario cōcludūt sunt syl̄i, quibus vult

Auer. pbari quæsitā naturā & oculta, sed inductione pbat q̄sitū leuiter ignotū, & ideo valet ipsa plurimū in faciēda fide, hoc est certitudine sensata, vt h̄r 2. post. tex. 2. Adde & illud, inductionē cōsiderari posse rōne formæ, & rōne materiæ: quo ad formā est augmentatio per accns, non quidē per se, & necessaria, ob cās relatas: quo ad materiā vero ē aliquā necessaria, vt si dicas, Socrates ē rōnalis, igitur oīs hō rōnalis, quæ iductio in re necessaria pōt vno solo indiuiduo colligi. Quib^o cōstitutis cessat illa superius adducta pugnātia: nā inductione quoad formā nō pōt eē per se, & necessaria, rōne vero materiæ pōt, & ita etiam pcedit rō adducta pro confirmatione.

CONT. II.

Cō. 41. **A**GENS Auer. disputationē aduersus Aduēpacem, & Alpharabium de prædicato primo, in quodā suo pposito, dicit hęc verba, dem̄rationes, quæ sunt potētia definitiones, sine vllō dubio sunt perfectiōes. certū aut est, q; has dem̄rationes intelligit, ex quibus colligitur definitio solo situ differēs a dem̄ratiōe, vt ē illa de qua philosophus mētionē facit in 2. post. tex. 10. siue cōmē. 42. quæ sic cōponit, ob extinctionē ignis in nube sit son^o nubis, tonitrus est ignis extinctio, itaq; tonitrus est sonus nubis. ex hac. n. educit definitio cōtinua q; dicit, tonitrus ē sonus nubis ob extinctionē ignis. Et consistē est exemplum

A plūī ē. q̄ sito dem̄atiuo de eclipsi, ob terrę iteruētū sit pruatio luminis solis in luna, eclipsi est terrę interuentus, igitur eclipsi est priuatio luminis solis in luna. Ex qua dem̄atiōe elicit definitio integra & absoluta dicēs, eclipsi est priuatio luminis solis in luna, ob terrę iterpōnē. sed hęc definitio ait Auer. in eodē quæsi to 8. nō efficitur, nisi sint duę definitiones, quarū vna sit cōclusio, alia vero sit principiū, itaq; dem̄atio hęc simpliciter, quā vult **B** hoc in loco esse definitionē potētia, & quā perfectiorē ceteris appellat, cōstabit duplici definitione: cui⁹ oppositū voluit Auer. 2. post. cōm. 20. & 38. vbi aduersus Alpharab. & Auēpā. disputat de hac re. Amplius si quesita sciētiarū sunt, p̄ maiori pte de accidentibus, vt dicit Auer. 2. post. cō. 12. 18. 20. 41. 67. 94. & demōstrationes sunt de accītib⁹ p̄p̄is q̄ concludim⁹ de ipsis subiectis, tūc p̄ dem̄ationē nō concludet definitio, sed sola passionis inherētia, vt cū triāgulū cōcludim⁹ hęc tres, lunā deficere, hoīem ēē risibilē, &c. q̄ dem̄ationes simp̄ p̄nt ēē, cū dent cām, & ēē, & tñ hęc non sunt definitiones in potentia, qm̄ nō cōcluditur in his vna definitio, nā cū dico hoīem esse risibilem ex eo, q̄ est aīal rōnale, non possum colligere definitionē solo situ differentem, tū quia conclusio nō est definitio, tum quia si colligeretur, ēēt hęc, homo est risibilis, propter aīal

rationale, sed risibile cū sit accidens, fieri non potest, vt hoīs definitionem ingrediatur.

SOLVTIO.

NOBILIS profecto est hęc difficultas, cū in hac oēs præclari expositores videantur perplexi. Sed hęc contradictio, in præsentia tollitur tantum in fundamentis Auer. nam alius erit locus, in quo citabitur eadem pugnantia in Arist. ipso: id enim cōstabit maxime infra sup̄tex. 22. Auerro. opinio hęc fuit, q̄ demonstratio sit genus triū species, nempe potissimæ, propter quid, & quia, id autem colligitur in prologo primi phys. & 1. post. cōm. 95. & in quæsitis multotiens. At demonstratio potissima dans cām, & esse distinguitur secundū magis, & minus perfectam, qm̄ eā vult ēē oīum perfectissimam, quæ continet duas definitiones, alterā p̄ medio, aliā p̄ cōclusionē, dūm o quæ concluditur, concludat, vt quæ sitū naturā ignotū, nō vt definitio ē, & ea q̄ p̄ medio accipitur, accipitur non vt definitio sed vt cā dans p̄pter quid, de ea definitione, quæ cōcludit, id autē habes in 1. & 2. & 3. quæsi to demōstratiuo, necnō 2. Post. cōm. 37. vbi dicit, nō posse definitionē naturā occultā alia, rōne innotescē, quā p̄ dem̄ationē, dū mō eius medi⁹ sumat, tanq; cā illius concluder. dæ definitionis. Quod autē hanc velit ēē p̄fectissimam oīum, id copiose colliges

H ij ex

Contradictionum

G ex 8. quæſito, vbi ait hanc voluiſſe Arist. pro ſcopo libri Poſt. cæteras autem eē æquiuoce demōſtrationes. Quod vero hæc largiat definitionē ſolo ſitu differētē, eodē ē in quæſito oñdit, & in prologo primi Poſt. ait, conſiderari in lib. Poſt. demōſtationē, vti ex ea colligitur cōceptio, & formatio, hoc eſt definitio. Et 2. Poſte. cōm. 3. ſcribit, ea quæ ſunt 1. poſte. fuiſſe dicta ob ea, quæ dicuntur in 2. quod ſane dictū pcedit ex eo, quod voluit de definitione, nam Auer. tenet ſubiectū 2. lib. poſte. eſſe definitionē, quæ poſt factam demōſtationem educitur, itaq; demōſtatio nō erit perfectiſſima demōſtatio, niſi tradiderit definitionem ſolo ſitu differentem. atq; hoc vī eē ē dictum ex Arist. ſententia. 2. poſt. text. 9. vbi agens de modo, quo educitur definitio per demōſtationem, inquit, eā non demōſtari, ſed educi quotieſcūq; medi⁹ terminus fuerit rō perfectæ, nā ille dabit quod eſt, & pp quid, & ex eo ē apparet definitio, nō qā demōſtetur, ſed quia ſi innotelcet cum, ppter quid. Ex his itaq; cōcludamus recte voluiſſe Auerr. demōſtationē illā eſſe perfectiorē cæteris, quæ eſt definitio potentia, & in hoc nō eſt dubitandū. Verū non tollitur ob hoc, etiā di ei poſſe demōſtationem ſimpliciter eam, quæ paſſionem cōcludit de ſubiecto, qñ præſertim paſſio erit naturaliter ignota, & demōſtrabitur medio, qui ſit cā formalis ſubiecti, & rō dans ppter quid de paſſiōe. id. n. eſſe neceſſarium colligitur. 1. de aīa. 11. 4. phy. 31. 1. poſte. 5. 2. poſte. 9. ſed hæc demōſtatio paulo cadit à perfectione primi generis: potiſſima tñ dī rōne quæſitorū, qm̄ dat cām, & eſſe. id. n. requiritur ad demōſtationem ſimplr, ex 1. poſte. cōm. 5. 95. & quæſitis, necnon in Epith. logicis cap. de demōſtatione. Vtrū vero ex hac colligi poſſit definitio ſolo ſitu differens, necne, qđ eſt non parua inter modernos. Nam maior pars vult qđ ſic, credētes impoſſe eſſe, vt ſit demōſtatio ſimplr, quæ non ſit definitio potentia. Et ob id cogunt dare exēplū illud demōſtationis concludentis paſſionē hoc mō, aīal rōnale mortale eſt riſibile, hō eſt aīal rōnale mortale, ergo hō ē riſibilis. qua demōſtatione cōſtituta, aiūt, inde elici definitionē ſic, hō eſt riſibilis ob aīal rōnale mortale. ſed pace horū dixerim, hanc nō eē definitionē hoīs, qm̄ riſibile, cum ſit accñs, non pōt eſſe pte hoīs, neq; ei⁹ definitionis, nā accñs definit ſubiectū, nō aut ſubiectū accñs. 1. poſte. 9. & 7. met. 17. Alij vero non hoīs, ſed riſibilis, aiūt colligendā eſſe definitionē, adeo vt ſit dicendum riſibile eſt hoīs aptitudo, ob aīal rōnale mortale. ſed hæc ſolutio difficili⁹ eſt prima, tum qm̄ neceſſe ē vt aptitudo nouiſſime apponat in definitionē, quæ in demōſtatione non fuit accepta: item qm̄ definitio

A nitio non ad quæ sitū, sed ad subiectū est referēda, sic, n. facit Aristot. 2. post. tex. 10. vbi tonitruū accipit, p subiecto, sonū nubis, p prædicato, extinctionē ignis, p medio, dicitur tonitruū definitio nem sic colligi, qd sit son⁹ nubis ob ignis extinctionem, quæ definitio subiecti est, hoc est minoris extremi, loquor de definitione solo situ differente: nā definitio, quæ medius est, ea est rō, hoc est cā dans, ppter quid prædicati, ex

B 2. post. 9. Quamobrem dicerē ex ea demonstratione, quæ dat passionem de subiecto non esse necessarium, vt inde educat definitio solo situ differentis, hoc est ea, quæ duabus conficitur definitionibus imperfectis: nisi de ipsa velimus concludere definitionē, id aut secretū est, qd' me docuit Auer. in 2. quesito. Nam ponamus passionē esse occultā ex sui natura, tunc si concludat p medium dantem cām, & esse illius, pculdubio p demōstrationē

C simplr erit cognita, ex qua diximus, non esse necessariū, vt colligatur definitio solo situ differentis, si vero hæc passio fuerit nota, & ignota eius quidditas, ea conclusio de per medium, qui dī cā illius quidditatis, & erit demōstratio simplr in primo gradu, quæ dabit nobis definitionem solo situ differentē: hoc mō. ob aīal rōnale mortale est aptitudo hoīs naturalis ad ridendū, risibilitas est, ppter aīal rōnale mortale, ergo hæc est aptitudo naturalis hoīs

ad ridendum. Notum est, qd' medius terminus est definitio risibilitatis, & etiam est ratio dans propter quid prædicati in subiecto, & est pars definitionis perfectæ risibilitatis. item conclusio est alia imperfecta definitio, ex quibus duab⁹ colligitur integra definitio solo situ differentis sic, risibilitas est naturalis aptitudo hoīs ad ridendum ob animal rationale mortale. Sed redeundo ad contradictionem, dicim⁹ hoc nō negasse Auer. locis proxime adductis, qm̄ differit aduersus Alpharabium, qui credidit definitionem posse concludi, vt definitio est per medium, quæ sit definitio, verum cum definitio sumat a gñe, & dīa, quæ forma est, & vnus rei est vnica forma, ob id vult, qd' quid est per aliud qd' quid est nō posse demōstrari, & si demonstrērit erit petitio principij. Sed dū ponimus definitionē concludi per demōstrationem, dicimus id fieri de imperfecto, qd' quid est, vt quesitum est non de finitio, & p medium qui ē cā illius dās pp quid, nō quid. Ad confirmationem puto me iā satis rōdisse ex Auer. fundamentis, iecirco hæc mīsa faciamus,

CONT. LII.

AGENS Auer. de p̄dicato primo, vult gen⁹ non posse p̄dicari, nisi ipsam arctem⁹ per aliquam notā, siue particulā habētē vim limitandi, ver. gra. animal non potest p̄dicari primo, & quatenus ipsum de homine, quoniā

H iij plu

C5.41

Contradictionū

G pluribus alijs cōpetit spēs⁹, qđ aut primo prędicatur, recipro- cū, & conuertibile esse teneē, vt dicit Arist. in tex. 14. & cōm. 42 & 43. si vero dixerimus hominē eē quoddā animal, inquit Auer. prędicatio est prima, quod non de ligno particulari itelligit He- bręus interpres, sed de aliqua li- mitatione contrahente, vt re- ra itelligere debem⁹: verbi cau- sa, dum dico, homo est animal cogitatum, vel aliud simile: sic enim genus efficitur conuertibi- le cum specie, & prędicationē primam constituit: oppositum autem videtur voluisse Auer. in quęsito tertio, vbi genus videt^r eēcedere, posse, simpliciter pro- latum, prędicari primo de spē.

S O L V T I O.

PRIMUM, apud Auer. latius interdum, interdum preßius ac- cipitur, latius est id quod de oī, & per se dicitur, vt hæc ppō, hō est aīal, hō est corpus, hō est sub- stantia, & sic de cæteris, in qua si gnificatione vult genus absolu- te prolaturum, de specie prędicari posse. At primū, pprie acceptū est de omni, per se, & quatenus ipsum, & hoc necessario vult cō- uertibilem prędicationē, vt col- ligitur ex Arist. 1. poste. tex. 14. & in pręsenti commen. intelli- git Auer. & hoc pacto genus ab- solute non dicitur de specie vna primo. Qua distinctione etiā de- fendere possum⁹ Themist. 1. po- ste. cap. 12. qui genus de dīijs, & spēbus vult vř prędicari, nam

vel genus ipm limitatū accipit, vt iā dictū ē, vel si absolute intel- ligit, cōem accipit significatio- nē primi siue vřs prędicati, nō ppriā, licet sint, qui dicāt genus accipi à Themist. non respectu vnus dīig, vel spēi, sed oīum, et sic cōuersim prędicari, dīq re vide- tu exēpla apud authorem ipm.

C O N T. L I I I.

HOC commētum vř scaterē **Cō. 44.** quāmplurimis cōtradiētōib⁹. prima ē, qm exponēdo textū, vult qđ oē necessariū sit eēntiale: id. n. vř Auerr. negauisse cō. 28. & 29. vbi vult de omni, per se, & quatenus ipm, eē speciales cō- ditiones necessarij, quare cum a specie ad genus teneat illatio, & nō ex opposito, dicim⁹. n. est hō ergo aīal, nō aut ē aīal, ergo hō, pariter valebit si dixero, est eēn- tiale (ē aut eēntiale idem, qđ p se apud Auer.) igit ē necessariū, nō aut necessariū ē igit eēntiale. Nā hæc ppō, coru⁹ ē niger, nix ē a- ba, risus, hoc est cōsensus emētis & vendentis, (vt vtar exēplis ip- sius Auer.) sunt, ppōnes necessa- rię, non tñ eēntiales. Alia est cōtradiētio, dū inquit, mutuam prędicationē pprieratū eē necessa- riā, v. g. si dixero, risibile est disci- plinabile: & tñ vult eam paulo post eē accñtalē, vt hř ēt 2. post. cōm. 38. Tertia est, qđ in fine cō- menti dicit, prędicationē gñis de spēnō eē necessariam simpfr, & tñ voluit prędicationē gñis de spē esse in primo mō p se, vt licet p- spicere in 1. poster. commen. 30.

A SOLVITIO.

Ad priorem contradictionē puto me satisfecisse in præcedē-
tibus sup. c. 37. vbi diximus ne-
cessariū accipi bifariā, commu-
ni & propria significatione. Cō-
muni est id quod semper est, &
est ipsum dici de omni & illud
quod habet admixtum id, quod est
per accidens, quo modo voluit ne-
cessarium in plus se habere quā
essentiale, ac significatione pro-
priè dicta, necessariū est, quod
B nullo pacto habet permixtum
id quod est per accidens & contin-
gens, & hoc appellat neces-
sarium essentiale et simpliciter, ta-
le vero est, de quo loquitur in hoc
cō. & superius etiā in cō. 37. ad-
uersus Alpharabium. Exemplū
est autem si dicas homo est ani-
mal ratione mortale. Ex quo
patet quod necessariū hoc simpli-
citer non potest esse nisi quā præ-
dicatur tota definitio de defini-
to, vel differentie conuertibiles,
vel accidentia propria, in his. n.
C nihil est quod sit per accidens. quā
sunt prædicationes de omni, per
se, & primæ. Vnde veritas collig-
itur illi⁹ regulæ, quæ dicit, Ens
necessarium nullā habere pos-
sibilitatem, 2. cō. c. 33. & 34. item
12. Met. c. 9. & 9. Met. com. 37.
quicquid voluerit Auicenna, qui
necessarium posuit vel ex se, vel
ex alio. 3. cap. de substantia orb.
Nō est autē sic dum prædicatur Ge-
nus de specie, quoniā licet ani-
mal sit res necessaria homini, hō
tamen est res contingens animali, et

iccirco dū dico, homo est aīal, **D**
hæc propositio non est simplici-
ter necessaria, quā species cōtin-
git generi, & ideo est necessaria
sū vnā partem, sū aliam est
per accidens. Quibus, constitutis
patet solutio primæ & tertiæ
cōtradictionis, nam cum dicit,
omne necessarium esse essentia-
le, hoc accipit in significatione
propria, cumque dicit genus non
prædicari necessario de specie,
intellige sū vtrāque partem &
simpliciter, & cum dicitur genus per
se dicere specie in primo modo, cō-
cedas, sed addas, quod non oīs præ-
dicatio primi modi est neces-
saria simpliciter, sed illa in qua tota de-
finitio prædicatur, vel differentie
conuertibiles. Genus autē cū nō
conuertatur cum specie, non fa-
cit prædicationē simpliciter ne-
cessariam, neque primā, quā spe-
cies accidunt generi. Ad scđam
vero cōtradictionē, respōdet ip-
se idem Auer. in hoc loco, dicēs,
quod mutua prædicatio pprie-
tatum est necessaria, non quidē **E**
simpliciter, sed per accidens, quo-
circa nota, quod hæc prædicatio est
necessaria, cū dico, Risibile ē di-
sciplinabile, quā termini herent
inuicem de omni, et ob id est ne-
cessaria, verum est per accidēs,
quā nō est naturalis prædicatio,
vt habetur. 1. Post. tex. 35. vbi di-
citur, accidens de accidente præ-
dicari præter naturam, & per ac-
cidēs, nam iccirco hæc est vera,
Risibile ē disciplinabile, quoniā
vtrūque per se inhæret tertio cui-
dam

Contradictionum

Adam, hoc est subiecto, non autem ex se. nec tamen sequitur hac stāte solutiōe, ut vera sit opinio Auicennę, quę a nōnullis falso adscribitur et Alexandro, q̄ necessarium aliud sit ex se, aliud ex alio. quę distinctio quo modo falsa sit dicēda, vide in lib. de substantia orb. cap. 1. & 3. itē. 8. Phy. c. 79. 12. Met. c. 41. 5. Met. c. 6.

CONT. LIIII.

Cō. 46. Dicit Auer. vnus rei non posse ēē nisi vnā demōnem, redditq; eā duplicem, prima est, q̄ demō conuenit operi nature, cum autem natura rei sit vna in singulis, videtur & vnā ēē demōnē, secūdarō est, vni rei vna ē definitio. itaq; vna erit & demō. Sed oppositū habes ex Arist. & Auerr. multis in locis, 1. Post. tex. 43. & c. 179. 2. Poster. tex. 25. quibus in locis colligitur vnus rei plures esse demōstrationes & causas, immo priō Post. 43. dicit eiisdē rei posse fieri demonstrationes duas p̄ medios oppositos. Amplius, 2. Ph. 27. infra, et. 2. Poste. 11. quatuor sunt genera causarū, p̄ quas demonstramus, igitur si quid erit constās pluribus causis, ut sunt maxime res naturales, q̄ a quatuor causis fiunt, eiisdē rei plures erūt demōnes, & hæc videt fuisse multorū latinorū opinio, Apollinaris præsertim et aliorū.

SOLVTIO.

Hoc in loco Auer. intelligit demōnem simpliciter, quę metrum & mensura est aliarū om-

nium, & hæc nō nisi vna in vno genere concedi debet. nam hæc constat ex primis, veris, etc. hæc autem in eadē re nō sunt plura, amplius cum medius terminus sit vera causa essendi & cognoscendi, dans quid & p̄ quid, talis nō pōt esse nisi vnus, hoc est, forma rei, quę vnus vnica est, & ob id recte dixit, vnā esse demōnem, ex vnitāte operis nature, & ex vnitāte definitionis nam opus nature est, ut vna res non habeat nisi actum vnū & vnā formā, & cum potissima demō sit definitio in potentia, idē patet q̄ si perfecta definitio est vna vnus rei, q̄ vna in idē erit demō. Sed cum dicitur alibi voluisse plures demonstrationes, eo in loco accipit demōnē pro quolibet necessario syllo, et sic ad rationem dicas, posse aliquid demonstrare per quatuor causas, sed vna erit simpliciter tātum, reliquę p̄ quid, vel qd, vel et demōnes logicę. quę autem dicantur logicę demonstrationes, vide. 8. Physi. cō. 70. & 1. cō. 70. 4. Phy. 87. 2. de Generatione animalium cap. 6.

CONT. LV.

OSTENDENS Arist. de demonstrationē cōstare ex necessarijs, in quodam rōnis propositio, supponit mediū in syllo posse corrupti, & integer seruari syllo. Sed oppositum videtur voluisse. 1. Priorum cap. 29. vbi agens de abundantia medijs, significat medium esse præcipuā partē

A partē totius sylfi, quamobrem medio corrupto, non vñ conseruari sylfus, immo corrumpi & labefactari penitus: & idem vñ voluisse. 1. Post. tex. vltimo, vbi solertiā ait consistere in mediū inuentione. Nam recte dicūt nostrg, in medio vim totam rōnis consistere.

SOLVTIO.

INTELLIGE medio corrupto seruari sylfū, non quidē vt corrumpatur i sylfō, quoniā dempto medio, absq; dubio tota ratio perit, & corrūpitur, sed vult vt pereat medius in re, v.g. dicas syllogizando, omne currens est animal, homo currit, ergo hō est animal, iam potest corrumpi medius in esse, hoc est q; nullus hō currat, quiescēte quo libet homine & animali, & tamen conseruabitur ille idem syllogism⁹, p̄xime factus à nobis.

CONT. LVI.

Tex. 17 **V**LT ex ambabus propositionibus, contingentibus posse sequi necessariam conclusionē, quō ad modum ex vtraq; falsa propōne, potest vera sequi conclusio, exemplū ex contingentibus, Album est animal, homo est albus, hō est animal. Exemplū ex falsis, lapis est animal, hō est lapis, hō est animal. Oppositum vñ voluisse. 1. Priorū cap. 23. vbi necessariam conclusionē noluit sequi & vtraq; cōtingēti.

SOLVTIO.

SOLVIT hanc cōtradictionem Auer. in cō. 49. vbi inquit,

Arist. itellexisse hoc i loco mixtionem & illationē per accidēs, qm̄ si ex ambabus contingentibus, sequatur conclusio necessaria, vt ēt ex falsis vera, id est ex accidenti & non per se, qd̄ dicit ad hominem, ostendens demonstrationē cōstare ex necessarijs. At. 1. Priorū Arist. dans regulas per se, & quæ tenere debeant in omni p̄posita materia, iure repellit hanc accidentalē mixtionem ab eo libro, nā scia non est, de his, quæ sunt per accidens. 1. Post. tex. 18. 19. & 7. Met. c. 53. **E**

CONT. LVII.

CONCLVDENS Arist. & **Tex. 19** Auer. simul veram dem̄onem constare ex necessarijs essentialibus, hoc est per se, concedūt dem̄onem quia, posse fieri ex necessarijs nō per se, verum nominans Arist. ipsam dem̄onē quæam vocat sylfū signi quāsi q; nolit eam posse dici dem̄onē, cui etiā interpretationi adstipulatur Auer. in com. 55. dicens, dem̄onem signi nō esse veras aut summas dem̄ones, in quā sententiā vñ accessisse Themist. 2. Post. cap. 30. vbi ille ait, dum à causa ad euentū rōcinando procedimus dem̄o est, dū vero ab effectu progredimur ad causam sylfus est. Sed oppositū voluit Arist. te. 30. vbi sciam & demōstrationē diuidit in p̄p quid & quia, & Auer. aduersatur Aui. in cō. 55. & in. c. q̄sito, qm̄ Aui. cennas existimabat demōstrationem, quia non esse demōstrationem.

Contradictionum

Gstrationem, quod Auer. non patitur esse dicendum.

SOLVTIO.

ET si in. 6. quæsito plura dicta sint, & i. c. 95. primi Post. de hac Auer. et Auic. controuersia, quantum tñ pertinet ad contradictionis formā, dicerem, Aristot. Appellasse demonstrationē q̄a, syl̄sm signi ex suo consueto artificio. Cum. n. hic dem̄onem uelit constare ex necessarijs & per se, patet ipsum animo continere perfectam ideam demonstrandi, qm̄ eius scopus ē dem̄o simpliciter, à tex. 1. vsq̄ ad 30. primi huius libri. Itaq̄ cum demonstratio quia, non habeat constare ex his essentialibus, ppōnibus necessario, ob id eā appellauit syllogismū, quod per cōparationē tm̄ est audiendum, nempe illius quæ perfectissima est, & idem uoluit Themist. Cum uero demonstratio quia & ipsa ex necessarijs cōstet propōnibus, nō autem ex Sophisticis vel probabilibus, ideo uoluit Aristot. & Auerr. eā ēt posse dici demonstratorem, quo modo eā in genere cōi accipit in tex. 30. & ob id dicit Auerr. in com. 95. q̄ licet dem̄o quia, sit imperfecta, nō tñ excluditur à genere dem̄ones: & ratio est, qm̄ perfectū & imperfectū possunt cadere sub eodem genere & maxime sub genere analogo: qđ non uidit Auicennas, uolens dem̄onem quia nullo pacto demonstrationem esse dicendam. Et si dicas, quo

modo etiā analogice potest de m̄o quia dici dem̄o, si non accipit definitionem dem̄onis? Etenim. 1. Poster. tex. 5. definita est dem̄o sic, q̄ est syl̄s faciēs scire per causam, at dem̄o quia non fit à causa, igitur non habebit nomen dem̄onis: nam cui nō competit definitio. eidem ēt non conuenit definiti nomē. Dicis illam definitionem citatam in te. 5. esse dem̄onis potissimæ primū, deinde & ipsius propter quid, nō at quia, qm̄ ibi definiti nomen dem̄ationis pro primo analogato ut colligit ex Auerr. in. c. 7. & sic dem̄o quia, nō est dem̄o, qm̄ non ea est, quæ ibi speciatim definitur, cum aut eā uocamus demonstrationem, p̄ dem̄onē intelligimus syl̄sm facientem scire in communi significatione, quæcūq̄ eā fuerit scia, dummodō ex necessarijs constet propōnibus. Nam oīs syl̄s cōstās ex necessarijs est demonstratiu⁹, ut patet etiā his, qui modicū in dialecticis exercitati sunt, quo modo Auer. ēt logicam appellat dem̄onem syl̄sm necessarium qui ex cōiibus procedit, ut fuit ratio Brisonis, quod habetur, 2. de Gene. Anim. cap. 6. 1. cœli cō. 70. & alibi. Quod uero attinet ad argumēta Auicenn. quibus ille demolitur dem̄onē quia, id postea ueniet elucidandum super tex. 30. & com. 59.

CONT. LVIII.

IN vniuerso hoc cōtextu p̄ponit sibi Arist. hanc intentionē

φ

Tcx, 20

A q̄ scīæ demonstratiuæ & ipsa quoq̄ demō nō transcendunt de vno genere in aliud; & tamē huic oppositū dicit & obseruat in pluribus locis. Primū in hoc eodem tex. concedit eadem esse principia diuersarū scientiarū, ex quibus demonstramus in illis. Amplius in te. 23. dicit principia propria sciārū hīc cōia in quibus cōueniant. Item in tex. 24. concedit vsum corū principiorū, quę pluribus competunt scientijs disparatis, vt illud, si ab æqualibus, æqualia demas, remanentia sunt æqualia. cum aut hoc p̄cipium sit cōe tā Arith. quam Geometre, videtur ex eo fieri posse transitum ex vno genere in aliud, & istud ipsum qđ dicit de cōibus principijs hic, et repetit in te. 27. Præterea in te. 30. circa finem, admittit naturalē agentem de Iride, transcendere ad perspectiuam, et chirurgū ascendere ad Geometriā, in cognitione vulneris circularis. Accedit q̄ Arist. videtur concedere trāsītū à Philosophia naturalī ad Geometriā & Astrologiā in materia de corpore celesti, & astris & eorum accidētibus. 2. Phy. tex. 16. & 17. item cōcedit Arist. 1. 1. Post. tex. 27. Metaphysicū & Dialecticū posse de oib⁹ disserere. immo officii corū est probare principia scientiarum vt scribit Auerr. in Paraphrasi Met. tract. 1. cap. 1. at hoc nō pōt fieri sine transitu, qm̄ & 1. 1. Phy. agēs philosophus de principijs

naturalibus, postponit naturalē habitū, & ad diuinū ascendit, vt confutet negantes motum et plura entia. Hæc autem oīa videntur fieri trāsītū, & inordinato quodam motu rationis, & tñ hic, p̄ceptū proponit non esse de vno genere ī aliud migrādū.

SOLVTIO.

OMMITTO in p̄sentia q̄ stionem de trāsītū scientiarum qm̄ hoc in loco solutiones tantū contradictionum mihi proposui. vbi animaduertendū est, q̄ principia cōia potentia nō actū ingrediuntur demōnē, ex quo habes q̄ principia cōia nō sunt ea quę transitum scientiarū prohibeāt, id. n. munus est propriorum p̄cipiorū. Quare si dicat Arist. in hoc eodē te. posse principia eē eadē plurib⁹ facultatibus, illud veritatē habet de p̄cipijs communibus non proprijs: nā quę prohibent transgressum ea sunt, subiecta, q̄sita, & propria principia. Quod aut principia communia actū non ingrediantur demōnem est Arist. in tex. 24. vbi dicit, hæc s̄m proportionem venire in vsum scientiarū, item tex. 26. idem ferē habet de principijs cōtradictionis, q̄ contracta & non cōia vtilitatem p̄beut demonstrantibus. Ex quo habes concilium cum prima, secunda, tertia, et quarta auctoritate in contrariū adductis. Qđ si velis cognoscere, quo modo illud principii, si ab æqualibus, æqualia demas &c. licet sit cōe Arith.

Contradictionum

- G** Arith. & Geometrix, non tñ sit causa transcendendi de genere in gen⁹ legas oíno ea, quę copiose in hoc proposito colligit Auerr. in quęsito. 5. vbi ait, tales propõnes nõ esse vniuocas q̃ cõtinuo & discreto cõueniunt, licet postea analogice contrahantur, vt cū dicimus, si ab æqualibus, numeris vel lineis, æqualia demas, quę remanent sunt æqualia. Ad hæc ẽt pertinet id qđ dicit. 1. Poste. c. 74. sed redeamus vnde digressi sumus. ad quintam cõfirmationẽ dicerem qđ naturalis si transcendit ad perspectiuum in quęsito de Iride, hoc cõtingit, in eo casu, cum differẽtia modi cõsiderandi, nã de Iride, naturalis cognoscit quod est, perspectiu⁹ vero dat propter quid, ita nõ est idẽ modus & ratio, pariter chirurgus nõ facit transitũ ad Geometriam in vulneribus circularibus qm̃ chirurg⁹ cognoscit de illis vulneribus qđ tarde sanant, sed Geometra ex suis principijs dat huius quęsiti causam & pp quid, id aut non est transcendere, sed subalternari, non qđ chirurgia sit simplr subalternata Geometrię, neq; naturalis scia perspectiuę, sed habent particulare subalternationẽ siue ordinẽ, quo ad ea q̃sita, q̃ sunt illis cõia. Cū vero in sexta rõne dñ, qđ idẽ q̃sitũ vñ cõe Naturali & Math. qm̃ vterq; dignoscit accidẽtia Solis & Lunę, ibi sofo hñ manifesta, qđ hæc nõ eadẽ rõne considerantur, nã naturalis huius cõsiderat cū transmutatione; & materia, **K** Mathematic⁹ vero vt ab illis abstrahunt. Vnde Auer. 1. Poste. c. 59. inquit Physicus considerat cœli figurã et ẽt Astrologus: sed Physicus eã noscit vt cœlũ est finis naturę: Astrologus vero vt est à materia immunis. postremo ad vltimam rõnẽ dicas, licet Logicus & Meth. probent principia oíum sciarũ, non ex hoc tñ fieri trãsitũ. Nã transitus est inordinatus motus rõnis ab vno genere disparato ad aliud, in q̃bus, nõ est ordo, vt. v. g. si procedas à numero ad lineas, cū inter hæc non sit ordo necessarius, ob id dñ transgressus: nõ aut sic res se habet in sciẽtjs proprijs ascẽdẽtibz, ad cões, qm̃ à proprio ad cõe est ordo necessarius, aut ad minus vtilis, itẽ non est trãsitus dum particularis ars dat principia artis cõis sub qua cõtinetur, vt facit Physica & Mathematica q̃ dant principia Moraphysico: nã Physicus dat illi sub stãtias abstractas, & Mathematicus earũ numerũ colligit, hoc **M** est Astrologus: qm̃ vt doctissime Auerr. hẽt. 1. Poste. c. 60. Ars propria dat cõi principiu essendi hoc ẽ à posteriori, & cõis dat proprię principiu cãe & à priori quę dñę ratio trãsitus nõ est, sed quomodo id fiat, vide latius in cõ. nuperrime citato. Artes vero communes duę sunt, Metaph. & Dialectica: vt colligitur 1. Poste. 27. & com. 60. & 70. & ratio est, qm̃ Metaph. cõsiderat **Ens**

A Ens vt Ens, & ita rōne obiecti dicitur scia communis. Dialectica vero & ipsa cōsiderat vniuersum Ens, quatenus sub disputatione cadit, (non, n. hic per dialecticam Logicam itelligas, sed eam Logicæ partem, quæ disputat & disputādo solam victoriā sibi pro fine pponit, vt dicitur 1. Poste. cō. s. 4.) & iccirco ambę sunt scēę cōmunes, applicabiles singulis alijs, ordine existente inter illas, & ob id non efficiē trāsitus, quem Arist. demolit. Disserunt vero illæ facultates inter se tribus differētijs, vt doctē colligit Them. 1. Post. cap. 24. prima est, q̄ Dialectica interrogat, Meta. vero non. Secunda est, q̄ Dialectica nō habet genus, subiectum sibi determinatū, id autem habet Metaph. Tertia est, q̄ Dialectica dum ratiocinat, vtitur. pponibus probabilib⁹, Metaphy. vtitur necessarijs. Et hoc ēt vidit Auer. 40. Phy. c. 87. vbi ait rōnes logicas, hoc ē dialecticas extraneas esse, hoc ē ā rebus externis & per accidens colligi. Addit et Arist. fieri posse transitum in scientijs proprijs ac specialibus, vbi vna subalternetur alijs. quō modo Arith. Musicę & Geometrie, visualis subalternata dicitur. In quo casu superior prestat principia & causas inferiori, cum principia subalternata sint problemata et conclusiones subalternantis. Nam id constabit postea suo loco. Ex q̄bus cōcludas, dari transitum de scia

propria in cōmūnē. Item ex **D** vna speciali & propria scia ad aliā ferimur si subalternę fuerit, vel si duæ scēę fuerint ptes eiusdem facultatis cōmūnis, vt Medicinæ pars quæ docet purgare & illa quę docet alere ægrotantes. Adde etiam interdū transcēdere disparatas artes in aliquo speciali theoremate, sed cū differētia modi considerandi, vt in casu de Iride, & de vulneribus circularibus dictum fuit, vbi in vno concurrat Phisicus & Perspectiuus: in alio chirurgus & Geometra: cæterum in alijs casibus, vitiosum reputat Arist. trāsitiū, qm̄ procedit ex his quæ p accidēs sunt, & demōnes cōstārēt, si fieret transgressus, ex probabilibus, & accidentalibus rebus: qđ Philosophus pro falso assumit, cum toties dictū fuerit demōnem constare ex his quæ per se sunt & essentialia.

CONT. LIX.

HABET Auer. in expositione **Cō. 36.** nē tex. 20. in quoddam suo proposito q̄ maior pars demōstrationum simpliciter sit de accidentibus essentialibus. quam sententiam obiter dixit. 2. Poste. c. 41. 47. 94. & in quæsito. 3. sed contrarium videtur voluisse. 2. Poster. com. 12. vbi ait, demonstrationes simpliciter fieri pro maiori parte de accidentibus, proprijs & semper, & aliqñ addit, immo semper. Hæc. n. verba videntur pugnare inuicē. pter id qđ incōstās & dubia est regula.

nam

Contradictionum

Gnam si dicit demōnem pro maiori parte fieri de accidentibus & semper, aut falsa erit prima pars vel secunda huius pponis.

SOLVTIO.

SI conclusiones demonstratiuæ sunt quæ sita sciarum speculatiuarū quod oēs concedūt, & expresse colligitur ex. cō. 1. 2. Post. proculdubio vidēdum est, quō hæc quæ sita se habeant, vt inde habeamus & nos, quo pacto demōnis conclusio fieri pōt. in scientiis maiori ex parte

Hconcludunt accidentia de subiectis, qm̄ inter subiectū & accñs proprium, iterponitur qđ quid est subiecti, qđ est cā dans propter quid de illa accidentium inherencia (vt aiunt) in eorū subiectis. Nam Arist. primo de Anima tex. 11. expresse voluit quod quid est subiecti esse principiū quo scimus illius accidentia. Et 4. Phy. tex. 31. laudat eā definitionē, quæ dat quid de subiecto definibili, & ppter quid de eius accidentibus. Item. 2. Post. tex.

I8. vult Arist. verā definitionem dantem quid rei ex substantiis, ēt largiri pp quid, nam inquit, si definiamus tonitruū qđ sit sonus nubium, hæc definitio cum procedat ex accidentibus rei, dat solum quid nominis: sed si dixeris, tonitruum esse extinctionē ignis in nube, hæc definitio dat quid et propter qđ, nam quid est tonitrus? est extinctio ignis. ppter quid nubes tonat? ob ignis extinctionē, Ex his ita-

que concludo, qđ formale principium & definitio subiecti, est ēt causalis ratio passionis, dans illius propter quid & quid simul & hæc est causa, qđ maior pars demōnum dat nobis inherentiam accidentium propriorum de eorū subiectis, & ideo si talia accidentia sint nota quo ad esse & non propter quid, notificātur per demōnem causæ tm̄. Si vero fuerit ignota quo ad eō & propter quid, notificant per demōnē simpliciter. Et tales demonstrationes à nostris vocātur demōnes afferentes quæ situm cōpositū, qm̄ prædicatio accidentis de subiecto est quæ sito cōposita, quæ dicitur, quod, ab Arist. 2. Post. tex. 1. Tales aut in scientiis sunt frequentissimæ vt dī. 1. Post. c. 37. & ob id Auer. dixit, pro maiori parte demōnes eē de accidentibus. Interdum aut contingit, sed lōge rarius, vt nō passio de subiecto concludatur, sed passionis definitio nominis, per cām mediam, quam Auer. in. 8. q̄sito cām vocat extra qđ dicitur, sed loco formalis assumptam, vt idem asserit, 1. Post. c. 34. Huius secundi generis demōstrationis exemplum dat. Arist. in. 2. Post. te. 8. dicēs, ponamus, qđ Tonitrus vel ēt Eclipsis habeat duas definitiones, vt re vera habent: quarū vna sit nominis. v.g. tonitrus est son⁹ nubis, alia vero sit, rei & essentialis, Tonitrus est ignis extinctio, tūc ait, primā esse demōnis cōclusionem,

- A** nem, secundam vero esse principium, quoniam hæc in demonstrabilis est, & immediata, illa vero mediata, id est aut sit demō hoc modo, ob extinctionem ignis sit sonus nubes, Tonitrus est ignis extinctio, igitur Tonitrus est sonus nubes. Item si dixerō Eclypsis est priuatio luminis Solis in Luna, hæc est definitio nominis dans solū quid est: si verō dicas, Eclypsis est terrę obstructio, hæc definitio dat quid & per quid, et inde fiet demō sic, ob terrę interuentum
- B** fit priuatio luminis Solis in Luna, Eclypsis est terrę interuentus, igitur Eclypsis est priuatio luminis Solis in Luna. Patet ex his duobus exemplis, quod demō aliquā concludit definitionē de definito, dū definitio est quid nominis tantum, quod fuit in causa ut diceret Auer. demōnem pro maiori parte esse de accidentibus, ad dīam eius quę dat definitionē nominis: & quod hæc sit demō potissima, nō est dubitādū quoniam Arist. 1. Poster. tex. 22. dicit, esse vnā definitionē quę est cōclusio demōnis. & 2. Post. 10. idē habet latius. item Auer. in. 8. q̄lito vult demōnem concludentē definitionē per cām extrinsecam, eē in primo ordine demōnem simpliciter. Sed talis demō non est admodū frequens & a nostris dicitur demō dans quæsitum simplex, quoniam in conclusione dat quid nominis, etenim quęstio quid, est simplex quęstio ex Arist. 2. Post. tex. 1. sed redeundo ad contradictionē dico, quod dum Auer. **D** inquit quod immo semper demō est de accidentibus, illud venit intelligendum, quoniam et dum concluditur definitio. per demonstratōnem, talis definitio est ipsius accidentis non substantię, tū quia substantia nō potest demonstrari. 6. Met. tex. c. primi, quare nec eius vlla definitio: tum et quoniam ex exemplis dictis de Tonitruo & Eclypsi, patet quod ibi concluditur definitio, passiois, dās purū quid, per eam quę dat propter quid. Ex quo possumus et asserere demōstrationē non tantum esse de accidentibus pro maiori parte, sed etiam semper: Quoniam siue passio de subiecto demonstretur, siue definitio passionis, semper conclusio demōnis potest dici esse de accidentibus. Sic, n. mihi liceat Auer. per ipsum met interpretari. Quę expō & cōcordia, si placet gratias agam & quidem immortales Deo opt. Max. ingenium meū qualecunque illustrati: sin minus, excogitanda erit solutio ab alijs, quę neque Aristot. peruerat, neque incōstātē reddat Auer. aut et ineptū: quemadmodū ineptissimū reddidit, ea explicatio, quod voluit iuxta nonnullos, ea verba, { pro maiori parte & semper } audiēda esse de accidentibus, quod per demōnem asserunt, ut sensus sit, demōnem esse de accidentibus, quod sunt pro maiori parte, ut Lunę Eclypsis, & de his quę semper sunt, ut risibile in homine, & sic de cæteris. Nam si id acciperet
- Contr. Tom. I Auer.

Contradictionū m

E Auer. nō exprimeret, nisi demonstratiōem dantem accidens de subiecto, non autē dātē definitiōnē accidentis, quā tñ precipuā, immo pstantissimā aliarū voluit esse in. 8. q̄sito, & i vniuerso commētario secūdi libri, quod latius videbimus i contradictione tex. 22. huius primi libri.

CONT. LX.

Tex. 21. Hoc in loco Philosophus p
& 22. bat sciam non esse de rebus corruptibilibus, qm̄ vult sciam esse de his quę sunt eterna, non autē corruptioni obnoxia, vt patet cuilibet textum considerāti. At ea citari solet trita et communis contradictiō, scia naturalis est vna ex scientijs speculatiuis & vntibus demōne, & tñ hæc dicitur esse de rebus generabilibus, & corruptibilibus.

SOLVTIO.

Si liceret à logicis ad naturalia, q̄stiones ascēdere, hoc in loco pfectō plurima eēnt à me disquirenda in hoc negocio. Verū cū hic arctissimā examinationē contradictionū huius lib. Post. mihi pposuerim, seruabo illud Arist. pceptū. 1. Post. te. 20. non esse trāscendēdū de gñe in generis. Itē. 1. Ethic. scribit, sermones debere fieri iuxta naturā subiectę materię. Itaq̄ ommissa illa ad aliū locū, perscrutatiōe, utrū scia naturalis sit de reb⁹ eternis, quo ad esse illarum essentię non existentig, itē ordine definitiuo ac demonstratiuo, non autē per comparationē ad indiuidua na

turalia, i quo negocio aliq̄ est cōtradictiō, inter Auerr. et Circos expositores ex vna, et latinos ex alia parte, et p̄sertim Ioannē de landuno atq̄ alios recentiores: ommissa ēt q̄stione illa, nunqd actualis existētia sit de rōne demōnis et definitiōis, qđ voluit Achillinus, an potius hæc sit referēda ad condōnē indiuiduorū corruptibiliū, dixerim, optima rōne voluisse Philosophū hoc i loco sciam esse de rebus perpetuis, qm̄ scia & demōstratio, habitus sunt intellectus, qui particularia despiciūt, et per cōsequēs corruptibilia, nā corruptibilia particularia sunt, et si nō oīa particularia sint obnoxia corruptioni. Cum vero dicis naturalem sciam eē de rebus corruptibilibus, id concedēdū est, consideratis illis rebus, quo ad simplicē earū existētiā actualē, quo mō de his sensus est, non autē intellectus: verū si quo ad essētiā earū accipiant, q̄ consistit in conceptu p̄dicatorū primi modi dicendi per se, vel ēt, quo ad inherentiā suarū passionum, q̄ ex secundo mō dicendi per se accipitur, sic scibiles sūt res naturales, nā ex priō mō dicēdi per se definiunt, ex secūdo mō vero demonstrant, & fm vtramq̄ rationē ab intellectu cognoscunt, qm̄ tā definitiō quā demō, sunt istrumēta intellectus, vt scribit Auer. in Epith. logicis, & ēt colligif ex. 1. et. 2. Post. sepius. Hinc patet quā ab Arist. pceptis deriuariint,

A uiarint, qui volunt definitionē & demōstratiōem non abstrahere ab actuali existentia rei, cum actu existere sit p̄dicatū, vel saltē conditio rei per accidens. etenim q̄ actu existat Eclipsis id accidēs est, q̄ aut sit ex terrę obstructio ne, q̄d quidē eius v̄s est essentia, id habet necessario & per se, et hoc mō scibilis est, cū eius essentia sit v̄s & perpetua, quo ad vero existentia & particularis res est & corruptibilis, et per cōsequens non pōt sub intellectu & scia comprehendī. Hinc ēt decipiunt, qui eandē actualem existentia faciunt p̄dicatā primi modi per se: nā ille modus est solū ob essentia rei, q̄ fluit à definitione, vel ab eius partibus, quæ sunt Genus et differentia. Accedit q̄ Arist. in hoc tex. 22, declarans, quo mō scia sit de his q̄ sepe fiunt, inquit, sciam etiā de lunæ defectu, non quatenus Luna deficit heri, hodie, aut nunc, qm̄ ut sic defectus est quoddā particulare, sed cognoscit ut effectus est obstructionis terrę, quo mō res est v̄s & perpetua. Si itaq̄ actualement negat existentia Eclipsis esse scibilē, quæ tñ sēpenu-mero fit, quāto magis absolute negaret Arist. exiētia aliorū indiuiduorū, de qua re si vis vltiorē resolutionē h̄re, legas ea q̄ scribit Auer. in Paraph. Me. tract. 3. q̄re experipatheticę doctrinę v̄s scrib̄ cōcludas, scia ē de his, q̄ eterna sunt, nō aut de corruptibilibus, nec de actu existētibz i

ordinere rē naturalū, exceptis sp̄ibus physicis, quę licet in suppositis indiuiduis, & actu exiētibus, sint corruptibiles, eternę tñ sunt quo ad conceptus primi & secundi modi dicendi p̄ se, & sic ab intellectu cognoscuntur. qm̄ sic sunt intelligibilia.

CONT. LXI.

A D H V C in eodē contex. v̄ **Tex. 22**
Arist. sibi contradictorius cū eo qd̄ voluit. 1. Priorum cap. 6. vbi inquit, syl̄m tertię figurę, qui dicitur à nostris Darapti, h̄re vtranq̄ p̄missam affirmatiuā et v̄s, ex quibus sequitur conclusio particularis, nunc autem probās conclōnē demōstratiōis nō posse esse particulare, sic arguit ducēs ad incōmodū, nā inquit, Si conclusio erit particularis, sequet̄ oīno hoc absurdū, ut vna ex p̄missis etiā sit particularis. Hoc aut̄ absurdum non v̄, si in tertiā figura sequit̄ particularis conclusio ex ambabus v̄sibus.

SOLVTIO.

D ICENDVM, Arist. rationem hoc in loco tenere, quoniā agens de demonstratione, quæ fit in prima figura, ut d̄r. 1. Post. 31. id veritatem habet, q̄ existente cōclusionē particulari, alterā p̄missarū necessario esset particularis. Nam in prima figurā id verissimū est, & perpetuum. Quod vero dicitur de syl̄s Darapti, id non procedit, cum talis sit syl̄s tertię figurę, in quo nō potest fieri demonstratio simpliciter, de q̄ agit Arist. hoc in loco.

I n̄ Cont.

Contradictionum

G CONT. LXII.

Cō, 63. AVER. hoc loco verificās
tex. Arist. qui dicit scīam demō
stratiuā non esse de rebus parti
cularibus; intelligit regulā nō so
lū de indiuiduis signatis, sed &
de his quæ indiuidua vagā nō
stris vocātur, sunt autem indiui
dua vagā, Aliquis, Quidā, Quis
piam, ac cætera eiusdē ordinis.
Sed oppositū vī voluisse. s. Ph.
cō. 33. vbi agens de inductiōe in
H materia necessaria concedit in
diuidua facere illationē necessā
riam, saltē rōne materiæ, itē hęc
propō quæ dicit aliqd animal
est rōnale particularis est, & tñ
est necessaria, itaq; vī et scibilis.

SOLVTIO.

SOLEBAT, vt Auer. testat,
dicere Alph. huic difficultati, q
Arist. dixit demōnem non esse
de rebus, particularibus, qm̄ pti
culare continetur sub vī, nō q
ipsū à scīa oīno repellat. Auerr.
I iure repræhendit hanc rñsonē
tanq; ineptam, qm̄ cōfundit re
gulas topicas cum demonstrati
uis. Topicus. n. agens de vniuer
salicognoscit pticularia vti sub
illis continetur; at non sic demō
stratiuus facit, qm̄ eius munus ē
considerare ea quæ simp̄r sunt
æterna & vniuersalia. Respon
det itaq; Auer. q Arist. præter
mittit particularia & singularia
qm̄ licet sint in materia necesā
ria, illa eorum necessitas habet
partem accidentis: nam propō
dicens, quoddam animal est rō
nale est quidē necessaria sed nō

ratione sui, nam est necessaria ra
tiōe hoīs, quia ob ipsum, hęc est
vera, aliqd animal est rōnale. itē
adde & illud qd dicit Auerr. 12.
Meta. c. 28. qd eīsi particulare sit
solum ens in rei veritate, tamen
de eo nō est demō, & causa est
quia ab intellectu simpliciter nō
cognoscitur. Hoc cōstituto ces
sat & contradictio, nam licet ali
bi dicat Auer. q fieri pōt indu
ctio demonstratiua in particula
ri necessariō, dicendū eam indu
ctiōe esse demonstratiuā p
accidens, qm̄ eius materia est etiā
necessaria per accidens: nūc ve
ro talia necessaria repellit Ari
stot. & Auerr. à scīa demōstratiua;
qm̄ hic de demōne simp̄r agi
mus, cuius materia est res neces
saria simp̄r, non autem permix
ta cum accidente.

CONT. LXIII.

AGENS Arist. de definitio
ne, volensq; asserere eam vnam
cum demōne esse de rebus, vī
bus ac perpetuis, vtitur hoc ge
nere argumēti, si demō est eter
norum, & definitio est demō
nis pars, vel etiam ipsamet de
mō, igitur & definitio erit de
rebus æternis. minorē huius ra
tionis sic cōfirmat, nam omnis
definitio, vel est principium de
monstrādi, vel conclusio demō
strationis, vel demonstratio so
lo situ differens. Quæ confirma
tio plurimas excitat contradi
ctiones. Prima est, quo modo
demō vult, vt sit idē re & sub
iecto cum demōne, si hęc duo
instru

A instrumenta re & obiecto separati in. 2. Poster. tex. 2. vbi ait, demonstratio est de accidentibus, definitionem vero de substantiis. Itē quo mō definitio est principii demonstrationis, si. 1. Post. tex. 5. agens de principijs, dixit ea esse prima, vera, priora notiora & causas conclusionis, non autē ea voluit esse definitiones. Præterea, quo modo definitio potest esse conclusio demonstrationis, sic probat in 2. Post. a. tex. 2. vsq; ad. 8. qd definitio non potest demonstrari, & si id fiat, inquit, qd est petitio principij: immo ait si definitio vna per aliam concludat, syllogismus est dialecticus non autē demonstratiuus. & 12. Post. tex. 9. & 10. inquit de finitionem non demonstrari sed educi solū. Sed est & ratio difficilis, si definitio concludit, eū definitio sit proprie substantiarū, igitur substantię definitio erit per demonstrationē scibilis: at definitio substantię est substantia, itaq; substantia cognoscetur per demonstrationem, quod est pueruli non concederet.

SOLVTIO.

C IN hac nobili difficultate, cum diuersæ ranganē contradictiones, distincta ac exquisita ratione procedendū nobis est. Quā obrem prius videamus quo pacto demonstratio & definitio idem sint, secundo loco quo modo differant, tertio nūquid medius terminus sit semper definitio, quarto an definitio possit demonstrari nec ne. Postremo cuius sit definitio illa qd demonstrat substantia

tiæ ne, vel accidentis. Quæ omnia etsi longiorem disputationē exposcerent, q̄ in præsentia asserere possim, tñ ne itacta ea præmittā, dicam q̄ breuissimē ea, q̄ ad ipsas faciunt contradictiones de medio tollendas. In primis sciendum est, qd demonstratio & definitio sunt instrumenta duo, quibus maxime intellectus attingit cognitionē rerū, tam qd substantiarum, q̄ et accidentium, & ob id Arist. agens in li. Poste. de instrumentis sciēdi, vt colligitur ex prologo Auer. in. 1. Post. & in Epith. Logicis, diuisit librū illū in duos, qm̄ in primo scopus erat agere de demonstratio ne notificante accidentia, in secundo mens erat agere de definitione notificante substantias, quod et dixit Auer. 2. Poste. c. 1. & si Iohānes grāmaticus voluerit fm̄ librum Post. agere de medio demonstrationis per se, per accidentē vero de definitione, cui et ad stipulatur D. Thomas in expositione secundi lib. Poste. Verum de hac difficultate copiose dicēdū est in q̄stionibus nostris ordinarijs. Nunc autē sit Auer. opinio mihi pro supposito, vt inde postea appareat solutio contradictionis, qm̄ hæc sit natura & conditio sermonis demonstratiui vt difficultates & errores omnes repellat, vt habetur. 4. phy. 31. Item & illud supponendum est a nobis qd voluit Auer. in prologo primi Poste. qd demonstratio considerata ab Arist. hoc in loco est

I in con-

Contradictionum

G considerata, uti elargitur nobis
veritatē oīum entium, quæ p ip
sum confirmari possunt, & ut p
stat conceptionē, hoc est, defini
tionem ipsam, nam perfecta de
monstratio sī cū definitione ha
betur, ut colligitur. 2. Post. tex.
8. & 9. & hanc puto fuisse cau
sam q Arist. agens in. 1. Post. te.
22. de demōne, vbi eam dicit
ēē de rebus vībīs & sempiter
nis, illud idem postea asserit de
definitionē. hoc. n. non fuisset ad
propositum, nisi hęc duo instru
menta simul intelligerent, vna
que procederent. Quibus et ea
consentiunt quę dicuntur. 2. Po
ste. tex. 8. nam eo in loco habe
tur, quod si cognoscamus rem
quampiā quo ad qōnem quia
est, medio essentiali, quod ex eo
habemus qd rei & pp quid sī,
et est exemplum de tonitruo, de
quo si nouerimus quod est, ex
eo q exinguitur ignis in nube,
tunc scimus quid sit Tonitrus, et
propter qd nubes tonat, nā ex
tinctio ignis absoluit vtramq;
quæstionem. Itē dicebat Arist.
2. Post. tex. 1. q quæstio quid &
propter quid fiunt vna, ex earū
vera causa, idq; duobus confir
mabat exemplis dicens, Quid
est harmonia? est consensus in
ter graue & acutū. propter qd
fit harmonia? ob consensum in
ter graue & acutū. Rursus, quid
est Eclipsis lunę? est terræ ob
structio. propter quid Eclipsa
tur Luna? ob terræ obstructio
nem. Si itaq; concurrat qstio qd

et pp quid in vnū, necesse est ut
demō & definitio concurrant
in vnū, cū definitionis qstio sit
qd quid est, & demōnis qstio
sit ipsum pp qd. Ampli⁹ Arist.
in eodem. 2. Post. te. 10. inquit, si
dixeris Tonitruū esse extinctio
nē ignis ī nube, hęc definitio da
bit quid est immediatū tonitruī
& est demō pōne differens: est
aut definitio dū exprimitur sic,
Tonitrus est ignis extinctio in
nube. ē aut demō si dixeris To
nitrus est nubis sonus ob extin
ctionē ignis in nube: nā mutata
positioē terminorū efficiē syll
demonstratiuus, si ita dixeris. ob
ignis extinctionē in nube sit so
nitus nubis, Tonitrus ē ignis ex
tinctio, igit Tonit⁹ est nubis so
nus. Ex quibus habes demōnē
& definitionē esse re ipsa idem.
Hoc ē colligitur ex. 1. de aīa te.
11. vbi scribit Philosoph⁹, q p
cipium scīa est qd quid est, qm
idē dat quid substantiæ & pp qd
accidentiū, quare eadē causa fa
ciens demōnē eadē facit defi
nitionē: cū itaq; dicitur demō
& definitio sunt idē, id intelligē
dū est rōne causę perfectæ, quæ
sī dat quid & pp quid. Cū his
ē est Themist. 2. Post. cap. 12. di
cens demōnem & definitionē
minus minimo differre. Dixi q
pactio hæc duo instrumenta idē
sint, nunc videamus quo modo
differāt. Nā plures sunt horum
dīq;. Prima est, q demō & de
finitio differunt terminorū posi
tione, hoc est, sit, atq; ordine, ut
Auer.

- A** Auer. interpretatur i. s. q̄sito, & in Epith. logicis. Nam cū sit dem̄so, incipimus à definitione q̄ mediū est & procedimus ad eā q̄ est conclusio, cum vero educitur definitio solo situ differēs, ordine vtimur retrouerso, nā incipimus ab ea quæ conclusio est & abscedimus ad eam quæ mediū est. Dicimus. n. demonstrādo ob terrę obstructionē fit priuatio luminis Solis i Luna, Eclipsis est terræ obstructio, igitur Eclipsis ē priuatio luminis Solis i Luna. Cū autē definitionem elicim⁹, vice versa dicim⁹, Eclipsis est priuatio luminis Solis i Luna ob terrę obstructionē, hæc est prima differētia, quā voluit Arist. 1. Post. tex. 22. & 2. Post. 10. Secūda dīa est, quod definitio semper est vls & affirmatiua. 1. Post. 31. et. 2. Post. 2. at dem̄so pōt esse negatiua & particularis ex. 1. Post. te. 30. & 40. q̄ differētiā voluit Arist. 2. Post. tex. 2. dum probat nō oē demōstrabile eē definibile. Tertia differentia est, q̄ dem̄so est accidētium, et definitio est substantiarum, quā dīam ponit Arist. 2. Post. tex. 2. & colligit ex. 7. Met. 17. Quarta differentia est, qm̄ dem̄so dat q̄sitū quod in cōclusionē, & propter quid in medio, at definitio dat q̄d est, hanc differētiā habes. 2. Post. te. 7. Quīta dīa est, q̄ definitio est sola formatio rei siue conceptio, at dem̄so est assertio siue verificatio, nā definitio nihil probat discurrendo, dem̄so verō semper q̄situm naturaliter ignotum cōcludit. Hæc vltima differentia est Auer. pluribus in locis, præcipue vero. 1. Poste. cō. 1. 8. 14. 78. præterea. 2. Post. c. 16. 35. in Epith. logic. & in q̄sito. 7. at forte q̄s me Mathematicū ex logico nūcupabit, q̄ numerorum copiā affectare videar, verum nō me reprehendant qui æquo animo res iudicant, id. n. facio, vt laborem aliorum imminuam, quod profectō si industrię & diligentię opus est, nō debet mihi vitio verti: id enim facio vt utilitati aliorum, non gloriæ meę consulere possim. Plures forte possent afferri differentię his, inter demonstrationem ac definitionē, sed hæc sufficient proposito huic nostro negotio. Nam ex his cōcidit prima cōtradictio, quoniā fatēdum est, demonstrationem ac definitionem differre ex earū obiectis, quæ sunt Accidens & substantia, item pluribus alijs iam recitatis modis differunt, verum sumendo definitionem, vt in ordine ad demonstrationē se habet solo situ terminorū differt, Aristotel. verō non negaret hæc diuersa esse instrumenta si separata accipiantur, cum yero in demonstrationem sumuntur, ambo de accidente ipso proponuntur, quoniam (vt in exemplo de Eclipsis, & Tonitruo dictum est) demonstramus Tonitruum esse sonum nubis per mediam causam, quæ est etiam

Contradictionum

G Tonitruū definitio item Eclyp-
sim esse priuationem & cætera
per medium qui est causa et de-
finitio Eclypsis. Patet igitur q̃
demonstratio & definitio non
sunt simpliciter idē, sed respectu
causę dantis quid, et propter qđ
de eadē re, in quo casu differunt
solo ordine terminorū, vt in su-
perioribus dicebatur. Ad secū-
dam vero contradictionē, quo
modo sit definitio principium
demonstrationis, sciēdum est q̃
Arist. definiēs demōnem dixit

H eam constare ex immediatis, at
paulo post distinguēs immedia-
tū principiū in dignitatē, suppo-
sitionē & definitionē, et mentio-
nē fecit de illa: quāobrem dice-
re possumus philosophū voluis-
se definitionē esse principiū de-
mōnis cū eam in ordine princi-
piorū redegerit. Sed Auer. in. 8.
quęsito vñ dicere non ē necē-
sariū vt medius terminus sit de-
finitio sed vt sit cā, hoc est necē-
sarium: nā tūc medius est defini-
tio cum cā media per orationē
exprimitur. Ex quo habes dō-
ctam solutionē, q̃ non semp me-
dius est definitio, & ob id philo-
sophus nō posuit definitionē in
definitionē demōnis. cā vero po-
suit inter pricipia: diceret Auer.
qm̃ pōt fieri medius. item hic di-
cit Arist. eam esse principiū, nō
quidem semper, sed in casu de
quo in p̃sentia loquitur. Ad
tertiā contradictionem, facilis ē
solutio si videamus ea quę scri-
bit Auer. in quęsito, 1. & 8. quo

modo definitio demōari possit. **E**
Nam Arist. probans in. 2. Post.
longa quidem disputatione, q̃
definitio non potest demonstra-
ri, intelligit de vera definitione,
non autem de illa quę materia-
lis est et nominis definitio, nam
hęc cum fuerit ignota & de ac-
cidente proprio, habueritq̃ cau-
sam mediā, omnino per demō-
nem concluditur, cum ignotū
non nisi demōne confirmetur
ex. 2. Post. c. 1. id āt voluisse Ari-
sto. constat. 2. Poste. tex. 10. qui
dicit Tonitruum bifariā defini- **L**
ri, nomine & re: nomine q̃ est
son⁹ nubis, re q̃ ē ignis extinctio.
prima definitio cū ignota sit &
imperfecta, nec det verū quod
quid est, efficitur conclusio, se-
cūda vero cum sit formalis vel
tanquā formalis nota est & im-
mediata, & ob id principium
est demonstrationis. At dices,
nonne Arist. vult si vnum quid
est ex alio quid est monstretur
syllō duplante, id esse petitionē
principij? soluitur q̃ ibi intelli-
git verū ac perfectum quid est, **M**
qm̃ si hoc concluderetur, ex scip-
so concluderet, cum medius sit
quod qđ est, & vnus rei non sit
nisi vnicū qđ est. Sed rursus in-
stabis, voluisse philosophum. 2.
Poste. tex. 8. q̃ cū vna definitio
ex alia concludit, q̃ sit syllō lo-
gicus non autē demonstratiuus
hic autē concedit esse demonstra-
tium. Dicas q̃ eo in loco vult
syllō logicū concludere defiō-
nē q̃ non sit naturaliter ignota
sed

A sed media inter notum, & latens:
at hoc in loco demonstratio po-
test concludere definitionem na-
turaliter occultam, quoniam ita
efficitur quæsitum, & hoc est, q
vidit Auer. primo poste. cōmen-
to primo, qui dixit, partes defi-
nitionis syllogismo monstrari
vti quæsitæ sunt, non vti partes
sunt definitionis. Si ergo defini-
tio debet demonstrari absq̃ pe-
titione principij, opus est, vt sit
definitio accidentis proprij. ex
8. quæsito. item, vt sit definitio
B nominis, & imperfecta, dico no-
minis hoc est dans quid media-
rum, & non propter quid, secun-
do poster. tex. 8. & 9. item con-
cluditur nō vti definitio est, sed
vti quæsitum est, primo Poste.
commento primo, & quæsito
primo. item hæc definitio con-
cluditur per medium dantem
quid, & propter quid simul, se-
cundo poste. 8. & 9. & illa causa
media respectu definitionis con-
cludendæ est causa extrinseca,
ex 8. quæsito, & secundo poste.
C commento. 37. & 38. ad extre-
mā vero objectionem, quo mo-
do definitio monstretur, cum
hæc sit substantiarum, quæ per
demonstrationem non cogno-
scuntur, patet ex dictis, nam hæc
quæ concluditur, non vera est
definitio, neq̃ ipsius substantiæ,
sed accidentis proprij, vt in ex-
emplis Aristotelis cōstat, in qui-
bus concluditur tonitruum, & ecli-
psis imperfecta, & materialis
definitio.

CONT. LXIII.

D

CONFUTANS Arist. demon-
strationem Brissonis, dicit, q̃ ille
vtebatur principio vero, in de-
monstrabili, & immediato, sed
communi. Erat autem illud, in-
ter maius, & minus est dare me-
dium æquale. Quod pricipium
admittit verum esse, sed in hoc
deficere, q̃ proprium non est,
quasi velit, q̃ circuli quadratu-
ra possit demonstrari, dum mo-
do per propria principia Geo-
metriæ concludatur. quod etiā
videtur asserere primo physie. **E**
tex. 11. vbi damnat demonstra-
tionem Antiphontis, & laudat
illam magis Hippocratis, & in
prædicamentis, cap. de Relati-
uis, aperte fatetur circuli qua-
draturam esse scibilem, non ta-
men eius esse scientiam. sed op-
positum videtur colligi quinto
phy. tex. commenti. 3. vbi scri-
bitur circulare esse aliud in spe-
cie a recto, itaq̃ non videtur pos-
sibile, vt circuli quadratura sit
scibilis per principia propria,
quoniam non poterit demon- **F**
strari, nisi per principium com-
mune recto, & circulari, quare
nunquam ex proprijs syllogi-
zabitur. Quod vero illud prin-
cipium, ex quo demonstratur
Tetragonismus debeat esse com-
mune recto, & circulari, ex eo
constat, quoniam in quadratu-
ra assignatur æqualitas inter cir-
culum, & quadratum, quæ
vtriq̃ communis est
relatio.

Tex. 23

Contradictionum

SOLVITIO.

SOLVITVR, hæc contradic-
tio, quoniam ex proprijs prin-
cipijs demonstrari potest tetra-
gonismus, dum modo ea princi-
pia competant soli circulo, &
quadrato. Nam non reprehendit
Aristot. in hoc Brissonem, q̃
acceperit pricipium illud inter
maius, & minus dari æquale,
quoniam commune sit circulo,
& quadrato, sed ob id, q̃ compe-
tit alijs pluribus, ac præsertim
numeris, qui cum sint discreta
H quantitas, nullo modo cū conti-
nua conueniunt. Et si dicas ad-
huc eē cōe illud pricipiū, quod
solum quadrato, & circulo con-
ueniet, id negandum oīno erit,
qm̃ pricipiū dēt esse æquale, &
pportionatū quæsito, si itaq; de-
monstratur proportio æqualita-
tis inter circulū, & quadratū
necesse est, vt pricipium sit, &
huiusmodi, hoc est vt vtriq; cō-
ueniat. Cum vero dicitur, non
posse cōuenire idem circulo, &
quadrato, qm̃ hæc sp̃e non sunt
idem rectū, & circulare, id cō-
cedendum venit in ratione spe-
cifica, & sic omne pricipium
quod in hac demonstratione tetra-
gonismi accipietur, non erit
vnum fm̃ sp̃em, at vnum pote-
rit eē fm̃ genus, nec ob id erit cō-
mune, cum ēt quæsitū sit gñicū,
immo erit illi par, & æquale si-
milē asserre poteris explicatio-
nem verbis Auer. in cō. 67. dum
inquit, inter rectū, & circulare
non esse veram p̃portionē, hoc
est vnam in specie, siue vniuocē, **K**
potest tñ ea eē generica, & ana-
loga. Scio tamen nonnullos du-
bitare de veritate propositionis
dicentis, inter maius, & min⁹ est
dare æquale, tum instantia aper-
tissima de sphæralibus angulis,
tum etiam in naturali philoso-
phia, dum dicunt dari sphæram
maiorem, & minorem sphæra
solis, non tñ dari illi æqualem: in
quo videretur, Aristot. defecisse,
dum eam veram, & communē
esse testatur, sed nos dicere soliti
sumus, Aristot. eam veram acce-
pisse, qm̃ eam magnitudini, &
numero tñ vult esse cōem: non
aut̃ rebus naturalibus, qm̃ in il-
lis fallere potest, neq; item angu-
lis, cum de his dubiū sit nūquid
sint, vel non sint magnitudines.
& hæc ē causa, cur dixerit Auer,
in commen. citato, q̃ hæc propo-
sitiō est communis, quoniam cō-
petit magnitudinib⁹, rectilineis
& sphæricis, in summa recto, &
circulari, & numeris competit
illa communis propositiō fm̃ ra-
tionem æquiocam. dum aut̃ ap-
plicatur recto, & circulari tñ
comparatio, siue applicatio illa
est analogā, non vniuoca ob rō-
nem factam, sed adhuc est prin-
cipium commune. At principia
quibus moderni asserūt quadra-
turā circuli sunt propria, (dice-
rent hi) quoniam licet compe-
tant quadrato, & circulo, sunt ta-
men quæsito consimili, & æqua-
li applicata, & non quidem ra-
tione specifica, cum rectū, &
cir-

A circulare specie differant, sed generica, & analoga, analoga quidem, quoniam quicquid recto, & circulari conuenit, prius circulari competere videtur, cū sit perfectius, quod & mathematici, & physici æque fatentur.

CONT. LXV.

Tex., 23

RURSUS Aristot. in hoc contextu. dicit, scientiam nullam posse demonstrare sua propria principia. Nam id probat ex eo, quod hoc ad diuinum pertinet philosophum, aliter id sequeretur incommensuratum, quod principiorum essent principia, & sic in infinitum abiremus, aut quod ea principia quibus principia propria scientiarum demonstrantur, essent communia omnium, & per consequens metaphysicalia, non propria scientiarum. Huic vero determinationi, duplex videtur oppositio, prima est, quia naturalis probat materiam primam esse, eaque demonstrat transmutationem, quæ tamen est principium proprium naturalis scientiæ.

C Secunda est, quia vult metaphysicam esse aliarum scientiarum dominam, quoniam dat illis principia, & tamen in 8. phys. probatur, primus motor a naturali, qui dicitur, esse principium in scientia diuina, vel etiam principale subiectum. quo circa in eo casu non magis erit domina metaphysica, quam physica, immo longe minus,

SOLVTIO.

NOBILIS profecto est hæc materia, quæ tamen requireret longiorem disputationem, quam huic loco videatur posse accommodari. Verum ne excusationis colore, videar laborem subterfugere, in primis adnotanda est tria illa, & communis distinctio de scientiarum principijs, ex 1. phys. cōmen. 8. & tertio met. cōmen. 2. Principia enim alia subiecti dicuntur, hoc est incomplexa, ut materia, forma, & priuatio, primus motor. hæc enim sunt principia subiecti philosophiæ naturalis: & hæc eadem principia simplicia, & incomplexa vocantur a nostris. Alia vero sunt principia doctrinæ, quæ & complexa dicuntur, ut dignitates, positiones, & suppositiones. Quæ postea in duo rursus subdiuidi possunt, quoniam ex his, alia sunt principia cognitionis tantum vocata, alia cognitionis, & eē. Verbi causa, in naturali philosophia, erunt principia cognitionis, si dixeris, entia propria sunt, & non vnū, itē naturalia propria, vbi quidā moueri. Principia vero cognitionis, & eē, si dixeris, prima naturalia entia, cām hñt mouēdi, & quiescēdi, &c. Quibus positis, ad porē cōtradictionē dicas, quod principia propria, quæ in se ipsis particulim demōstrant, pñt eē principia incomplexa, & subiecti, cuiusmodi materia prima est in physicis: & dum demōstratur, illud sit demonstratione signi tantum, quod grauissime scripsit Auerr.

Contradictionum

- G** 12. met. commento 5. & secundo phy. commento 22. vbi Auicennæ sententiam confutat. At principia, quæ demonstrantur a Metaphysico sunt principia complexa, quod Arist. expressit primo poster. text. 27. in illis verbis, & dialectica omnib⁹, & si qua est, quæ tentet monstrare communia, vt q̄ omne affirmare, aut negare, aut q̄ æqualia ab æqualibus, aut talium nonnulla. vbi cōstat exempla esse de principijs complexis, quæ a dialectico, ac
- H** metaphysico monstrantur. In eandem sententiam accessit Themistius, primo poster. cap. 20. vbi principia alia communia, alia esse propria testatur, additq; metaphysicū asserere omnia hæc genera principiorum, reddens hanc causam, q̄ quemadmodum scientiæ subalternatæ capiunt principia complexa & doctrinæ, vocata a scientijs subalternantibus, sic quoq; particulares artes capiunt principia a metaphysica, cum illi subiectę sint, ea vero superior, quę verba ostendunt principatum diuinæ sapientię, & officium demonstrandi principia, non q̄ velit Themistius scientias omnes subalternatas esse metaphysicę, sed de hoc alias, idem confirmat etiam Themistius primo poste. cap. 24. vbi non tantū dicit hæc complexa principia confirmari a metaphysico, sed etiam a dialectico. Sed dicit quis, si hæc, quæ dicta sunt veritatem habēt, quo
- modo vera erunt, quæ scribit **A**uer. primo poste. commento 70. vbi declarās, quo modo metaphysica sit domina cæterarū artium, eam reddit causam, quoniam ipsa cōsiderat ens totum, cæteræ artes considerant partem vnā entis, vnde addit, q̄ ob id metaphysica probat subiecta cæterarum artium, quoniā illa subiecta sunt partes sui entis, & ideo largitur causas illorum subiectorum. infertque, q̄ nulla ars potest asserere causas sui subiecti, quoniam id op⁹ est metaphysici, vnde metaphysicus probans numerum, qui subiectum est in Arithmetica illum probat esse, vt ens est extra animam, non autem vt subiectum est Arithmeticæ, nā subiectum vult esse nouissimum, vel quia demonstratum est in alia arte, vel quia suapte natura est manifestum, vt habetur primo phy. commento 83. secundo phy. commento 22. & 26. 12. met. 5. secundo de anima 27. & 29. sex **M**to met. primo, tertio coeli. 4. secundo post. commento 33. quibus suppositis, videtur non fuisse verum, quod dicebatur metaphysicum, demonstrare principia complexa tantū. quoniam subiectum est principium implexum primo poste. tex. 24. & tamen a diuino demonstratur. Huic dicendum est, q̄ non negat Auer. metaphysicum probare principia etiam incomplexa, vt est subiectum ipsum præsertim

A fertim, nec etiam id negauimus nos in ea distinctione superius adducta, sed diximus metaphysicam demonstrare principia scientiarum, quæ sunt cognitionis, vel etiam cognitionis & esse, si opus fuerit, at principia subiecti, si fuerint ignota, possunt demonstrari a posteriori in sua scientia, qualis est materia prima, cum hoc tamen stat, vt subiectum etiam possit demonstrari a metaphysico per causam, & a priori si negetur, non quidem, vt subiectum est, sed vt ens extra animam est. Sit itaq; hæc concilijs ratio, metaphysicum posse demonstrare, non tantum principia complexa, sed etiam subiecta artium, incomplexa: at propriæ artes possunt demonstratione, quia, confirmare principia ipsius subiecti incomplexa, quæ fuerint latentia, & ignota.

C Hinc concidit ea Ioannis de Iâduno distinctio de principijs essendi tantum, cognoscendi, & essendi, ac cognoscendi simul, quoniam, vt copiose Zimara adducit, non datur principium essendi solum, vt est materia prima in philosophia naturali, apud Ioannem, nam materia non potest esse principium essendi, cum id sit forma, quod quo modo veritatem habeat, vide Marci Zimaræ explicationem de principijs. Non enim propositi mei ratio erat, vt aliorum verbis præfens opus excresceret, id enim compilare est, ni potius sit expilare,

aliorum vigilias. Ad secundam vero contradictionem respondet Commentator, in primo poster. commento 60. vbi vult inferiorem artem posse tradere principia artis superioris; sed demonstratione signi: quomodo naturalis facit, qui in 8. physici, concludit primum mouentem esse, quod est principium in scientia diuina, nec ob id tollitur diuinæ scientiæ principat⁹, quoniam metaphysica, dum dat subiecta cæterarum artium, & naturalis etiam philosophia, ea præstat per demonstrationem causæ, vnde quanto demonstratio causæ est nobilior demonstratio ne signi, tanto etiam metaphysica excedit physicam scientiam. Sed si vis hanc differentiam latius percurrere, legas omnino commentum 60. prope finem, nuperrime citatum.

CONT. LXVI.

OSTENDENS Auct. excellentiam, ac principatum metaphysicæ, inquit, q; hæc probat principia scientiarum, quoniam dat causam subiecti in qualibet scientia, si negetur, verbigrā. si quis negauerit numerum Arithmetici non potest illius causam asserre, quoniam est illi subiectum sed hoc pertinet ad metaphysicum, qui considerat ens, vt ens, etiam considerat subiecta aliarum artium, quæ sunt species entis, & addit, q; metaphysicus, dum reddit causas eorum subiectorum, non ea demonstrat vt sunt

C5.70.

F

Contradictionum

G sunt subiecta, sed ut partes sunt entis. oppositū videtur voluisse in secundo de anima. commento 27. & 6. met. commēto 1. quibus in locis habetur, qd subiectū & eius partes, vel spēs non pnt demonstrari in scientia, vnde nō poterit metaphysicus demonstrare subiecta scientiarum uti entia sunt, qm iam demonstraret partes, & species sui subiecti.

SOLUTIO.

H APPARENS nimirum videt hęc contradictio, sed statim desinit, ex eo, qd illa regula, quę dicit partes subiecti non posse demonstrari (inquit Zimara) vera est in pluribus, non semper. Nā ipse ait, in 2. de anima, demonstrari multas animę potentias, quales est sensus communis, & intellectus agens, & tñ hęc sunt partes subiecti illius scientiæ, verū hoc raro fit, & demonstratione signi tm. item ignis est pars subiecti in lib. de celo, & tñ hic demonstratur esse demonstratione signi, ut constat 4. celi cōm. 35.

I Ex quibus diceret, qd licet metaphysicus probet subiecta scientiarum quatenus entia, hoc tñ raro contingit, qm & raro ēt negantur subiecta artium. At hęc solutio nihil vř facere ad propositę difficultatis nodū, qm Auer. in hoc commen. vult talia subiecta demonstrari per causas, & p demonstrationem a priori, non signi. forte ad hoc diceret Zimara, supposito fundamento Aristot. primo post. tex. 30. qd non quęlibet

demonstratio per cām est, ppter **K** quid, nam quę sit a cā mediata, & remota, ea est demonstratio signi, non propter quid. Quo in loco cās remotas dicit, esse p media distantia. Cum autem metaphysicus vtatur rōnibus eōibz, & transcendentibus, patet eas respectu subiectorum artium posse dici, remotas causas, quare tales demonstrationes erūt signi, licet sint per causas. Sed hęc solutio manifestam patitur objectionem, ex eo, quod inquit Aristot. in tex. 23. primi poster. prope finem, qd ideo metaphysica probat principia scientiarum, quoniam maxime speculatur causas, & ob id maxime scientia est, ecce, qd nomen causę accipit in significatione perfecta, nō autem remota. Dicerē itaqz, qd qm metaphysicus probat numerum esse, probat demonstratione cāz, quę est ppter quid, sed illū non demonstrat uti subiectū est arithmeticę, neqz uti pars ē sui subiecti. Nā, ut subiectum arithmeticę est per se notum, cū subiectum supponatur in arte 1. poster. 2. 20. 24. 25. 43. non item demonstrat metaphysicus numerum, qd sit ens propter se, quoniā ut pars sui subiecti, non etiā potest demonstrari per causam, sed demonstratur uti est ens extra animam ad hominem, hoc est, ad negantem subiectum arithmeticę, tendit itaqz demonstratio ad arithmeticam, non ad metaphysicam, sed non ad illam tēdit

A rēdit, vt illius subiectum est, sed vt ens extra animam. Quæ solutio si placet, bene est, sin. min⁹, optarim, & alios suam asserere sententiam, vt dicant aliorum exemplo, suis dētib⁹ duriores nuces contere. sed dices, quo modo asseris metaphysicū dare causas subiecti cāteratū artū, si cāteræ artes demonstrant sua principia (inquit Auerr. in hoc commento 70.) vt phisicus facit, qui materiam primā, & primum mouentem demonstrat.

B quare si probat principia subiecti videtur, vt magis demonstrare possit subiectum. huic satisfactū Auer. dicens, Metaphysicum demonstrare subiecta per eorū causas a priori, sed phisicus dū asserit primam materiā, ac mouentem, id facit a posteriori, trāsmutatione, & motu, item hæc demonstrat, vt sunt causæ motus, non vt entia sunt. qd' vult latuisse Auicennam, qui credit phisicum assumere a diuino primam materiam, & primum motorē. Et causa erroris fuit, qd non percepit Arist. mentem, quæ est, qd artes particulares non possint ostendere causas sui subiecti per demonstrationē a priori, non autem, qd non possint eas asserere per demonstratio nem signi. Quem errorem Auicennæ, licet legere apud Auerr. primo phy. commen. § 3. 2. phy. 22. & 26. secundo lib. met. com. men. § 2. de aīa. 27. 29. 3. cœli. 4.

C vbi habetur subiectum esse in-

demonstrabile penitus, in propria scientia. At causæ, & principia subiecti possunt demonstrari a signo in scientia propria, sed a priori demonstrantur, tanquā entia a diuino philosopho. Cū vero dicebatur, si principia, & causæ demonstrantur a posteriori, videtur, qd & subiectū possit, dicendum eam similitudinē esse negandam, nam principia, & causæ subiecti possunt esse ignotæ, vt materia, & primum mouens in phisicis, & iccirco demonstrantur, non autem demonstratur subiectum, quoniā est suppositum, & concessum, ac per se manifestum. Ex his collige subiectum, non demonstrari, nec eius partes, posse tamen causæ subiecti demonstrari a posteriori in proprijs scientijs, sed a priori, a metaphysico demonstrari potest subiectum, & eius principia, non vt subiectum est, sed vt ens extra animam. Quæ resolutio innumera biles remouet difficultates, sed de his plura alibi.

CONT. LXVII.

AGENS, Auerr. de transitu scientiarum, negat quæsitū vnū posse considerari in pluribus artibus, oppositum videtur voluisse in præcedentibus, vbi in cō, § 5. cōcessit, hoc quæsitum, quod dicit, cœlum est sphaericæ figuræ, esse commune phisico, & Astrologo: cum tamen hæc facultates disparatæ omnino sint, ac diuersæ.

Cō. 71.

Contradictionum

G

SOLVTIO.

DICES, quod quæsitum p̄
det a medio, a quo monstratur,
& ita pendet, vt si medius sit i-
dem, idem etiam est quæsitum,
& si diuersus, & illud diuersum.
Quare Auer. vult omnino non
esse idem quæsitum in diuersis
artibus, vna, & eadem conclu-
sio, quæ diuerso medio demon-
stretur. Itaq; ad formam contra-
dictionis dico, q̄ hic vult non
posse conuenire diuersas artes
in eodem quæsito, formaliter
H sumpto, hoc est per comparatio-
nem ad medium terminum, &
oh id, cœli sphericitas licet vi-
deatur communis quæstio in
physicis, & in Astrologia, non
tamen vna est, nisi materia, &
subiecto, formali vero ratione
non est eadem, dico, q̄ materia
est eadem, quoniam in vtraq; il-
la scientia consideratur nexus
prædicati cum subiecto illius, p̄
prijs, dicentis, cœlum est sphæri-
cum. non autem forma est ea-
dem, quoniam medius termi-
I nus, quo eam confirmat physici,
differt a medio, quo eam de-
monstrat Astrologus, exempla
vero dabat Auer. in commento
39. nam Astrologus dicit, cœlū
esse sphericum, quoniam lineæ
exeuntes a centro, ad circumferē-
tiam sunt æquales, sed physicus
dicit, cœlum habere figuram
sphæricam, quoniam mouetur
circulariter. sic itaq; quæsitum
partim est idem ratione mate-
riali, subiecti, & prædicare par-

tim differt, hoc ē ratioabilis for-
K mali, quæ a diuersis medijs assu-
mitur, quæ distinctio omnino
tollit propositā contradictionē

CONT. LXVII.

PRIMUM vult p̄cipia Ari-
stot. non posse probari, opposi-
tum autem habet primo, et 2.
physi. vbi demonstrat primam
materiā, & primum mouen-
tem, quæ sunt principia subiecti
physici.

Te. 24

SOLVTIO.

DE quibus p̄cipijs intelli-
gat, varij varia sentiunt, alij enī
L subiectum volunt, q̄ est p̄nci-
pium incomplexum, alij p̄nci-
pia doctrinæ, & complexa intel-
ligunt, sed de hac re latius ī com-
mentarijs nostris diximus, vt-
cunq; vero intelligat, principia
vult non posse demonstrari,
quoniam sunt per se nota. Nam
qui probat per se notum, & ma-
xime ex ignotis, iudicio caret,
vt scribit Arist. 2. physic. 6. im-
mo inibi Auer. testatur hoc ge-
nus hominum ineptum esse p̄-
sus ad philosophiam capeſcen-
dam. Sed & Arist. quarto phy-
M tex. 9. inscitiam magnā esse di-
cit, si quis nescierit distinguere
ea, quorum quærenda est de-
monstratio, ab his, quæ ī demon-
strabilia sunt. Nam qui ita male
affectus est; non minus conce-
der absurda, quā negabit veris-
sima. Quo genere hominum,
nullum stupidius inueniri po-
test. Verum cum dicimus, prin-
cipia non probari, intellige ra-
tione

- A** tione demonstratiua, nam topice, id fieri potest, quoniam ea, propositio, quæ dicit, omne totum esse maius sua parte, videtur, probari posse sic, excedens est maius excessu, totum excedit partes, igitur maius est qualibet sui parte. Multa. n. topica syllogizamus, quæ demonstratiõe nō concludimus, ratio est, quoniā demonstratio est instrumentum notificās quæ sita naturaliter oculta, vt scribitur secundo post. commen. 1. & in epith. logicis,
- B** cap. de demonstratione. syllogismus vero topicus concludit ea, quæ probabiliter tñ sunt ignota, imo etiam, quæ suapte natura sunt cognita, vt dicit Auerr. 4. phys. commen. 1. inter dū ea, quæ per se nota sunt probātur confirmationis causa, sed rationibus topicis, ac dialecticis, quales sunt illæ, quibus Aristot. probat in 9. diuinæ philosophiæ potentiam esse, quod Auerr. notat 12. met. commen. 8. Præterea per se nota cōfirmari possunt rōnib⁹, quas
- C** Auerr. appellat maneries disciplinæ, Græci vero consolatoria argumenta, vt sunt, exemplum, diuisio, inductio, & syllogism⁹ hypotheticus naturalis, cuius añs est æquē notum, vt consequens. Adde etiam, per se nō posse demonstrari, sed ex accidente, hoc est, ratione negantis, & vt plurimum, dum id facim⁹ vtimur rōnibus ducentibus ad incommodum, quod facit Aris. 4. met. aduersus negātes prima
- principia, propositio vero, quæ dicit, principia per se nota esse, & nō probari, verissima est, dū modo recte accipiat, & hoc videtur voluisse philosophus 2. met. tex. 1. dū, inquit, in forib⁹ quis delinquit, & ob id Auerr. 11. dicit, principia esse veluti ianuā domus, quam nemo ignorat, quod moderni volunt veritatē habere de principijs cognitiōis de quibus mētio habetur i. ph. commē. 8. vbi principia alia cognitionis dicuntur, alia cognitiōis, & esse. Nam hæc cognitiōis principia dicuntur, dignitates, & communes animi conceptiones. Animaduerte tamen, qd communes est multorum recentiorū error, qd dignitates dicantur tria fariam, communissimæ, cōdēs, & propriæ, nā dicunt eant esse cōmunissimam, quæ ad oīa scientiarum genera pertinet, vt sunt principia contradictiōis, de quibus Arist. sermonem habet i. pōste. tex. 26. veluti omne contingit affirmate, vel negare, non contingit simul idem asserere, & negare. Communes vocant, quæ non omnibus competunt scientijs, sed quibusdam tantū simul, vt illud, si ab æqualibus æqualia demas, &c. Quæ distinctio verissima est hæcten⁹: addit vero, & tertium membrū, qd dignitates aliæ sunt propriæ, vt suppositiones, quæ vnicam tñ scientiam constituunt, vt est ea propō i. i. ph. 10. subijciantur autē nobis aut omnia, aut quæ-

Contr. Tom. K dam

Contradictionum

Gdam naturalia moueri. Sed hoc, quo modo verum sit, non video. Nam Arist. semper distinguens principia, dignitates separat a suppositionibus, 1. post. 5. & 25. itaque non possumus dignitatem propriam, vocare suppositionem. item agens philosophus de dignitate 1. post. 27. eam tantum diuidit in communissimam, & communem. quod si propriam vis dignitatem appellare, credideri nullam aliam esse, quam eam, quae contrahit communem, de qua fit mentio primo poste. 24. cum dicimus, si ab aequalibus numeris, aequales numeros demas, &c. vel etiam propria dignitas potest appellari omnis propositio immediata, quae actu demonstrationem constituit. caue igitur ne suppositionem, aut etiam petitionem propriam appelles dignitatem, quod quidem oculatissimus Zimara non vidit. Nota vero, extare quaedam, quae ob id per se nota esse dicuntur, quod poena puniendi sunt, quia talia in controversiam posuerint, ut scribit Arist. 1. Topicorum cap. 9. ubi ait, neminem disputare, utrum Deos oporteat venerari, & parentes diligere, nam haec iure naturali, & legum sanctione decreta sunt, ita, ut plectendi sint, qui ea in dubium reuocarint, sed ad principia reuertamur, quae quidem si communia fuerint, vel etiam communissima, omnino erunt per se nota. Haec autem sunt notiones illae, quae in nobis confurgunt, & conualescunt, (inquit Themistius, primo poster. cap. 5.) & sunt veluti communes quidam sensus, suapte natura in nobis orti, absque docentis disciplina, sine quibus, nec quaerere, neque intelligere quicquam possumus, & ob id, inquit ille, Theophrastus, dignitates definit, quod sint persuasiones quaedam. Quod autem dignitates sint nobis a natura communi ratione singulis ab ortu distributae, copiose id asserit Themistius, tertio de Anima ca. 32. ubi probat intellectum vnum esse in omnibus nobis, ex unitate intelligibilium, dignitatum precipue. Sed Auerro, non assensio huic Themistii opinioni, primo poste. commen. 132. ubi exponens ea verba tex. 33. quae dicuntur deficiente sensu, deficit scientia, vult dignitates fuisse a nobis cognitae via sensus, licet non recordemur, quo tempore id acciderit, cum nobis pueris euenerit. Amplius definiens Arist. dignitatem primo poster. tex. 5. vult eam esse propositionem, quae teneri debet ab omnibus docendis quidpiam. Et primo poste. tex. 25. dignitatem esse definit, eam quae ex se necessaria est, & vbi. & ob id, recentiores dicunt, dignitatem esse id, quod si quis negauerit dignum est omnino, ut ligetur. Furiosi. n. & smetes dignitates veras esse inficiantur. Dixi, uim, naturam, & conditionem principiorum, quae probari non possunt,

A sunt, & ob id supponenda sunt i scientijs, nunc de diuersitate, ac differentia horum pauca quædam in medium afferam. Principiorum, alia, inquit Aristo. 1. Ethic. cap. 10. inductione confirmari possunt, alia cōsuetudine, alia sensu, alia alijs modis. sed id intelligas de principijs proprijs scientiarum, quæ autem sint hæc, diligenter examinat Aristo. primo post. tex. 1. & 25. nam dicuntur, positiones suppositiones, postulata, & definitiones. hæc. n. ali qua ratione, inquit, confirmari possunt a docente, sed cum sint principia supponuntur, vel pe tuntur in scientijs. addunt moderni hæc eadem principia experientia notificari, vt principia naturalia, & media, immo omnium artium, i quibus maxime ratio, & experientia sunt necessaria, & ob id dicit Gale. prima partic. aphorismorum commē. 1. & in lib. de cōstitutione artis, & alibi sæpius, medicinam habere duo instrumenta, quæ sunt ratio, & experientia, sine altero quorum, necesse est totā artem elaudicare. item hæc principia propria egēt interdum communi hominum consensu, quo modo Aristo. sæpe ea cōfirmat, quæ demonstrari nō possunt. & hæc fuit causa, cur dubitarit Plato, (quod refert Aristo. 1. Ethic. ca. 5.) nunquid via, & ratio procedendi in scientijs sit a principijs, an potius ad præcipia. Nam ex hoc inferebat Plato, principia per se

nota esse illa; a quibus procedimus, ignota vero ea esse ad quæ procedimus: & per consequens duo erunt principiorum genera, hoc est eorum, quæ simpliciter sunt nota, & eorum, quæ aliter qua egent via, & ratione asserēte: & hæc sunt principia propria. Causa vero cur hæc propria minus nota sint communibus est; quoniam vniuersale ordinē doctrinæ notius est nobis minus vniuersali, vt scribit Auerro. in vtroq; prologo primi physici. & posteriorum, & eam ab Aristo. desumpsit 1. phys. tex. 4. nam totum est notius partibus, cū itaq; principium proprium pars sit, commune vero, totum, hinc cōstat communia præcipia esse notissima, propria vero nota tantum, sed adeo nota, vt vjs iam dictis possint confirmari. Zimara vero vult hæc principia propria etiam vsu, & consuetudine posse nota fieri, per consuetudinem illam, de qua scribitur 1. met. 14. vbi Arist. vim consuetudinis explicans, dicit leges, ob consuetudinem concedere puerilia, & fabulosa, immo hæc præferri veritati omnium aliorum, quod ego profecto non intelligerem, nam propositio dicēs, principia posse consuetudine probari, quæ fuit Arist. 1. Ethic. ca. 10. non potest assumere viam falsam, & deuiam pro sui cōfirmatione, loquitur. n. philosoph⁹ de principijs veris scientiarum speculatiuarum eo in loco. non au

i Contradictionum

Gtem legalis scientiæ, quàm vult
puerilia, & fabulosa admittere.
itaq; multo recti⁹ exposuit, ver-
bum illud consuetudo, Auerr. 1.
Ethic. pro experientia. Nam ex-
perientiam dixit vim magnam
habere in cognitione principio-
rum, 2. Post. tex. ultimo. Item 1.
de generatiōe tex. 7. inculat Pla-
tonem in cognitione rerum na-
turalium, qui ob experientiæ ino-
piam, nesciuerit veritatem eorū
quæ per se euidencia sunt, & ma-
nifesta, item 6. Ethic. pueri pos-
sunt esse mathematici, non autē
philosophi, hoc ē morales, quo-
riam moralis facultas pruden-
tiam requirit, quæ comparatur
vsu, & experientia in nobis. Itē
notā, q; quædā extant, pponēs,
quæ licet principia non sint, sunt
tamen adeo ex sui natura mani-
festæ, q; solo sensu iudicantur, &
per illum efficiūtūr notæ, hæ au-
tem sunt propositiones imedia-
tæ sensu, vt puta, q; nix sit candi-
da, q; coruus niger. Nā Themis-
t. 1. post. cap. 3. inquit, q; hoc trian-
gulum sit, visus, & conspectus
indicat, absq; ratiocinatione vl-
la, & discursu, & idē in cap. 3.
dicit, tunicam esse cādidam, res
est immediata, & sensibilibus ad-
nexa. id. n. cognoscimus per sen-
sum, non autem per medium: &
ob id voluit Arist. 1. Top. ca. 9. q;
si quis negarit sensum, vt pœnā
sensus ferat, nā si negaueris ignē
calefacere, debes cogi, vt id digi-
to sentias. Et hac de causa Arist.
8. phys. tex. 22. scribit sensum ef-

fer rationi anteferendum, quoniā **K**
infirum habet intellectū, qui
ob rationem, sensum prætermi-
tit. Accedit etiam, q; principia
per se nota, originem eorum co-
gnitionis ducunt, ab illa intellē-
ctus operatione, quæ definitio
est, nam cognitio, quid totum sit
& quid pars, innotescit, q; oē to-
tum est maius sua parte, & hæc
cognitio dī terminorum, id autē
colligitur ex Arist. 1. poster. tex.
6. vbi vult intellectū eē scientiæ
principiū, quo terminos cognos-
cimus. & Ioannes Grammaticus **L**
eo in loco, Hammonij, siue
Porphyrj expolitionem refert,
qui per terminos substantias se-
paratas intellexit, vt sensus ellet,
scientiam eē principiorum in-
tellectum, hoc est eam intelligē-
di facultatem, qua diuinas sub-
stantias concipimus. Sed Ioan-
Gram. iure hanc damnat expli-
cationem, quoniā in lib. Prior-
um terminus significat subie-
ctum, & prædicatum, cum itaq;
liber poste. vtatur præceptis tra-
ditis in prioribus, tenebatur Ari-
sto. vti hoc nomine terminus, eo-
modo quo definierat in lib. prior-
um, quare cognitio principio-
rum habetur ex cognitione ter-
minorum, hoc est subiecti, & præ-
dicati. sed dices, non ne prima
principia fuere ab antiquis ne-
gata, quo modo itaq; per se no-
ta erunt? Huic occurrit Arist.
1. poste. tex. 25, vbi ait, q; ad ex-
trinsecam rationem semper in-
stare possumus, sed ad interiorē

non

A nō semper. Nam nō alia vocalis est, & externa: alia mentalis, & interna. Sigitur veteres negarūt principiā, id voce non mente fecerunt, & Arist. 4. met. 9. dicit, ore non corde negata fuisse principia ab antiquis, quæ autē sint causæ, vt negentur res per se notæ, & concedantur absurda, vide Arist. 2. met. 14. & Auerr. primo cœli, cōmento 22. 2. phy. 6. Vide etiam 1. Ethic. cap. 5. vbi Arist. Hesiodi sententiam comprobatur, qui voluit tria esse hominum genera, vnum eorū, qui adeo felices sūt, vt ex seipsis omnia percipiant, aliud est eorum, qui possunt a docētibz, omnia desumere, postremum eorum, qui neq; a se, neq; ab alijs quicquam percipere valent, hi vero omnium sunt stupidissimi, & ad philosophandum prorsus inepti, qui & falsa, & vera impune negarent, & concederent. Ad hos nō scribitur hæc regula, quæ dicit principia esse manifesta. Et hi sunt, quos etiam Plato insectatur, in 6. de Rep. Vt itaq; cognoscamus eos, qui apti sunt distinguere per se nota ab occultis, in primis corporis constitutio consideranda est, nam molles carnes habētibz, felicius datur ingenium, ineptum vero his, qui duriores habent, 2. generatiōis, 94. deinde est cogitatiuæ vis, q̄ si probe fuerit affecta, ad intellectiōem facile dirigit, sin prauæ, vitiosam parit cognitiōem, id. n. constat, ex 3. de aia cōmē, 20.

Addit Zimara inexperiencem **D** esse causam prauæ disciplinæ, quod Arist. vitio vertit Platoni. Item inexerciceationem, & præcipue i dialectica, quoniā Auerr. 1. phy. cōmē. 71. ait, antiquos non potuisse veritatem attingere ob exercitatiōis logicæ imperitiā. Et ob id 1. Topic. cap. 2. dicit Arist. dialecticam valde vtilem esse ad philosophiam capescendam. Confert etiam ad intellectus cognitionem illustrandam immorari valde circa principia scientiarum, quoniam paruus error, quo delinquimus in principijs, magnus efficitur in fine. 1. cœli, 33. Confert & bonos habuisse præceptores, contra vero malos, quod colligitur ex 1. tex. 1. post. nam vt ibi ait Lynceus, scriptura docet, sed præceptor interius mētem illustrat. Confert mathematicarum disciplinarum cognitio, contra vero earum efficit ignorantia, quod pluribus in locis animaduertit Auerr. nec valeat eorum ratio, qui dicunt, q̄ Arist. imputat Platoni causam ignorantie rerum naturalium ob amorem magistri, & geometrie, nam aliud est optimum fuisse natum præceptorem, aliud est, quod ait Horatius, iurasse i verba magistri. itē aliud est non ignorare Geometriam, aliud vero, velle ex Geometria causas naturalium asserere, quod fecit Plato. Nam in rebus est modus habendus, & certi sunt fines seruandi. Addo bo

K in nam

Gnam consuetudinem esse vtilem ad philosophiæ studium tenendum, contra vero malam, id ample colligitur, 2. met. 14. Quibus constitutis, tempus videtur opportunum, vt ad propositā contradictionem reuertamur. Nam cum hic dicat Arist. principia non demonstrari, intelliges de dignitatibus, & omnibus principijs doctrinæ, siue etiam de principijs cognitionis, quoniam dignitates, & per se nota nō egent confirmatione demonstratiua: **H**icet principia propria modis iā enarratis confirmari possunt. Cæterum cum habeatur in 1. phy. demonstratam esse materiam, & in 8. primum mouentē, dicas hæc esse principia subiecti non scientiæ, quæ cū sint ignota; possunt in propria scia demonstrari, sed demonstratiōe a posteriori, & hæc satis de hac quæstiōe.

CONT. LIX.

Tcx. 24 **A**GENS Arist. de primis hoc est principijs, inquit, quid igitur significant & prima, & quæ, ex his accipitur. Ex quibus verbis illud præceptum excipitur, de principijs accipi, hoc est supponi quid. At contrarium videtur voluisse primo post. tex. 2. quo in loco de dignitatib⁹ agēs, & principijs, eadicit, præcognosci tantum, quod sunt. Nā quid est cognitionem ad quæsitum accommodat, quod vero ad principia.

SOLVTIO.

PHILOPONVS ait, qd Arist. accipit quid, pro cognitione cōi, tam principiorum, quā quæstorum, vt habeat, qd hæc concurrunt in ea rōne, qd de his oībus supponitur, quid, hoc est quid hæc significet, nam supponit quid significet hæc propositio si ab æqualibus æqualia demas &c. quasi dicat, quid hoc i loco non esse definitionē, sed explicationē quādā, & significationem. Quæ cōi conditione explicata, postea Arist. separat principia a quæstis, per id, qd quæstia demonstrantur, quod principia vero supponuntur. Quæ Philoponi explicatio mihi non satis arridet, nam si quid accipit cōe quæsitō, & dignitati, videtur oīno vsit definitio, cum de quæsitō supponatur quid, hoc est ei⁹ definitio, vt et fateatur Philoponus ipse, & hic, & 1. poste. tex. 2. Latini itaq; dicerent, & præsertim moderni, qd principia alia cōplexa sunt, vt omne totū est mai⁹ sua parte, & similia. alia incomplexa, vt subiectum, ratio formalis subiecti, & subiecti cāx, quib⁹ positis dicerent, Arist. in tex. 2. voluisse de dignitatibus præcognosci tantum, quod, idq; verū esse de principijs complexis. nūc vero cum vult de principijs præcognosci quid, id audiant de principijs incomplexis, in quam sententiam venit Auer. 1. post. com. men. 73. nam verbum in tex. prima legit, ille subiecta, vt sensus, sit

A sit non de primis complexis esse regulam audiendam, sed de subiectis. Cuius expositionis causa videtur extitisse textus ipse deprauatus: cū enim habeat Auer. non, prima, sed subiecta, omnino coactus fuit sic interpretari. Sed hæc solutio, pace horum, nō mihi valde probatur, tum quia Arist. exemplificans de principiis, tam complexa, quā incomplexa enumerat, tum quoniam hæc solutio videtur asserere principia complexa, non posse habere quid, quod tamen est falsum, cum interdum principia supponant suorum terminorum definitionem, quod etiā vult Auer. primo huius commen. 2. Ob id itaq; dixere, ex Latinis alijs anteriores, Arist. in 2. tex. intellexisse de principiis supponi, quod, hic vero quid, hoc ē, quid nominis, hæc enim contradictionē nō faciunt. Nam cum principia sint complexa, complexa vero non habeant quid, hoc est definitio nem rei, ideo in 2. tex. dicebatur de principiis præcognosci tantum, quod ad differētiā quid rei, at nunc ea habere, quid nominis asserit. Etenim manifesta est distinctio, q; definitio alia rei sit, & alia nominis. 2. poste. tex. 7. & 10. Sed aduersus hanc concordiam licet instare: vel enim hoc quidem nominis de principiis est, terminorum compositionis, vel totius principij, vt complexum est, si ratione terminorum, hoc quid, nō ad principij

refertur, sed ad eius compositionem. Dicitur, quamobrem non recte dixisset philosophus, hoc quid, esse principiorum. Si dixeris, illud quid esse totius principij, sequeretur duo incommoda: primū est, q; complexum aliquo pacto de finietur, saltem nomine, cui oppositum videtur voluisse 7. mer. 26. cōplexa. n. nō definiunt. itē in 2. tex. 1. post. fuisset Arist. mancus, qm si de principijs dixit, supponi solum quod, cur prætermisit quid nominis? Apollinaris in suis quonibus dicit, facile posse dilui hanc difficultatē, si intelligam Arist. in tex. 2. voluisse ē de principijs præcognosci, quid nominis suorum terminorum, sed id cōtriciuit se, subintelligēs breuiloquij cā, qd, ex eo, q; de subiecto dicit, præcognosci quid, & qd. At si facilis vñ illi rñsio, huius mihi facilima videtur improbatio: qm iā dictū ē, illud quid nominis nō posse esse principij, vt principij est, item cū dicat in eo 2. tex. de subiecto præcognosci vtrūq; quid, & qd, hoc dicit ad dñ am quęstionis, & dignitatis, de quorum vno præcognoscitur solum quid, & de alio quod. Forte Auerrois interpretatio, vna cum secūda opinionione posset tanq; minus incommoda sustineri, nam minus malum sub boni rōne eligim. Est itaq; intelligenda præfens. ppō de primis supponi quid, per prima. n. subiecta intelligit, qd exēpla indicant, nam exēpla sunt de vnitāte, & magnitudine, quę

Contradictionum

G sunt subiecta Arithmeticae, & Geometriae in 2. tex. loquitur de principijs complexis. Cum vero dubitatum fuit, qd Arist. paulo post exemplum affert de principijs complexis i hoc tex. 24. dici potest, qd ea adducit, non sub regula de p̄cognitione quid, sed vt distinguat communia a proprijs. & si dicas, igitur de principijs complexis non habetur quid, concedendum erit, vti hæc sunt complexa, negandum tamen, qd ratione terminorum non possint habere quid, cum dicat Arist. primo post. quinto, "agens de principijs, qd hæc non solum sunt præcognita in intelligendo, sed & in cognoscendo, qd sunt.

CONT. LXX.

Te. 24. OSTENDENS, Aristote. quomodo subiectum supponatur in scientia, de eo dicit, supponi esse, & hoc esse, Græcæ vero ait, *ὑποκείμενον τῷ ὄντι* id. vero omnes interpretantur quid, & quod. hoc est de subiecto supponi, vtramque simplicem præcognitionem, quod etiam voluit tex. 2. huius primi libri. At huic penitus contrarium sentit in tex. sequenti 24. vbi dicit, non semper supponi subiectū, quoniam numerus in Arithmetica supponitur, non autem calidum, & frigidum in philosophia naturalis.

SOLVITIO. **R** SCIRE licet, nō omnia subiecta æqualiter esse nota, si accipiatur vti entia sunt, nam quoddam magis abstractum est, & quoddam magis sensibile, vnde notior est lapis, quam numerus; cum lapis sensibilis sit, numerus vero abstractus. Et hanc differentiam voluit Arist. in tex. 24. Nūc vero accipit subiectum respectu suæ scientiæ, nam sic semper est notum, quoniam subiectum, quod græcis ē *ὑποκείμενον*, nil aliud sonat, quam cōcessum, & per se euidens. Et hinc constat veritas regulæ Auer. quæ dicit, subiectum in propria scientia esse per se notum, vel quia ita re vera est ex sui natura, vel quia in alia scientia fuit demonstratum. quod scribit ille primo phys. 82. secundo phys. 22. & 26. 12. met. quinto, secūdo post. 33. atq; alibi, quod breuiter cā prætermitto, itaque hoc in loco vult de subiecto semper accipi in scientia esse, & hoc esse, cum hoc tamen stat, vt notum aliqui fit ex sui natura, aliqui vero ignotum. Sed dices, hæc solutio reuocat in dubium aliud, non parui ponderis, nam in tex. 24. sequenti, vult Arist. subiectum supponi, cum est ignotum, & affert exemplum de numero, non supponi vero, cum est manifestum, & dat exēplū de calido, & frigido. Quod nullo pacto verum ē vī, nam supponūtur potius manifesta, & demonstrant occulta. Sed

A Sed dices, supponi ea quæ nota sunt suppositione mentali, & q̄ in animo est, suppositione vero vocali & extra animam ea quæ paulo occultiora sunt, cum itaq̄ que dicit philosophus supponi numerum, intellige de suppositione, quæ voce & ore docentis fit, quoniã numerus cum sit res abstracta, eget aliqua suppositione magistri, et hoc videtur et voluisse Themist. 1. Post. cap. 2. et 21. Cum vero dicimus supponi ea quæ manifesta sunt, id de mentali & interna suppositione intelligas quæ fit in anima: hæc enim supponit ea de quibus dubitare non licet, id colligitur ex. 1. Post. tex. 25. vbi definit dignitatem, & sic omne subiectum supponitur in scia ex. 1. Post. 2. vide autē pro hac materia Auerr. ibi & 1. Post. cō. 74.

CONT. LXXI.

Cō. 74. AVERROIS hic negat quātitatem esse genus vnum ad cōtinuum & discretū, hoc est de illis neq̄ vniuoce dici, neq̄ analogice, oppositū habet. 5. Met. cap. de quanto, & in lib. Prædicamentorum, vbi vult, quantū esse prædicamentum vnum, id autē nō esset, nisi vel vniuocum esset vel saltem analogum.

SOLVITIO.

Satis copiose de hac re dictum fuit in præcedentibus sup. tex. 13. nam Genus bifariam accipitur, primum pro genere prædicamenti, & sic quantitas est genus vnum vniuocum, vel

ad minus analogum. Aliud est **D** genus subiectum, de quo scia et demō est, & hoc non pōt vnū esse genus cōe & quanto continuo et discreto: nam si id eēt, fieret trāsitus à Geometria ad Arithmeticam qđ Arist. negauit in te. 20. Sed tu vide plura in præcedētib. Vide et p hac disputatione quæsitū quintum, qđ ferē totū pertinet ad hæc q̄ summam & compēdiōse hoc in loco perstrinximus. item, 5. Met. tex. cō. 18. 1. Meta. 46.

CONT. LXXXIX.

DIVIDENS Principia cō- **E** Tex. 25
plexa Arist. ea vocat Dignitates Suppositiones, Petitiōes, ac Definitiones. Sed vel oppositum, vel diuersum voluit. 1. Post. tex. 5. vbi distinguens rursus hæc principia, dicit ea esse Dignitatem, Positionem, Suppositionē, Definitionem. In quibus magna videtur constare dīa: nam ibi nominat Positionem, quæ hic non habetur: hic vero petitionē nominat, quā te. 5. nō explicauit.

SOLVITIO.

VERBORVM tm̄ non reilis est: nam. 1. Post. agens de dignitate eā secāt & separat à Positione, postea subdiuidit positionē in suas species, quæ sunt suppositio & definitio. itaq̄ cū ea dīa iam explicata fuerit, non opus erat vt Positionem hoc in loco rursus nominaret, præsertim cum hic suas species recenset, quæ sunt definitio, et suppositio. Cur autē hic velit petitionē causa

Contradictionum

Causa est, qm̄ de principijs scien-
tiarū loquit̄, ut à magistris tra-
duntur: at in .s. tex. principia ex-
plicabat quē demonstrationem
ipsam constituūt, ibi .n. diuidit
immediatum principium. Peti-
tio itaque est de genere princi-
piorum, quæ veniunt in vsu in
addiscendis disciplinis, & hæc
fuit ibi prætermiſſa, quoniā ad
illum locum non pertinet. Item
petitio & suppositio re ipsa idē
sunt, ratione differunt, qđ par-
tim dicit hic Aristo. partim ex-

H explicat Philoponus super tex. .s.
ex quo habes qđ petitio ibi potē-
tia continebatur, hic vero actu
exprimitur magis. Sed ne hæc
videamur nobis finxisse, placet
ex Philoponi commentarijs su-
per te. .s. rem totam hanc exem-
plis illustrare. Dignitas est pro-
pō quæ ex se necessaria est & cu-
ius necessitas omnibus quæ cō-
stat sanḡ mentis hominibus, &
quam necesse est ut teneat quili-
bet docendus quidpiam, ut illa
propositio, oē totum est maius
sua parte, si ab equalibus equa-
lia demas remanētia sunt equa-
lia. Positio est propositio quæ in
sc̄ia ponitur & firmatur, qm̄ il-
lius principij est, potestq; à ma-
gistro ratione aliqua confirma-
ri, sed hæc sine confirmatiōe sta-
bilitur, cum sit artis principij,
ut illud, lineæ q̄ cōtendunt à cen-
tro ad circumferentiā sunt equa-
les: item à puncto ad punctum
cōuenit rectam lineam ducere.
Suppō est pōnis species, quæ ali-

quid affirmando vel negando
proponit. ut si dicas, naturalia
corpora ex quattuor constāt ele-
mentis. vnitas est. Definitio ve-
ro est q̄ non affirmando neq; ne-
gando rei substātiā exprimit̄,
hoc mō hō est aīal rōnale mor-
tale, vnitas est indiuisibile secū-
dum quantū: quo mō aut̄ defi-
nitio nihil affirmet vel neget ali-
bi dictū fuit. At suppositio rur-
sus diuiditur & ipsa, nā alia est
quæ æquiuocē dicitur supposi-
tio, & hæc est propō quæ natura-
liter nō est nota, sed à præceptore
accipitur, discipulo haud refra-
gante. Alia vero est suppō, quæ
etiā ignota est, sed adeo ignota,
ut demōne egeret, sed authori-
tate præceptoris accipitur, estq;
illa duplex, vel contrarie cogni-
ta, in qua dissentit discipulus à
præceptore: vel neutraliter cor-
gnita, in qua discipulus anceps,
& ambiguus persistit. V.g. si di-
cat Geometra pūctū esse cuius
nulla pars sit, & discipulus au-
diens existimet punctum habe-
re magnitudinem, tunc eā pro-
pōnem petens magister, appel-
labitur petitio contrarie cogni-
ta. Si vero dicat idē præceptor
lineas rectas esse equales, sterq;
auditor suspēsus, petitio neutra
vocabit̄. sed vide de hac re plu-
ra apud Ioan. Grammaticum.

CONT. XC.

EXCLVDIT in hoc textu Tex. 25
Ideas, nam dicit Ideas Platonis
nil prorsus h̄re affinitatis cū sciē-
tia

A tia demonstratiua. Sed quo ad ordinem ipsum videtur oppositū. fecisse eius quod debuerat, nam hoc non videtur pertinere ad logicū, sed potius ad Metaphysicū, nam in septimo lib. Me. Ideas ex proposito principali diluit, ac tollit.

SOLVTIO.

FACILE possumus huic difficultati occurrere, nam agere de Ideis uti formę sunt, secundum essentiam abstractę, pertinet ad Metaphysicū, quoniam Metaphysicus est qui de Abstractis Entibus speculari tenetur, siue ea sint per eentiam, siue (ut aiunt) per indifferentiam abstracta. Quo modo eas destruit species Aristoteli in 7. lib. diuinę Philosophię. Verū Idea ipsa si consideretur in bonis humanis, hoc est an sit vel non sit finis humanarum actionum, sic ad moralem spectat, & ea ratione tollitur Boni Idea ab Aristotele in 1. Ethic. ubi Ideam boni non dari omnino nititur ostendere. Postremo an sit vel non sit Idea, obiectum scientię demonstratiue, hoc etiam potest spectare ad logicū, nam (ut doctester interpretatus est Philoponus) cum saepius dictum fuerit in 1. lib. Post. demonstrationem & scientiam esse de rebus vñsibus, & eternis, facile quis horum nominum magnitudine deceptus, credere potuisset, demonstrationem et scientiam esse de Ideis, quę a Platonicis vñsa & sempiterna ponuntur, ob id philosophus, hoc in loco Ideas de medio tollens dicit, quod demonstratio non eget rebus, vñsibus propter mul-

ta, quales ipse sunt Idę, sed eget demonstratiuis illis quę dicuntur de multis & in multis, ea autem sunt vñsa uersalia illa, quę potentia continentur in indiuiduis, sed actu ab intellectu abstrahuntur, & intelliguntur. itaque Aristoteli obiter Ideas remouet, non autem ex principali proposito. quocirca & in hoc eodem 1. lib. Post. tex. 35. valeant, inquit, Idę, *τις τινος*, id est, sunt, hoc est, monstra sunt, quod nonnulli transferunt, alij vero monstruosa vertunt precludia, quod Io. Grammaticus vult omnino esse intelligendum. & addit, etsi quid sunt ad presentem disceptationem nihil conferunt, hæc Aristoteli. Hinc licet mirari prudentiam Porphyrii in lib. 5. vocum in proemio: ubi agens de vñsa uersalibus inquit, nolle de his differere an sint a sensibilibus rebus abstracta, vel in eis posita, quoniam hæc questio limites præteribat logicę inquisitionis, nam agere de Idea quomodo sit vñsitate abstractū ab indiuiduis, spectat ad diuinam sapientiam. Nota tamen quod Idea dicitur a Platonicis forma, species, exemplum, exemplaris causa, notio intelligibilis, intellectuale ornamentum, & similitudo. Vñsa ante multa, vñsa prætermulta. Id est, frequenter licet videre apud Plotinum, Olimpiodorū, Sirianū, Iamblicum & Proclum Lycium in commentarijs Timei. Et hæc passim nomina habent apud Platonem, in Timeo, Parmenide, Phædro, Epinomide, atque alibi saepius.

Contradictionum

G sapius. Item pondera q̄ Idea erat causa generationis et intellectiōis apud Platonē. Generationis, quoniā in Hippia Platon ostendit ex artibus ipsis factiuis Ideam esse rei causam exemplarem, nam statuarius inquit prius quā statuum condāt, exemplum formæ ducēdē sibi in animo fingit, deinde statuā absoluit, sic vult primum opificem, deum, quem *δημιουργόν*, appellat; animo Ideas specierū sensibilibus continere, vt non temere quod

H agit, efficiat, sed consulto ac prudenter opus suum perficiat. Itē Animam mundi generalē (quā Themist. ausus est defendere. 1. de aīa. cap. 24.) vult ideis participare à Deo, vt in sensibili mūdo res generentur in vnaquaq̄ specie sibi similes, equus, equo, canis cani, homo homini. Item Ideam vult esse causam intellectiōis, nam intellectus diuinus angelicus, animæ mundi, & human⁹ (dicit ille) refertur sūt ideis, à quibus excitatus intellectus, à

I cognitione particularium nititur accedere ad cognitionē vniuersalium. Ob id itaq̄ Arist. destruit Ideam, ob hāc secundam causam, ne quis crederet eā esse necessariam ad intellectiōē & sciām. Est autē Idea ens & vniuersale abstractum per propriā essentiam, circumscripto omni actu intellectus, à singularibus sensibilibus. Arist. itaq̄ hoc respuit vniuersale, nam ipsum inquit eā qui uocum quoddam, nam

si Idea esset, non prædicaret nisi **E** nomine de indiuiduis, re autem & definitione non posset, cū posset natur eterna & separata secundum essentiam. id. n. voluit Platon vt licet videre. 3. de anima. c. 18. Vult itaq̄ sufficere vñ qd ex sui nā est ī multis singularibus, & potentia: atque hoc vocat in multis, nostri vñ reale dicerent quod quidem per intellectū efficiatur postea vñ in actu, nam intellectus facit res potentia intelligibiles actu intellectas ex. 3. de anima. et hoc vñ dicit post multa, siue ē de multis. Horū differentiam præclare indicat Ammonius in lib. 5. vocū Porphyrii in Proemio, loco superius citato. Sed an Platon, an Aristot. rectius senserit in hoc negotio, nō est præsentis speculationis opus. licet. n. hæc à veteribus tradita, cognoscere, Ammonio præferam, Themistio, Philopono, Alexandro, Auerroce, & Latinis. Quorum alij Aristotelem iure damnare Platonem dicunt, alij conantur inter illos cōcordiam **M** afferre. Rationes vero Platoniorum licet legere, apud Sirianum, Iamblicum, Plotinū, Proclum, Alcinoū & alios, qui partim Peripatheticorum rōnes diluere conantur, partim & concilium student afferre inter utrūque, Platonē. s. & Arist. de quo alias iustum volumen conferimus. In summa dicendum Arist. hic non cōfutare ideas, q̄ sint, nā id munus est Metaphysici:

Afici: tollit autem Ideas, non facit
 re ad sciam demonstratiuam, quod
 et animaduertit Auer. 1. Post. c.
 30. & rationem physicā addas,
 nam pro intelligentia rerum suffi-
 cit intellectus agens, qui phan-
 tasmatā illustrans, facit in possi-
 bili intellectu intellectiōē, absque
 idea interuentu: quod autem sufficiat
 intellectus agens sine Idea, vide
 3. de anima. c. 18. 12. Meta. cō. 4. 14.
 27. 28. 1. de anima. cō. 8. 2. de anima 60.
 7. Me. 37. & si in scia demonstratiua
B vis causam aliam præter intel-
 lectum, diceam esse demonstratiuam,
 quæ instrumentū est ipsius intel-
 lectus, quoties per illam demon-
 stratur quod sit vñ de subiecto vñ,
 per vñ principia: dico vñ in
 multis & de multis, non autem an-
 te multa. quo modo autem vñ sit ab
 intellectu, vide. 1. de anima. cō. 8. 12.
 Met. 4. 3. de anima 18.

CONT. XCI.

Cō. 33. **E**XPOSITIO. Auer. locū in
 te. 26. vbi Philosophus dicit di-
 gnitatem illam, de quocunque dñ
 affirmatio vñ negatio vera, vult
 quod hæc dignitas contradictiōis
 sit apta ingredi demonstratiōē, quā est
 vñuoca oppositū vñ voluisse
 5. quæsito, vbi principia commu-
 nia vult esse æquiuoca, & ob id
 non transcendere demonstrati-
 uam de genere in genus rationē
 illorum communium principiorū.

SOLUTIO.

CITAVI hæc contradictio-
 nem, vt Auerrois subtilissima
 nobis cōstaret distinctio. Nam
 ipse vult vnā cum Arist. princi-

pia alia esse propria, et de his nul-
 la est ambiguitas, alia vero vult
 esse cōia, sed hæc rursus diuidun-
 tur, nam alia æquiuoca penitus
 sunt, vt illud principium si ab
 æqualibus, æqualia demas, quæ
 remanēt sunt æqualia. vel illud,
 quicunque vñ tertio æqualia sunt,
 inter se sunt æqualia, oē totū est
 maius sua parte. Breuiter vult
 æquiuoca esse principia, quæ Arist.
 cōia appellauit in tex. 24. & ic-
 circo ob eorū æquiuocationem
 iubebat Arist. vt redderent sin-
 gulis scientiis propria per cōtra-
 dictiōem, vt puta, si ab æqualibus,
 numeris, vel lineis æqualia de-
 mas, lineæ vel numeri reliqui
 sunt æquales. Nuncautem vult
 Auer. principia communissima
 oīum, quæ dicuntur à Philopono
 principia contradictiōis, esse
 vñuoca, vt illud, non contingit
 idē affirmare vel negare: de quo
 cunque dñ affirmatio vel negatio
 vera. dic ergo de principijs æ-
 quocis locutū fuisse Auer. in. 4. quæ-
 sito, immo de eis dē loquitur. 1.
 Post. c. 191. et eā æquiuocatio-
 nis vide. 1. Post. c. 38. nam si illud
 principiū, si ab æqualibus æqua-
 lia demas esset vñuocum, cū id
 cōe sit Arith. & Geometrig, da-
 retur transitus vicissim ab vna
 ad aliam harū scientiarū, sed di-
 ces, quo modo hæc Auer. distinctio
 potest sufferri, si, n. principia com-
 munissima, quæ competunt oī-
 bus scientiis sunt vñuoca nonne,
 magis deberent esse cōia, quā non
 oībus scientiis sed quibusdā so-
 lum

Contradictionū

Qlum conueniunt & videtur itaq; qd si æquocū est illud principiū omne totum maius est sua parte, qd multo magis esset illud, nō contingit idem simul affirmare & negare. Dicendū hoc non sequi, qm̄ causa huius dñe, qd alia sint æquiuoca, alia vniuoca, non est esse magis vel minus cōmune. Nā animatum est magis cōmune quā sit canis, & tñ canis æquiuoce dicitur, animatū vero vniuoce. Itaq; ad aliam cām æquiuocationis accedendū est,

Hæc vero dñ de principijs ex eo qd non habēt aliquam sciam cōsiderantē illa, nā hoc principiū, oē totum est maius sua parte, vt communiter profertur, sine cōtradictione non cōsiderat in aliqua scia qm̄ cōpetit scientijs disparatis, & ideo tales scie illud limitant, principia vero cōtradictionis quæ communissima dñr inquit Auer. in hoc præfenti. cō. 82. licet non conueniāt alicui scie particulari, nisi et hæc contrahantur, actñ habent sciētiam cōem, qd de illis tractat in ratione illorū cōi, & hæc est Logica. Logica. n. habet disquirere, duo cōtradictoria esse impossibilia simul, & si alterum eorū inest, qd reliquum nō pōt inesse.

CONT. XCIII.

Te. 27. **D**IALECTICAM comparat Arist. Metaphysicę, nec non cæteris scientijs, vultq; dialecticū interrogare, non autē cæteros aliarum disciplinarū professores, Ex quibus elicitur, diale-

cticum interrogare, scientias vero contemplatiuas non interrogare. Sed in hoc eodem tex. paulo post concludit, in omnibus scientijs esse proprias et accommodatas interrogationes.

SOLVITIO.

DE B E S scire, qd interrogandi ratio multiplex est. primum est vulgaris forma quædam interrogandi, quā popularis vsus obseruat, vt si dicas, Cur Hispani in Aphricam nauigarunt? qd doctior cæteris in hac ciuitate hñ? quo tendis? vis me tecum Romam venire? Hæc. n. interrogationes ad domesticā colloquij nostri consuetudinem referuntur, suntq; in communi vsu receptæ. de quibus Ammonius & Boethius sermonem faciūtur lib. Periberm. Sectiōe. 3. cap. de Enunciationibus compositis et diuisis. Aliæ vero sunt interrogationes intellectuales quę in tria genera diducuntur. Nam aliæ dicuntur demonstratiuę, aliæ disputatiuę, aliæ irem Sophisticę. Nam si qñero ego virum triangulū habeat tres angulos equales duobus rectis, demonstratiua ac sciētifica dñr interrogatio. Si vero dixero, est ne mundus finitus vel infinitus, ē ne voluptas bona vel mala, est ne afa mortalis vel immortalis, hæc quæstiones sunt dialecticę interrogationes hoc est disputatiuę. Si demū dixero, nūquid ois canis latrat? nūqd oē excedēs est maius excessō? vel aliud simile, ex quo

A quo fallere possum incautum respondentem, Sophistica & capitiolae dicuntur interrogationes. At Sophistica interrogatio cum illaqueandi causa sit, hæc venit omittenda, nam potius venit considerata ratio rñdendi, q̃ ipsa interrogādi forma, Iccirco
 optime Arist. in lib. Elencorum docet soluere Sophisma de eo qđ est plures interrogationes vt vnā facere. Dialectica vero interrogatio, & demonstratiua quō mō differant, non vnā est
B opinio. Nam varj diuersam rōnem attulerunt. Philoponus inquit demonstrantem interrogare, sed non vt demonstret, sed vt ex datis a respondente, propoliti sui rōnem confirmet. At dialecticus interrogat, vt syllogizet probabiliter, & disputet. Itē addit Philoponus dialecticum interrogare de oībus pertinētibus ad singula genera artiū, demonstrans vero interrogat de his solum, quæ ad propriam attinent disciplinā, vt Geometra de Geometricis, Musicus de Harmonia, &c. Latini vero & ipsi suā dant differētiā, q̃ dialecticus tam de principijs quā quæsitis interrogat, demonstrans vero de quæsitis solis. Addunt ē dialecticum dū interrogat, pponere vtrāq̃ partē qōnis æquē probabilem, demonstratiuū vero non sic, sed alteram tm̃ probari posse, hoc est verā, sed & Lynconiēsis, hoc differre vult dialecticū a demonstrante, q̃ hic interrogādo deter

minat, ille ambigūā snfam relinquit. V. g. dicat quis, est ne mundus finitus vel infinitus? hic incertus est rei exiguitas, et p cōsequēs dialectica erit interrogatio. Si vero dixeris, mundus finitus est, nunquid eū infinitū esse existimas? hic rei veritas primum proferet, deinde percūctor, itaq̃ scientialis est interrogatio. Auer. c. 84. huius. 1. lib. vñ & aliā afferre dñā, q̃ dialectici finis ac scopus interrogādo est, assequi post interrogata victoriā ex ipsa disputatione: demonstrans vero, pponit cognitionē rerū p fine & scopo suę interrogatiōis. Vt cū q̃ sit, Arist. vult Dialecticū de oībus posse interrogare, demonstratē vero de his solū q̃ ad propriā attinēt sciam. Cōtradictio itaq̃ nulla est, qm̃ inqt demonstratē interrogare q̃ sui sunt generis, nō autē interrogare ea quę aliarū sunt disciplinarū, itē interrogādi rō i dialectica differt ab interrogatiōibus, scīarū multis modis, iā recitatis. Illud autē nō p̃termitas, q̃ Aristot. dicens in sciētis eē pprias & accommodatas interrogatiōes tacite incusat Platonē, qui vniuersam philosophiā tradidit nobis p̃ interrogatiōes a Soc. factas: q̃ impure de rebus naturalib⁹ diuinis & mathematicis interlocutores pcūctat et interpellat. nā Arist. vult id dialectice fieri posse ac p̃babiliter, nō autē demonstratiuē. Sed ad interrogatiōes redeūtes, dicimus illud eē cōsiderādū, q̃ qui interrogat,

Contradictionum

Interrogat, vñū de vno interro-
gāte dēt, nō autē p̄dicatū vñū de
multis subiectis, neq; p̄dicamē-
ta multa de vno subiecto: hæc
n. interrogatio est oīo vitiosa, id
Arist. asserit secto. 3. lib. Perihet.
vbi enūciationē, interrogationē,
& rñsionē vult vnā eē, & idē hī
lib. Elēcorū. Adde, dialecticam
interrogationē duplicem eē, vel
n. petit in solutiōe alterā partē
cōtradictiōis, q̄ vñ affirmat, vel
negat: aut petit propōnem. Ex-
emplū, si dixerō, est ne mundus

I finitus vel infinitus: hic te volo
rñdere propōnē vel mūdū fini-
tū eē vel infinitū; nā si ita vel nō
dixeris, qd velis adhuc nō intel-
ligā. Si vero p̄cunctabor, est ne
mundus finitus necne: tunc al-
terā partē cōtradictiōis rñdere
poteris, hoc ē ita eē, vel nō eē. Id
n. significauit Arist. tertio secto
lib. Perihet. dū iquit, dialectica
autē interrogatio rñsionis ē peti-
tio, vel p̄pōnis, vel alterius ptis
cōtradictiōis. &c. Verū quid sit
dialectica interrogatio, et q̄ mō

I idē sit cū p̄pōne dialectica re, et
rōne ab illa differat, vidē. n. Prio.
cap. 1. & q̄ ibi Alex. & Philopo-
nus dicūt. Itē si plura vis cogno-
scere de p̄pōne dialectica, inter-
rogatione & p̄blemate, legas. 1.
Topi. ca. 3. s. 9. vbi Arist. & Ale.
pleraq; dicūt, nō tā scitu digna,
q̄ ēt huic p̄posito magnopere
necessaria. Qd vero triplex sit i-
nterrogatio, demōstratiua, dialecti-
ca, & sophistica, et quo mō de-
mōstratiua a dialectica differat, id

constabit, ex Them. 1. Post. cap. K
25. adde & distinctionē illā de
disputationibus, quam tradidit
Arist. in lib. Elēcorū cap. 2. nā
disputationē inquit, dici quat-
tuor modis, doctrinalē, dialecticā
eā, tentatiuā, & contentiosam.
Hæc vero Græcē, sic se habent;

ἵστι δὲ τὰν ἐν τῷ διαλογισμῷ διχαζήσαντες
τὰς ἀποφασιαστικὰς καὶ διαλεκτικὰς καὶ
πραγματικὰς καὶ ἐριστικὰς. Quē dispu-
tatiōis genera quo mō differāt,
inibilatius Arist. explicat. de
qua re i Græcis verborū nostris
adnotationibus super lib. Post.
copiose dicemus. Non, n. impu-
ne oīa sunt hoc in loco & confer-
tim recensenda: præfens. n. la-
bor, cōtradictiones tollit, de ver-
borum vero p̄prietate & signi-
ficatione, alibi dicendum venit.

CONT. X. II. de contradictionibus

RURSUS in hoc eodē con-
tex. excitari potest cōtradictio,
qm̄ Arist. dicit, dialecticā non
habere determinatū subiectū, M
circa qd cognitionē suam per-
quirat, quod cæteræ oēs faciunt
scientiæ. sed oppositū vñ volu-
isse. 4. Met. tex. 5. vbi ait, diuinum
Philosophum & dialecticū ver-
sari circa Idem. Cum autē Me-
taphysicus habeat subiectū ge-
nus, videtur & dialecticum idē
necessario habere.

SOLVTIO.

NOMEN dialecticæ hoc in
loco nō debet intelligi pro Lo-
gica siue organo in cōi, nā hæc
hēt suū subiectū, siue Ens rōnis
siue secundas itēiōes, siue syllm.
siue

A siue demōstrōē, siue scire: tot. n. sunt opinioniones de subiecto logicę. s; hoc alibi psecuti fuim⁹. Vt cūq; res se hēat Logica hēt oīno suū subū, qđ mō Gręci *ἐπιστήμη*, appellant, quod facit Alexā. in p̄fatione lib. Prio. mō *ἐπιστήμη*, hoc est materiam vocant quod vult Ammoni⁹, & Philoponus. itaq; de Logica nō intellexit Philosophus. Nomen vero dialecticę interdū, pro libris topicis accipitur vnde sylsus topicus etiā dialecticus dicit. In quo casu ē adest subiectū; nā materia octo librorū Topicorū est sylsus ex probabilibus constans: id. n. & Auer. & Alex. copiose tradiderunt in Topicis. Est & dialectica, ars differendi ex p̄babilibus quę licet ā fontibus topicis emanare videatur, attū hęc est q̄ de singulis rebus disputat, nā libri topici p̄cepta tradunt differendi, hęc vero dialectica p̄cepta ad vsum dirigit. Vocat itaq; iure optimo hęc ars ā nostris, ars disputandi, licet Hebreus interpretetur Auer. eam vocet artē topicam, qđ eatenus est verū, quatenus hęc differendi vtiē locis topicis, & qm̄ hęc rōcinatur ex cōtingentibus probabilibus accidentalibus, verisimilibus & his quę opinionē pariunt nō sciam, ob id de oībus differit, & nullū habet certū ac determinatū obiectū, & ob id interrogando de singulis procedit. Colligit hęc dialecticę vis ex lib. Perih. secto 3. 1. Prio. cap. 1. 1. Topic. cap. 1.

& 2. 1. Phy. 8. 8. Ph. 22. & alibi. **D** Quibus positis, elicif male eos voluisse ex hoc tex. rōcinari aduersus Scotū, q̄ Logica n̄ sit scia, qm̄ nō habet subiectū, qđ maxie p̄tinere dicunt ad sciam demonstratiuā. Nā hic nō logicam vult Arist. sed artē disputatiuā, q̄ interrogat de oībus. Sed nota, q̄ cū quattuor sint ḡna disputationū, ex lib. Elencorū ca. 2. doctrinale, dialecticū, tentatiuū & contentiosum, Aristot. maxime **E** profitebatur. primum genus & hoc sibi. pro scopo proposuit in tradendis disciplinis: est autē doctrinalis disputatio ea q̄ d̄r demonstratiua, cuius laudes scribit Arist. 4. Phy. 31. Interdū tñ etiā profitebatur s̄m genus, hoc est dialecticū, cū in rebus difficilioribus probabiliter soleat argumentari. Plato vero, Socratē secutus dialecticā anteposuit demonstratiuę, qm̄ frequētius disputat ex probabilibus q̄ ex necessarijs, & cū hac coniunxit, tentatiuam artē quę interrogādo, **F** flecit sermonē artificiosa quadā rōne, ita vt incautos facillime fallat. Nā Socratem id ferē semper facit apud Platonē, in quo genere disputationis Plato parem habuit neminē. At sophistę, qui, tempestate Platonis et Arist. innumerabiles extiterunt, contentiosam magis partem persecuti sunt. Quales p̄sertim apud Platonem legim⁹ extitisse Hippia, Protagorā, Euthidemū, Dionisodorum, & alios, qui sophi-

Contr. Tom. L. sticē

Contradictionum

G scic in primis & tenebāt, et docere alios profitebantur. Itē & illud addēdū est ceteris iam dictis dialecticas rationes eas esse, quę in infinitū pōt excurrere, qđ non faciunt demonstratiue; hęc enim finitę sunt, qđ Arist. pbat. 1. Post. a. tex. 34. vsq; ad 39. rō vero cur infinitę sint rōnes dialecticę, redditur ab Auerr. super hoc tex. quoniam dialecticus considerat ea q̄ sunt ex acciti. Pręterea hęc rōnes dialecticę dñr et cōmunes, qm̄ veritatem ex vřibus rebus adstruunt, non aut ex proprijs. qđ habetur. 8. Phy. cō. 70. & 4. Phy. 87. & 1. cō. 70. qđ vero dialecticus de ořibus disserat probabiliter, vide. 3. Met. tex. c. 2. Cum itaq; dñr Metaphysicam habere subiectum, id concedimus: at cum dicis illud esse cōmune dialectico, & ita dialecticus habebit subiectū, dicere possumus vel eo in loco, (hoc est. 4. Met. 5, accepisse Arist. dialecticam pro logica. Nā diuinus considerat Ens vt Ens, Logicus vero Ens vt a ratiōe formatur. Itē si vis ibi dialecticam intelligi p arte disputatiua, dices, eam esse similem Metaphysicę non rōne determinationis subiecti, sed eo qđ de ořibus entibus disserere potest. Vt sensus sit, circa idē verari Metaphysicum & Dialecticum, hoc est circa ořia Entia, cū hac tñ dñr, qđ Metaphy. vniuersum Ens sibi statuit p determināto subto: at dialecticus indeterminate illud ipsum considerat,

qm̄ probabiliter illud cognoscit, rō autem probabilis indeterminata est, sicut demonstratiua certa est & determinata. quę solutio videtur Auerr. 1. Post. cō. 85.

CONT. XCIII.

OSTENDENS Arist. in disciplinis nō fieri paralogismos, inquit, hęc aut sunt, ac si intellectione viderentur. quę verba sic Gręcē se habēt, *ταῦτα δὲ οὐκ ὁρᾷται τῇ αἰσθησει* ex qbus habes Arist. vřum fuisse metaphora, nempe ea quę est, per intellectum videre, nam & Plato mentem appellat animi oculum. Sed Arist. 2. Post. damnat sermones metaphóricos. Vult. n. in disciplinis nō esse Metaphoras vsurpadas, quando in oratorum sit & Poetarum, vt ipse et lib. Rhetoricorū, et in Arte Poetica testat⁹ fuit.

SOLVTIO.

POSSE MV s intelligere, metaphoras nō esse in scientijs adducendas frequenter, interdum tñ adduci posse, & maxie si res, per illam figuram illustretur. Nam in. 2. Post. cum eam damnat, id facit ob Platonem, qui in sermōibus, atq; grauiorib⁹ philosophię sententijs, poetarum ornamenta videtur inferere, quod Plato non tam impune facit, qđ etiam frequenter. Frequēs itaq; vsus ab Arist. exploditur, nō tamen. Nam Plato deum ipsum nō minās, opificem appellat, Tempus eternitatis mensuram, Materiam vero, vas, locum, conceptaculum, immo & obstetricē forma

A formarum vocat atque alia huiusmodi proferte assuevit Plato & quidem frequētius q̄ par sit. Possumus ē dicere Arist. vsum fuisse hac dicendi figura in hoc lib. qui Logious est, non scientię pars. item eam dixit cum quadam correctionis nota, nam inquit, hæc autem sunt, ac si intellectu viderentur. nā particula, ac si, addita est, vt Metaphorę vim imminuat & retūdat. Quę autē hæc sit trallatio, nō est videre admodū difficile. nam hæc re

B ferri pōr ad eas, quas analogas vocat in arte Poetica. erat. n. eo in loco exemplum, Clipeum ēē Amphoram Mineruę: & Amphoram ēē Clipeum Bacchi. Item; Mors, dici potest vitę occasus, & occasus, dici mors est: Sic intellectus potest dici oculus animi, quemadmodū oculus, corporis mens. Vnde & oculo dicimus nos intelligere, & intellectu videre. Trallatio itaq; est analoga, sed de his in gręcis adnotationibus.

C

CONTR. XC.

DICIT scientias siue disciplinas non parallogizare, dialecticas vero disputationes posse id facere. At in hoc eodem text. paulo post, Coenęum inquit in Philosophia nāli attulisse parallogismum, hoc est syllogismum ex ambabus propōnibus affirmatiuis in secunda figura, cōstat autem huiusmodi esse parallogismum.

SOLVTIO.

PRIVM videndum est;

quid sit Parallogismus, deinde **D** cur in disciplinis locum habere non possit, paulo post constadi-ctio tollitur. syllogismi inculpabiles sunt, hoc est oē ex parte recti alij vero mali & vitiosi. Qui pbe syllogizant, hi sunt, quorum materia vera est, & forma non vitiosa, & hi faciūt in nobis scientiam aut saltem opinionem. Cōstat autē hoc. 1. Post. 1. x. 32. Alij vero non boni sunt, atq; hi vel materiā habent peccantē, vel formā, vel etiā vtrunq;. Qui peccāt in materia, sunt falsi, hoc est, quorum altera pmissarum, vel ambæ sunt falsæ. qui in forma deficiunt, apparentes dicuntur syllogismi Sophistici, vel ē parallogismi, ex quibus oibus generatur in nobis prauus habitus ignorantie: id constat legentibus, 1. Post. 1. c. 32. Sunt & alij syllogismi qui peccant aduersus principia scientiarum, cum hæc male fuerint cognita, exemplum dabat Arist. 1. Top. cap. 1. si quis a mathematico acceperit illud principium, lineas exeuntes a centro ad circumferentiam esse æquales omnes, respectu diuerforum circularum non equalium, id erit principium male cognitum, ex quo ignorantia per syllogismum effici potest in nobis: atq; hi syllogismi referri debent ad eos qui peccant in materia, quos Arist. 1. text. 28. huius libri appellabat syllogismos ex oppositis. Sed reuertamur eō, vnde digressi sumus. Parallogismus est syllogismus peccans in for-

L ij ma,

Contradictionum

Gma, sic. n. Themist. D. Thomas, Philoponus & Auer. sunt interpretati. vult ergo disciplinas non paralogizare, quoniam disciplinæ supponunt præcepta Logica, & cum syllogizant, maxime videtur prima figura, ut et dicitur. Postea. 31. quæ figura nullo pacto admittit paralogismos. Cum vero dicitur Cœneum syllogizauisse in. 2. figura ex utraque affirmatiua, respondet Arist. quod ille syllogus est in materia reciproca, ex quo potest per conuersionem maioris proprijs ad primam figuram reduci. Erat autem eius syllogus talis, quod in multiplicata sit analogia celerrime gignit, Ignis celerrime gignitur, itaque ignis in multiplicata sit analogia. Verum maior conuenitur, quod celerrime gignitur, sit in multiplicata analogia: estque prima figura. Sed dices si paralogismus est, qui in forma deficit, quo modo id dicemus de exemplo, quod affert Arist. in tex. dum inquit, omnis circulus est figura, carmina sunt circuli, igitur carmina sunt figuræ. vult enim hunc esse paralogismum, & tamen texturam habet syllogisticam, hoc est primæ figuræ. Dicendum quod vitiosa forma syllogismorum multis modis depræhenditur. quædam enim aperta est & perspicua, ut si ex ambabus negatiuis, vel particularibus syllogizaueris: quædam velatæ est, ubi vel æquiuocatio terminorum, vel amphibologia,

hoc est ambiguitas fuerit in propositiõibus, nam si dicas omnis canis latrat, piscis est canis, latrat ergo piscis. hic figura prima est, est tamen paralogismus ob ipsam æquiuocationem canis, qui cum vnus videatur terminus, tribus tamen æquiualeat: cum ergo mala forma syllogismi sit, quæ plures accipit terminos quam tres, constat hunc esse vitiosum, quo modo etiam malus est, qui colligit carmina esse figuræ, quoniam medius terminus qui circulus est, æquiuocum est nomen, nam in Mathematicis significat figuram planam, à cuius centro lineæ ductæ ad circumferentiã sunt æquales. At circulus in poetarum carminibus est quoddam metri genus, quod reddit versus ad circuli similitudinem in seipsum omni ex parte intercurrentes, quod Philoponus illustrat exemplo eorum carminum, quæ tumulo Midæ regis affixa fuere, et tu hæc apud Philoponum legas diligenter. Est itaque paralogismus ille, quoniam potentia continet quatuor terminos: qui numerus vitiosam omnino & culpabilem reddit syllogismi compositionem.

CONT. XCVI.

ARISTOTELES in hoc tex. & Auerr. simul separantes dialecticam à cæteris disciplinis, præter alias differētiās, hanc dicunt, quod in dialectica difficilis est resolutio, quoniam ex falsis propositionibus possumus concludere tam falsum, quam verum, Si vero ex falsis nunquam

Tex. 29
et. c. 38

Anunquam verum concludi posset, efficeret resolutio facilis. Ex quo colligitur, q̄ in omne syllo concludere verum ex veris pōt esse resolutio. Sed oppositū habetur apud Arist. ex titulo Libri Prior. & Poste. nam hi duo tantum libri resolutoriū vocantur; non autē liber Topic. qui tñ & ipse, cum ex veris verum cōcludat, vñ dici debere resolutorius. Item liber Prior. cum agat de syllogismo formali, absq̄ materia, siue vera, siue falsa, quo modo resolutorius dici poterit, si vera sunt, quæ hic dicuntur?

SOLVTIO.

SCIRE debes q̄ Resolutio, est ordo contrarius compositio ni, propriè accepta: nā vbi incipit vna, definit alia & ē diuerso: qm̄ compō ā partibus ad totum pcedit, resolutio ā toto ad partes. v.g. si ab Elementis, & membris ad humanū corpus pcedas, compositio est, si ab humano corpore ad mēbra & elementa accēsseris, resolutio appellatur, itaq̄ hæc contraria rōne fiunt. Ex quo patet, q̄ resolutio contraria, semper compositum diuidit in ea ex quibus componitur, si vero diuiseris compositum in ea, ex quibus nō cōstat, hæc nō erit resolutio propriè dicta, qm̄ contraria non est, sed resolutio latius vocabitur: qđ dote Auer. explicat in hoc. cō. 82. & in prologo primi Poster. nec nō in media expositiōe sup hoc loco. Item de Resolutione extāt

quædam. 3. & hic cap. 3. itē pon d dera q̄ Resolutio quæ Græce, *Ἀνάλυσις*, vocatur, & dissolutio quæ ā Græcis dicit̄ *Διελυσις*, hoc inter se differunt, q̄ resolutio potest fieri sine rei quæ resoluitur, corruptione: nō autē sic se habet dissolutio, quæ cum rei intentu semper fit. Nam si domum vel scamnum resoluas ratiōe in elementa & materiam & formam, res non corrūpit̄, si autē hæc dissolueris, corrumpitur. Et ob id iure certāt expositores super. 1. Priorū cap. 1. quo modo sit legē da definitio termini, nūquid terminus sit in quem dissoluitur, an potius resoluitur propō. nā alij *ἡ Ἀνάλυσις*, hoc est dissolui, alij *ἡ Διελυσις*, hoc est resolui magis legendum probant. de qua re in Græcis adnotationibus dicendum erit. Sed ad Resolutionem rursus accedentes dicimus eam multis fieri modis: alia, n. est Artificialis, vt cum scamnū vel lecticam in partes, & particulas componētes diuiditur. Alia naturalis est, vbi hominē in membra, & membra in elementa, & hæc in materiam & formam reduces. Tertia est mathematica, (authore Alex. & Philopono ē in lib. Priorū ab initio) in qua, Theorema in principia resoluitur, atq̄ ea principia in alia magis prima & immediata. Est, & resolutio Logica, hoc ē rōnalis, quæ fit, vbi quā situm siue conclusio in sua refertur principia. Id autem colligitur ex præsentī

L iij contex.

Contradictionum

G context. Vnde Lucidiss. Themis.
 „ hoc in loco, & est. 1. Poster. cap.
 „ 26. resolueret inquit, dico, cōclu-
 „ sione vera cōstituta, venari pro-
 „ positiones, ex quibus illa condi-
 „ ta est. Et Auer. in hoc. cō. non tā-
 „ tū æmulatus est Themistij sen-
 „ tentiā, sed et verba. Nūc autem
 videam⁹ quo mō ratio resoluat.
 Nam vt diligenter scribit Philo-
 ponus, resolueret audit Arist. hic
 pro inuentione mediij termini.
 Itaque supposito quæsito illo qd
 aīa sit immortalis, resoluam ip-
 sum in mediū, qui est numerus
 seipsum mouens: quo inuento,
 inueniā præmissas, ā qbus illud
 q̄sītū pendet: & hæc sunt, qd nu-
 merus seipsum mouens sit imor-
 talis, et qd anima sit numerus se-
 ipsum mouens. Hæc itaq; resolu-
 tio conclusionis in principia sa-
 cile fit in disciplinis, & rō est, qd
 hæc pro medio vtuntur causa &
 dēfinitione, quæ perfecta in vno
 genere, nō nisi est vna. vnius au-
 tē rei inuentio longe facilius est,
 q̄ multorum. At in rōnibus dia-
 lecticis, cum vna conclusio pos-
 sit cōcludi medijs diuersis ac in-
 determinatis, vt optime Philo-
 ponus & Auerr. colligunt, hinc
 est qd inuentio illa redditur diffi-
 cillima, & per consequēs resolu-
 tio, aut nulla est, aut tarda. Non
 itaq; negandū est, topicam artē
 habere aliquā in se resolutionē,
 sed quia difficilis est & indeter-
 minata, ob id lib. topicos noluit
 appellare resolutorios. Sit itaq;
 concordia hunc in modum, qd

Arist. & Auer. concederent syl-
 logismos veros dialecticos hñe
 quandā resolutionē sed indeter-
 minatam, & ob id propriē non
 esse resolutorios vocādos. Librū
 vero Post. voluit eē resolutoriū
 qm docet demonstrare, demon-
 stratio vero determinatā habet
 mediij inuentionē, sed lib. Prior.
 ob aliā cām dñ resolutorius, nō
 quidē ea qua lib. Post. dñ analy-
 ticus, sed ex eo qd in. 3. sectione
 primi lib. agit de ipsa resolutio-
 ne, quæ (vt inqt recte Philopo-
 nus in. 1. Prior.) cū sit perfectior
 ac nobilior libri pars, iure quo-
 dam ab ea totus liber dictus est
 resolutori⁹. Quæ solutio verā ē,
 & ex Græcorū fontibus ducta:
 Attñ ēt dicere poteris, syllogismū
 formalē hñe resolutionē, licet nō cō-
 sideret materiā resolubilē, ex ip-
 sa demōne, cui primū inferuit.
 Nam licet rō syllogizandi res sit
 oīno cōis dialectico & demon-
 strati, prīcipaliter ad demonstrā-
 tē ptinet, qm iā dixerat Arist. in
 primis verbis. 1. Prior. scopū ei⁹
 & itētionē esse demōnē ac sciē-
 tiā demonstratiuā. Sed pter ea q̄
 hic dicta sunt, vñ qd in Auer. alia
 sit cōtradictio, & Resolutioe, nā
 2. Me. c. 11. inquit, dissolutio fit ā
 prioribus, ad posteriora; sed. 7.
 Me. 23. vult eā fieri ā posteriori-
 bus ad priora. Huic Zimara rñ-
 det, qd Resolō duplex est, alia, n.
 inqt, est ā nā, alia rōne. Natūra-
 lis sp̄ fit ā posteriori ad prius, &
 ā cōpositis ad simplicia, vt hō
 dū resoluit ī estā, et hæc in mate-
 riam

Ariā & formā. At resolutio rōnis (inquit ille) duplex est, vel. n. fit in sciētīs & disciplinis, q̄ sunt de rebus vel naturalibus, vel diuinis, vel mathematicis, q̄ i nro arbitrio non cōsistūt. vel resolutio rōnis est in rebus agibilibus quę pendēt ab electione & arbitrio hoīum. Qd̄ si resolt fuerit in disciplinis, vult vt sit ā priori bus ad posteriora. Si vero in agibilibus vult vt sit ā posteriori ad prius, qm̄ in illis resoluiamus ā notione finis q̄ d̄r eē posterius

Bfm generationē. His positis, inquit, Auer. in. 2. diuinæ philosophię loqui de Resolutione rōnis, q̄ fit in sciētīs, hęc. n. ā priori ad posterius est. at in. 7. agit de resolutione rōnis q̄ fit i artibus factiuis, i q̄bus pcedimus ā fine qui posterior est, ad ea q̄ finē antecēdūt. Quæ concordia non mihi valde pbat̄, nā dum Auer. cōciliat M. Zimara, sibi postea v̄r cōtradiceret: qm̄ si dicit q̄ resolutio naturalis semp̄ ē ā posteriori ad prius, quo mō postea dicit q̄ resolutio rōnis in sciētīs est ā priori ad posterius? etenim resolutio naturalis est res scibilis in scientia naturali. Itē confirmās q̄ in scia. pcedimus ā priori ad posterius fm̄ resolutionē, adducit verba Themisth̄ nuperrime citata, p̄ sui cōfirmatione, cū tñ dicat Them. q̄ pcedimus ā cōsponsibus ad pmissas, q̄ sanē pgressus est ā posteriori ad prius. Dicerē itaq̄ q̄ si resolutio ē cōtraria cōpōni, q̄ semp̄ pcedit ā posteriori

ri ad prius: nā cōponētia sunt eāḡ **D** et cōpositū ē effectus. Et hoc hēt veritatē i resolutione naturali, diuina, Mathe. et rōnis, i speculatiuis sciētīs, in factiuis & actiuis. Verū cū dicit Auer. 2. Me. 11. q̄ pcedim⁹ ā priori ad posterius, miror q̄ Zim. vir pclarissimus, et etatis n̄ḡ specimē singulare, n̄ viderit q̄ Auer. loq̄r de dissolutione et destructiōe logica, nō āt de resolutione. Nā igit, si velis destruere, debes pcedere ab his q̄ priora sunt, qm̄ his ablatis tollūtur et posteriora. nā logica rō dicit, si nō est aīal, nō ē hō: nō āt dicit, si nō ē hō, ergo nō ē aīal. qm̄ aīal cū sit prius naturaliter hoīe destruit et n̄ destruit. totū āt hoc applicat Arist. eo i loco ad pcesum formarū, vt q̄libet intueri p̄t. et Auer. i cō. dissolutionē vocat nō resolutionē. tota itaq̄ cā difficultatis ē, n̄ distinguere has voces, q̄ sūt resolutio ac dissolutio. S; parcāt mihi Zim. manes, qñ n̄ hoīez, quē magnope colo, replēdere volebā, sed veritatē **F** re difficili illustrat̄, hęc haētē.

CONT. XCVII.

DIVIDENS Arist. demō. **Tex. 30**
nem, duplices eius species tantū **et. C. 25.**
explicat, eam. s. quæ dicit̄ Qd̄, siue Quia: & eam quæ dicitur propter quid, siue causā. Græcē vero demonstrationes *pr̄i*, & *di*, dicunt̄, vt in gr̄carū vocū significatiōib⁹ copiose differuimus. Est itaq̄ presens diuisio in duas species tantum, quā Auer.

L iij confirmat

Contradictionum

- G** confirmat in com. 95. Vterq; ve-
ro & Arist. & Auer. oppositum
voluere, q; præter has duas spe-
cies demonstrationum, et vnam
aliam appellant demonstrationē sim-
pliciter, vt licet perspicere. 1. Po-
ster. tex. 21. & apertius tex. 42.
quo in loco Arist. agens de certi-
tudine sciærum, eam vult eē cer-
tiores ac priores sciæm, q; præ-
stat nobis pp quid & qd simul,
quā ea quæ nobis seorsum clar-
gitur qd, vel propter quid. cum
autem sciæ sit habitus per demō-
strationem acquisitus 6. Ethic.
cap. 4. & 1. Poste. tex. 5. patet q;
demō erit et triplex, alia dans
duo quæ sita & est demō sim-
pliciter & duæ dantes alterum
duorū quæ sitorū, & sic in vni-
uersum demō erit, qd, propter
quid & simp. Sed Auer. hoc la-
tius colligit. 1. Poste. tex. 7. 8. 10.
in quæ sitis, & in Epith. logicis
cap. de demōne, nec nō in pro-
logo primi Phys. atq; alibi sæ-
pius. loca autē oīa referre nō tā
ambitiosum q; puerile videret.
I Hæc itaq; sufficiant nobis.

SOLVTIO.

SOLVERET Albertus, ex
Latinis, interpres grauisissimus,
hanc difficultatem, q; Arist. no-
luit alias demonstrationes quā
duas, Quod, & propter quid vo-
catas, diceretq; simpliciter de-
monstrationē non differre à pp
quid, nisi dīa accidentali, et ob
id Arist. duas tm colligit demō-
strationis species, ceterum si qñ
sit mentio de demōne simpli-
citer, ea non est tanq; altera spe-
cies audienda, sed vt idem est re
ipsa cū demōne causæ. Vt autē
Alberti opinio magis cōstet, vi-
dendū est quid sibi voluerit ma-
gnus hic doctor i hoc negotio.
Videbat ille demōnem omnē
fieri vel à causa, vel ab effectu,
non, n. aliud datur, ex quo fieri
demō possit, ob id conclude-
bat, omnem demōnem diuidi
in duas species tm, in eam quæ
fit à causis & in eam quæ fit ab
Euentibus: itaq; cōcludebat nō
esse demōnem secādam in tres
species, quod Auer. facit. Dein-
de accipit hunc textū, in quo de
mō diuiditur in duas species,
vel pp quid vel quia. Postremo
dicit, ea non distingui spē et dis-
ferentia specifica, quæ differūt
accidente, nam homo albus &
homo niger licet contrarijs qua-
litatibus, differant, non ob id
specie differunt, cum ex acci-
dentibus, sint diuersi. At de-
monstratio simpliciter & pro-
pter quid (dicit ille) accidente
differunt, non differentia essen-
tiali, itaque species non erunt di-
uersæ. Quod accidente differāt,
inde colligit, quod demonstra-
tio simpliciter fit ex nobis & na-
turæ notis, demonstratio vero
pppter quid, fit ex naturæ notis
tantum, hæc autem differentia
sumitur ex eo quod vna fit ex
notioribus nobis, alia vero ex
ignotioribus, quæ differentia
cum non adueniat demonstra-
tioni ex sui natura, sed ex com-
para-

A paratione ad nostrum intelligendi modum, inde constat hanc differentiam esse illi accidentalem. Hoc ipsum efficaci exemplo confirmat, nam, inquit, si demonstrauero homini alicui, qui lunam non vidit eclipsari, lunam deficere ex terræ interpositione, hæc erit potissima illa demonstratio, cum det causam & esse, sed eadem demonstratio comparata homini, qui lunam vidit eclipsari, & causam

B ignorabat, dabit solum propter quid, non autem esse. Eadem itaque demonstratio potest esse diuersis hominibus comparata, & potissima, & propter quid, itaque accidentali differunt ratione, non autem specie. Nam, quæ specie differunt, cuiuslibet comparata, sunt species, & res diuersæ. Ex his concludit Albertus, somniasse Auerr. cum dixit, esse tres demonstrationis species. Sed videamus Auerr. nunquam fuisse vigilantiorem, quam in hac re extiterit, dormitasse vero Albertum, dum fingit hunc somniare. Nam in primis ostendam Auerr. opinionem fuisse a grecis scriptoribus desumptam, non autem fuisse illum huius veritatis autorem. Etenim Philoponus, super tex. 5. ac 30. huius primi libri, demonstrationem diuidit in duas mensuras, primam, ac secundam. Dicitur autem ab eo primæ mensuræ demonstratio, absolutissima illa, & perfectissima, cui nihil deest, quæ &

potissima, & simpliciter a nostris vocatur. Alia vero secundæ mensuræ dicta est, quæ viribus ingenij nostri accommodatur, quæ pro capitu nostro frequenter efficitur, siue a causa, siue ab effectibus procedamus. Quæ sententia, omnino demonstrationem ab alijs speciebus maxima differentia distinguit. Sed Eustrathius 2. post. tex. 11. & 12 exponens demonstrationem, a causa materiali, efficiente, & finali, vult eas cadere a perfectione eius, quæ pro medio formalem accipit causam, id autem est dicere demonstrationem, propter quid cadere a perfectione potissimæ, & per consequens esse diuersas species. Item Themist. 2. poster. Explicans vim potissimæ demonstrationis, per quam omnino a demonstratione causæ tantum separatur, inquit, potissimæ demonstrationis examē est, ut utrumque nobis absoluat quæsitum, an sit, & quamobrem sit. Quæ verba, per Deos immortales, quid aliud sibi voluit, quam id, quod Auerr. ubique locorum clamat, nam primo Poste. comment. 7. dicit, demonstratio simpliciter illa est, quæ dat causam, & esse, & hoc ipsum vult in commento hoc 55. & in prologo primi Phy. His ita se habentibus, agamus modo quibus de causis adductus est Auerr. & greci simul, ut in hanc sententiam venerint, in primis vidit Auerr. demonstrationem aliquando mediata

ha-

Contradictionum

G habere propositiones, ita vt ad earum proſyllogiſmum ſit accede-ndum, interdum eas habere immediatas, & indemonſtrabiles, ob id demonſtratio ſimpliciter, cum perfecta ſit ex immediatis conſtabit, quæ vero propter quid dicitur, poterit ex mediatis conſtitui: quam differentiam dixit Auer. 1. poſter. commento 10. Deinde conſiderat Auer. dixiſſe Ariſtotelem, primo poſt. tex. 11. 12. 13. & 14. demonſtrationem eſſe vniuerſalem, &

H quatenus ipſam, quæ conditio reddit propoſitiones ſemper cõuertibiles, ob id, ex illius regulæ præſtantiâ colligit eam peritiue ad demonſtrationem ſimpliciter, quoniam dici de omni, & per ſe, ceteras reſpiciunt demonſtrationes: at dici de omni, per ſe, & quatenus ipſum propria, & germana eſt conditio demonſtrationis ſimpliciter. & hæc differentia non poteſt dici ex accidente, cum ſit ex natura rei deſumpta. Præterea vidit Auer.

I tex. 42. primi poſte. in quo Ariſto. expreſſe, inquit, ſcientiam illam eſſe perfectiorem, quæ præſtat duo quæſita, quod, & propter quid, quam quæ ſeparatim alterum, vel alterum elargitur. Cum itaque demonſtratio ſimpliciter det cauſam, & eſſe, præſtabit omnino duo quæſita, quare perfectior cæteris eſt dicenda. Hæc autem differentia, non eſt ex accidente, nam cum quæſita ſint obiecta inſtrumentorũ,

vt colligitur, ſecundo Poſte. tex. **K** primo, & ſecundo, vbi Ariſt. dicit, obiectum definitionis eſſe quid, demonſtrationis vero quid, hinc concluditur differentiam demonſtrationis ſimpliciter, & propter quid eſſe ex natura rei.

Accedit, q̃ Ariſt. primo poſt. tex. 39. 40. & 41. diſputans an demonſtratio vniuerſalis ſit potior particulari, item an affirmatiua ſit melior negatiua, & vtrum oſtenſiua ſit eligibilior ducente ad incommo- dum, nomen demonſtrationis accipit ſecũdum **L** prius, & poſterius. Nam demonſtratio potiſſima ſemper eſt vniuerſalis, affirmatiua, & oſtenſiua, nunquam autem poteſt eſſe particularis, negatiua, & ad impoſſibile, quo modo poteſt eſſe demonſtratio propter quid, vt ibi omnes interpretantur, cõſtat hanc differentiam eſſe ex natura rei, non autem ex accidente, & quo ad nos. Poſtremo eſt Ariſto. ſecundo poſte. tex. 11. qui habet per omnia genera cauſarum fieri poſſe demonſtrationẽ **M** propter quid, nam exemplificat in materiali cauſa, efficiente, & finali, non dat autem exemplũ de formali, quoniam hæc eſt demonſtratio potiſſima, cuius medius eſt forma dans quid ſubiecti, & propter quid de quæſito, de qua abunde prius tractauerat: Si itaque ex medio terminõ ſumitur differentia demonſtrationum harum, non vidit Albertus, q̃ differentia eſt in re, non aut

- A** autem quo ad nos. Postremo considerat Auer. demonstratio-
nes mathematicas hoc differre
a naturalibus, q̄ illæ fiant potif-
simæ sapi⁹, hæ vero rarius, quo-
niam causæ mathematicæ sunt
nobis, & naturæ nota, physicæ
vero causæ sunt naturæ tantum
notæ, quæ differentia nascitur
ex natura ipsarum causarū, vi
hæ sunt magis, vel minus impe-
ditæ a materia, quæ ob sui potē-
tiam causa est occultationis, cū
actus sit causa cognitionis nono-
met, tex. 20. **B** Hæc itaque sunt
fundamenta, quæ excitarunt A-
uer. & alios ante ipsum, ad alii-
gnandam differentiam specifi-
cam inter demonstrationem, p-
pter quid, & simpliciter. Nec
obstant, quæ dicit in contrariū
Albertus, q̄ omnis demonstra-
tio vel est a causa, vel ab effectu,
nam illa partitio est generalis, et
per capita, non autem descendit
ad specialia, si vis autem specifi-
ce agere, sic dicere oportet, om-
nis demonstratio, vel est a causa
simpliciter, vel non simpliciter,
vel ab effectu. Cum vero dicit,
hic Aristotelem, velle tantum
duas species demonstrationis,
dici potest etiā hic philosophū
per capita demonstrationem di-
uidere, quoniam alia est ppter
quid, siue a priori, alia quod, si-
ue a posteriori, cum hoc stat, vt
diuisionis membra in alias spe-
cies diuidi possunt, in propter
quid simpliciter, & non simpli-
citer, sicut demonstratio, quod
- ab Aristotele diuiditur, in tam, **D**
quæ sit ab euentu, & a causa re-
mota, & a causa mediata. Vel
dicas, Aristotelem iam egisse de
demonstratione simpliciter a tex.
quinto, vsque ad hunc 30. nunc
vero tradere alias duas species,
quæ sunt propter quid, & quia.
Postremo, cum vult Albertus
has demonstrationes distingui
solum, ex accidentibus, id nul-
lo pacto est audiendum, nam
demus accidentalem esse diffe-
rentiam illam, quam adducit,
cum eandem demonstrationem **E**
componamus diuersis suis ho-
minibus, non ne plurimæ alię
explicatæ fuere differentiæ, quæ
ex natura rei sumuntur, nam li-
cet homo differat a leone, acci-
dentali differentia, per quā hō
fuluus est, ille albus, est tamē dif-
ferentia specifica, quæ inter illos
est, esse rationale, & irrationale.
Sit itaq̄ distinctio trimembris
in specie, licet bitembris sit per
capita, at suprema genera, de-
monstrationis hoc modo, nam **F**
alia est causæ tantum, alia sim-
pliciter, alia quia. Sed nunc ha-
rum naturam, & conditionem
liceat contemplari, quando nul-
la in logicis tractationibus vi-
deat esse magis opportuna, aut
etiam necessaria explicatio.
Philoponus in explicatione hu-
ius textus, hac sola partitōe fuit
contentus, q̄ demonstratio, alia
est propter quid, alia quod. Pri-
ma ex his habet cōditiones tres,
vt sit a causa, non ab effectu, pri-
ma

Contradictionum

- E**ma, non mediata, propinqua; non remota. Cuius duo extant in text. 30. exempla, alterū, quo Planetas dicimus, non scintillare, eo, q̄ prope sunt nobis; alterū vero, quo lunam accipere dicimus luminis incrementum, ex eo, q̄ sphericam habet figurā. secunda vero demonstratio dicitur, quod, & hęc sit quatuor modis, vel ab effectu conuertibili, cum sua causā, vt si lunam dixeris esse sphericam, quoniā eius lumen paulatim crescit, vel planetas dixeris, prope esse ex eo, q̄ non scintillant. fit etiam demonstratio, quod ab effectu nō reciproco, vt si ex eo, q̄ mulier lactescit dixeris ipsam cognouisse virum, non enim retrocedit ratio, q̄ mulier, quæ viro cōcubuit, necessario lactescat. Tertius est modus demonstratiōis, quia, siue quod, quæ a causā nō prima, hoc ē mediata efficitur: vt si dixeris, hominem esse risibilem, q̄ iocosis delectatur, hoc autem est mediata causa, nam
- I** homo iccirco iocis delectatur, quoniam est animal rationale mortale. Quartus modus demonstratiōis quia, vel quod, est quę fit a causā remota. Vt si dixeris, parietem non respirare, quoniā non est animal. Nam si animal non esse, esset propinqua causa non respirandi, & animal esse diceretur causa respirandi, hoc autem verum non est, cum multa sint animalia, quæ nil respirant. hæc est demonstrationum diuisio, quam Aristot. & Græci attulerunt. Themistius vero paucioribus verbis in ca. 27. primi poster. rem totam perstringit. Nā aliam esse demonstrationē per causam illationis dicit, vel per causam rei. Quæ causam illationis accipit, demonstratio an sit; vel quod sit dici potest. Quæ vero vitur causā rei, hæc demonstratio quamobrem sit, hoc est, propter quid appellatur. Auer. primo poster. commento 2. inquit, demonstrationem distinguere ex medio termino. Nā si medius fuerit causa cognitionis, vel scientiæ tantum efficit demonstrationem quia. Si fuerit causa essendi solum, constituit demonstrationem propter quid. Si vero fuerit causa essendi, ac cognoscendi simul, fit demonstratio simpliciter. Item primo poster. commen. 95. ait, demonstrationem, quia, dare nobis solum esse rei: demonstratio nem propter quid, dare causam tantum: demonstrationem simpliciter dare causam, & esse simul. Et addit, q̄ cum effectus infert causam, non autem causa infert effectum, fit demonstratio signi tantum, ab effectu ad causam. vt in exemplis præcedentibus patet, nam dicimus, mulier habet lac, igitur corrupta, non autem sequitur, si corrupta est igitur habet lac. Si vero, inquit, causa inferat effectum, & ab effectu eadem non inferatur, fit etiam vnica species demonstratio

A strationis tantum, quæ dicitur causæ, exemplum esse potest, si dicās, ignis est, ergo lumen est: non enim reciprocatur ratio, lumen est, ergo ignis est: nam stellæ luminosæ sunt, non autem igneæ. & hoc exemplum est Auerr. in Epith. logicis, cap. de demonstratione. Si vero effectus inferat causam, & inferatur vicissim a causa, duæ efficiuntur demonstrationis species, altera quod, & altera propter quid, ut in exemplis huius tex. 30. de luna, & planetis. Nam dicit Aristot. in his aliterum per alterum cōcludi posse, hoc est causam ex effectu, & effectum ex causa: & est regressus a nostris vocatus hic processus, non autem circulus, ut ample diximus super tex. 6. Amplius nota de mente Auerro, qd hæc species tres demonstrationū dicuntur viæ doctrinæ, ut ipse scribit in prologo 1. phy. Zimara vero animaduertit demonstrationem signi, fieri tribus modis, vel vbi ex effectu noto, causa concluditur, ignota: vel vbi effectus ignotus, aliqua coniectura notificatur, vel vbi causa est remota. Quæ diuisio vera est, sed non sufficiens, nam est demonstratio etiam signi, vbi procedimus a causa nō prima. Quo circa facilius diuiderem sic, demonstratio vel est a causa, vel ab effectu, & si a causa vel ppinqua, vel remota, vel prima, vel non prima. & si ab effectu vel conuertibili, vel non conuertibi

li, adde vel ab effectu coniectura. tūc concludas demonstrationem a causa propinqua, & prima esse propter quid, quæ vero est a causa remota, vel non prima, item, quæ ab effectu qualicumque fit, vel etiam ab effectu coniectura, hæc est demonstratio quia, siue signi. Sic enim methodica ratione colliges, quàm breuissime demonstrationū species, & differentias. Si vero vis diuidere demonstrationem propter quid, ut in superioribus dicebamus, dices aliam fieri a causa, quæ dat solum propter quid, aliam fieri a causa dante, ppter quid, & eē rei, prima dicitur demonstratio causæ, secunda vero demonstratio simpliciter, vel potissima. Est autem exemplum de demonstratione causæ tantū, si dixeris, lunam deficere, quoniam terra interponitur, nā qui sensu eclipsim vidit, ex hac demonstratione solum propter quid sibi comparat. Si vero demonstraueris eclipsim esse priuationem luminis solis in luna, ob terræ obstructionem, hæc demonstratio dabit esse eclipsis, quod est priuatio luminis solis in luna: item dabit propter quid, qd est terræ obstructio. Quæ exempla sunt Auerr. in 3. quæ sitō, hæc autem demonstrationum differentiam confirmes his, quæ ab Auerro dicuntur in secundo cœli, commento 35. Nota etiam, qd demonstratio propter quid potest fieri ex causa efficiente, &

- G** & finali, vt dicit Auerro. primo poste. commiſto 34. item ex cauſa materiali, vt colligitur 2. poſter. text. 11. demonſtratio vero ſimpliciter, fit ex cauſa formali, vel ex efficiente, & ſine coexiſtētiis, hoc eſt, qui loco formalis cauſæ accipiuntur, id colligitur ex Auerro primo poſter. commiſto 35. & ſ. quæſito. Item demonſtratio propter quid poteſt eſſe in terminis non conuertibilibus, & ſine eo, q̄ dicitur quatenus ipſum, & negatiua, oppoſitum vero vult demonſtratio poſſima, vt dicitur in quæſito 3. Etiam ſcias, quòd demonſtratio quia, poteſt eſſe ex aliqua cauſa efficiente, & finali, vt habetur primo poſter. commen. 34. item quæ demonſtrat ad impoſſibile, poteſt dici demonſtratio quia, quod habetur 1. cœli, commen. 55. Breuiter in demonſtratione quia, effectus eſt notior cauſa. in demonſtratione propter quid cauſa eſt minus nota, quam effectus. in demonſtratione ſimpliciter cauſa eſt notiſſima, & effectus ſimpliciter eſt ignotus. hæc enim ſuit germana mens Auer. ſed animaduerte, q̄ recentiores omnes ignorauere diuiſionem demonſtrationis ſimpliciter: vn de clariff. Zimara, qui cætera diligentiſſime perluftrauit, hanc videre non potuit, quoniam Auer. commentaria magna nondum in lucem prodierant, nam hæc anno ſequenti Zimaræ obitum, impreſſa fuere: illum, n. vi.
- ua voce in Gimnaſio interpretā tem audiui, hortari magnopere auditores, vt cum primum illuc exirent, ab omnibus audire ſine perlegerent. Sed ad rem noſtram. Demonſtratio ſimpliciter alia eſt, quæ dat inhærentiam accidentis proprii in ſubiecto, per definitionē, & cauſam mediam, ita, vt illa cauſa ſit cauſa cognitionis & eſſe: & hoc verum eſt, cum illud accidens, qd̄ demonſtratur eſt nobis ignotū quo ad eſſe, & propter quid ſimul. vt ſi quis cognoscat lunam deficere, quæ ex terræ interuentu deficere, quæ duo prius ignorabat, appellare autem nos ſoliti ſumus hoc primum genus demonſtrationis, compoſitū quæſitum concludentis. Alia vero eſt, quæ concludit definitionem nominis, per cauſam extrinſecā, ex qua colligitur definitio ſolo ſitu differens, vt cum quis concludit, eclipſum eſſe priuationē luminis ſolis in luna, per terræ interpoſitionem. in hac, n. concluſio eſt definitio, item medius eſt alia definitio, & ex vtraq; fit definitio perfectā, & hæc ſecunda ſpecies demonſtrationis, ſiue modus, perfectior eſt alijs, vt ſcribit Auer. in ſ. quæſito. Hanc autem ignorauit Zimara, ob relatam cauſam: non enim vidit, niſi illā, quæ paſſionem cōcludit de ſubiecto. Hæc enim ſecunda concludit materialem, & in perfectā definitionem accidentis proprii, & ſolet vocari his tem-
- po-

Aporibus demonstratio dans quæ situm simplex, ex eo, quod dat quid est, hoc est quid nominis.

Tota vero hæc distinctio sic colligitur ex Aristote. Nam primo poste. tex. secundo. 20. 24. 25. 43. dicitur, demonstrationem constare ex subiecto, affectione, & principijs. hæc autem est illa demonstratio, quæ concludit passionem, & accidens ipsum. Verū demonstratio, quæ dat definitionem, colligitur ex 1. poste. tex. 22. & 2. Poste. tex. 8. 9. 10. quo in

B loco Aristot. dat exempla de eclipsi, & tonitruo. Quo modo autem concludatur definitio, absque petitione principij, licet videre i toto ferè 2. Post. speciatum vero in quaesito 1.

DE AGENS. CONT. XCIII.

Tc. 30

AGENS Arist. de demonstratioe quia, exemplum dat de planetis, quos demonstrat prope nobis esse, ex eo, quod non scintillant, & sic ratiocinatur, quod non scintillat prope est, planetæ non scintillant, planetæ prope sunt. In quo syllogismo affirmatiuam colligit conclusionem, ex præmissis negatiuis, præsertim vero ex minore: nam hæc propositio minor, quæ dicit, planetæ non scintillant, negatiua omnino est. Sed contrarium huic penitus voluit Aristoteles primo Priorum cap. 5. ubi ex altera propositione negatiua, semper vult negatiuam conclusionem sequi, quoniam conclusio deteriorem partem sequitur syllogismi, &

ob id probat secundam figuram D semper negatiue concludere, quoniam altera propositio est negatiua.

SOLVTIO.

SCIRE licet, conclusionem semper viliorem, ac deteriorem partem sequi syllogismi, vt necessaria magis appareat conclusio, siue conclusionis illatio. id autem verum est, tam in quantitate, quàm qualitate propositionum: quod Alexander, Philoponus, & Auer. volunt in primo Priorum: est autem quantitas propositionum, esse vniuersalem, particularem, indefinitam. Qualitas vero est, vt sit affirmatiua, vel negatiua. Quamobrem, si altera præmissarum fuerit particularis, necesse est, vt particularis sit conclusio: si vero fuerit negatiua, & conclusio etiam sequetur negatiua. id autem non tenerin modis, nam licet modus necessarius sit dignior contingenti, potest tamen conclusio sequi necessaria, ex maiori necessaria, & minori de inexistenti, vt habetur primo Priorum, cap. 10. 11. hoc autem volui dixisse, vt intelligeres, in quo casu regula vera sit, quæ dicit, conclusio sequitur deteriorem partem syllogismi. Deinde & aliud est animaduertendum, quod propositio negatiua potest bifariam accipi, vel vt simpliciter est negatio, vel vt resoluitur in infinitam: cum autem resoluitur, efficitur affirmatiua.

Contradictionum

Gratio, vt si dicas, Plato non disputat, potes hanc exponere, Plato est non disputans, quæ affirmatio est ex infinito participio: & tunc syllogismus affirmatiue concludens potest negationem accipere in præmissis. Nam cum Arist. syllogizat, quod non scintillat prope est, Planetæ non scintillant, ergo Planetæ prope sunt, dicimus totum syllogismum esse affirmatiuum. Nam maior propositio affirmatiua ē, hoc modo, quod

H est non scintillans prope est, Planetæ sunt non scintillantes, Planetæ prope sunt. Et hæc solutio defendit Aristotelem, non solum in hoc loco, sed frequentissime etiam in philosophia naturali, & diuina, loca vero prætermitto, ne videar in re perspicua laborare, nam cum affirmatiue concludit ex altera propositione negatiua, semper eam ad affirmationem infinitam resoluit, vt maxime est videre apud Auer. primo phy. tex. commentum 10. & alibi, quo in loco iudicatur rationes falsas Parmenidis, & Melissi. sed hæc hæctenus.

CONT. XCIX.

Tcx. 30
&
Cō. 99. **V**ULT Aristot. & Auerr. simul, hoc in loco, hanc propositionem nullus paries respirat, non posse syllogizari in prima figura, sed in secunda, atque eam sic syllogizat, omne respirans est animal, nullus paries est animal, igitur nullus paries respirat. Contrarium videtur omnino voluisse

se primo Priorum cap. 5. ubi habetur primam figuram esse cæteris perfectiorem, quoniam syllogizat omnia genera problematum, cum itaque syllogizet vniuersalem negationem, cur voluit hanc propositionem, nullus paries respirat, tantum syllogizari in secunda figura?

SOLVTIO.

OCcasione huius difficultatis, digrediuntur in hac parte Auer. & Philoponus. Verum nunc breuibus propositæ dubitationi sic satisfacio. Sermo Aristotelis hoc in loco non est de modo syllogizandi propositiones negatiuas, sed de causis remotis. Cum enim dixisset, quo modo demonstramus per causam primam, & ab euentu, nunc agit de causa remota, ea autem, inquit Aristot. facit demonstrationem, quod non propter quid, immo ait, fieri in secunda figura, vt constat exemplo de pariete. Vult autem non esse animal, quia sit causa remota, cur paries non respiret, ob id, quia non semper animal est causa respirandi: nam ostrea, & cõchilia, atque insecta proculdubio animalia sunt, & tamē nil respirant. Nam causa proxima ea est, quæ affirmationis est causa, vti etiam negationis. Etenim si terræ obstructio est causa, vt sit lunæ deliquium, etiam non obstrui terram, causa est, vt luna non deficiat. Remota itaque causa est, quæ si negationem veram facit, non facit veram affirmationem.

Si

- A** Si ergo volueris remouere maius extremum a minori in conclusione, per causam remotam, hoc est, quæ negationem veram faciat, non autem affirmationem, oportet, ut medium affirmetur de maiori, & negetur de minori, & sic minor propositio necessaria erit negatiua: cum autem in prima figura semper minor propositio sit affirmatiua, patet, quod in prima figura non potest syllogizari vniuersalis negatiua, per remotam causam. Et Philoponus egregie hoc confirmat et alio exemplo, quod habetur in text. Interrogatus Anacharsis cur apud Scythas, non sunt tibicines, respondit, quoniam ibi non sunt vites, hæc, n. est causa remota, quoniam non necessario vbi sunt vites, sunt etiam tibicines, sed vbi sunt tibicines ibi etiam sunt vites. & sic syllogizamus in secunda figura, hoc modo, vbi sunt tibicines, ibi sunt vites, in Scithia non sunt vites, in Scithia non sunt tibicines. ecce,
- C** quod hæc negatiua, si debebat concludi per causam remotam, minor tenebatur esse negatiua; & ideo necessario est, ut sit in secunda figura. Ad contradictionem vero dicimus, quod verum est primam figuram concludere vniuersalem negatiuam, immo efficacius, quam faciat secunda, ut dicitur primo Priorum, verum prima figura non syllogizat negationem per causam remotam, ob rationem dictam, Nam si dixeris, nullum animal est lapis, omnis homo est animal, nullus homo est lapis. hic remouetur in conclusione maior extremitas a minori non per medium tanquam per causam, quoniam medium animal, non est causa, ut homo non sit lapis, nam (ut inquit Philoponus) causa huius negationis est vis ipsa, & natura terminorum, quod nullum animal sit lapis, nam & hæc etiam non minus erit vera, ex natura terminorum, quæ dicit, nullum animal est lignum. Item affirmatio, dicitur, omnis homo est animal, non est causa, ut homo non sit lapis, cum & alia possit assignari causa, nam quod homo non sit lapis, et possum concludere per medium inanimatum: omnis lapis est inanimatus, nullus homo est inanimatus, nullus homo lapis. ecce, quod prima figura non syllogizat per causam, ut maius non inest minori. Nam si volumus hoc facere, necesse est, ut medius inest maiori, & non inest minori, & inde concludimus maius non inesse minori, & causa huius est medius. Cum autem in hac terminatione complicatione, necesse sit, ut minor propositio sit negatiua, & hoc in prima figura sit impossibile, ob id recte Aristodixit, negationem syllogizari in secunda figura per causam remotam.
- CONT. C. 4. p. 2.
- OSTENDENS Aristoteli. differentiam inter demonstrationem propter quid, & quod in scientiis
- Contr. Tom. M sub

Tex. 30

G subalternis, vult subalternatas, quas sensitiuas vocat cognoscere quod, subalternantes vero, quas mathematicas appellat cognoscere propter quid, & dicit hæc verba, Hi namque habent causarum demonstrationes, & plerumque non nouerunt ipsum quod, quemadmodum, qui vniuersale speculantur, multoties nonnulla singularem non nouerunt. Ex quibus constat, velle philosophum hic posse fieri demonstrationem, propter quid, ignorato quod: sed oppositum scribit 2. Poste. tex. 9. vbi dicitur, ne minem scire propter quid, nisi prius nouerit quod, quemadmodum nemo potest scire quid est, nisi prius nouerit an sit. Accedit, quod exemplum, quod dat hoc in loco de vniuersali videtur, & ipsum contradictorium multis alijs locis. Nam vult cognosci vniuersale ignorato particulari. Sed huic contrarium dicit 1. Poste. tex. 33. vbi habetur, quod deficiente sensu, & cognitione particularium, deficit scientia, & cognitio intellectualis. Item in lib. de Sensu, & sensili, intellectus depēdet a sensu, quod etiam habetur primo de Anima 12. vbi dicit, intellectus, aut phantasia est, aut non sine phantasia: si ergo non potest intellectus intelligere, nisi phantasmata speculetur, quo modo possibile est, scire vniuersale, ignorato particulari.

H ratio quod: sed oppositum scribit 2. Poste. tex. 9. vbi dicitur, ne minem scire propter quid, nisi prius nouerit quod, quemadmodum nemo potest scire quid est, nisi prius nouerit an sit. Accedit, quod exemplum, quod dat hoc in loco de vniuersali videtur, & ipsum contradictorium multis alijs locis. Nam vult cognosci vniuersale ignorato particulari. Sed huic contrarium dicit 1. Poste. tex. 33. vbi habetur, quod deficiente sensu, & cognitione particularium, deficit scientia, & cognitio intellectualis. Item in lib. de Sensu, & sensili, intellectus depēdet a sensu, quod etiam habetur primo de Anima 12. vbi dicit, intellectus, aut phantasia est, aut non sine phantasia: si ergo non potest intellectus intelligere, nisi phantasmata speculetur, quo modo possibile est, scire vniuersale, ignorato particulari.

I est, scire vniuersale, ignorato particulari.

SOLVTIO.

PRÆCEPTUM illud in secundo Poste. tex. 8. dicens, neminem scire propter quid, si prius non nouerit quod, verissimum est, & inculcabile, nam scientia, propter quid, præstat prædicari causam in subiecto, & ob id prius oportet nosce prædicatum inesse subiecto. Quamobrem recte ibi concludit, quod quæsitum propter quid supponit necessario quod. Nunc vero cum dicit, posse mathematicos scire propter quid, & ignorare quod, id non est intelligendum, inquit Philoponus simpliciter, sed dum non cogitant, aut animaduertunt. Quasi velit, quod recta ratione procedentes, & intenti demonstrationibus semper habeant, quod, dum speculantur propter quid. Cum vero intenti non sunt, & minus considerant, possibile est, ut habeant propter quid, & ignorent quod. Affertque Philoponus exemplum, nam Astronomus cognoscit Aquilonaria Astra, quæ una cum meridionalibus emergunt, tardius verti, quam meridionalia, sæpenuero vero, considerans taurum verti ante aurigam, putabit eum ante aurigam moueri, & per consequens ante hunc occidere. id autem prouenit ex ea causa, quod Astronomus non animaduertit neque intentus est valde suo operi. Idem etiam sentit Philoponus de cognitione vniuersalis, quod vera hæc supponit distinctionem

- A** Etiam cognitionem particulari-
um, sed interdum, dum minus
intenti sumus; cognoscimus vni-
uersale, & ignoramus particula-
re. Exemplum est, de mula:
nam quis scire potest, omnem
mulam esse sterilem, cum hoc ta-
men si mulam viderit magnum
vterum gerentem, suspicabitur
eam esse parituram, non conse-
rens particulare, cum vniuersa-
li. Hæc Philoponus: & hoc totū
accepit in tex. qui dicit, qui vni-
uersale speculantur; multoties
nonnulla singularium non no-
uere, quia non aduertunt. Nam
græce verbo vsus est, *ἀνενόητος*,
quod in cautam, & minus intē-
tam considerationem significat.
itaque non possum, non nisi Phi-
loponi interpretationi subscri-
bere, in quam concordiam ve-
nisse Themistium, scribit Auer.
in commento 101. qui incautam
illam considerationem appellat
negligentiam: licet Commenta-
tor paulo ab hac interpretatio-
ne euarians exponat, mathema-
ticos sæpe definire res; & non
considerare earum esse, cum ab-
strahant a materia, & a particu-
laribus, atq; hoc modo fieri, vt
habentes propter quid, renuant
quod. Verum & nos aliter con-
sueuimus hunc scopulum effu-
gere. Quoniam dum in 2. Post.
Aristot. agit de propter quid, &
quod, ea considerat, vti quæ sita
sunt in eadem scientia, in quo ca-
su impossibile est scire, propter
quid, ignorato quod, ob ratio-
- nem, quæ inibi assignatur. nunc **D**
vērō accipit propter quid, &
quod; vt sunt demonstrationes
in diuersis scientiis, subalternis
tamē, modo quid verat, vt arith-
meticus consideret solam deimō:
strationē propter quid, hoc est a
causa, & demonstrationem, qđ,
hoc est ab euentu concedat mu-
sico. Nam arithmeticus reliquit
quod musico, quia materia, &
exercitatio circa opus, ab eo nō
cognoscitur, ob eius abstractio-
nem, vt dicit Auer. in commen-
to. ex autoritate Themistij. **E**
Post. cap. 30. Quamobrem non
sumus in eodem casu, item cum
Aristo. dat exemplum de cogni-
tione vniuersalis, quæ aliquā ha-
berur ignoratis particularibus,
opus est diligenter considerare,
qđ non dicit, ignoratis oībus par-
ticularibus, sed quibusdam,
nam Græce sic res se habet,
πολλὰς τῶν τῶν κατ' ἰσχυρὸς οὐκ ἔσται.
Quid itaq; facit cōtradictionē
hæc, n. sese amice compatiūtur,
non posse cognosci vniuersale si-
ne cognitione particularium, &
cū cognitione vlls adesse ignorā-
tiā quorūdā particulariū. V.g. nō
scio oēm hoīem esse risibilem, qñ
prius noui quosdā esse risibiles;
cū hoc stat, vt ignorē eos, qđ ex-
tremo sunt occidētes hoīes eē. Di-
ligētē ēt considera, qđ cognitio
vlls, si sit eadē cū cognitione cōsu-
sa, nūc fieri pōt, vt qđ sciat vlls; &
ignoret oīa particularia; verbi
gratia, puer, qui prima die in-
cipit addiscere mathematicas,

Contradictionum

G potest informari quādam generali cognitione, cum tamen nullam habet scientiam de particularibus theorematibus; verum hæc cognitio vniuersalis, & particularis, nō est ea, de qua fit mentio in citatis locis, cum dicitur, vniuersale fieri in nobis ex cognitione particulariū: nam hæc sunt res cognitæ; ista vero sunt modi cognoscendi. Si velis autem scire, quo modo cognitio vniuersalis, & indistincta antecedit particularem, & distinctā, vide primo Post. tex. 3. & 4. **NON** in eo. **CONT.** C. I. q. 10. **OSTENDENS** Arist. primam figuram esse valde vtilem inter alias ad ipsam demonstrationē faciendam, vultur hac ratione ex alijs, quæ hæc figura deseruit; maximopere disciplinis mathematicis, quæ maxime dicuntur demonstratiuæ, cum propter quid, contemplentur suorum effectuum; Quæ sententia constituta, liquido constare videtur, voluisse hoc in loco Mathematicas demonstrationes esse præstantissimas, cum videatur argumētari, per earum excellentiam, atq; præstantiam. Sed oppositum videtur voluisse, tertio met. 1. 6. quo in loco ait, in mathematicis non esse finem: nam si finis non est, non erit bonum, neq; perfectum, & sic mathematicæ rationes erunt potius in postremo ordine collocandæ, ut in 1. 10. **SOLVTIO.** **NON** me fugit, hanc difficultatem egerē maiore, atq; subtiliore disputatione, quā ad præsens negotium pertinere videatur, præsertim, cum in hac ipsa quaestione, viri clarissimi, accurate scripserint, & ex veteribus, & ex nostræ ætatis hominibus precipui, quos vti vehementer diligō, ac plurimum colo, ita in his, quæ ad veritatis conquisitionē pertinent, probabiliter agens, illis contradicere non verebor. Sciendum itaq; fuisse Arist. clarā, & perspicuam sententiam, mathematicas demonstrationes certitudine demonstrandi obtinere inter alias omnes primum ordinem, ac veluti principatū, idq; aperitissime voluit, secundo met. 1. 6. vbi ait, certitudinem demonstrandi mathematicam, nō in omnibus esse expetendā, quasi diceret, non omnibus datū esse adire Corinthum. Etenim eo in loco mathematicam certitudinem vult esse metrū, & mensuram aliarum. Quo posito, sic dicere, vel ea certitudo est in ipsa demonstratione, vel in re considerata. Non in re, quia mathematicæ sunt de accidentibus, quæ minus certa sunt quā substantiæ, vt colligitur 2. met. 4. itaque ea certitudo sumenda est, a modo demonstrandi. Accedit, quod dum scientiæ ab omnibus authoribus inuicem comparantur, vel in subiecti præstantia, vel in certitudine demonstrandi comparantur.

A parantur: & ob id docte dicebat Auer. de Anima commento i. scientiam de anima superare omnes alias scientias nobilitate subiecti, excepta metaphysica. ite certitudine demonstrandi excellere inter alias, exceptis mathematicis. Si itaq; certitudo mathematica, non a demonstratione esset petenda, sed a materia, tunc dicendum esset ex ea Arist. sententia 1. met. 16. q; mathematica vineat metaphysicam ratione subiecti, quod vti monstratio sumi est, ita etiam manifeste falsum, itaq; qui dicit, q; certitudo mathematica non sumitur ab ipso modo demonstrandi, sed a subiecta materia, videtur mihi dicere, *et apud ipsum*, & ab Aristote, quid penitus alienum. Si itaq; hæc certitudo se habet ad modum, & vni demonstrandi, concludendum venit, rationes mathematicas firmissimam, & solidissimam habere certitudinem, & per eam sequens esse demonstrationes dignas valde hoc nomine, simpliciter siue potissimum. Nam etiam

C 1. causæ mathematicæ, causæ sint, necessario sunt naturæ cognite, cum vero hæc admodum sint sensata, & perspicue nobis, quoniam abstractæ sunt ab eo, q; impedit faciliorem apprehensionem nostram, hoc est, a materia sensibili, & potentia, nam potentia est causa occultationis, vti actus est ratio intelligendi 9. met. 20. patet, q; procedunt a nobis notioribus, & per consequens sunt

causæ eque nobis, & naturæ cognitæ, & sic apte consistere de demonstratione simpliciter, quæ dat causam, & esse. In quam sententiam videtur venisse. Arist. primo poste. 42. vbi agens de præstantia, & certitudine scientiarum exemplificat in mathematicis, volens Arithmetica excellere Geometriam certitudine, quoniam magis abstracta est, cum consideret unitatem, & ne appositione, geometria vero punctum, q; habet positionem: immo expresse docet, q; abstractio maior in mathematicis, est causa maioris certitudinis: quomodo arithmetica certior est musica, cum hæc materiam habeat sensibilem, hoc est sonum, illa vero minime. Item secundo phys. 20. magis mathematicæ dicantur illæ scientiæ, quæ sunt magis abstractæ, quæ vero minus sunt separata, eas vocat magis physicas, sed Auer. primo poste. 178 exponens ea, quæ dicit Arist. in primo poste. 42. iam citato, vult demonstrationem mathematicam esse perfectiorem scientia naturali, quoniam abstractior est, reddit q; causam, cur materia tollat certitudinem, quoniam admiscetur ei, q; est per accidens. rursus Auer. primo poste. 90. expresse ostendit mathematicum habere res suas in intellectu, cum eadem certitudine, quæ est de rebus sensibilibus in sensu, & causam reddit, quia res illæ mathematicæ expoliantur a mate-

M in ria

Gria, & inde non fit deceptio. itē Auer. primo Poste. 101. scribit, priora i mathematicis sunt priora secundum esse: priora autem apud nos in sciētia naturali, sunt posteriora secundum esse. Ad-
dit & illud, mathematicas disci-
plinās esse vehementioris vni-
uersalitatis, quoniam a materia
sunt immunes, & per cōsequēs
sunt nobis notiores. Sed idem
Auer. dicit in explicatione hu-
ius tex. 31. & est apud illum, in
commento 103. vbi assignat cau-

H sam, cur Arist. velit primam fi-
guram esse maxime idoneā ad
demonstrandum ex eo, q̄ ma-
themat. disciplinā tali vtuntur
figurā, & inquit, q̄ math. scien-
tiā sunt dignissimā demonstra-
tionis, quia maior pars mathe-
ma. demonstrationum sunt sim-
pliciter, hoc est causā, & esse. Pa-
tet itaque Auer. sententiam, esse
opinionem Arist. quoniam hęc
quę dicit, ex visceribus dicit cō-
textus Aristotelici: quod maxi-
me patet, consideratis locis illis

I adductis. Idem voluit Com-
mentator primo Phy. 2. 7. met.
10. tertio coeli 61. primo de ani-
ma 10. in hanc sententiam vene-
re latini omnes, quos viderim,
subtilis doctor. D. Thomas, Al-
bertus, Egidius, Suesanus, Lyn-
coniensis, & Neoterici fere om-
nes: adducti ea ratione, q̄ mathe-
maticā demonstrationes sunt
de rebus, quę non admiscetur
cum materia, & ob id perfectę,
accertę, sunt existimandę. Cui

sententię adstipulari videtur **K**
Themistius primo Poster. cap.
26. vbi integrum, & iustum ca-
put absoluit de præstantia ma-
thematicarum. Idem videtur
asserere, cum eas separat ab om-
ni materię conditionibus loco,
qualitate, tempore, actione, mo-
tu, affectionibus, atque alijs hu-
iusmodi tertio phyli. 71. quod
item facit Arist. 10. met. cap. 3.
& primo de anima 17. immo
Themistius ostendēs maiorem
efficaciam demonstrationis ma-
thematicę, quā sit naturalis **L**
primo de anima 11. inquit, ma-
thematicum deuenire ex defini-
tione in cognitione accidentiū:
contra physicum ex accidenti-
bus ire ad cognitionem defini-
tionis. Simplicius quoq̄ & ip-
se hanc partem tuetur 2. phyli.
69. cum in mathematicis conce-
dat bonum esse, & quidem con-
templatiuum: nam habitus mo-
ralis est de eo bono, quod eligi-
bile dicunt, speculatiuus vero
de bono, quod verum dicitur:
etenim scientia, cum sit de gene-
re bonorum, & honestorum **M**
de anima 1. etiam mathematicę
sunt bonę, & de bono appellan-
dę, quoniam & ipsę sunt scien-
tię contemplatiuę, ex 6. metap.
ab initio. Amplius Alexander
Aphrodisiensis (referente Sim-
plicio, secundo phy. 69.) & cum
eo Philoponus, secundo Phyli.
68. vult demonstrationem ma-
thematicam pendere a forma,
& Auer. in prologo primi phy.
dicit

- A** dicit, mathematicum considera re solam formam : forma verò videtur esse prima ratio demōstrandi, tum ex Arist. 9. met. 20. tum primo de anima 11. quo in loco, inquit, quod quid est, siue formalis definitio est principiū demonstrandi. Si igitur mathematicus eam habet, & quidem certissimam, ob abstractionem eius a materia videtur, q̄ eius etiam demōstratio sit certissima. Sed quæret aliquis, quæ nam sit utilitas, & quæ sit bonitas mathematica? primum autem de utilitate dicendum. Nam quia scribitur tertio met. tertio, q̄ in mathematicis non est finis, ob id putarunt nil esse utilitatis, nō nulli idq̄ præter omnem rationem. Etenim mathematicæ iccirco mediæ inter naturalem, & diuinam scientiam a græcis scriptoribus fuisse repositæ, vt ascēdentes a rebus naturalibus, quæ omnino materiales sunt, ad res diuinas, quæ simpliciter carent omni materia, possemus tāquā per mediam scalam tutius, & facilius tendere ad superiora. **B**
- B** Nam animus assuetus in mathematica abstractione, facilius attollitur ad abstractionem rerū diuinarum. Deinde viles sunt mathematicæ, cum sint contemplativæ, faciantque theoricam, & scientiam, immo sint pars felicitatis humanæ. Etenim cum felicitas alia sit actiua, alia contemplatiua, ex 10. Ethic. contemplatiua vero acquiritur sciētis
- speculatiuis, inter quas mathematicæ omnino reponuntur, vt habetur 6. met. a principio, id efficitur, vt illæ magnopere vtilēs habeantur. Confirmat hoc ipsum Proclus in lib. Elementorum; qui ait, mathematicas conferre, non tantum ad moralem philosophiam, sed naturalem, et diuinam: conferunt & ad nauticam disciplinam, artem militarem, picturam, architecturam, atq̄ alias facultates. Est & propter se, delectabilis, hæc sciētia mathematica, cum hominē ita alliciat, ita ad sui amorem excitet, curisq̄ alijs solum reddat (quod inquit Proclus) vt nihil hac vna, magis colat, & veneretur. Plato vero adeo hanc sciām magnificet, vt putarit eos arcen doctrinæ ab Academia, qui illi imperiti viderent. Accedit, q̄ Plato vniuersam eius philosophiā mathematicis exemplis illustrauit, atq̄ referxit: nam vix vnus, aut alter extat dialogus, in quo non plurima effuderit præcepta mathematicorum: in Epinemi de solem nobis datum fuisse memorat, vt numerandi rationem consequeremur. Formas mathematicas per substantias rerum insertas existimat in Timæo. De vno summam habuit disputationem in Parmenide, Animæ essentiam per numeros cōtemperauit in dialogo de Natura. Geometriam voluit omnibus alijs sciētis præstare perfectionem, & lucē veluti quādā,

Contradictionum

Gratia autem est Simplicius, tertio
physi. 70. Ad exercitationem
vero mathematicam adeo vtilē
esse voluit, vt eam exercitatio-
nem artem aliquando appella-
rit. Sed nolo (vt in Panegyricis
fieri solet) laudare hanc scientiā.
itaque videamus, an in ipsa sit,
vel non sit bonum. Consideran-
dum tamen, quod si bonitas se-
quitur vtile, quo modo umbra
sequitur corpus, necesse est om-
nino, vt dicamus, has scientias
esse bonas, quoniam, & vtilēs
sunt, item si scientiæ sunt, & qui-
dem contemplatiuæ, sequitur,
vt sint bonæ, ex primo de Ani-
ma, primo. Rursus si felicitas
est bonum, cum hæc sint specula-
tiuæ felicitatis pars, erunt & bo-
næ. Item si faciunt scire, scien-
tiam autem omnes natura appe-
tunt, appetitus naturales, recta
ratione, hoc est intelligentia non
errante, dispositi sunt boni, bo-
næ erunt & hæc disciplinæ.

Amplius, quod considerat ma-
thematicus est forma, forma est
actus, vel ens actu existens, itaq;
res bona, cum bonitas sit passio
entis, & præsertim in actu.

At dices, oppositum voluisse A-
risto, tertio met. tertio, vbi dicit,
mathematicam non habere ra-
tionem de bono, & malo. Sed
hoc non esse temere audiendum
dicebat Auerr. eo in loco. Nam
bonum aliud est ad praxim, &
ad actionem referendum, & hoc
proprie est in morali philoso-
phia, quæ maxime habet confi-

derare finē agibilē: itē in oib; K
hoc bonū repperitur, vbi est fi-
nis, nam finis est de genere bo-
norū, & ob id Arist. deridet poe-
tam in 2. phy. 23. Volentē mortē
esse finē quēdam, aliud vero est
bonum in rebus immobilibus,
& in cognitiōe veri, quod bonū
honestum appellāt, id aut in oib;
disciplinis contemplatiuis
licet p̄spicere, quod ē in mathe-
maticis inuenitur: & hoc cōstan-
tissime asserbat Arist. 13. metā.
in calce primi cap. Et Alexāder,
siue potius Michāel Ephesius, L
idem censuit in explicatione lo-
ci adducti in præcedentib; Nā
bonum, quod proprie finem cō-
sequitur, est id, quod cum actio-
ne, & motu acquiritur, tale vero
in mathematicis non pōt reppi-
ri, cum fine agibili careant, care-
ant & omni motu: quod etiam
videtur voluisse Auerr. 2. physi.
74. Nunc videam; quo pacto
in mathematicis sint ea omnia
attributa, & conditiones, quæ
maxime requirunt; ad demon-
strationes simplr, dantes cām & M
esse: idq; per inductionē agam;
in his, q̄ scribit Arist. in toto lib.
Poster. Incipiam; autem a tex.
quinto, secundum vterq; sectio-
nem, in quo Arist. definit, scire.
Cum, n. scire sit rem per causam
cognoscere, eo modo, quo ibi di-
citur, proculdubio in mathe-
maticis erit ipsum scire; cum
sint in illis causæ formales, quæ
maxime sunt idoneæ ad ip-
sam scientiam, tum quia actus
for-

A formalis est prima ratio intelligendi. 9. Metaph. 20. tum quia formale quod quid est, est principium sciendi. 1. de aſa. 11. tum quia forma dat verum qđ quid est, verū aut quod quid est largitur & ppter quid de accitibus in ſubieſto. 2. Poſt. 9. Eſt & alia condō demſonis, vt conſtet ex propōnibus veris, veritas aut ē in Mathe. etiam abſtrahentiū nō eſt mēdacitū. 1. Poſt. 25. & 2. Ph. 18. itaq; rōnes tales erūt vere. Itē demſo debet conſtare ex primis ſive pſcipijs, ſed rō Mathe. cōſtat ex primis pſcipijs, cū pcedat a cauſis. pprijs & formalibus, q̄ cū in primis ponunt faciunt eas eē primas et pprias, & p conſequēs principia. Conſtat & demſo ex immediatis, quod ē ſatis liquido vñ hñc locū in rōnib⁹ Mathe. q̄ reſoluunt vñ ad adiuiſibilia & immediata principia: in quibus deſinunt & quieſcunt, quod larius patebit, cū dicem⁹ de reſolutiōe mathemática. Rurſus demſo debet cōſtare ex prioribus & notioribus: quod Them. audit quo ad naturā, nō quo ad noſtrū. Cum aut ea q̄ naturæ cognita ſūt ſint nobis ignota tam in Mathe. quā ſcīa naturali, in Metaph. vero naturæ cognita ſint et nobis nota, vt ſuperius oftēdebat, cōcludit rōnē Mathe. pcedere nō ſolum ex notioribus, ſed et magis q̄ ceterę faciant ſcīæ oēs. Accedit qđ & demſonis cōditio eſt, vt conſtet ex cauſis cōclſionis: id aut eē

in rōne Mathemat. abunde ſuit explicatum tunc, cum dicebamus ibi maxime eſſe cām, nempe formālē, q̄ verū eſt ſcīdī pſcipiū in quocūq; gñe. Sed Ariſt. poſitis hiſcōndōnibus demſonis in tex. 5. diuidit principia, in Dignitatē, Poſitionē, & hanc in ſuppoſitionē & definitionē, quę genera oīa principiorum tantū abeſt vt nō deſciant in Mathematicis, vt ceteræ ſcīæ ab illis capiant exēpla. Nā quæ ſcribuntur ab Euclide in principio Geometriæ indicant apertiffime, qđ oīa hæc principia ſint illi ſcīę propria & accōmodata. Eſt & alia conditio, 1. Poſt. 7. qđ demſo cōſtet ex neceſſarijs, q̄ rōni mathematicę tā aperte competit, vt id probare ſit potius dementiæ q̄ iudiciij opus. Nā propōnes Mathematicę ſunt neceſſarię, ob earū ſeparationē a materia, q̄ ē cā cōtingētis et eius quod ē per accidēs, vt colligit ex. 1. Ph. ſēpius & 1. Poſt. c. 42. Sed in tex. 8. 9. 10 11. primi Poſt. Ariſt. colligit tres alias cōdōnes, q̄ maxime requirunt ad demſonē ſimplr dici de oī, per ſe, & vlē: q̄ quātū in rōnibus mathematicis eē poſſint, teſtant oīa exēpla, q̄ Ariſt. aſſignat in illis locis, hæc. n. ex Geometria & Arith. ſunt excerpta. In tex. 20. primi Poſt. eſt & illa condō demſonis, eā non poſſe trāſcēdere devno genere i aliud. Id aut qđ maxie patet ex eo qđ dicit Ariſt. de Geometrica demſone, q̄ ad numeros applicari

Contradictionum

- G**ri non pōt: nam licet multa sint Theoremata in .5. & .6. Elemēto rū q̄ repetunt in .7. & .8. id propterea non facit transitum, qm̄ hæc per similitudinē quandam procedunt, non aut per applicatiōē demōnis Geometricę ad numeros. hoc aut vidit Aristō. cum dixit. 1. Post. 20. nisi magnitudines numeri sint, etc. videbat. n. numeros per similitudinē continuorum dici triangulares, quadratos et quadrangulos, nō tñ ob hoc sequitur, vt demō de continuo cōueniat quātitati discrete. Et si dicat quis, voluisse Proclum diadochū i. 1. et. 2. Elementorū, dari vnā sciam cōmunē Geometrię & Arith. cui⁹ subiectū sit Ens quātū phātafiatū, plurib⁹ modis rñdere possum⁹. Primū, Proclū, si id simplr voluerit, eē negādū: nā rō nō autoritas i philosophia desideratur. Aliter vero putatim pbe dixisse Proclū, dari sciam communē Geometrię & Arith. q̄ tñ equiuoca sit, vt. n. continuū & discrete gñā sunt diuersa, q̄ neq̄ vniuoce neq̄ analogice conuenire pñt, sed æquiuoce, sic scia cōis Geometrię & Arith. est Mathematica ipsa, cui Ens quantū supponitur vt subiectū: non tñ dicit Proclus, hanc sciam communē p̄stare facultatē transcēdēdi de vno genere in aliud. pro qua materia videndus est oīo Auer. 1. Post. c. 74. & in quęsito. 5. sed reuertamur ad conditiones demōstrationis. Ait Arist. 1. Post. 21. & 22. demōnē constare ex **K** vñbus non particularibus, eternis, nō caducis: itē in tex. 23. ex proprijs non cōibus principijs: hæc aut oīa sunt in rōne Mathē. qm̄ Mathē. considerat ea q̄ naturalis, vt dī. 2. Ph. 18. & 3. cor. c. 6. licet alia atq̄ alia rōne: nā à Ph. cū motu et materia, à Math. vero sine his, quāto aut magis res à motu et materia est sequestrata, rāto ēt minus vergit ad p̄icularia et corruptibilia, itaq̄ ratio Mathē. erit de eternis & vñbus. Est & cōditio demōnis tex. 24. & 25. primi Post. demōnem cōstare subiecto, de quo accipit scia quid & qd̄, Dignitate q̄ p̄gnoscat qd̄, Passione, de qua supponit Quid est. Id aut eē in Mathematicis cōperies p̄ inductiōnem, & ēt ex Arist. exēplis lococitato. At in te. 29. ponēs dīam inter sermones logicos et doctrinas cōtēplatiuas, quas Mathematicas vocat, vult i Logicis fieri posse paralogsimū, nō autē in Mathema. qm̄ vult has sciētias nō decipi syllogizando, neq̄ ēt in assignandis propōnibus, redditq̄ cām, q̄ breuitatis grā ommitto: quo in loco Arist. vñ maxime opere extollere Mathematicas. Itē addit Mathematicū resolueri facillime, qd̄ dialecticus non pōt efficere: vultq̄ Math. abundare propōnibus conuertibilibus, & multiplicare media vel i latus vel in post assumēdo, non aut proñciēdo diuersa media in cōcōnē, vt facit dialecticus, ex qui-

- A** quibus oībus constat scīas Mathematicas hīc summā perfectionē, & earū quoq; demōstrōnes. In te. vero. 30. vult demōstrōnē aliam eē à priori & p cām, aliam à postēriori & ab euentu, sumitq; exēpla ex Astronomia, ac tandē in tex. 31. de quo ample loquimur in p̄sēntia, volens oīdēre, q̄ prima figura est maxime vtilis ipsi demōstrōni, ex eo probat id verū eē, quoniam Mathematicæ scīę p hāc syllogizāt: quod si rōnes Mathe. non essent certissimę, & potissimę, ratio hic assignata, nullius esset momenti. Ad contradictionem nō sic dicēdū, in Mathe. non esse finē, neq; bonū, accepto fine & bono vti ad praxim referunt, et ad ipsam actionem & motum: quo mō eas nō hīc finem vī voluisse Aristot. 3. Me. 3. Non autē eas carere fine ne gaudū est, qui dī esse pars felicitatis contēplatiuę, itē nō carent bono speculabili, & p̄ se et ad aliud ordinato, vti in superioribus deductū fuit, quāquam carerent bono agibili. Bonū autē speculabile & honestū esse, & vtile demonstrauimus in p̄cedētib⁹, neq; hoc amplius nobis repetendū venit. At forte dicēt vīri doctissimi Mathematicas demōstrōnes nō videri adeo exactas & potissimas, vti iā dictum est, primū ex ea ratione, q̄ vera & exacta scīa vī esse de re p̄stantissima & summe perfecta: non autē sic se habent rationes Mathematicę quę sunt de acciden-
- tibus nempe de rebus quantis, non autem de substantia: quō ergo fieri potest eas esse exactas demōstrationes, cum de substantia Theoriam nullam faciant? quā rōnem videt dixisse primū Simplicius, deinde recentiores. Ego vero dicerem, aliud esse considerare scīam quo ad subiecti perfectionem, aliud item, quo ad certitudinem demonstrandi. Itaq; fatebor, ratione subiecti Mathematicas sciētias eē imperfectiores, cū hę considerent accidētia, Diuina vero & Naturalis, substantias, sed certitudine superāt vtranque. Nam cum res Mathematicę sint abiunctę à materia, quę est causa occultationis, necesse est, vt sint certiores rebus naturalibus. Cum vero eēdem formę Mathematicę, quo ad earum existentiam, proxime pendeant à sensu, quod non faciunt res diuinę, ob id sunt nobis notiores rebus Metaphysicis, & per consequens, summam obtinent certitudinem. dico itaque quōd ratione abstractiōis superant Phisicam, & ratione sensibilis earum existentie sunt notiores Metaphysica. Et si dicas, res Mathematicas non esse sensibiles ex Proclo, in primo Elementorum, qui dicit, eas esse solum quantitates abstractas, quę non possunt inter sensibilia annumerari, sed sunt in phantasia receptę, ego vero id totum admitterem, vti sunt separatę sunt tamen sensibiles, vti existentiam habent

G habent, præsertim cum phantasia sit media facultas inter sensum & intellectum. Itē notā, qd cā earū certitudinis non est qd sint sensatæ, sed qd sint depuratæ a materia, quod Auer. dicit. 1. Post. 4. 2. Forte dixeris rōnes mathematicas deficere, qm nō demonstrāt a cā finali, efficiēte, neq; materiali. Nō finali, quia in illis nō est finis, vt superius ē deductū: nā in illis dicebat nō ē bonū intrinsecus, sed tū extrinsecus adueniēs. Nō efficiēte, qā abstrahunt a motu et fine, nā oē agēs agit grā finis. 2. Ph. Nō materiali, quia Mathematicus abstrahit ab oī materia sensibili; licet nō separet a materia intelligibili. 7. Me. 35. quā alij volūt ex latinis ēē substantiā, vt Egidi⁹, alij contrariū i Geometria, et numerū in Arithmetica, vt Zim. Proclus vero, vult ēē quātū phantasia: sed hoc nō est p̄sentis negotij: stat est hic ēē materiā intelligibile, quod colligit ex Arist. 2. Post. 12. vbi docet demonstrare p̄ eā materialē, et dat exēplū in Mathematicis, de duobus dimidijs anguli recti in semicirculo descripti, q̄ vero sit hęc materia intelligibilis vocata, vide. 7. Me. 34. 35. 39. 9. Met. 1. 5. Meta. 3. sed dicēdū, multitudinē earū nō augere vim & perfectionē demonstradi, nā forma ē metrū et mēsurā demonstradi, cū sit principū vt res sit et cognoscat: mediū at in demonstrōne simplr debet ēē & cā qd res sit, et nrā scīa de eadē

qd dicit Auer. 1. Post. 8. q̄re sequitur, qd Math. ex priuatione illarū earū nō careat demonstrōne simplr. Et si dicas, voluisse Auer. 1. 8. q̄ scio, et alibi sepius qd demonstrō simplr cōstet ex medio, quī sit causa extra qd ē rei, et p̄ cōsequens vel efficiētiū vel finalis, vt in exēplo de lunæ defectu, qui demonstratur ex terræ interpōne, q̄ ē cā efficiēs, itaq; cū Mathe. careāt efficiēte, nō demonstrabūt simplr: rīdetē, cā eā efficiēte accipi loco forme: nā vbi formā ignoramus vtimus cā externa, id ēt voluisse Auer. cōstat legētib⁹, 1. Post. c. 34. sed in. 35. oīdēs quātū modū per se, nō ēē vtilē ad demonstrōne simplr, ex eo hoc cōcludit, qd quāt⁹ modus sit a cā extrinseca, hoc est finali vel efficiēte, a quibus vult ēē valde difficile sumere demonstrōne, qm vult formā esse metrū et mēsurā demonstrandi, sed p̄stantissimi viri de Mathematicis, deque alijs optimis lris benemeriti (quorū honoris cā, ratiōes in mediū adducā, non aut vt rephēdam) pluribus argumētis nituntur asserere demonstrōnes mathematicas, nō ēē simplr dicēdas. Ego vero ne p̄sentē explicationē in immēsum producā, eorū potiorē adducā rōne, & alteras vero i qdōnib⁹ nostris soluere nitemur, sunt. nā p̄stantissimo hoīe excogitatæ, cui im tribuo, quātū forte alij atatis nrę nemini: cuiq; mathematicarū illustrationē, plurimā acceptā referim⁹, ac primū sic rōcianē,

A cinae, cū oīs demō simp̄r, ha-
beat i medio termino vel subie-
cti vel passiōis definitionē, cūq;
Mathe. demō id h̄re nō possit,
sequit̄ vt nō sit potissima minor
ex eo adstruit̄, qm̄ inductione
patet in oībus Theorematis,
Euclidis, Theodosij, Archime-
dis, & aliorū, mediū nō esse hy-
ius vel illius definitionē. Nā su-
mat̄ exemplū illud triū & in vsu
maxie receptū de Triangulo, &
h̄re tres, p̄ hic mediū nō esse de-
finitionē, vel subiecti vel q̄siti.
B qm̄ h̄re angulū extrinsecū & qua-
lē duob⁹ Iternis et oppositis, nō
est defīō triāguli, neq; ipsius h̄re
tres: qd̄ tñ pro medio accipit̄ in
hac demōne. Sed ad hanc rōnē
bisariā rñdere possum⁹: primū
n. negare possumus maiorem,
qm̄ nō est necessariū, vt medius
terminus sit definitio vel subie-
cti vel passiōis, etenim vt sit cā,
bene ē necessariū, et ob id Arist.
1. Post., definiēs dēmōnē dixit,
cā constare ex primis, veris, im-
mediatis, prioribus, & notiori-
C bus, causisq; cōclōnis, nō aut̄ di-
xit ex definitionē. Et ob id Auer.
in. 8. q̄sito dem̄fatio, exp̄le do-
cet tūc mediū eē definitionē cū
exprimit̄ sub forma oīonis, nō
q̄ semp̄ ita sit. Itē i demōne lu-
næ Eclipsis q̄ sit cessatio lumi-
nis Solis in ea, ex terrē interpō-
ne, ait Auer. hoc eē cām, nō defi-
nitionē, quā obrem dico q̄ in de-
mōne de triāgulo et h̄re tres p̄t
fieri, vt medi⁹ sit cā et nō defīō,
& tñ demō sit potissima, Et si

dicās angulū extrinsecū nō esse D.
cām ipsius h̄re tres in triāgulo,
primū dices aduersus Euclid.,
Elemē. 32. deīde aduersus Arist.
1. Post. 23. vbi docens dem̄fate
ex principijs proprijs, exp̄plum
dat de triāgulo & h̄re tres, dices
dem̄fari affectionē hanc de triā-
gulo ex principijs huius, hoc est
ex principijs p̄prijs, ea aut̄ sunt,
q̄ cām in se cōtinent: cum vero
nulla alia sit cā, qua angulus ex-
trinsecus, cōstat ex hac fieri de-
mōne ex principio p̄prio, q̄ ē
vna ex cōdōnib⁹ demōnis sim
p̄t. Sic itaq; sit rñ sum ad maio-
rē p̄pōnē illius argumēti. Quid
aut̄ sit rñdendū ad minorē, in p̄-
sentia nō adducā, cū ali⁹ ex audi-
torib⁹ nostris maxime erudit⁹,
ac veneta nobilitate insignes, tā
accurate in hac rescripserint, vt
nil amplius in hoc ḡne exercita-
tiōis desyderari q̄at. Est. n. hac
materia adeo p̄babilis, vt nil cui
piā mirū videri debeat, si claris-
simi viri in hoc negotio fuere i-
ter se discrepantes. sed plura de
hac ipsa certitudine dicemus in
commentarijs nostris.

CONT. CII.

VOLENS Arist. ostendere scīaz
intellectuālē pēdere a rebus sen-
sibilibus, sensu cognitis, inq̄t de
ficiēte sensu, tolli et deficere ip-
sam scīam: at cōtrariā v̄r voluit
se infra te. 39. quo i loco, disserit
vtra sit potior demō, v̄s an p̄-
ticularis, determinatq; vlem eē
præstabiliorē qm̄, res v̄res sunt
finite,

Contradictionum

G finitę, singulares verò infinitę: item vřia sunt intelligibilia, & particularia, sensibilia. Ex quibus satis constat voluisse de indiuiduis nullam extare sciam, cū tñ in přentia dicat, sine singularib⁹ non fieri sciam posse in nobis.

SOLVTIO.

MIRVM est, qđ diuersa sint loca hinc inde colligēda in hac proposita contradictione. Quę ne amplius studiosi desiderent, dabimus operā, vt primum cognoscant, deinde contradictionem tollemus. Qđ singularia faciant ad sciam in primis est hic locus, nēpe te. 33. q. apud Auerr. est. 134. vbi ex pposito argumētať, qđ ablato sensu tollit cognitio sensibiliū, his demptis, deficiť inductio, inductioe extincta tollitur vře, hoc corrupto interit demřo, demřone dimota cessat ois scia. quamobrē sensu & particularibus extinctis necesse est, vt ois tollatur scia. Est & ad idem, locus in prędicamentis ¹ cap. de substātia: vbi maximē, ac propriē substātiā, vult esse in diuidua substātię, atqđ ea vocat primas, přstantissimasqđ substācias. Itē in libello de sensu ac sensili, nō posse, iquit, intellectu intelligere, de pto sensu & cognitione particulariū. Idem sepius in. 3. lib. de anima. Sed & .1. li. de anima. 12. intellectu dicit eē, aut phantasiā aut non sine phantasia. Amplius cōmentator. 1. Me. 44. Philosophum inquit cogno

scere tñ res, extra animā existētes, quę vero ita sunt, sunt particularia, non vřia, siquidē vře habet esse ex intellectu, nō autē extra animā. Quamobrē scia erit de rebus sensibilibus & singularibus. Hinc emanauit prouerbiū apud Philosophos, qđ sermones veri sunt, qđ rñdēt reb⁹ sensilib⁹. Hinc cognitio indiuiduorū, mō fidēs, mō scīę picipiū ab Auerr. roe dicta est. Et Arist. 1. Post. 43. inquit ob defectū sensuum, plurima problemata difficilia nobis existimari, de quibus si sensum haberemus nulla fieret qđ: datqđ exemplum de vitro et lumine. Nā si videremus vitrū pforatū, & lumen permeare, facile scirem⁹ qua rōne laterna illuminet: id cū fugiat sensum, problema constituit ambiguū. Sed & .3. lib. Ph. 22. scribit, infirmū habere intellectu, eum, qui sensum pp rōnem ptermittit. Qđ ē. 1. Topic. vř voluisse eum ait, plectendos esse eos, qui sensum negant. Sed hęc sufficiant pro parte sensibilibus & particularium. Aduersus vero sensibilia, stant qđam loca, qđ ea ā scia & demřone oīno repellunt. In primis est, locus Porphyrii cap. de specie, qui vult ex Platonis sententia, descendantibus ā generalissimis ad specialissima. esse in specialissimis quiescendum, quoniam pręter hęc sunt infinita indiuidua. de infinitis vero scientia nō est. Idqđ probat Ammonius eo in loco. qm indiuidua

A dua nec definiuntur, nec demonstrantur, & ideo sciri non possunt, cum omnis scientia, aut definitio, nec aut demonstratione acquiratur a nobis. Amplius Arist. lib. 1. Prior. cap. 1. refert propones singulares, tanquam ineptas ad scientiam, ut Alex. & Philoponus testantur.

Item. 1. Post. tex. 21. & 22. ex proprio instituto ostendit Arist. demonstrationem & definitionem non esse de rebus singularibus, & caducis. Rursus. 1. Post. 39. comparans demonstrationem universalem particulari,

B laudat universalem, et deprimat particularem duabus rationibus inter ceteras. prima est, quod universalia sunt finita, particularia infinita. Secunda, quod universalia sunt intelligibilia, particularia vero sensibilia. Item. 1. Poster. 43. postquam dixit, scientiam non esse de fortuitis, statim concludit scientiam non esse secundum sensum, & de rebus singularibus, quoniam singularia non sunt obiecta intellectus, cuius scientia est habitus. & paulo post, dicit universalem esse honorandam, cum sit causa faciens scire

C propter quid: quod sensui & particularibus non contingit. Est & loc. 3. de anima. 38. quod sensus est species sensilium, intellectus vero specierum: ex quo patet quod distet intellectus, faciens scire species, a sensu faciente sentire singulares, postremo & 2. de anima. 63. sensus non comprehendit essentiam rei, nam id alterius est facultatis, nempe intellectus. Item 7. Meta. 53. de singularibus substantiis, neque definitio est, neque

demonstratio. Nam cum haec recedunt, solam retinent existimationem, quod dicit Auer. in explicatione illius loci. His ita positis, ad contradictionem dices, nunquam voluisse Arist. et Auer. ut de singularibus sit scientia, nisi scientiam communi nomine acciperis, quae cognitio est, & apprehensio. Voluere tamen, de singularibus, & sensibilibus rebus esse talem notitiam, quae intellectui praebeat occasionem scientiae acquirendae. Nam cum in homine sit intellectus alligatus sensibus, nec possit, intellectus sine phantasia suum obire munus, necesse est, ut quod recipitur in intellectu prius fuerit in sensu: etenim intellectus pendet aphantasiis, nunquid vero haec dependentia sit per modum essentiae, ut putavit Alexander, tenens intellectum mortalem, an potius per modum obiecti, quod voluit Themistius, Auerrois, & Simplicius, id sibi de anima fusius est explicandum.

F Sat vero sit in praesentia, cognoscere, cognitionem sensitivam aditum esse ad scientiam, non autem scientiam proprie. Et ob id Aristot. primo Posterior. 9. & 10. non eligit tertium modum dicendi per se, ut utilem ad scientiam faciendam, quoniam ille consistit ex singularibus substantiis. Et si dicat quis, Auerrois. 1. Meta. 44. voluisse scientiam esse de rebus extra animam, quae singulares sunt, dicas, id esse

Contradictionum

G ē sic intelligēdū, q̄ intellectus faci-
ens sciam cōsiderat ea q̄ hñt eē
in re, nō q̄ sint figmēta. Etenim
figmēta nō hñt rē extra aīam il-
lis rñdētē. Vñā verō, q̄ in Philo-
sophia cōsiderant, hñt eē extra
aīa, qm̄ existūt ī p̄icularib⁹ re-
bus, ceu in eorū fundamētis. dū
vero ab intellectu nascuntur, co-
gnoscunt vti sunt, ñ vti existūt,
hoc est, vt hñt naturā vñem, ñ āt
singularē. Qm̄ res singulares ex-
tra aīam, sñt vñes actu p̄ intelle-
ctū, cū intellectus officiū sit, de-
ducere (vt dñ i. 3. de aīa) rē de or-
dine in ordinē: hoc est facere rē
potētia intelligibilē, actu intelle-
ctā. Nā vñe in singularibus nō ē,
nili potētia: actu vero est, cū ab
intellectu p̄cipit, vnde illud ef-
fluxit, intellect⁹ ē q̄ facit vniuersi-
tatē ī reb⁹. Hinc facile colligit ro-
to cōlo aberrasse, eos, q̄ dixere
intellectū nō abstrahere ab actua-
li (vt vocāt) exñtia. Nā li id eēt,
intellect⁹ cognosceret singularia.
Itē Auer. apertissime voluit, in-
tellectū cōcipere formā, & qd̄
I qd̄ est rei, nō āt actū exñdi, vt q̄
libet vidē p̄t, ī Paraphrali q̄rti
de cōlo et mūdo, summa. 3. cap.
i. 3. et Arist. 1. Post. 2. 2. explicās,
nūqd de his q̄ sapius fiunt, sint
scīq̄ et demōnes, inquit, hęc vti
talia sunt, hoc est, vti vñā, sciri:
vñā vero sñt, existūt vñe eē p̄icu-
laria, et hoc mō min⁹ sciri. Sed
vt error errorē p̄ariat, dicūt qui
actualē exñtiā defendūt, eā eē p̄-
dicationē in. 1. mō dicēdi per se:
cū tñ id manifestissime appeat

esse absurdū: nā Arist. 1. 3. mō di-
cēdi per se, ponit ea, quę habent
actu existere: vultq̄ talia esse ā
scīa & demōne, penit⁹ aliena.

CONT. CIII.

LONGA quidē disputatiōe Tex. 36.
oñdēs Arist. in hac parte demō
nē finitā rē esse, eāq̄ hñe statū in
subiectis, p̄dicatis, et medijs ter-
minis, nec nō ī figuris et modis
sylogizādi, itē p̄dicationib⁹ &
modis dicēdi p̄ se, totā ipsā di-
sputationē diuidit ī p̄tes duas.
Nā primū id oñdit rōnib⁹ logi-
cis, deinde et resolutorijs, q̄ dñm̄
rius ēt appellant. Qd̄ Auer. ex-
plicās, non solū id interpretat, sed
iure id factū fuisse argumentat.
Ex quib⁹ cōstat in dñserēdo, rō-
nes logicas antecedere rōnes de
m̄ratiuas. Oppositū vero vñ vo-
luisse Arist. 1. Ph. 2. 2. itē. 1. cor. 2. 2.
quib⁹ in locis rōnes dem̄ratiuę
vident āncedere dialecticas. sed
& Auer. 1. cor. 2. 2. appellat fmo
nē sufficientē, cū res de qua agi-
mus, fuerit firmata, rōne vera et
dem̄ratiua: vultq̄ hñc ipsū ser-
monē, quē sufficientē appellat, eē
finē et absolutionē disputatiōis.
Qd̄ si erit, necesse est vt dicas rō-
nes dem̄ratiuas āñponi logicis,
siue dialecticis. Nā fmo suffici-
ens ē ipsa rō dialectica ap̄ illū.

SOLVTIO.

MINIME qd̄ dubitādū ve-
nit, nū ap̄ Arist. rō logica siue
dialectica āncedat dem̄ratiuas.
Quodq̄ dicimus de Aristō, con-
simili ratione audiēdum est, de
ipso

A ipso Auer. Hic. n. 3. Met. 1. omni no assererat, sermones disputati uos p̄cedere demonstratiuos. Quādā. n. rōnes veritatē excitant, quēdam vero determināt, excitāt autem dialecticæ disputationes: determinant resolutionē dem̄strationes. Item ea asserri pōt confirmatio. Cum inuētio p̄cedat omnino iudicium, rationes dialecticæ inuentionem habent rei iudicandę, demōstratiuæ vero iudiciū de rebus inuētis faciunt, ideo necesse erat,

B vt rationes logicæ, siue dialecticæ, anteirent demonstratiuę autē, siue resolutorię subsequerentur. Rursus in inuentione rerum iudicandarū, vtimur ordine facilioris doctrinę: at longe facilius est argumētatio logica quā resolutoria, itaq; logica argumētatio p̄cedet, ob hanc causam Auer. in Epith. logicis, librū de locis topicis monet legēdū esse ante librum de dem̄stratione. Et Arist. 1. Topic. cap. 2. asserit, vtilem eē dialecticam ad exercitationem ingenij, ad colloquia, & ad ea q̄ in Philosophia traduntur: qm̄ hęc animos p̄ponat ad iudicium de re statuendum: qđ non accideret si logica ratio eēt aut grauior aut obscurior ceteris. Arist. quoq; 1. cō. 85, rationes dialecticas anteponit demōstratiuis, id autem intelligēdum est, ordine facilioris doctrinæ: nam ex ipsa dialectica disputationē facilius cognoscimus difficillimas & maxime abstrusas

ambiguitates: & ob id veteres D Academicis de omni proposita re, probabili argumentatiōe in utrāq; partē disserbant. Auer. aut, vult nos vti rōnibus logicis ob tres causas, prima est, ad excitandam ingenij vim, id habet 1. cō. 85. Secunda est, gratia confirmationis, 8. Ph. 22. Tertia ē, ob inopiam demōstrationum, hoc est, dum ipsa caremus demonstratiua ratione, 1. de anima. 65. Cum autem ratione logica vtimur ad ingenij excitationē, antecedit demonstratiuas: cum vero ad confirmationem, subsequitur demonstratiuas: cum autē dem̄one vti non possumus, ea quidem simplici & solitaria vti solemus hęc autem ad Auerr. mentem dicta intelligunt recentiores. At dubitabit quispiam hoc in loco, quo mō rationes logicæ adduci possint post demōstratiuas ad confirmationem, si dem̄o confirmat veritatē quātum pōt ipsa confirmari: est. n. F scia demonstratiua certa & impermutabilis, vt h̄r in fine. 5. te. primi Post. item. 1. Post. 44. opinio est scientia mutabilis, igitur ratio logica cum efficiat opinionem, non poterit confirmare rationem demonstratiuam. Item scia & opinio sunt contraria. 1. Poste. 44. quō ergo erunt ambo de eadem re dem̄o, & ratio logica & altera. n. scientiam facit in nobis, altera opinionem. Dicere, licet alij aliter sentiant, q̄ ratio Logica confirmat id qđ de

Contr. Tom. N mon-

Contradictionum

G m̄ratum fuerat, non quo ad certitudinē rei dem̄rate, sed quoad complementū et abolutionem disputationis: & est id, qđ Gręci authores dicunt consolari. Id autē voluit apertissime Auerr. 1. ccc. 22. vbi rōnē logicā vocat sufficientē sermonem, & illum vult esse complementū. Confirmant igitur rōnes logicę, idest consolantur veritatem iam per dem̄rōnē explicatam & quodā modo sermonē perficiūt, nō autē addunt confirmationē aut certitudinē maiorē rei demonstratę. Itē non addit opinio sc̄iā, quoniā opinio ē, cū rōne logica tm̄ scimus, non vbi illā adducimus post dem̄rōnem. Nam cū seorsum accipitur sc̄iā ab opinione, non eas subordinantes, oppositi sunt habitus, & alterū nō cōpatit̄ alterū, qđ Arist. docet. 1. Post. 44. & Plato in Gorgia: cum vero subordinant̄ inuicem, cōcurrunt in confirmationē veritatis, fm̄ magis & minus. Sed aliam hic excitant nonnulli dubitatio

I nem hoc modo: si ratio Logica antecedit ordine excitationis ingenij, demonstratiuam, cur libri topici, qui de dialectica rōne tractant, nō precedunt libros de dem̄rōne? Nā Auer. in Prologo primi Post. non audit Topica esse legenda ante librū Poster. Huic diceret Auerr. facillime, libros ordinē habere nō ex faciliiori mō tradendi, sed ex natura & perfectione rei interdū. Nam lib. Physicorum primus

est ordine doctrinę in naturali Philosophia, nec tm̄ sequitur vt sit ceteris faciliior. Itaq; liber Topicorū, licet faciliorē rem declarēt, qđ lib. Poste. non tm̄ necesse erat vt antecederet, qm̄ ordo librorū non est facilioris habitus: at in tradenda cognitione rerū difficilium, ordo docendi vult, vt à facilioribus procedamus, qđ Arist. docet. 1. Ph. 2. Est itaq; solutio, aliud requiri in ordinādis libris, & aliud in explicādis difficultatibus: idq; latuit Aui. cennā, & Philoponum, qui voluere librum Topi. esse legendū ante Posteriora: sed de hac re alibi latius.

CONT. CIIII.

ASSEKIT Arist. dem̄rōnē v̄lem porioiem esse particulari. idq; multis rōnibus concludit. Oppositum vero v̄r voluisse. 1. Poste. 3. quo in loco, explicans quo mō contingat idē sciri à nobis & ignorari, dicit, posse fieri vt aliquid sciamus in vniuersali, & ignoremus in particulari, siue simplr̄. Etenim cognitio particularis est, sc̄iā simpliciter, qđ eo in loco Auer. Them. Philop. & Latini oēs sunt interpretati. Itaq; si sc̄iētia simplr̄ perfectior est v̄r, et hęc particularis est, efficitur, vt dem̄rō particularis sit longe melior ac potior.

SOLVTIO.

DICES, Arist. in tex. 3. accepisse cognitionem v̄lem eam qđ dicitur pręexistens cognitio potior.

A tentialis, quæ omnino tempore antecedit cognitionem simpliciter, quæ actu de re determinata habet. Verbi causa, possum cognoscere, omnem magnetem trahere ferrum, et ignorare hanc esse magnetem, & trahere ferrum. Ecce quod vñs cognitio non est hoc in loco demō, sed ordo quidam in cognoscendo ab vniuersali ad particularia, & hæc cognitio vñs, est ea quæ communi nomine dicitur confusa & imperfecta: quam forte voluit Arist.

B 1. Phy. te. 4. cum dixit, vnde ex vniuersalibus singularia oportet procedere. Quod vero hæc vñs cognitio, potentia sit in comparatione actus, siue cognitionis particularis, declarat Auer. primo Post. c. 3. & Themist. cap. 3. Item Philoponus in eodem loco inquit, vñm cognitionem esse inibi audiendam, notitiam Theorematum, quæ in cōi prius condiscuntur deinde his vtimur exercendo in particularibus rebus, vt in Geometria, prius discimus, omne triangulum habere tres, postea id applicamus ei triangulo quod in semicirculo vel alio quouis modo, describitur. Verum cum hic anteponit demōnem vñm particulari, non loquitur de cognitionis ordine, sed de præstantia demōnum, comparata ad earum obiecta, quæ sunt vñe & particularis: cumque vñe dicat esse obiectum intellectus particulare sensus, ob id vult vñe præstantius esse particulari, sed non vñ omnino

ablata omnis difficultas. Si enim vult demōnem vñm potiorē esse particulari, dicit quispiam, igitur particularium erit demōstratio et scia, saltem in secundo ordine. At hoc vñ esse falsum, cum 1. Poster. 21. & 22. dixerit nullo pacto extare demōnem de rebus particularibus. Item. 1. Poste. 12. agens Arist. de erroribus vniuersalis, dicit primū esse errorem cum demonstramus aliquid de re singulari: quod exponens Auer. in cō. magno 38. intelligit hoc modo, si fuerit vnicum indiuiduum sub specie, vt cælum, vel terra, tunc de eo demonstramus vt species sunt, non autem vt sunt indiuidua, aliter hallucinabimur. atque idem voluit in media expositione super eodem loco. Ecce quod particularia nec demonstrantur, neque sciunt. Tollit hanc difficultatem opportunè Auer. 1. Poster. com. 160. vbi ait quod Arist. dū differit vtramque melior sit demonstratio vniuersalis, an particularis, non intelligit particularem eam quæ nomine aut signo particulari continetur, sed particularem, & possumus intelligere minus vñm secundum vñā expositionem: hoc est quod certam aliquam speciem demonstrat. Verbi gratia, si demonstraueris habere tres de Isoscele, demonstratio est particularis: si vero de triangulo, iam erit vniuersalis, at longe melior est, quæ habere tres de triangulo ostendit, quam quæ de Isoscele.

N h Ex

Contradictionum

G Ex quibus patet non intelligere Arist. per particularē demōstrātionē ea quæ sūt de singularibus reb⁹, sed de speciebus, quæ interdum singularia appellātur, vt scribit Auer. 1. Post. 12. alia tñ vult expositio, q̃ Auer. loquat̃ de particulari pro idiuiduo vago, vt est quidam hō: nam hoc sapit naturam quodāmodo rei ṽs. sed translationem consulas Abrahami, qñ Burana in hoc defecerit plurimum. Vtrum vero de indiuiduis possit eē sciētia, vberius in præcedentibus diximus: verum nunc obiter ēt pauca quidam sunt à nobis dicēda. In primis adduci solet locus Auer. 7. Met. 20. vbi scribit, rerū quidditates nō exiit̃e, nisi per esse rerum quidditates habentiū. hæc aut̃ cū singularia sint, videt̃ itaque demōstrones potissimū eē de singularibus reb⁹. Qđ vero quidditates rerū ṽsum habeant esse per ipsa singularia, nonnulli asserunt testimonio Arist. in prædicamentis, ca. de substantia, vbi ait, ablati indiuiduis substantiis, cætera omnia corrumpi. Verū tu diligenter considera, q̃ Auer. eo in loco intelligit, quidditates rerū habere esse qđ vocant̃ existendi, in particularibus, & hoc non est demōstrationis aut sciētię obiectum, cum ostensum fuerit. 1. Post. 21. demonstrationem abstrahere ab ipsa existētia actuali, at ṽs quidditates rerum, quoad essentiā, quæ est ipsum esse cognitum per intellectum non habent esse in singularibus: **K** quocirca, vniuersale hoc modo prius est quā particulare, licet secundū existendi modum posterius sit particularibus. Id autem fuisse Auerrois cōstat legētib⁹. 12. Meta. 27. in quam etiā sententiam venit Alexan. Hinc patet de indiuiduo non esse sciētiam, licet in eo existat vniuersale, quoniam indiuiduū est substrata tantum materia & suppositum existentię vniuersalium, quorum esse ab intellectu est, & ea ratione scitur, cum scia sit habitus ipsius intellectus. Cum vero dicitur ex cap. de substantia, q̃ ablati indiuiduis cætera tolluntur, quæ sunt ṽs, adnotandum est, qđ etiā Boethus eo in loco animaduertit, primum id non verum esse de vno tantum indiuiduo, sed omnibus: quoniam ablato Socrate non perit hō, sed ablati omnibus indiuiduis: & si dicas, quid de indiuiduo, quod vnicum est sub specie, vt deus, mundus, sol & huic occurrit diligenter Ammonius **M** in prædicamentis, ea verba intelligi, de substantiis quæ considerantur in lib. Prædicamentorum: quę sunt substantię sensibiles, generatę et corruptibiles, non aut̃ inibi mentio est de substantia æterna, vt deus, sol & similia alia. deinde & alia limitatio asseritur, cum dicitur, ablati primis substantiis cætera corrumpi, id enim verum est, de corruptione quo ad existere, non

- A** non quo ad essentiam: nam intellectus faciens vniuersale in rebus, potest conseruare speciem vniuersalem, corruptis ita particularibus, nam in hyeme possumus lilium & rosam concipere, etiam q̄ indiuidua omnia illarum specierum perierint. Et Astronomus definit, & demonstrat Eclipsim, licet in nulla actu sit Eclipsis. ex. 1. Poste. 21. dicimus itaq; vniuersale prius esse particularibus secundum intellectum, & hoc modo facere scientiam. Si vero occurras, videre Scientiam esse de particularibus cum vnicum est sub specie indiuiduum, v. g. sol, deus & c. huic respondet Auerr. in media expositione super tex. 12. primi Post. q̄ in his demonstramus nō vti sunt indiuidua, sed vti in his elucet natura vniuersalis. nā in indiuiduis eternis tota forma, & natura continetur in eis. q̄d ample habetur. 1. cō. 4. & 28. vnde illud constat, qui dicit cōlū dicit formam: qui dicit hoc cōlū dicit formam in materia. In rebus autem materialibus tota natura nō fuit vnico supposito cōtenta, & ideo ob earum imperfectionem plura requirunt indiuidua. Item q̄ indiuiduum non possit ab intellectu cognosci, est aperta Auerr. sententia. 3. de anima. 36. quod & de indiuiduis tā materialibus, quā etiā diuinis vult esse intelligendum.
- B** 39. agens Arist. de demonstratione D vniuersali eam ostendit esse perfectionem demonstratione particulari, hoc argumento inter alia, q̄ in problematibus, quorum propter quid quærimus, nunquam animus acquiescit, nisi ad causam maxime vniuersalem deuenit, quasi gradatione quadam procedens. dat autem huiusce rei exemplum. Vt si dicas, propter quid venit Socrates? alter respondeat, vt argentum accipiat. cur vult accipere argentum? ille dicat, vt soluat cui debet. cur vult soluere? ille respondeat, ne iniuste agat. & sic semper ad altiores et communiores causas solemus deuenire, quousque vniuersalissima causa reperta, cessat omnis questio de re proposita. Ex quibus constat, voluisse Arist. q̄ in vera scientia propter quid, vbi sunt diuersæ causæ, quarum aliæ cōmuniores, aliæ minus sunt communes, perfecta scientia est per causam communioem. Opus positum vero videtur voluisse 1. Physic. 1. vbi inquit scientiam rerum naturalium fieri à principijs & causis. vsque ad Elementa. Et expositores omnes, greci & Auerr. per principia & causas intelligunt causas magis cōmunes, per elementa vero causas proprias rei, quæ sunt materia & forma cuiuscunque rei naturalis.
- C**

CONT. CV.

SOLVTIO.

Te. 39. RVRVS in eodem cōtex,

APPARENS nimirum est

N iij hæc

Contradictionum

Quæ hæc contradictio: nec valet dicere quòd Aristot. hic loquitur argumentando. Nam hic pro veritate agit & argumentatur. Itaque dicerem, ni fallor, quòd interdum in causis magis & minus vniuersalibus, vtimur ordine compositiuo, qui sit à primis causis et maxime vniuersalibus ad eas quæ magis sunt propriæ. Vt v.g. si componatur homo à sole & homine, tanquam causis efficientibus & inuicem subordinatis, deueniam ad propriam materiam & formam huius hominis, hic processus erit compositiuus. Et hunc voluit Aristot. 1. Phys. 1. vbi scientiam naturalem constituit ex principijs, & causis descendendo ad rei elementa. ad quod videtur pertinere id quod ait Auerr. 5. Met. 17. vbi inquit materiam hñe certos quosdam gradus, quoniam prius formas recipit communes, deinde minus communes, vsque ad formas indiuiduorum. Interdum vero in eisdem causis vtimur resolutione, quæ à compositis ad simpliciora procedit, hoc est à rebus proprijs ad causas communes. Nam causæ quo magis sunt vniuersales, eò sunt simpliciores, vt materia prima & Deus. In ipsis itaque problematibus, vbi propter quid per resolutionem veniamur, procedimus à causis propinquis & proprijs ad remotiores, & communes: atque hoc est quod Arist. hoc in loco proponit. Quod autem in

Physicis voluerit ordinem compositiuum, id satis patet, ex ea ratione quòd Arist. ibi agit de causis communibus, et proprijs ex quibus effectus naturales constant. Et ob id dicit Auerr. eo in loco com. 3. Si nos essemus natura procederemus à causis et principijs ad constitutionem rerum naturalium. At in hoc tex. præfenti, vult resolutionem in problematibus, quod facile constat ex secundo exemplo, quod Arist. tradit in mathematicis, dicens, quando igitur cognoscimus quòd quatuor, qui extra sunt æquales quoniam æquicrus: adhuc deficit: propter quid æquus & quoniam triangulus: & hoc quoniam figura rectilinea: si autem hoc, non amplius propter aliquid erunt, maxime scimus: & vniuersaliter aut tunc, & c. Vnde Auerr. in com. 166. exponens ea quæ dicit Aristot. testatur scientiam quæsitorem, & problematum esse à primis causis ad vltimas in quocunque genere causæ. Verbi gratia, in causis efficientibus procedimus ab efficiente proprio ad maxime commune, & sic in cæteris: qui ordo alius quàm resolutorius esse non potest. In quo procedimus à compositis ad causas proprias, & ab his ad causas communes. Sed de hac re nimis multa.

CONT. CVI.

LEVIS est contradictio hic, Text. 40 dum asserit Arist. demonstrationem affirmatiuam esse peno-

A rem negatiua; ob id, quod esse est prius non esse. Sic enim argumentatur: Esse præcedit non esse, demonstratio affirmatiua dicit esse, non esse vero negatiua, igitur affirmatiua prior. contrarium videtur colligi ex toto ferè primo libro de Physico auditu ubi declaratum est, omne quod fit, fieri ex non ente: nam priuatio videtur præcedere formam in quacunque rei generatione, siue ea sit substantiarū, siue audientium generatio.

SOLVTIO.

SCIRE debes priuationem duplicem esse, aliam quæ antecedit habitum, aliam quæ ipsum omnino sequitur. Quæ antecedit, ea cum potentia coniuncta est, vt priuatio literarum in puero trium mensium: hæc autem priuatio potest ea simplex negatio appellari. Verum hæc simul cum potestate est, ad literas addiscendas, quæ vero sequitur habitum, ea est, quæ actum & potentiam tollit vt cæcitas, quæ aduenit ex organi, aut facultatis visuæ interitu. Vtranque priuationem docuit Aristot. in post prædicamentis cap. de oppositis. Nam inquit, Catulum ante nouem dies non videre, nec tamen esse cæcum. In hoc itaque spatio. 9. dierum catulus priuationem habet actus videndi, non autem potentie: cum in potentia sit, vt post. 9. dies, videat. Cui vero Aristot. dicit a priuatione

ad habitum non dari regressum, de ea sanè intelligit, quæ actum & potentiam destruit. Adde & ex eisdem post prædicamentis cap. de Priori, prius aut tempore siue generatione dici, aut etiam perfectione. Nam plurima tempore præcedunt, quæ perfectione sunt posteriora, & e diuerso vt patet in causis & effectibus: nam causæ posterius à nobis cognoscuntur, quæ tamen effectibus sunt priores. His sic positis, concidit cōtradictio. Quoniam asserendum est, priuationem præcedere formam, & habitum interdum, cum priuatio est simul cum potētia, sed præcedit tempore, non perfectione. cum vero est priuatio illa quæ actum & potentiam tollit, hæc sequitur habitum vt cūque vero sit, omnis habitus naturaliter & secundum perfectionem præcedit priuationē: quo modo Arist. nunc intelligit esse præcedere non esse: id. n. ex natura rei non tempore est audientium. si autem de hac re vis plura cognoscere, legas quæ scribuntur. 9. Met. 20. Item secundo de generatione 59.

CONT. CVII.

OSTENDENS Aristot. hoc in loco differentiam inter demonstrationem ostensiuam, & eā quæ ducit ad impossibile, de terminat ostensiuam procedere à præmissarum confirmatione ad confirmationē conclusionis, & p consequens à priori ad pos.

N iij sterius:

Contradictionum

Gsterius: impossis vero demr̃atio ex opposito, à conclusione ad p̃missas, hoc est à posteriori ad prius. Cū vero processus à priori ad post̃erius longe potior sit, ac pr̃estabilior eo, qui sit à posteriori ad prius, hinc concludit perfectiorem esse demonstra- tionem ostensiuam, ea quæ ducit ad impossibile. Oppositum vero videtur voluisse. Priorū sectione secunda, vbi colligitur in quocunq; syllogismo procedendum esse à pr̃missarū confirmatione ad confirmationem conclusionum: nunquam autē ē diuerso.

SOLVTIO.

VIDIT Auer. hanc difficultatem in com. 176. primi Poste. & iccirco occasione illius digreditur: quam digressionem videre omnino poteris. Vt autem à nobis quàm breuissime tollatur hæc contradictio, scire debes, quòd alia est ratio dum argumentamur in veris, alia dum argumentamur in falsis, & impossibilibus. In syllogismis autem veris, necessario tenemur ire à veritate pr̃missarum ad veritatem conclusionis. Et ratio est, quoniam semper procedimus à veritate antecedentis ad veritatem consequentis, unde dicimus homo est, igitur animal est: quoniam homo est antecedens, & animal consequens. non teneret autem à veritate cōsequentis ad veritatem antecedentis: quoniam non valet, est

animal, igitur homo. Et hoc voluit Arist. in secunda sectione primi Prio. In rationibus vero falsis, oppositum agimus: nam in his procedimus à destructione consequentis ad destructionem antecedentis: vt si dicas non est animal, igitur non est homo: non autem valebit, si dixeris, non est homo, igitur non est animal. ecce quòd in falsis a posteriori procedimus ad prius: & hoc est quòd vult in p̃sencia loquens de demonstratione ducere ad impossibile. Ad hæc pertinent, quædam in primo Physic. in ea parte, vbi destruit Arist. rationes Parmenidis & Melissi. sed hæc sufficiant modo.

CONT. CVIII.

AGENS Arist. de certitudine scientiarum, vult eam esse certiores & priores ceteris alijs, quæ dat nobis quæsitum quod & propter quid: id enim longe melius est quam asserre tantum quod, vel solum propter quid. Ex quibus verbis colligitur, tria diuisio, quòd sciētia alia dat quod, alia propter quid, alia utrunq;. Et sic colliguntur tres demonstrationis species, quod, causæ, & simpliciter. Oppositum videtur voluisse Aristot. in præcedentibus, tex. 30. vbi scientiam, et demonstrationem distinguit in duo tantum, hoc est, quod, et propter quid.

Solutio.

A SOLVITIO.

ABVNDE diximus super
 tex. 10. de hac re: verum in reb⁹
 maximopere necessarijs iuvat
 mirum in modum repetitio:
 ea præsertim, quæ novas res in
 medium adducit. Est autem
 diligenter animaduertendum,
 q̄ hæc diuisio trium demonstra-
 tionū obscure, & diminute tra-
 dita fuit a priscis scriptoribus:
 nam & Auicenna ausus est de-
 monstrationem quod, tāquam
 ineptam, & hoc nomine indi-
 gnam, ab ipso genere demōstra-
 tionis repellere, vt refert Auerr.
 primo Poster. 55. & in quæsito
 demonstratiuo sexto. Cuius ra-
 tiones confutatas optime vide-
 bis locis adductis. Alij vero ex
 latinis nostris, nolunt demon-
 strationem simpliciter re, & spe-
 cie a demonstratione propter
 quid, separari. inter quos qua-
 dam ex parte est Albertus Ma-
 gnus, & Ioannes Andegauensis
 in quæstionibus super 9. diuinæ
 philosophiæ: quam etiam sen-
 tentiā secutus fuit ex recentiori
 bus authoribus Hispanus. Ho-
 rum præcipua ratio est, demon-
 strationem causæ, & demōstra-
 tionem simpliciter, differre quo
 ad homines, non autem in reid-
 que adstruunt hoc argumēto,
 q̄ apud hominem, qui non no-
 rit effectum esse, demonstratio
 dabit causam, & esse, & erit sim-
 pliciter. apud vero hominem,
 qui norit effectum demonstra-
 tio præstabit causam tantum:

& erit eadem demonstratio nu-
 mero. quo autem pacto tollatur
 hæc ratio, docuimus in contra-
 dictionibus text. 30. nec opus
 est, vt dicitur, retexere orsum. il-
 lud tamen sufficiat in præsentia
 dicere, Aristotelem hoc in loco,
 eas demonstrationes distingue-
 re secundum maiorem, ac mino-
 rem certitudinem, nam hic de
 certitudine ipsa agit, ex prima-
 rio proposito: est autem certitu-
 dinis ratio, conditio essentialis,
 non autem secundum accidens:
 quo circa, si scientia dans quod,
 & propter quid certior ē. quā
 quod tantum, vel tantum pro-
 pter quid, sequitur vt hæc demō-
 strationes differant omnes ratio-
 ne specifica, non autem secun-
 dum accidens. Quod vero Ari-
 sto. breuissime hic attingit, Auer-
 roys vberius explicat. Nam pri-
 mo Poste. commento 7. 54. 55.
 56. 95. atque alibi, demonstratio-
 nem vult aliam esse causæ, aliā
 existentie, aliam simpliciter.
 Quod longa explicatione con-
 firmat in Epith. logicis, cap. de
 demonstratione: nec non quæsi-
 to 3. & 6. & in prologo primi
 physic. quo in loco tres species
 demonstrationum vocat, vias
 doctrinæ. Amplius Auer. se-
 cundo cœli 35. distinguit demō-
 strationes, hoc modo. vel enim
 procedimus a priori noto, vel a
 posteriori, vel a priori minus no-
 to, quā posterius. Si a priori
 magis noto, quā posterius de-
 monstremus, erit demonstratio
 sim-

Contradictionum

G simpliciter vocata, quæ tibi dabit esse effectus, & propter quid, eiusdem. Si vero iueris a posteriori ad prius, erit demonstratio quod, siue euidentiæ, siue signi. Si vero a causa processeris minus nota, quam sit eius effectus, ut causa, præstabit propter quid, ut minus nota non præstabit esse effectus, cum illud notius sit sua causa. Atque hoc verum est tam in rebus, quæ habent esse firmum, quam in his, quæ consistunt in fieri, ut lunæ deliquium.

H &c. quod nam autem sit exemplum de demonstratione, quæ dat propter quid solum, per te ipsum legas commentum 63. & 64. physic. id enim omnibus tritum.

Eandem diuisionem demonstrationis, secundum horum quæ sitorum distributionem videtur voluisse Themistius super 2. Poster. cap. 2. qui potissimæ demonstrationis vim esse voluit, in absolueudis duobus quæsitis, nempe quod, & propter quid. Ut cumque tamen res se habeat, illud te ignorare non oportet, quod distinctio demonstrationis simpliciter, & causæ, interdum ab eorum obiectis accipitur, interdum a qualitate mediæ termini. Cum vero ex obiectis separantur, separantur ratione quæsiturum: atque ita dicimus, demonstrationem causæ dare propter quid: demonstrationem vero simpliciter, dare nobis utrumque quæsitum: & hanc differentiam conuouit Zimara, & posteriores

alii, licet eam ignorat Andegauensis in suis quæstionibus 12. metaph. quæstione tertia. At alia extat differentia sumpta a medio termino, quoniam demonstratio causæ potest procedere a quolibet genere causæ, etiam non conuertibilis, qualis est præsertim causa efficiens, & interdum finalis, item potest fieri, ex causa materiali, ut colligitur secundo Poster. 11. demonstratio autem simpliciter vult causam formalem, quæ est principium, ut res sit, & ut intelligatur 9. meta. 20. & 1. de anima 11. idque voluisse Auerro. constat legentibus primo Poste. commen. 3. ubi scribit medium esse causam rei, & nostræ scientiæ simul. Amplius primo Poste. commen. 34. & 35. vult Auer. quartum modum dicendi per se fieri, ex causis externis, quas dicit constituere demonstrationem signi, vel etiam propter quid tantum, non autem demonstrationem simpliciter: nam hanc ingreditur causa interna, materia, & forma, materia, ut deferens, forma vero, ut rei, quod quid est esse. Ad contradictionem vero vide, quæ scripsimus super text. 30. Nam eo in loco concordia huius rei habetur.

CONT. CIX.

INTER cætera, quæ in hoc Tex. 43 context. dicuntur, illud est, quod scientia non habetur per sensum: idque videtur Arist. adstruere ratione huiusmodi: quoniam scientia est de rebus vniuersalibus,

Ab his, sensus vero est particularium, inde sequitur, ut sensus non faciat scire. Ex quibus habes, sensum habere pro obiecto rem singularem: sed secundo Postea omnino huic contrarium asserit, quoniam tex. 26. inquit, sensum esse rei vniuersalis, non autem particularis. ad itaque videtur manifeste pugnare cum eo, quod in presentia dicitur.

SOLVTIO.

ET SI diligenter Zimarae eandem fere difficultatem examinat in suis contradictionibus, attamen neque nobis, neque alijs eripitur philosophandi facultas. Itaque prius quam tollatur vis contradictionis, videndum esse puto, quæ sit sensus natura, & facultas, quodve eius obiectum, atque operatio. Sensus itaque ex his, quæ habet Arist. tum in secundo, ac tertio de anima, tum in lib. de Sentu, ac sensibili, potentia est corporea, & materialis, ab anima excitata pro cognitione sensibilem, & particularium, cuius actio communis est, sentire: intelligo autem actionem ipsum actum sentiendi, non enim ignoto talem actum, esse passionem propriam, cum sentire sit pati, secundo de anima 115. Hunc autem sensum esse de genere passionum, ostenditur secundo de anima 51, 52, 59, 60. & tertio de anima 18, & 7. physic. 12. in qua sententiam venit amplissime Alexander, & omnes recte sentientes. Item illud non omittendum,

sensum quemlibet modo actu, modo potentia sumi secundo de anima 55. & 138. cum autem actu est, eius opus est sentire, cum vero potentia assumitur, eius opus est, sentire posse. Huius obiectum est sensibile, hoc est proprium proprii sensus, & commune communis. Vtrumque vero fuerit, sensus non percipit aliud quam sensibile. non enim attingit essentiam vniuersalem rei, quoniam id pertinet ad aliam facultatem, hoc est intellectum, ut scribitur secundo de anima 63. est autem sensibile, in intellectu individualis alicuius decem prædicamentorum, quod & secundo de anima dicitur, 63. & Auer. confirmat tertio de anima 6. 20. 33. Addendum quoque illud est, quod cum sensus sensibile recipit, id recipit absque materia, non aliter quam faciat sigillum cæra. hæc enim sigilli formam recipit, quæ in illo est, absque sigilli materia. id ample licet cognoscere, ex secundo de anima 121. & 135. quæ locum ad eo diligenter interpretatus est Themistius, secundo de anima, cap. 20, 22. & in lib. de memoria & reminisc. ca. 11. ut nil amplius in ea re desiderari possit. Idem confirmat Alexander in explanatione de anima, eo in loco, ubi de sensu communi pertractat. Nam cum visus (ille inquit) colores videt, neque albescit, neque nigrescit: quod etiam repperit, ubi disserit de phantasia in secundo

Contradictionum

Gode de anima. Postremo & illud animaduertas studiose adolefcens, q̄ in sensu quocunq̄ tria hæc consideranda sunt, sensile, vis sentiēdi, & actus. Est autem sentile obiectum: vis sentiendi, facultas: actus vero est, sentire. Nam visus est sensus, color obiectum: vis visoria facultas: videre, actus. Ex quibus optime sequitur, q̄ visus, cum sit potētia tota sensibilis, & color eius obiectum, non autem hic, vel ille color, necesse est, vt sensus in ratio

H ne potētiæ ad obiectum comparatus, sit de re vniuersali, non particulari. Nam si obiectum visus esset hic color, alium non reciperet, aut sentiret: quod tamen dici non potest, cum omnem colorem videat, & de alijs idē sensibus dicimus. At visus comparatus suo actui, qui est sentire, est de re singulari, quoniam dum in actum defertur singulares intentiones apprehēdit, tum quia rerum naturalium actus sunt: singularium, primo mera. quinto, quo modo sensum dicimus, esse de rebus singularibus. Ad hoc plurimum facit, quod scribit Auer. secundo de anima 67, inquit enim, si sensus pateretur ab aliquo indiuiduo, vt indiuiduum est, ab alio pati non posset. Et ratio est, q̄ sensus in patiēdo licet sentiat vnicum indiuiduum, non tamen illud vnum est sibi tantum, obiectum. Arist. itaq̄ (vt tollat contradictionem) in præfati tex. cōsiderat sensum com-

paratum suo actui, qui est sentire, & hoc modo indiuiduorum est, non autem vniuersalium: & sic sensus non facit scientiam: quoniam hæc vult res vniuersales, quæ ab actu intellectus cognoscuntur. Cum vero dicit in secundo Post. q̄ sensus est vniuersalis, intellige in ratione obiecti, vt communis est potētia ad plures actus singularium cōparata. Sic enim nullam inuenies de hac ipsa re, ambiguitatem.

CONT. CX.

EXTAT in eodem contextu, & alius locus, postquā enim Arist. dixerat, q̄ sensus non facit scire, id exemplo huiusmodi confirmat, nam inquit, ex vno particulari non fit scientia, quare & si supra lunam existentes videremus obiectam terrā, non vtique sciremus causam defectus: sentiremus enim nunc, q̄ deficit, & non propter quid omnino: non enim erat sensus ipsi vniuersalis, sed ex eo, q̄ speculamur, hoc plerunque contingere, vniuersale vtique venati demonstrationem habebam⁹, ex singularibus enim pluribus vniuersale manifestum. Ex his liquido constat, scientiam non fieri, neq̄ vniuersale ipsum ex vna particulari causa. At mirum est, q̄ huic oppositum expresse dicat secundo Post. primo, vbi nō solum contrariam affert sententiam, verum etiam in eodem exemplo pugnantia dicit. Etenim eo in loco declarans omnē quæstionē

A stionem esse propter medium, inquit, id maxime patere in rebus sensibilibus, & particularibus: in quibus, ex vno particulari sensibili, efficitur vniuersale, datque exemplum, his verbis: quæ a me iccirco referuntur, vt studiosi facilius contradictionē cognoscant, ac iudicent. Si vero essemus supra lunam, non vtiq; quæreremus, neque si sit, neq; propter quid, sed simul vtiq; manifestum fuisset, ex eo enim quod sentitur, & vniuersale, no
B bis factum est scire. sensus nāq; est, qd nunc obstruitur: manifestum enim, qd nunc deficit: ex hoc autem factum vtiq; fuit vniuersale. loca ita hæc sese ferunt, vt nulla ratione conuenire possē videantur.

SOLVTIO.

VIDETUR hæc omnis difficultas in eo consistere, vtrum ex vno particulari solo possit intellectio produci ab intellectu. Vbi notandum venit, qd species vniuersales sunt duplices. Quædā enim habent vnicum sub se indiuiduum, vt Deus, Mundus, Sol, Terra, &c. quædam vero habent plura indiuidua, vt species humana, & aliæ similes. Omnes vero sunt intellectus obiecta, vti a suppositis particularibus abstrahuntur. Verum in hac abstractione facilius intelligitur species habens plura indiuidua, quàm ea, quæ vnicum habet tantum indiuiduum: quoniam cū species intelligibilis sit similitu-

do omnium indiuiduorum, facilius ea similitudo cognoscitur in multis, quàm in vno tantum: quoniam phantasia excitata a diuersis singularibus, facilius elicit phantasma, quod postea opera intellectus habet fieri vniuersale. Cum autem sub specie vnicum est indiuiduum, tunc intellectus etiam excitatur a phantasia concipiente illud indiuiduū, ad seipsum bis, ter, atq; ampli⁹ comparatum, & ita fit vniuersale ex vnico illo singulari, concurrente imaginationis opera. id
E autem primum colligitur, ex Porphyrio cap. de specie, vbi dicit, omnem speciem prædicari de pluribus indiuiduis, cum tamen constet, dari speciem, quæ vnicum habet indiuiduum. At hoc veritatem non haberet, nisi species vnius indiuidui, potestate logica, & supplente imaginatione, prædicaretur de multis. Item Arist. primo Poste. 11. dicit decipi illum, qui de sole, aut mundo demonstrat aliquid & putat se vniuersaliter demonstrare, cum de eis, vti singularia sunt quicquam demonstrat. Nā
F inquit, esse demonstrandam de illis passionem, vti species sunt, non vti indiuidua sunt. Sequitur itaque, vt hæc habeant rationē specificam, potestate contētam in vno indiuiduo, quod sapius per imaginationem cōceptum, occasionem præstat intellectui, vt tanquam species vniuersalis intelligatur, Quod vero id possit im-

Contradictionum

G imaginatio facere, satis cognoscitur ab experientia, nam sepius viso eodem particulari solo, vel phantasia concepto, efficitur in nobis vniuersale. Amplius fecundo de anima 153. scribitur imaginationem posse imaginari formas illas, quarum indiuidua nunquam sensibus cognouimus: quod si est, quanto magis id faciet de forma, cuius vnicum indiuiduum sentimus.

Dicimus itaque ad contradictionem, voluisse Aristo. in hoc **H** 43. ex singulari non fieri scientiam vniuersalem, semel cognito per sensum, & absq; imaginationis negocio, fieri tamen scientiam posse de singulari, vti sepius sentitur, vel vt opera imaginationis ad seipsum pluribus vicibus comparatur. Hanc autem voluisse sententiam Aristo. persuadet primum Lynconiensis, hoc in loco, dicens, qd sensus, vti sensus, non est causa scientiæ, neq; rei vniuersalis, sed est sola occasio: id autem intelligitur verum esse, de sensu, absque alia potentia, cum eo coniuncta. Ad hæc etiam pertinet id, qd ait Philoponus secundo Post. primo, nam exponens illud exemplum de lunæ eclipfi, inquit, ex eo enim, qd sensu sentimus, & hoc sepius fieri videmus, concludimus, lunam deficere. Ex eo vero particulari, quod sepius fieri cognoscimus, efficitur in nobis scientia vniuersalis, qd omnis lunæ eclipfis sit terræ in

teruentu. Idem voluisse Themistius in vtroque loco, primi, ac secundi Post. indicant apertissime eius verba. Nam explicans ea, quæ hic dicuntur, & est locus apud Themistium, primo post. cap. 46. sic dicit, omnis profecta demonstratio, ac veritas efficitur a sensibus: neque enim vniuersale intelligi potest, nisi id oriatur, ex multis sensuum functionibus, &c. at secundo Post. cap. secundo, exponens locum facientem contradictionem, inquit, neque id assero, vt intelligam idem esse, habere causam, & sensibus cognoscere: sed quia sensibus vniuersale venamus, & ad scire ipsum proficiscimur.

Ex quibus vult causam vniuersalem sensu non cognosci, licet intellectus a sensibus excitatus, ad causam vniuersalem tendat, nam sensus est intellectus occasio. Sed & Auerr. commẽto 182. quod plurimis documentis scatur, eandem Themistii sententiam æmulatus, dicit, si essemus super lunam, adeo, qd sentiremus, qd deficit, ob terræ interuentum, non sciremus causam cuiuscunque eclipfis, vt eclipfis, ex parte sensus, sed sensus daret nobis huius particularis eclipfis causam tantum. quoniam sensus comprehendit rem particularem, non vniuersalem, qd si efficeretur cognitio vniuersalis de eclipfi, id fieret ab intellectu non sensu: & hoc præsertim cum sit sensus reppetitio, licet autem ex his

A his verbis Auerr. iam pateat solutio, ad veritatis vero efficaciorē probationem, videre & hęc alia poteris secundo Postea. commento 7. vbi Auerr. interpretatur locum facientem contradictionem, inquit enim, dubitans cur Aristot. velit ibi sensum posse efficere in nobis cognitionem vniuersalis, nam q̄ quærit est ipsa vniuersalis causa, sensus vero facit solam cognitionem particularem: sed, inquit Aristoteles id dixisse, quoniam voluit, vt obfensationem, adueniat intellectui res vniuersalis, quoniam ex nostro imaginari hoc particulare, aduenit intellectui illud vniuersale, quod inest huic particulari. Sed ne laborem in re summe perspicua, sinem dicendi faciam.

CONT. III.

TEX. 44 **EXPLANANS** Aristot. habitus intellectus, videtur eos enumerare octo, & sunt, opinio, scientia, ars, ratio, prudentia, sapientia, intellectus, & solertia. Sed lib. sexto Ethicorum cap. 4. longe aliter videtur hæc ipsa enumerare: siquidem eo in loco nominat suspicionem inter habitus, quam hic non explicat. & hic, enumerat discursum, & solertiam, de quibus in sexto Ethicorum nihil loquitur. Ex quo quispiam credet Aristotelem pugnantiā dixisse.

SOLVTIO.

VT diligenter hæc postremam contradictionem de medio tollamus, non erit ab re, cognoscere, vim, naturam, significationem, & differentiam horum, de quibus agimus, habituum. Inde enim facile constabit, quid hic voluerit Aristot. quidem in libris Ethicorum. Primum autem est animaduertendum, q̄ habitus intellectus, siue humanæ rationis, comparatus ad syllogismum, communi omnium consensu, triplex esse dicitur. Vel enim simplicium rerum cognitio est, cui liber prædicamentorum respondet, qui catenus ad syllogismum refertur, quatenus ille ex terminis constat, secundus est habitus, qui dicitur, compositio, & diuisio, siue affirmatio, & negatio, cui respondet liber de interpretatione, qui ob id pertinet ad syllogismum, quoniam syllogismus, ex propositionibus efficitur, quæ vel affirmant, vel negant. Colliguntur hi duo habitus, ex Aristotele libro tertio de anima. Est & tertius habitus, qui dicitur a nostris, discursus, siue etiam ratio, cinatio, cui ceteri omnes libri logicæ facultatis referuntur. Sed hic videtur rursus quatuor modis considerari posse. Vel enim est ipsamet syllogizandi forma nulli relata materiei, cui respondet liber Priorum resolutorium, quæ forma, proprie rationis est opus, diciturque is habitus

Contradictionum

G discursus, & ratio. Vel etiam est syllogismus in materia necessaria, quem ratio coniuncta intellectui, constituit, ex quo habitus ille efficitur, qui dicitur, scientia, de quo diligenter agitur in lib. Posteriorum. Tertio loco est syllogismus in materia contingente, quem ratio coniuncta opinioni producit, a quo ille habitus oritur, qui opinio vocatur, hunc autem tradit Aristoteles in Topicis. Postremo est syllogismus in materia impossibili, & falsa, quem ratio parit phantasia annexa, ex quo aggeneratur ignorantia, ad quem pertinet liber de sophisticis Elenchis.

Quo habito, cessat omnis logicæ inquisitio. Qua vero ratione, oriantur hi habitus per coniunctionem rationis, siue discursus, una cum intellectu, opinione, & phantasia non est præsentis negotij disserere: de his enim ample, & diligenter agit Philopon⁹ in sua præfatione libri Priorum, & in eodem lib. cap. primo super definitione syllogismi. Nunc autem sufficiat dixisse, tot esse habitus, comparatos ad syllogismum, & eius partes, & particulas, de quibus sane habinibus tota logica ars sermonem facit.

Moralis vero habitus ipsos alia ratione distinguit, nam alios dicit, semper considerare id, quod verum est, alios vero esse, qui ad verum, & falsum referuntur. Priores quinque sunt, & vocantur, ars, prudentia, scientia, sapientia, intellectus: posteriores duo, suspicio, & opinio. Siquidem ars, prudentia, scientia, sapientia, & intellectus, cum directionem rationis præbeant, tenentur veritatem tantum cognoscere, Contra vero suspicio, & opinio, ob earum ambiguitatem, & inconstantiam, æque se habent ad verum, & falsum, neque rationem magis in hanc, quam in illam partem flectunt, qua ratione ductus Simplicius primo de anima primo, dixit, scientiam esse cognitionem certam, incertam vero opinionem, quod etiam habet Aristoteles in hoc 44. Sed ne refugiat, opinionem, & suspensionem esse in rebus contingentibus, quemadmodum etiam sunt ars, & prudentia, differt vero ars a prudentia, quoniam ars est habitus factivus, prudentia vero activus: item huius eligibilia, illius factibilia sunt obiectum. Accedit, quod prudentia ad morales habitus pertinet, quoniam virtutis actum dirigit. Qui ergo de contingentibus rebus habitus dicuntur, tot dicti sunt: qui vero sunt de rebus necessarijs, vocantur scientia, intellectus, & sapientia. Sed scientia est habitus conclusionum, ut habetur primo Post. 6. intellectus est habitus principiorum, quod habetur eodem in loco, & primo Poste. 36. 37. & secundo Poste. in fine. sapientia vero in causis diuinis versatur, & est cæterarum scientiarum domina, ut colligitur pri-

A primo Poster. 23. & 27. Præter hos habitus, extat & ille, qui dicitur ratio, siue discursus, cuius opus est a notis ad ignota ratiocinari, quod satis ample docet Auer. primo Poste. primo, & in principio Epith. logical. est autē discursus rei ignotæ assertio, siue verificatio, sitq; ab ea animæ facultate, quæ ignota, ex ignotis colligit argumentando. Solertia vero est, facilis, atq; expedita medi inuentio, quod Aristot. dicit hoc loco: potestq; ad discursum, siue ratiocinationem referri, cum medi inuentio sit præcipua pars argumentationis. Materia vero rationis, & solertia est res tam necessaria, quam contingens, nam ratio æque discurret in necessarijs, uti in probabilib; solertia vero itidem facit: indicant id exempla Aristot. in textu. inquit enim solertem, ubi viderit lunam splendere ex ea parte quæ ad solem vertitur, statim afferre causam illam, q; a sole lumen capiat: hoc autem exemplum, i re necessaria est, cum vero, inquit, viderit solers, contentem cum diuite, statim reddidit causam huiusce rei esse, q; diues fæneratur. id autem est i materia contingente. Quomodo vero hi habitus, siue potentia (nam hæc potetias appellat hoc in loco Philoponus) in disciplinis considerentur, facile est cognoscere. Si. n. ars, & prudentia sunt in contingentibus, & practicis, op^o est, vt de his agat mo-

ralis philosophus: quod Aristot. hic dicit, & in 6. & hic, exequi: licet D. Thomas hic dicat, prudentia morali cōsiderari: artē vero a Metaphysico, vna cū scientia, & sapiētia: intellectū vero, & rōnē a naturali, in lib. de aīa. Philopon^o vero sic ordinat hos habitus: ars, & prudentia sunt moralis sciētiæ: intellectus, & sapiētia metaphysicæ: sciētia, rō: & opinio, logicæ, & physicæ. Auer. autē cōmē. 202. longe aliter distinguit: nā, inq; intellectus spectat ad naturalē: ars, & sciētia inveniunt a rōne: dīa vero sciē, & opiniois cognoscit logicus, & naturalis. Ex quib; cōstat, hæc, q; dicit Aristot. fuisse quasi ad libitū cuiuscūq; explicata: nec verē interpres (vno excepto Auer.) addere pter illa, q; Aristot. dicit, ēt metaphysicā, quā filiē: io forte pterit, cā breuitatis. itaq; sic libeat, i tāta opinionū varietate dicē, moralē cōsiderare artē, & prudentiā, cū sint habitus practici rerū cōtingētū, et grā finis alicuius: q;uis differāt, q; ars ē habitus factiu^o, prudentia vero actiu^o: item ars certū hēt, & terminatū finē, vt Philoponus docet, prudentia incertū, & ideterminatū. Metaphysicus vero, & sapiētiā, & intellectū cōsiderat, in minore Alpha, vt author ē Philoponus, ad das tñ intellectū posse ēt cōsiderari a logico, uti ē habitus principiorū, qd cōstat 2. Post. ca. vi. timo, itē intellectū cōsiderat naturalis in 3. de aīa, uti potetia ē, Contrad. Tomit. O vel

Contradictionum, &c.

G vel recipiēs, v^o pagēs i^o llectionē. Naturalis vero cōsiderat rōnē i^o lib. de aīa, cū agat de aīa rōnalis potētīs. Logicus vero cōsiderat scīam, opinionē, & solertiā. Nā scīam in lib. Post. ferē vniuerso. opinionem, vti ex pbabili fit syllo in Topicis. solertiā in hoc loco. suspicio vero cū opiniōe, ē ordināda, nā hāc rōne differunt tm̄. Ad cōtradictionē vero dicēdū, Arist. nō sibi repugnare i^o illa varia habituū enūeratione, qm̄ aliud est sibi ppositū in 6. Ethī. **H** aliud hoc in loco. Etenim ibi, habitus distinguit quisq; qui de vero sunt, a duob⁹, qui de vero, & falso dicunt. Nūc autē volēs sciētīā distinguere ab opiniōe, accipit cōm rōnē de opiniōe, & suspicione, ob dictā cām. addit autē solertiā, q̄ ppria logici est, & iccirco de ea nil dicit in moralibus. Sed adhuc dubitabis: si rō ē habitus verus, cur eā inter habitus veros, nō cōplexus ē Arist. 6. Ethī. cap. 4. vbi agit de habitibus veris intellectu⁹: dicerē, q̄ rō siue discursus, nō erat in pposito in lib. Ethī. qm̄ inibi vult habit⁹ veros fm̄ se, nō autē p applicationē ad aliud, cuiusmodi ē discursus, qui verus esse nō pōt, nisi annectat intellectui, aut opinioni. Quod, vt facilius constet, venit notādū, q̄ rō, dum ex se sola discurrit, nullū recipit verū, neq; falsum, nā eo in casu nullā continet materiā, de qua veritatē, vel

falsitatē enunciet. Exēplū est, si **K** dixero, **B** est **A**. **C** est **B**. igitur **C** ē **A**. hāc. n. humana rō, absq; vero vel falso, ex pmissis rōcinando colligit cōclusionē, & est ille discursus, quē nri formalē appellant, a logico cōsideratū in Prioribus resolutorijs. Quōd si hāc syllogizādī rō cū intellectu iungatur, & ab eo principia p sese euidētia capiat, efficit demōstratio vera, & necessaria: si autē iungat cū opinione, & ab ea sumat probabiles ppōnes, inde oriēt syllogismus dialecticus, habens veritatē pbabilē. Ecce, q̄ rō si vera est, nō ē rōne sui, sed vti coniuncta cū intellectu, vel cum opinione, quamobrē hāc nihil spectabat ad propositum Arist. eo in loco. Hic vero nominata est, quia pertinet ad naturalem, vti in superioribus dictum est: forte etiam pertinet ad logicū: sed ad naturalem, vti animæ vis est, ad logicum, pro eius actu, qui dicitur discursus, consideratus secundū se in lib. Priorum, secundum vero applicationem in alijs libris. **M**

Tu tamen pro cognitione ex acta horum habituum, præter ea, quæ hic adnotauimus, vide quid hic afferat D. Thomas, & Philoponus: necnon pauca quædam requiras in græcis nostris adnotationibus.

F I N I S.

BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

In Nouem Auerrois Quæſita Demonstratiua Argumenta.

ARGVMENTVM

*In 1. Quæſitum, De triplici genere definitionum, in ordine
ad demonstrationem.*

CONSIDERAT

Auer. ea, quæ
ab Arist. ipſo
dicta fuere, tū
in primo lib.
Poſte. tex. 22.
tum etiam 2.

Poſte. tex. 10. Quibus in locis ha-
betur triplicem eſſe definitionē:
vnam, quæ dicitur, principium
demonſtrationis: ſecūdā, quæ
concluſio eſt, & tertiam, quæ de-
monſtratio, ſolo ſitu differens
appellatur. Cauſa huiusce cō-
ſiderationis fuit multiplex. In
primis, q̄ hæc inqueſitio fere a
græcis ſcriptoribus fuit præter-
miſſa: nam Themiftius 1. Poſte.
cap. 19. & 2. Poſt. cap. 12. ea ſola
contentus fuit partitione, q̄ ma-
terialis definitio concludi poſſit
per formalem, & ex vtraq̄ fieri
definitionem, quæ ſolo ſitu diſſe-
rata demonſtratione. Cæterū
& Euſtrathius nil aliud hoc in
negociouifus ē tradidiſſe, quā
hoc, q̄ demonſtratio interdum
largiat̄ affectionē de ſubiecto,
interdum definitionem imper-
fectā, & potentialem, hoc eſt

ductā a materia. Secunda cau-
ſa huiusce diſceptationis erat cō-
munis opinio, quæ per omnia E-
tempora voluit demonſtratio-
nem concludere paſſionem pro-
priam de ſubiecto: quod etiam
colligitur ex Arist. 1. Poſt. tex. 2.
20. 24. 25. 43. ſed & Auerr. ubiq̄
locorum teſtatur demonſtratio
nem eſſe de accidentibus loca
ſunt 1. Poſt. commen. 56. 2. Poſt.
12. 41. 47. 54. quæſito 3. Quāob-
rem difficile v̄r poſſe dici demō-
ſtrationem concludere definitio-
nē. Alia cā fuit q̄ in 2. lib. Poſt. a
tex. 2. vſq̄ ad 10. comprobāt Ari-
ſto. plurimis rōnibus definitio-
nem nullo pacto cōcludi poſſe,
neq̄ ſyllo, neq̄ demonſtratiōe,
neq̄ alijs generibus rōcinandi.
Accedit, q̄ in philoſophia cōtin-
git interdum definitionē vnam,
ex alia concludi, vt cōſtat legen-
tibus 2. lib. de aīa tex. 12. vbi aīa
definitionē vnā ex alia rōcinat̄.
Arist. & 3. Phyſi. tex. cō. 23. con-
cluditur vna definitio motus ex
alia. Poſtremo excitatus ē Auer.
ad hāc qōnem diſſoluēdā, ob
falſas, & deuias aliorū opiniōes.

O ſi quæ

Argum. Tomitani

- G** quas confutat, ac præsertim Al-
pharabij, & quadam ex parte
Hippocratis. Præfens vero di-
sputatio in septem propositioni-
bus, siue conclusionibus præci-
puis, & capitalibus consistit.
Prima est, *Definitio ex Aristot.*
omnis triplex est, principium de-
monstrationis, conclusio eiusdē,
& demonstratio solo situ differēs.
- Secunda, Quoties Arist. iquit
definitionem concludi, non pos-
se, hoc intellexere Alpharab. &
Hippocra. de perfecta: idq; de-
H struit Auer. nam ad idem cōdu-
cit absurdum, de definitione im-
perfecta, vt de perfecta adducit
Arist. secundum ipsos. Tertia
est, Syllogismi non dant maius extre-
mum de minori, nisi in medio
accipiatur definitio, atque inde
necessario efficitur, vt sit petitio
principij. Quarta est. Si defi-
nitio, quæ concluditur, perfecta
sit, vt illa, ex qua concludimus,
iam duæ essent eiusdem rei per-
fectæ definitiones, quod demō-
strauimus non audit: item fieret
L petitio. Si vero duæ illæ defini-
tiones re ipsa, vna fuerint, diffe-
rentes tamen voce, tūc erunt sy-
nonimæ, & sic rursus fiet peti-
tio. Quod si perfecta concludat
imperfectam, tunc demonstratio
præbet illam imperfectam, ex
accidēti, nō aut, vt definitio est.
- Quinta est. Definitio, vt defini-
tio educitur, non aut cōcludit p
ipsam demōstrationē. Sexta est.
Si quæsitū det definitionē, nō se-
quit tñ, vt definitio cōcludatur
demōstratione p se primo. Nā p se
primo illatio ipsa cōcludit p di-
cati de subiecto. Verum illi acci-
dit prædicato, vt sit definitio, &
sic p accēs ēt imperfecta conclu-
ditur definitio. Septima est.
Demonstratio, quæ dat esse rei,
ac eius definitionem, est demō-
ratio simplici, qm largitur esse, &
cām rei, dummodo sit tota rei defi-
nitio, & non sola pars. Quodq;
hoc verum sit, testatur Auer. tñ
in demōstratione asserente nobis
q̄situm simplex: quā cōpositū;
& in hac postrema dupliciter: d
qua re, plurima asserunt exem-
pla, quæ in ipso quæsitō perlegē-
da sunt, & oīno diligenter sunt
consideranda. Ex his vult A-
uer. nos cōcludere definitionē p
se nō posse demōstrari, sed ex accē-
te, at non ex accēte, sed per se e-
duci per demonstrationē, tñ sim-
plicē, quā cōpositā, dummodo
perfecta, & absoluta sit demō-
ratio. Verū p hac materia legatis
Auer. 1. Post. cō. 64, & 2. Poster.
commen. 44. vsq; ad 48. nec mi-
rum id vobis videatur, q̄ i hisce
quæstionibus dilucidandis, lo-
ca recenseam, nam id primum
vtilitatis vestrę causa facio: dein-
de, vt constet verum esse, id qd
sæpius sum vobis dicere as-
suetus, hæc Auer. quæ sita, com-
plecti ea omnia, quæ Arist. in Po-
sterioribus analyticiis explica-
uit, item ea, quæ Auerro. sub di-
gressionum forma in commen-
tarijs illorum librorum comple-
tus est.

ARGVMENTVM

In II. Quæsitum, De medio
demonstrationis.

Obilissimam, ac diffi-
cillimam omnium
quæstionum logica-
lium proponit hoc i

loco Auer. discutiendam. Quid
n. desyderari magis solet, aut
quid inter omnes Aristot. inter-
pretes magis agitatum fuit, ea
quæstione, quæ de medio termi-
no dicitur, plane nihil. itaq; cū

B Auer. diligenter ea proposuisset sibi ante oculos, quæ ab Ari-
sto. de medio termino dicta sue-
re, tum in primo de anima text.
11. tum in quarto physic. 31. nec
non 1. Poste. tex. 5. vbi medium
vult omnino esse causam, & se-
cūdo Post. tex. 8. quo in loco scri-
bitur, medium esse rationē ma-
ioris, siue primi termini, deinde
consideratis his, quæ a Græcis
authorib; dicta fuere de medio,
obscura satis, & concisa, nā The-
mistius 2. Post. cap. suo 30. atq;

C etiam Eustrathius in secūdo Po-
ste. contenti sunt dixisse, mediū
esse causam passionis, ob id in
hoc quæsito lucem huic tã ma-
gnæ difficultati præbet, redditq;
eam adeo perspicuam, & mani-
festam disputat. nem, vt nullus
ampli; reliquatur hæsitadi loc.
Quæ disceptatio licet habeat et
1. Poste. cōm. 11. hic tñ latius, &
copiosius habetur. Origo qōnis
est, qm̄ 1. Poste. tex. 5. & 30. item
2. Post. 1. 8. 9. 10. 11. dñ demōstra-

tionē fieri ex medio, qui sit cau-
sa: iccirco quæritur an ille sit cau-
sa maioris termini, hoc est præ-
dicati, an minoris, hoc est subie-
cti, dicerēt Latini nostri, nūquid
sit causa, & definitio subiecti, vñ
passionis. Auer. vero in hoc quæ-
sito primum examinat opinio-
nem Alphara. qui voluit mediū
terminum in demōstratione sim-
plr. quæ dat cām, & eē, cōstitui
posse trifariam: hoc est, aliqñ eē
cām, & definitionē subiecti, ali-
qñ prædicati, aliqñ vtriusq; qd
etiam testatus est 1. Poste. cō. 11. **E**
Aucenna vero longe aliter exi-
stimauit. ipse. n. demōstrationē
simplr fm vnam sui spēm vo-
luit habere medium, qui sit cā ef-
fendi maius in minori, hoc est, q
sit causa, vt maius inferatur de
minori extremo, & q sit causa,
hoc est, pductus a maiori extre-
mo. Sed Auer. non admittit,
simpliciter demōstrationē pos-
se dici, eam cuius medius sit cau-
sa minoris extremi tñ, quod rō-
ne cōprobat, neq; itē est cā am-
borum extremorum, nisi ex ac-
cidenti, neq; et esse cām, vt mai-
9 insit minori solum, quæ oīa rō-
nibus, & exemplis sensatis nitē
ostendere. Resoluit aut veritatē
in septem propositiones, siue re-
gulas. Prima est, q scientia defi-
nita ab Arist. 1. Post. 5. & primo
Phy. primo est scientia, quæ ha-
betur per causam rei, nō autem
per causam accidentalem. &
ideo medius terminus debet eē
causa rei per se, & vt res ipsa sit.

O iij Se-

G Secunda est. Medius terminus est cā per se primo, vt maius insit minori. Tertia est. Quæ sita & cā quæditorum debent esse de oī, & vniuersales vniuersalitate prima, quæ dicitur vt ipsa sit & per consequens ppōnes demonstrationē erunt reciproce, & conuertibiles. Quarta est, medi⁹ terminus est causa, vt maius sit fm se, deinde, vt insit minori extremo, quod idem est, si sit causa rei, atq; illatiōis. Quinta est. Causa accidentalis non præstat nobis veram scientiam, nā vera scientia efficitur ex causa illa tātum, quæ dicitur per se causa, & hæc est causa rei. Sexta est. Syllogismus ille non est demonstrati⁹, sed veridicus tantum, qui non largitur sciētiam verā, quæ sit ex cā accidentali: qui vero scientiam parit, ex causa per se, dignissimus est omnino, vt demonstrati⁹ dicatur. Septima est. Demonstratio proprie dicta cōstat propositionibus de oī, hoc est ita de omni, vt etiam sint per se, & vniuersales. Prima conclusio accipitur ab Arist. tex. 5. in de finitione scire. Secunda colligitur ex eodem tex. vbi habetur demonstrationē esse ex causis conclusionis. Tertia, ex tex. 11. 12. 13. 14. 15. 1. Postea, Quarta cōstat, ex ratione, quam facit Auer. Quinta sumitur, ex 1. Postea, tex. 9. vbi dī, cām accidentalem, non elargiri ppter quid. Sexta hī in tex. 5. 1. Postea, & 2. Post. 12. Septima patet a tex. 7. 1. Postea, vsq; ad 15,

His iactis colligit commentator hanc conclusionem præcipue, ppositam, qd demonstratio ponissima, quæ dat causam & cē, mediū habeat, qui dicatur cā maioris extremi, hoc est causa rei, & vt maius insit minori. Item, qd sit causa vna, hoc est, quæ vnius rei vnica sit, & perfectissima, ac metrum, & mensura aliarum, in suo genere.

ARGVMENTVM
In Quæstum III. De conditionibus præmissarum demonstrationis.

E conditionibus præmissarum demonstrationum, inscribitur hoc tertium quæsitum, ob eam sane causam, qd in eo quæruntur attributa, & conditiones, quibus ipsa demonstratio simplr cōfiscitur, separaturq; ab his, quæ nulla rōne dici pnt simplr demonstrationes. Huiusce disputationis cām attulit Alpharabij opinio, quæ ad tantā dicendi licētiā peruenerat, vt sine vllō iudicio, ac discrimine concederet vnumquēq; demonstrare posse facile, atq; expedite, ac si demonstratio leuissima res sit, & paratu facillima. Id aut nō esse testatus est Arist. 1. Post. tex. 5. vbi eos deridens, qui circularē demonstrationē esse asserabant, scribit id esse absurdum, qm demonstrare esset leue. Amplius 1. Post. 24. expresse fatetur difficile esse assequi scientiam demōstra-

- A**lpharab. Verum Alpharab. id, quod non prædicatur de gñe sui ſubiecti, item voluit prædicationem gñis eſſe primam, tum & accñtium illorum, in quorū definitiōibus aſſumit genus ſubiecti. Ex quo illud patet, qđ ſm Alpharab. erunt prædicata demonſtratiua, genera, & accidentia cōia, quemadmodum, & p̄pria, & dñæ ipſæ, quod poſtea conſtabit eſſe abſurdum, de hac Alpharabij opiniōe extat digreſſio in 1. Poſt. commen. 36. & 53. & 2. Poſt. commen. 94.
- B** Quarta Themiftij ſententiam ad ſcribit, qui voluit prædicatū primum eſſe immediatum, ex quo ſtatim ſequi v̄r, qđ conſuſio, prima eſſe non poſſit, cū mediata ſit. Addit ex Themift. qđ gñis p̄dicatio eſt cenſenda demonſtratiua, refertqđ hoc i loco Alex. opinio- nem a Themift. relatā, qđ primū conſuſionis ſit tunc, cū conſuſio demonſtrata fuerit, ex p̄miſſis primis. Vos vero ſi vultis hæc apud Themift. latius videre, legatis ipſum 1. Poſt. cap. 12. & latius cap. 18.
- C** Quinto loco, Auer. p̄pria ſententiā in hoc negotio determinat, ſed primū ante oīa ſupponit prædicatū primū diſferre a p̄dicato per ſe, id. n. colligit, ex Ariſto. 1. Poſt. tex. 7. & 11. Quo ſtante, oñdit Alphar. nō recte ſentire: nā dum ait, primū eē qđ non prædicat de gñe ſubiecti, tūc nō diſferret primū ab eo, qđ ē per ſe, ſi per primū intelligit p̄ximā p̄dicationē: nā oīa hæc p̄xime, & per ſe p̄dicant, definitio,

Argum. Tomitani

Genus, differentia, proprium, & accidens illud in cuius definitione sumitur genus subiecti propinqui. Si vero per prædicatū primum voluit tam proximum, quam remotū, illud remotū vel transcendit genus artis, vel non. Et tūc causæ remotæ essent per se, quod est absurdum: itē & accidentia, in quorum definitionibus inuenitur genus subiecti per se inhererēt, quo posito diuersæ artes considerantes illa accidentia per se miscerent, possentque transcendere vicissim, cuius oppositū hīc 1. Post. t. 10. Si vero illud remotum non transgreditur artis genus, certe, inquit Auer. dīa, quæ est inter per se, & primum, erit inutilis, & ociosa: quā conditio prima, cū per se sit remota, tunc erit accidentalis: id patet, nā cū prædicatū assertur de subiecto magis cōi, vt habere tres de figura, vel risibile esse de animali est prædicatio per accēs, & tamen hæc est prima sū Alpharabiū, cū possit esse primū id, q̄ remotū: nā hæc subiecta remota sunt. itaq; concludit primū Alphara. non esse Aristotelicū. Accedit, q̄ qñ prædicatū in plus se hēt, quam subiectū, vt cū dīr, æquila terus habet tres, hæc est prædicatio, quæ non prædicatur de genere subiecti, & tñ non est prima, quia nō est per se in rōne propria æquilateri, licet sit per se in rōne cōi trianguli, nihilominus deberet hæc, ppō eē prima, ex de finitione data ab Alphar. p qua materia, volo vos videre cōmē. **K** 36. & 54. primi Post. itē 2. Post. cōm. 94. Sexto quærit, nūquid primū prædicatū sit immediatū, nec ne: cui occurrēs, cōcedit id verū eē, qd̄ primū pmissarū sit oīno immediatū. forte ob eā cām, q̄ pmissæ sunt immediatæ, & priæ, 1. Post. tex. 5. & cōm. 10. Primū vero cōfōnis, siue q̄siti non audit eē immediatū, cū tñ conclusio sit prima. Quod hæc sit prima, supponit id ex Arist. loc⁹ huius est 1. Post. tex. 11. vbi exēplificās de prædicato primo dicit, trian- **L** gulū hīc tres: q̄, ppō cōclusio est apud Euclidē in 1. Elementorū. Ex hoc colligit, si Themist. dicat primū eē immediatū, q̄ hæc definitio est diminuta, cū hæc cōplectat illū solū primū, qd̄ ē pmissarū nō cōclusionū. Itē quia Themist. vī voluisse demonstrationem simplr esse in terminis nō paribus, & cōuertibilib⁹, & p consequēs genus ipsū prædicari primo, vt cōstat apud ipsū. 1. Post. ca. 12. ob id insurgit aduersus Themist. Nā Arist. expresse voluit demonstrationē fieri ī terminis parib⁹, vt cōstat nobis legētib⁹ 1. Post. tex. 9. 10. 11. & 14. vbi vult prædicatum non esse vīe, ac demonstratiū si sit latius suo subiecto, vel press⁹: vult ergo ipsū æquale, & per consequens reciprocum. præterea arguit, cum causa non conuertitur cum effectu, prædicatio est per accēs. itē cū demonstratio habeat tria causam, causatum, subiectū, vt **M** v.g.

- A** v.g. homo ſubiectū eſt, Riſibili
tas cauſatum, animal rōnale cā,
& hæc oſa paria ſunt, quia con-
uertuntur, ſequitur Them. nō re-
ſte voluiſſe. Addit vero pro ve-
ritate illud omnino eſſe dicen-
dum, q̄ conſuſio prima eſt, ſed
non eodem modo, quo præmiſ-
ſe: nam conſuſio eſt prima ea
ratiōe qua immediata eſt, cum
n. ſit immediata ſm ſubiectum,
erit et hoc modo prima, præmiſ-
ſe vero cum ſimpliciter ſint im-
mediate, hoc eſt ſubiecto & cau-
ſa, iccirco ſunt ſimpliciter pri-
e. Id cum multi non diſtinxerint,
nil mirum videri debere aſſerit,
ſi in magnos inciderint errores.
verum de hac re plura legatiſ. 1.
Poſte. c. 36. 41. 43. 54. 2. Poſt. cō.
94. in quadam Epiſtola, in pe-
culiari tractatu. in quæſito. 3. Se-
ptimo dubitat ob ea quæ dicta
ſunt, ad pleniorē veritatis diſ-
cuſſionem. Etenim ex dictis ſe-
quitur q̄ accidentia in quorum
definitionibus poniſ genus ſub-
iecti & etiam genera ipſa nō in-
grediantur præmiſſas neq̄ con-
cluſiones demonſtratiuas cum
dictum ſit præmiſſas, & conclu-
ſiones eſſe primas, nam genera,
& accidentia dicta non faciunt
prædicationem primam. Soluit
q̄ illa accidentia habent ſubiectū
cui competit aliqd attributum
qd prædicatur prædicatione pri-
ma de ipſo ſubiecte, ſicq̄ rōne il-
lius poſſunt hæc accidentia ve-
nire i vſum demōſonis, aliter ve-
ro non, Item genus ea rōne atq̄
- attributione quā prædicatur in
quid de aliquo ſubiecto, pōt fie-
ri prædicatum primū, cum præ-
dicatio definitiua ſit prima, quæ
ſolutio omnino vult, accidentia
& genera aliquo pacto poſſe ad
primam prædicationē reduci,
non tñ ſimpliciter id fieri, vt in
alijs. Quia vero dictum eſt, acci-
dentia per ſe eē dū ſubiectum
definit prædicatum, vel attribu-
tum ſubiecti, v.g. numerus defi-
nit per ſe in ſecundo mō par, &
impar. Itē hoc facit attributum
numeraſ, quo determinat par
vel impar, quæri pōt, ad qd ea
ponitur diſtinctio de acciden-
tibus, q̄ alia ſint in quorū defini-
tiōe ſumitur ſubiectum, alia ve-
ro in quorū definitione capitur
genus ſubiecti? Rñdet q̄ hæc di-
ſtinctio de genere & attributo
data eſt, vt habeamus demōnē
primā notiorē, vel ignotiorē
nobis. Nā notius eſt nobis ſub-
iectum paris & impariſ, qd eſt
numerus, q̄ numerale attribu-
tū quo determinatur par & im-
par. His actis, reuertitur ad Al-
pharabium, dicens q̄ regula ip-
ſius de eo qd per ſe eſt, non eſt
valde approbanda, cū longe tu-
tior ac melior ſit Ariſt. regula de
per ſe & primo, quam ſupplere
vos dedit. 1. Poſt. tex. 9. 10. & 11.
Vbi per ſe eſſe latius q̄ primū in-
dicauit, nam oē primum eſt per
ſe, non autem viciffim. Octauo
loco, cōcludit q̄ genera ſunt in-
epta ex ſe ad demōnē ſimplici-
ter dictam, fieri tñ pōt vt in de-
mōnē

Argum. Tomitani

G mōne simpliciter fiat cōclusio de aliquo genere, dū mō ipsum limiteus mediante aliquo attributo, hoc est aliqua particula contrahente ipsum, v.g. dū scio de homine qd est certū aliqd animal non simp̃r animal: verū illa p̃dicatio non est generis vt genus est, sed per illud attributū contracti. Ad hoc pertinet ea q̃ habent. 1. Post. cō. 41. Si vero dicatur Genus simpliciter dictū, sine vllō cōtrahente limitatum posse fieri mediū in demonstratione simpliciter, hoc dicit omnino esse impossibile, qm̃ ex illo genere nō pōt concludi esse speciei, cū sit ipsa specie communis. Si dicas posse gen⁹ ex alio genere concludi, v.g. hominē eē corpus quia est animal, sic rōcinando animal est corpus, hō est animal, hō est corpus, tunc ait demonstrationem hanc non posse dici simp̃r, cū medius terminus sit hoc in loco causa tātū vt maius qd est corpus, iſeratur de minori, hoc est hoīe, non aut est causa fm̃ se. Idem habetis ex Auer. 1. Post. c. 11. aduersus Auicennā. vos isth̃c eo in loco perquirite. Verū, quia hic de medio termino mentio facta est, corolarie infert, mediū in demōne simp̃r oīno debere esse causam maioris extremi: id autē sumpsit ex Arist. 2. Poste. tex. 9. vbi sunt ea verba medi⁹ est ratio primi termini, hoc est maioris extremi. Vtrū autem medius sit vel non sit definitio subiūgit, ipsum esse maioris definitionem, vel saltē eius differentia. Huius vero loci declarationem habebitis ī q̃sito. 8. ceterū explicato medio, explicat ē q̃æsiti naturam, dicens qd ferē semper conclusionēs, & quæsita demonstratiua simpliciter, sunt de accidentibus essentialib⁹. Neq̃ cōtradicōrius sibi met videri debet, cum in. 2. Poster. cō. 12. dicat immo semper demōnem esse de accidentibus. Nam demonstratio quę concludit compositū quęsitum, ea semper de accidentibus est, quo mō ibi sentit Auer. interdum vero definitio ipsa concluditur, non vt definitio (id. n. sine petitione principij fieri non pōt) sed vt q̃ sitū simplex quid est in quo casu non concluditur accidens, id vero cum raro admodū contingat, qm̃ quæsita sc̃arū ferē oīa sunt de accidentibus proprijs, vt scribit Auer. 2. Post. cō. 41. ob id sic in p̃sencia sentit Auer. dicens ferē semper quæsita fieri de accidentibus. Nono, occasione nācifici ē Auer. dicendi de causis, cū de medio ipso copiose dixerit in p̃cedentibus, primū vero illud testatur, qd demonstratio per quam quęritur esse causę subiecti est demonstratio signi, idq̃ assumit ex Arist. 1. Poste. tex. 30. Item addit, qd cāx remotę sunt prima quæsita causatorū, quorū illę sunt proprię causę. Verum inquit illas causas non esse simp̃r causas, hoc est tales, quę possint potissimā demō-

A demonstrationē cōstituere. Exemplū huius est, si quis velit cōcludere qd hō cōstat quatuor elementis, sic syllogizabit, Habēs quatuor humores, constat quatuor elementis, hō habet quatuor humores, ergo hō constat quatuor elementis. Primū in hac ratione medius non est talis, qualis requirit in demōne simplr, cum nō habeatur simplr causa. Præterea, hæc causa media non est propria homini, cū & alijs cōpetat, addit & illud qd minor

B præcedit maiore extrematē p accidens. quare illud sequit, hæc causam mediam nō esse primā, eo modo quo causa simplr prima esse tenet. Pōt vero hæc demō prima fieri, si quis mutatis terminis dixerit, hoc mō: Corpus homogeneū constat qtuor Elementis, corpus simili partiū est homogeneū, ergo corpus simili partiū cōstat quatuor Elementis. Hoc exēplū reducit causam remotam ad esse primū, licet adhuc nō sit demō simplr:

C immo est de genere demōnum signi: cuius cām reddit quatuor rationibus. Prīa est, qd medius non est cā simplr prima. Secunda est, qd hæc demō non est definitio in potentia. Tertia est, qd medius vno mō est cā maioris, alio modo est causatū eiusdem. Quarta est, qd eius propōnes nō sunt per se in 1. & 2. modo. Ex his rōnibus, fm cōfirmat, quæ vult eam dici demōnē simplr, quæ dat definitionem, qm sco-

pus et finis demōnis vult vt sit D educere definitionem. Et hoc ēt scribitur ab Arist. a. Poste. 22. & 2. Poste. 10. item Auer. in proemio magno inquit considerari demōnem a logico in Posterioribus analyticis vt largitur perfectam rerū conceptionem, hoc est definitionem. Hic vero eam reddit rōnem Auer. qd verificatio, id est notitia an res sit, est p formationē, hoc est definitionē, ita vt formatio sit finis. quare optie tenebat ratio, non esse appellādā demōnē simplr, q nō ē E definitio in potentia. Firmatis his, reuertitur ad Alpharabium dicēs, qd ille plurimas in mediū attulit demōnes, quæ simpliciter non sunt demōnes, vt ipse existimauit, & ratio est, qm hæ non elargiuntur definitionē vllam. Vt aut id verū eē declararet, examinat vniuersa exempla, earū demōnum, quas perfectas putauit Alpharabius. sunt autē illæ xxxv. in circa: quas vos iusto ordine percurreris. Decimo loco, (vt nostrā sequamur parti F tionē) Cōmētator oēs prædictas demōnes ad triplicem diuisionem reducit. Nam ex his tot demōnibus Alpharabij, quædam inquit ille, sunt, quæ vix merentur dici posse sylli, & sunt illæ oēs species quæ concludunt qsitū manifestū, ignotum vero colligere nō possunt. Vel sunt illæ demōnes, i quibus miscetur id qd est per accidens cū eo qd est per se, Aut sunt illæ in quibus nō

Argum. Tomitani

Ehil est quod sit ex accidenti. In qua diuisione vult eas omnino excludi à logico, quæ sunt priò vel secundo mò dictæ. Nam hæ contradicunt Aristotelicis præceptis. Nam cū. 1. Poster. tex. 5. asserat Philosophus quòd principia sunt magis cognita q̃ conelusiones, inibi aperte ostēdit cōelusiones esse naturaliter nobis ignotas. Id vero qđ est per accidens penitus sc̃i q̃ opponitur, qđ 1. Post. concludit Arist. à tex. 7. vsq̃ ad. 30. multoties, laudat vero maxime Auer. eas demōnes quæ tercio mò dicuntur, hoc est in quibus nil accidentale ingreditur: & præsertim illas, quarū medij termini sunt cāæ maioris extremi, qđ etiā dicebatur. 1. Poste. c. 11. et in quæsito. 2. Amplius illud animaduertendū est, q̃ in confutatione earū demōnum in quibus ponitur id qđ est p̃ accidēs, decē regulas siue ppōnes supponit. Prima est, q̃ Accidētia, quæ insunt maiori, de genere illorū generū, quæ considerantur in artibus, faciunt propōnes veras sed non per se. Secūda est, q̃ accidētia per se in artibus, q̃dam prima sunt, et qđā non prima. Tertia est propō nō prima censenda est per accidens. Quarta est, demō in qua nil est de eo qđ est per accidens, oīum p̃stātissima, est iudicāda. Quinta est, demō ideo refugit ea q̃ sunt p̃ accidens, qm̃ sc̃i speculatiue cōsiderant Entia, pro vt cōueniūt operi nature. differt vero sc̃ia à nā q̃ sc̃ia solū res ip̃as cognoscit, natura vero, et cognoscit et agit. Id autē confirmat medicæ artis testimonio & Galeni autoritate aduersus Empiricos. Nā si ars medica vratur præceptis veris secundū accidens vt Empirici faciebant, ex illo non fit opus, qm̃ tam ars quā natura eunt ea q̃ sunt ex accidenti. Sexta est, sc̃ia accidentalis non notificat rem vt res est. Septima est, Qđ felicitas contemplatiua non potest gigni in nobis ex cognitiōe eorū, quæ sunt per accidens. id q̃ dicit se exposuisse in lib. de anima, hoc ē lib. 3. c. 36. in lib. de felicitate, & 10. Ethicorum apud Arist. Octaua est, q̃ regulæ traditæ in lib. Post. de scientia sunt illæ quarū fructus & prouentus est tradere nobis felicitatem cōtemplatiuā. vide & in proemio magno pauca quædam de hac vtilitate. Nona est, sc̃ia Speculatiua de qua Arist. instituit lib. Poste. est ea sc̃ia q̃ est per se, non p̃ accidens, cū ea reddat nos similes Deo quo ad hominē fieri potest. In Deo. n. nil cōtingit qđ sit per accidēs. Decima est rō, quā Auer. colligit ex duabus p̃missis: prima quarū est q̃ demōratio fit ex his, q̃ penitus sunt contraria his q̃ sunt per accidēs: secūda est, q̃ res sunt simp̃r simplices cum nihil eis admiscetur de suo contrario, tūc. n. sanitas simpliciter est, cum nihil habet de morbo, quibus positis cōcludit q̃ illa demō est simp̃r simplex in

- A** in qua nil permiscetur de eo quod est ex accidenti. Quamobrem de medio tollendæ sunt omnes illæ demōnis species, in quibus Alphar. coniungit accidentalia cū his quæ per se sunt. Proinde tñ laudandus est Arist. quod eas neglexerit, quantū est vituperandus Alpharabius qui de illis anxius et sollicitum sermonem habuit. Immo inquit, tales demōtiones posse appellari sophisticas et fallaces, nam & sylsus topicus qui vult videri necessarius cū sit probabilis non minus est Sophisticus, quā illæ qui falsus ē & vult videri veridicus. Epilogat tandem, vt colligat demōnem nō posse habere partem vllam accidentalem, ob relatas causas. Excusat tñ Alpharabiū, quod illæ luti opus non perfecit, quod si fecisset, forte infam mutasset, melius de hac re iudiciū faciēs. Vult et Aristotelē tam diligēter de hac re tractauisse, vt nihil possit eruditius dici in hac re, tum suos secutum fuisse maiores, Alexandri testimonio confirmat, præterea eam vñ complecti infam, quæ vult demōnem simplr rarissime à nobis aquiri, non autē sepius vt Alphara. censebat. Addit et illud, melius esse, vt habeam⁹ demōnē permixtā ex p se & accidenti, quā rem ipsam penitus ignorare, licet illa permixtio dannata sit in præcedentibus, tanquā non simplr sciētia. Cuius causam ego sum assuet⁹ reddere hoc mō, cum, n, habitus
- sit melior atq; expetibilior priuatiōe, cumq; cognitio habitus sit, ignorantia vero priuatio, melius itaq; est scire rem probabili ratione & accidentali, quā eā simpliciter ignorare. ob id melius est, habere demōnem imperfectam quā nullam. Postremo addit turpissimum esse nescire in scientiis distinguere ea quæ per se sunt ab his quæ sunt ex accidenti. Ac tandem gratias Deo Opt. max. agit Auer. qui eius mentē in difficili hoc atq; arduo negotio direxerit ad veritatis viam, ipsumq; illustrauerit. Idē & nos facimus, si Auerroys tenebras dispulimus.

ARGVMENTVM.

In IIII. Quæſitum de Conditionibus, quæ requiruntur ad necessitatem præmissarum demonstrationum.

CVM sylsus demon-
stratiuus, quem Arist. F
proponit explicare I
i. lib. Post. sit illę cuius
scopus est scire: scia vero sit
habitus intellectus, qui ex neces-
sarijs propōnibus comparatur,
ob id nulla materia vñ eē magis
cognoscenda à demonstrāte, quā
ea quę necessaria dicitur. Per eā
n. separatur demō à syllo dia-
lectico & Sophistico: nam dia-
cticus opinionem faciens ex cō-
tingentibus rōcinatur, Sophisti-
cus vero ex impossibilibus igno-
rantiam parit. Eam ob cām to-

Argum. Tomitani

Gra Arist. intentio in Posterioribus analyticis posita est, in disquendis propōnibus necessarijs, ut ex his demōnem ipsam constituat. Nā tex. 5. illius primi li. sciam inquit esse de his quę non possunt aliter se habere. Itē sciētiā inquit esse rem inuariabilē & perpetuam. At in tex. 7. ex p. posito principali demōnē constare ex necessarijs: & cum necessarium habeat tres formas dicēdi, ob id agit de eo necessario quod est de oī in tex. 8. item de necessario per se in tex. 9. & 10. & tandē de necessario vñ i tex. 11. His non cōtētus, rursus demōstrationē probat esse ex necessarijs à tex. 15. vsq; ad. 20. Idq; asserit plurimis rationibus. In tex. 20. ostendit non transcendere demonstrantē. qm̄ necessarijs vtiť. in. 21. & 22. demōnem vult nō esse de rebus particularibus, & caducis. In 23. dicit demōnem non procedere ex cōib; sed p. prijs, qm̄ communia nō sunt necessaria, ut ibi oēs interpretati sunt. Accedit q; in tex. 44. ponēs Aristō, discrimen inter sciam & opinionē, inter & scibile & opinabile, expresse testatur hęc fieri ex contingētib; illa vero ex necessarijs. Quibus ita constitutis, iam satis constat, quanti ponderis sit, cognoscere id quod necessarium dicitur, pro recta demōstrationis intelligentia. Adde q; Auer. i Proemio dixerat, demōnem habere partē vice forme, & est ipsa ratio syllogistica,

item et partem vice materię, et sunt propōnes verę & necessariae. Præterea de necessario disputat commentat. ob hęc cām. 1. Post. c. 35. & 44. Sed hęc quę dicta sunt, forte cuiuspiam generalia videbūtur, iccirco ad magis specialia deueniendo, dicimus, q; cum necessarium fuerit consideratum ab antiquis pluribus modis, iccirco vult Auer. in presentihoc quęsito determinare id necessarium quod Arist. tantopere vult in Post. libris. Vbi illud primum est adnotandū, q; Necessariū aliqñ est modus propōnis sicq; consideratur vnā cum contingente. possibili, & impossibili, in 4. secto. lib. Perihēr. Necessariū item materia est propōnum, q; semper verę sunt ac determinatę, quo mō necessariū considerat Philosophus sec. 2. li. Perih. cap. illo de futuris contingentibus. Est & necessariū rei, quod propōnem simpliciter verā facit, ut hō est animal: aliud vero est necessariū illationis, siue cōsequentis, ut si dicas, Socrates necessario mouetur, quia currit: de vtroq; mentionē facit Aristō. 1. Post. tex. 18. Est & necessarium, quod dicitur essentiale siue per se, quales sunt propōnes p. se in primo, & secūdo mō, aliud vero quod est per accidens, ut illa: propō nix est alba, coruus est niger, quod constat legentibus, 1. Post. tex. 19. et Auer. ipse cō. 44. simpliciter necessarium appellat quod nullam prorsus habet per-

per-

- A** permixtâ contingentiâ. Neceſſariû vero per accîs vocat, omne accidens cõe inſeparabile, & omnes prædicationes, in quibus p̄prietas vna de alia p̄dicat, vt ſi dicas riſibile eſt diſciplinabile, vel aliud ſimile. Accedit q̄ Ale. in Prioribus Analyticis neceſſarium conſiderauit in rōne magis cōi, q̄ in Poſterioribus fecerit, nā ibi neceſſariû vult eſſe id qđ ſemp eſt, hic vero qđ per ſe eſt. Philoponus ẽt neceſſarium diuidit in id, qđ de omnibz dici
- B** tur, vt illa. p̄p̄o nix eſt alba. deinde eſt illud qđ d̄r de omni & p̄ſe vt binarius eſt par. Poſtremo ẽ illud qđ d̄r de oī, per ſe & vlẽ, vt Triangulum habet tres. Ex quibus colligit, diſſicilẽ extare materiam de neceſſario, & ob id conſulto feciſſe Auerr. dũ huic rei cōnatur lucem & facilitatem aſſerre. Primum aut̄ ſupponit, præmiſſas demonſtrationes eſſe neceſſarias tali neceſſitate, vt cōtineat tres cōdōnes: prima eſt, vt ſint ſemper, hoc eſt de oī: ſecunda vt ſint per ſe: tertia vt ſint p̄ſe, hoc eſt vt inſint immediate & proprię. q̄ cōdōnes habent. 1. Poſte. tex. 7. 8. 9. 10. 11. Secundo loco examinât; aliorũ opinionōes. Nam inquit quosdā dubitaſſe, nunquid dem̄ſo debeat cōſtare propōnibus neceſſarijs per ſe, immo exiſtimarũt hi, neceſſariû per ſe, non requiri ad ipſam dem̄ſonẽ: niſi velim⁹ neceſſariû & p̄ ſe eſſe ſinonimā qđ tñ nō eſt in vſu, itẽ dicebant,
- nō valere rōnẽ eorũ q̄ dicũt ex hoc qđ dem̄ſo ẽ neceſſaria, q̄ ipſa ẽt ſit p̄ſe, qm̄ fieret ſyll⁹ ex ambabz affirmatiuis 1. 2. fig. hoc mō, q̄ p̄ſe ſunt, ſũt neceſſaria, p̄miſſe ſunt neceſſarię, ergo p̄miſſe ſunt p̄ſe. q̄ ſyll⁹ v̄r fuiſſe Ariſt. 1. Poſt. t. 15. et. cō. 44. ob id Lucidiff. Them. eo i loco conat̄ Ariſt. defendere, qđ ibi videre licet. Si itaq; defendimus Ariſt. v̄r ẽẽ dī cēdũ q̄ neciũ, et p̄ſe ſint idẽ, & cōuertibilia. nā ex cōuertibilibz licet ſyllogizare ex vtraq; affirmatiua in. 2. figu. In quā opinio nē inquit Auer. v̄r declinare Alphar. volẽs hic neceſſariû ẽẽ idẽ q̄ p̄ ſe: licet alibi putauerit neceſſariû et p̄ ſe nō ẽẽ idẽ. Accedit q̄ ſi Ariſt. nō acciperet hęc duo p̄ eodẽ, nō valeret dem̄ſonẽ ẽẽ primā, licet ẽt neceſſaria. Cũ itaq; velit dem̄ſonẽ ẽẽ primā et neceſſariā, cōſtat dem̄ſonẽ velle illud neciũ qđ p̄p̄riũ ſimẽ d̄r, hoc ẽ p̄ ſe, ſiue eſſentiale. Haſ ẽtrōnes Auer. tetigiſſe v̄r. 1. Poſt. c. 35. & 44. Tertio, p̄parat ſe Auerr. ad declatōnẽ neceſſariũ, ob haſ diſcultates dictas, et ſtatim exordit̄ ab ipſa diſtictiōe rei, q̄ ẽ, qđ neceſſariû ſumit̄ vno mō. Signatio ne lata et cōi, q̄ nobis. 1. occurrit via originis, et tale ẽ, qđ ſp̄ ẽ, ſic q̄ nō ẽ idẽ cũ eo qđ d̄r p̄ſe, nā oẽ p̄ſe ẽ neceſſariû, nō ẽt cōtra. In hac itaq; ſignatiōe neceſſariû n̄ cōuertit̄ cũ p̄ſe, et multomin⁹ cũ eo qđ d̄r p̄mũ. Exẽpla vero huius neceſſariũ p̄nt ẽẽ hęc: oẽ rōna le eſt aīal: oẽ animal eſt corpus: vel

Argum. Tomitani

- G** vel oē progresſiuū eſt animal: nam hę propōnes nō ſunt neceſſarię ſimpſr, qm̄ procedendo à ſubiectis ad p̄dicata, neceſſaria eſt illatio, ſed nō eſt neceſſaria à p̄dicatis ad ſubiecta: rō eſt, qm̄ ſub illis p̄dicatis p̄nt eſſe & non eſſe illa ſubtra, vt diligēter Auer. deducit. Cum ergo hoc neceſſariū habeat ſecū permixtā cōtingentiā & poſſibilitatē, non ſimpſr eſt neceſſariū, nec demōnē potiffimam ingredi pōt. Aliud vero eſt neceſſariū ſimpliciter,
- H** cui nil accidentis admifcetur. v. g. ſanitas tunc dī ſimpſr, cū nil habet egritudinis; & hoc neceſſarium illud eſt, qđ neceſſariam facit illationē ſubiecti, & p̄dicati viciffim. Hmōi ſunt definitiones, & cauſę cum ſuis definitis & cauſatis, & hoc eſt quod oēs claudit perfectiōes, cū ſit de omni, perfe, & vſe. Quarto ordine, declarat Auer. ſtātibus his quę iā dicta ſunt de duplici neceſſario, qđ optima demonſtratio ſit ex neceſſario ſimpſr, non aut ex eo cui eſt per mixta pars cōtingentię, id qđ rōne tali confirmat. Cū. n. demō cōſtet ex his, quę naturę operi ſunt proportionata, natura vero in eius operibus fugiat contingentiam & id qđ eſt ſm̄ accidens, & ea velit quę ſemp ſunt, et per ſe, vt in. 3. ē ē qđ ſito demōſtrauerat, nec nō. 1. Poſte. frequēter, concludit, hoc neceſſariū cōuenire ſcīę, ac Demōſtrationi. Sub hoc addit, qđ potētia, quā poſſibilitatem appellat,
- eſt inimica artibus, vt & ipſi na turg, cum ars ſit emula & imitatrix naturę, atq; idē ſētit de ſcīa, cū ea ad artē reducat per proportionē. Etenim in arte et ſcīa, principium in mēte eſt finis in opere, et principiuū operis eſt finis cogitatiōis qđ ēt habetur in 2. Ph. 1. 8. & 7. Met. 2. 3. 3. de aīa 4. 0. accedit qđ ſcīa de oībus entibus eſt ſm̄ Ariſtotelem felicitas hominis, quę ſcīa efficit ſm̄ exi gentiā naturę rerum, vnde illud emanauit, ſcīa eſt adæquatio rei ad intellectum. Ex quibus om nibus concludit, qđ cū id qđ eſt p accidens vitetur à natura, etiā vitabitur ab arte, & p cōſequē ab ipſa ſcīa. Quamobrē ſcientię obiectū, erit neceſſariū purum, & ſimpſr abſq; accidentis per mixtiōe vlla. Ex hoc poſtremo infer, qđ finis & ſcopus Logicę, eſt venari proprietates p̄miſſarū demōnis. Sed quis veſtrū dicit Auer. eſſe ſibi contradic torium, nam alibi finē logices vī voluiſſe definitionē, ſiue concep tionē, qđ idem eſt: nunc vero ait finē eſſe demōnē, ſiue p̄miſſas demōnis. Hęc. n. duo non vīr cōuenire ſimul, qm̄ demō & definitio ſunt inſtra valde di uerſa. nā demō eſt accidentiū, definitio ſubſtantiarū, vt colli gitur in Proemio magno, & 2. Poſte. cō. 12. Nos vero abunde diximus de hac re in quęſtione de ſine Logicę facultatis, verū quantum pertinet ad præſentis loci explicationem dicerē, hoc eſſe

A esse intelligendū, finem esse premissas demōnis, quatenus elargiunt definitionem, quod ēt vidistis in 3. q̄sito, & idē ēt apertissime voluit in proemio magnō. Ex quo patet, finem non esse integrum & absolutū alterū vel alterum, hoc est, vel solam demōnē, vel solā definitionē, sed erit finis utrūq; hoc ē demō dās definitionē: quod vero hęc duo instrumēta, ratione sint, re tñ, atq; subiecto idē, legatis Arist. 1. Post. tex. 22. & 2. Posterior. vbi

B hęc duo differre inquit: sola terminorum positione, & situ. Sed hęc copiosi alibi. Quinro atque ultimo loco Auer. conuertitur ad principale propositū: quod erat ostendere oēm perfectam demōnē perfici tribus illis conditionibus, hoc est de oī, perse, & vñ. tu vero eas vide apud Arist. 1. Post. a tex. 8. vsq; ad 14. Aggregatū vero ex his tribus condōnibus vocat de oī, quod ēt fecit in 3. q̄sito, quod quidē nō proprie, hoc est ex verbis Aristi: audiendū est, sed speciali q̄dā significatio-
 24 ne & vsu Arabum. Addit; has tres condōnes efficere scīam rei vñ res est, si vero demō nō habuerit in pmissis hasce condōnes faciet scire rem aliter q̄ sit. Amplius, qui ignorat hasce condōnes dictas, non pōt scire quid sit ea scīa, quę intenta est & proposita in lib. Posterior, inter quas nobilissima oīum, ac veluti sigillum totius scīe demonstratiuæ est tertia illa conditio, q̄ est

vñ primum: ob id Aristot. in ea dilucidāda plurimū elaborauit, nam de primo, agit. 1. Post. a te. 11. vsq; ad 15. Sub hoc, illud animaduertit, q̄ quemadmodum syllis topicus est nobis notior de mōratiuo, ita demō nō prima, est nobis notior, prima. sed vñ rursus sibi ipsi aduersari Auer. in Proemio, vbi dixerat aduersus Auiennam artē topicā esse posteriorem demōratiuā. Verū facile ea tollitur contradicō, vt in Proemio ipso diximus: aliud .n. est præcepta artis demōratiuę comparare præceptis artis topicę, aliud est demōnē cōparatē topico syllo. In Proemio. cetera fuit præcepta demōratiua antea cuius rōnes ibi assignat, nūc vero syllōs ipsos cōparat, fm faciliore nostrum cognoscendi modū quod ēt voluit tractatu de locis topicis. Etenim rō topica notior est nobis demōratiua, cū tñ ars ipsa demonstrandi doctrinæ ordine artem præcedat topicam. Sed ad ipsum Auer. reuer-
 F tentes, dicamus conditionem illam tertiam, quę est dici primum, esse conditionem quæ sicuti omnium est aliarū perfectissima, ita ad demōnē potissimā maxime spectat. Vt autē vno verbo cōcludat præsentem disputationem, ostendit sine illa distinctione de necessario superius proposita non posse nos mentē & propositum Arist. assumere ob id, cum eā Them. aut ignorauerit, aut forte neglexerit, fuit valde
 Argum. Tom. P per-

Argum. Tomitani

G perplexus in hoc negocio. Vos vero ne in tenebris versemini, eam distinctionem animo recōdite, Necessarium dici simpliciter & non simpliciter, quo mō & ipsa dicitur demonstratio.

ARGVMENTVM.

In V. Quæsitū, quo modo fiat transitio vnius artis in aliam.

Casus huiusce qōnis orta est, ex his, q̄ scripsit Arist. 1. Post. tex. 20. quo i loco, illd̄ oñ dit, non posse Artes & scientias diuerfas inuicem transcendere. Id colligit Arist. ea rōne, q̄ demō procedit ex his q̄ propria sunt et per se, non aut̄ cōia & ex accidenti. Quæ vero demōnē & sciam oēm constituunt, tria sunt, 1. Post. 2. 20. 24. 25. 43. subiectum, quæsitū, dignitas: iccirco ostendens Arist. non dari transitū, hōc max̄e persuadet ex subiecto, et q̄sito, in quibus scīæ ipsæ nullo pacto cōuenire possūt: verū id non v̄r assequi de principijs, cum in cōibus principijs conueniant ob id excitat Auer. ad huiusce difficultatis explicationē, vt declararet, scientias non transferri ēt de vna ad aliā rōne principiorum. Subinde etiā declarat, quo mō subalternæ artes possunt transgredi, ac tandē oēs scīæ inferiores ad superiores ascendere, absq; id, q̄ transitus appellatur, quem impossibilem esse probat Aris. loco iam adducto. Septem vero possunt con-

stitui partes & mēbra huius q̄si ti. Prio loco explicat Auer. qd̄ sit transitus scīarum propriē dictus, quē Arist. negat. Hunc dicit esse, dum in Arte vel scīa demōstratiua accipitur vna maior ppositio, quæ sit duabus vel pluribus artibus cōis: hoc est, vt cōueniāt in medio termino et maiori extremo: nō. n. vult per trāsfitum itelligi, vt duæ propōnes sint eadē i pluribus artibus, ita vt subiectum q̄siti illarū sit vnū et idem, nā id non facit transitū, immo hoc contingit in scientijs subalternis, q̄bus nō repugnat, subiectum hoc mō, fieri idem. Posita trāsitus explicatione, inquit q̄ Arist. probans ipsum nō fieri ex parte mediij, & maioris extremi sic est rōcinatus: si genera diuersa non cōueniunt in p̄dicato per se, & maior extremitas inest medio, & medius minori per se, igit̄ impossibilis est trāsgressio, nam si hæc fieret, termini demōstronis inuicē hererent ex accidenti. Hæc est rō quam v̄r posuisse Arist. 1. Post. 20. & 23. & com. 36. 66. 67. 68. Secūdo loco, explicato transitu, nec nō ad ducta rāōne, cur dari nequeat, incipit Auer. de hac re differere, ac primū dialecticē agens obijcit huic veritati duabus rationibus. Prior est, qua ostēdit posse vnam atq; eādē propōnē maiore per se, ex parte mediij et maioris extremi fieri cōem duabus artibus. Nā inquit, cū ex Arist. quoddā sit per se proportionatum,

A tum, vt par vel impar numero, & id non tranſcēdit vnū genus: quoddā autē ſit pſe, cōe plurib⁹ generib⁹, vt illa propō, ſi ab æq̃lib⁹, æqualia demas etc. tūc vñ hoc ſm poſſe admittere trāſitū. Alia ratio eſt, q̃ plures ſunt Artes ſpeciales ac proprię, ſub vna cōi arte contentę, q̃ cōſiderant vnū p̃dicatū, et harū artiū inferior aſſumit p̃miſſas q̃ ſuperiori arte dem̃ſatę fuere, vt. v. grā. Cōmetria & Perſpectiua. Exē plū eſt, de linea, q̃ à Geometria

B vt linea cognoscit, à Perſpecti-
uo autē vt radioſa, hoc eſt viſibiliſ. In his itaq; Artibus vñ q̃ medius termin⁹ & maior extremitas ſint cōes duab⁹ Artibus, et ſic fiet tranſitus. Verū pro hac materia videtę oīno. 1. Poſt. 20. 23. 30. itē Auer. 1. Poſt. c. 69. Tertio ordine, poſitis duabus rōnibus adueſus ipſam veritatē, aggreditur earū ſolutiones ex mente Ariſt. priori. n. dicit occuſſiſe Ariſt. ſic: nā cū eſt vna maior p̃pō, q̃ cōis eſt duabus artibus, ea p̃fectō non eſt cōis re et noīe,

C hoc ē vniuoce, nā ſi id fieret, id ſequeret̃ abſurdū quod iā dictū eſt, nēpe trāſitū fieri. Verū hmōi p̃pō cōis eſt tm̃ ſm nomē, & ob id artes, ſolēt hmōi perſtringere propōnes. v. g. ea propō, q̃ ait, ſi ab æqualibus æq̃lia demas & c. eā trahit Geometria ad magnitudines, Arith. ad numeros. Quod hæc fuerit Ariſt. ſofo, videre id licet, 1. Poſt. 24. & c. 74. Secundæ rōni, dicit Auer, occuſſiſe Ariſt.

hoc modo, q̃ dum p̃miſſa vna **D**
conſideratur in duabus artibus, non cogno ſcitur ſm eandem rationem, nā in ſuperiori ſciētia eſt conſluſio, in inferiori principium: ſicq; corruiſit omnis dubitatio. Hanc ſolutionem legetis 1. Poſt. 23. vbi ait, paſſiones, q̃ competunt ſubiectis ſciētiarum ſubalternatarum eē illis per accidens, per ſe vero ſubiectis ſubalternantium: vt æquidistantia, paſſio eſt quædam, quæ per ſe lineis ineſt Geometrię, per accidens vero lineis Perſpectiue. **E**
Quarto loco, vult rursus de his quæ dicta ſunt diſſerere. nam poſthabita ſecunda dubitatione, quam vult eſſe perſpicuam, rursus reuocat in dubium ea q̃ in priore dicebantur. Nam propoſitiōes illę, quas diximus cōmunes eē ſolo nomine duabus artibus, vt illa, ſi ab æqualibus æqualia demas & c. vident̃ communes eſſe vniuoci, nomine & re: id ſic deducitur. Hęc propoſitio ineſt quantitati in ratione **F**
communi, igitur vniuoce conueniunt tam continuo q̃ diſcreto. itaq; vniuoce conuenient tam ſcientię de continuo, quam ſcientię de diſcreto. Idq; conſirmat Alpharabij teſtimonio, qui æqualitatem eē quiddam commune exiſtimauit cui libet quāto. Itē inquit, ſi hæ p̃poſitiones æquiuoce ſunt, quomodo poterūt ſcię illis vtī, dem̃ſantes principia, p̃pria cęterarū artiū: Præterea, cū interdū ars vna, capiat **P**
p̃ ſua

G sua principia, ab alia confirma-
 ra per ea q̄ equiuoca sunt, ea as-
 sumptio erit nullius momenti,
 qm̄ equiuoca rō nulla est. Acce-
 dit, q̄ dum monēstrabitur quic-
 quā ex eo principio equiuoco;
 dīa nulla erit inter hāc demō-
 nem & eam quæ sit ex cōibus,
 qualis fuit illa Brisonis. i. Post.
 tex. 23. qm̄ ambę erunt ex acci-
 denti & non per se. Postremo si
 q̄litas equiuoca ē, qm̄ cōpetit
 varijs quantitibus, multo ma-
 gis ea nōa erunt equiuoca, cum
H dicimus, Vnū, Ens, Verū, Cōtra-
 rium, &c. cū hęc non sint prō-
 pria vni rei, siue subiecto. Si ve-
 ro hęc nomina equiuoca dica-
 mus, diuina scia, quæ illa consi-
 derat, eēt ars topica, et eius pro-
 pōnes essent dialecticę. cōcludit
 itaq̄ hm̄ōi principia cōia nō eē
 dicenda æquiuoca. ad hęc per-
 tinēt ea q̄ hñr. i. Post. c. 74. Qui-
 to loco, vult determinare quid
 pro veritate sit audiendū. Primū
 accipit, q̄ si equalitas nō eēt no-
 mē equiuocū, tūc eius subiectū
I eēt nō posset dici equiuocū, cum
 vero eius subiectū sit quātitas;
 sequitur quantitatē nō posse di-
 ci equiuocam. Quod si quanti-
 tas esset subiectū genus vnum;
 quo mō genus cōsiderant artes,
 tunc scia oēs, quæ considerant
 partes & species quantitatis es-
 sent & partes eiusdē scia cōis:
 quo mō dicim⁹ oēs sciētiās agē-
 tes de Entibus mobilib⁹, partes
 eē eius scia, cuius subiectū ē Ens
 mobile, hoc ē Philosophig natu-

ralis, id autē ē falsum: quare seq̄. **K**
 tur, quātū dici æquiuoca rōne.
 Forte dixeris, Ens, Verū, Vnū,
 Contrariū, sunt æquiuoca, igit
 non erit scia cōis, quę ea conside-
 ret, cum id tñ sit apertissimē fal-
 sum, nā ea dicimus philosoph⁹
 contēplatur: rñdet, argumētū
 pari proportionē haud procēde-
 re: nā hęc nomina analogia sunt,
 de analogis vero nō minus quā
 de vniuocis pōt esse scia: Verū
 æqualitas et quantū, non eodē
 mō dici pñt, cū hęc obrōnes di-
 ctas equiuoca dicant. Hinc col- **L**
 ligatis, quātū nō eē genus vnū.
 Sed quis dicet Auer. sibimet op-
 poni, cū quantū p̄dicamētum
 vnū eē voluerit in lib. Chatego-
 riarū, id vero negat hoc in loco
 dicetis, Genus iter cęteras signi-
 ficationes accipi vt p̄dicamētū,
 & vt gen⁹ subiectū. priore mō
 est p̄dicamētū & genus vnū,
 aliter plura q̄ decē essent p̄dica-
 menta, quod asserere, est ridicu-
 lū, at gen⁹ pro subiecto artis nō
 est vnū ad quātū continuū, &
 discretum, quo mō hoc in loco **M**
 Auer. sentit. idē voluit Auer. i.
 Post. cō. 38. & 74. Sexto ordine,
 firmatis his q̄ diximus, dubitat
 Auer, quę differētia sit statuēda
 inter has p̄pōnes, si ab equalib⁹
 equalia demas &c. & eas q̄s vo-
 lumus ingredi posse demōnē:
 soluit, dicēs has eē q̄si analogas,
 idq̄ assumit ex Arist. i. Post. 24.
 vult ergo has nō eē simplr æq-
 uocas, qm̄ simplr equocū nō co-
 gnoscit in scia, ob id si hm̄ōi p-
 pōnes

A pōnes simp̄r essent æquiuoce, nunquā in disciplinis introduce rent, qđ tñ sit. Non ēt sunt simp̄r vniuoce, ob rōnes in superio ribus adductas: non ēt sunt simp̄r analogæ, qm̄ vnā constitue rent certā sciam, ob id, colligit eas esse medias inter æquiuoce, & analogū, sunt ita p̄ quasi ana loge. Et si quis dicat, cur Arist. cōfutat principia demōnis Brifonis. 1. Post. te. 23. cū hęc ēt sint quasi analogæ, nā ille dicebat in ter maius & min⁹ dari æquales

B videret. n. qđ si ferē analogæ sunt qđ pari rōne procedāt cū his p̄ci p̄is, si ab æqualib⁹ æqualia de mas &c. soluit qđ p̄pō Brifonis habet ēt aliud impedimentū, nē pe qđ topica est, nō demōstratiua; cui ad stipulatus est Alpha. His iactis, colligit sese Auerr. vultq; esse quatuor genera propōnum verarū. Quēdā. n. sunt, cui⁹ sub iectū & p̄dicatū dicunt eodem mō vniuoce & sunt vniuoce. Alię habēt subiectū, qđ dē eodē modo analogo, et sunt analogæ.

C Nonnullę sunt, quorū subiectū, & p̄dicatū dicunt. quasi analo gicē. Postremo sunt illæ, cuius subiectū & p̄dicatū dñr simp̄r æquiuoce. tūc ita distribuamus eas. Vniuoce & analogicæ vnā tñ artē ingrediunt, qđ vero sunt quasi analogicæ, plures ingre diunt artes, sed contrahunt ab il lis. Quæ vero sūt æquoce, nullā p̄fus artē ingrediunt, aut cōsti tuunt. Septimo loco, concludit, ex iā dictis constare, quo modo

propōnes fiant singulis artibus **D** propriæ, & quo mō fiant cōes. Item satis cōstat, qđ sit ea propō qua diuersę artes vtunt: nam dī ctū est eam nō esse simp̄r æqui uocā, nec simp̄r analogā, sed se rē analogam. Quo aut mō con tingat propōnē vnā fieri cōem duabus artibus, quarū altera cō munis est, alia propria, dicit ēt id constare. ex p̄cedentibus de claratis: nā quæ in arte propria cognoscunt, ea ēt cognosci p̄nt ī arte cōi, licet in ipsa cōi arte, cō siderent ī rōne magis abstracta et gñali, qđ ī speciali arte. idē voluit. 1. Post. c. 70. et. 84. Ob id Al ph. dānat, qđ ignorās hāc doctrī nā, vniuersā veritatē pturbauit. vult. n. qđ artes iterdū cōueniāt ī maiori extrēo aliqñ, et ī medio; idq; sine trāsgressu: item putat, duas artes, qđ sint sub eodē gñe, hoc est, quarum subiecta fuerit sub eodē cōi genere posse demō strare gñā suorū subiectorū de quibusdā suis inferioribus: & li cet earū prima subiecta depēde rent ab accñtib⁹ proprijs et ge neribus, vult posse fieri, vt quæ libet illarū artiū demonstret eā dē rem, de vtriusq; illis subiectis vtr̄ differentibus, per duos dif ferentes medios. Id aut confutat ea rōne, qđ artes, quę sub eodem genere continentur, necessario sunt vna ars, non plures: dū ge nus primaria sui diuisione diui ditur in sua subiecta, quēadmo dum si diuidamus corpus ma thematicū in rectū & circula

Cre: hæc. n. diuifio generis est in
fua prima fubiecta, & ob id ar-
tes, q̄ confiderant hæc duo, funt
ptes eiufdē artis quæ cognofcit
Mathematicū corpus, tāquam
cōe genus, fi vero corpus nō di-
uidatur in ea primaria diuifioe,
tunc artes illæ non confiderant
hmōi cōe genus, nifi modo et ra-
tione diuerfa: quare Alpharabij
doctrina irrita eft & falſa. cōfi-
mile videte. 1. Poſt. c. 56. Ceterū
addit in propoſito de Artibus
ſubalternis, q̄ ſubalternata trā-
ſcendit ad aliā, non eo mō quo
ſpecies ſubingreditur genus, ſed
fm additionē & diminutionem
ſolū: nam Perſpectiuus addit
lineę id qđ eſt viſibile eſſe, quod
Geometra diminit, dū lineam
ſimp̄r cognofcit. id ēt ſufius ex-
plicabat Auer. 1. Poſt. c. 69. Nō
eſt autē, q̄ ſubiectum perſpecti-
ui ſit ſpecies ſubiecti Geometri-
ci, ſeu & exemplū affert de cor-
pore d mathematiko confidera-
to cū diminutione motus et q̄-
tis, quę duo poſtea addunt cor-
pori phyſico: quod oīno Alph.
latuit. Verū illum excuſat, vt fe-
cit ēt in tertio quæſito dicēs, for-
te id eueniſſe ob Alpharabij ſcri-
pta, quibus poſtremā manum
addere non potuit. Addit & il-
lud, q̄ & ſi propōnes logicæ vi-
dent permiſceri ſingulis artib⁹,
cū hæc facultas de oībus inſtru-
mētis agat quę ſingulis reb⁹ ap-
plicari p̄nt, vt ipſe Auer. fatetur
in Epith. logicis, nō tñ hic eſt il-
le tranſitus, quē negat Ariſt. red-
dit rōnē huius, & ait, ſe alibi di-
ligentius id expoſuiſſe. nā. 1. Po-
ſt. c. 152. declarauit logicā duo-
b⁹ modis accipi poſſe, vel vt ſcīa
qđā eſt, dū ſingulis applicat re-
bus, vel vt organū eſt, qđ appli-
cari rebus pōt, itē. 1. Ph. c. 35. oī
dit logicę vſum eē ob duas cau-
ſas & c. vos videte locū: ex qui-
bus colligit logicas rōnes eē cō-
munes & applicabiles ſingulis
artibus, abſq̄ trāſitu. idē. 1. Poſt.
c. 84. & 1. Phy. 8. nā cōes artes ſi
prop̄ris iungant, nō efficiunt il-
lū trāgreſſum quem tantopere
Ariſt. confutat. His cōſtitutis, tā
dē colligit Auer. ſe iam ſatis ex-
poſuiſſe, qñ efficiat & qñ nō ef-
ficiatur tranſitus de genere in ge-
nus: nā dictū eſt, cū non fieri in
artibus prop̄ris tā ex parte me-
dij, quā ex parte maioris extre-
mi: fieri tñ in ſubalternis diſci-
plinis, ſiue i his, quarū ſubiecta
differunt additiōe & diminutio-
ne: itē quōties artū ſubiecta ha-
bēt genus cōe, quod i ea primū
diuidit, rursus à ſcīa propria ad
cōem, ſed hic nō eſt ille trāgreſ-
ſus cui Ariſt. aduerſatur. 1. Poſt.
tex. 20. Ad hāc diſputationē per-
tinēt ea q̄ ſcribit Auer. 1. Poſt. c.
56. 59. 60. 69. 70. 71. 100. & The-
miſt. ca. 16. eiufdē. 1. li. In hoc q̄-
ſitp Auer. vñ cōſuerū ordinē nō
ſeruare, vos vero hanc noſtram
partitionē ſequi poteritis, qua
ſingula ſuis locis referre facile et
commode licebit. ſunt autē in
hac qōne tot ſnīæ, quot verba.

Argumentum,

A ARGVMENTVM.

In VI. Quæſitum de demonſtratione Quia.

Cum Auer. animaduertisset Arist. in Posterioribus Analyticis de finiuisset demōstrationē tex. 5. q. sit syllogismus faciens scire, item quod sit syllogismus, constans ex primis, veris, immediatis, Prioribus & notioribus & causis, videbatur ex illis verbis demōstrationem quia, cum à causa non procedat, sed ab euentu, omnino demōstrationē dici non posse. At cum. 1. Post. tex. 30. diuidatur demō et scientia in propter quid & quia, tunc ipsam esse, de mōstrationem expræſſe constat. Ob id Auer. adductus est, vt hanc quæſtionem examinaret. Augebat etiā difficultatē, q. lucidiss. The mist. 2. Post. cap. 30. inquit: dum à causa ad euentū procedimus, demonstratio est: dum vero ratiocinamur ab euentu ad causam syllogus est. confirmabile videtur habuisse Aristot. 1. Poste. tex. 19. **C**ubi demonstrationē signi, quæ eadem est cum demonstratione quia, appellat syllogismum. Oppositū vero habuit. 1. Poste. tex. 42. ubi agēs de certitudine ac perfectione scientiarum, voluit perfectionem esse scientiā, quæ simul nobis præstat propter quid & quia, quæ seorsum alterum vel alterū elargitur. ex quo patet demonstrationem quia facere scientiam: atq. idem vñ colligi ex. 2.

Post. tex. 1. ubi declarans philosophus q. quæſita sunt æqualia numero his q. verē à nobis sciuntur, inter alia enumerat quōnem & scientiam quia. Præſens itaq. materia ob has vel cōsimiles oppositas authoritates et rationes, dignissima videtur, vt ad sui explicationē excitaret Auerroyn. Quamobrem cum Auerr. velit omnino tres esse demōstrationis species, vt colligitur. 1. Ph. in Proemio, & c. 2. nec non. 1. Post. c. 7. **E** 8. Potissimum vero. 95. in Epit. logicis cap. de demōstratione, & sunt demō simplicitè ppter quid, & Quia, iccirco vt hunc numerum defendat, Auicennæ rōnes diluit, quibus ille existimabat, demōstrationem quia, nec sciam parere, nec ē demōstrationē dici posse. Est autem huius quæſiti vnica ac simplex examinatio: hoc est cōfutatio Auicennæ. Quæ hunc in modū se habet: pōtq. tota hæc disputatione in tria capita distingui. Primo. n. loco Auicennæ sniam **F** refert, qui ait non esse à demonstratione ipso, vel ē ab eo qui agit de demōstrationū spēbus, tractandū de demōstratione quia, cui⁹ subiectū cōpositū hñ. Est. n. demō q. a (dicit Auice.) ea, cuius medi⁹ est ac cñs minoris extremi. nā exēplū illud cōsiderat, ab Arist. assignatū. 1. Post. tex. 30. ubi sic demonstrat per demōstrationē quia, Planetę prope sunt, quoniam nō scintillant: item Luna est Sphærica, quoniā eius lumen recipit incrementa. in his enim exemplis,

P iiij. vñ do

G liquido constat nō scintillare eē
planetaryū accidens; itē lumē au
geri, accidens est Lunę. ob id di
cebat Auic. in demōne ga, me
diū esse accidēs minoris, hoc est
subiecti, qđ subiectum res ē cō
posita, non simplex. Nesciebat
autē hic imaginari, qđ hęc acci
dentia scirentur à nobis vera eē,
nisi per cām confirmēt, quod
si sine cā sciantur, scia non erit
hęc nisi communissime dicta,
qualis est Rhetorica, atq; orato
ria scientia: hanc autē non eē sim
p̄r sciam deductū fuit in. 1. Po
ster. c. 17. & 77. Accedit qđ etiā
idem existimabat dū sit demō
quia, per cām remotā, exem
plū huius est ex Arist. 1. Post. te.
codem. 30. vbi inquit qđ si qs de
monstrat qđ paries nō respirat
qm̄ non est animal, demō à cā
ē remota, & iccirco facit scire
quia: cum. n. res ipsa nō sciatur
perfecte à nobis nisi per propriā
cām cognoscatur, efficitur ut il
la cognitio per remotā causā
non sit vera scia, quare demō
ipsa quia, siue ab euentu sit, siue
etā causa remota non facit sci
re. Secundo loco adducit Auer.
rōnē Auic. quā ille adstruit hęc
ipsam demōnē quia, nullo pa
cto ī nobis gignere sciam. Eius
.n. rō duabus sustinetur propō
nibus. prior est, qđ oīa p̄dicata,
qđ necessario insunt eorum subie
ctis, insunt necessario ob causas,
qđ insunt ipsis subiectis, cū sint il
lorū causę. exēplū vos ita acci
piatis. Risibile necessario inest
hoī ob rōnale; quod est hoīs cā **R**
& forma. Alia vero propō ē, qđ
necessitas rei quā scimus, p̄det
ab ipsa causā necessitate, & ob
id si quis demōstrer aliquid acci
dens, quodcūq; illud fuerit, si
non per cām fuerit demōstratum,
non scimus illud necessario inē
suo subiecto. Huius vero exem
plum affert Auicenn. inquit, sit
hęc propō Coruus est niger, in
qua accidēs necessario inest sub
iecto: dico qđ hoc nō scimus, ni
si constet cā, cur coruus sibi à na
tura hmōi colorem vendicet, at **L**
que decernat. Qđ si dicas te id
sciri quoniam id vides ī lingulie
ea cognitio inquit Auic. non est
necessaria, immo est similis illi,
quam habet vir enutritus apud
Aethiopes, qđ vidēs hōes singu
los nigros, iudicabit oēm hōiem
nigrū eē: qđ cognitio vera & ne
cessaria esse non pōt: qm̄ qui ita
cognoscit accidentia, ea sine cā
cognoscit. His cōstitutis, argu
mentū vī iam deductū qđ si co
gnoscimus accidentia sine eorū
causis, qđ hęc cognitio nō ē scia **M**
sed opinio, & per cōsequens de
mō quia, cū nō à causa efficiat,
necesse est vt rhetoricū poti⁹ sit
argumentū, qđ demōstratiuum.
Tertio loco, Auer. aggredit̄ veri
tatis examinationē, ac primū ī
qđ hęc Auic. opinionē labefacta
re ac demoliri sn̄as, ipsorū Peri
patheticorū: s̄mo hoc ē peruer
tere nālē philosophiā, qm̄ ait, res
nāles eē cōpositas, cōposita ve
ro sūt notiora nobis suis cōpo
nētibus

A nētibꝫ cauſis, & ob id, frequē-
ter ī philoſophia naturali, pcedi-
mus ab euentu ad cām, qui pro-
ceſſus haud rhetoricus dici de-
bet, immo demonſtratiꝫ eſt.
Vt autem hanc Auer. rationem
conſirmetis, legatis ea, quæ ha-
bentur ī. phyſi. tex. commentī
2. 3. 4. & eſt etiam apertiffima
hæc veritas explicata ab Ariſt.
primō Poſte. tex. 30. quo in loco
concedens Ariſto. reſreſſum in
demonſtratione, quia, & ppter
quid, dicit, euenit autem alterū
B per alterum demonſtrari poſſe:
hoc eſt cauſam ab euentu, euen-
tum a cauſa. Verum ad oppoſi-
tam rationem, adnūttit, qꝫ in de-
mōſtratione, quia, cognōſcamꝫ
accidentia ſine cauſa demōſtra-
ta, nec ſequitur, vt talis cognitio
nullo pacto ſit neceſſaria, & ſciē-
tifica, vt voluit Auic. quoniam
licet, non ea ſint per cauſam de-
monſtrata, habentur tamen ea
accidentia a nobis neceſſaria in
eſſe ſuis ſubiectis per definitio-
nem, quæ etiam cauſa eſt, quo-
C niam ſcimus talia accidentia de-
finiri a ſuis ſubiectis, cum ſubie-
ctum ſit veluti ſpecifica diſtē-
tia proprii accidentis: idqꝫ pluri-
mis confirmat exemplis, de re-
cto, & curuo magnitudinum,
de ſimo naſi, de pari, & impari
in numero, &c. nam cum acci-
dentia æqualia ſint cum eorum
ſubiectis, non autem inæqualia,
ſatis conſtat, tunc eſſe neceſſa-
ria, cum a nobis per definitio-
nes explicantur, in quibus ſubie-
cta reponuntur, vel ſaltem pro-
D pinqua genera. obiter vero Al-
pharabium damnat, ſed vos vi-
detelocum, nam id pertinet ad
cognitionem generum, quæ ſu-
muntur in definitione rerum op-
poſitarum magis, quàm ad ne-
gocium præſens. Cæterū, quia
Auicennas voluit eam etiam de
monſtrationem (vt iam in ini-
tio relatum eſt) non facere ſcien-
tiam, quæ ſit a cauſa nō prima,
ob id Auer. ſoluens, ait, id eſſe ne-
gandum: nam demonſtratio ſi
fiat a cauſa valde remota, forte
E poſſet dici, non ſcientifica: ſed ſi
fuerit parum remota, aut etiam
ſecunda, poteſt habere neceſſita-
tem in ſe quandam: quo modo
dicimus, qꝫ rationalitas licet ſit
prima cauſa hominis, & ſecun-
da riſibilis, attramen ſcire poſſu-
mus riſibilitatem per illam cau-
ſam: immo omnia accidentia vi-
dentur hac ratione procedere.
Non tamen negamus potiorem
ac meliorem eam eſſe demon-
ſtrationem, quæ ſit a cauſa pri-
ma, & proxima, verum illa etiā
F quæ ſecūda eſt, ac proximæ ſuc-
cedens, neceſſariam facit ſcien-
tiam. Errorē autem Auicē-
næ putat, ex eo originem duxiſ-
ſe, qꝫ animo conceperat, demon-
ſtrationem eam tantum dici de-
bere, quæ per primam cauſam,
& propinquam dicitur conſta-
re. Addatis vos, id verum eſ-
ſe ſi demonſtrationem intelliga-
mus in priori analogo, hoc eſt ī
priori, ac pfecta ſignificatiōe: ſi

Argum. Tomitani

ARGUMENTVM

K

G hæc perfectio non excludit demonstrationem, quia a genere demonstrationis, quoniam perfectum, & imperfectum possunt sub eodem genere analogo contineri, quæ ratio desumpta est a me, ex primo Poste. commento 95. Addit postremo, quod certitudo scientiarum, atque artium est excessus cognitionis: idque vult ex Aristotele, & locus est primo Poste. tex. 42. ubi philosophus, vult summam certitudinem scientiarum acquiri per causam, quæ det, propter quid, & quia simul: minorem vero, quæ sit per demonstrationem asserentem nobis, vel propter quid, vel seorsum quia.

H Concludatis itaque, una cum Auerroe, demonstrationem diuidi in tres species, licet hic solum de quia, mentionem faciat, atque coniungendo ea, quæ hic habentur, cum his, quæ scripsit primo Poste. 95. dicetis, nomen demonstrationis esse analogum, ac prius demonstrationem significare simpliciter, deinde propter quid, & quia. Item necessariam esse cognitionem causæ, ex euentu, cum ob rationes dictas, tum ob loca in medium adducta. Postremo Auerro. Deo ipsi cognitionem, atque illustrationem huiusmodi difficultatis, acceptam refert: quod facere etiam alias con-
suevit, ac præsertim in difficili-
oribus quæstio-
nibus. idem & nos
faciemus.

In VII. Quæsitum, Quo modo definitio sit notior definito.

Ira profecto, ac penitus incredibilis est huius quæsitum, cum sententiarum copia, tum authoris subtilitas. Ausim dicere sententias numero fere æquales verbis effudisse Auerroym.

Cuius disputationis primam occasionem referemus, mox ad quæsitum dilucidationem properabimus. Cum enim definitio sit inuenta, ut innotescat definitum, inde certa videtur illatione sequi, definitionem esse notio-
riorem definito: ex ea regula, propter quod vnumquodque tale, & illud magis, primo post. tex. 5. Accedit & Arist. & Auerr. primo phys. 5. ubi habetur definitionem distinguere id, quod totum definitum confuse clargitur: quare omnino efficitur, notio-
riorem extrare definitionem. ite-
si definitum potentia est intelligibile, definitio vero actu est intellecta, definitio erit notior. nam
actus est prima ratio intelligendi 2. met. tex. 20. potentia vero est ratio occultandi 2. met. cõ. 11.

Præterea, definitiones sunt de genere principiorum, non autem definitæ res, igitur definitio erit euidetior. Assumptum huius rationis est apud Arist. 1. Poster. tex. 5. & 25. Postea, vera, ac absoluta definitio tenetur dissolvere ambiguitates, & difficultates quæ

L

M

- A** quæ contingunt in re definita, ex quarto phy. 31. itaque definito eſt clarior. Sed & illud in medium afferre poſſumus, perfectam definitionē complere, ac terminare omnia quæſita, quæ ſunt neceſſaria, vt ſciantur in rebus, quod voluit Auerr. quarto Cœli commēto 2. iccirco ſequitur, vt definitio ſit notior definito. Amplius definitio ſit ex forma vniuerſali, & propria, ex 2. Phy. commento 91. etenim genus eſt forma communis, & differentia eſt forma propria, ſed forma eſt actus, & actus eſt intelligendi origo, & principium, igitur definitio erit notior. Rurſus, ſi definitio demonſtratiua eſt apta dare cauſas accidentiū definiti, ex ſecundo de anima cōmento 26. 4. phy. 31. 1. de anima commē. 11. 4. cœli. 2. videtur omnino definitionē eſſe perfectiorem definito. Addatis & illud definitio eſt principium demonſtrandi, 1. Poſt. 2 2. & 2. Poſt. 10. & apertius 1. de anima 11. quod autem eſt demonſtrationis, & ſcientiæ principium debet eſſe certiffimum, & notius his, quæ ab illo ducuntur, ſi itaq; definitum ducitur a definitione, patet notioſiorem eſſe definitionē. Sub his, & ea ſunt adduci pōt confirmatio, quæ ait, qd definitio eſt finis, tã cognitionis, quam rei, 5. Met. 22. ſed finis præcognoſcitur in arte, ex 1. Eth. igitur definitio erit notiffima. Poſtremo, cū definitio duplici modo conſideretur, primum, vt eſt instrumentum notificandi quicquam, quo modo logicus eam conſiderat, deinde, vt ſignificat naturam rerū, quo modo a philoſopho cognoscitur, ex 7. met. commen. 42. vtroq; vero modo notior eſt, qm̄ instrumentum notius eſt eo, qd per instrumentum efficitur. Hæc ſunt, quæ pro altera parte adduci poſſunt: nūc ad reliquam partem, & quidem oppoſitam addamus. Nam primum ſic obijcere poſſumus. Si definitio poteſt interdum effici conclusio demōſtrationis, & conclusio eſt res naturaliter occulta 2. Poſt. comm. 1. & in hoc eodem quæſito, non videtur ſemper definitionem eſſe notioſiorem definito. qd vero definitio efficiatur cōclusio demōſtrationis eſt primum authoritas Ariſt. 1. poſt. tex. 22. deinde 2. Poſt. 10. Ad hoc pertinet & illud quod habetur 3. phy. 12. & 2. de anima eodē numero, vbi ſcribit definitionē ignotā egere ſyllō, quare hæc definitio non erit notior re definita. Amplius continet interdum ignorari genus, & dīam, ex 4. phy. 6. vbi ſcribit illud præceptū, qd in tali caſu primum venari oportet genus quā dīas, cū vero definitio ſit gen⁹, & dīæ ſilīā vī ipſā definitionē poſſe eē rē ignotā. itē ſi definitio nō eēt ſapenūero res ignota nobis, nō fuiſſet ab antiq; toties diſputatum de via, qua venamur ipſam definitionem. quocirca optime referebat Auer. prio de

Argum. Tomitani

- G**anima commento quinto voluisse Platonem, ut ignota definitio colligeretur diuisione, Hippocratem demonstratione, Aristotelem vero compositione, quod etiam dixit Auer. de ipso Aristotele, sexto Met. commē. primo. Accedit, & Auer. 2. de anima 12 qui ait, non sufficere ad scientiā definitiones vniuersales vniuocas, tanto minus æquiuocas: quod non diceret si definitio esset instrumentum clarum, & manifestum. & ob id scribitur secundo
- H** Met. commento 11. definitionē egere ad sui cōfirmationem via compositionis, & dissolutionis. immo addit, & demonstratione signi corroborari sexto Met. primo, primo de anima quinto, 4. phys. secundo. Ad hoc pertinet & illud, quod definitio, & definitum sunt vnum, septimo Met. 21. ob id sequi videtur si definitum sit ignotum, ignoram esse & definitionem, cui etiā responderet regula data septimo Met. 33. quæ dicit definitiones materiarum accidentalium esse posteriores definito. Postremo, totū est notius partibus, ex primo phys. quarto, & quinto tex. sed definitum est totum, definitio vero ex eius partibus procedit, itaque definitum erit notius ipsa definitione. Hæc sunt, quæ occasionem dederunt præsentī quæsitio, quorum omnium concordiam præstat, hæc quæ seospargiatur doctrina, sed vos primum aīo concipiatis eam distinctionem, quæ vult, quod definitio naturaliter occulta syllogismo educatur, siue in declarando definitionem, & definitum esse, si vtrunque fuerit ignotum, siue in declarando, quod definitio, est definiti, quando definitum est manifestum per se, & definitio ignota, est autem ea distinctio tertio Phy. & secundo de anima commento 12. sed iam ad Auerrois quæsitum accedamus. Hic. n. primo loco distinguit sensum huius propositionis, quæ dicit, definitio est notior definito. **L**
- Hæc enim potest intelligi quatuor modis: supposita prius distinctione tria, & communi de cognitione distincta, & confusa, quam habetis primo Poste. tex. 3. & 4. & ex procemio Arist. primi lib. physic. Primus sensus est, illius propositionis, quod conceptus definitionis confusus sit notior, quàm conceptus definiti confusus. Secundus conceptus partium definitionis distinctus est notior, quàm conceptus definiti distinctus. Tertius, conceptus partium definitionis confusus est notior, quàm conceptus definiti distinctus. Quartus, conceptus partium definitionis distinctus est notior, quàm conceptus definiti confusus. Hæc sunt quæ in primo hoc ordine colligit, ut de his distinctam habeat considerationem. Secundo loco, incipit Auer. circa iam dictam diuisionem discurrere, destruit quæ primo loco, primum membrum

Abrum propoſitæ diſtinctionis, quoniam illud non videtur habere locum, niſi velimus defini- realiquod prius ſecundum eſſe, & ſecundum cognitionem, quo ad nos, per poſterius ſecundum eſſe, & cognitionem, v.g. dicas ſolem eſſe aſtrum lucens in die, hic, dies definit ſolem, quare idē per idem definitur, licet enim ſol ſit prius die, & dies poſterior ſole ſecundum naturam, tamen conceptus ſolis eſt permixtus neceſſario cum conceptu diei, & ſic idem per idem, & per conſequens efficitur vitium illud: q̃ appellant petitionem principii. Tercio loco deſtruit ſecundum ſenſum, nam inquit, videtur ibi etiam petitiō principii, ob eādem cauſam, vt prius. Sed eſt etiam abſurdum, q̃ res habētes definitiones per ſe notas, notificarēt omnes definitiones ſuarum partium per ſe, quod non eſt dicendum, patet hoc, quoniā dicis conceptum partium definitionis diſtinctum, notio- rem eſſe conceptu definiti diſtincto: vtrōq̃ enim accipis diſtinctā cognitionem. quare &c.

Quarto loco verificat tertium, & quartum ſenſum propoſitæ diſtinctionis, vultq̃ in illis duobus vltimis membris ſeruari de bituorū ordinem naturæ, quoniā inquit, partes compoſiti eſſe notiores compoſito, v.g. elementa homine, & literæ ſunt notiores ſyllabis, quare conceptus partium definitionis confuſus erit notior conceptui definiti diſtincto, cum definitio procedat, ex partibus, & definitum ſit quod dam totum vniuerſum, ex primo Phyſi. tex. 4. & 5. Addit; q̃ qui intelligi, partes definitionis eſſe notiores definito, euitat petitionem principii, & ob id tertium, & quartum membrum ſuperioris diuiſionis optima ſunt, & recte procedunt, datq̃ exemplum ſibi familiare de ſole, & die, dicens, q̃ qui cognoscit conceptum diſtinctum ſolis per conceptum confuſum diei, bene cognoscit, quoniam procedit a noto ad ignotum, & hoc contingit ſi dicamus, tertium membrum diſtinctæ partitionis. item ſi nouerimus conceptum confuſum definiti per conceptum diſtinctum definitionis (quod eſt quartum membrum) cui tamus etiam petitionem principii, quoniam in hoc etiam ferimur a noto ad ignotum. Quamobrem concludit, ex quatuor membris duo poſtrema veritatem habere, & ordinem naturæ ſola continere, cætera vero, nil facere ad inſtitutum noſtrum, neq̃ ordinem ſeruare naturæ. Quinto loco, cū hæc Auer. expoſuerit, vertitur ad explicandum, quo modo conceptus partium definitionis, quæ notificant, & agunt conceptum definiti per ipſam definitionem ſit notior definitione, vel definito ſeorſum, vel etiam vtriſq̃ ſimul. Nam dilucidat vtrum talis cognitio ſit eo modo, quo

Argum. Tomitani

G præmissæ in syllogismo sunt notiores conclusiōe, vel potius eo modo, quo partes dicuntur notiores toto, vel singularia suis vniuersalibus. Sed in hac materia ponit nonnullas propositiōes, in quibus tota huius rei resolutio consistit. Prima est, q̄ conceptus partium definitionis non se habet ad definitionem, vel definitum, eo modo, quo præmissæ ad cōclusionem: quoniam præmissæ sunt naturaliter notæ, conclusio vero est naturaliter ignota.

H id autem non sic se habet in definitione, ac definito, quoniā hæc sunt naturaliter manifesta. Secūda est propositio, q̄ totum & pars ita se habent, & cum his partes definitionis, & definitio, q̄ licet ambo sint naturaliter nota, notitia tamen partium naturaliter prior est, cognitione totius: & idem est de singularib⁹, quæ priora sunt vniuersalibus, quatenus illorum partes sunt: & tamen illud vniuersale, quod

I per singularia notificatur, non est natura ignotum, quod ex eo maxime pater, q̄ inductio, ex particularibus colligit vniuersalia, quæ nō sunt naturaliter ignota, quoniam ignotum per naturam syllogismo tantum declaratur. Pro qua materia videre licet, eā, q̄ scripsit Auer. 1. phys. t. cōm. 3. 4. 5. & 1. Post. cōmen. 12. Item arguit ad idem, si cognitio agens conceptum formationis, hoc est definitionis, ita se h̄ret, quo mō p̄missæ in syllo ad con-

clusionem, efficeretur in defini-
tione petitio principij falsigraphi, eodem mō, quo fit in verificatione, hoc est in assertione discursiua, petitio principij sophistica: qđ nemo sanus dicit, quicquid voluerit Alphara, qui confundeat petitionē i vtroq̄ gñe, qđ Auer. pbat ex his, q̄ Alphara. transtulit ex lib. Topic. ad lib. Elēcorum. Sed de dīa inter cōceptum definitionis, & p̄missarum in syllo, plura memini me dixisse super commen. 1. 1. Post. quo in loco Auer. copios⁹ hanc

L rem est persecutus. Nūc autem dicit, q̄ non fit petitio, si dixerimus, q̄ conceptus agens formationem, & definitionem sit paulo notior, quam conceptus definitionis, & definiti, quo modo dicimus nos. Si autē sit petitio, non est vera, qualis illa est, quæ fit in discursu, ac syllo, sed est solum hoc modo, q̄ formatio, & conceptus definitionis non dat nobis melius, quā definitum, cum definitio, ac definitum idē sint. Et ob id dum taxamus definitionem solemus, vti hoc loco, qui apud Themistium (inquit Auerro.) est de genere locorum malorum definitionis: sed apud Aristotelem est locus destructiuius definitionis. pro quo videte vos lib. 6. Topicorum. Tertia propositio est, q̄ impossibile est ferri a re naturaliter nota ad re naturaliter occultam, nisi per certificationem, hoc est assertionem, & verificationem, quāmlati

A Latini discursiua appellat, Graeci dicerent, *ἀποδεικτική*, illud autem sit syllogizandum ipsum, quod erat ignotum ex noto. de quo est rationem adducit Auer. 1. Post. commen. primo. Quod si hoc est, & tu velis definitum esse naturaliter ignotum, & definitionem notum, oportebit demonstrare, quod sint illa, quae agunt definitionem, at hoc est absurdum, quoniam demonstratio non dat partes definitionis, ut partes illius primo Poster. commento 1.

B & etiam, quia demonstratio non concludit id, quod est per se manifestum, sed id, quod per se est occultum, ut habet etiam Auer. 2. post. commento primo. Quarta propositio est, quod si definitum fuerit ignotum, secundum esse, & secundum definitionem simul, tunc definitio dat res agentes, quod quid est, & cum hoc ipsum esse, sed opus est, ut illud quid, per demonstrationem concludatur: citatur in hoc Aristoteles. auctoritatem in 2. lib. poster. hoc

C est a text. 7. usque ad 11. nam si dicamus, tonitruum esse sonum naturaliter, per extinctionem ignis, in hac demonstratione habebimus, quod nubes tonat, & quid sit tonitrus. Idem etiam habet Auer. in 8. quaesito, ubi exemplum proponit de eclipsi lunae, eodem modo procedens. vos autem videte locum. Quinta propositio est, cum definitum est notum, & ignota est eius definitio, non potest esse, ut definitio det quid defini-

ti, causam adde, quoniam ex ignoto ad notum, non recte procedimus: item quia praeter syllogismum daretur instrumentum, quod concluderemus quaesitum naturaliter occultum, quod est absens.

Sexta propositio est, tunc definitio a nobis scita est cum de eam scibilia nobis sunt manifesta: primum, quod definitum sit ens. secundum, quod definitio inest definito. Tertium, quod illa sit definitio, ignorato autem uno horum, vel duobus, vel tribus, tunc, inquit, definitio est nobis ignota.

Septima propositio est, cum definitio est naturaliter ignota, syllogismo debet educi non aliter. Addit etiam, si volumus concludere definitionem esse talis definiti, vel aliquam definitionem esse definitionem utimur locis topicis, qui dicuntur construere definitionem, de quibus Aristoteles. copiose dissentit in 6. lib. Top. Sunt itaque tres modi, philosophandi definitionem, vel ubi ignotum est, quod ipsa conpetat definito tali, vel quoniam ignoramus ipsam esse definitionem, vel ubi definitio est ignota naturaliter,

& definitum notum. Primo, ac secundo modo topicè concluditur, quod inquit latuisse Themistius, & Alpharabius, ac ultimo modo concluditur syllogismo demonstratio, quoniam in deductum fuit, naturaliter ignotum non posse, nisi demonstratione confirmari. Septimo ordine principali Auer. reuertitur ad considerationem de partibus definitionis, & primum querit, quomodo sit audiendum partes definitionis esse, notiores definito, hoc est,

Argum. Tomitani

G quo modo conceptus partium definitionis confusus, sit notior conceptu confuso definiti, an notior cōceptu distincto eiusdem definiti: cum iam fuerit concessum neutrum horum absurdū esse. Vt id explicet, distinguit de finitum, ac definitionem tribus modis. Primus est, quando definitum est ignotum quo ad esse, & quo ad definitionem. Secundus est, vbi definitum est notum, quo ad esse, sed ignotum, quo ad definitionem. Tertius

H est, cum definitum est notū, quo ad esse, & quo ad definitionem.

Tunc ait, qd demonstratio concludit, & esse, & definitionem, eorum, quæ habent vtrunque ignotum, hoc est, membrū primum præcedentis diuisionis, nam demonstratio hoc potest facere, cum sit instrumentum notificans res ignotas, & præferat eas, quæ natura ipsa ignotæ dicuntur, in quo casu, definitio, vel eius partes, non sunt notiores definito, cum vtrūq; ex alio

I possit demonstrari. Secundum vero membrum eiusdem diuisionis patet, qd non infert definitionē, vel eius partes esse notiores definito, quoniam licet i his definitio possit syllogismo concludi, tamen notius est definitū, cum id sit, ex se manifestum, quā sit definitio, quæ nota efficitur ex alio. Verificat & tertium membrum, qd partes definitionis, & tota definitio sit notior definito, immo si qua pars

sit ignota, definitio culpārī foret, & est vitiosa. Concludit tandem, quod primum membrum dictæ diuisionis sit id, quod ostēdit eam definitionem, quæ sola debet demonstratiōe confirmari. Secundum vero, hoc nō eger,

Tertium vero potest esse, sed vtilitatis, non necessitatis causa. Quibus constitutis infert, qd in omni definitione necesse est, vt conceptus partium definitiōis agat definitionem eo mō, quo etiam in syllogismo certitudo præmissarum agit certitudinem

L conclusionis: postea vult eam esse differentiam, qd conceptus de finitionis, & eius partium differant secūdum esse magis, vel minus notum, sed certitudo præmissarum in syllogismo est naturaliter nota, & certitudo conclusionis nobis est naturaliter occulta. Octauo, ac vltimo loco differit Auer. de definitione relatiuorum, in quibus vult, qd partes definitionis, & definitū præcedant secundum vnam, atq; eādem rationem cognitionis: vult

M enim, qd conceptus cōfusus partium definitionis, sit notior conceptu definitionis secum admixto, quemadmodum, inquit, conceptus confusus patris est notior conceptu distincto filij i patre, sed in his relatiuis paucam esse dicit, vtilitatem harum definitionum, quoniam hæ præter nomen, non videntur maiorem asserre cognitionem. Præterea, inquit, nō sequi, vt relatiua, & si

mutuo

A mutuo dicantur, aut referantur, q̄ ſint circulo, & idem per idem omnino explicetur: quoniam licet pater ſit filij, & filius patris, at tamen ratio patris ad filium eſt vno modo, hoc eſt ſuppoſitionis, & ratio filij ad patrem eſt alio modo, nam eſt ratio ſuppoſitionis, & ita definitio horū licet reciproca videatur, non eſt tamen, vt idem per idē definiatur: ſed q̄ dicit hic Auer. expreſſius enunciabat in paraphraſi ſeptimi Met. vbi ſcribit, relatiua, **B** & ſi mutuo referuntur, non tamen circularem habent definitionem, ob cauſam hic relata, non enim conuertuntur ſecundum eandem rationem: & ideo non valet, ſi dixeris, pater ſumitur in conceptu filij, filius ſumitur in conceptu patris, ergo pater eſt in conceptu patris. ratio eſt, q̄ non ſumuntur relatiua viciffim in definitionibus ſecundum eandem habitudinis rationem. Quibus poſitis, atq; explicatis reuertitur ad partes definitionis, & definitum, dicens, q̄ licet hæc videantur relatiua, & mutuo fieri, eſt tamen hæc differentia, q̄ ratio partium definitionis ad definitum, eſt ratio rationis, hoc eſt per intellectum facta, ſed ratio rei ad aliud, vt patris ad filium, eſt extra intellectum, hoc eſt in re. Ad hoc pertinet trita illa diſtinctio de relatione reali, & rationis: de qua alibi mentio facta eſt. Hinc aſſerit nō eſſe petitionem principij in defi-

nitionibus relatiuorum, accideret vero ſi definirentur mutuo, & viciffim, ſecundum eandem habitudinis rationem: quod eſt Auicenna confirmat, & alij plures. Poſtremo epilogans concludit, hæcenus oſtendiſſe, quo modo partes definitionis ſint notiores definito, & quo modo aliquid quando notiores ſint, ex neceſſitate, aliquando vtilioris doctrinæ cauſa, item quomodo poſſit in definitione fieri petitio principij, & quomodo non, redditq; **E** gratias ſocijs ſuis, qui præcibus ita eōtenderunt, vt onus illi iniūxerint diſſerendi in hoc negotio tam abſtruſo, & difficili, vultq; eos in hoc labore communicare, adiecta ratione ſubtili, q̄ promouentes alium, ad negotij munus explendum, partem habeāt laboris. Cumq; intelligat Auer. deum illi opem tuliffi in hac diſquiſitione, gratias illi de more agit, laudibusq; p̄ſ eius nomen extollit, quod omnes decet facere, philoſophos præſertim, qui contemplationis indagine **F** feliciores ſunt vulgaribus, ac popularibus hominibus.

ARGVMENTVM

In VIII. Quæſitum, De definitione poſitione differente.

I qua vnquam neceſſaria cauſa impulit Auerroem, vt quæſtionem vtilem, & ad demonſtrantem accommodatam, examinaret, p̄fecto hæc Argum. Tomit. Q præ-

Argum. Tomitani

- E** præsens summe necessaria mihi videtur. Nam cum difficillimus videatur Arist. in hoc negotio, tum etiam sibi contradictorius, ideo digna res est, ut sciamus, quo modo demonstratio, & definitio solo situ differant: item, quæ sit ea demonstratio, quæ a definitione, & quæ sit ea definitio, quæ a demonstratione sola positione euariat. Accedit, quod Græci interpretes in hoc negotio parcissime sunt locuti, quoniam Eustrathius, & Philoponus nil aliud cognouerunt, quàm definitionem educi per demonstrationem: item Themistius illud tantum dixisse videtur, demonstrationem, & definitionem minus minimo inter se differre. Hæc autem tam abstrusa, & cōcisa breuitas in causa fuit, ut Auer. hoc in loco proposuerit huiusce difficultatis dilucidationem.
- Quæ autem Aristotelem obscuriorem effecerint, hæc sunt. Etenim, primo Post. tex. 22. & commento 64. scribitur triplicem esse definitionem, vnā quæ conclusio est, aliam quæ principium, & tertiam, quæ est demonstratio solo situ differens. quo in loco Auer. dicit, locum hunc esse difficillimæ considerationis: nā philosophus eo in loco, quæ sit hæc definitio non explicabat. Verum in secundo Post. tex. 10. agens de perfecta definitione, quæ dat quid est, & propter quid, eā vult a demonstratione solo situ differre, nam definitio dans so-
- lum quid, ea, inquit, est conclusio, quæ vero præstat propter quid solum, ea est principium, quæ vero vtrunque absoluit, est ipsamet demonstratio variata situ. Exemplum ibi assumit huiusmodi, si dicamus, tonitruum esse sonum in nube, hæc definitio dat quid, & concludi potest. si dixeris, tonitrum esse extinctionem ignis in nube, erit definitio dans propter quid, & hæc est principium. Quod si dixerim² tonitrum esse sonum nubis, ob extinctionem ignis in nube, tunc dat hæc definitio, quid, & propter quid, & est ipsamet demonstratio: hoc modo, dum extinguitur ignis in nube, fit sonus nubis, tonitrus fit dum extinguitur ignis in nube, itaque tonitrus est sonus nubis. Quo in loco, fere omnes dicunt expositores, materialem definitionem concludi, formalem esse principium, aggregatum vero, ex vtraque esse demonstrationem. Verum Commentator longe altius, ac eruditius in hoc quæsito id explicat, quod quidem a me non diuiditur, cum vnā, ac perpetua sit sententia ab initio, vsque ad finem. Nam, inquit, ex mente Aristotelis, quia illa demonstratio, ex qua definitio educitur vocata solo situ differens, est demonstratio cuius medius potest esse causa in re, & extra rem. Cum enim causæ sint in duplici differentia, aliæ externæ, hoc est finis, & efficiens, aliæ internæ, quæ concausæ etiā di-

A dicuntur, vt habetur primo Po-
ste. commen. 34. & primo phy.
commen. 1. & sunt materia, &
forma, ob id Auer. vult, qd con-
cludendo definitionem, ex vno
genere causæ, per aliam, ex alio
genere causæ sumptam, qd talis
demonstratio sit definitio, solo
situ differens, addit vero Auer.
qd hæc quatuor genera causarū
sunt illa, per quæ definitio om-
nis assignatur, dico omnis defi-
nitio, quæ componitur ex cau-
sis formalibus. nec debet quis
dubitare de veritate huius dicti,
nam licet dixerit definitionem
posse fieri, ex quolibet genere
causæ, & postea subiungat, qd
omnis definitio componitur ex
formis, dico, qd ipse Auer. statim
seipsum declarat, dicens, omnē
definitionem habere genus, quā
est forma communis, & differe-
ntiam, quæ est forma propria: &
idem voluit Auer. 2. physic. com-
men. 28. 92. & 7. Metaph. 43. sed
dicet, quis oppositam voluisse
huic sententiam 2. de anima com-
men. 8. & in Epith. logicis cap.
de definitione, vbi ait, genus es-
se materiam, differentiam for-
mam, at sum assuetus dicere, qd
genus per se forma est, cum sit
notio cognita per intellectum,
est tamen vice materiei, ob id,
qd res est communis, & ad oēs
species indifferens. Hoc con-
stituto, insert, qd cum mediū ter-
minus demonstrationis fuerit
quidditas, ac definitio rei, ex il-
lo non concluditur definitio, ni

si per accidens, hoc est, si fuerint **D**
a nobis concessæ duæ definitio-
nes eiusdem rei, tunc altera, per
alteram concluditur, sed ex acci-
denti, non per se: quoniam iam
dixerat Aristo. 2. Post. tex. 8. &
commen. 37. 38. qd in habentibus
diuersas causas, diuersæ possunt
fieri definitiones, vt est ira, cuius
materialis definitio, est seruior
sanguinis circa præcordia, fina-
lis vero, qd est appetitus videtæ.
in his igitur si altera hoc est ma-
terialis cōcludatur per finalem, **E**
concluditur syllogismo topico,
qui est secundum accidens, non
autem demonstratiuo, qui est per
se. & si quis dicat vnus rei non
esse, nisi vnā definitionem, ve-
litq; hanc ipsam concludi, tunc
opuserit in medio rursus assu-
mere definitionem, & erit peti-
tio principij, de qua Aristo. men-
tionem facit 2. Post. tex. 3. & com-
men. 20. vos autem videte exē-
plum, quod Auerr. desumit, ex
tex. citato. Quod si concluda-
mus definitionem per causam **F**
mediā extra quidditatē, vult
hāc esse per se demonstrationē,
non autem, ex accidente, & ta-
lis demonstratio est definitio so-
lo situ differens. Exemplum sit
vobis, illius demonstrationis, in
qua concluditur risibilitatem es-
se aptitudinem naturalem ho-
minis, per animal ratiōale mor-
tale: nam aptitudo illa, &c. est
definitio risibilitatis: medius ve-
ro est animal rationale, quod
est causa illius definitionis. & sic

Q ij cui.

Argum. Tomitani

Cuitamus petitionem principij, neque concedimus eiusdem rei duas esse definitiones. nam definitio per definitionem non concluditur, immo potius definitio per causam. & si quis dicat, nonne in hoc exemplo nuperrime assignato, medius est etiam definitior hoc est, animal rationale: respondet Auer. q̄ potest esse definitio dum sub forma oratiōis profertur, verum ut est medius, accipitur uti causa est, non uti definitio. Præterea, si vultis hanc distinctionem latius, legatis Auer. secundo Poster. commento 37. & 42. Addit deinde, q̄ ea definitio, quæ cōcluditur est imperfecta, & ea etiam, quæ causa media est, dici potest definitio imperfecta, quæ vero, ex vtraque perficitur, perfecta est definitio, & hæc est demonstratio sola positione differens. Sed hanc demonstrationem ita diuidit, ut aliam simpliciter appeller, aliā propter quid, aliam vero vtriusque ex eis constantem: quod vult esse intelligendum, siue hæc demonstrationes sint de re ignota secundum esse, & nota secundum definitionem: siue potius vtrumque fuerit ignotum, hoc est rei esse, & definitio: idq̄ bifariam, aut simpliciter, aut aliquo modo tantum. Afferit & Auer. exemplum de ea demonstratio ne, quæ est de eo, quod ignotum est, non quidem simpliciter, sed aliqua ex parte tantum, de lunæ eclipsi. Etenim defectus est res cognita, q̄ lunæ infit, cum tamē ignota sit, quo ad sui definitionem. & ratio est, ea, q̄ a multis causis eius lumen deficere potest. Componit autem hanc ipsam demonstrationem in forma syllogistica hoc pacto, ob terræ interuentum fit priuatio luminis solis in luna, lunæ defectus est interuentus terræ, igitur defectus lunæ est priuatio luminis solis in luna. Ecce, q̄ conclusio est definitio quædam lunæ defectus: imperfecta tamen, ut videtis. item quæ in medio est causa, causa est externa, hoc est efficiens, si vero paulo mutauerimus ordinem terminorum, inde efficitur perfecta definitio solo situ differens, nempe, quæ dicit, lunæ defectus est priuatio luminis solis in luna, ob terræ interuentum. Vtrum autem hæc sit demonstratio simpliciter dicta nec ne, determinat ipsam esse huiusmodi, ea ratione, quoniam præstat duo quæ sita, hoc est esse rei, & propter quid id, n. maxime esse proprium demonstrationis potissimæ voluit primo physic. in proœmio, primo post. 7. 8. 95. & in Epith. logi. ca. de demonstratione, nam si quis non viderit lunæ defectum, hac demonstratione discet, lunam ipsam deficere, & a qua causa id fiat. Hic vero non concedimus duas definitiones eiusdem rei esse, quoniam concludimus definitionem eclipsis per suam causam, non per sui definitionem: &

- A** & per conſequens euitamus pe-
titionem. concedit tamen, illam
cauſam mediam poſſe extra de-
monſtrationē ſumere poſſe for-
mam definitionis ſi per oratio-
nem ita pronuncietur, eclipſis
eſt terræ interpoſitio: at hæc de-
finitio, vt medium eſt, non de-
finitio eſt, ſed cauſa, nam hæc
idem ſunt re, ſed ratione diffe-
runt. Poſtremo Auerr. laudes
canit, huius demonſtrationis,
quæ definitio eſt potentia, hoc
eſt, quæ a definitione ipſa min⁹
B minimo differt: idque facit, vt
habeat hanc nobiliſſimam eſſe
aliarum, commodiſſimam, &
veluti metrum cæterarum om-
nium: vult enim nomen demon-
ſtrationis dici æquiuoce de hac
& de alijs ſpeciebus, vos autem
non hoc intelligetis ſecundum
rigorem verbi, ne ſit ſibi ipſi A-
uer. contradicторius. Nam æqui-
uocum pro analogo audiendum
eſt, cum primo Poſt. commen-
to 35. expreſſe dixerit demonſtra-
tionem dici ſecundum prius, &
C poſterius. Ad hæc, illud etiā
explicat, non eſſe ſimpliciter de-
monſtrationem illam, cuius me-
dius eſt definitio, vel pars defini-
tionis, dico pars, vt ſi quis de-
monſtraret genus per differen-
tiam, verbi gratia, animal de ho-
mine, ex rationali, id autem de
definitione intelligetis, q̃ non
ſit medium, vt definitio eſt, ſed
vti cauſa eſt, & hoc ait, ne fiat
petitio principi, vt ſuperius de-
duxerat. At hoc in loco vide-
bitur forte ſibi Auer. aduerſari **D**
cum eo, q̃ dixerat, primo poſte.
commento 35. vbi primum, &
ſecundum modum dicendi per
ſe voluit ad demonſtrationem
potiſſimam ſpectare, primus
autem modus forma eſt medi⁹
igitur medius erit cauſa interna
& formalis, non autem cauſa ex-
tra quidditatem, hoc eſt, vel ef-
ficiens, vel finis, vt hoc in loco
exiſtimat. Hæc difficultas licet
longiori ſermone a nobis dimo-
ta fuerit in noſtris lectionibus
ordinarijs primilib. Poſt. tex. 9. **E**
& commento 30. tamen breui-
bus, in præſentia dicere poſſu-
mus, formam ſubſtantialem eſ-
ſe cauſam accidentis proprii, ex-
ternam: nam rationalitas homi-
nis, quæ eius forma eſt, eadem
eſt efficiens quoddam riſibilita-
tis, non forma, cum ex ſeptimo
diuinæ philoſophiæ, paſſio non
poſſit formali definitione finire,
ob id, q̃ caret genere: genus enī
paſſionum non datur. Itaque
cum in hac demonſtratione,
quæ ſolo ſitu differt, demonſtre-
F tur materialis definitio acciden-
tis proprii, nempe priuatiolu-
minis ſolis in luna, de ipſo lunæ
defectu, necesse eſt, vt medi⁹ ter-
minus non ſit forma, & cauſa in-
terna, ſed cauſa externa, quæ e-
largitur propter quid: & ſi di-
cat quis, cauſam externam con-
ſtituere quartum modum per
ſe, quem Auer. remouet a perfe-
cta demonſtratione, vt conſtat
primo poſt, commento 34. & 35

Argum. Tomitani

G dicetis, q*uo*d ibi causa externa acci-
pitur, quæ non conuertitur: at
hic volumus eam externā, quæ
& conuertitur, & adeo perfecta
est, vt in his, quæ formam non
habent, pro formali ratione su-
matur: eam autem vocat Auer.
externam coexistentem primo
Post. commento 35. datque exē-
plum de terræ interpositione in
lunæ eclipsi. Ad rem itaque di-
cimus, medium non accipi, vt
causa interna est & formalis, sed
vti externa accidentium, & pas-
H sionum, quæ demonstrantur,
sed causam externam intelli-
mus illam, quæ est etiam forma
subiecti, vt rationalitas est cau-
sa externa risibilis, & eadem
est hominis forma: vel quæ pro
forma rei accipitur, vbi forma
non est, vel etiam nos latet, vt
in casu de defectu luminis, de to-
nitruo, deq*ue* alijs, quorum defi-
nitiones per causam demonstra-
tur, vt inde perfecta definitio so-
lo situ differens, educatur. Tan-
dem Auer. quæsti huius dispu-
I rationi finem imponit: ostēditq*ue*
se de his in 2. lib. Poste. ample di-
xisse, nec non velle huic vltimæ
determinationi nos acquiesce-
re, quam licet seram proposue-
rit, maiori tamen iudicio, & ra-
tione ductus, hoc nobis reliquit
de mente Arist. esse tenendum:
præsertim cum Alpharab. nihil,
quod rationi consonum videat-
ur, attulerit, & pro huius cogni-
tionis munere, Deo laudes de
more subscribit,

ARGVMENTVM

*In Questum 1X. An definitio
sit particularis, vel vniuer-
salis tantum.*

Causa præsentis q*ue*-
sti hæc est. Nā Arist.
3. lib. de a*n*ima 26. scri-
bit definitionē, quā
quod quid est esse appellat, ob-
iectum esse humani intellectus,
cum autem intellectus cognitio,
rei sit vniuersalis, siue formæ, &
notionis communis, inde effici-
tur, definitionem esse vsem, hoc
est subiecti, & rei communis.
Amplius Auer. 2. phy. cōm. 28.
& 91. 7. met. 43. definitionem vo-
luit constare duplici forma, alte-
ra communi, quæ genus est, &
altera propria, quæ d*icitu*r est, sed
vtraq*ue* harum est forma, & no-
tio, itaq*ue* definitio v*er*is erit. Ac-
cedit, q*uo*d Arist. voluit primo Po-
ste. tex. 9. & Auer. commen. 30.
definitionem esse in primo mo-
do dicendi per se: cum vero par-
ticularia, & indiuidua per se esse
non possint, concluditur defini-
M tionem non posse dici particula-
rem, neq*ue* singulare, sed vni-
uersalem. Item primo Topic.
cap. quarto, & septimo cap. se-
cundo definitio constat genere,
& d*icitu*r, hæc vero sunt prædicata
communia pluribus, iccirco de-
finitio erit res communis. Idem
voluit Arist. 2. poste. a*n* text. 17.
vsq*ue* ad 23. in qua parte docet ve-
nari definitionem, per inuentionem
generum, & differentiarū,
vsq*ue*

- A** vſq; ad ſpeciem indiuiduā, hoc eſt ſpecialiſſimam. Ad hæc pertinet, quod etiam dicitur primo Poſt. tex. 22. vbi ſcribitur, definitionem non poſſe eſſe particularem, neque corruptibilem, quoniam omnis definitio, aut eſt principium demonſtrationis, aut conſequentia, aut demonſtratio ſola differens poſitione: demonſtratio vero non eſt particulare, neque corruptibilem, quare nec ipſa definitio. Item Porphirius in libello, v. Vocum, in proœmio, teſtatur librum illū vtilem extare ad definitionem colligendam, conſtat autem illud de communibus, & vniuerſalibus tantum vocibus agere, ob id definitio erit vniuerſalis. Sed apertius Hammonius in eodem libro cap. de Specie, explicans illa verba, deſcendentibus a generaliſſimis ad ſpecialiſſima Plato in ſpecie ſpecialiſſima oportere quieſcere, quoniam indiuidua infinita ſunt, neque eorū fieri poteſt certa ſcientia, eam refert rationem, quod indiuidua, neque demonſtrari, neque definiri poſſunt, cum infinita ſint, ex quibus conſtat definitionem, eſſe vniuerſalem, quoniam hæc finita, & terminata ſunt. Præterea inibi vult Porphirius, indiuidua eſſe infinita, finitas vero ſpecies, nam, vt omnes eo in loco dicūt, ſpecies conſtituuntur differentiis eſſentialibus, indiuidua vero proprietatibus accidentalibus, ſed proprietates accidentales non ingrediuntur veram, & exquiritam definitionem, ſed ſubſtantiales differentiæ, itaque quod definitur erit vniuerſale, non particulare. ſimiliter, perſpicua eſt Ariſt. ſententia 2. Poſt. tex. 11. quæſita eſſe æqualia nūero his, quæ verè a nobis ſciuntur. inter quæſita illud eſt, quod dicitur, quid eſt, & eſt ipſa definitio, igitur definitio, erit quæſitum vere ſcibile: quæ vere ſciuntur vniuerſalia, definitio ergo vniuerſalis. Amplius definitio ſumitur ab aliquo genere quatuor cauſarū, cauſæ veræ ſunt vles primo Poſt. tex. 43, itaque definitio eſt vſis.
- Cum his eſt, & locus 1. Poſt. tex. 5. vbi Ariſt. agens de principijs immediatis, quibus demonſtratio cōſtituitur, ea vocat dignitatem, poſitionem, ſuppoſitionem, & definitionem. Si itaque definitio eſt principium, neceſſe eſt ipſam eſſe vniuerſalem, non particularem. Sed id eſt habetur expreſſius primo Poſt. tex. comment. 81. vbi ſeparat Ariſt. definitionem a ſuppoſitione, vult ſuppoſitionem poſſe dici particularem vel vniuerſalem, definitio vero non ita eſt, quā ſemper eſt vſis. n. Auerro. textus legitur licet Boethij translatio legat neutrum horum: de qua re, in lectionibus noſtris, ample diſſeruimus. At 1. Poſt. tex. 31. oftendens Ariſt. definitionem non poſſe concludi, niſi in prima figura, inquit, ſecunda ſemper negationem concludit, tertia particulare, itaque cū

G definitio sit vniuersalis, & affirmatiua, non nisi in prima figura concludi poterit, & cōsimilem videte locū 2. Post. tex. secūdo. Item si definitio, & definitum sunt vnum 7. met. tex. commen. 21. definitum autem est species, vt ibidem colligitur, & secundo post. tex. 22. patet definitionem esse vniuersalem. Præterea definitio, & demonstratio sunt necessariae rerum 7. meta. tex. commenti 33. indiuidua non necessaria sunt, sed contingētia, cū

H habeant esse per differentias accidentales, itaq; de his sciētia nulla erit, quare nec definitio. Accedit, qđ definitio est eorum, quæ permanent semper eadem, atq; hæc sunt vniuersalia non particularia, vt in eodem 33. colligitur, & si quis dicat, dari singularia æterna, quæ semper eadem sunt, huic Auer. respōdet 7. met. commen. 55. nam sol, vt hic sol non definitur, hoc est vti singulare est, sed vt sol, hoc est, vti est species: immo, qui definit singularia æterna, quatenus singularia sunt, decipitur, cum de indiuiduis illis non prædicetur aliquid vniuersale primum, etenim primo poster. text. 12. non est demonstratio vniuersalis, quæ sit de indiuiduo vnico sub specie, dum demonstratur passio illius, vt singulare est. & hanc ob causam Arist. septimo met. tex. 53. aduersatur Platoni, dicenti, ideas esse, nam, inquit, si darent essent definiendæ, vt singulares

formæ, sunt enim extra animam singulares, & abstractæ. Ex his concluditur, definitionem esse vniuersalem.

Auer. itaque, vt iam ad quæsitum explicationem deueniamus, ob ea, quæ dicta sunt, partim ex philosophiæ commentarijs, partim ex logicis explicationibus desumpta, in hoc loco quæstionē format huiusmodi, nunquid definitio sit particularis, vel vniuersalis tantum. Primum autem argumentatur, definitionem non posse dici particularem, idque ostendit duplici ratione: prima est, si definitio esset particularis, particulare esset natura communis pluribus, hoc autem est absurdum, quoniam pluribus in locis dictum fuit particulare dici de vno tantum, & loca sunt, ex Porph. cap. de genere, & cap. de specie: ex Arist. in anteprædicamentis cap. de his, quæ sunt, & cap. de substantia, item ex lib. Periherm. Sectione secunda, & lib. primo Priorum, sect. secunda cap. de copia propositionū, ac demum 1. lib. Post. tex. 9.

Sed consequentiam nō roborat Auer. vos autē sic deducatis. quia dicis definitionē eē particulare, cū definitio verificet de oīb; cōtēntis sub definito, iā necesse est ipsam definitionē eē cōm plurib; verū si definitio erit particularis, efficiet particulare eē cōe. Secūda rō ad eandē cōclusionē ē, qđ si definitio erit particularis, singulare diuideretur ī singularia.

id

- A** id autem eſt abſurdum, quoniã expoſitum eſt in libello Quinq; vocum, ſolas ſpecies diuidi in ſingularia, non autem ſingulare ipſum. Præterea in infinitum procederemus. Illatio vero ſic ab Auerroë deducta eſt, quia dicis definitionem eſſe particularem, quod autem definitur eſt ſpecies vna, cum pluralitate indiuiduorum, itaq; ſingulare in ſingularia diuidetur. His iactis, ſecundo loco Auerr. probat oppoſitam partem, nempe definitionem poſſe eſſe particularem vel rei particularis. idq; adſtruit ratione huiusmodi. Si enim ſingulare, non definitur, ſingulare non differet ab vniuerſali, item ſingulare non prædicabitur in qd de ſuis ſuppoſitis: vtrumque vero eſt falſum, quare et id ex quo ſequitur. Conſequentis falſitatem ex eo inferre poſſumus, qd ea differunt quæ ex natura rei ſunt diuerſa: porro ex natura rei diuerſa ſunt, ſingulare, & vniuerſale, vnde Ariſto. in lib. Periherm. ſectione ſecunda, res diſtinguit per oppoſitas differentias, quæ ſunt vniuerſale & particulare, & idem habetur in Antepredicamentis item falſum eſt dicere ſingulare non prædicari in eo quod quid eſt, cum ſit verum dicere, quid eſt Socrates: eſt ſingulare, & ſic de cæteris hominibus. Illationem vero principalem ſic reducimus. Nam quia dicis definitionem non poſſe eſſe particularem, ſequitur par-
- ticulare non eſſe diſſinibile, at **D** omne quod ab alio diſtinguitur per ſuam diſtinguitur definitionem, igitur particulare cū non definiatur, non etiam diſtinguitur à re vniuerſali. Item cum de finitio ſit idem cum eo quod dicitur quod quid eſt, aut ſaltem ſola differunt ratione, ſequitur ſi ſingulare non. definitur, ipſum non habere quod quid eſt; quare nec prædicabitur de ſuis ſuppoſitis, quod eē falſum iam demonſtratum eſt. Si vero quis dicat, ſingulare eſſe nomen **E** eg- uocum, & ex hoc velit difficultatem euadere, protinus hunc deridet Auerr. quoniam æqui- uoci, inquit, non eſſe definitionē neque deſcriptionem: id autem intelligendum eſt de æqui- uoco vero, ac ſimpliciter dicto, non autem de eo, quod analogū vocant, nam id definiri poſſe in præcedentibus quæſitis determinatum fuit. Soluit Commentator, & vt ſui moris eſt in diſſoluen- dis rationibus difficilioribus, præpoſitiones primum colligit, **F** inde reſponſionem ad argumen- ta vult eſſe intelligendam. prima eſt, qd rei ſingulari poteſt aſſignari certa quædam attributio rei communis, hoc eſt priuatio communis, quæ propria eſt vniuerſalium. Secunda eſt, quod hæc attributio non eſt res poſitiua ſed priuatiua. Tertia, ex hac attributione priuatiua ſingulare definiri poteſt, non autē ex aliquo prædicato, quod dicatur

Argum. Tomitani &c.

- G** dicatur de pluribus. Quarta est, singulare, vti habet priuationem illam attributionem, quæ est priuatio communis, potest mouere intellectum, & definitur vti vero res est extra animam non mouet, immo est simpliciter singulare, & sic non definitur. Quinta est, errat, qui dicit omne id, cuius est definitio, id etiam esse vniuersale, non autem decipitur qui dicit, omne id cuius est definitio, dicitur commune. Sexta, commune habet duas species, hoc est vniuersale, & priuationem vniuersalis. Ex his colligit, singulare vt singulare non communicari alteri fin **K**
- gulari, & præsertim vbi singulare est Ens extra animam, nam si id fieret, esset vniuersale, quod est absurdum. cõueniunt tamen omnia singularia inter se in hoc communi, quod habent priuationem vniuersalitatis. . Primo modo non cognoscitur singulare ab intellectu, nec definitur. Secundo vero modo potest definiri, quæ est solutio per distinctionem, concilians argumenta in oppositum adducta. **L**
- H** species, hoc est vniuersale, & priuationem vniuersalis. Ex his colligit, singulare vt singu-

F I N I S.

INDEX RERVM OMNIVM, QVAE VTILIO,
 res nobis videbantur ex singulis commentis desumptus, &
 ex Tomitani lectionibus collectus. In primum, &
 secundum librum Magnę Commentationis
 Auerrois, in Posteriora Resolutoria.

MNIS doctrina,
 & disciplina discursi-
 ua fit ex præcogni-
 tis. Primo Poste. cõ-
 mento Primo.

Propositio illa, ois doctrina etc.

cõttinet sub suo subiecto quæcun-
 que in hoc libro traduntur, sub
 prædicato uero comprehendit
 omnes species quæstorum, ex
 Alpharabij sententia.

Propo illa, omnis doctrina etc. con-
 tinet sub se cognitionem omnem
 assertiuam, non aut definitionẽ
 contra Alph. 1. Poste. cõ. primo.

Propo illa, omnis doctrina etc. non
 competit artibus operatiuis &
 sordidis, quæ artes factiue et mæ-
 canicæ dicuntur aduersus The-
 mistium. 1. Poste. com. 1.

Partes definitionis cū fuerint no-
 tæ per se aut per syllogismum, inde effi-
 citur nota definitio. 1. Poste. c. 1.

Definitio cū ẽ modice ignota eget
 diuisione & cõpositione ut fiat
 nota. 1. Post. cõ. 1.

Definitionis nõ est demonstratio,
 quõ sit intelligendum, uide. cõ. 1.

Partes definitionis largiuntur de-

finitionẽ, nõ eo modo quo per se
 notum dat per se ignotum. cõ. 1.

Partes definitionis concluduntur
 per demonstrationẽ, eo nõ, quo
 ignotum p se concluditur ex per
 se noto. cõ. 1.

Inquisitio est interdum res ambiẽs
 inductionem & syllogismum. cõ-
 mento. 1.

Subiectum artis dicitur trifariã,
 nam uel præcognoscitur eius eẽ,
 uel quid eius nomen significet,
 uel utrumq. com. 2.

Præcognitiones quid & quod pri-
 mum audiendæ sunt de præmis-
 sis. 2. de subiectis ac postremo de
 quæstis, id latuit Them. com. 2.

Cognitio præmissarũ, est cognitio
 conclusionis in potentia non in
 actu. com. 3.

Reminiscẽtia ẽ cognitio quæ actu
 præfuit. com. 3.

Res particulares dum latent sen-
 sum, & subintrant rem uniuersa-
 lem notam, absque ulla præcogni-
 tione discuntur. com. 3.

Singularia nõ prædicantur de ali-
 qua re : id quomodo sit audien-
 dum, uide com. 4.

Scire

Index

- G** Scire & ignorare licet contraria sint, tamen alia atque alia ratione sumpta se se cōpatiūtur. c. 4.
- Sophistarum Cauillū, quo scire tollebant, quo mō intelligēdū. c. 4.
- Cur tacuit Arist. Cauillū Menonīs quo ille, scire negabat. com. 5.
- Q**uestiū naturaliter ignotum non pōt fieri actu cognitū, sed est potentia scibile. com. 5.
- Scire ab Arist. definitū est de conditionibus prēmissarū demonstratiōis simpliciter, quæ primo intentata est in hoc libro. c. 7.
- H** Scire ab Arist. definitum non comprehendit sub se demonstratiōnem signi. com. 7.
- Constare ex prēmisis ueridicis, separat demonstratiōem à syllogismo dialectico. cō. 8.
- Medius terminus in demonstratiōne simpliciter, debet eē causa ut res sit, et nostræ scientiæ, hoc est effendi & inferendi, id autē non esse in demonstratiōe, quia uel etiam propter quid, uide. cō. 9.
- I** Demonstratiō simplex est primo ac principaliter demonstratiō, quæ alijs non eget & quæ prēmisis naturaliter primis cōstat, ceteræ uero demonstratiōes secundario sunt dicendæ demonstratiōes, et sunt illæ quæ compositæ appellantur, hoc est, quarum prēmisse immediatæ non sunt, sed ad immediatas referūtur. c. 10.
- Medius terminus in demonstratiōne simpliciter, non pōt esse causa amborū extremorū, hoc est, subiecti & prædicati, itē nō subiecti tantum ut uoluit Alpha. nō ēt causa ut maius insit minori solum ut uoluit Auicenna, sed est cā maioris secundi eius esse, & ut maius insit minori. com. 11.
- Causæ sunt notiores apud naturā, compositis. com. 12.
- S**ensata non sunt cōparanda intellectis. com. 12.
- Natura non omnino cognoscit sensata. com. 12.
- Conceptus compositorum sunt notiores nobis, conceptibus suarum causarum, sed apud naturam res contra se habet, hæc. n. primū cognoscit causas quā cōposita. c. 12.
- Res uniuersales, quæ sunt multorū, sunt notiores apud nōs. c. 12.
- N**omen prēmisse, est nomen dictū per comparatiōem ad aliud, nempe ad syllogismum cō. 13.
- Enuntiatiō, prēmisse, & questiū, idem sunt re. atq; subiecto, sed ratione inter se differunt, & consideratione. differentiā uide. c. 13.
- Licet describere aliquid per enumerationem suarum specierum, quo mō id uerum sit, uide ex Aristotelis

- A** *Plotelis descriptione.com.13.*
 Non dari medium inter contradi=
 : *floria, &* et inter contraria, ubi
 proprie accipiuntur, uide *cō.13.*
 Cōtraria uidentur punire ad de=
 monstrantem, contradictoria ad
 : Topicum, qua ratione id sit au=
 diendum. quare in com. *13.*
 Dignitas est cognitio innata addi=
 scenti.com. *14.*
 Positio continet sub se assertionē
 & conceptionem.c.14.
B Definitio non dicit aliquid alicui
 inesse, nisi per accidens.c.14.
 Quicquid est causa effendi aliquā
 rem, sū aliquam denominationē
 uel simpliciter, illud est dignius
 talis esse.com.15.
 Impossibile est, ut scia de re igno=
 : ta, sit melior scia rei naturaliter
 notae, immo neq; equalis eē pōt.
 Erit itaq; scia noti, melior et ma=
 ior scia ignoti.com.16.
C Ratiocinatio sū euidentiā, quae
 fit, uide com. *16.*
 Præmissas esse notiores conclusio=
 ne, est conditio generalis, quae cō=
 petit syllogismo topico, demon=
 stratiuo, & oratorio.c. *17.*
 Differentia inter topicum & de=
 monstrantē quae nam potissimum
 sit, uide *com.17.*
 Assertio est quid commune Veri=
 dico & Mendaci.com. *17.*

- Distinctio ueri & falsi, sū diuersi **D**
 : tatem Artium considerantium il=
 la pulcherrima habetur. *cō. 17.*
 Duo contraria in materia contin=
 gente, sunt ambo falsa.com. *19.*
 Demonstratio non ob aliam cau=
 sam fit, nisi ut ex prioribus scia=
 mus id quod posterius est.c.19.
 Vna ex suppositionibus huius ar=
 : tk est, q; scia nostra quae demon=
 stratiōe acquiritur, debet in prae=
 missis & medijs habere statū, et
 nō procedere in infinitum.c.21. **E**
 Terminus medius in syllogismo, cu=
 ius præmissae sunt per se notae, fa=
 cit scientiam illam, quae dicitur
 intellectus.com. 21.
 Reciprocatio demonstrationis est
 : possibilis, cum i una procedimus
 à causa, in alia ab effectu.c.23.
 Reciprocatio in demonstratione
 : simpliciter secum ipsa, aut cum
 alia demōstrationis specie est im=
 possibilis.com.24. **F**
 Reciproca demonstratio non pōt
 : fieri nisi in terminis conuertibili=
 bus, qui sunt propria, & defini=
 tiones.com.26.
 Scientia quae fit per cām, est scien=
 tia certa, necessaria & imper=
 mutabilis.com.28.
 Proprietates cōstituētes præmis=
 : sas necessarias sunt tres, dici de
 omni, p se, & uniuersale.cō.29.

Index

- E** per se in primo modo diuiditur in quinque alios modos. uel cum prædicatur tota definitio de definito, uel genus uel differentia, uel pars generis, uel pars differentia. com. 30.
- P**redicatio per se primi modi est in omnibus prædicamentis. c. 31.
- P**redicatio per se secundi modi est solum in prædicamentis accidentium com. 31.
- H** Predicatio per se in secundo modo fit dupliciter, uel quando in definitione prædicati accipitur subiectum, uel genus subiecti, aut genus generis subiecti, dum modo non transcendamus genus artis. Et uide de hoc quid uoluerit Alpha. quidque Auerror sentiat in digressionem, quam facit in hoc proposito. com. 31.
- A**ccidentia in quorum definitione sumuntur eorum subiecta, sunt proprietates ipse, ut risibilitas hominis &c. com. 31.
- O**mnis predicatio uel est per se uel secundum accidens com. 32.
- U**trum relatiua quæ mutuo definiuntur faciant prædicationem per se, uide com. 32.
- U**trum causæ efficientes, per se in insint suis causatis, uide. c. 32.
- R**es compositæ propriæ definiuntur, non autem simplices, et præsertim illæ quarum esse partim est in anima et partim extra. et ideo relatiua non habent ueræ definitiones.
- C**ausa efficiens non est de causis quæ inexistunt rei, et ob id non sumitur in definitione sui effectus nisi per accidens. com. 34.
- D**ifficile demonstramus rem aliam quam per eius causam efficientem, quoniam posita tali causa, non sequitur necessario effectus illius causæ com. 34.
- U**trum quartus modus dicendi per se sit demonstratiuus simpliciter, uide com. 34.
- N**on omnis causa efficiens ingreditur demonstrationem simpliciter, ut credidit Alpha. immo tales causæ pro maiori parte sui pertinent ad demonstrationem signi, et aliquæ ad demonstrationem propter quid tantum. Quod si causa efficiens demonstrationem simpliciter constituat, est illa efficiens quæ dicitur esse in re, quæ Auerror. coexistentem appellat: pro ut est terræ interuentus respectu Eclipsis. c. 35.
- D**emonstrationis medius terminus non potest esse qualibet causa ex quocunque genere sumpta, ut uoluit Alpha. si demonstratio simpliciter sit ex primo, et secundo modo

- A** modo dicendi per se. [com.35.](#)
 Vtrum per se & necessarium conuertantur ad inuicem, an potius differant, uide [com.35.](#)
 Accidentium propriorum diuisionem, utilem ualde, uide in. [c.35.](#)
 Quid sit prædicatum primum, siue uniuersale, quæ eius conditiones aduersus Alphara. & alios, uide [com.36.](#)
 Vniuersale & primum aliquando differre, colligitur in. [c.37.](#)
 Singularium non esse demonstrationem, [com.37.](#)
 Demonstratio alia uera, alia estimata est [com.37.](#)
 Primum prædicatum esse reciprocum & conuertibile, uide in fine [com.37.](#)
 Numero, Magnitudini, Tempori ac Motui non dari communem naturam uniuocam uide. [c.38.](#)
C Error circa illud uniuersale, quod est de lineis æquidistantibus, an sit in medio termino, an potius in quesito, uide aduersus Themistium in [com.39.](#)
 Inductio non facit acquirere nos prædicationem per se, sed secundum accidens. [c.41.](#)
 Quæ differentia sit statuenda inter demonstrationes & sophisticas orationes. [c.41.](#)
 Prædicatum primum, siue uniuersale quod nam sit, aduersus Alphar. & Auempacem, item & Themistium, uide [com.41.](#)
 Perfectissima esse demonstrationem quæ est definitio in potentia [com.41.](#)
 Demonstrationem fieri ex his quæ cōueniūt nature [operibus. c.41.](#)
 Accidentale non ingredi demonstrationem, & quæ huius sit causa. [com.41.](#)
 Prædicatio generis an sit prima & uniuersalis. [c.41.](#)
 Locum cōstruēdi esse topicum, & destruēdi interdū demonstratiuū, itē quæ nā sit eorū differentia aduersus Alphar. [uide. c.43.](#)
 Necessarium & essentialē nūquid idem sint & conuertibilia, an alia quæ ratioe differentia, uide. [c.44.](#)
 Necessarium & contingens interdum opponi, interdum simul idē esse [com.44.](#)
 Proprietatum mutua prædicationem esse necessariam per accidens [com.44.](#)
 Genus cum specie an faciat prædicationem primam, & undequaq; necessariam nec ne. uide. [c.44.](#)
 Demonstrationem nō esse nisi unā unius rei, aduersus multos recentiores expositores, uide. [cō.46.](#)
 Error Sophistarum & dialecticorum, quo pacto differant. [c.47.](#)
 Regula

Index

- G** Regula, propter quod unumquod
que tale &c. quomodo intelligē
da. com. 51.
- Demonstrationis species tres esse,**
uide com. 51.
- Accidētia quedā separabilia, quæ**
dam connexa esse. c. 52.
- Necessarium duplex esse, rei &**
consequentie. com. 53.
- Predicatum primum, siue uniuer-**
sale, quod nam sit, aduersus Ale-
xandrum et Themistium, uide. c.
54. Item, num conclusio demon-
strationis possit esse uniuersalis
nec ne, ibidem.
- Demonstratio simpliciter est illa**
que prestat nobis summam ueri-
tatem. com. 55.
- Maior pars demonstrationū sim-**
pliciter fit de accidentibus essen-
tialibus. com. 56.
- Trāitus de genere in genus utrū**
dari possit, & quo modo liceat,
& quo modo non, uide. c. 56.
- Demonstratio affirmatiua uerior**
est negatiua. com. 57.
- Demonstratio simpliciter est de ac-**
cidentibus. com. 57.
- Scientias non transcendere co. 58.**
& pro hac materia uide etiam
com. 59. & 60.
- Artem esse particularem uel com-**
munem. com. 60.
- Ars particularis an possit trade-**
re principia artis cōis. com. 61.
- Particularia utrum ingrediantur**
demonstrationem, uide c. 63. et
aduersus Alpha. ibidē nonnulla.
- Quo modo se habeant illa parti-**
cularia ad demonstrationē, quom-
rum unicum est sub specie indi-
uiduum, uide com. 65.
- Causæ cōmunes sunt de genere cau-**
sarum per accidens. c. 66.
- Scientia debet correspondere na-**
turæ operibus. c. 67.
- Demonstrationem constare ex ter-**
minis conuertibilibus colligitur
in fine com. 68.
- Transitus sciētiarum an detur, itē**
que sciētiæ sint subalterne, quæ-
que disparatæ, uide com. 69.
- Subiecta artium & sciētiarum tri-**
ariam diuidi, uide com. 69.
- Subalternatas artes quo modo in-**
uicem se habere dicamus, uide in
fine com. 69.
- Prima Philosophia est ars commu-**
nis, quoniam considerat Ens, ut
Ens com. 70.
- Metaphysicum dare subiecta alia-**
rum artium, & quo modo, uide
commento. 70.
- Vtrum Artes possint sua probare**
principia, nec ne, uide cō. 70. itē
aduersus Auicennā, quedā inibi.
- Artē particulare posse dare cau-**
sas sui subiecti per signa. cō. 70.

Quo

- A** Quo modo intelligendus sit ille locus in. 1. Physic. tex. 1. q. scientia habetur ex cognitione principiorum et causarum, usque ad elementa. com. 70.
- Prius et notius ad nos et quo ad naturam interdum simul concurrere. com. 70.
- Transitum in scientis non dari. e. 71. aduersus Alphar. ibidem.
- Subiectum Artis semper ab artifice supponitur, uel quia notum sit ex se, uel quia alibi demonstratum. com. 73.
- B** Ars non concludit subiectum esse, sed aliquid de subiecto, hoc est questum: uide et quid sit questum simplex et compositum. in commento 73.
- Vtrum in simplici questione si est, aliquid supponatur, uide cō. 73.
- Quæ sita quæ queruntur esse duplicia, uel accidentia, uel definitiones aut definitionum partes, lege com. 73.
- C** Præmissæ illæ quæ uidentur pluribus artibus competere, sicut illæ, omne totum est maius sua parte: uel, si ab æqualibus æqualia demas quæ remanent sunt æqualia, an sint uniuocæ, uel æquiuocæ, uel analogicæ. uide in cō. 74. et contra Alpha. nonnulla ibidem.
- An ars quæ considerat quantitatem possit dici una, uide com. 74.
- D** Quæritur quo modo sit genus unum. uide cō. 74.
- Transitum non dari de genere in genus, uide cō. 74.
- Sermonem demonstratiuum esse finitum, oratorium uero infinitum, uide cō. 77. Item cur oratoribus statuatur iudices certum tempus dicendi, horologio fluctis aquæ, ibidem.
- An opio possit aliqui dici scientia. c. 78.
- E** Definitio facit cognoscere essentiam nominis, non autem dicit esse uel non esse. c. 79.
- Definitio dat distinctam idipsum quod definitum largitur confuse. c. 79.
- Linea, quo modo à naturali cognoscatur à et mathematico, uide c. 80.
- Idea Platonis, est forma exiens à rebus singularibus. c. 81.
- Ideæ non possunt destrui à logico, quoniam illud est opus diuini philosophi. c. 81.
- F** Vniuersale quod scibile est, non est idea, sed natura communis multis particularibus, penitus in potentia. com. 81.
- Principia communia, alia esse quæ unicam artem cōcernunt, aliqua uero quæ ad plures artes æque referuntur, uide c. 83.
- Topicæ artis finis est sola uictoria, sed iudicatiæ artis finis est con-
- Argum. Tom. R gni.

- G** tio entium, secundū ultimum suarum causarum, & uti entia sunt. com. 85. uide & ibidem differentiam harum, quoniam ars topica non habet subiectum, ars iudicialis habet subiectum.
- Scientiæ contemplatiue utuntur medijs uniuocis, non autem æqui uocis. com. 90.
- Sensum non decipi circa propriū obiectum. com. 90.
- H** Intellectum non decipit circa res intelligibiles mathematicas. c. 90.
- Quando intellectus in intelligendo errat, quæ sit causa errandi, uide. com. 90.
- Quo modo liceat syllogizare ex ambabus præmissis affirmatiuis in 2. figura, uide in com. 92.
- Resolutio per cōtrarium quid sit, et cur ita dicatur, item duas esse resolutionis species, uide c. 93.
- Topicus differt à demonstrante inter cetera, q. topicus utitur præmissis mediatis, demonstrans uero immediatis. c. 94.
- Demonstrationes sunt trium specierum, signi, propter quid, & simpliciter, item quo modo inter se distinguantur, uide aduersus Auicennam, qui negabat demonstrationem signi esse sub genere demonstrationis collocandam. com. 95.
- Demonstratio dicitur analogice, hoc est secundum prius atque posterius de tribus speciebus suis. com. 95.
- Demonstratio quomodo inferat prius per posterius, & posterius per prius, lege in c. 96.
- Quo modo propo. uniuersalis negatiua syllogizetur, in secunda figura tantum, per causam remotam, nō autem in prima, uide ad longum uerborum seriem in cō. 99. & aduersus Themistium & Alphar. quedam ibidem.
- Demonstratio cause & signi quo pacto differant in scientijs subalternis & disparatis, & utrum sciæ transcendant, uide in c. 100.
- Scientias se se coadiuuare inuicem, quo modo sit intelligendum, uide de com. 100.
- Ars theorica & practica, quo mō inuicē sese coadiuuent, cō. 100.
- Mathematicū procedere à priori simpliciter, Physicū uero à priori quo ad nos, lege in c. 101.
- Mathematicas artes esse certissimas, & uehementis uniuersalissimas. item quedam inibi ex Themistio. com. 101.
- Mathematicas scientias præstantissime demonstrare. c. 103.
- Mathematicarum demonstrationū maior pars est simpliciter, uide

A in com. 103. & de certitudine illarum nonnulla ibidem.

Quando sunt due res, quorum una negatur ab alia, & inter illas est medius terminus, necesse est, ut altera illarum sit sub illo medio: ex quo sequitur non posse fieri syllogismum ex ambabus premis- sis negatiuis, uide in com. 108. & contra. Auicennam nonnulla ibidem.

B Medius terminus proportionatus prime figure est ille, qui secundum ipsius naturam concludit uerum in omni materia. c. 123.

Deficiente sensu quo modo deficiat scientia, uide in c. 134.

Sensibile aliud proprium, aliud commune dici. com. 134.

Sunt quedam nobis naturaliter cognita, de quibus non recordamur quando illa nobis per sensum aduenerint, sed putatur hæc eē de genere sensibilibus communium, & quæ sint hæc, lege com. 134. item nonnulla aduersus loquētes sue legis, inibi.

C Topicum non uti immediatè assumptis, quia non conuenit enti, uide com. 136.

Definitum predicari de definitio- ne per accidens & præter natu- ram. com. 137.

Aristotelem aliquā repetere unum

& idē, colligitur in fine c. 140. **D**
Conuertibilia licet faciant mutuā & reciprocam consequentiam, non tamen ex utraq; parte faciūt naturalem predicationem, sed ex altera tantum exceptis relatiuis, & quæ circulo gignantur, quæ semper iuxta naturam naturaliter refe- runtur, uide in c. 142.

Particulare est duplex, uerum & non uerū, non uerum est id, quod naturaliter potest de alio predi- cari. Verum, est quod dicitur sin- gulare quod de nullo naturaliter predicari potest, uide com. 143. **E**
Extrema finita posse habere infi- nita media, potentia, non actu com. 143.

Syllogismus logicus quis sit, uide com. 148.
Syllogismus logicus, siue dialecti- cus sit ex præmissis non propor- tionatis, com. 149.

Predicatio accidentalis potest ire **F** in infinitum; predicatio essen- tialis non. c. 148.

Predicationem aliam esse natu- ralem, aliam præter naturam; item aliam per se, aliam per acciden- tes, uide com. 148.

Ideæ Platonis sunt uniuersalia ex- tra mentem, de quibus apud il- lum fiunt demonstrationes, non autem apud Aristotelem. c. 149

R ij Demon-

- G** Demonstrationes esse rerum sensatarum, nō idearum. com. 149.
 Demonstratio logica et syllogismus ex communibus & ueris, nō autem essentialibus. c. 152.
 Logica utimur duobus modis, uel ut instrumentum est, et hæc est illi propria operatio. Vel prout est una scientiarum, uide cō. 152.
 Quo modo primus et secundus modus dicendi per se habeant, statum, & sint finiti, uide com. 153.
H & aduersus Themistium pauca quedam, ibidem.
 Genus an prædicetur de sp̃e, uniuersaliter, uide com. 155.
 Particulare esse uel singulare, uel signatum clausura particulari, uide com. 160.
 Demonstratio est de uero, & uerum est quedam res extra animam existēs prout est in anima: ex sententia Platonis. c. 160.
 Demonstratio de re uniuersali coe git multos ueteres philosophos asserere, uniuersale esse extra animam. com. 162.
I An uniuersale sit in anima, uel in particularibus, & dum in particularibus existit, an ab illis sola ratione differat, uel etiam magis, uide com. 162.
 Scientiam uniuersalem eē per se, particulare per accidens. c. 163.
 Uniuersale non esse extra animā, nisi in potentia. c. 164.
 Error prouenit interdum ratione defectus nostri, interdū ex parte entis fm se, in fine. c. 164.
 Scientia quæ fit per ultimam causam causarum singulorum entia est perfectissima, uide c. 166.
 Scientia & scitum sunt correlatiua, & ideo se se mutuo inferunt fm eandem rationē et gradum. cō. 167.
 Scientia uniuersalis quo modo inferat scientiam particularium, & non contra, uide com. 168.
 Conclusionem aliquando esse notiore præmissis, ratione mathematica, uide com. 176.
 Materia est causa ut in scientijs inueniatur id quod est per accidēs. & ob id scientia est certior, quæ magis à materia abiūcta ē, c. 178.
 Differentiam inter unum, & punctum, quo ad esse principium cōtinui & discreti, uide com. 178.
 Scientiam esse de genere uel uniuoco, uel analogo, uide c. 179.
 Subiecta scientiarum quo mō differant, uide com. 179.
 Speciem esse similitudinem indiu duorum, lege. c. 182.
 Uniuersale & particulare sūt res oppositæ. c. 182.
 Nihil esse, quod sit ignotum nobis

- A** ex sui natura, sed ex eo quod insensibile est, uel ægre à sensu comprehenditur. c. 182.
- Artium subiecta differunt, per differentiam suorum principiorum. com. 186.
- Principia communia equiuoca quæ sint, uide, c. 193.
- Affertio quid sit. com. 195.
- Logicum & Physicum conuenire in consideratione de differentia inter scientiam & opinionem, sed differre in modo considerandi, uide com. 202.
- pore, uide com. 1.
- Quæ sita naturaliter occulta, solo syllogismo fieri manifesta, cō. 1.
- Questionem quid esse simplicem, uide an definitio sit uel nō sit de genere incomplexorum. c. 3.
- Quæ sita posterioristica esse de rebus extra animā naturaliter. c. 3.
- Quæ sita nunquid sint quatuor tantum, uel plura, uide com. 3. item quæ sint quæ sita posterioristica uocata, & dialectica. ibidem itē quid differat quæ situm Theoricum à quæ sito logico inibi.
- Quæ sita alia esse quæ accidunt Entibus, uti sunt in anima, alia uti sunt extra animam. com. 3.
- Demonstrationem simpliciter distinguere à demonstratione signi et causæ, et quo mō uide in fine. c. 3.
- Cur demonstratio simpliciter sit perfectissima omnium aliarum, lege in com. 5.
- Causam non esse particularem, sed uniuersalem, com. 6.
- Per accidens aliquando opponi ei quod est per se: interdum aliter accipi. com. 6.
- Accidētium quoddam eē obiectū demonstrationis, quodā uero nō, com. 6.
- Quid & propter quid eē idem re atque subiecto, ratione uero differre, com. 6.

EX LIBRO SECVNDO

Posteriorum Analyticorum.

- PRIMVS** Liber Posteriorum est de demonstratione, secundus est de definitione. com. 1.
- Definitionem esse rem diuersam à demonstratione, quoniā quæ situm quid est differt à quæ sito demonstrationis, uide com. 1.
- Quæ sita prima & naturalia, quæ sint, lege com. 1.
- Quæ situm & scitum, partim idem esse, & partim differre, lege in com. 1.
- Scientia ois an præsupponat quæ sitionem, an potius sit scientia aliqua quam nō querimus ullo tem

- C** *Cause que respōdet quesito quid est, sunt materia & forma: que uero respōdent quesito propter quid, sunt finis & efficiens. com. 6. in fine.*
- Medium esse causam omnium questionum. com. 7.*
- Causa uniuersalis an sensu possit innotescere nec ne, uide c. 7.*
- Imaginationem rei singularis præstare intellectionem rei uniuersalis, & quo modo id fieri possit, lege in com. 7.*
- H** *Demonstratio est definitio in potentia: & ob id hæc differunt sola ratione, non re & subiecta: uide huius causam in com. 7.*
- An questio si est, sit questio cause, uide non minus breuem quam subtilem huius rei determinationem in com. 8.*
- Regule logicales sunt multe, pro maiori parte earum, uide causam in com. 8.*
- I** *Scientiam aduenire nobis firmiorem, post dubitationes appropriatas rei scibili, uide in fine commentum. 3.*
- Dubitationes alias esse proportionatas, alias non, uide ex sententia Matthij interpretis. c. 9.*
- Res quo ad substantiam definiuntur, quo ad accidentia demonstrantur, ex sententia Themi-*
- stij. com. 9.*
- Definitionem esse semper uniuersalem & affirmatiuam, uide c. 9.*
- Scientiam demonstratiuam non alia uia acquiri posse quam per demonstrationem. com. 10.*
- Demonstrationes simpliciter, quæ dant causam & esse, fieri de accidentibus pro maiori parte, & semper. uide altam nimirum inquisitionem huius rei in commentum. 12.*
- L** *Demonstratio per causam remotam, non est uera & simpliciter demonstratio. c. 12.*
- Premissarum demonstratiuarum esse definitiones, non autem demonstrationes, uide in cō. 14. & hoc diligenter perpendas: ne uera sententia sit tibi multorum errorum causa.*
- Definitiones notificant quidditates subiectorum Artium, & suorum etiam subiectorum partium. com. 15.*
- M** *An ars possit tradere causas sui subiecti, q. non, uide com. 15.*
- Definitiones notificare quesita, eo modo quo notificat ipsa principia lege in fine cō. 15. & recte considera.*
- Definitionis partes non predicari uicissim, sed habere solam compositionem illam, quæ dicitur modus*

- A** *duas conditionis, et annexæ clausule: com. 16. quem locum si diligenter et studiose perceperis, poteris innumeras tollere contradictiones.*
- Demonstratio largitur rei quidditatem per accidens, uti definitio rem esse, nam definitio per se dat rei quidditatem, uti demonstratio rem esse. c. 17.*
- B** *Definitio cum est naturaliter ignota uidetur non posse aliunde assumi et concludi quam per demonstrationem: quoniam questum naturaliter occultum non potest alio instrumento notificari quam demonstratione. com. 20.*
- Definitionum ignotarum duas esse species, uide com. 20.*
- Definitio utrum, possit demonstratione concludi nec ne, uide doctrinam digressionem in com. 20. et aduersus Alfarabium nonnulla ibidem.*
- C** *Definitiones duas non posse esse unius rei, contra Alfarabium. com. 20.*
- Demonstrationem solo situ differentem non concludere definitionem per aliam definitionem, aduersus Alfarabium. com. 20.*
- Definitio completa non predicatur de aliqua re per medium, sed bene pars definitionis, sed*
- pars est inepta ad demonstrationem constituendam. com. 21. et ibidem ex Alfarabio pauca quedam.*
- Petitio principij que et quo modo sit, uide com. 21.*
- Definitio animæ ex Platone. com. 21.*
- Petitio principij uera est, cum idem per idem demonstratur, com. 21. item nonnulla uide de hac re, secundum Alexandrum et Themistium, ibidem.*
- Themistius pro maiori parte consentit dictis Alexandri. com. 21. circa finem.*
- Syllogismus non largiri definitionem per se sed per accidens, quoniam uis syllogismi, est largiri maius inesse minori per medium. com. 22.*
- Difficile et profundam esse ualde questionem illam ab Aristotele examinatam, utrum definitio una per aliam concludi possit in demonstratione. comment. 22.*
- Aristotelis laudes ab Auerroes summe decantate. c. 22.*
- Dei prouidentiam asserit Auerroes in fine com. 22.*
- Syllogismi et inductionis differentiam, uide in com. 23.*
- Inductio siue inquisitio nihil necess*

Index

- G** sario colligit, com. 23. id caute considera, ne Auerrois alibi sit si bi contradictorius.
- Syllogismi cathedgorici & conditionalis differentiam quere in com. 23.
- Syllogismus conditionalis non concludit nisi illationem concesserit respondens. com. 23.
- Syllogismus conditionalis maxime pertinet ad artem topicam, uide & huius rei causam. c. 23.
- H** Definitio nota, potest diuisione colli, sed ignota eget syllogismo, com. 23.
- Diuisionem cōferre ad syllogismū & inductionem, sed alia atq; alia ratione, uide com. 24. & quid Alpha. de hac re dixerit.
- Species definibilis, est species ultima indiuisibilis, hoc est, species specialissima, uide in fine com-mento. 24.
- I** Diuiso largitur scientiam minoris ueritatis quam faciat syllogismus. com. 25.
- Syllogismus largitur naturaliter ignotum, diuiso naturaliter notum. com. 25.
- Diuiso an inferat definitionem illatione necessaria, nec ne, uide com. 25.
- Non omnem illationem necessariā esse syllogisticam, com. 25.
- Syllogistica illatio est, ignoti ex noto. com. 25. in fine.
- Definitionem esse propriam definito, & constare rebus essentialibus. com. 26.
- Definitionis partes, aliquādo eius modi sunt, ut neque genus, neque ulla ex differentiis sit conuertibilis cum definito, licet aggregatum ex illis omnibus efficiatur conuertibile. Aliquando uero ultima differentia est conuertibilis, c. 26. tu uero nota, hoc ultimum raro fieri, cum differentia ultime, & conuertibiles lateant nos, ut plurimum.
- Differentia rationalis cōuertitur cum homine, quoniam solus homo habet rationem. c. 26.
- Definitio utrū possit concludi per sui definitionem, quo modo syllogismum asserimus, bonum eē, ex sui definitione, uide amplam digressionem ad hoc pertinentem. in com. 27.
- Definitionem, et definitionis regulas nō esse comparandas syllogismo, neq; syllogismi regulis: quæque horum sit differentia, uide ad longum in com. 27.
- Definitiones esse duplices, alias quæ educuntur syllogismo, et alias quæ diuisione & compositione innotescunt, quæque harum sit differ-

- A** *differentia, uide com. 27.*
Categoricus syllogismus est omnium perfectissimus, quoniam sibi sufficit, et à seipso perficitur. com. 29.
Contraria quo modo se habeant, quo ad eorum scientiam, et ignorantiam, item quo ad eorum esse notius alterum altero, uide. c. 29
An inquisitio, siue Inductio possit colligere definitionem ex collectione singularum eius partium, nec ne. com. 31.
- B** *Qui querit an res sit, non querit an Ens sit illi genus: sed querit an quod ex eius nomine concipitur in anima, sit ens extra animam. com. 33.*
Questum essendi compositum est questum de genere accidentium. com. 33.
Questum si est simplex, an sit de genere substantie, uel accidentium, uide in. c. 33. item quæ Alexander, inibi.
- C** *Subiectū sit per se notum, artifex illud simpliciter supponit, et nō recipit ab alia arte: si uero fuerit ignotum, illud recipit aliunde. com. 33.*
Subiecti species si demonstretur, id nūquam uel raro accidere. c. 33.
Definitio nota, et notum definitū, utrum possint demonstrari, quod hoc sit definitio illius, uide c. 34.
- D** *Quot ad ueram definitionē requirantur, uide com. 34.*
Orationes explicantes nomina esse enunciationes oratorias. c. 35.
Definitionis et syllogismi compositionem ualde differre. com. 35.
Definitionis compositio est conditionis et corroborationis clause: syllogismi uero compositio est compositio enunciationis indicatiue. cō. 35.
- E** *Aristotelis mos est, post topicam perscrutationem asserre orationes demonstratiuas. com. 36.*
Medius terminus in demonstratione, qui est occasio et causa quidditatis, necessario uel est quidditas, uel aliud à quidditate, quod est maius extremum. com. 37.
- F** *Conclusiones quæ sunt rerum quidditates et definitiones, dū essentialiter concluduntur, opus est, ut medium terminum habeant, qui sit quidditas huius rei, quæ concluditur, et non est petitio principij. com. 37.*
Quidditates hoc est definitiones demonstrantur, quando inter illas et rem definitam fuerit medium, quod est quidditatis causa. com. 37.
- G** *Demonstratio quæ concludit definitionem, potest esse, demonstratio*

Index

- G** tio propter quid tantum uel potissima. nam si definitio erit nota, sed non per eius causam, & per causam postea demonstratur, erit demonstratio propter quid. si uero definitio erit ignota mes se suo definito, & ea notificet quid nomen significet, ac medio demonstratur, qui det illam definitionem esse, ac illius causam si mul, erit demonstratio simpliciter. & tu diligenter hanc rem propende. com. 37.
- H** Definitio cum de alia definitione predicatur, facit predicationem per accidens non autem per se, sicut etiam predicationis proprii de proprio. c. 38.
- Topicum concedere eius rei plures esse definitiones, uide causam com. 38.
- Definitio quo modo concludi, & non concludi possit per demonstrationem aduersus Alphar. uide & quidem diligenter digressionem. com. 38.
- I** Causa que demonstrat definitionem, si fuerit extra quidditatem, dat simul esse et definitionem, si esse fuerit scitum per accidens, si uero illa causa fuerit definitio, uel definitionis pars, ea non largitur definitionem in conclusione, nisi per accidens. c. 38. contra Alph.
- ibidem. uide & quedam contra Aucmpacem.
- Demonstrationes uere ille sunt, que sunt in potentia definitiones, cō. 38. & ob id, quicquid scribitur in primo lib. Post. scribitur propter id, quod in secundo libro de claratum est. cō. 38.
- Causa constituentes rei quidditatem sunt materia & forma: cause extra quidditatem sunt finis & efficiens, ex quibus quidditas ipsa demonstratur. c. 39.
- L** Vera scientia est per demonstrationem simpliciter, hoc est per eius causam, com. 39.
- Demonstrationes que dant esse et causam, esse definitiones in potentia proxima uel et in actu. c. 41.
- Posteriora in esse non constituere uerum medium terminum demonstrationis. c. 41.
- Medius terminus demonstrationis aliquando est oratio, aliquando non, uide. c. 41. item aduersus Alphar. ibidem.
- Cum demonstramus unam partem definitionis per aliam, ut genus per differentiam, non est demonstratio, tanto minus demonstramus quidditatem. c. 41.
- Demonstrationes que largiuntur esse & causam, hoc est in questionibus compositis, sunt de accidentibus

- A** libus essentialibus. c. 41.
Questia scientiarum speculatiua-
 rum pro maiori parte sunt de ac-
 cidentibus essentialibus. c. 41.
Demonstratio, ut syllogismus est,
 non concludit definitionem, cum
 inter definitionem ac definitum
 nō sit medium naturaliter, quod
 sit definitio, ex qua concludatur
 definitionē inesse definito. c. 42.
Definitio naturaliter ignota nulla
 uia alia potest manifestari quā
 per demonstrationem, dum mo-
 do illius definitionis sit causa me-
 dia quā demonstretur. c. 42.
Definitio quando demonstretur,
 & quando non, & quæ sint loca
 topica, quibus educatur defini-
 tio. com. 42.
Res quæ nesciuntur esse per earū
 causas, non posse sciri etiam per
 definitiones. com. 44.
Cognitio rei per accidentalia, di-
 minuta & difficilis est cognitio,
 uide huius causam. c. 44.
Oratio una, uel est una per se, uel
 per accidens. com. 45.
Definitio alia rei, alia nominis, eō
 mento. 45.
Demonstratio & definitio cum di-
 cuntur idem esse re, sed differre
 positione, id posse intelligi bifa-
 riam, com. 45.
Demonstrationis compositio quo
 modo differat à compositione de
 finitionis, uide. c. 45.
Questum demonstrationis est pro
 pter quid, questū aut definitionis
 est quid. c. 45.
Demonstratio & definitio cum so-
 la positione differant, utrū quod
 demonstratione scitur, sit illud ip-
 sum quod definitio cognoscitur,
 uide. cō. 45.
Definitio, quæ est conclusio demō-
 strationis, & quæ principium, et
 quæ tota demonstratio positione
 differens, quæ sint, & quæ ratio-
 ne differant, uide com. 46.
Medus terminus est causa maio-
 ris extremi. c. 47.
Medij termini dispositio fit qua-
 tuor modis. uide & quidem dil-
 genter hanc diuisionem, commē-
 to. 47.
Demonstratio pro maiori parte est
 de accidentibus. c. 47.
Causarum genera esse quatuor, in
 ductio probat, uel naturale scien-
 di desiderium. c. 48.
Mathematicum non habere ue-
 ram materiā, colligitur ex com-
 men. 49. hoc est materiam sen-
 sibilem.
Demonstratio per materiam, fi-
 nem, et efficientem causam, quo
 modo procedat, uide com. 49.
 30. 31. 52.

DEMON-

Index

- D**emonstrari rem interdū per materiam simul & finem, uide cō. 53. & 54.
- Mathematica scientia non habet materiam. c. 54.
- Rerum eternarum an sit necessitas, magna questio est. c. 54.
- Posibile quod non est in actu, si actu esse posuerimus, nihil inde sequitur mendacij. c. 54.
- Necessitas duobus modis dicitur, naturalis & uiolenta. c. 54.
- H**aequivoca nomina esse uitanda. com. 54. in fine.
- Causa finalis est perfectio & bonum. com. 55.
- Syllogismus ex ambabus affirmatiuis in secūda figura admittitur. si praemissa conuerti potest, c. 56
- Illatio necessaria aliter est in rebus coelestibus, aliter in rebus generabilibus, uide. c. 61.
- Non licere facere necessariam illationem in rebus in quibus post prius generatur posterius, quoniam instans non est instanti continuum immo sicut punctum non est continuum puncto cum inter duo quaelibet puncta sit linea media, sic inter duo instantia cadit tempus medium, & ratio est, quia indiuisibile, non continuatur in diuisibili. c. 62.
- Generatum licet sit diuisibile, instans tñ in quo uerum est dicere q. illud fuerit ē indiuisibile. c. 62.
- Linea uti diuiditur p infinita puncta, sic tempus per infinita instantia. com. 62.
- Generatio non est continua ex se, sed ultimum succedit primo. c. 63
- In his quae generantur fm prius & posterius, licet inferre ex posteriori prius, & non ex priori posterius: quia prius nō continuatur posteriori. c. 64.
- L**artem esse quodam modo affine naturae. com. 65.
- Causam efficientem in rebus generabilibus non inferre necessario causatum, & ob id in tali causa non esse dictū uniuersale et quatenus ipsum. c. 67.
- Multa sunt, quae necessario & uicissim se se inferunt, licet unum nō sit causa alterius. Nam ortus solis infert occasum & econuerso. item aestas inferre hiemē, & hiems astatem, uide huius causam in com. 67.
- M**uae cause efficientes faciant necessariam illationem, & demonstrationem simplr, lege in c. 67.
- Tres esse species rerum, in quibus posterius infertur ex priori. c. 67
- Principalem intentionem Aristotelis in secūdo lib. Poste. esse agere de definitione. com. 69.

- A** Res quæ non habent causas, neque ipse, neque earum definitiones possunt demonstrari. c. 69.
- Definitio qua methodo et uia innotescat, uide. c. 69.
- Quæ prædicantur in quid, ea omnia esse uniuersalia et necessaria. com. 71.
- Quæcunque substantiam rei indicat, illa quidem uel sunt genera, uel definitiones. c. 71.
- Definitio secundum rei ueritatem
- B** est, indiuiduorum quæ sunt in actu. com. 71.
- Genus est quoddam uniuersale et totum, quia est compositum ex speciebus, et species sunt sicut partes ipsius: et ipsum est illarum sicut totum et confusum. c. 72.
- An habita definitio completa generis, per prædicata essentialia illi propria, licet aggredi definitiones specierum, in quas illud genus primum diuiditur, uide c. 72.
- C** Indiuiduum apud nos esse notius specie, et species genere. c. 72.
- Eductio definitionis, licet haberi possit per diuisionem et compositionem, tamen notior est, uia compositiua, quam diuisiua, quia principium compositionis est magis sensatum, quam diuisionis. c. 72. Adde uiam diuisiuam esse notorem apud intellectum, et tu hæc recte considera, ibidem.
- Definitiones constare naturaliter ex genere et differentia. c. 73.
- Diuisionem non concludere necessario quicquam. c. 73.
- Compositum nobis ignotum esse de genere eorum quæ possunt uel sensu, uel syllogismo cognosci. c. 73.
- Compositionis modus proprius est in cognitione rerum uniuersalium, quarum ueritas habetur uia sensus. com. 73.
- Sensata res, licet posteriores sint in esse, sunt tamen priores in cognitione in philosophia naturali. com. 73.
- Intelligibiles res sunt nobis notiores in Mathematicis, quam sensibiles. com. 73.
- Genus commune esse partem generis propinquum. c. 74.
- Generis locum esse ante differentias, et quæ sit huius causa. c. 74.
- Definitio quo modo componatur, quæque sit ratio collocandorum generum et differentiarum quis etiam sit ordo et series in ipsis differentiis seruanda, uide à c. 74. usque ad. 78.
- Differentias essentielles non accidentales esse colligendas pro definitionis compositione. c. 78.
- Via compositiua potior est, quam uia diuisiua, com. 80.

Index

- E** Artes hyllogisticae factiue quae sint
uide com. 82.
Definitio specierum inuenitur ab
individuis sensu cognitis. c. 82.
Aequiuocatio latet in uniuersali-
bus, non autem in particulari-
bus. com. 82.
Via compositiua faciliior est, uia di-
uisiua. com. 82.
Analogia nomina utrum definiri
possint, uide & quidem accura-
te in com. 83.
H Nomina accommodata & transla-
titia nō uenire in usum definitio-
nis. com. 84.
Dialecticum non definire per no-
mina accommodata & transla-
titia, tanto minus demonstrati-
uum. com. 84. licet aliquādo sed
raro illud occurrat: in quo uero
casu lege diligenter. c. 84.
Medium terminum esse causam ac-
cidentis manifeste colliges in
com. 85.
I Differentias dari unas secundum
analogiam. c. 87.
Causa una, uel specie, uel genere
una dicuntur. com. 89.
Questiones specie differentes di-
ci duobus modis, in fine. c. 89.
In causis & causatis esse recipro-
cationem. com. 91.
Omnis demonstratio quae non est
per causam, est demonstratio an-
sit. com. 92.
Demonstrationē quamlibet esse uel
causae uel essendi. cō. 92. & ibi
considera an excludat Auer. de-
monstrationem simpliciter.
Prius & posterius quot modis se
se inuicem inferant, & ex horū
illationibus quo modo tres oriantur
demonstrationis species, &
quid in hoc senserit Alpha. uide
in com. 93.
Dictum de omni esse id quod am-
plectitur tres conditiones, ut sit
in toto, ut sit per se, & primum,
com. 94. & ibidem considera an
Auer. discrepet à doctrina Ari-
stotel. in. 1. Poste.
Primum predicatum quid sit, uide
com. 94.
Primum praemissarium non esse il-
lud idem quod est in conclusioni-
bus. c. 94. uide & horum differ-
rentiam ibidem.
Quaestio alia per se, alia per ac-
cidents. com. 84.
Quaestio sunt accidentia propria
specierum, & generum. c. 94.
Quaestio cum sunt differentiae uel
definitiones, sunt quaestio prima,
sed haec nō possunt per causam
demonstrari, uide & quidē dili-
genter huius rei rationes in. c. 94.
Medius terminus in demōne dēt
eē prior maiori extremo. c. 94.

Generis

- A** Generis prædicatio utrū sit prima nec ne, lege. c. 94. et quid Alph. de hac ipsa re existimavit. Entis per accidens est sciētia per accidens. com. 94. Formæ differentes uolunt diuersas materias. c. 94. Genera esse similia primæ materiæ, lege in com. 94. Causæ an multe possint eē eiusdē cāti p se, uel potius p accūs, uide Medius terminus ē definitio maioris extremi. c. 95. Medius terminus aliquāda est prædictio composita. c. 95. Medius terminus nō potest eē genus. com. 95. Medius terminus an possit eē differentia, uide com. 95. Eiusdē rei nō possunt eē plures formæ, uide ex hoc, utrum eiusdē speciei possint esse plures differentie, nam differentia est ipsa forma. com. 95.
- C** Medij termini proportionem cū quesito, quo ad æquiuocationē, uel generalitatem illorum, uide in com. 96. Genus esse uel analogum, uel uniuocum, uide in c. 96. in fine. Terminus additus tribus terminis syllogisticis, auget syllogismum, com. 97. Per se sine primo nō facere demonstracionem perfectam. de. 97. et quid Alph. uoluerit, ibidem. Causam unam posse eē multorum causam, uide com. 97. et quo modo medius terminus ordinatur in tali casu, ibidem. Medius terminus est definitio maioris extremi, id diligēter propende in com. 97. Causa una est unius rei, quæ metriū et mēsurā est aliarum causarum. E. com. 98. Syllogismi considerationē esse partem considerationis de demonstratione. com. 100. Demonstrationem esse intencionē et scopum libri Priorū, et libri Posteriorum resolutiorū. c. 100. Demonstratio et sciētia demonstratiua idem sunt, eo modo quo album et albedo. c. 100. Principia demonstratiōis à qua anime uirtute fiant, et producātur, nō est logici scire. com. 101. Plato opinatur intelligibilia non fieri ex se, et sciētiā esse rem inisci. com. 101. An principia pēdeant a sensu uti cetera intelligibilia, itē an à pueritia ea sumpserimus, nec ne, uide in com. 102. et 103. Sensus, memoria, experientia, et uniuersale, quo modo inuicem se habeant, uide in com. 104.
- Idem

Index

- G** Idem esse principium scientiæ in rebus artefactis & theoricis. com. 104.
- Propositiones uniuersales experimento acquiſitæ ſunt principia rerum theoricarum aliæ, aliæ faſtidium. c. 194.
- Inquiſtitio, ſiue inductio facit cognoscere rē uniuerſalem. c. 106.
- Inquiſtitio topica quæ ſit, & quo modo ab alijs diſtinguatur, uide com. 106.
- H**
- Quæ ſit cauſa ut nonnulla intelligibilia manifeſte uideantur nobis à ſenſu acquiri, nonnulla uero non, lege in fine com. 106.
- Phantaſia, opinio, Intellectus ſapientia & ſcientia, quo modo ſe habeant, uide in com. 107.
- Scientiam principiorum eſſe meliorem, quàm ſcientia concluſionum, & quæ huius ſit cauſa, uide commento 107.
- L**

F I N I S.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes ſunt Quaterniones.

Venetijs, apud hæredes Lucæantonij
Iuntæ, Anno Domini.
M D LXII.